Norske gaardnavne

Oluf Rygh

NORSKE GAARDNAVNE

OPLYSNINGER SAMLEDE TIL BRUG VED MATRIKELENS REVISION

EFTER OFFENTLIG FORANSTALTNING

UDGIVNE MED TILFØIEDE FORKLARINGER

AF

O. RYGH

SJETTE BIND

JARLSBERG OG LARVIKS AMT

BEARBEIDET

AF

A. KJÆR

KRISTIANIA
W. C. FABRITIUS & SØNNER A/S
1907

GAARDNAVNE

I

JARLSBERG OG LARVIKS AMT

OPLYSNINGER SAMLEDE TIL BRUG VED MATRIKELENS REVISION

AF

O. RYGH

EFTER OFFENTLIG FORANSTALTNING

UDGIVNE MED TILFØIEDE FORKLARINGER

AF

A. KJÆR

KRISTIANIA
W. C. FABRITIUS & SØNNER A/S
1907

JARLSBERG OG LARVIKS AMT

Stedsnavnenes historiske Former og Udtaleformerne ere hovedsagelig trykte i Overensstemmelse med O. Ryghs i Indledningsbindet S. VIII omtalte, Rigsarkivet tilhørende Manuskript (i det følgende betegnet ved NG. Mscr.), idet jeg dog har foretaget saadanne redaktionelle Forandringer, som Forfatteren har brugt i de af ham selv udgivne Bind af dette Værk. Tilføielser, særlig fra de efter Afslutningen af nævnte Manuskript trykte Kilder, men ogsaa en Del andre, ere satte i [ ], tildels under «Rettelser og Tillæg». Først, efterat Trykningen var langt fremskreden, blev jeg opmærksom paa, at et Skrift, der indeholder mange Gaardnavne i Former fra det 15de Aarh., den i «Samlinger til det Norske Folks Sprog og Historie» Bd. VI S. 134—144 trykte Fortegnelse over Hartvig Krummediges Gods i Norge, paabegyndt 1456, overhovedet ikke er citeret af O. Rygh i NG. Mscr. Hans Grund til ikke at tage Hensyn til denne Kilde, uagtet han, som det sees af Indledningsbindet S. VII, har villet saa fuldstændig som muligt samle Formerne fra Tiden før Middelalderens Slutning, er mig ubekjendt. Maaske har han fundet, at den nævnte Udgave af Skriftet, som er besørget af J. Chr. Berg efter en Afskrift af Originalmanuskriptet fra 2den Halvdel af det 18de Aarh., ikke giver den ønskelige Garanti for korrekt Gjengivelse af Originalen. Da jeg imidlertid fandt, at denne Fortegnelse giver bedre Veiledning til den rigtige Forklaring af nogle Stedsnavne end de øvrige Kilder, og for andre Navnes Vedkommende er den ældste Kilde, vi overhovedet have, har jeg i et eget «Supplement» anført alle der forekommende Navne fra dette Amt med de Bemærkninger, hvortil denne Forøgelse af de gamle Navneformer gav Anledning. Jeg har kunnet rette de i den

trykte Udgave forekommende, ikke faa Feil og Unøiagtigheder, da jeg fra den Arnamagnæanske Samling i Kjøbenhavn har faaet udlaant Originalmanuskriptet, Cod. arn. 880 4tó, hvorfor jeg herved skal udtale min ærbødige Tak til den Arnamagnæanske Kommission.

Afsnittene «Nedlagte Kirker» og de ellers forekommende Oplysninger om Kirker ere gjengivne efter et Manuskript af O. Rygh, som findes i Rigsarkivet.

Under de sproglige Forklaringer har jeg først og fremst anført alt, hvad der var at finde om de her foreliggende Stedsnavne i trykte og utrykte Arbeider af O. Rygh. Af de trykte skal jeg, foruden de tidligere udgivne Bind af dette Værk samt «Gamle Personnavne i norske Stedsnavne» og «Norske Elvenavne», specielt nævne en Række Artikler i «Landsbladet» Aarg. 1893—1895, hvor der bl. a. er givet Oplysninger om en Del Navne i Mellem-Jarlsberg. Ved alle Forklaringer, der ligefrem ere hentede fra trykte Arbeider af O. Rygh, har jeg saavidt muligt brugt Forfatterens egne Ord og anvendt Angivelsen: Se (vedkommende Sted). — Af utrykte Ting af ham har jeg især at nævne et større Arbeide (nu i Rigsarkivet), indeholdende «en udførlig Fremstilling af Forholdet mellem Gaardnavnenes skrevne Former og Udtaleformerne» (i det følgende betegnet ved StK.), samt et Exemplar af Matrikelen af 1888 med tilskrevne Forklaringer af en stor Del af Navnene i Stokke og Skjee Sogne af Stokke Herred, som Hr. Overlærer K. Rygh velvillig har overladt mig til Brug; ved samtlige Angivelser fra sidstnævnte Arbeide er brugt Mærket (O. R.).

Naar «Rettelser og Tillæg» i dette Bind har faaet et større Omfang end sædvanlig i dette Værk, kommer dette tildels af, at der under Trykningen kom mig i Hænde en Del nyere Literatur, jeg maatte tage Hensyn til.

Hr. Professor Sophus Bugge har givet mig Anledning til indgaaende at drøfte med sig alt, hvad jeg ønskede. Han har ogsaa ydet direkte Bidrag til dette Bind med et stort Antal Navneforklaringer, som ere betegnede ved Mærket S. B.; nogle af dem kunde dog først faa Plads i «Rettelser og Tillæg». Jeg bringer ham herfor min ærbødige Tak.

Ligeledes skylder jeg Tak til Hr. Docent J. Brynildsen for velvillig givne Oplysninger om Lokaliteter i Borre og Ramnes Herreder samt til Hr. Lærer Lorens Berg for lignende Oplysninger, især vedrørende Andebu Herred.

Kristiania 30te December 1906.

A. Kjær.

INDHOLD.

BRUGTE FORKORTELSER OG TEGN.

Aarh. — Aarhundrede.
Aasen — Norsk Ordbog af Ivar Aasen. 2den Udgave. Christiania 1873.
AB. — Aslak Bolts Jordebog, udgivet af P. A. Munch. Christiania 1852. Anført efter Udgavens Sidetal. (Affattet 1430—1440).
Adj. — Adjektiv (Tillægsord).
Akk. — Akkusativ (Gjenstandsform).
alm. — almindelig, almindelige.
anf. — anført.
Bd. — Med denne Forkortelse og et tilføiet Romertal henvises til tidligere udkomne Bind af dette Værk.
best. — bestemt, bestemte.
BK. — Bjørgynjar kalfskinn, udgivet af P. A. Munch. Christiania 1843. (Skrevet antagelig omkring 1360, men for en stor Del efter Optegnelser fra den tidligere Del af 14de Aarh.). Anført efter Udgavens Sidetal.
bl. a. — blandt andet.
c. — circa (omtrent).
Dat. — Dativ (Hensynsform).
d. e. — det er.
DN. — Diplomatarium Norvegicum, udgivet af Chr. C. A. Lange, C. R. Unger, H. J. Huitfeldt-Kaas og Gustav Storm. Christiania 1847 ff. Anført efter Udgavens Bind- og Sidetal.
d. s. s. — det samme som.
Ent. — Ental.
f. — Femininum (Hunkjønsord).
f., ff. — (efter et Sidetal) følgende.
Fagrsk. — Fagrskinna. Kortfattet norsk Konge-Saga fra Slutningen af det tolfte eller Begyndelsen af det trettende Aarhundrede. Udgivet af P. A. Munch og C. R. Unger. Christiania 1847. Anført efter Sidetal. — Hvor der er henvist til Finnur Jónssons Udgave (København 1902—03), er dette udtrykkelig bemærket.
fl. St. — flere Steder.
Flt. — Flertal.
Fornm. s. — Fornmanna sögur, útgefnar at tilhlutun hins norræna fornfræðafélags. Kaupmannahöfn 1825—1837. Anført efter Bind- og Sidetal.

Fritzner — Ordbog over det gamle norske Sprog af Dr. Johan Fritzner. 2den Udgave. Kristiania 1886—1896.

Gen. — Genitiv (Eieform).

gl. Matr.-No. — gammelt Matrikel-Nummer.

GN. — Gaardsnummer i Matrikelen.

HC. — Hamar Kapitels Jordebog. Affattet omkring 1550. Utrykt, i Rigsarkivet.

HK. — Fortegnelse over Hartvig Krummediges Gods i Norge, paabegyndt 1456. Anførslerne efter Originalmanuskriptet, No. 880 4to i den arnamagnæanske Samling i Kjøbenhavn (jfr. S. VII foran), med Angivelse af Blad og Side i dette.

Hkr. — Heimskringla eller Norges Kongesagaer, udgivne ved C. R. Unger. Christiania 1868. Anført efter Sidetal. — Hvor der er henvist til Finnur Jónssons Udgave (København 1893—1900), er dette udtrykkelig bemærket.

Indl. — Indledningsbindet til nærværende Værk.

Ísl. s. — Íslendinga sögur, udgivne efter gamle Haandskrifter af det kongelige Nordiske Oldskrift-Selskab. Kjøbenhavn 1843 ff. Anført efter Bind- og Sidetal.

jfr., Jfr. — jevnfør.

JN. — Biskop Jens Nilssøns Visitatsbøger og Reiseoptegnelser 1574—1597, udgivne ved Dr. Yngvar Nielsen. Kristiania 1885. Anført efter Sidetal.

K. — Kirke.

k. — kirkja (Kirke).

Kap. — Kapitel.

Landn. — Landnámabók. I Íslendinga sögur, 1ste Bind. Kjøbenhavn 1843. Anført efter Udgavens Sidetal.

(lat.) — Betyder, tilføiet efter et anført Brev fra Middelalderen, at dette er affattet paa Latin.

Ldsbl. — Norske Stedsnavne af O. Rygh. En Række Artikler i «Landsbladet» 1893—1895. Anført efter Artiklernes Nummere.

lgn., lign. — lignende.

Lundgren — M. F. Lundgren. Personnamn från medeltiden. Hidtil udkommet til ind i Bogstavet L.

m. — Masculinum (Hankjønsord).

MA. — Middelalderen.

Munch NGHS. — Norrøne Gude- og Helte-Sagn ordnede og fremstillede af P. A. Munch. Ny Udgave bearbeidet af A. Kjær. Christiania 1880. S. 199—221 indeholder et Tillæg af O. Rygh: Minder om Guderne og deres Dyrkelse i norske Stedsnavne.

n. — Neutrum (Intetkjønsord).

n. — Tilføiet efter et Sidetal, henviser det til en Note paa Foden af Siden.

ndfr. — nedenfor.

NE. — Norske Elvenavne, samlede af O. Rygh. Efter offentlig Foranstaltning udgivne med tilføiede Forklaringer af K. Rygh. Kristiania 1904. Anført efter Sidetal.

NgL. — Norges gamle Love. Christiania 1845—1895. Anført efter Bind- og Sidetal.

NG. Mscr. — Det i Indledningsbindet S. VIII omtalte Manuskript.

O. Nielsen. — Olddanske Personnavne, samlede af O. Nielsen. Kjøbenhavn 1883.
Nom. — Nominativ (Nævneform).
NRJ. — Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1520 —1570). Udgivne ved H. J. Huitfeldt-Kaas. Bd. 1—4. Christiania 1887 —1906. Anført efter Bind- og Sidetal.
nuv. — nuværende.
OC. — Jordebog over Oslo Kapitels Gods 1595. Utrykt, i Rigsarkivet (Christiania Bispearkiv 2 hh).
OE. — Erkebiskop Olaf Engelbretsens Jordebog. Utrykt, i Rigsarkivet. Affattet omkring 1530.
o. fl. — og flere.
oldn., Oldn. — oldnorsk, Oldnorsk.
opg. — opgivet.
opr. — oprindelig, oprindelige, oprindeligt.
O. R. — Professor Oluf Rygh.
ovfr. — ovenfor.
paat. — Betyder, tilføiet efter et nævnt Brev, at det af dette anførte staar i en (samtidig eller yngre) Paategning paa Brevet.
Pl. — Plads, Pladse (Husmandspladse).
PnSt. — Gamle Personnavne i norske Stedsnavne. Efterladt Arbeide af O. Rygh. Kristiania 1901.
RB. — Biskop Eysteins Jordebog (den røde Bog). Fortegnelse over det geistlige Gods i Oslo Bispedømme omkring Aar 1400. Udgivet af H. J. Huitfeldt. Christiania 1879.
Reg. — Registrant over de Breve, som fandtes paa Akershus 1622. Utrykt, i Rigsarkivet.
Ross — Norsk Ordbog af Hans Ross. Tillæg til «Norsk Ordbog» af Ivar Aasen. Christiania 1895.
K. Rygh — Norske og islandske Tilnavne fra Oldtiden og Middelalderen, samlede af Karl Rygh. Trondhjem 1871.
S. — Sogn (ogsaa brugt om Side i en anført Bog).
s. — Efter en anført Navneform: sókn (Sogn).
s. — Tilføiet efter et anført Sted, betyder det, at det anførte er et senere Tillæg i vedkommende Kildeskrift.
S. B. — Professor Sophus Bugge.
skr. — skreves, skrevet.
sms. — sammensat, sammensatte.
smst. — sammesteds.
St. — Stiftsbog eller Fortegnelse over Kirkernes Gods i Oslo og Hamar Stifter, optaget efter Statholderen Povel Huitfeldts Foranstaltning i Aarene 1574—1577. Utrykt, i Rigsarkivet.
StK. — Se Forord S. VIII foran.
Sturl. s. — Sturlunga saga. Edited by Gudbrand Vigfusson. Oxford 1878. Anført efter Bind- og Sidetal.
Subst. — Substantiv (Navneord).
Thj. VSS. — Det kongelige norske Videnskabers Selskabs Skrifter. Trondhjem. Anført efter Aargang og Sidetal.
Udt., udt. — udtales, udtalt.
usms. — usammensat, usammensatte.

VL. — Jordebog over Vincents Lunges Gods i Norge, affattet omkring 1530. Utrykt, i Lunds Universitetsbibliothek No. 24. 4; benyttet efter Rigsarkivar Langes Afskrift i Rigsarkivet.

* foran en opgivet oldnorsk Form betyder, at der ikke haves nogen direkte Hjemmel for den fra den Tid, da Navnene skreves i oldnorsk Form, men at den kun er sluttet efter Navnets Form i Nutiden eller i yngre Optegnelser. I Tilfælde, hvori denne Slutning maatte ansees for særlig usikker, er ? tilføiet efter Navnet.

! efter en Navneform, der er paafaldende eller aabenbart urigtig, skal gjøre opmærksom paa, at den virkelig findes saaledes i den benyttede Kilde.

1/1. 1/2. 1/4 betyder fulde Gaarde, halve Gaarde og Ødegaarde (Fjerdingsgaarde) efter ældre Ansættelse (nærmere Forklaring herom i Indledningsbindet S. XIII).

Et Aarstal efter en anført Navneform betyder, at denne er funden i en i Rigsarkivet bevaret Jordebog eller lignende Kilde fra det nævnte Aar.

Med Hensyn til de i Opgaverne om Navnenes nuværende Udtale benyttede Lydtegn er følgende at bemærke:

En Bue over en Vokal betyder, at den udtales kort, — en horizontal Streg, at den udtales lang (ă, ā).

Med é, í, ó, ú, ý betegnes lukt Udtale af vedkommende Vokal. Aaben Udtale er tildels særlig fremhævet ved at benytte Tegnene ę, į, ǫ, ų, y̨.

d̦, l̦, n̦, ț udtrykker mouilleret (palatal) Udtale af disse Konsonanter (som om en i-Lyd var kommet til i Udtalen), saaledes som man har den i store Dele af Landet i Ordene **Odd, alle, inn, Mann, kvitt** (Intetkjønsform i Adj. kvit).

ķ er den bløde (palatale) Lyd af k, som i **Kjedel, Kile, Kjos, Kjøl.**

ł er «tykt» (kakuminalt) l, som man hører det østen- og nordenfjelds i **Ola** (Mandsnavn) eller i **Slag.**

hl betegner den Udtale af l, som høres i en stor Del af Landet (ikke ganske ens overalt) i **litle** (lille), **Hasl** (Trænavn) eller i **Salt.**

Tegnet ´ efter en Stavelses Vokal betyder, at Stavelsen har Enstavelses-Tone (som i **Fjorden, Huset**), og Tegnet `, at den har Tostavelses-Tone (som i **Fjorde, Huse**).

Endelig bemærkes, at β i Gjengivelsen af ældre Navneformer udtrykker den Form af Bogstavet s, som hyppigt findes anvendt i 16de og 17de Aarhundredes Skrift, og som antagelig skal betyde dels ss, dels sz.

Om de i Gjengivelsen af oldnorske Navneformer forekommende særlige Bogstavtegn er at bemærke, at

ǫ udtales som kort, aabent o.

ð var et «aandende» d, udtalt som engelsk th i **father.**

þ var en «aandende» t-Lyd, udtalt som engelsk th i **thank.**

1.

STRØMMEN HERRED.

Herredets og Sognets Navn: Strømmen. Udt. *strø'mmen.*

Ældre Navneformer: Straums k., s. RB. 105. 552. DN. III 557, 1442. IV 489, 1396. VI 506, 1439. IX 270, 1445.

[Strøm s. DN. XIII 805, 1559. XVI 16, 1351[1] (efter Afskrift fra 17de Aarh.). 21, 1361[1] (efter Afskrift fra 17de Aarh.). Stromsz s. DN. XVI 24, 1362[1] (efter Afskrift fra 1673)].

Straumr m., Strøm, efter den stærke Strøm i Dramsfjorden mellem Svelviken og Hurumlandet. Navnet maa tidligere have været Gaardnavn, og paa Gaardens Grund opstod senere Strandstedet Strømmen, som nu er gaaet ind under Ladestedet Svelviken. — Sognet hørte før til Hurum Præstegjeld, men blev udskilt fra dette som eget Præstegjeld ved Resolution af ²/₈ 1861.

Gaardenes Navne: **1. Berger.** Udt. *bæ'rjer.* — a Berghum RB. 105. DN. VI 506, 1439. Bærger DN. VI 761, 1535. Berger St. 88. Bergum 1578. Bergenn 1593. 1604.¹/₄. Bergen med Jernbu 1668. Bergen med Jernbue 1723.

Bergar f., Flt. til berg n. (Indl. S. 43). Om Vexlingen af Kjøn se Indl. S. 11. I Slutningen af forrige Aarh. er et Kapel opført her. — Om Jernbu se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

2. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — Brecke 1604.¹/₄. Breche 1668. 1723.

*Brekka f., Bakke (Indl. S. 45).

3. Sand. Udt. *sann.* — Sanndt St. 87 b. Sannd 1578. 1617. Sand 1668. 1723.

*Sandr m., Sanden (Indl. S. 73).

---

[1] Brevet er falskt.

4—6. Haaøen søndre, mellem og nordre. Udt. *høi'en.* — Haaøenn St. 90. Haaøø 1578. Haaøenn 1593. Haaøen 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Haaø 1617. Haaøen søndre, mellom og nordre 1668. 1723.

*Háøy, den høie Ø. Nutidsformen er Dat. i best. Form. Stedet ligger ikke paa nogen Ø, men under en høi Aas. Som Gaardnavn paa fast Land findes det ogsaa i Eidsberg (GN. 34. 35. 37—39), nu i Formen Hoie. Ellers forekommer det i bestemt Form ofte som Navn paa høie Øer. Den første Brug er maaske at forklare af, at Gaardene ligge paa fremspringende Høider, der, naar man ser dem fra visse Kanter, kunne tage sig ud som en Ø (se Bd. I S. 136); men man kan vel paa dette Sted ogsaa tænke paa en anden Betydning, som øy ofte har: flad Strækning langs Vand, med frodig Plantevæxt (Indl. S. 88).

7. Aadne. Udt. *å'nne.* — Oudenne 1578. Øffne 1593. Ødenn 1604.$^1/_4$. Odne 1605. Aattne 1617. Odne 1668. Aadne 1723.

*Auðni, Dat. af auðn n., Ødemark, øde, ubeboet Sted (Indl. S. 42). Samme Navn (udt. Ønne) i Andebu (GN. 66). I Formen Auen findes det her i Amtet i Hof (GN. 89) og i Hedrum (GN. 112) som Hunkjønsord i best. Form. Det er forresten mest brugt i de trondhjemske Amter og er der enten Intetkjønsord (Ent.) eller Hankjønsord (best. Flt.). Se Ldsbl. 72.

8. Solberg. Udt. *sô'lbær.* — Solbergh 1578. Solbierg 1593. Solberg 1604.$^1/_1$. 1668. Soelberg 1723.

*Sólberg, Ent., eller *Sólbergar, Flt. Saavel dette som det ligebetydende Navn Sólbjǫrg (Sólbjargir), det sidste nu mest lydende Solbjør, synes paa de fleste af de mange Steder, hvor de findes, brugt om et Sted, der ligger i eller under en Høide i Vest for det Standpunkt, fra hvilket Navnet maa antages givet, — altsaa en Høide, bag hvilken man derfra ser Solen gaa ned (jfr. t. Ex. Bd. I S. 11). Saaledes vistnok her. Tildels synes det dog brugt i Betydning af en solbeskinnet Høide (ligesom Sollien, Solbakken o. fl. lgn. Navne).

9. Kinn. Udt. *kjinn.* — Kin RB. 105. Kinndt St. 89 b. Kind 1593. Kindt 1604.$^1/_1$. Kind 1668. 1723.

Kinn f., Fjeldside (Indl. S. 60).

10. Auke. Udt. *au'ke.* — Oucke 1578. 1617. Ouche 1668. 1723.

*Auki m., Forøgelse (Indl. S. 43), som Gaardnavn vel i samme Mening som det ofte forekommende Aukland, Øgningsland. Samme Navneform ogsaa i Røken.

11. Myre. Udt. *mý're.* — i Myre DN. IV 489, 1396. i Myrum RB. 105. Myrre St. 89 b. Myre 1593. 1604.$^1/_1$. 1668. 1723.

Mýrar, Flt. af mýrr f., Myr (Indl. S. 68).

12. 13. 15. Knem søndre, mellem og nordre. Udt. *knæmm* (efter en Opgave: *knjæmm*). — Kneamar RB. 108 s. i Hneamre RB. 108. [i Hnehamre RB. 110]. [Knem DN. XVI 21, 1361[1] (efter Afskrift fra 1673)]. Kneum, Knem St. 89 b. Kneom 1593. 1604. $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. 1605. Knemb søndre, mellom og nordre 1668. 1723.

*Knéhamarr, sms. af kné n., Knæ, der i Fjeldnavne vel altid sigter til et af Fjeldets Skraaning dannet Knæk (Indl. S. 61), og hamarr m., se Indl. S. 53. Med Hensyn til Ordets Sammentrækning jfr. Flem i Haram, i AB. skr. af Flodhamre. Se Thj. VSS. 1882 S. 59. — Krafts Antagelse

---

[1] Brevet er falskt.

(Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 661), at der paa Knem har staaet «et Kors eller Bedehus», beror aabenbart alene paa en Misforstaaelse af et Sted i RB. (S. 108). (O. R.).

14. Ulbjørns-Knem. — Knemb Vbiørns 1668. Ulbiørns-Knemb 1723.

Gaardnavnet Knem sms. med Gen. af Mandsnavnet Olbjǫrn, der var alm. paa Østlandet i den senere MA. og brugtes endnu i 16de og Begyndelsen af 17de Aarh., bl. a. i Jarlsberg. Se PnSt. S. 189. Genitivformen med -s viser, at Betegnelsen skriver sig fra en forholdsvis yngre Tid, da den regelrette Gen. er Olbjarnar. Tillægget Ulbjørns- bruges forresten ikke længere.

16. Bokerøen. Udt. *bó'kerøia.*

Vel opr. *Bókarøy, sms. med Gen. af bók f., Bøgetræ. Har før alm. været skr. Bogøen. Er en liden Ø i Dramsfjorden, som vel har faaet Navn efter et enkelt voxende Træ af denne Art. Ifølge Helland (Jordbunden i Jarlsberg og Larviks Amt, S. 13) findes dog Bøgen nu ikke vildtvoxende nordenfor Hillestad Sogn i Botne Herred. Ligeledes sms med Gen. Ent. af et Trænavn er Esperøen i Finnaas og Asperøen paa 3 Steder i det sydvestlige Norge. Naar øy er sms. med Stamformen af et Trænavn (t. Ex. Lindøy), betegner vel dette i Alm., at vedkommende Træsort har voxet i større Mængde paa Stedet.

17. 18. Tømmeraas nedre og øvre. Udt. *tø'mmerås.* — Tymberaas RB. 105 s. Timberass DN. III 557, 1442. Tymberaaiß St. 89 b. Timmeraaß 1578. 1593. Thimmeraaß 1604.¹/₁. Tømmeraas og T. nedre 1668. Tømmeraas nedre og øvre 1723.

Timbráss, sms. med timbr n., Tømmer. Ikke sjeldent Navn paa Østlandet og især nordenfjelds. Ogsaa Sammensætningen Timbrhóll haves.

19. Hellum. Udt. *hæ'llåmm.* — Hellim 1578. Hellem 1593. Holm (!) 1604.¹/₁. Hellimb 1605. 1617. Hellemb 1668. Hellum 1723.

*Helleimr, vel Sammensætning af heimr med hella f., Helle, fladt Berg, flad Klippegrund, neppe med hellir m., Klippehule (jfr. Indl. S. 55).

20. Eik. Udt. *eik.* — Æik RB. 105. Eegh 1578. Eiigh 1593. Egh 1604.¹/₁. Eeg med Brende 1668. 1723.

Eik f., Trænavnet brugt som Gaardnavn. Ved saadanne Navne sigtes der vel oftest til et enkeltstaaende eller et særlig mærkeligt Exemplar af Arten. — Om Brende se GN. 23.

21. Ebbestad. Udt. *æ'bbesta.* — Eppestadt 1578. 1593. 1604.¹/₁. Ebbestad 1593. Epelstad 1605. Ebbestad med Anbiørud 1668. Ebbestad med Ambiørnsrøed Hestehage 1723.

Navnet er enestaaende, og dets Forklaring er usikker. I 1ste Led kunde man vel nærmest formode et Mandsnavn Ebbi eller Eppi. Det første er kjendt i MA. fra Danmark, men ikke fra Norge (et Exempel fra DN. V 647 er høist usikkert, se PnSt. S. 5); man kunde dog gjette paa, at Stedet havde faaet Navn efter en indvandret dansk Mand. Noget Mandsnavn Eppi er slet ikke kjendt. Mulig kan Ebbi eller Eppi i dette Gaardnavn have været en Kjæleform af et Mandsnavn, maaske Erpr, jfr. «Kjælenavne» som Ambi, Kabbi, Kobbi, Rebbi, Robbi o. lgn. Ebbesvik i Fjeld (Ebbisuigenn 1563) maa enten have en anden Oprindelse eller, hvis det kommer af Navnet Ebbe, paa Grund af Genitivmærket -s vel skrive sig fra en forholdsvis sen Tid. — Underbruget er opr. *Arnbjarnarruð, af Mandsnavnet Arnbjǫrn; samme Gaardnavn haves endnu i Andebu (GN. 58, 3).

22. Sverstad. Udt. *svæ̀rsta.* — i Suærdstadom RB. 97. Suerdstadt St. 89. Suerstad 1593. 1668. Sverstad 1723.

Navnet findes ogsaa i Rakkestad, i MA. skr. i Suardzstadum (RB. 175), samt i Sem (GN. 61) og i Sandeherred (GN. 44. 45), ved disse Steder i MA. skr. Swerds-, Swerdz-. Gaarden her ligger lige ved Byen Svelviken, hvis Navn maa indeholde samme 1ste Led (med «tykt» l af opr. rð), uden at man dog sikkert kjender Betydningen af dette. O. R har Bd. I S. 100 udtalt, at Stedforholdene her (se under Herredsnavnet) lægger den Formodning nær, at der i Sverð- i disse Navne kunde ligge Begrebet «Strøm», og at der kunde være en Sammenhæng med Folkesprogets sverva, hvirvle, løbe om i en Kreds; isaafald maa Sverð- være opstaaet af Sverfð-, og 1ste Led bliver altsaa et Hunkjønsord. Det kunde dog vel være, at 1ste Led ikke sigter til Hvirvlerne i en Strøm, og at altsaa Betydningen af Navnet Sverðstaðir bliver en anden. Folkesprogets sverva er beslægtet med Svarv m., der foruden «Kreds» betyder «stor Bue eller Halvcirkel» og bruges om en Bugt ved et Vand og desl. (se Aasen), samt svarva, der betyder «gaa i en Cirkel», men ogsaa «gaa i en Bue». Sverð- i Sverstad (Sverðstaðir) og Svelvik (Sverðvík) kan da sigte til den store Bue, som Hurumlandets Kystlinie gjør her, hvorved Dramsfjorden indknibes til Strømmen ved Svelvik. Man faar da ogsaa Forklaring af Navnet Svelviken paa Tjømø (se under GN. 4 der), som maa være samme Navn som Svelviken ved Dramsfjorden, men neppe kan forklares af et Ord, der betyder «Strømhvirvel», da der intet Vandløb er ved Stedet og Havstrømmen paa Tjømøs Vestside vel ikke frembringer «Hvirvler».

23. Brennepundet. Kaldes *bræ̀nna.* — Jfr. under GN. 20.

Daglignavnet er den Indl. S. 45 under brenna f. (Sted, ryddet ved Brænding) nævnte stærkt bøiede Form Brenn. «Pundet» betegner maaske her Udsædens Størrelse (se Fritzner under pund n.). Dette Ord kan ellers bruges i Stedsnavne for at betegne en Gaard, hvis Landskyld var et Pund.

24. Gjuve. Udt. *jùe.* — Dyue 1593. Diffue 1604.¹/₄. Difue 1605. Dyffue 1668. Dyfve 1723.

Er det oldn. gljúfr n., Kløft, der nu udtales Juv og allerede i MA. findes skr. Giuf. Se Indl. S. 51. Formen er Dat. (Indl. S. 14). Gjuve i N. Land er maaske et Bækkenavn af opr. Form Gljúfa (Bd. IV, 2 S. 200).

26. Sønsteby. Udt. *sø̀nnstebý.* — Sundby RB. 105. Sunsteby 1593. 1668. Sundsteby 1604.¹/₄. Sønstebye 1723.

Sunnbýr, Sørgaarden, synes at have været Navnets ældste Form, der senere er ombyttet med en til oldn. Synztibýr (den sydligste Gaard) svarende. I gamle Sammensætninger pleier suðr, syd, at have Formen sunn-. Jfr. GN. 32.

26, 2. Leirvik. Udt. *leìrvík.*

27. Engeland. Kaldes *ø̀gålen.*

28. Girud. Udt. *jì'ru* (ogsaa opg. *jè'rre*). — Gierβrudt 1604.¹/₄. Gierud 1668. 1723.

Efter Formen fra 1604 skulde Navnet være et opr. *Geirsruð, sms. med Mandsnavnet Geirr; men da s vist ikke kan være forsvundet i Udtalen af dette Navn, tør man neppe lægge nogen Vægt paa den ældste Form. Oprindelsen kan mulig have været *Geiraruð, af Mandsnavnet Geiri (PnSt. S. 85), eller Navnet kan ligesom Girud i Nes, Rom. (Bd. II S. 347) forklares som *Geirríðarruð, af Kvindenavnet Geirríðr (PnSt. S. 86), der vel ikke kjendes fra Norge, men forekommer paa Island allerede i Landnaamstiden (ogsaa kjendt fra Danmark), og i Norge findes i et nu tabt Stedsnavn Geridhanes, nævnt i RB. 54 under Hof K. i Solør. Navnet har alm. været skr. Gjerrud, Gjerud.

29. 30. Nes nedre og øvre. Udt. *nes.* — Neß St. 90. Nes 1578. 1593. Neß 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Nes 1617. Næs og Næs ovre 1668. Næss nedre og ovre 1723.

*Nes n., se Indl. S. 68.

31. Furu. Udt. *fu'ru.* — i Furum RB. 102? Furre St. 89. Fwre 1593. Fure 1604.¹/₄. Furre 1668. Furue 1723.

*Fura f., Furu, Trænavnet brugt som Gaardnavn. Hvis Formen i RB. er rigtig, har dog Navnet opr. havt Flertalsform (Furur).

32. Nordby. Udt. *nô'lbý.* — Norbye 1578. 1593. Norby 1604.¹/₄. Nordbye 1668. 1723.

*Norðbýr, Nordgaarden. Jfr. GN. 26. Disse to Gaarde maaske opr. Parter af en større Gaard, formodentlig Nes, GN. 29. 30.

33. Hannevik store. Udt. *ha'nnvíka.* — Hannewigh 1593. Haffneuig 1604.¹/₄. Hanneuig 1605. Haffnevig 1668. Hauffnevig 1723.

Naar ikke ældre Form er bevaret, kan intet sikkert siges om dette Navns Oprindelse. Heller ikke ved Hannevig i Oddernes eller ved Hanevik i Alversund har man nogen Form fra MA. Derimod er Hanevik i Vik i Sogn i BK. skr. Hadnarvik, hvor 1ste Led synes at være et ellers ukjendt Ord hǫðn, der vel maa være en Sideform til haðna f., ung Gjed. Samme Oprindelse er mulig her. Man kan ogsaa tænke paa Fuglenavnet hani eller paa dette Ord brugt som Mandstilnavn (K. Rygh S. 24) eller paa et Mandsnavn Hani, hvortil Spor findes i Sverige og Danmark (Lundgren S. 96 og O. Nielsen S. 40), men som ikke vides brugt i Norge; til dette Mandsnavn er O. R. tilbøielig at henføre det oftere forekommende Gaardnavn Hanastaðir. Efter Meddelelse af Professor A. Bugge findes Haneuuic 2 Gange i MA. nævnt som Stedsnavn i Nordengland, hvor dog sidste Led ikke kan være oldn. vík, da disse Steder ligge inde i Landet. At Hane- imidlertid der er at forstaa som Fuglenavnet, synes at fremgaa af den hyppige Forekomst af Hane- i andre nordengelske Stedsnavne (f. Ex. i Sammensætning med vǫllr); det bliver da sandsynligt, at Hane- tildels kan have denne Oprindelse i det norske Stedsnavn Hanevik eller Hannevik (-vig).

33, 4. Jordfaldet. Udt. *jô'lfalle.*

Jordfald betyder: Synkning eller Nedstyrtning i Jorden, foraarsaget ved Undergravning af Vand (Aasen); forekommer ogsaa ellers som Gaardnavn, her i Amtet i Sem (GN. 130, 27) og i Brunlanes (GN. 56), for hvilket Sted Form fra MA. er bevaret.

33, 5. Sandtangen. Udt. *sa'nntangen.*

34. Hannevik lille. Skal kaldes *ta'ngen.* — Nordre Hannevigen (brugt af Fru Magdalene paa Gullaug) 1668. Nedre Haffnevig 1723.

34, 2. Syversvolden. Udt. *sjú'lsvållen.*

Skriftformen og Udtaleformen indeholde to forskjellige Forandringer af det gamle Mandsnavn Sigurðr.

35. Stomperud. Udt. *stô'mperu.* — Stumparud DN. V 258, 1392. 305, 1403. Stumperød 1593. Stumperødt 1604.¹/₄. Stomperud 1668. Stomperøed 1723.

Stumparuð. Dette Navn findes oftere østenfjelds (saaledes i Rakkestad, i Rødenes, i Høland, i S. Odalen) og en Gang nordenfjelds (i Rindalen).

Navnet maa skrive sig fra et gammelt Ord stumpr m., med Betydning: Stubbe, Rodstubbe efter et afhugget Træ. Navnet bliver altsaa enstydigt med det ikke sjeldne Stuverud (Stúfaruð, af oldn. stúfr, med samme Betydning) og det meget hyppige Stubberud (oldn. Form Stubbarud RB. 452, hvoraf lader sig slutte til et oldn. stubbr eller stubbi). Se Bd. I S. 116.

35, 3. Dalen. Udt. *dæ'len.*

36. Helgerud. Udt. *hæ'ljeru.* — Helgerrudt St. 89. Helgerød 1593. 1604.¹/₄. Helgerud 1668. Helgeroed 1723.

*Helgaruð, sms. af ruð n. med Mandsnavnet Helgi, eller mulig *Helguruð, med Kvindenavnet Helga. Se PnSt. S. 124.

37. Nøsterud. Udt. *nø'ssteru.* — Nosterod 1668. Nøsteroed 1723.

*Nørztaruð, den nordligste Rydning.

37, 10. Skjæret. Udt. *sjæ're.*

38. Tørkop Fos. — Tørekop Fos 1723.

«Imperativnavn», se Indl. S. 19. Jfr. Skoger GN. 79, 18. Navnet forekommer oftere og kan tænkes at sigte til Beliggenhed paa et fugtigt, sidlændt Sted. Jfr. Bd. I S. 99.

FORSVUNDNE NAVNE.

i Sculaberghi RB. 105 s. (anført under Strømmen K.).

Skúlaberg, sms. med Mandsnavnet Skule (Skúli), alm. i MA. og brugt ned til vor Tid i den sydligste Del af Stavanger Amt. Findes ogsaa i Spydeberg (Bd. I S. 54).

i Næstaby RB. 105 s. (anført under Strømmen K.).

*Neztibýr, den nederste Gaard.

Jænbud, Jenbud DN. VI 761. 762, 1535 (gaaet ind under Berger, GN. 1).

*Jarnbúð; sms. med búð f., Bod. Boden har maaske tjent som Oplagssted for udvundet Myrjern; jfr. isaafald Saltbúð (t. Ex. Bd. I S. 343).

Vllerudt 1578.

Kunde være *Ugluruð, hvad der maatte forudsætte et Elvenavn eller Tilnavn Ugla. Et Ullerud af denne Oprindelse har man i Frogn (Bd. II S. 83), og samme Oprindelse er formodet for Ullerud i Vaaler (Bd. III S. 303).

Obberød 1617.

Kan mulig være *Ubbaruð, af Mandsnavnet Ubbi, hvorom se under Sem GN. 105. 106. Er neppe *Uppiruð: den øvre eller den høitliggende Rydning (jfr. Bd. II S. 417).

[Monomsrud St. (anført under Strømmen K.)].

*Munánsruð, af det gamle Mandsnavn Munánn, der var alm. i Norge til henimod Slutningen af MA., tildels skr. Munamr, en vel ved Dissimilation fremkommen Form, hvortil dette Gaardnavns Form nærmest henviser. Se PnSt. S. 183.

2.

SKOGER HERRED.

Herredets Navn: Skoger. Udt. *skau'er* (Folkenavn: *skau'børing*).

Ældre Navneformer: Skoga s., k. RB. 102. 553. DN. IV 488, 1396. IX 245, 1432. X 95, 1413.

Skogrbygd DN. V 616, 1464.

Skogabygd RB. 96 s. 105. 246. 248. 264. 266. DN. I 601, 1453. IV 280, 1351. 488, 1396. V 368, 1417. VI 785, 1541. VIII 780, 1536. IX 245, 1432. 272, 1445. 308, 1458. X 95, 1413.

[i Skaughobygdin DN. XIII 45, 1401[1]].

Skoubygden DN. VIII 826, 1545. Skoffbygt DN. VIII 848, 1558.

Skobøgden DN. VIII 811, 1543. [i Skaugbøgdenom DN. XIII 49, 1407?[1] Schougbøyden DN. XVI 786, 1544 (efter Afskrift fra 17de Aarh.). Schougebøygden DN. XVI 793, 1546 (efter Afskrift fra 17de Aarh.)].

Skougby St. 88 b. Skobij DN. VIII 818, 1544. [Skoubiiddenn DN. XIII 805, 1559].

Schouge 1723.

Skógar, Flt. af skógr m., Skov (Indl. S. 75). Navnet er opr. som nu Bygdenavn, ikke Gaardnavn.

STRØMSGODSETS SOGN.

Strømsgodset bestod efter Kraft (Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 670) af 22 Gaarde (deriblandt GN. 145 i Sande), der kaldtes saa, fordi de i sin Tid laa under den adelige Sædegaard Strøm (GN. 16. 17 ndfr.). — Kirken er opført efter Resolution af 6/3 1843; Menigheden havde før sognet til Bragernes og Strømsø Kirker i Drammen.

---

[1] Brevet er falskt.

Gaardenes Navne: **1. Langum.** Udt. *la'ngåmm.* — i Langæimum a Æikium (hvortil Gaarden før har hort) RB. 100. i Langheimum RB. 94. Langim 1578. Langhenn 1593. Langum 1723.

Langeimar Flt., maaske: den lange Gaard, af heimr og Adj. langr. Lige udenfor Gaarden ligger i Dramselven Langøen (i N. Eker), der maa have sit Navn efter sin langstrakte Form; det kunde kanske tænkes, at Gaardnavnet er en «elliptisk» Sammensætning med Ønavnet, altsaa: Gaarden ved Langøen. Heller ikke ved Longum i Ø. Moland er det sikkert, at Gaardnavnet er direkte sms. med Adj. langr (se Bd. VIII S. 89).

2. Pukerud søndre. Udt. *pú'keru.* — Puggerød 1593. Pugerodt 1604.$^{1}/_{1}$. 1605. Pugerøed 1723.

*Púkaruð. Samme Navn i Trøgstad, i Norderhov, i Hol og i Nore. Sammensætning med staðir haves i Aas, i Stadsbygden og i Sandeherred (GN. 119). Herhen hører vel ogsaa Pugeliidt, anført 1520 som Gaard i Land, og Puckset, anført 1616 i Borgund paa Søndmør. Oldn. púki m., Djævel (Smaadjævel), findes i 14de Aarh. i 2 Tilfælde brugt som Mandstilnavn (K. Rygh S. 49), enten spøgende i nævnte Betydning eller maaske i en deraf afledet, og O. R. henfører ovenanførte Gaardnavne til dette Tilnavn. Paa Grund af deres forholdsvis store Antal formoder S. B., at púki i Stedsnavne ikke er et Tilnavn med Betydningen Smaadjævel. men med en, der er beslægtet med Folkesprogets Puke, Pengepuger, Pengemand. Da puk i Svensk betyder Pukkel, kan vel púki ogsaa være brugt i Betydningen: pukkelrygget. Det er heller ikke sikkert, at Ordet i Stedsnavne har været anvendt i kun en af disse Betydninger. Grunden til Tillægget «søndre» kjender jeg ikke.

3. Kleggen. Udt. *klæ'ggen.*

Maaske Insektnavnet brugt som Mandstilnavn; i Oldn. findes kleggi brugt saaledes (K. Rygh S. 36). Et saadant Tilnavn kunde i en senere Tid være brugt som Gaardnavn i Lighed med Betegnelser som Snedkeren, Sadelmageren osv.

4. Store-Moen. Udt. *stó'rmón.* — Moen 1593. Moenn 1604. $^{1}/_{1}$, $^{1}/_{4}$. Moen 1723.

*Mór m., Mo (Indl. S. 67).

5. Lille-Moen. Udt. *li'llemón.* — Lille Moen med Qvern 1723.

6. Hagen. Existerer ei længere som Gaard.

7. Li. Udt. *lí.*

8. Bakken. Udt. *ba'kken.*

9. Rød. Udt. *rø.* — Røed 1723.

*Ruð n., Rydning.

10. Skogen nordre. Kaldes *rø'skauen.* — N. Schougen 1723.

Se under GN. 13.

11. Næperud. Udt. *né'peru.*

*Næpuruð eller Næparuð, af næpa f., Næpe, Roe. Denne Væxt har allerede langt tilbage i Tiden været alm. dyrket i Norge, særlig paa nyryddet Land (Braate), og var tidligere, før Poteternes Tid, langt mere benyttet til Menneskeføde end nu. Se Bd. IV, 1 S. 10. Samme Navn i Biri og her i Amtet i Botne (GN. 5).

12. Brandteløkken. Udt. *bra'nteløkka.*

Af Familienavnet Brandt.

13. Skogen søndre. Kaldes *gu'lskauen.* — S. Schougen 1723.

*Skógr m, Skov (Indl. S. 75). «Rødskogen» og «Gulskogen» skulle være temmelig nye Navne, der efter Meddelelse fra Maleren Arbo ere opstaaede af den Farve, hvormed de to Gaardes Hovedbygninger vare malede. (NG. Mscr.). Gaarden har feilagtig været kaldet «Guldskogen».

14. Grønvold. Udt. *grø'nnvåll.*

14, 16. Pladsen. Udt. *pla'ssen.*

15. Sundland. Udt. *su'nnlann.* — Sønneland DN. VIII 841, 1551. Symland 1593. Synneland 1604.$^1/_1$. Sinnelann 1605. Sundland 1723.

*Sundland, sms. med sund n., Sund, Overfartssted; ved Liersund i Dramselven. Andensteds er Navnet opr. Sunnland, Sørlandet (Bd. XIV S. 344).

16. 17. Strøm nedre og øvre. Udt. *strømm.* — i Strome (østligste) DN. V 392, 1423. i Strømme (nedre) DN VI 434, 1420. Midstrøm DN. VIII 811, 1543. Vestre Strøm DN. VIII 817, 1544. 826, 1545. Øvre Strøm DN. VIII .818, 1544. Strøm 1593. 1604. $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Nedre Strøm og Strøm 1723.

*Straumr m., Strøm, efter Beliggenheden ved Dramselven. Om Gaardens og Strømsgodsets Historie se Krafts Norges Beskr. II (1. Udg.) S. 670 ff.

17, 2. Kollen. Udt. *kå'llen.*

Koll (oldn. kollr m.) findes meget ofte som Navn paa Fjeldtoppe og Høider. Her maa man efter Navnets Betoning have en afledet Form med lign. Betydning, kolli m. Kolle m. bruges efter S. B. endnu som Fællesord i dette Amt.

18. 19. Dannevik nordre og søndre. Udt. *da'nnvík.* — Danavik (nordre) RB. 95. Danawiken DN. III 723, 1495. Dannewigh 1593. Store Dannevig, Dannevig med Hougen 1723.

Danavík. Andre Gaarde af samme Navn er Danevigen i Eide Ned. og i Vanse og Dannevigen i Nes Lister; desuden findes Danadalr nævnt som Gaardnavn i Bohuslen paa 3 Steder (RB. 312. 314. 319) Navnet ser ud, som om det er sms. med Gen. Flt. af Folkenavnet Danir, Danskerne, og er saaledes forklaret Bd. VIII S. 139. I denne Forklaring er ogsaa S. B. enig. Danavík maatte da betegne en Vik, hvor Daner pleiede at lægge ind, navnlig for at drive Handel. For denne Betydning kan tale den gjentagne Forekomst af Dan(n)e- i Forbindelse med Vik og paa dette Sted maaske ogsaa Nærheden af Stedet Kobberviken (hvorom se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning). Paa den anden Side haves der ingen Efterretning om noget livligere Handelssamkvem i MA. med Udlændinger her inderst inde i Dramsfjorden, og Strømforholdene ved Svelviken kunde vel ogsaa gjøre et saadant mindre troligt. Der forekommer endvidere i Norge Stedsnavne med Forledet Dane-, i hvilke dette ikke kan have noget med Danernes Navn at gjøre. I Holme og i Lyngdal findes efter A. Helland (Norges Land og Folk. X, 2 S. 253. 507) Lokaliteter ved Navn Danefald samt i Holme en lav, skovbevoxet Hei Dannefjeld. At lokale Sagn sætte disse Navne i Forbindelse med Folkenavnet Daner, beviser naturligvis intet. Vistnok ved man ikke noget om, hvilken Form 1ste Led i disse Navne har havt i MA.; men det er ialfald ikke usandsynligt, at det ogsaa her har været Dana-. Det er vel da heller ikke usandsynligt, at Dana- i Danavík kan være et andet Ord end Folkenavnet, om man end ikke kan sige noget bestemt om dets Betydning. Hvor

Navnet Danmark forekommer i Norge, er det rimeligst Opkaldelsesnavn efter Kongeriget Danmark, da det overalt synes at være et temmelig nyt Navn; det tidligste Aar, i hvilket en Gaard af dette Navn (Danmark i Nes Hdm.) nævnes, er saa sent som 1669. Danakleif paa Slotsbjerget i Tønsberg, der nævnes i Haakon Haakonssøns Saga (Fornm. s. IX 368. X 153), kan maaske være sms. med Folkenavnet Danir, da det siges, at Kongen lod bygge et Kastel ved Navn Gautakastali der. Maaske kan ogsaa Danholmen ved Nordspidsen af Nøtterø ligeledes indeholde Folkenavnet. Det forekommer mig dog troligere, at de to sidste Navne høre sammen med Danavík. Ogsaa i Sverige forekommer der en hel Del Stedsnavne, der begynde eller have begyndt med Dana-, og A. Noreen mener (Spridda studier. 2. Saml. S. 140) om en Del af disse, at de kun vanskelig lade sig forklare af Folkenavnet, deriblandt Danviken ved Stockholm og det rimeligvis dermed identiske Navn Dannika i Vestergötland. Han tillægger 1ste Led i disse Navne Betydningen «fast og jævn Mark» og sammenligner med middelnedertydsk dan, Skov, middelnederlandsk dan, Smaaskov, Ødemark, aaben Mark, oldsachsisk denni, fast Mark, o. fl. Ord.

20. Austad. Udt. *au'sta.* — Audestadir DN. III 370, 1391. Audighstadir RB. 97. Audingstadir RB. 95. Odestade DN. III 723, 1495. Oustad 1593. 1604.¹/₁. ¹/₁. Offuidstad 1605. Oustadt 1617. Oufvestad østre og nordre 1723.

Der er adskillige Gaarde, som i MA. findes skrevne Auðigsstaðir, og som nu, forsaavidt de endnu ere til, hede Austad (i Ullensaker, Nannestad, Romedal, Borre (GN. 75), Inderøen og en forsvunden Gaard i Høland). Denne Form kan synes at forudsætte et Mandsnavn Auðigr, der igjen kunde være opstaaet af auðigr (auðugr), rig. Til dette Mandsnavn er dog ellers intet Spor at finde, og Auðigsstaðir er visselig alene en feilagtig Skriftform, fremkaldet af den jevnlig før i dette Verk omtalte Tilbøielighed til at indskyde en g- eller k-Lyd foran s med efterfølgende Konsonant; ofte blev da tillige den forudgaaende Vokal ændret, med bevidst eller ubevidst Stræben efter at lægge en Mening ind i det saaledes forvanskede Navn. Auðigsstaðir er vistnok overalt en saadan Skriftforvanskning af *Auðastaðir (af Mandsnavnet Auði) eller af Navne paa -staðir, dannede af et med Auð- sms. Mandsnavn (Auðgeirr, Auðgils, Auðulfr). Denne Antagelse bekræftes særlig her ved Sideformerne Audestadir og Audighstadir, og i Nannestad har man baade Audigstadir (RB. 424. 425) og Audulstadir (RB. 219). Se Bd. II S. 206. III S. 135. PnSt. S. 22.

21. Haugen. Udt. *hau'en.* — Jfr. GN. 18.

22. Fjeld nordre. Udt. *fjæll.* — i Fialleno RB. 104? i Fialle RB. 94. i Fielle (sønste) DN. III 723, 1495. Fielld 1593. Fieldt 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Nordre Field 1668. 1723.

Fjall n., Fjeldet (Indl. S. 49).

23. Fjeld søndre. — S. Field med Braadtengen 1668. S. Field med Bratengen 1723.

Braadtengen, Bratengen maa være sms. med Gen. af brotim, opbrudt Land (jfr. Braatenget, Kolvereid GN. 11, 4) eller med Adj. brattr, brat (jfr. t. Ex. Brattengen, Ringsaker GN. 93); det kommer an paa, hvilken Skrivemaade der er den rigtige.

SKOGER SOGN.

Om Sognets Navn se under Herredsnavnet. Var tidligere Annex til Sande og skiltes derfra i 1752 (efter Bestemmelse i Reskript af ²⁄₈ 1742). Kirken kaldes RB. 264 Hanavåls k. i Skógabygð efter Kirkestedet GN. 48—50; RB. 102 kaldes den Skóga k. Den var i den katholske Tid viet til St. Olaf (RB. 102).

Gaardenes Navne: **24. Fjeld mellem.** — Field mellom 1668. 1723. Se GN. 22. 23.

25. Nøstet. Udt. *nø'sste.*

26. Nordby. Udt. *nô'lbý.* — Nordby DN. IX 272, 1445. Norbye 1578. 1593. Norby 1604.¹⁄₁. Norbye 1668. Nordbye 1723.

Norðbýr, Nordgaarden.

27. Solum nordre. Udt. *sô'lômm.* — Sollæimar (ovste) DN. IV 280, 1351. i Solæimom (sonste) DN. IV 488, 1396. i Soleimum (ovste) RB. 102. 103. [Solum DN. XVI 786, 1544 (efter Afskrift fra 17de Aarh.). 793, 1546 (efter Afskrift fra 17de Aarh.)]. Solum 1593. Solem (3 Gaarde) JN. 83. Sollum 1604.¹⁄₁, ¹⁄₁, ¹⁄₁. Solim St. 88 b. Sollum nordre 1668. Soellum nordre 1723.

Sóleimar, af sól f. og heimr m. Navnet maa betegne et Sted, som ligger saaledes til, at det har rigeligt Solskin. Det forekommer særdeles hyppig i Formerne Soleim, Solem eller Solum, dog ikke i Smaalenenes, Akershus, Hedemarkens og Kristians Amter. Sólheimar er et af de faa med heimr sms. Navne, der findes nævnt paa Island i Sagaerne (Indl. S. 54).

28. Solum store. — Sollum mellem, Sollumb søndre med Sollumbstrand 1668. Mellum Sollum, Søndre S. med Sollumstranden 1723.

29. Gjerpen. Udt. *jæ'rpen.* — i Gærpin RB. 88. Gierpind 1593. Gierpenn 1604.¹⁄₄. Gierpen 1605. Hierpen 1723.

Gerpin. Forekommer ogsaa i Vaale (i Gerpini RB. paa fl. St.) og i Gjerpen (i Gærpini RB. 26). Sammensætning af vin med en Stamme garp-, der nu kun kjendes i Folkesprogets garpa: skryde, støie, skvaldre (jfr. svenske Dialekters garpa: snadre, skravle) samt i det utvivlsomt hermed sammenhørende Elvenavn Garpa (NE. S. 65). Gjerpen i Vaale og i Gjerpen ligge begge ved Vandløb, hvis gamle Navn mulig kan have været Garpa. Ogsaa Gaarden i Skoger ligger ved en Elv, som flyder mod Nord ned til Drammen; men denne kaldes nu Leirelven, og hvis Gaardnavnet indeholder Elvenavnet Garpa, maa denne Elv i Tidens Løb have skiftet Navn. Imod et Navneskifte taler dog maaske den Omstændighed, at der i Skoger findes ogsaa en anden Elv, som nu kaldes Leirelven, tidligere Leira; denne gaar mod Syd ind i Sande Herred (se Sande GN. 94—97), og da man har adskillige Exempler paa, at to Elve, som udspringe i Nærheden af hinanden, men løbe i forskjellige Retninger, opr. have havt samme Navn, kan der være nogen Sandsynlighed for, at begge disse Elves Navn opr. har været Leira. Da Ordene barki m., Luftrør, og strjúpi m., Strube, findes brugt i Stedsnavne, vistnok sigtende til en trang Aabning, Kløft eller lign., var det nok muligt, at det af Aasen fra Østlandet anførte Garpe m., Strube, kunde fore-

komme brugt paa lignende Maade. Her kunde det have betegnet Sænkningen mellem Gjerpenaasen og en ligeoverfor denne liggende Aas; men ved Gaarden i Vaale synes der ikke at være nogen Lokalitet af denne Art. Jeg kan saaledes ikke udtale noget sikkert om dette Gaardnavns Oprindelse; størst Sandsynlighed er der vel for, at det indeholder Elvenavnet Garpa.

30. Dansrud. Udt. *dă'nsru.*

*Dansruð, af Mandsnavnet Dan (Danr), der endnu i den senere MA. af og til findes i Norge og vides brugt fremdeles paa et enkelt Sted (Lindesnesegnen). Se PnSt. S. 57 og jfr. NG. Bd. I S. 102. Navnet har alm. været skr. Dan(d)serud.

31. Gunnerud. Udt. *gu'nnru.* — Gunnurud RB. 102. Gunnarudh DN. I 601, 1453. Gunderødt 1593. 1604.¹/₁. 1605. Gunderød 1668. Gunderrøed 1723.

Gunnuruð eller Gunnaruð, af Kvindenavnet Gunna eller Mandsnavnet Gunni, begge vistnok Kjæleformer af Navne, som begynde med Gunn-. Se PnSt. S. 105. Gunnerød findes i Botne (GN. 63) og i Ramnes (GN. 95).

32. Tolerud. Udt. *tô'lru.* — Þordarud RB. 103. Thorderrudt St. 88 b. Thorød 1593. Thuerødt 1604.¹/₁. Thoerud 1668. Toerøed 1723.

Þórðarruð, sms. med Mandsnavnet Tord (Þórðr). Findes i Nøtterø (GN. 59) i den mere afslidte Form Torød. Se PnSt. S. 256.

33. Eik. Udt. *eik.* — Æik RB. 102. Egh 1593. 1604.¹/₁. Eeg 1723 (henført til Strømsgodset).

Eik f., se Strømmen GN. 30.

34. Knive nedre. Udt. *knî've.* — i Knifwm DN. IV 280, 1351. Knifuar DN. IV 488, 1396. i Knifum RB. 246. Kniwe DN. XI 753, 1539. Kniffue 1578. 1593. 1604.¹/₁. ¹/₁. Knifue (2 Gaarde) JN. 83. Knive nedre 1723 (henført til Strømsgodset).

Knífar Flt. Forekommer ogsaa i Ø. Eker (i Knífwm RB. 91). Ordet er maaske ikke Flt. af knífr m., Kniv, men Flt. af et dermed beslægtet eller deraf afledet Ord. Navnets Mening kunde være: Gaarden ved «Kniven», og dette Ord at opfatte som Navn paa den i Nærheden af GN. 36 liggende Kniveaas eller en Del af denne Aas. I Hurum findes Knivsvik som Navn paa en Gaard ved Foden af Knivsfjeldet.

35. Gorbu. Udt. *gø'rrbú.* — Se flg. GN.

*Gorbú. Af gor n., i Betydning: Dynd, Mudder, hvori Ordet bruges i adskillige Stedsnavne (særlig hyppig Gortjern); jfr. GN. 44. Jfr. Bd. I S. 119. 2det Led er bú n., Gaard.

36. Knive øvre. — Kniffue med Gaardboe og Koller 1668 (Strandpladse Koldfurre og Grundvig). Knive med Gardboe og Koller 1723.

36, 2. Kolfuru. — Koldfurre 1668, se ovfr.

Maaske: forkullet, forbrændt Furu.

36, 10. Grundvik. — Grundvig 1668, se ovfr.

Sms. med Adj. grunnr, grund.

37. Godthaab. Udt. *gå'ttåpp.*

38. Lindum. Udt. *li'nnåmm.* — i Lindeimi RB. 102 (sønste). 103. 266. Lindheim (Akk.) DN. IX 308, 1458. Lindum St. 87 b.

Lindom 1593. Lindem JN. 83. Lindomb 1604.¹/₁. Lindom 1668. Lindum med Kaldstuen 1723.

Lindeimr, Sammensætning af heimr med Trænavnet lind f., Lind. Navnet forekommer paa fl. St. i det sydlige Norge (her i Amtet i Sem Herred, se under «Forsvundne Navne» der).

39. Gulliksrud. Udt. *gu'llekksru.* — Gunleiksrud RB. 103. Gullicksrød 1593. Gulicksrødt 1604.¹/₁. Gullixrøed 1668. Gullichsrøed 1723.

Gunnleiksruð, PnSt. S. 100 af S. B. forklaret som sms. med Mandsnavnet Gunnleikr, der endnu bruges paa enkelte Steder i Formen Gunnleik, — af O. R. derimod trods Formen i RB. henført til Guðleikr, vel fordi det i Almindelighed er dette Navn, der nu har Formen Gullek, Gullik (Aasen, Navnebog S. 17).

39, 1. Trillingen. Skal udtales, som det skrives.

Man kunde gjette paa, at dette er det alm. Ord Trilling, der er blevet Gaardnavn paa samme Maade som antaget ved GN. 3. Mulig kan man dog sammenligne Navnet med Trillerud i Ø. Toten og sætte det i Forbindelse med Verbet trilla, trille, rulle, med Tanke paa Forbindelsen: trillende rund, kuglerund, efter rund Form af Jordveien.

40. Ingulsaasen. Udt. *i'ngulsåsen* eller *i'ngels-.* — Ingusas Reg. 81 (Brev fra 1466). Ingulßaaiß St. 88 b. Ingelßaas 1593. Engelßaas 1604.¹/₄. Ingulßaaß 1605. Inguoldsaasen 1668. Ingvoldsaassen 1723.

*Ingulfsáss, af Mandsnavnet Ingulfr, der var meget brugt i Fortiden, men efter Aasen nu kun kjendes fra Østerdalen. Se PnSt. S. 145. Har i senere Tid alm. været skr. Ingvaldsaasen.

41. Gunnersrud. Udt. *gu'nnse.* — Gunnarsrud RB. 102. Gunnulßrud St. 87 b. Gundißrød 1593. 1605. Gundesrud 1668. Gundesoe 1723.

Gunnarsruð, af Mandsnavnet Gunnar (Gunnarr). Se PnSt. S. 103. At mærke er Navnets stærke Afslidning i Udtalen, der har givet Anledning til den alm. falske Skrivemaade Gundesø, der endnu er i Brug som Navn paa den nærliggende Jernbanestation. I Tjømø ved GN. 41 har Udtalen den fuldere Form Gunnærse.

42. Bakke. Udt. *ba'kke.* — a Bakka RB. 103. Backe 1604.¹/₁. Bache med Dall 1668. Bache med Dahl Ødeplads og Søndre Lindum Ødeplads 1723.

Bakki m., Bakken (Indl. S. 43).

43. Skalpe. Udt. *skæ'lpe.* — Skalpøen 1593. Schalpøen 1604.¹/₁. Skalpøe 1605. Schalpe 1668. Skalpie 1723.

Navnet forekommer ogsaa i N. Eker, hvor det findes i en ældre Form Skalpeid, altsaa sms. med eið n, hvilken Form O. R. (StK. S. 254) har formodet at være den opr. ogsaa her. Oldn. skalpr m. betyder: Sverdskede, Slidre. Dette Ord kunde her maaske sigte til en Kløft i Kniveaasen, nær hvilken Gaarden ligger. Men om Navnet virkelig er sms. med eið, er vist meget usikkert. Jeg har ialfald ikke kunnet finde noget ved Gaardens Beliggenhed, som kunde gjøre denne Sammensætning sandsynlig. Da de ældste Former unægtelig tyde paa Sammensætning, kan man maaske antage Navnet for sms. med vin. Navnet Skalpelien i Sigdal S., Krodsherred, maa ogsaa høre hid; Gaardens Navn haves maaske i Skalpeleidavatnet (DN. VII 63).

44. Lerpe. Udt. *læ'rpe.*

Saavidt jeg ved, et enestaaende Navn. Det maa høre sammen med de hos Ross anførte Ord: Larp n., blød Smuds, Larp m., liden halvtflydende, faldende Klump eller Klat, Lerpa f., blød Klat, og sigter saaledes vel til blødt, sølet Jordsmon. I Sverige findes Lerpeå som Gaardnavn, og Rietz anfører (S. 393), Dialektord, der høre sammen med de af Ross anførte, f. Ex. larpig, smudsig.

45. Fjøset. Udt. *fjø'se.*

46. 47. Unnelsrud nordre og søndre. Udt. *ø'nnse.* — Arnulfsrud DN. IV 263, 1348. Onnulsrudt (nordre) DN. VIII 780, 1536. Wndißrød 1593. Wndisrødt 1604.1/1, 1/1, 1/1. Vndisrud nordre og søndre 1668. Undesrøed nordre og søndre 1723.

Arnulfsruð, sms. med Mandsnavnet Arnulfr (Qrnulfr), i MA. tildels skr. Onnulfr og Unnulfr, til hvilke Former Udtalen Unnels-, Unners- i Gaardnavne slutter sig. I Hedrum haves Unnersbu (GN. 1). Se PnSt. S. 14 Ldsbl. 335.

48. Haneval østre. Udt. *ha'nnvāl* (ogsaa opg. *ha'nnaval*). — i Hanauale DN. IV 263, 1348. i Hanauala RB. 102. Hanauals kirkja (d. e. Skoger K.) RB. 264 [Hanowald DN. XIII 45, 1401[1]]. Hanevoll DN. VI 786, 1541. Hanneual St. 87 b. Hannewold 1593. Hanneuold 1604.1/1, 1/1. Hannevold med Hougen 1668. Hannevold østre med Hougen 1723.

«Navnet forekommer ogsaa i Asker, i Hof i Jarlsberg, i Lardal [og i S. Land]. Som sidste Led ligger det tilsyneladende nærmest at forudsætte váll (Indl. S. 84). Sammensætning med hani, Hane, i saa mange Tilfælde taler dog imod denne Forklaring og giver Grund til at antage, at -val, skjønt det findes skr. saaledes allerede i 14 Aarh., er en afslidt Form af vagl m., Hanebjelke, Stang, hvorpaa Hønsene sætte sig op for at sove. Dette Ord bruges ellers oftere i Stedsnavne, om høitliggende Steder» (Bd. I S. 208). Havde 1ste Led været váll, skulde man ogsaa i denne Egn have ventet -vaal som Nutidsudtale. Navnet er vel givet paa Grund af en Høide i Nærheden. Se Bd. II S. 152.

49. Haneval nordre. — Hannevold nordre 1723 (henført til Strømsgodset).

50. Haneval vestre. — Hannevold 1668. H. vestre 1723.

51. Vestby. Udt. *væ'ssbý.* — Vestby DN. V 616, 1464. Westby 1593. Weßby 1604.1/1. Wesbye 1668. Westbye 1723.

Vestbýr, Vestgaarden.

52. Holt. Udt. *hålt.* — i Eilinaholte RB. 102. i Holtom, i Holte DN. V 368, 1417. Holt 1593. Holtt 1604.1/1. 1668. Holt 1723.

Holt, tidligere ogsaa Holtar. Formen i RB. betegner en Part af Gaarden og er sms med Gen. af Kvindenavnet Elín (i MA. meget ofte skr. Eilin). I Stedsnavne findes dette Kvindenavn forresten vistnok kun i Elmark i Eidsberg (Bd. I S. 133), i RB. skr. Eilinimork.

53. 54. Sten søndre og nordre. Opg. udt. baade *stēn* og *stein.* — i Steini (nordre) RB. 102. Stein RB. 264. Stenn St. 87 b. Stehnn 1593. Steën, Stenn 1604.1/1, 1/4. Steen 1668 (2 Gaarde). 1723 (2 Gaarde).

Steinn m., se Indl. S. 79. Anledningen til Navnet kan jeg ikke paavise.

---

[1] Brevet er falskt.

55. Præstegaarden. Kaldes *dæ'le.* — i Dælo RB. 102. Delle St. 87 b. Dæhle 1668. 1723.

D æ l a f. Oldn. d æ l a og Folkesprogets Dæla f. betyder: Vandrende, Grøft, liden Bæk (Aasen). Der er en Bæk ved Stedet. Se NE. S. 36.

56. Mælen. Udt. *mæ'len.* — i Merdenum RB. 102. Merden 1593. Mellen 1605. 1723 (da henført til Strømsgodset).

Formen i RB. ser ganske ud, som om den skulde være Dat. i best. Form af Dyrenavnet m ǫ r ð r m., Maar. Da dette Ord neppe kan være brugt som Gaardnavn, synes Navnet at maatte være Dat. i best. Form af et til oldn. m e r ð f. (m æ r ð f.) svarende, men ellers kun i det nuværende Folkesprog bevaret Hankjønsord (udt. Mær, Mæl, se Aasen under Merd). Oldn. m e r ð betyder: Teine, Ruse gjort af flettede Grene til at indsættes i Stængsel over Bæk eller Aa og tjene til Fangst af op- og nedgaaende Fisk (se Fritzner II S. 770). Det forekommer som 1ste Led i Gaardnavnet Mjørlund (skr. M e r d e l u n d e DN. II 620, 1458), V. Toten GN. 111 (se Bd. IV, 2 S. 107). Mælen ligger ved den under GN. 55 nævnte Bæk; men denne er saa ubetydelig, at Navnet maa sigte til noget andet end et Fiskeredskab.

57. Løise. Udt. *løi'se.* — i Loysu RB. 104. Loȝe St. 88. 1593. Losȝe 1604.$^1/_4$. Løese 1668. Loesse 1723.

L ø y s a f. Et Ord l ø y s a forekommer i Norge i Stedsnavne ellers kun som 2det Sammensætningsled, angivende en Mangel paa det, som 1ste Led betegner. Dette usms. Navn har vel samme Betydning som det ellers forekommende A f l ø y s a, der Bd. I S. 129 antages at betyde: noget afløst, fraskilt, en af en anden Gaard udskilt Part. Løisa f. kan nu i Folkesproget betyde: en løsnet Masse (Aasen). Munch har urigtig troet, at dette er den samme Gaard som den i Haakon Haakonssøns Saga (Fornm. s. IX 371) nævnte Gaard A g n l e y s a i Osloherred; se herom O. Rygh i Hist. Tidsskr. 3 R. IV S. 293 f.

58. 59. Holmen søndre og nordre. Udt. *hø'lmen.* — i Holmenum RB. 102 (søndre). 248. i Litlaholmenum DN. X 95, 1413. Lisla Holmen DN. IX 245, 1432. Holm St. 87 b. 1593. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Holmb (nordre) 1668. Holm søndre (henført til Strømsgodset) og nordre 1723.

H o l m r i n n, best. Form af h o l m r m., om hvilket Ords Betydning i Stedsnavne se Indl. S. 56.

58, 2. Tollersrud. Udt. *tå'llersru.*

*Þ o r l e i f s r u ð, sms. med Mandsnavnet Þ o r l e i f r, nu mest lydende Tollev. Udtale med rs forekommer oftere i dette Gaardnavn.

60. 61. Flaaten søndre og nordre. Udt. *flå'tan.* — i Flatanum RB. 102. Flottenn 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Flaatten søndre og nordre 1668. Flaaten søndre og nedre (vel Skrivfeil) 1723.

F l a t i n n, best. Form af f l a t i m., Sideform til f l ǫ t f., Flade, flad Strækning (Indl. S. 50). Samme Udtale har Navnet i Sande (GN. 71. 72) og i Lier (GN. 32. 33), paa begge disse Steder ligeledes skr. i MA. a F l a t a n o m; den synes at forudsætte en ældre Udtale Flaataan, hvori Ligedannelse var indtraadt (Indl. S. 22).

62. 63. Skjeldrum nedre og øvre. Udt. *sjæ'llråmm* (ogsaa opg. *-ómm*). — Skaldæræim (nedste) RB. 105. Skiælreim (nedste) RB. 103. Skeldrem DN. III 723, 1495. Skildreim DN. III 765, 1514. Skieldrim St. 87 b. Skellerom 1593. Schielderum 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Schieldrom nedre og øvre 1668. Schieldrum nedre og øvre 1723.

*Skjaldareimr, Sammensætning af heimr med Gen. af skjǫldr m., Skjold, som findes brugt i forskjellige Forbindelser i Stedsnavne om Situationer, som man efter deres runde og flade Form har sammenlignet med et Skjold. Jfr. mulig Skjelset i Furnes (Bd. III S. 74) og Skjellerud i Faaberg (Bd. IV, 1 S. 218).

64. Jordbrekke. Udt. *jö'lbrækk.* — Jardbrekka DN. IV 263, 1348. Jordebreck 1593. Jorbrecke 1604.1/1. Jordbreche 1668. 1723.

Jarðbrekka f., Jordbakke. Ogsaa Jordbakken forekommer som Stedsnavn.

65. Skallestad. Udt. *ska'llsta.* — i Skallæstaudhum DN. IV 263, 1348. [Skalæstad DN. XIII 22, 1362?[1]. Skaldæstader DN. XIII 50, 1407?[1]]. Skallestad 1593. Schallestad 1604.1/1. 1668. 1723.

Skallastaðir. I Sammensætning med staðir er vel Skalla- at opfatte som Gen. af skalli m., Hovedskalle, Pande, i dette Ords Brug som Mandstilnavn («den skaldede»). I andre Sammensætninger kan man ogsaa tænke paa den fra Folkesproget kjendte Betydning «tør, stenet Forhøining». Samme Navn i Nøtterø (GN. 40).

66. 67. Borge østre og vestre. Udt. *bö'rje.* — i Borghom RB. 246. [a Borgæ (vestre) DN. XIII 22, 1362?[1]. Borghe, Borge DN. XIII 45, 1401[1]. Borge (vestre) DN. XIII 49, 1407?[1]]. Borger St. 88 b. Borge 1593. 1604.1/1, 1/4. Borge østre og Borge 1668. Borge østre og vestre 1723.

Borgar, Flt. af borg f. Navnet sigter maaske til, at der har været en gammel «Bygdeborg» (se Indl. S. 44) i Nærheden; om de antagelige Levninger af en saadan se Foren. til norske Fortidsmindesm. Bevaring, Aarsberetn. for 1882, S. 47. Jfr. Vaale GN. 109.

68. Viulsrud. Udt. *vi'ulsru.* — 1) [Viualderud DN. XIII 22, 1362?[1]. at Vifualsrude DN. XIII 45, 1401[1]]. Wiffuelsrød 1668. Wifvelsrøed 1723. 2) Borge mellom 1668. 1723. (Dette GN. er sms. af disse 2 gamle Gaarde, men benævnes nok alm. nu med den sidstes Navn).

*Vifilsruð, af det gamle, nu forlængst aflagte Mandsnavn Vifill. Den nuværende Form forudsætter en kun fra Stedsnavne kjendt, mindre opr. Form af dette, Vigjull. Se PnSt. S. 280. Samme Gaardnavn i Borre (GN. 48); i Ramnes haves Vivestad (GN. 114).

69. Furuvold. Udt. *fu'rrvall* (ogsaa opg. *fu'ruvall*). — [Fvrvualdr DN. XIII 49, 1407[1]]. Furrevold 1668. Furruevold Schougplatz og Rødning 1723.

*Furuvǫllr, Furuvolden.

70. Rønnehoved. Udt. *rø'nnehüe.* — Ronehuggudh DN. VIII 826, 1544 (paat. Rønnehovet). Ronehoffde DN. VIII 848, 1558.

*Runnahǫfuð eller *Runahǫfuð? 2det Led, hǫfuð n., bruges i Stedsnavne om fremspringende, noget svære Fjeldpynter. 1ste Led antages af O. R. (i en Notits) at være runnr m., Busk, og ikke Trænavnet raun, Rogn, og han antager samme Oprindelse for Gaardnavnet Runnhovde i Hammer (GN. 58). Det synes dog underligt, at en Sammensætning af dette Ord med hǫfuð skulde forekomme paa to Steder. Som en for begge Tilfælde sandsynligere Sammensætning foreslaar S. B. *Runahǫfuð, af runi, Galt,

1 Brevet er falskt.

eller *Runnhǫfuð, af et i Oldn. dog ikke paavist *runni, der kunde antages at have samme Betydning som Folkesprogets Runnveder, ugildet Væder. Der findes mange Exempler paa, at hǫfuð i sms. Stedsnavne har et Dyrenavn som 1ste Led (se Indl. S. 58).

71. Andorsrud. Udt. *andósru* (Hovedtone paa 2den Stavelse), ogsaa opg. *a'ndósru.* — Andresrud RB. 102? Anderßrød 1593. 1604.$^1/_4$. Andulsrød 1668. Annuldrøed 1723.

*Arnþórsruð, af Mandsnavnet Arnþórr, som allerede 1290 findes afslidt til Andórr. Formen i RB. maa enten være feilskrevet eller betegne en anden Gaard. Se PnSt. S. 14.

72. 73. Aaserud vestre og østre. Udt. *a'seru.* — Oserudtt DN. VIII 858, 1564. Oßerød 1593. Osßerødt 1604 $^1/_1$, $^1/_1$. Aaßerud 1605. Aaserud vestre og østre 1668. Aasserud vestre og østre 1723.

Ásuruð, af Kvindenavnet Ása. Se PnSt. S. 15. I Ramnes, Stokke og Nøtterø forekommer Gaardnavnet Oserød, der ogsaa kan antages at have samme Oprindelse.

74. 75. Imjelt søndre og nordre. Udt. *hi'mjælt.* — Imelt 1593. Imollt 1604.$^1/_1$. Imolt 1605. Imieldt søndre 1668. Imilt søndre 1723.

O. R. har StK. S. 277 antaget dette Navn for at være sms. med holt n., Holt, Lund (Indl. S. 57), hvilket Ord som 2det Led ikke sjelden svækkes paa forskjellig Maade, jfr. Eidspjeld, Hedrum GN. 15, af opr. Espiholt. Det i Midten af Navnet optrædende j maa vel ligesom i Eidspjeld forklares af, at 1ste Led opr. har endt paa -i. H- i Fremlyden i den nuværende Udtale har ifølge de bevarede ældre Former vistnok ikke opr. hjemme i Navnet (se Indl. S. 23 under «Halvemaal»); det er kanske indkommet i Udtalen under Indflydelse af Adverbiet him, d. e. hjem. S. B. antager, at Navnets gamle Form kan have været *Elmiholt, hvori 1ste Led elmi n., et med Almetræer bevoxet Sted, hvoraf (mulig ved Dissimilation) *Æmiholt, og deraf efter det gamle Sprogs Tid *Æmjelt, *Emjelt, Imjelt. En Form *Æmiholt synes at støttes af det under Sem GN. 54 fra RB. anførte Æmesrud. Overgang af Æ- til I- i 1ste Stavelse, som vistnok er foranlediget af det flg. j, findes ogsaa i Adj. imen, der forekommer i samme Betydning som æmen (bister), og i Gaardnavnet Isi i Bærum, som i RB. og senere er skr. Esin (Bd. II S. 139). Endel andre Stedsnavne, som nu begynde med Im(e)-, Ims-, Imes-, ere maaske at forklare af Elvenavne af Stammerne Ím-, Ímis- (Bd. III S. 86. 108. NE. S. 117).

76. Svarterud. Udt. *svä'ltru.* — Suartarud RB. 102. Suartrudt St. 88 b. Suartterød 1593. Suarterudt 1604.$^1/_1$. Suartterud 1668. Svarterud 1723.

Svartaruð, af Adj. svartr, sort, mulig gjennem Brugen af svarti som Mandstilnavn. Jfr. GN. 79.

[77. Gravdal Skov].

Jfr. Indl. S. 52 under grǫf.

[78. Trættestykket].

Navne, der begynde med Trætte- (i gammel Form Þrætu-), have gjerne sin Oprindelse deraf, at Eiendomsretten til vedkommende Jord engang har været omtvistet.

KONNERUD SOGN.

Sognets Navn efter GN. 82. — Konnerud (før 1875 Jarlsbergværks) Annexkirke er opført efter Resolution af 12/7 1737 (Topogr. Journal XXV S. 142—144), der tillod strax at indrette Kirkegaard og siden bygge Kirke, hvilket først blev iværksat 1760 (Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 660). Den var i laug Tid blot Kapel.

Gaardenes Navne: **79. Svarterud.**

Se GN. 76; begge GN. havde tidligere samme Matrikel-No. (82).

79, 1. Sagbakken. Udt. *sa'gbakken.*

79, 2. Holland. Udt. *hå'llann.*

Opkaldelse efter Holland i Betydningen: Kongeriget Nederlandene.

79, 3. Lorentspladsen. Udt. *lő'rnsplassen.*

79, 5. Haugen. Udt. *hau'en.*

79, 6. Svensrud. Udt. *svæ'nnsru.*

79, 7. Vestmandsbraaten. Udt. *væ'ssmannsbråtån.*

«Vestmand» maa her være at forstaa om en Indflytter fra et vestligere Distrikt. Som gammelt Mandsnavn haves det derimod i Vestmaurød i Borre.

79, 8. Ulverud. Udt. *u'lveru.*

Se ved Oluffuerudt under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

79, 10. Sevaldsrud. Udt. *sē'valsru.*

Af Sevald, Sigvald, det gamle Sigvaldr. At Navnet virkelig udtales med «tykt» l, har O. R. betvivlet; han formoder, at den rette Udtale er Sevalls- (NG. Mscr.).

79, 11. Veimot. Udt. *vei'mōt.*

Sted, hvor to eller flere Veie støde sammen.

79, 12. Dalen, Solli og Hallerud. Udt. *dæ'len, sō'lí, ha'llru.*

Da det gamle Mandsnavn Halli efter Aasen (Navnebog S. 21) nu kun findes paa Vestlandet, er vel Hallerud her enten Opkaldelsesnavn, eller 1ste Led er Adj. hall (hallr), heldende, skraanende. Jfr. PnSt. S. 113.

79, 14. Sollibergene. Udt. *sō'líbærja.* — Før skr. Spillemandsbraaten.

79, 15. Halvkollerud. Skal kaldes *kå'lleru* (benegtet af Lensmanden).

Jfr. Brugs-No. 25. 26.

79, 17. Halvbraaten. — Er ogsaa fundet skr. Halebraaten.

79, 18. Tørkop. Udt. *tø'rkåpp.*

Se Strømmen GN. 38.

79, 20. Hallingrud. Udt. *ha'llingru.*

Vistnok efter en Mand fra Hallingdalen.

79, 21. Jansholt. Udt. *ja'nnshålt.*

Jan er en sjeldnere Form for Johan.

79, 22. Granstad. Udt. *gra'nnsta.*

Naturligvis et nydannet Navn.

79, 23. Blankenborg. Udt. *bla'nkenbørr.*

79, 24. Dølepladsen. Udt. *dø'lplassen.*

[**79, 25. 26. Kollerud**].

Af Kolle i Betydningen Høide eller mulig Opkaldelsesnavn. Jfr. GN. 79, 15.

80. Eikholt. Udt. *ei'khålt.* — i Eikiholtom RB. 94. Eghholt 1593. Eghholdt 1604.¼. Echholdt 1668. Eegholt 1723.

E i k i h o l t, af e i k i n., Egelund (Indl. S. 48), og h o l t n. (Indl. S. 57).

80, 1. Skjelsbæk. Udt. *sjæ'llsbækk.*

Af Skil, Skjel n., Grændse; jfr. det oftere forekommende Skillebæk.

80, 3. Petersvold østre og vestre samt Ellingsrud. Udt. *pé'ttersvøll.*

80, 4. Torsberg. Udt. *tô'rsbær.*

Af Mandsnavnet Tor, Tord (Þ ó r ð r).

80, 6. Røisepladsen. Udt. *røi'seplassen.* — For skr. Solberg.

Af Røys, Stenrøs.

80, 7. Bakken. Udt. *ba'kken.* — For skr. Brumyr eller Solbergbakken.

80, 8. Rørvolden. Paastødes kaldet saa (ogsaa skr. Røvolden), men har formodentlig et andet Navn.

80, 13. Svensrud. Udt. *svæ'nnsru.*

80, 20. Blenteborg. Udt. *blæ'nntebørr, plæ'nntebørr.*

Et nylavet Navn, om hvis Oprindelse jeg intet ved.

80, 21. Galaas. Udt. *ga'lås.* — Før skr. Justitsborg.

Antagelig opr. G a r ð á s s, hvor 1ste Led er g a r ð r (Indl. S. 51), med uvis Betydning. Det ældre Navn skriver sig fra den tidligere Bjergværksdrifts Tid; ved «Jarlsberg Værk» var der nemlig ansat en «Justits-Sergeant», der fungerede som Politiopsyn ved Værket (se Topogr. Journal XXV S. 126 f.).

80, 22. Poppegaarden. Udt. *på'ppegålen.* — For skr. Gramsborg.

Navnet «Poppegaarden» har Stedet efter Hartvig Friedrich Pop, der var Kirurg ved «Jarlsberg Værk» i sidste Halvdel af det 18de Aarh. (se Topogr. Journal XXV S. 125 f.).

80, 28. Tverholt. Udt. *tvæ'rhålt.* — Ogsaa skr. Tverkholt.

80, 31—34. Fredholt. Skal kaldes *ka'mmakerhúsa.*

80, 35. Høgda. Udt. *hø'gda.* — Ogsaa skr. Steinbakken østre og vestre.

80, 36. Bergbraaten. Udt. *bæ'rjbråtån.*

80, 38. Myren. Udt. *mý'ra.*

80, 40. Blybakken. Udt. *blý'bakken.*

De paa disse Kanter tidligere drevne Mineralforekomster indeholdt bl. a. Bly.

80, 42. Solli med Myren og Bakken. Udt. *sô'lí.* — Her skal være Parter af Navnet Langeland (flere), Espeset og Lo, som ei have kunnet identificeres.

81. Gomperud. Udt. *gô'mperu.* — Gomperød 1593. Gumperød 1604.1/4. 1605. Gomperud 1668. Gomperød 1723.

*Gumparuð? Kunde komme af et af gumpr m., Bagdel, dannet Persontilnavn gumpi eller (saa S. B.) af et af Gunnbjǫrn dannet Kjælenavn Gumpi. Et andet Navn, der nu udtales som dette, Gumpungrud i Vinger, er i RB. skr. Gumppungharudh og antages af O. R. at være sms. med et af gumpr afledet Ord (Bd. III S. 207). Gumpholen i V.Gausdal antages (Bd. IV, 1 S. 208) at komme af et Elvenavn (jfr. Elvenavnene Gumpa, Gumpelven, Gumpedalsaaen NE. S. 86).

81, 2. Prøiserud. Kaldes *prøis.*

En Anders Preus forekommer i «Jarlsbergs Værks» Historie (se Topogr. Journal. XXV S. 16).

81, 3. Tufte. Udt. *tu'ffte.*

81, 4. Brekke. Udt. *bræ'kke.*

81, 7. Lønnerud vestre eller Baklien. Udt. *bā'klía.*

Baklien d. e. en Li, som vender fra Solen.

81, 8. Lønnerud østre. Udt. *lø'nneru.*

Kan komme af Trænavnet Løn. Jfr. Bd. III S. 265.

81, 10. Tolerud. Udt. *tô'leru.*

Vel Opkaldelse efter GN. 32, uagtet Udtalen der er lidt anderledes.

81, 11. Bygningen. Udt. *bý'ggningen.* — Før skr. Gjermundsrud.

81, 12. Galaas. Udt. *ga'lås.*

Se GN. 80, 21 ovfr.

81, 13. Haraldstuen. Udt. *ha'rallstúa.* — Før skr. Slaggerud.

Det tidligere Navn er vel dannet af Slagg og at henføre til den før paa disse Kanter drevne Bjergværksdrift.

82. Konnerud. Udt. *kâ'nneru.* — Konnerød 1593. 1604.1/4. 1605. 1668. Konnerøed 1723.

PnSt. S. 168 forklaret som opr. *Kornaruð, af et gammelt Mandsnavn Korni, der vistnok ikke forekommer i MA., men med Sikkerhed kan udledes af forskjellige Stedsnavne (Kornastaðir, Kornaruð o. fl.) og maaske er det fra Gjerdrum i 1514 anførte Kanne (NRJ. I 11). Jfr. ogsaa Bd. III S. 152. Uden at ville bestride, at et Mandsnavn Korni har eksisteret, gjør S. B. opmærksom paa, at Konnerud her mulig er opstaaet af ældre *Íkornaruð, sms. med íkorni, Ekorn, jfr. det nyere, paa 3 Steder forekommende Gaardnavn Ekornrud. For Bortfald af Í- i Fremlyden kan isaafald sammenlignes Udtalen af Ekornberg i Volden Søndm., Kønnberg (jfr. ogsaa under Vaale GN. 10). Í- kunde saa meget lettere falde bort, som man

vel ofte har nævnt Navnet i Forbindelsen i Íkornaruði. En afsides liggende Dal paa Man heder nu Dal Corna, men kaldes i en senere Runeindskrift ikurnaþal (S. Bugge i Aarbøger f. nord. Oldkynd. 1899 S. 241).

82, 2. **Bygningen.** — Se GN. 81, 11.

82, 7. **Bygningen.** — Før skr. Sprængsrud.

I det ældre Navn haves maaske ogsaa et Minde om den tidligere Bergværksdrift paa Stedet.

82, 10. **Haakagaarden.** Udt. *hå'kagålen.* — Før skr. Haakenskal.

Mandsnavnet Haakon udtales nu tildels Haakaa.

82, 12. **Konnerud.** — Før skr. Hornvold.

82, 14. **Konnerud.** — Før skr. Luttevold og Sjøvolden.

82, 16. **Helnora.** Udt. *hæ'llnóra.* — Før skr. Stensbakken.

Det nu brugelige Navn skal være efter en Grube, formodentlig den i Topogr. Journal XXV S. 15 nævnte Eleonora Grube. (NG. Mscr.).

82, 20. **Kjølstad.** Udt. *kö'lsta.* — Før skr. Bilidt.

Matrikelnavnet er et sent Opkaldelsesnavn. — Om det ældre «Imperativnavn» Bilidt se Indl. S. 19.

82, 22. **Koppangen.** Udt. *kå'ppangen.*

Her maaske egentlig Betegnelse for en Mand fra Koppang i Stor-Elvedalen eller Opkaldelse af Kaupang i Botne (GN. 26) efter dette Navns tidligere Skriftform (Kopangen).

83. **Eskerud.** Udt. *æ'sskeru.* — Eskerod 1593. Escherod 1604.$^{1}/_{4}$. 1668. Edscheroed 1723.

Antagelig *Eskiruð, hvori 1ste Led er eski n., Sted, bevoxet med Ask (se Indl. S. 42 under askr). Jfr. Bd. III S. 50.

83, 1. **Myrhagen.** Udt. *my'rhagan.* — Før skr. Bygland.

83, 2. **Asken.** Udt. *a'ssken.* — Før skr. Sjursvolden.

Vel efter et enkelt Asketræ.

84. **Grinderud.** Udt. *gri'neru.* — Grinderod 1668. Grinneroed 1723.

*Grindarruð, af grind f., Grind (Indl. S. 52).

84, 1. **Tolgen.** Udt. *tå'lljin.* — Før skr. Lysedal.

Efter en Beboer i det 18de Aarh., se Topogr. Journal XXV S. 18.

84, 2. **Vinnes.** Udt. *vi'nnes.*

Har antagelig Navn efter Vines (ogsaa skr. Vinnes) i N. Eker paa den anden Side af Dramselven.

84, 5. **Dalen.** Udt. *dæ'len.* — Før skr. Olsrud.

84, 6. **Kinnerud.** Udt. *ki'nneru.*

Har ogsaa været skr. Kjønnerud. *Tjarnarruð, af tjǫrn f., Tjern; ligger ved et saadant.

84, 8. **Hagen.** Udt. *ha'gan.*

84, 10. **Holmen.** Udt. *hø'lmen.* — Før skr. Enhændingen.

«Enhændingen» har vel været en tidligere Beboers Tilnavn.

84, 11. Haugen. Udt. *hau'en.*

85. Stubberud. Udt. *stu'bberu.* — Stubberud 1723.

*Stubbaruð, af stubbr eller stubbi, der efter Stedsnavne at slutte maa have forekommet i Oldn. i MA. ved Siden af det bevarede stúfr m., i Betydning: Stubbe af et Træ (Indl. S. 79). Jfr. Strømmen GN. 35. Eller her maaske Opkaldelsesnavn.

85, 1. Rolighed. Udt. *rô'lihéta.*

85, 3. Damstok. Udt. *da'mmståkk.*

Af Damm m., Dæmning.

85, 9. Treholt. Udt. *trê'hålt.* Ogsaa opg. *træ'lhålt.*

Skriftformen er maaske opstaaet af den sidst anførte Udtaleform ved Dissimilation. Isaafald er vel 1ste Led egentlig Navn paa en Lokalitet. Om Navne, der begynde med Træl-, se NE. S. 277. 338.

85, 14. Damstykket. Udt. *da'mmstøkke.*

FORSVUNDNE NAVNE.

i Holom RB. 102.

Hœlar eller Hœlur; det første kunde være Flt. i Hunkjøn til et *hœli n., det sidste Flt. af et *hœla f., der begge maatte være Afledninger af hóll (hváll) m., isoleret Hoide (Indl. S. 56); men ingen saadanne Afledninger ere ellers kjendte. Jeg kjender intet til, at dette Navn forekommer noget andet Sted.

i Dale RB. 102 (gaaet ind under Bakke GN. 42).

Dalr m., Dal (Indl. S. 47).

i Stapulsrudi RB. 102.

Stapulsruð (Stǫpulsruð). Af Mandsnavnet Stapull (Stǫpull), der forekommer paa fl. St. i DN. Det er tillige kjendt som nordisk Navn fra Irland. (S. B.).

i Þrondarudi RB 102.

Þróndarruð, af Mandsnavnet Þróndr (Trond).

i Nhawsz (sees at have ligget i Sameie med Lindum) DN. IX 308, 1458.

«Nhawsz» er vel at forstaa som *Hnaus, hvor Hn- er en Svækkelse af Kn- (jfr. Strømmen GN. 12); Navnet er altsaa oldn. knauss m., Fjeldknat (Indl. S. 61).

Gotufossen DN. IX 245, 1432. X 95, 1413 (nedenfor Lille Holmen, GN. 58. 59).

*Gǫtufors, Fossen ved Veien, af gata f., Vei. Sees af de anførte Steder i DN. at have været en Kvernfos.

Vpsund DN. VII 492, 1486. VIII 817, 1544. Opβund 1604.¹/₄ (vel i Strømsgodsets Sogn).

Uppsund; Navnet kan betegne et Sund, der har ligget længere oppe i Elven end et andet, eller ogsaa den øverst liggende Part af en Gaard Sund; nogen Gaard af dette Navn er her dog ialfald ikke nu. Gaarden har maaske ligget nær Sundland (GN. 15).

[Oluffuerudt i Skoger, anf. i St., mulig = det nuværende Ulverud, GN. 79, 8].

*Ólofarruð, sms. med Kvindenavnet Ólof (Álof), nu mest Olau. Se PnSt. S. 190.

[Hedensrud, gammel Gaard i Skoger, nu gaaet ind under Drammens By. Heidensrud, Heidensrudt DN. XVI 786, 1544 (efter Afskrift fra 17de Aarh.). Heidensrud DN. XVI 793, 1546 (efter Afskrift fra 17de Aarh.)].

*Heðinsruð, af det gamle Mandsnavn Heðinn; samme Navn er ogsaa forsvundet i Borre (se under GN. 60), det findes fremdeles i Vaale (GN. 36) og paa Nøtterø (GN. 44). Se PnSt. S. 120.

De to sidste Navne ere her tilføiede efter PnSt.

[I den ældre Matrikel af 1838 findes opført under Nyt Matr.-No. 29: Kopervik, alm. skr. Kobbervik. Denne Gaard, paa hvis Grund den ene af Drammens Bydele, Tangen (tidligere skr. Kobbervikstangen), ligger, er nu gaaet ind under Drammens By. Udtalen er *ko'ppervík*].

[Dette Navns ældre Former ere:
i Koparwikinni DN. V 113, 1340. Koparvikona (Akk). i Dramfn DN. I 375, 1388. Kopparaviik RB. 87 (under Haugs Kirke paa Eker). i Koperwikenne i Draffn DN III 634, 1465. in Copperwijck (tydsk) DN. III 638, 1466. Kaaberuig (Gaard), Kaaberuigen (Ladested) JN. 346.]

Bd. IV, 1 S. 80 siger O. R. om Navnet Kobbersletten (udt. Kaapaarslette) i Vaage (GN. 150, 3): «Der er ikke faa Stedsnavne, som i Lighed med dette ikke synes at kunne have andet end Metalnavnet Kobber til 1ste Led. I de fleste af disse Tilfælde har jeg ikke kunnet finde nogen rimelig Forklaring.» Der er vistnok udvundet Kobber i Gruberne under det «Jarlsbergske Værk», t. Ex. paa Konnerud-Kollen; men da ingen Grubedrift vides at have fundet Sted der før Aaret 1646, har det ovenfor anførte Gaardnavn neppe noget med Metalnavnet at gjøre. Da der allerede i 1340 findes Spor til Trælasthandel her (jfr. Hist. Tidsskr. 2 R. V S. 100), og da «Kobbervigen» senere blev et bekjendt Ladested, kunde man fristes til at tro, at den ældste Form har været *Kauparavík, sms. med kaupari m., der ligesom kaupi og kaupandi betyder «Kjøber», og at Stedet har faaet sit Navn efter der dreven Trælasthandel. Det maa dog vække Betænkelighed, at 1ste Led i de ældste Kilders Former af Navnet kun har 2, ikke 3 Stavelser, og der haves vel intet sikkert Exempel paa Svækkelse af aup til op saa tidlig som i 1340 (jfr. dog Sande GN. 53). Hvis man kunde gaa ud fra en opr. Form *Kaupfaravík, vilde en saadan Svækkelse være sandsynligere, ligesom et Ord kaupfari, der maatte have Betydningen «Handelsmand» (jfr. kaupfǫr, d. s. s. kaupferð), vilde være at foretrække for kaupari med Betydningen «Kjøber»; men noget Ord kaupfari er ialfald ikke bevaret i den oldnorske Literatur. Formen i RB., efter hvilken Navnet skulde være sms. med koppari m. (en Mand, som gjør Trækopper), er ganske vist unøiagtig. Navnet Kopervik i Avaldsnes (ogsaa Ladested) udtales Ko'parvík, med aabent o, og et andet Kopervik findes i Aasene Sogn i Hammer. Intet af disse Navne er dog bevaret i Form fra MA. Kobberviken i S. Aurdal (GN. 50, 1, udt. Kaa'parvike) er maaske en Opkaldelse efter det her omhandlede Sted ved Dramselvens Munding.

3.

SANDE HERRED.

Herredets og Sognets Navn: Sande. Udt. *sa'nne, sa'nnesókn.*

Ældre Navneformer: Sandvinar s. DN. II 184, 1337.

Sandvina s. DN. I 157, 1327.

Saundini s. DN. IV 263, 1348.

Sondina (Sondinæ) s. RB. 247. 248. 255. 276. 295. DN. I 390, 1391. 600, 1452. IV 560, 1407. V 392, 1423. VI 395, 1402. 434, 1420. 436, 1420. IX 245, 1432. 270, 1445. X 101, 1416. XI 131, 1426. [XIV 26, 1417].

Sondyna s. RB. 78.

Sondini s. RB. 105. DN. III 345, 1385. IV 488, 1396.

Sondine s. DN. VII 452, 1457.

Sondena (Sondenæ) s. DN. V 579, 1456. VII 461, 1466. XI 124, 1420.

Sondene s. RB. 108.

Sondin s. RB. 71.

Sandinar k. RB. 103.

Sandina (Sandinæ) s. DN. II 305, 1365. V 565, 1453. RB. 194. 209. a Sandina DN. II 603, 1454. V 565, 1453.

Sandyna s. DN. I 293, 1364.

a Sandinne DN. I 420, 1402.

Sandine s. RB. 192. 552. DN. XI 182, 1460.

Sændini s. DN. XI 114, 1411.

Sandena (Sandenæ) s. DN. I 601, 1453. II 600, 1453. V 468, 1436. VII 464, 1470. VIII 404, 1465. IX 308, 1458. XI 137, 1432. 144, 1437.

a Sandene DN. VII 455, 1461.

Sandene s. DN. I 455, 1411. 618, 1458 634, 1465 II 768, 1513. VI 785, 1541. VII 510, 1504. 517, 1513. VIII 417, 1474. 780, 1536. X 188. 189, 1472. XI 182, 1460. 211, 1480. [Sandene s., Sandenæ s. DN. XIII 49, 1407?[1]].

---

[1] Brevet er falskt.

Sandenne s. DN. III 765, 1514. VII 805, 1542.
Sandane s. DN. V 616, 1464.
Sanden DN. I 776, 1524. IV 814, 1536. 107, 1555. 137, 1555. VI 761, 1535. VII 722, 1530. 783, 1538. 794, 1541. VIII 817, 1544. 835, 1546. 848, 1558. X 702, 1533. [XVI 16, 1351[1] (efter Afskrift fra 17de Aarh.). 24, 1362[1] (efter Afskrift fra 1673). 793, 1546 (efter Afskrift fra 17de Aarh.)]. St. 87. JN. almindelig (dog 26. 31 Sandene).
[Ssandenn s., i Ssandom s. DN. XIII 45, 1401[1]].
Sande DN. V 682, 1489.
Sanne DN. VII 837, 1560. 816, 1547 (her ogsaa: i Sandenne).
[Sannen s. DN. XV 125, 1517].

Sandvin, Sǫndyn, Sǫndin, Sandin, forskjellige Former af en Sammensætning af sandr m., Sand (Indl. S. 73), og vin f. Navnet er egentlig Gaardnavn og har været Navn paa Præstegaarden (se GN. 21). Det forekommer paa adskillige Steder her i Amtet, udtalt dels med -e, dels med -i i Slutningen. — Kirken var i den katolske Tid viet til Maria (RB. 103).

Gaardenes Navne: **1. Berg ytre.** Udt. *bærj.* — Berg 1668. 1723.

*Berg n., Berg, Klippegrund (Indl. S. 43). Tillægget «ytre» maa være givet i Modsætning til GN. 83.

1, 3. Leiret. Udt. *lei're.*

Leir er nu baade Hankjøns- og Intetkjønsord i den sydlige Del af Landet.

2. Skjervik. Udt. *sjæ`rvik.* — i Skiærfuikum RB. 209. i Skiærnikalaghe RB. 105. Skieruig 1593 Skeruigh 1604.1/1. Skieruig med Halsen og Saxerud 1668. Schiervig med Engene Halsen og Saxerud 1723. Ryg Laxefiskeri under Skjervik 1723.

Efter Formerne i RB. kan Navnet være enten Skerfvík eller Skervík, vistnok det sidste, sms. med sker n., efter et Skjær i Viken. Om Skerfse under Nøtterø GN. 108. — Om Saxerud se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

2, 7. Skaaret. Udt. *skå're.*

Skaar, opstaaet af skor f. (Indl. S. 75), synes her at maatte være gaaet over til Intetkjønsord under Paavirkning af Skar, det gamle skarð n. Jfr. mulig Kvikne GN. 9 (Bd. III S. 427).

• **3. Holm.** Udt. *hølm.* — Hollm 1593. Holm 1604.1/1. Holmb med Saxerud 1668. Holm med Saxerud Eng og Hals Skogplads 1723.

*Holmr m., hvorom se Indl. S. 56; Stedet er ikke omflydt af Vand. — Brugs-No. 2 kaldes antagelig nu Sakserud (NG. Mscr.).

4—6. Ve søndre, mellem og lille. Udt. *vé.* — En af Gaardene skal kaldes *bæ`rjan-vé.* — i Væ (nordre) RB. 209. Wehe 1593. Vee (2 Gaarde) JN. 84. Weë 1604.1/1, 1/1. Lille Whe 1604.1/1 (da for-

[1] Brevet er falskt.

enet med en af de andre Gaarde). Wæe søndre med Kleppen, Wæe mellomb og Wæe lille 1668. Søndre Wee med Kleppen (Skov), Wee mellum og Wee lille 1723.

Synes efter Formen i RB. at maatte være v é n., Helligdom, helligt Sted (Indl. S. 85), der paa nogle Steder forekommer usms. som Gaardnavn. Se Munch NGHS. S. 211. Andensteds har dog et nu Ve lydende Gaardnavn anden Oprindelse, se Ve i Ringsaker. Bd. III S. 34 (opr. V i ð i r, Flt. af v i ð r, Skov?). — Om Kleppen se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

7. **Aasnes.** Udt. *å'snes.* — Ormsnes RB. 210. Orsnes, Ormnes RB. 103 (vestre Gaard). Orsnes (østre) DN. VII 461, 1466 (hvor der ogsaa tales om Fiske i Orsneslaghenom). Aarβnes St. 87. Orβnis 1593. Ormβnes OC. 19. Aarsnæss (2 Gaarde) JN. 84. Aarsnes 1604.1/1, 1/1, 1/1. Arsnes 1605. Aarsnes 1668 (gl. Matr.-No. 5). Aarsnes søndre med Graffningen 1668 (gl. Matr.-No. 51). Aarsnes øde (gl. Matr.-No. 109). Ligesaa benævnes de 3 Gaarde 1723 (dog kaldes Underbruget her Greflingen Ødeplads).

O r m s n e s; sms. med Mandsnavnet Orm (O r m r). Se PnSt. S. 192. O r m s- som 1ste Led har i Nutiden i Regelen antaget Formen Aars-; den yderligere Svækkelse til Aas- findes foruden her sikkert ogsaa i Aasrød i Borre (GN. 76) og mulig andensteds (se Bd XV S. 249). Neset er det Stykke Land, som stikker frem mellem Sandesognsfjorden, Sandeelven og en Tverbæk til denne. — Om Graffningen, Greflingen se under GN. 9.

8. **Oreberg.** Udt. *ő'rbær.* — Vrrebierg 1593. Orreberg 1604.1/1. Øreberg 1605. Oreberg 1668. Orreberg 1723.

Efter Nutidsformen kan Navnet være opr. *A l r a b e r g, sms. med Trænavnet ǫ l r m., Older, Or (Indl. S. 87). Hvis man tør lægge nogen Vægt paa de ældste bevarede Formers Skrivemaade, kunde det være *O r r a b e r g, af o r r i m., Aarhane, hvilket Navn kan være givet, enten fordi denne Fugl kan have holdt til her, eller efter Ordets Brug som Mandstilnavn; for Udtalen med lukt o jfr. isaafald Olerud i Enebak (skr. O r r a r u d i RB.).

9. **Gravningen.** Udt. *grä'vningen.* — Graffningen, Underbrug til Aasnes, GN. 7, 1668. Greflingen, ligesaa, 1723.

Dette Navn forekommer som Gaardnavn paa fl. St., især i Bygderne vest for Kristianiafjorden. Ordet er, som det sees, Hankjønsord og forekommer allerede i RB. (i G r a f n æ n g e n o m 36. 41. 42). I N. Solør findes et tilsvarende Hunkjønsord Graving i samme Brug. Begge Ord svare formodentlig i Betydning til det i ældre Navne forekommende g r ǫ f f. (Indl. S. 52). Efter Formen fra 1723 at dømme skulde man tro, at her Hankjønsordet Gravning er flydt sammen med et derfra maaske opr. forskjelligt Gravning f.; dette sidste forekommer som Navn i Hvaler (GN. 29, 11) og skrives i ældre Tid Greffling, Graflingen. Det kan høre sammen med det af Ross fra den sydvestlige Del af Landet anførte gravla, grave, spade. Se Bd. I S. 263.

10. **Tangen.** Udt. *ta'ngen.* — Tangen 1668. 1723.

*T a n g i m., Landtange; her om Tangen mellem Sandeelven og dens Tilløb Aasneselven (Skogselven).

11. **Stokke søndre.** Udt. *stå'kke.* — i Stokkom RB. 104. a Stokkum DN. V 372, 1419. Stocke St. 87. 1593. 1604.1/1, 1/1, 1/4. Stoche søndre 1668. 1723.

S t o k k a r, Flt. af s t o k k r m., hvorom se Indl. S. 79. Her vil neppe kunne opstilles nogen sikker Mening om Navnets Betydning. Her i Amtet forekommer Navnet ogsaa i Hof (GN. 37), i Ramnes (GN. 108) og i Stokke (GN. 22). Jfr. Stange i Ramnes (GN. 79).

12. Stokke mellem. — Stoche mellomb med Dølleberg og Borgen 1668. Stocke mellum med Dylleberg Eng og Borgen Skogplads 1723.

12, 3. Dylleberg. Udt. *dy'llebær.* — Dylluberg RB. 104. Underbrug 1668. 1723, se ovfr.

Dylluberg: vistnok sms. med det Plantenavn, der nu lyder Dylla, Dilla, Dyndle, sonchus arvensis. Det samme synes ogsaa at forekomme i et nu forsvundet Navn i Eidsberg: i Dylluhole (RB. 170), i Diulæholæ (DN. I 225, 1343; isaafald Feil for Dinlæ) og antages at findes i nogle med Dille- begyndende Stedsnavne. Jfr. Bd. I S. 14. 161.

13. Stokke nordre. — Stoche nordre (Underbrug til Præstegaarden) 1668. Stoche nordre med Øde Stoche 1723.

14. 15. Teigen vestre og østre. Udt. *tei'en.* — i Teighenom RB. 247. a Theigen DN. XI 182, 1460. Thegen 1593. Tegenn 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Theyen vestre og Th. østre med $^1/_2$ Overød 1668. Tejen vestre og T. østre med $^1/_2$ Ouverød 1723.

Teigrinn, best. Form af teigr m, afdelt, afgrændset Stykke Jord eller Skov (Indl. S. 81).

14, 2. Leppestad. Udt. *læ'ppesta.* — Leppestad 1593. 1604.$^1/_1$. 1668. Læppestad 1723 (endnu da, som det synes, egen Gaard).

*Leppastaðir, af Mandsnavnet Leppi, der nu alene kan paavises som saadant gjennem nogle Stedsnavne. Det er sandsynligvis egentlig en «Kjæleform» af Leifr eller dermed sms. Navne. Findes ellers i Lepperød i Onsø og i Brunlanes, i Leppestad i Hobøl og i Lefstad i Orkedalen. Se Bd. I S. 383. PnSt. S. 174.

16. Løvaas. Udt. *lau'ås.* — Laufass, i Laufasum i Valle Fjerding DN. VIII 299, 1422. Løffoss, Løfaas i Valle Fjerding DN. VIII 817, 1544. Loffaaiß St. 87. Løffaas 1598. 1604.$^1/_1$. 1668. Løfaas 1723.

Laufáss, Løvaasen, en med Løvskov beklædt Aas, af lauf n.

17. Valle. Udt. *va'lle.* — Vaalde, Walde St. 87. Walløen 1593. Wellj 1604.$^1/_1$. Welle 1605. Walde (øde) 1668. 1723.

*Vellir, Flt. af vǫllr m., Vold.

18—20. Rævo søndre, mellem og nordre. Udt. *ræ'vó* eller *ræ'vú.* — a Refogom (midtre) DN. XI 211, 1480. Reffoge (sønste) i Valle Fjerding DN. VII 517, 1513. Ræffaa DN. VIII 639, 1529. Ræffwogh DN. VIII 834, 1546. Reffuo 1593. Reffuog (3 Gaarde) JN. 84. Reffuo 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Reffuogh søndre, mellem og Reffuog nordre 1668. Refaa søndre med Brevold Eng og $^1/_2$ Ouverøed, Refaae mellum og Revaa nordre (Gjæstgivergaard) 1723.

*Refhaugr, af refr m., Ræv: Haug, hvori Ræve have havt Bolig. Ofte brugt Gaardnavn, især paa Østlandet. Findes her i Amtet ogsaa i Ramnes (GN. 153). Ligebetydende det sjeldnere Refhóll, -hólar (Rovol i Nannestad, Røvolen i Øier, Revol i Ø. Toten). Jfr. Bd. I S. 46.

21. Sande Præstegaard. — i Sondini (nordre, hvilken Part da ikke hørte til Præstegaarden) RB. 103. [a Sandom DN. XIII 22, 1362?[1]] Sande Præstegaard med Øde Walde 1723.

Sǫndin, se under Herredets Navn ovfr.

---

[1] Brevet er falskt.

22. 23. Gunnestad søndre og nordre. Udt. *gu'nnesta..* — i Gunnæstad (søndre vestre) RB. 104. Gunnestad (østre) DN. X 188, 1472. [Gunnested DN. XIV 125, 1517]. Gunnestadt St. 87 b. Gundestad 1593. Gundestadt 1604.¹/₁, ¹/₁. Gundestad søndre og nordre 1668. 1723.

Gunnastaðir, af Mandsnavnet Gunni, opr. vistnok Kjæleform af Navne begyndende med Gunn- (jfr. Indl. S. 37). Samme Navn er vistnok Gunnestad i Vaale (GN. 3), medens Gunnestad i Nøtterø har anden Oprindelse; i Jevnaker (GN. 130) haves Navnet i Formen Gunstad. Se PnSt. S. 105.

24. Tømmeraas. Udt. *tø'mmerås.* — Thimberaaiß St. 87 b. Timmeraaß 1593. Thimmer Aasß 1604.¹/₁. Tømmeraas 1668. Tømmeraass 1723.

*Timbráss, se Strømmen GN. 17. 18.

25. Aaby søndre. Udt. *å'bý.* — i Aby RB. 102. i Abø RB. 104. Aabye 1578. 1593. Aaby 1604.¹/₁, ¹/₁. Aabye søndre med Øde Boelstad 1668. 1723.

Ábýr, Elvegaarden; ligger ved Bremsa (Sandeelven). Navnet findes paa adskillige Steder i det sydlige Norge. Om Nordre Aaby se GN. 28.

26. 27. Bondi nedre og øvre. Udt. *bø'nni.* — i Bondini RB. 103 (nordre). 104 (nedre). a Bondinnæ (nedre) DN. VIII 317, 1431. Bonndenn St. 87. Bonden 1593. Bondum 1604.¹/₁, ¹/₁. Bande 1605. Bonden nedre og øvre 1668. 1723.

Bondin, sms. med vin. 1ste Led synes at maatte være Participiet búandi, boende, af búa. En Sammensætning af dette med vin maatte kunne betyde: Sted, hvor Folk bor, eller hvor man kan bo, hvor der er godt Bosted. Navnet findes foruden her i Asker, og Bunde i Vang i Valdres er vistnok samme Navn. Se Bd. II S. 157.

28. Verdal søndre. Udt. *væ'ldal* (ogsaa opg. *va'ldal*). — Huerdal 1593. Huerdall 1604.¹/₁, ¹/₁. 1605. Hverdall søndre 1668. 1723. — Herunder indgaaet Nordre Aaby, der nævnes som egen Gaard 1668. 1723 (1604 jfr. under GN. 25).

Hvis Navnet, som under Tvivl antaget NE. S. 112, indeholder et Elvenavn som 1ste Led, maa dette være det gamle Navn paa en Bæk, som gaar ud i Skogselven. Dette Elvenavns gamle Form og dets Betydning kan dog ikke bestemmes efter de forhaandenværende Kilder, især da Udtalen synes uvis. Gaardnavnet findes paa Kartet skr. Vardal. «Burde vel være skr. Hverdal, som det endnu tildels skrives i Bygden» (NG. Mscr.). Hverr m., Kjedel, findes i islandsk Literatur ogsaa i Betydningen: Kilde med kogende Vand; men denne Betydning kjendes ikke fra Norge, hvor der desuden ikke findes saadanne Kilder. Man kan gjætte paa, at Navnets gamle Form har været *Hverfdalr; hvis dettes 1ste Led stod i Forbindelse med det af Aasen fra Sætersdalen anførte Kverve n., liden Dalsænkning, som man kan overskue fra et enkelt Sted, kunde det passe godt til Gaardens Beliggenhed. Hv- bliver paa disse Kanter til V-, jfr. Botne GN. 1.

29. Skog. Udt. *skau.* — i Skoghe RB. 104. [DN. XIV 26, 1417]. Skough St. 87. Skoffu 1593. Schouff 1604.¹/₁. Schouff med Sandagger 1668. Schoug med Sandager 1723.

Skógr m., Skoven. Jfr. GN. 32.

30. Skjørdal. Udt. *sjø'ldæl.* — i Skiørdalæ (søndre) DN. XI 143, 1437. Skoffuerdal 1593. Schiørdall 1604.$^1/_1$. Skiørdall 1605. Schiørdall med Øde Schiørdall 1668. 1723.

Ligger ved en af de Bække, der danne Skogselven, og Navnet kan mulig indeholde et Elvenavn, hvis Form dog ikke sikkert kan bestemmes. I NE. S. 221 er det under Tvivl henført til S k j ó r, antagelig det gamle Navn paa Elven Skjørdøla i Opdal, hvoraf Gaardnavnet Skjørstad (i S k i o r a s t a d u m 1338); dette antages af K. Rygh (Bd. XIV S. 191) at være det samme Ord som Fuglenavnet s k j ó r f. Sammensætninger med Elvenavnet S k y r a og Elvenavnstammen S t j ó r- vilde ogsaa give Skjør- i Nutidsform, men passe mindre godt til den ældste bevarede Form. Maaske kunde S k i ø r d a l r ved Dissimilation (Indl. S. 21) være opstaaet af S k œ l d a l r, hvis 1ste Led vilde være Elvenavnstammen S k œ l-, hvorom se NE. S. 222. 333.

31. Kaldmo. Udt *ka'llmó.* — Kallmou 1593. Calmo 1604.$^1/_1$. Kalmo 1605. Kallmoe 1668. Kalmoe 1723.

*K a l d i m ó r, den kolde Mo.

32. Skog lille. — Schouff lille 1668. Schoug lille 1723.

Jfr. GN. 29.

33. Rud vestre. Udt. *rú.* — i Væstæ Rudhi RB. 102. Rudt St. 87. 1604 $^1/_4$. Ruud 1668. 1723.

V e s t r a R u ð, det vestre R u ð (Rydning), jfr. GN. 51. 52. 112 samt GN. 80.

34. Fjøserud. — Fioserud 1668. Fiøserud 1723.

*F j ó s a r u ð, Sammensætning med f j ó s n., Fjøs. Som forsvundet Gaardnavn i Høland (Bd. II S. 206).

35. Solberg. Udt. *só'lbær.* — Solbierg 1593. Solbergh 1604.$^1/_1$. Soelberg 1668. 1723.

*S ó l b e r g, Ent., eller *S ó l b e r g a r, Flt. Se Strømmen GN. 8. Her sikkert i samme Betydning, som antaget der.

36. Verdal nordre. — Huerdall 1668. Hverdall nordre 1723.

Jfr. GN. 28.

37. 38. Bolstad søndre og mellem. Udt. *bó'lsta.* — i Bolstadum (midtre) RB. 94. 102. i Boolstadhom (store) RB. 192. Bollstadte (store) DN. VII 795, 1541. Bollstadt DN. II 853, 1546. Boelstadt DN. V 832, 1547. Bolstadt St. 87. Boellstad 1593. Boelstadt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_4$. Boelstad søndre og mellum 1668. 1723.

B ó l s t a ð i r, Flt. af b ó l s t a ð r, Bosted, Gaard (Indl. S. 44).

39. Tanberg. Udt. *ta'nnbær.* — Þonberg RB. 76. Tonberg DN. X 189, 1472. Tunbierg 1593. Thinnebergh 1604.$^1/_1$. Tandberg med Lægaas 1668. Tandberg med Legaas 1723.

*Þ o r n b e r g, af þ o r n m., Tjørn, Tornebusk (Indl. S. 82), altsaa et med saadanne Buske bevoxet Berg. Denne Form har Gaardnavnet Tanberg bevislig ogsaa havt i Norderhov, og det samme gjælder uden Tvivl ogsaa i de andre Tilfælde, hvor det forekommer (Ø. Toten og to Gange i Modum). I Opdal Sogn i Nore findes det i Formen Tonberg. Se Bd. II S. 140.

40. 41. Aas vestre og østre. Udt. *ås.* — Aas (østeste) RB. 194. Mockleaasen DN. IV 106, 1555 (i Andre ɔ: Angre, jfr. RB. 187,

hvor Gaarden feilagtig er henført til Botne Sogn). Aaß 1593. 1604. $^1/_1$, $^1/_1$. Aas vestre og østre 1668. Aass vestre og Aas østre 1723.

Áss m., Aasen. «Møckleaasen» er *Mikli-Áss, Stor-Aas.

42. Leikaas. Udt. *lei'kås.* — Underbrug til Tanberg 1668, 1723, se GN. 39.

Vistnok af leikr m., i Betydning af Fugleleg, se Indl. S. 65 under Ordet. Samme Navn i Hof (GN. 71, 1) og i Grue (se Bd. III S. 262).

42, 1. Haugan.

Vel et nylavet Navn.

43. Aakerud. Udt. *å'keru.* — Ockerød 1593. Aakerud 1604.$^1/_4$. Ockerød 1605. Acherød 1668. Aacherøed 1723.

*Ákaruð? Antages PnSt. S. 2 sandsynligst at komme af det i Norge i MA. oftere brugte Mandsnavn Áki. Aake- i Stedsnavne sees ogsaa at kunne være opr. Akra-, Gen. Flt. af akr, Ager, eller af Valka-, Gen. af et Mandsnavn Valki (PnSt. S. 276). Om et Aakerud af anden Oprindelse se Lardal GN. 36.

44. Børstad. — Navnet er vistnok kun en gammel Foged-Skrivfeil eller -Hørefeil for Bolstad. Er vel den Fjerdingsgaard Bolstad, som nævnes i 1604, se GN. 37. 38.

45. Bolstad nordre. — Boelstad nordre 1668. 1723.

Se GN. 37. 38.

46. Løvall. Udt. *lø'vall.* — Løvald 1668 (da Underbrug til GN. 121). Løfvald 1723 (ligesaa).

*Lǫðuvǫllr eller *Lǫðuvellir, se Botne GN. 32, hvor Form fra MA. er bevaret.

47. Aannerud. Udt. *ø'nneru.* — Arnarud RB. 248. Arnerud OC. 19. Vnderød 1668. Underøed 1723.

Arnaruð, af Mandsnavnet Arni, eller maaske *Arnarruð, af Mandsnavnet Ǫrn. Et Arnarud har ogsaa existeret i Sandeherred, se under «Forsvundne Navne» der. Se PnSt. S. 12.

48. Dalsrud. Udt. *dæ'lsru.* — Dalßrudt St. 87. Dalßrød 1593. 1604.$^1/_4$. Dalßrøed 1668. Dahlsrøed 1723.

*Dalsruð, sms. med Gen. af dalr m., Dal (Indl. S. 47).

49. Hallerud. Udt. *ha'lleru.* — Hollerrudt St. 87. Hallerød 1593. Hallerødt 1604.$^1/_1$. Hallerud 1668. 1723.

*Hallaruð, formodentlig af Mandsnavnet Halle (Halli); dog kan man ogsaa tænke paa Adj. hallr, heldende, skraanende. Jfr. Bd. 1 S. 61. PnSt. S 113.

50. Holsrud. Udt. *hō'lsru.* — Fiakarud er sumir kalla Holmsrudh RB. 104. Holmssrud DN. V 682, 1489. Holßrudt St. 87. Holßrød 1593. Holdzrødt 1604.$^1/_1$. Holdtzrud 1605. 1668 (da Underbrug til Præstegaarden). Øde Holtsrud 1723.

Holmsruð, af Mandsnavnet Holm (Holmr), der brugtes temmelig alm. i Norge i MA. (ogsaa kjendt fra Sverige, se Lundgren S. 106). Ved Misforstaaelse i senere Tid skr. Holtsrud. Se PnSt. S. 134. — Navnet Fiakarud kan ikke sikkert forklares. Det er vist ikke at forstaa som *Fjalkaruð af den Stamme, der ligger til Grund for Gaardnavnet Fjelken (Fiolkin RB. 246), da l vel vilde være bevaret. S. B. antager, at det kan være et

opr. *Fé-Ákaruð, efter en Eier Fé-Áki, d. e. den rige Aake, og at dette Kjendingsnavn kunde være anvendt i dette Gaardnavn til Adskillelse fra det nærliggende Aakerud (GN. 43), saafremt dette indeholder Mandsnavnet Áki.

51. 52. Rud søndre og nordre. Udt. *rú.* — Rod 1593. Rudt 1604.¹/₁, ¹/₁. Ruud søndre og nordre 1668. 1723.

*Ruð n., Rydningen; jfr. GN. 33. 112.

53. Kopstad. Udt. *kå'ppsta* eller *kå'kksta.* — i Kopstaudhum DN. IV 263, 1348. i Kopstadhum (henført til Sandeherred) RB. 196 (vestre Gaard). Kofstader RB. 103. [Kapstadæ DN. XIII 45, 1401[1]. i Kopberstad DN. XIII 50, 1407?[1]]. Kopstad 1593. 1604.¹/₄. Koffstad med Aaβeberg og Gulβrud 1668. Kopstad med Aaseberg og Guttelsrød Enge 1723.

Samme Navn, udt. Kaaffsta (Kopstadt 1593) i Borre, GN. 99, og udt. Kaappsta (Koupstad 1541), en nu indgaaet Gaard i Hof (under GN. 6). StK. S. 44 antages for Navnet i Borre Vokalen i 1ste Stavelse at være opstaaet af opr. au, og dette synes ogsaa at være Tilfældet med Kopstad i Hof. Disse 2 Navne maa isaafald være opr. *Kaupstaðr, det samme Ord, som i Oldn. betyder Kjøbstad, men som her maa have en mere alm. Betydning: Sted, hvor man driver Handel, Handelsplads (jfr. Brugen af kaupangr som Gaardnavn, hvorom se Botne GN. 26). Mulig har ogsaa Kopstad her i Sande samme Oprindelse, saa at det ikke er et med staðir (Indl. S. 77 f.) sms. Navn, men Flt. af kaupstaðr m., og det samme gjælder isaafald om Kofstad i Fiskum S. i Ø. Eker (skr. i Kopstadum RB. 91). Det er dog ikke ellers paavist, at Svækkelse af aup- til op- har fundet Sted saa tidlig som i 1340 (jfr. dog om Navnet Kopervik under «Forsvundne Navne» i Skoger). Nogen anden rimelig Forklaring ved jeg imidlertid ikke at fremsætte. — Om Aaβeberg se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. En af Formerne Gulβrud og Guttelsrød maa være feilagtig, da den første Form vel forudsætter Mandsnavnet Guðulfr (se Hedrum GN. 44), den sidste Gautulfr (se Borre GN. 68) som 1ste Led. Se PnSt. S. 83.

54. 55. Ryggetangen søndre og nordre. Udt. *ry'ggetangen.* — Ryggetang 1593. Røggetang 1604.¹/₁, ¹/₁. 1605. Ryggetang søndre og nordre 1668. 1723.

Vel opr. *Ryggjartangi, sms. med ryggr (hryggr) m., Ryg, og i overført Betydning: langstrakt Forhøining; en saadan skyder ud her som en Tange.

54, 1. Heimdal.

Nylavet Navn.

56. Galleberg. Udt. *ga'llebær.* — Gallebergh i Aas Fjerding DN. VIII 817, 1544. Galleberrigh St. 87. Gallebierg 1593. Galliebierg JN. 84. Galleberg 1604.¹/₁. Galdeberrig 1668. Galleberg 1723.

Vistnok opr. *Galdaberg, sms. med gald n. (galdr m.), der i Oldnorsk kun findes i Betydningen: haardt sammenpakket, sammentraadt Sne, men opr. maa have havt en videre Betydning af noget haardt i Almindelighed, eftersom Gald m. nu i Folkesproget bruges om haard Grund eller om et Sted, hvor Jorden er bleven fast sammentrampet, samt i Betydningen Klippevei (Aasen). Paa Stedet stikker flad Berggrund frem paa mange Steder, og Navnet kan være givet i Modsætning til GN. 57. Det kan dog mulig være opr. *Gallaberg, isaafald vel sms. med Mandstilnavnet galli, der oftere findes brugt i MA. (K. Rygh S. 17).

---

[1] Brevet er falskt.

57. Myre. Udt. *mý're.* — i Myrum RB. 104. Myre 1593. 1604.$^1/_1$. 1668. 1723.

Mýrar, Flt. af mýrr f., Myr (Indl. S. 68).

58. Haland. Udt. *hā'lann.* — Hadaland RB. 104. Haland 1668 (da Underbrug til GN. 115). Halland 1723 (ligesaa).

Haðaland; antages Bd. 1 S. 320 at være Opkaldelse af det bekjendte Landskabsnavn. Da Haða- forekommer som 1ste Led ogsaa i et andet Gaardnavn, Haðavík (nu Haviken, Onsø GN. 108) og man ogsaa ellers synes at have en Stamme Hað- i Gaardnavne, er det vel noget usikkert, om Navnet her er Opkaldelsesnavn (hvad det senere opstaaede Hadeland i Aker virkelig sees at være). Af Stammen Hað- er endnu ingen Forklaring funden.

59. 60. Bølum søndre og nordre. Udt. *bø'lómm.* — i Bollæimum DN. I 157, 1327. Bollem JN. 83. Bolum 1604.$^1/_1$. Bollum søndre med Øren og B. nordre 1668. Bølum søndre med Øren og Bøllum nordre 1723.

Den nuværende Udtale synes sikkert at vise, at Skrivemaaden med ll er feilagtig. Den gamle Form maa være *Boleimr, der kan være sms. med bolr (bulr) m., Stamme (af et Træ), Bol, Krop, eller med boli m., Stud. Jeg ved dog ikke noget andet Exempel paa, at noget af disse Ord er brugt i Sammensætning med heimr. Man kunde ogsaa tænke paa et til det af Aasen anførte Bola f., Hævelse, svarende gammelt Ord; et saadant kjendes dog ikke i Oldnorsk, men denne Sammensætning vilde passe til Stedforholdene, da der er en træbevoxet Top ved Gaarden.

61. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — Brecke 1593. 1604.$^1/_1$. 1668. 1723.

*Brekka f., Bakke (Indl. S. 45).

62. 63. Bjørge søndre og nordre. Udt. *bjø'rje.* — i Biargvini DN. III 153, 1332. i Biorghum RB. 194? Byrgen 1593. Børgenne St. 88. Børgenn 1604.$^1/_1$. Biørgen 1668. 1723 (paa begge Steder 2 Gaarde uden Distinktionsnavne).

Bjargvin, sms. af vin enten med bjarg, Sideform til berg n. (Indl. S. 43), der ogsaa findes i denne Sammensætning (Bergvin; se «Forsvundne Navne» under Vaale Herred), eller med det omtrent ligebetydende, i Stedsnavne ofte brugte bjǫrg f. Navnene betegne altsaa en Gaard ved Bjerge eller med Grund, hvori der stikker Bjerg frem. De forekomme nu i forskjellige Skrift- og Udtaleformer: Bjerve i Hobøl, Berven i Brandbu, i Brunlanes, i Ullensvang og i Vikør, Bjørge her, Bjerven i Hollen og i Bø Tlm., Bergvin i Skogn; ogsaa Byen Bergen (Bjǫrgyn) er utvivlsomt kaldet efter en Gaard af dette Navn, som har ligget der før Byens Anlæg. Se Bd. I S. 390. — Hvis den fra RB. anførte Form i Biorghum betegner denne Gaard, maa den være feilagtig.

64. Jaren. Udt. *ja'ren* (én opgav *jā'ërn*). — i Jadhre, Jadre RB. 104. i Jædhre RB. 108 s. (paa begge Steder nordre Gaard). Jadher DN. VII 795, 1541. Jader St. 88. Jayren 1593. Jarenn 1604.$^1/_1$. Jahren 1668. 1723.

Jaðarr m., Kant, Rand (Indl. S. 59). Her øiensynlig om Strækningen mellem Bremsa (Sandeelven) og Kleveraasen.

65. Gaaserud. Udt. *gā'seru.* — Gaßerød 1593. Gaaßerodt 1604$^1/_1$. Goßerud 1605. Gaaserud 1668. 1723.

*Gásaruð, af Mandsnavnet Gási, der findes brugt i Norge i MA., om end sjelden, men synes at forekomme i mange Stedsnavne. Se PnSt. S. 80.

66. Klever. Udt. *klæ'vær.* — a Kliuum DN. VIII 113, 1330. Kleffuen 1593. Kleffuer 1604.¹/₁. Kleffuen 1605. Kleffuer 1668. Klefier 1723.

Klifar f., Flt. til klif n., brat Bergside, ad hvilken der gaar en Vei (Indl. S. 61), ligebetydende med kleif f. Om Forandring af Kjøn i Flt. se Indl. S. 11.

67. Gryte. Udt. *grý'te.* — Gryde 1593. 1668. 1723.

*Grýta, egentlig Navn paa den forbiflydende Elv, nu kaldet Grytelven. Dette vidt udbredte Elvenavn betyder Stenelven (afledet af grjót n, Sten, se Indl. S. 52) og betegner en Elv, der løber over Stengrund. Se NE. S. 81.

68. Øie. Udt. *øi'e.* — Ødenn, Ødenne St. 87. 88. Øden 1593. 1605. Øenn 1604.¹/₄. Øen 1668. Øyen 1723.

Efter de ældre Former synes Navnet at være en Sammensætning med vin. S. B. antager, at det kan være opr. *Œðin, samme Navn som Øde (udt. Ø'e) i V. Slidre (a Œðene DN. II 95, 1311. Ødhenn, Ødinn 1520. Øenn 1592); Sideformer hertil uden i-Omlyd ere Oden (udt. O'e) i S. Fron (Odyn DN. V 59, 1319. Odenn 1520) og Oa i Vikebygd i Søndhordland (a Odene DN. IV 686, 1454). 1ste Led Óð- maa i disse Navne komme af en Stamme, der i Form og Betydning er nær beslægtet med vað n., Vadested (se Bd. IV, 2 S. 290), ikke, som antaget Bd. IV, 1 S. 126, ligefrem dette Ord. Navnet skulde altsaa være væsentlig det samme som det oftere forekommende Vǫðin, nu alm. skr. Vøien, og Veðin, nu Veden, i Berg Sml. Gaarden ligger ved Gryteelven. Samme Navn i Botne. GN. 101, ogsaa ved et Vandløb. O. R. har ikke anseet disse to Navne for Sammensætning med vin, og efter den nuværende Form kunne de ogsaa forklares som Dat. af øy f., Ø, men ogsaa: flad Strækning langs Vand; dette Ord findes undertiden skr. med d i Bøiningsformer c. 1600. Ved denne Gaard ligger der en liden Ø i Elven. Hvis Navnet er sms. med vin, kunde dets gamle Form ogsaa være Øyðin, en Form med i-Omlyd, svarende til Auen i Enebak, skr. i Audini RB. 222. 402, senere Odenn, Oudenn og lign., hvis 1ste Led O. R. har været mest tilbøielig til at forklare som auðr, øde (Bd. II S. 211).

69. Myrvolden. Udt. *mý'rvållen.* — Myreuold 1668. Myrevold 1723.

*Mýravǫllr eller *Mýrarvǫllr, sms. med mýrr f., Myr.

70. Grytebakke. Udt. *grý'tebakke.* — a Gritabaka DN. VIII 112, 1330. [Grytæbakæ (Gen.) DN. XIII 22, 1362?[1]. Grytebaks (Gen.), a Grytebake DN. XIII 45, 1401[1]]. i Grytubakka RB. 102. 104. Gryddeback 1593. Grydtebach 1668. Grydebach 1723.

Grýtubakki, sms. med det under GN. 67 nævnte Elvenavn Grýta; ligger ved samme Elv som denne Gaard. Se NE. S. 81.

71. Flaaten søndre. Udt. *flå'tan.* — a Flatanom DN. VIII 112, 1330. Flotten 1593. Flottenn 1604.¹/₁, ¹/₁. Flaatten søndre 1668. 1723.

Flatinn, se Skoger GN. 60. 61.

---

[1] Brevet er falskt.

72. Flaaten nordre. — Flaatten med Thenungen 1668. Flaaten nordre med øde Tenungen 1723.

Om Underbruget se GN. 73.

72, 2. Granstad. Udt. *grá'nnsta.*

Et nydannet Navn.

73. Tennungen. Udt. *tæ'nnóngen.* — Thennung 1604.¹/₄. Tennung 1605. Thenungen 1668. Tennungen 1723. Jfr. GN. 72.

Forklaringen af Navne, som begynde med Ten- og Tenn-, bliver i Regelen usikker, naar ikke Form fra MA. foreligger. Hvis Tenn- her er opstaaet af Tein-, ligesom Elvenavnet Leina i N. Land skal have Udtalen Lænna, kunde *Teinungr maaske opr. have været Navn paa den Aas, under hvilken Gaarden ligger, og Navnet være afledet af teinn m., Rodskud, opspirende Træ, med Hensyn til saadan Trævæxt paa Stedet.

74. 75. Trolsrud søndre og nordre. Udt. *trå'llsru* (ogsaa opg. *trå'lls-*). — Trolßrød 1593. Trolßrøed og T. nordre 1668. Trolsrøed og T. nordre 1723.

*Trollsruð, af troll n., Trold, vistnok gjennem Ordets Brug som Mandstilnavn (K. Rygh S. 68). Jfr. t. Ex. Trolsnes i Gjerdrum (Bd. II S. 301).

76. Grimsrud. Udt. *gré'mmsru.* — [Grimzrude DN. XIII 45, 1401[1]]. Grimßrød 1593. Grimsrød 1668. Grimsrøed 1723.

*Grímsruð, sms. med Mandsnavnet Grim (Grímr). Se PnSt. S. 95.

77. Jonsrud. Udt. *jö'nnsru.* — Jonßrød 1593. Jonsßrødt 1604.¹/₁. Joenßrud 1668. Joensrud 1723.

*Jónsruð, sms. med Mandsnavnet Jón. Se PnSt. S. 149.

78. Tuft. Udt. *tufft.* — Twpth DN. II 768, 1513. Toffte 1593. Thoffte 1604.¹/₄. Thufft 1668. Tufte 1723.

Tupt f., Hustomt (Indl. S. 82).

79. Tingulstad. Udt. *ti'ngulsta.* — i Þængilsstadum DN. III 345, 1385. Þengilstad RB. 247. Thingelstad 1668. Tingelstad med Tingelstadbraatten 1723.

*Þengjulsstaðir, af Mandsnavnet Þengjull, yngre Udtaleform af Þengill (Tengel endnu brugt i Nedenes Amt). Lignende Udtaleformer findes af andre med -ill endende Mandsnavne, t. Ex. Ketjull for Ketill. I samme Form som her haves Navnet i Hobøl (GN. 111. 112); ellers haves Tingelstad og Tingstad, sms. med Þengill. Naar de ældste ovfr. anførte Former have Þengils-, er dette en Unøiagtighed i Skrivemaaden; ved Tingulstad i Hobøl findes baade Þengils- og Þengjuls- i de ældste Kilder. Se PnSt. S. 246.

80. Rød. Udt. *rø.* — Rod 1593. Rudt 1604.¹/₁. Ruud 1668. Røed 1723.

*Ruð n., Rydningen. Opr. Ruð har her i Sande ellers nu Formen Rud (se GN. 33. 51. 52. 112), i den sydligere Del af Amtet Formen Rød.

81. Trogstad. Udt. *trå'kksta.* — i Troghstadum RB. 102. Throgstadt St. 87. Trogstad 1593. Throgstadt 1604.¹/₁. Troegstad 1668. Trogstad 1723.

---

[1] Brevet er falskt.

Efter Formen i RB. ser 1ste Led ud til at være trog n., Traug, der kunde tænkes brugt om Hulninger i Jorden (jfr. Brugen af þró, under Traastad i Skiaaker, Bd. IV, 1 S. 36). Det samme er antaget muligt ved Trostad i Ø. Toten (se Bd. IV, 2 S. 52), skr. a Trogestadum DN. XII 207, 1466. Et Ord som trog bør man dog kun, naar Formen fuldt tydelig viser Oprindelsen, antage i en Sammensætning med staðir (jfr. Indl. S. 78), og Udtalen af Navnet i Toten med langt, lukt o synes ialfald der at vække yderligere Tvivl om den fremsatte Formodnings Rigtighed. Jeg har ikke ved Trogstad her i Sande i Situationen kunnet finde noget, der kunde give en Antydning til Navnets Forklaring, og jeg kan ikke sige noget yderligere derom. Begge disse Gaardnavne ere omtalte PnSt. S. 267, uden at der er anført noget om deres Oprindelse.

82. Østren. Udt. *ø'stri* (ogsaa opg. *ø'stre*). — Østrenn St. 87. Østerøen 1593. Offerøenn(!) 1604.¹/₁. Østren med Østren Eye 1668. Østren med Rydningspladsen Strube 1723 (Gjæstgivergaard).

*Øystrin, sms. af austr med vin, Østgaarden. Samme Navn i Bærum og i Asker, men i den uomlydte Form Austrin i MA. Ogsaa Vestrin forekommer (i Lunner og i Norderhov), og maaske haves sunn- i denne Sammensætning (Bd. XV S. 93). Se Ldsbl. 383. Navnet har været misforstaaet og skr. Østerrød. — Strube maa være det paa Rektangelkartet anførte Strape, der vel er en Feil for Strupe. Dette er oldn. strjúpi m., Strube (jfr. under Skoger GN. 29), der af og til forekommer brugt som Stedsnavn, tildels efter Beliggenhed ved en smal Sænkning. Her ligger Stedet øverst ved en liden Bæk. Jfr. Bd. I S. 222.

83. Berg. Udt. *bǽrj.* — a Bergi DN. VIII 113, 1330. [i Bærgs fiordvnghin DN. XIII 49, 1407?[1]]. i Bærghe i Bergs Fjerding DN. IX 270, 1445. I 600, 1452. Bergs Fjerding DN. I 634, 1465. II 600, 1453. Reg. 156. Berg 1593. Bergh 1604.¹/₁, ¹/₄. Berrig 1668. Berg 1723.

Berg n., se Indl. S. 43.

84. Kjellaas nordre. Udt. *kæ'llås.* — Kielduaas RB. 102. a Kælassom (søndre vestre) DN. I 618, 1458. [Kieldaas DN. XVI 21, 1361. 24, 1362[2], begge efter Afskrifter fra 1673]. Kieldtaaiß St. 88. Kielldaaß 1593. Kield Aaß 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Kieldaas nordre 1668. 1723.

Kelduáss, Aas, hvori der udspringer en Kilde, af kelda f. Jfr. GN. 85—87.

85. Repper-Kjellaas. — Repper Kieldaas 1668. 1723.

Tillægget Repper- synes ikke længer at være i levende Brug. (NG. Mscr.). Hvorledes det er at forstaa, er derfor neppe sikkert. Man kunde tænke sig, at det er et Minde om, at Gaarden opr. har været en egen Gaard Repper, der først senere er kommet ind under Kjellaas. Dens gamle Navn vilde da være *Reppar, Flt. af reppr (hreppr) m., en Grænd, en liden Bygd (se forresten derom Bd. IV, 1 S. 62), hvilket Ord findes som Gaardnavn hist og her i Landet, en enkelt Gang, i Buksnes i Lofoten, i Flertalsform. At -r er blevet staaende i Flertalsendelsen (i Modsætning t. Ex. til i Stokke, GN. 11 ovfr.), kan have sin Grund i, at Gaardnavnet, der som sagt ikke synes at være i levende Brug, er en til Nutiden overført gammel Matrikelform, der kan stamme fra en Tid, da -r endnu skreves i Flertalsendelsen; forresten findes -r i Flt. bevaret i nogle Stedsnavne paa disse Kanter (jfr. Herredsnavnet Skoger og Gaardnavnet Klever, GN. 66 ovfr.). Hvis denne Gjætning er rigtig, er Repper-Kjellaas et Sidestykke til Navne som Berg-Hornes (Skje-

---

[1] Brevet er falskt. [2] Brevene ere falske.

berg GN. 2) og Herberg-Kjos (Ringsaker GN. 386). Da der imidlertid intet Spor findes til, at der har existeret en Gaard Reppar i dette Herred, er det vel sandsynligere, som S. B. antager, at 1ste Led er det gamle Mandsnavn Reppir og sigter til en fordums Eier af denne Part af Kjellaas. Dette nu uddøde Mandsnavn, hvorom se PnSt. S. 203, findes brugt i Lardal endnu i 1604; det forekommer her i Amtet som 1ste Led i Gaardnavnet Reppeskaal i Hedrum (GN. 66). At det i Repper-Kjellaas har Nominativform og ikke, som sædvanligt i saadanne Partnavne, Genitivform, har vel sin Grund i, at Gaardnavnet først blev til paa en Tid, da man ikke længere brugte Gen. af Personnavne. For Bibeholdelsen af Nominativsmærket -r i en senere Tid jfr. f. Ex. de nu brugelige Navneformer Gløder, Gløer, den sidste fra Jarlsberg (af Glœðir), Lodver, Løver (af Lǫðvir) og Ølver (af Ǫlvir), se Aasen, Navnebog S. 16. 28. 46.

85, 12. **Lysdalen.** Udt. *lý'sdælen.*

1ste Led er vel Adj. lys.

85, 19. **Snokop.** Udt. *snó'kåpp.*

«Imperativnavn», hvorom se Indl. S. 19. Af Folkesprogets snoka: snøfte, snuse (Aasen); snuse, speide, rapse, lufte, blæse lidt (Ross). Paa disse Kanter betyder Ordet: at snuse, maaske om at snuse op Mad, Næring, og man synes at maatte tænke paa at snuse op et Sted, hvor der er noget at leve af.

85, 24. **Kringlaasen.** Udt. *kri'nglåsen.*

«Den runde Aas», af kringla f., Kreds, Ring (Indl. S. 62). Jfr. Vaale GN. 111.

85, 26. **Mærrapanden.** Udt. *mæ'rapanna.*

Maaske noget i Situationen kan have ledet Navnegiverens Tanke hen paa en Hests Pande, mulig et Berg.

86. **Kjellaas østre.** — Kieldaas østre 1668. 1723.

87. **Kjellaas vestre.** — Kieldaas vestre med Ødeguttu, Graffdall og $^2/_3$ Budderød 1668. K. med Øde Guttue Eng, 2 Parter i Budderød Eng og Grafdall Skogplads 1723.

Se GN. 84. — Om Budderød se GN. 98. Grafdall er vel GN. 77 i Skoger.

88. **Hole.** Udt. *hô'le.* — Holle St. 88. 1604.$^1/_4$. Hoelle 1668. 1723.

*Hóll m. (Indl. S. 56); Formen udgaaet fra Dat. hóli (om Dat. se Indl. S. 14 f.).

89. **Gutu.** Udt. *gu'tu.* — i Gatu DN. VIII 113, 1330. nordre Gaard i Øydegardz-Gatu DN. I 600, 1452. i Gotu (nordre) RB. 105. Guthu St. 88 b. Guttu 1593. 1604.$^1/_1$. Guttue 1668. 1723.

Gata f., Vei. Formen udgaaet fra Dat. gatu, gǫtu; om Vokalernes Ligedannelse (Tiljevning) se Indl. S. 23.

90. **Klauvstad.** Udt. *klau'sta.* — Klauuestada i Bergsfjerdingen DN. II 600, 1453. Klaustad Reg. 154. 156 (Breve fra 1440). Klogestadt St. 88. Kløffuestad 1593. Kløffuestadt 1604.$^1/_1$. Kløffstad 1605. K. med Øde Kløffstad og $^1/_2$ Faas 1668. Kløfstad med Øde K. og $^1/_2$ Foss 1723.

*Klaufastaðir. Klauvstad findes som Gaardnavn foruden her i Ø. Toten, i S. Aurdal, hvor det dog vel er Opkaldelsesnavn, i Gran, i S. Land og i Sandsvær (GN. 93); desuden kan Navnet Klaufuastadum endnu læses i et udraderet Stykke i RB. (S. 234). Ordet klaufi findes brugt som

Tilnavn af uvis Betydning (K. Rygh S. 36); men naar det findes i saavidt mange Stedsnavne fra forskjellige Dele af Landet, er det vel rimeligst at antage, at det ogsaa har været brugt som Mandsnavn, som Tilfældet har været paa Island (Ísl. s. I 208). Jfr. Bd. IV, 2 S. 55. — Foss er GN. 93.

91. Eikeberg. Udt. *ei'kebær*. — Eikeberg DN. I 420, 1402. Eikæberg DN. IV 560, 1407. Eikeberg (vestre) i Bergsfjerdingen DN. I 634, 1465. [Egeberg DN. XVI 21, 1301. 24, 1362[1] (begge efter Afskrift fra 1673)]. Egebierg 1593. Eggebergh 1604.$^1/_1$. Eegeberg med Bradstad og Kornbolle 1668. Eegeberg med Kornbølet og Bratstad 1723.

Eikaberg, sms. med eik f., Eg; hyppigt Gaardnavn i de lavere Egne paa Østlandet, særlig om Kristianiafjorden. — Bratstad findes ikke nu i Matrikelen, men findes paa Kartet i Formen Brastad. Navnets gamle Form er vel *Brattsstaðir, af Mandsnavnet Brattr, som har været brugt langt ned mod vor Tid.

91, 6. Kornbøle. Udt. *kọ'nnbøla* (ogsaa opg. *kø'nnbøle*). — Kornbølle 1668. Kornbølet 1723 (begge Steder Underbrug under GN. 91).

Er vel *Kornbœli, sms. med bœli n., Opholdssted, Bolig. Den først anførte Udtaleform er isaafald Flt. i best. Form. Denne Sammensætning findes ikke andensteds som Gaardnavn; men Kornbol findes anført som Fællesord hos Aasen betegnende: en Gaard med Hensyn til dens (gode eller slette) Kornavl. Udtaleformen -bøla kan dog ogsaa opfattes som Hunkjøn i Ental, og Navnet maa isaafald være Subst. Kornbyrda f., Kornkasse, Kornkiste (se Aasen under Byrda); et saadant Navn maatte vel sigte til god Kornavl paa Stedet.

92. Rødløs. Udt. *rø'llĕs*. — Røydholoysa (Nom). DN. IV 488, 1396. Rydulœsi RB. 103. Roßlos 1593. 1605. Rosßlos 1604.$^1/_1$. Rolloes 1668. Røedloes 1723.

Navnet hører til de Stedsnavne, der ere sms. med en Afledning af Adj. lauss (lausa, løysa f., løysi n.), og som udtrykke en Mangel paa det, som 1ste Led betegner (jfr. Indl. S. 40). 1ste Led maa altsaa være en Gen. Røyðu eller Ryðu, vistnok det første; men da der i Oldn. ikke findes bevaret noget Subst. røyða, bliver Navnets Betydning uvis. Et saadant Subst. er vistnok afledet af Adj. rauðr, rød, og S. B. mener, at det er et til det i N. Gudbrandsdalen forekommende Røye f. svarende gammelt Ord. Røye (se Ross under Røyda) betyder: Rust paa Græs og Korn, og Navnet Røyðuløysa vilde da betegne Gaarden som et Sted, hvor der ikke kommer Rust paa Korn eller Græs. O. R. har i en Notits sammenstillet dette Navn med Rødaas i Orkedalen (udt. Raa'sen), i Fornm. s. VIII 164 skr. Ryðáss, som han (se Bd. XIV S. 126) forklarer af ryð n. (ryðr m.), Rust (Jernrust). I denne Betydning passer dog dette Ord ikke synderlig vel til Sammensætning med -løysa; man maatte heller holde sig til Betydningen Rust paa Planter, som ryð ifølge Fritzner ogsaa kan have. Ryðu- kan imidlertid ikke være en fuldt rigtig Form (man skulde vente enten Ryð- eller Ryðju-), og man bør vel da foretrække Røydho-.

93. Foss. Kaldes *hø'lte*. — Foss, Foos Bro (Brev om Dele mellem Foss og Mellem Lærum) DN. I 420, 1402.

*Foss m., Fos; Veien gaer her over Bremsa. Daglignavnet er Holtet.

94—97. Lærum nordre, mellem, vestre og østre. Udt. *læ'rămm*. — Leyrem (midtre, nørste) DN. I 420, 1402 [Lerum DN. XVI 21, 1361[1] (efter Afskrift fra 1673)]. Lerrem St. 88. Lerom

[1] Brevene ere falske.

1593. Lærem (4 Gaarde) JN. 83. Lerrum 1604.1/1, 1/1, 1/1, 1/1. Lærom nordre, Lærum mellom med 1/2 Faas, L. vestre, L. østre med Faastved og 1/3 Budderød 1668. Lærum nordre, mellum med 1/2 Foss, vestre, østre med Foßtwed og 2 Parter i Budderød 1723.

*Leireimr; Sammensætning af heimr med det hyppig brugte Elvenavn Leira, her nu Leirelva (JN. 83 Leeraaen), ved hvilken Gaardene ligge. Navnet i samme Nutidsform ogsaa i Vaale (GN. 101). Om Vokalen i 1ste Stavelse jfr. ogsaa GN. 121 ndfr. og Borre GN. 5. Se NE. S. 141. Ldsbl. 289. — Fosstved er GN. 102.

98. Budderud. Udt. *bú'ddrú.* — Budderød 1668. 1723 (begge Steder Underbrug til GN. 87 og 97).

*Buddaruð. Et Mandsnavn Buddi, der kan paavises i Sverige (Lundgren S. 29) og i Danmark (O. Nielsen S. 14), men er ukjendt i Norge, antages PnSt. S. 24 at ligge til Grund for dette Gaardnavn, der ikke forekommer ellers.

99. Borgen. Udt.* *bø'rja.* — Borgenn St. 87. 1604.1/1. Borgen 1668. 1723.

*Borg f., jfr. under Skoger GN. 66. Gaarden ligger oppe i den Aas, som begrændser Dalføret mod Øst; der er ikke fundet Levninger, som kunde tyde paa, at her har været en «Bygdeborg».

100. Asken. Udt. *a'ssken.* — Aschim(!) 1604.1/4. Aschen med Lien 1668. Adsch med Lie 1723.

*Askr m., Ask; ofte usms. som Gaardnavn i Ent. og Flt.; jfr. Skoger GN. 83, 2.

101. Auenes. Udt. *au'nes.* — Ødenis 1593. Odenes 1604.1/4. Offuenes 1668. Oufvenes 1723.

*Auðanes, antagelig Sammensætning af nes n. og Adj. auðr, tom, øde, forladt. Gaarden ligger ikke ved Vand, og nes maa her betegne et Fremspring af den under GN. 99 omtalte Høide. Det kunde tænkes, at Gaarden opr. blot har hedet Nes, og at dette Navn har faaet Tillægget Auða-, fordi den en Tid havde ligget øde; jfr. Audeled i Skiaaker (Bd. IV, 1 S. 35). Efter Formen kunde dog Auða- ogsaa være Gen. af Mandsnavnet Auði; men Personnavne ere ikke almindelige i Sammensætning med nes (Indl. S. 68).

102. Fostvet. Udt. *få'sstvétt.* — Faastved 1668. Foßtwed 1723 (begge Steder Underbrug til GN. 97).

Ligger ved en Fos i Sandeelven. Om sidste Led se Indl. S. 83 under þveit; dette Ord har vel her Betydningen Slaatteng eller Rydning.

103. 104. Gran nordre og søndre. Udt. *grăn.* — a Gron DN. VIII 112, 1330. II 184, 1337. Grann 1593. Grand 1604.1/1, 1/1. Gran nordre og søndre 1668. Grann nordre og søndre 1723.

Grǫn f., Trænavnet Gran, brugt som Gaardnavn. Jfr. GN. 100.

105—107. Skjøl nordre, vestre og østre. Udt. *sjøl.* — Krokr a Skæidiofue DN. VI 63, c. 1300. Krokr a Skædiofe DN. I 157, 1327. Krokr a Skædiulfi DN. II 184, 1337. Kroxskedulf, [Kroxskedolf, Krox Skedulf] DN. XI 131. [132], 1426. i Krokskiedholffwe, [i Skiedolffwe] DN. VII 452, 1457. Skoffuell 1593. Skøill, Schiøll 1604.1/1, 1/1, 1/1. Skiøll 1605. Schiøll nordre, S. vestre og S. østre med Kaarengen 1668. Schiøell nordre, S. vestre og S. østre med Kaar Engen 1723.

Skeiðiolf. Gaardens Navn kunde efter de to ældste Former se ud til at være sms. med hof n., hedensk Tempel; men i Overensstemmelse med de øvrige Former fra MA. antages det Bd. I S. 339. II S. 248 at have til 2det Led holf, hvolf, hvalf n. (hos Fritzner i Betydning: Hvælving, hvælvet Tag) i den Betydning, som det af samme Stamme (hvelfa, hvælve) dannede Kvelv (Kvæv) m. nu har i Norge: Hulning, rundagtig Fordybning mellem Bakker eller Bjerge (Aasen, jfr. Ross under Ordet). 1ste Led er vel et af skeið n. afledet Intetkjønsord skeiði, med samme Betydning som skeið. Af de Betydninger, hvori dette sidste Ord findes i det gamle Sprog, er O. R. (Indl, S. 75) mest tilbøielig til at holde sig til Betydningen: Bane til Kapløb eller Kapridning, som liggende til Grund for Ordets Brug i Stedsnavne, idet et saaledes benævnt Sted kan have været brugt til saadan Kappestrid eller ialfald have egnet sig til saadan Brug; denne Betydning passer ogsaa til Stedforholdene her. Skeiðiolf skulde da betyde: Fordybning i eller ved en Rendebane. Det er dog maaske ikke helt sandsynligt, at et saadant stedligt Forhold skulde give Anledning til en Gaards Benævnelse, og da Gaarden desuden ligger oppe paa en isoleret Del af en Moræne, skulde jeg være tilbøielig til her at antage, som jeg har gjort det ved Burul i Ø. Toten (Bd. IV, 2 S. 79), at holf foruden den hule ogsaa kan have betegnet den ophøiede Hvælving og være brugt om Hauger, maaske af en særlig Form. Betydningen af Skeiðiolf vilde isaafald være: Forhøining skikket til at bruges til Rendebane. Samme Oprindelse som dette Skjøl har visselig ogsaa Skjøl paa Eker (i Skædiofue DN. VI 411, 1411) og sandsynlig ogsaa Skea i Sørum (Skediof DN. XVII 54, 1346. Skæidiof RB. 560) og Skee nordlig i Bohuslen (Skeidiof, Skedof RB.); derimod er det tvivlsomt ved Skjeau i Andebu (GN. 92), og Skjøl i Ø. Toten er et ganske andet Navn (i Skøle RB. 308). Med det samme holf antages ogaa Sognenavnet Rygge (opr. Gaardnavn) i Smaalenene at være sms. (Ryggiof paa mange Steder i MA., et Sted dog Rydiof), ligesom dette ogsaa er formodet om Burul i Ø. Toten (a Burufi DN. X 56, 1361). Se Bd. I S. 339. II S. 248. IV, 2 S. 78. Et Navn, der staar Skeiðiolf nær i Betydning, hvis holf har den ovfr. antagne Betydning: Forhøining, er Sognenavnet Skjee (opr. Gaardnavn) i Stokke, se dette. — Efter den paa 3 af de ovfr. anførte Steder i DN. nævnte Krok (Krókr) sees en Part af Gaarden c. 100 Aar senere at være benævnt Króks-Skeiðiolf, hvilken Betegnelse dog siden er forsvunden (PnSt. S. 170). — «Kaareengen» er vel sms. med Mandsnavnet Kaare (Kári).

105, 1. Indlaget. — Jfr. i Jnlageno, Jnlagit DN. XI 131. 132, 1426. Innlag n., maa betyde: indlagt Jord (indtaget til Dyrkning fra Udmarken). Forekommer nu oftere som Gaardnavn i dette Amt, men er maaske først kommet i Brug i den senere Del af MA. Se Indl. S. 59.

108—110. Veberg vestre, nordre og østre. Udt. *vé'bær.* — Veghaberg DN. V 468, 1436. [Wæberg DN. XVI 16, 1351 [1] (efter Afskrift fra 17de Aarh.). Weberg DN. XVI 21, 1361 [1] (efter Afskrift fra 1673)]. Weibierg 1593. Wegerberg OC. 54. Weiberg 1604. 1/1, 1/1, 1/1. Weyberg 1605. Weiberg vestre med Dallen, Weyberrig nordre og W. østre 1668. Weeberg vestre med Dahlen, Weberg nordre og Weeberg østre 1723.

*Vegarberg, sms. med vegar, Gen. af vegr m., Vei (Indl. S. 85); Betydningen altsaa: Berg, over hvilket der fører Vei.

111. Skafjeld. Udt. *skä'fjæll.* — i Skaghe DN. VI 434, 1420. i Skagafialle DN. VII 462, 1466. Skafieldt St. 87. Skaufield 1593. Schaffield 1604. 1/4. Skaffield 1605. Schafield 1668. 1723 (Underbrug til GN. 114).

---

[1] Brevet er falskt.

Skagafjall, sms. med skagi m., fremstikkende Odde af Land. Efter den ældste Form synes dog Navnet opr. at have været usammensat. Det kan da neppe have lydt Skagi, men Dativen svarer vel til det Indl. S. 74 under skagi m. nævnte Intętkjønsord Skag; Skaget findes som Fjeldnavn i Ø. Slidre.

112. Rud østre. Udt. *rú.* — i Rudhi DN. VII 462, 1466. Røed 1593. Rudt 1604.¹/₁. Ruud 1723.

Ruð n., Rydningen. Tillægget «østre» i Modsætning til GN. 33. 51. 52.

114. 115. Simenstad nedre og øvre. Udt. *sí`mensta.* — i Sighmundastadum RB. 102. [aa Simundastaum DN. XIV 26, 1417]. a Simundhstadum (nedre) i Dunene Fjerding DN. VII 461, 1466. Sinumstadt St. 87. Simenstad 1593. Simmestad 1604.¹/₁. Simundstad nedre med Schafield, S. øvre med Haland 1668. Simenstad nedre med Schafield, S. øvre med Halland 1723.

Sigmundarstaðir, sms. med det gamle Mandsnavn Sigmundr, der allerede c. 1400 i dermed sms. Gaardnavne kan have antaget Formen Simonar-, som om det var Gen. af Símon. Se PnSt. S. 214.

116. Duni. Udt. *dô`ni.* — Duninæ Fjerding DN. VII 461, 1466. Dunene Fj. DN. VII 510, 1504. Dune Fj. DN. VII 761. 762, 1535. Dunnæ Fj. DN. VII 783, 1538. Dwgenne Fj. DN. VIII 795, 1542. Dunne 1593. Dune 1604.¹/₁. 1605. Dunnen 1668. Duunen 1723.

Dúnin, en Sammensætning med vin. 1ste Led synes at maatte være dúnn m., Dun (paa Fugle). Langt u foran n kan nu, især paa Østlandet, i Udtale blive til langt o, jfr. Stokke GN. 9, Andebu GN. 25, Tjømø GN. 13. Hvis de af Aasen anførte Ord Dunjord, Dunmold (et Slags løs og let Jord) have dúnn til 1ste Led, kan dette i en Sammensætning med vin maaske sigte til en vis Beskaffenhed af Jorden paa Stedet. Gaarden ligger paa en Moræne. Denne Gjætning om Navnets Betydning er dog yderst usikker. At Navnet skulde være sms med dúnn i dette Ords egentlige Betydning Dun og sigte til Samling af Dun paa Stedet, anser jeg for lidet troligt. I Grong og i Fosnes haves et Gaardnavn Dun, udt. Don med langt o; men Dun i Grong er skr. af Doon AB. 87, og dette Navn er vistnok af en anden Oprindelse (Bd. XV S. 293).

117. 118. Bø nordre og søndre. Udt. *bø.* — i Bœ DN. VI 63, c. 1300. I 157, 1327. II 184, 1337. I 293, 1363 (vestre Gaard). I 390, 1391. i Bonom (!) DN. I 445, 1411. i Bœnom DN. XI 114, 1411. Bøe 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Bøe nordre og søndre 1668. 1723.

Bœr m., Gaarden (Indl. S. 47).

119. Haga. Udt. *ha`ga.* — i Hagha RB. 104. Haffue St. 87. Hage St. 88. Hauge 1668. 1723 (var allerede 1668 Klokkergaard).

Hagi m., indhegnet Jordstykke, Havnegang (Indl. S. 52). Den nuværende Form er vel Dat. i best. Form.

120. Hersgaarden. Udt. *hæ̀'rsgålen.* — Herʒgaard 1593. Hersgaard 1604.¹/₁. Hertzgaarden 1605. Hærsgaarden 1668. Hersgaarden 1723.

Herjulfsgarðr? Maaske sms. med det gamle Mandsnavn Herjulfr, som nu synes at være uddød, ligesom Hørstad, Vardal GN. 26, skr. Hæriwlstader 1334. Kan dog ogsaa være sms. med Mandsnavnet Hergils eller Kvindenavnet Herdís. Se PnSt. S. 128.

121. Lersbryggen med Klomstein. Udt. *læ̀'rsbrýgga.* Det andet Navn erindres neppe nu. — ¹) Leer 1593. Lheer 1604.¹/₁. Leer

1668. 1723. — ²) Klomstehn 1593. Klumstenn 1604.¹/₁. Klommesteen med Quernehaugen og Løvald 1668. Klomsteen med Qvernhaug og Lofvald 1723.

¹) Det først anførte Navn sees af de anførte Former at være sms. med et ældre Gaardnavn Ler. Dette er oldn. leirr m., Ler, leret Jordsmon, der undertiden forekommer usms. som Gaardnavn (Indl. S. 65); om Vokalen jfr. GN. 94 ovfr. — ²) Klomstein er opr. *Klofnisteinn, den kløvede Sten, efter en jordfast Sten med en Sprække i, eller ogsaa efter et Fjeld, hvori der er en Kløft. Forekommer oftere som Gaardnavn (i Rygge, i Aas, i Biri, paa Eker og i Børsen; jfr. Thj. VSS. 1891 S. 204). Se t. Ex. Bd. I S. 349.

122. Dalen. Udt. *dæ'len.* — Underbrug til GN. 127 1668. 1723.

123. Bjørndalen øvre. Udt. *bjø'nndælen.* — [Biørndahlen, Biørnedal DN. XVI 16, 1351[1] (efter Afskrift fra 17de Aarh.)]. Biørndal 1593. Biørndall 1604.¹/₄, ¹/₄ Biørndallen 1668. Underbrug til GN. 125. 126, 1723.

*Bjarnardalr. Dette meget hyppige Gaardnavn kommer vel som oftest af Dyrenavnet bjǫrn, men kan dog være sms. med Mandsnavnet Bjǫrn (eller i Formen Bjarnadalr, med Bjarni); jfr. PnSt. S. 41.

124. Bjørndalen nedre. — Biørndal søndre 1723.

125—127. Selvik øvre, nedre og søndre. Udt. *sæ'lvík.* — a Seluikum (søndre) DN. II 184, 1337. a Sæluikum DN. IV 489, 1396. RB. 104. DN. VI 395, 1402 (nordre). Sælwiika (Akk., nordre) DN. V 579, 1456. Seluikæ (nordre) DN. VIII 404, 1469. [Seluig DN. XVI 16, 1351[1] (efter Afskrift fra 17de Aarh.)]. Seluigh St. 87. 1593. Seluig 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Sælvig øvre med Koedallen og ¹/₂ Biørndallen, Selvig nedre med ¹/₂ Biørndallen, Sælvig søndre med Øedallen 1668. Selviig øvre med Kodalen og ¹/₂ Biørndalen, S. nedre med ¹/₂ Biørndalen, S. søndre med Ødedalen 1723.

Selvíkr, sms. af Dyrenavnet selr, Sælhund, og Flt. af vík f. (Indl. S. 85). Gaarden ligger langt oppe i Sandesognsfjorden. Navnet forekommer oftere, ligesaa Selvaag. — Kodalen er nu GN. 121, 6.

128. Sjulerud. Udt. *sjú'leru.* — Sighurdarudh a Bækkiastrond DN. V 246, 1387. Sigurdæruth a Strondinnæ DN. V 268, 1395. Sighurdharudh a Beckkiastrond DN. VI 396, 1402. Siwgurdarvd i Dunene Fjerding DN. VII 510, 1504. Søffuerrødh DN. VIII 639, 1529. Sijvorderwd i Dunnæ Fj. DN. VII 783, 1538. Siwordzrwdt i Dwgenne Fj. DN. VIII 795, 1542. Siffuerodt 1593. 1604.¹/₁. Syffuerud 1668. Siufverud 1723.

Sigurðarruð, sms. med det gamle Mandsnavn Sigurðr, der nu paa mange Steder lyder Sjul, med «tykt» l. I samme Form haves dette Navn i Hof (GN. 22). Se PnSt. S. 216.

129—131. Bække vestre, mellem og søndre. Udt. *bæ'kke.* — a Bekkiom (nørste) DN. VII 510, 1504. Jfr. under GN. 128 Benævnelsen Bekkiastrond. Becke 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. 1605. Beche vestre, mellum og søndre 1668. Beche vestre, mellum, Beche og Mellum 1723.

---

[1] Brevet er falskt.

Bekkir, Flt. af bekkr m., Bæk (Indl. S. 43). Der er et Par Smaabække ved Stedet. Om Gaardnavnet har Flertalsform, fordi der er flere Bække, eller ifølge den hyppige Brug af Flt. ved Gaardnavn uden Foranledning af saadanne lokale Forhold (jfr. Indl. S. 11), kan ikke sikkert vides; rimeligvis er dog det første Tilfældet.

132. Bruserud. Udt. *brū̀seru.* — Bruserudh DN. V 565, 1453. Brußerrudt St. 87. Brusßerudt 1604.¹/₄. Brußerød 1593. Bruserød 1668. Brusseroed 1723.

Brúsaruð, af det gamle Mandsnavn Brúsi, der efter Aasen (Navnebog S. 12) endnu bruges i Søndfjord. Samme Navn i Borre (GN. 92) og i Sem (GN. 80)

133. Bække store. — Beche østre og mellom 1668. Beche østre og søndre 1723.

134. Varberg. Udt. *va'lbær.* — Wardebierg 1593. Walleberg 1604.¹/₄. 1605. Warreberg med Warrebergstheyen 1668. Wahrberg med Wahrbergsteien 1723.

*Vǫrðuberg, sms. med varða f., Varde (Indl. S. 84). Ligger ved en mod Fjorden fremspringende Kolle.

135. Holtan. Udt. *hø'ltan.* — Holtenn 1604.¹/₄. Holten 1668. Holtan 1723.

*Holtar f., Flt. til holtn, Lund (Indl. S. 57). Nutidsformen er den bestemte Form. Om Talformen og Forandring af Kjøn se Indl. S. 10. 11.

135, 1. Varbergteigen. — Underbrug til GN. 134 1668. 1723.

136. Kvisle. Udt. *kvi'ssle.* — Quißlenn St. 86. Quißle 1593. 1605. Quisßle 1604.¹/₁. Quisle 1668. Qvidsle 1723.

*Kvíslir, Flt. af kvísl f., Gren, i Stedsnavne om Elveforgrening (Indl. S. 62). Stedet ligger mellem 2 Bække, hvoraf den ene, den under GN. 138. 139 nævnte, dannes ved Sammenløb af 2 Smaabække, men rigtignok et Stykke længere oppe.

137. Skar. Udt. *skāl.* — Skaare 1593. Skaar 1604.¹/₁. 1605. Schar 1668. Schaer 1723.

*Skarð n., Skar (Indl. S. 75).

138. 139. Sando vestre og østre. Udt. *sa'ndō*(!). — i Sandhaa DN. XI 124, 1421. i Sandæ DN. XI 137, 1432. Sandaa 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. 1605. Sandoe og S. østre 1668. Sande vestre og østre 1723.

Vistnok *Sandó, Sideform til Sandá, Sandaaen; ligger ved den under GN. 136 omtalte Bæk, men er ikke anført i NE. under Sand- (S. 207). Mærkeligt er, at d har holdt sig i Udtalen. Samme Navn med samme Udtale i Askim, GN. 88, 3 (Bd. I S. 48).

140. Gylteser. Udt. *jy'llsēr.* — i Gyltosaur RB. 71. Gyltesoor DN. VII 783, 1538. Gylteszør DN. VIII 794, 1542. Gyltesøer St. 89 b. Gyltißoer 1593. Gyltesßoer 1604.¹/₁. Gyltesøe med Rolfsengen 1668. 1723.

Gyltusaurr. 1ste Led er gylta f., der som Fællesord betyder Purke. 2det Led er det i Stedsnavne ofte forekommende saurr m., Smuds, Søle, vel især sigtende til myret Jordbund; det bruges usammensat, tildels i Flt. Saurar, nu Saure og Saura, samt meget ofte som 1ste Led, især hyppig i Navnet Saurbœr, Saurbýr, og som sidste Led har man det foruden her

ogsaa i Oksur i Sparbuen (af Vglasaurom AB. 14) og sandsynlig i Visur i Borge Sml. Navnet betyder vel «Søle, hvori en Purke vælter sig». Men da der er en Mulighed for, at Gylta har været brugt som Elvenavn (se NE. S. 87), kan 1ste Led maaske opfattes saa her; der er en liden Bæk ved Stedet.

140, 2. Rolsengen. — Rolfsengen Underbrug 1668. 1723.

Af Mandsnavnet Rolv (Rolfr).

141. Murkasle vestre. Udt. *mø'rkassle.* — af Murakotlom RB. 276. a Morukafla(!) DN. V 372, 1419. i Mawrekalzlum DN. VIII 318, 1431. i Murekatle DN. VI 762, 1534. Muerkaßel 1593. Morkaßell 1604.1/1, 1/1. Murkassel 1605. Murchasell med Bacherud 1668. Murchasell vestre med Barcherød 1723.

Bd. I S. 342 antages dette Navn at betyde «murede Kjedler» og at skrive sig fra gammel Saltkogning, som her, ligesom ved Gaarden Stenkjedlen i Rygge, isaafald undtagelsesvis maa have været drevet i Kjedler med muret Underbygning. Man tør vist sikkert antage, at disse Navne skrive sig fra Saltkogning paa Stedet; men mod Forklaringen af Murkasle som *Múrakatlar (sms. af múrr m., Mur, og Flt. af ketill m., Kjedel) taler Udtalen af 1ste Stavelses Vokal og Skrivemaaden af 1ste Led i Formerne fra 1419 og 1431. Nutidsudtalen med ø i 1ste Stavelse forudsætter kort Vokal i 1ste Led, medens múrr har langt ú, og Skrivemaaden med o og aw synes heller ikke at kunne gjengive ú. Desuden skulde man vente at finde Múrkatlar, ikke Múrakatlar, som Sammensætningsform. S. B. formoder, at den gamle Form har været *Murarkatlar, Morarkatlar, og at 1ste Led er en Sideform med Aflyd til marar, Gen. af marr, Hav. Navnet betyder da «Kjedler ved Søen», d. e. «Kjedler ved Stranden». At marr, Hav, som 1ste Led har havt en Sideform mor-, mur- (som maa forklares af, at Hovedtonen laa paa Sammensætningens 2det Led), synes at fremgaa af Formerne Mørbakke (i Valdres), Moreldebakke (i Ryfylke), Morildubrot (i Ullensvang, men i Hardanger ogsaa Mareldebrot), Morbakke (i Finsland, Mandal), Møreræine (i Valdres), som alle betyde Marbakke (se Aasen og Ross). — Underbruget er formodentlig opr. *Bakkaruð, af bakki, Bakke, ikke *Barkarruð, af Mandsnavnet Bǫrkr, som Formen fra 1723 nærmest tyder paa.

142. Murkasle østre. — Murchassell 1668. Muurkasell 1723.

143. Kommersoen. Udt. *kô'mmersøia.* — Kumerßoen 1593. Kommersoen 1668. 1723.

Er en Ø lidt nord for Holmestrand. Samme Navn som Ønavn ved Kraakvaag i Ørlandet. Er PnSt. S. 158 under Tvivl anført under Mandsnavnet Kaupmaðr (hvoraf Kommesrud i Eidsvold); men denne Forklaring bliver dog ligesom ved Kommerstad i Ringsaker og Kommelsvik, Pladsnavn i Furnes, tvivlsom paa Grund af r- og l-Lyden foran -s. Mulig stamme disse Navne fra kuml n., der bruges i Betydningen Gravminde (Indl. S. 62), men ogsaa om Mærke, Minde af anden Art. Dette Ord har som Forled i Sammensætninger nu ogsaa antaget Former som Kong-, Konge-, Kongel-, og Konglungen i Asker stammer sandsynlig ogsaa fra samme Ord. Se Bd. II S. 158. III S. 13. 286. Hvis Holmen Hummerdus vestenfor Farsund er det i Fornm. s. VIII 206 nævnte Unnardys paa Lister, har man her nok et Exempel paa et Gravminde (om dys se Indl. S. 48) paa en Holme (jfr. PnSt. S. 272 under Kvindenavnet Unnr).

144. Bjorkoen. Udt. *bjø'rkøia.* — Bierchoe 1723 (først skyldsat da).

Vel opr. *Bjarkoy, af Trænavnet bjǫrk, med samme Endring i senere Tid, som f. Ex. i Bjørnstad for Bjarnarstaðir. Jfr. t. Ex. Bd. II S. 158.

145. Dyrdal. Udt. *dýrrdæl.* — Dyredal DN. VI 761, 1535. Diuerdall 1593. Dyredall 1604.¹/₁. Dyrendal 1605. Dyredal med Sandvigen (anført under Strømsgodset) 1723.

NE. S. 35 anført under Elvenavnstammen Dyr-, hvoraf nu Elvenavnet Døra findes paa to Steder i Gudbrandsdalen, og som vistnok er at forklare af dyrr f. Flt. (Gen. dura), Døraabning. Her kommer en større Elv ud. Dyrdal er dog vel heller opr. *Dýradalr, af Subst. dýr n., Dyr, sigtende til Elgsdyr eller Hjort. Maaske kan det være *Dýrudalr, sms. med et af dýr dannet Elvenavn Dýra (NE. S. 35). — Om Sandvigen se under «Forsvundne Navne» ndfr.

FORSVUNDNE NAVNE.

Asoberg RB. 255 (gaaet ind under GN. 53).

Ásuberg, sms. med Kvindenavnet Ása. Se PnSt. S. 15.

i Kleppom, Kleppenom RB. 295. 209. Kleppen OC. 28 (gaaet ind under GN. 4).

Kleppar, Flt. af kleppr m, bl. a. brugt om Fjeldknatter (Indl. S. 60).

i Myrahuarfue RB. 78.

Mýrahvarf, sms. af mýrr f., Myr, og hvarf n., Krumning (Indl. S. 58), her maaske i den af Ross fra Telemarken anførte Betydning: Hjørne, Vinkel, Krog. Mýrahvarf har ogsaa været det gamle Navn paa Røken Præstegjeld (RB. 71. 107 og mange fl. St.).

Saxarud RB. 104 (gaaet ind under GN. 2. 3).

Saxaruð, sms. med det i Norge i MA. almindelige Mandsnavn Saxi. Se PnSt. S. 211.

Skuggarud RB. 104.

Skuggaruð, hvilket Navn findes paa fl. St. allerede i MA. Navne, der have skuggi m., Skygge, til 1ste Led, maa overalt antages at betegne Steder, som ligge i Skygge, have lidet Sol. Skuggerud og Skuggerudaasen er nu Brugs-No. 11 og 6 under Klever, GN. 66.

Bysrud RB. 104.

Jeg ved intet at sige om dette Navn. Efter den Forbindelse, hvori det er nævnt i RB., kan Stedet have ligget i Skoger Sogn.

i Kuærnhamarsnese RB. 105 (et Fiske?).

Kvernhamarsnes; det kan ikke sees, hvor Stedet har ligget.

Sandwijken, Sandwiken i Dunefjerdingen DN. VI 761. 762, 1536 (saa kaldes nok endnu en af Parterne under Dyrdal GN. 145, formentlig No. 2).

aa nordra Sawubum DN. III 345, 1385.

Sidste Led er vel bú n., Gaard. 1ste Led synes nærmest at være Gen. af et Elvenavn. S. B. antager, at dette kan være Elvenavnet Sváfa (hvorom se NE. S. 254); dette skulde i Gen. kunne hede baade Sváfu og Sófu, og Sáfu- kunde være en til sidste Form ved Analogi dannet Sideform.

Mone 1604.¹/₄.

Er vel en eller anden best. Form af mór, Mo; da dette Ord nu her i Amtet er Hunkjønsord, ligger det nærmest at opfatte Mone som Dat. Ent. i best. Form.

GAMMELT BYGDENAVN.

Angr, i Angri Sverres Saga (Fornm. s. VIII 396). DN. I 157, 1327. III 153, 1332. IV 106, 1555 (her feillæst eller feilskrevet: Andre). Deraf: Engra skipreida DN. V 246, 1387.

Angr m., hvorom se Indl. S. 42. Navnet forekommer i Snorres Edda (II 493) som Fjordnavn. Ordet kan i gammel Tid forresten kun paavises som Navn paa to Fjordbygder, Sande Sogn her og Graven (Granvin) Sogn i Hardanger; men det maa opr. have været Navn paa disse Bygders Fjorde, Sandesognsbugten og Gravenfjorden. Ogsaa som Bygdenavn er Angr nu glemt, uden forsaavidt, at Navnet her i Sande har efterladt sig et Spor i Navnet Angerskleven (Angars kleif RB. 293), et i Begyndelsen af det 19de Aarh. omlagt berygtet Veistykke i Hovedveien fra Drammen til Holmestrand, hvor denne fra Sandesognsbugten steg op til Botneplateauet. — Af Betegnelsen Engra skipr. sees, at Bygdens Indbyggere have været kaldte Engrir. — Se O. Rygh i «Sproglig-historiske Studier, tilegnede Professor C. R. Unger». S. 32.

4.

HOF HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Hof. Udt. *håff*.
Gammel Navneform: Hof.

Herredsnavnet er opr. Navn paa Kirkestedet i Hovedsognet, se under GN. 41 og ved Brenna under »Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. Grunden til, at Nutidens Udtale har f og ikke v i Navnets Slutning, er her som andensteds den, at Navnet jævnlig har været brugt i Gen. i Forbindelserne Hofs sókn, Hofs kirkja.

HOF SOGN.

Gaardenes Navne: **1. Haugestad.** Udt. *hau'sta.* — Hoffuestat DN. VII 803, 1542. Hogestadt St. 88. Hoffuestad 1593. Hogstadt 1604.$^{1}/_{1}$. Hoffuidstad 1605. Hougstad 1668. 1723.

Uagtet staðir i Indl. S. 78 antages som 1ste Sammensætningsled kun at have et Egennavn (for Person eller Lokalitet) eller et Persontilnavn, findes der dog nogle Navne paa -staðir, der synes at maatte indeholde et alm. Fællesord som 1ste Led. Af saadanne Navne er anført Bd. II S. 273 det oftere forekommende Valstad (a Vallæstadum) og det flere Steder forekommende Flatstad eller Flakstad (*Flatarstaðir), Bd. IV. 2 S. 75 Fæstad (Fitstader), Bd. XV S. 219 det forsvundne Fettstadt i Sparbuen og Bd. XVI S. 272 mulig Fitjestad i Hammerø, jfr. ogsaa Sande GN. 81. Her synes vi at have et lignende Navn, da dette Gaardnavn neppe kan tænkes at have anden Oprindelse end *Haugastaðir (hvormed de ældre Skriftformer godt lade sig forene), sms. med Gen. Flt. af haugr m., Haug. Gaarden synes efter Kartet at ligge paa en saadan; men da der ifølge Nicolaysen, Norske Fornlevninger, S. 177 har existeret mange Gravhauger ved Gaarden, kan haugr muligens have denne Betydning; jfr. GN. 56. Om samme Navn et andet Sted i dette Amt se Vaale GN. 20, 3.

2. Kolstad. Udt. *kå'llsta, kø'llsta.* — i Kolstadum DN. III 439, 1412. i Kolstada DN. III 722, 1495. [Kolsta DN. XIII 773, 1547].

Koldstad DN. V 847, 1556. Kollstad 1593. Kolstadt 1604.¹/₁. Kolstad 1668. 1723.

*Kollsstaðir, sms. med Mandsnavnet Koll (Kollr). Udtalen viser, at 1ste Led ikke, trods de ældste Skriftformer, er Mandsnavnet Kol (Kolr); dette maatte i Nutidens Udtale have givet «tykt» l. Se PnSt. S. 166.

3. Vike. Udt. *vi'ke.* — a Uikum DN. IV 448, 1392. VIII 399, 1461 (nørste Gaard). Wige St. 77 b Wickum St. 78. Wiige 1593. Vige 1604.¹/₁, ¹/₁. Wigge 1668. Wiige med Rafnes og Hielmsæt 1723.

*Víkar eller ældre *Víkr, Flt. af vík f. (Indl. S. 85). Ligger ved et større Vand, hvis nordlige Del paa Kartet kaldes Vike-Vandet, den sydlige Haugestad-Vandet. — Det førstnævnte Underbrug er vel de nuværende Brugs-No. 14. 15, Ravnaas, det andet opr. *Hjalmssetr, som kan være sms. med Mandsnavnet Hjalmr (PnSt. S. 132) eller med Fællesordet hjalmr m., Stak (af Hø osv.), eller Høide; mulig var ogsaa en Sammensætning med et Elvenavn Hjalm(a), isaafald opr. *Hjalmarsetr (Hjalmu-).

4. Opsal. Udt. *ó'kksæl.* — Opsall 1668. Opsahl 1723.

*Uppsalir, hvori 2det Led er Flt. af salr m. (Indl. S. 73). Betyder vistnok her, ligesom ialfald oftere i de mange Tilfælde, hvori dette Navn forekommer: høitliggende Gaard, eller: den øvre Gaard. Om Udtaleformen se Indl. S. 22.

5. Høijord. Udt. *høi'jól.* — a Haugegorde DN. VII 419, 1444.

*Haugagerði. Efter Navnet maa det vel antages, at her fra først af har været et indgjerdet Jordstykke (gerði), som har hørt til en anden Gaard, og som blev kaldet «Haugegjerdet», fordi der laa flere Hauger paa det (naturlige eller Gravhauger). Om 2det Led, gerði n., se Indl. S. 51; dette Ord har her som regelmæssig, hvor det er sidste Led, mistet Slutningsvokalen. Samme Navn i Andebu, GN. 80. 81, hvorom se Ldsbl. 306. 1ste Led har baade her og ved Navnet i Andebu undergaaet en usædvanlig Forandring, idet det nu ser ud, som om Navnet var sms. med høy, Hø; øi er i dette Navn maaske nærmest opstaaet af au ved Indflydelse af j i -jol; men der haves dog ogsaa Exempler paa Overgang af au til øi i andre Tilfælde i dette Amt. Her har Navnet alm. været skr. Haajord, som om det var sms. med Adj. hár, høi.

6. 7. Nes nordre og søndre. Udt. *nés.* — Neß 1593. Neß 1604.¹/₄, ¹/₄. Næs nordre og søndre 1668. Næss nordre og søndre 1723.

Under GN. 6 er indgaaet Kopstad. Udt. *kå'ppsta.* — Koupstad (søndre, Ødegaard) DN. IX 790, 1541. Jfr. GN. 34.

*Nes n., se Indl. S. 68. Ligger paa et Nes ved Bergs-Vandet. — Om Kopstad se under Sande GN. 53.

8. Herstad. Udt. *hæ̈'rsta.* — Herrestad 1593. Herstad 1605. Hærstad 1668. Herrestad 1723.

Ved dette og lignende med Her- begyndende Navne er det vanskeligt at angive Oprindelsen, naar ingen ret gammel Form er bevaret, da flere Muligheder foreligge. Sandsynligst er vel 1ste Led et afslidt Personnavn, f. Ex. Herjulfr eller Herðís (Herjulfsstaðir eller Herðísarstaðir). Jfr. t. Ex. Bd. III S. 18. PnSt. S. 128. Da Stedet ligger ved en Elv, kunde det dog være Elvenavnet Hæra, hvoraf vistnok Herstad i Førde (NE. S. 113); dette er dog mindre sandsynligt, da en anden liden Elv i dette Sogn synes at have havt dette Navn (se GN. 58).

9. Hafsrud. Udt. *ha'ffsru.* — Haffßrød 1593. Haffsrødt 1604 ¹/₁. Haffsrøed 1668. 1723.

Herunder er indgaaet Rovenes, tidligere særskilt Gaard. Udt. *rô'venes.* — Roffuenes 1593. Raffuenes 1604.¹/₁. Roffvenes 1668. Rofvenes 1723.

[1]) *Hafrsruð, sms. med Mandsnavnet Hafr, egentlig Gjedebuk, hvilket Navn engang var meget brugt og efter Aasen (Navnebog S. 21) endnu ved 1800 kjendtes paa Bergenskanten i Formen Hav. Tidligere har der ogsaa i Stokke været en Gaard af dette Navn (se Stokke GN. 101). — [2]) Rovenes er opr. *Rófunes, sms. med Gen. af rófa f., Dyrehale, der ligesom hali m. bruges usammensat som Stedsnavn og i sammensatte saadanne. Ofte sigter vistnok disse Ord til lang og smal Form af Jordveien, og saaledes vistnok her, da det Nes, hvorpaa Gaarden ligger, ikke har saadan Form, at det kan lignes ved en Hale.

10. Ruelsrud. Udt. *rú'lsu.* — Riffuelsrød 1668. Rifvelsroed 1723.

*Reiðulfsruð, sms. med Mandsnavnet Reidulv (Reiðulfr) Dette har som 1ste Led i Stedsnavne nu antaget meget forskjellige, deriblandt endnu mere afslidte Former end her, som i Rusnes i Vaage. I samme Form som her have vi Navnet i Andebu (GN. 10). Se Bd. IV, 1 S. 79. PnSt. S. 202.

11. Haugerud. Udt. *hau'eru, hau'ru.* — Hoffuerrudt St. 83. Hoffuerød 1593. Hoffueroed 1604.¹/₁. 1668. Houveroed 1723.

*Haugaruð, sms. med haugr m., se Indl. S. 53.

12. Rød. Udt. *rø.* — Rød 1593. Rødt 1604.¹/₁. Røed 1668. 1723.

*Ruð n., Rydning.

13. Aasen. Udt. *å'sen.* — Se GN. 16.

*Áss m., se Indl. S. 42.

14. Bjørke. Udt. *bjø'rke.* — a Biorku DN. V 195, 1367. i Byørko DN. I 718, 1499. Biørke DN. V 726, 1511. [Biercke DN. XVI 403, 1513 (efter Afskrift fra 1662)]. Bircke 1593. Bierche med Hoffden 1668. Bierche med Hofden 1723.

De ældste Former kan være Dat. af Bjarka, Birkeelven, et Elvenavn, der vistnok ikke er bevaret som saadant, men efter Stedsnavne at slutte maa have været meget udbredt. Her findes en liden Bæk ved Stedet, men dette Navn er ikke anført i PnSt. under dette Elvenavn. Bjǫrku kan ogsaa være Dat. af Trænavnet bjǫrk, Birk, ligesom ved Bjørke i Sørum (GN. 89. 90), der RB. 471 findes skr. i Biorku, men RB. 255 Biork (Bd. II S. 258). Den nuværende Form maa isaafald vel være udgaaet fra den gamle Dativform. Jfr. Vaale GN. 82.

15. Bergan. Udt. *bæ'rjænn.* — Bergenn 1593. 1604.¹/₁. Bergen 1668. 1723.

*Bergar f., Flt. til berg n., i best. Form. Om Talformen og Forandring af Kjøn se Indl. S. 10. 11.

16. 17. Berg øvre og nedre. Udt. *bærj.* — Berg DN. V 659, 1482. [Bærgh DN. XIII 773, 1547]. Berg 1593. Bergh 1604.¹/₁.¹/₁. Berg øvre med Aaßen 1668. Berg øvre med Aassen, Berg nedre 1723.

Berg n., Berg, Klippegrund. Der er en Bækkedal mellem disse Gaarde og GN. 15.

18. Heierstad. Udt. *hei'sta, hei'rsta.* — Hegerstad 1593. Hegerstadt, Heigerstadt 1604.¹/₁, ¹/₁. Heigrestad 1605. Heyerstad 1668. Heierstad 1723.

Er vistnok samme Navn som Heggerstad i Ramnes, GN. 136, se dette. Stedsnavne, der kunne antages opr. at have havt Hegr- i Fremlyden, kunne være sms. med et Elvenavn Hegra (se NE. S. 96). Baade her og i Ramnes findes der Vandløb ved Stedet; men det er vistnok vel saa rimeligt, at begge disse Navne er opr. *Hegrastaðir, sms. med Fuglenavnet hegri m., Heire, brugt som Persontilnavn eller maaske som Mandsnavn (K. Rygh S. 25).

19. Vasbotn med Teigen. Udt. *va'ssbånn. tei'en.* — [1]) Vatzbotn RB. 62. Wadzbotten 1668. Watzbotten 1723. — [2]) Thegen 1605. Theyen 1668. Teien 1723.

[1]) Vatzbotn, sms. med botn m. (Indl. S. 45). Ligger ved den søndre Ende af Søen Eikeren. — [2]) *Teigr m., afdelt, afgrændset Stykke, se Indl. S. 81.

20. Hesthammer. Udt. *hæ'ssthammar.* — Hesthamar (Akk.) DN. V 195, 1367. i Hesthamre DN. V 682, 1489. Hesthammer DN. VII 794, 1541. Hestehammer DN. VII 817, 1547. Hesthammer 1593. Hestehammer 1604.¹/₁. Hesthammer 1668, 1723.

Hesthamarr, Hesthammeren, sms. med hamarr m., Berghammer (Indl. S. 53). Navnet findes desuden i Egersund, Skjold, Tysvær og Ullensvang.

21. Martnerud. Udt. *mä'ltneru, mä'ltnaru.* — Mattmalrudt DN. VIII 831, 1545. Marckmanderudh DN. VIII 835, 1546. Marchinsrud 1661.

Formen Markmannaruð synes at matte være den oprindelige; ruð maa her være sms. med Gen Flt. af markmaðr, ogsaa markamaðr, Beboer af en afsides liggende Skovstrækning (markbygð), i Besynderlighed brugt om Beboerne af de Skove, der dannede Grændsen mellem det sydlige Norge og Sverige (Markir, hvorom se Bd. II S. 177), se Fritzner II 654. Stedet ligger langt mod Vest i Hof Sogn, og «Markmænd» maa her være brugt om Beboere af Skovstrækningen mellem Hof og Sandsvær. Efterat Markmanna- var saa stærkt forkortet, at n fulgte umiddelbart efter k, er rkn som hyppig blevet til rtn (ltn), hvorom se Indl. S. 22.

22. Sjulerud. Udt. *sjü'leru.* — Sivordhrød DN. VII 504, 1495. Syuerud DN. VII 804, 1542. Sygherud DN. VII 821, 1548. Siffuersrud 1661.

*Sigurðarruð, se Sande GN. 128.

23. Torrud søndre. Udt. *tô'lru.* — Þoorarud, Þoororud DN. V 263, 1394. Þorarud (vestre) DN VI 383, 1394. Þororud (østre) DN. VI 391, 1398. Þorærud (nordre vestre) RB. 89. Tororud DN. III 457, 1417. Thoressrud, Thorarud DN. II 648, 1468. Torerwd DN. VIII 750, 1532. Thorerudt DN. VIII 801, 1542. Thurn(!) 1661.

Þóruruð, sms. med Kvindenavnet Þóra (PnSt. S. 254). Udtalen med «tykt» l maa være fremkommet ved Dissimilation (Indl. S. 21) af r foran r. Ved Skoger GN. 32 har den samme Udtaleform anden Oprindelse. — Brugs-No. 3—5 skulde vel rettelig hede Torrud søndre. (NG. Mscr.).

24. Eid. Udt. *ei.* — [i Æizmylnu DN. I 252, 1349]. i Æidino RB. 73. i Eidhinu RB. 102. i Æidhino RB. 187. Eidhith DN. VI 532, 1448. Eed 1593. Edt 1604.¹/₁. Eid 1668. 1723.

Eið n., Eid (Indl. S. 48); ligger ved Eidet mellem Eikeren og Bergsvandet. I Formerne fra MA. er Formen den bestemte.

25. Askjum. Udt. *a'ssjømm.* — i Askæymi (søndre) DN. III 273, 1365. i Asskini, Asskæmi (Nom. Asskain) DN. VIII 273, 1398. a Askeime DN. VI 508, 1439. i Askæim (nordre) DN. VI 515. 1442. i Askeime (nordre) DN. VI 517, 1443. Askeim (søndre) DN. VII 419, 1444. Asskiem (søndre) DN. V 660, 1482. i Asskeim (nordre) DN. V 727, 1511. Askijm (søndre og øde nordre) DN. VII 794, 1541. Askom 1593. Aschim 1604.¹/₁. Aschimb 1668. Adschimb 1723.

Askeimr, Sammensætning af heimr med Trænavnet askr, Ask.

26. Holt. Udt. *hålt.* — Holt DN. V 621, 1466. 694, 1493 (søndre Gaard). VII 794, 1541. 817, 1547. Holtt 1593. 1604.¹/₁. Holdt med Aachersrød 1668. Holt med Aacherøed og Øde Holt 1723.

Holt n., se Indl. S. 57. — Underbrugets Navn er vistnok opr. *Akrsruð eller *Akraruð, sms. med Gen. Ent. eller Gen. Flt. af akr, Ager, neppe, hvad Formen fra 1723 alene kunde tyde paa, *Ákaruð, hvorom se Sande GN. 43.

27. Gausen. Udt. *gau'sen.* — i Gausenne[1] RB. 232. i Gausenne RB. 234. Gousen 1593. 1668. Gousſenn 1604.¹/₁. Goussen 1723.

Gaus, egentlig Elvenavn; Formen er best. Dat. Det kommer af Verbet gjósa, strømme frem med Voldsomhed. Gaarden ligger ved en Bæk, der falder ud i Bergsvandet paa Vestsiden. Samme Navn i Botne (GN. 4). Se Bd. IV, 1 S. 183. Thj. VSS. 1882 S. 14. NE S. 66. Dette Elvenavn antages at ligge til Grund for adskillige Stedsnavne. Naar ogsaa det bekjendte Herreds- og Sognenavn Gausdal er henført blandt disse (Bd. IV, 1 S. 183. NE. S. 66), er dette neppe rigtigt. Gausa er paa Karter anført som Navn paa Dalens Hovedelv; men O. R. har næret Tvivl, om dette Navn virkelig er i levende Brug, og jeg benytter her Anledningen til at henlede Opmærksomheden paa, at en lokalkjendt Mand, N. Fliflet, i «Lillehammer Tilskuer», 1905 Nr. 29 har oplyst om, at Udtalen af Bygdenavnets 1ste Led tyder paa, at Elvens Navn har været Gaust, hvortil ogsaa det af O. R. Bd. IV, 1 S. 231 uforklarede Gaardnavn Gaustum, Faaberg GN. 161, i MA. skr. Gausteimr, da bliver at henføre. Et Elvenavn Gaust er ikke, mig bekjendt, paavist andensteds, men derimod et dermed beslægtet, Gøyst, hvorom se NE. S. 88.

28. Brekkedalen. Udt. *bræ'kkedælen,* kaldes ogsaa kun *dæ'len.* — Brecke 1593. 1604.¹/₁. Breche 1668. Bræche 1723 (maa formodentlig for den væsentligste Del være gaaet ind under andre Gaarde).

Den opr. Gaard sees altsaa at have havt Navnet *Brekka (Indl. S. 45).

29. Stubben. Udt. *stu'bben.*

Jfr. Skoger GN. 85. Indl. S. 79 f.

30. Hem. Udt. *hæmm.* — Hæm, Heim DN. V 616, 1464. Hemb 1593. 1604.¹/₁. Hæmb 1668. Hemb 1723.

Hæmr, vistnok sammendraget af ældre *Háeimr, en Sammensætning af heimr enten med Adj. hár (hór), høi, eller med Subst. há f., Efter-

---

[1] Udgaven feilagtig trykt Gauseime.

væxt af Græs, snarest med det første. Samme Navn i Vaale (GN. 143), i Sandeherred (GN. 161), i Tjølling (GN. 92), i Hedrum (GN. 39), i Lardal (GN. 91) og, skr. Hæm, i Saude i Telemarken. Usammendraget haves Háeimr, Hóeimr nu i Formerne Haaeim, Haaem, Hoem, Hojem, Houm, Høiem og Høium. I Formen Hveim er Sammendragning først indtraadt efter Middelalderens Slutning, medens der ved Formen Kvem (Ø. Toten) findes Spor til, at den er begyndt tidligere. S. B. antager, at Sammendragning af Háeimr til Hæmr forudsætter i-Omlyd af á til æ. Denne Omlyd er efter hans Mening først opstaaet i Dat. derved, at Diftongen i sidste Led (h)eimr i denne Kasus gik over til kort i paa Grund af Dativendelsens Bitone, hvorefter *Hæ-ime blev sammendraget til Hæme. Fra Dat. har saa Sammendragningen udbredt sig til de øvrige Kasus (jfr. hans Forklaring af Gaardnavnet Lalm, i ældre Tid skr. a Ladalme, i Ark. f. nord. Filol. XX S. 347). Overgangen til Enstavelsesformen Hæm- maa vistnok være indtraadt allerede længe før den kristne Middelalders Sprogform.

31. Rustaden. Udt. *ru'sstan.* — Raudstadh DN. X 188, 1472? Rudstand 1668. 1723.

Efter Nutidsudtalen skulde Navnet være opr. ruðstaðr m., Rydningssted, ryddet Sted (Indl. S. 72). Hvis imidlertid Formen fra 1472 er rigtig og gjælder denne Gaard, er Navnet opr. *Rauðsstaðir, af Mandsnavnet Rauðr, egentlig: den røde, der er gaaet tidlig af Brug og allerede i MA. var temmelig sjeldent i Norge. Naar au var blevet til u (jfr. Rustrud i Nore, af *Rauðsruð), faldt dette Stedsnavn i Form sammen med Fællesordet ruðstaðr og kunde da let i Opfatningen blive afløst af dette og saaledes faa den efterhængte Artikel. Jeg skulde dog helst tro, at der i Brevet fra 1472, hvis Formen er rigtig, menes en anden, nu forsvunden Gaard.

32. Aasen. Udt. *å'sen.* — Aassen (skyldsat først da, ryddet paa Løvaas's Grund) 1723.

*Áss m., se Indl. S. 42.

33. Løvaas. Udt. *lau'ås.* — Jfr. GN. 63.

*Laufáss, af lauf n., Løv; om samme Høide, hvorefter GN. 32 har Navn.

34. Østby. Udt. *ø'ssbý.* — a Ausby DN. I 252, 1349. Ouβby 1593. Ousβby 1604.¹/₁. Wsseby 1605. Vsbye 1668. Usbye med Kopstad 1723.

*Austbýr, Østgaarden. Jfr. GN. 36. — Om Kopstad jfr. under GN. 6. 7.

35. Vassengen. Udt. *va'ssænga.*

Har vel Navnet efter vandsyg Jordbund.

36. Nordby. Udt. *nô'lbý.* — a Nordby DN. I 252, 1349. V 194. 195, 1367. X 188, 1472. Norbye 1593. Norby 1604.¹/₁. Nordbye 1668. 1723.

Norðbýr, Nordgaarden, jfr. GN. 34. Begge disse Gaarde ere maaske i gammel Tid udskilte Parter af GN. 37 (jfr. Indl. S. 5).

37. Stokke. Udt. *stå'kke.* — Stocke St. 77 b. Stockom St. 78. Stocke 1593. 1604.¹/₁. Stoche 1668. 1723.

*Stokkar, se Sande GN. 11. Heller ikke her vil kunne opstilles nogen sikker Mening om Navnets Betydning.

38. Lindset østre med Skog. Udt. *li'nnsèt. skau.* — ¹) a Lindæsætre DN. IV 357, 1367. Lindsett 1593. Lindsβett 1604.¹/₁, ¹/₁.

Lindsætt østre med Wædsett 1668. Lindset østre med Wedset 1723. — [2]) vidher Skogen DN. XI 129, 1424. Schouffuenn 1604.$^1/_1$. Skouff 1605. 1668. Schoug 1723.

[1]) Lindasetr eller Lindarsetr, som synes at være sms. af Gen. Flt. eller Ent. af Trænavnet lind f., Lind (Indl. S. 65) og setr n. (Indl. S. 74). Navnet Lindset findes ogsaa paa adskillige Steder fra Romsdalen til op i Nordland; saa langt nord maa vel Navnet have en anden Oprindelse, da Søndmøre er Grændsen for Lindens naturlige Udbredelse mod Nord. Jfr. Bd. XV S. 142. — Wedset er GN. 42. — [2]) *Skógr m., Skoven (Indl. S. 75).

39. Grefsrud. Udt. *græ'ffsru.*

*Greipsruð, af Mandsnavnet Greip (Greipr), meget brugt i MA. i Norge og fremdeles kjendt i Hardanger og Søndhordland. Se PnSt. S. 93. Samme Navn i Botne (GN. 8) og som forsvundet Navn i Hedrum.

40. Lindset vestre. — Lindsett vestre 1668. Lindset vestre 1723.

41. Præstegaarden. — i Litlehofue DN. X 175, 1462. a Hofue DN. I 718, 1499. Hoff Præstegaard med Brende, Bredset og Lille Hoff samt Wiige nordre og Stien 1723.

Hof n., hedensk Tempel (Indl. S. 55 f.). Af Underbrugene har Wiige opr. været en Part af GN. 3. I Matrikelen af 1904 anføres Vike som Brugs-No. 22 under GN. 41, Bredset som Brugs-No. 2. 3, Lille-Hof som Brugs-No. 6. 7 og Stigen som Brugs-No. 11. 12. 19, se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning, og ligeledes om Brende.

42. Veset. Udt. *vé'sset.* — Vedsett 1593. Wedsett 1668. Wedset 1723. Jfr. GN. 38.

Gaardnavnet Veset forekommer ikke sjelden og er vel oftest et opr. *Viðarsetr (af viðr m., Skov), hvad O. R. ogsaa har antaget for sandsynligst for denne Gaards Vedkommende (Munch NGHS. S. 211). Paa Grund af Beliggenheden i Nærheden af et Hov kunde det dog ikke være urimeligt her at antage den Oprindelse, som er bevislig for Veset i Nes Rom. (Bd. II S. 338), der 1316 er skr. i Vesætre og altsaa er sms. med vé n., Helligdom, helligt Sted (Indl. S. 85), men i 1668 og 1723 findes skr. Wedset ligesom Gaarden her i Hof.

43. Gurrik. Udt. *gu'rrikk.* — Gurrick 1593. Gurich 1604.$^1/_1$. 1668. 1723.

En Del Stedsnavne, der nu begynde med Gur-, Gure- og Gurre-, sees at have Kvindenavnene Guðriðr og Guðrún som 1ste Led. Slutningen af dette Navn viser Lighed med Gaardnavnet Virrik i Sandeherred (GN. 121), i MA. skr. Vervík(a)r, hvor 2det Led er vík f., Vik, og O. R. siger ogsaa PnSt. S. 101 om dette Stedsnavn: «kan være = Guðríðarvík [af Kvindenavnet Guðríðr], men bliver usikkert». Det kan isaafald sammenlignes med Gurvikdal, Frøien GN. 45 (Bd. XIV S. 60). Gaarden ligger imidlertid saa langt fra det nærmeste Vand, Haugestadvandet, at sidste Led sikkert ikke kan være vík i Betydning: Bugt i en Kyst, og ialfald efter Kartet synes der ikke at være nogen særlig Anledning til at tænke paa den Indl. S. 85 antagne Betydning af dette Ord: Indbugtning af Høidedrag, som det forresten maa have i andre Gaardnavne i dette Amt (se til Ex. Vaale GN. 129). Hvis sidste Led ikke er vík, er 1ste Led vistnok ikke, som af O. R. formodet, et Personnavn. Det kan da ligge nær at sammenstille Gurrik med Gaardnavnet Guri i Tjølling, 1419 skr. Gudrina (Akk.), dog med den Forskjel, at ðr i Gurrik er blevet til rr (jfr. Udtaleformen af GN. 36 i Botne). S. B. formoder da, at Guðr- baade her og i Navnet i Tjølling er en ellers ukjendt Genitivform af guð, Gud (se nærmere herom under Tjølling GN. 28), og at sidste Led i

Gurrik er Trænavnet eik, der som 2det Sammensætningsled kunde blive til -ik, ligesom eið kan blive til -i Gaardnavnet, «Gudens Eg», maatte da egentlig sigte til et helligt Træ paa Stedet. Om hedensk Gudsdyrkelse i denne Bygd har man ellers et Minde i det gamle Navn paa GN. 41 og mulig ogsaa i Navnet Veset, GN. 42. Om hellige Egetræer se E. H. Meyer, German. Mythol. S. 85.

44. Grønset. Udt. *grø'nnsæt.* — a Grœnsæthæ DN. VIII 398, 1461. Grønsett 1593. Grønnsett 1604 $^1/_1$. Grønsedt med Schaar 1668. Grønset med Schar 1723.

*Grœnasetr, af Adj. grœnn, grøn, og setr n., Bosted (Indl. S. 74).

45. Lian. Udt. *li'ann.* — Lin 1593. Lienn 1604.$^1/_1$. Lien 1668. Lian 1723.

*Líðir, Flt. af líð f., Li (Indl. S. 65), i best. Form. Ordet har nu tildels Formen Liar i Flt.

46. 47. Haslestad nordre og søndre. Udt. *ha'sslesta.* — Haßlestad 1593. Haßlestadt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Haßlestad nordre, Haslestad søndre 1668. Haslestad nordre og søndre 1723.

*Atlastaðir, af Mandsnavnet Atle (Atli). Om det begyndende H- se Indl. S. 23 («Halvemaal»); i Gaardnavnet Haslestad maa det vel være tilkommet under Paavirkning af Trænavnet Hasl. Samme Navn i Vaale (GN. 58) og i Stokke (GN. 19), hvor Form fra MA. er bevaret. Se PnSt. S. 20.

48. Hulebak. Udt. *ú'lebakk.* — Huollebacke 1593. Hullebach 1604.$^1/_4$. Hullebache 1605. 1668. 1723.

*Hurðarbak, af hurð f., Dør, og bak n.; Ordet betyder som Fællesord i Oldnorsk: «Bagsiden af Døren», hvormed menes Vraaen mellem den aabnede Dør og Væggen. Som Stedsnavn maa Ordet vistnok, som nærmere paavist af Fritzner (II S. 99), have Hensyn til skjult, afsides Beliggenhed, hvad der passer her, da Stedet ligger for sig selv i en Udkaut af Bebyggelsen paa denne Kant. Da Bevidstheden om Navnets Oprindelse og Betydning forlængst er gaaet tabt, er det let forklarligt, at -bak nu paa de fleste Steder, hvor Navnet findes, udtales -bakk, som om det kom af bakki, istedetfor med lang Vokal. Se Ldsbl. 267. Om Bortfald af H- i Fremlyden se Indl. S. 24 («Halvemaal»); naar -bak først opfattedes som «Bakke», laa det nær at henføre 1ste Led til «Ur» (Stenur). Her i Amtet forekommer dette Navn ogsaa paa Tjømø (GN. 20), og der har været Gaarde af dette Navn i Vaale og i Borre. Andre Steder med samme Navn anføres hos Fritzner (II S. 99), hvortil kan føies Hordebak i Jemteland (DN. XIV 88, 1470) samt maaske et Par Steder i S. Trondhjems Amt (se Bd. XIV S. 12). Navnet findes ogsaa paa Island.

49. Eikenes. Udt. *æi'knes.* — Eckennes St. 78. Ekenis 1593. Egeneß 1604.$^1/_1$. Eegenes 1668. Eegeness 1723.

*Eikines, af eiki n., Egelund (Indl. S. 48), og nes; ligger nær et mindre Vand. Samme Navn i Borre (GN. 34), i Nøtterø (GN. 21) og i Brunlanes (GN. 150).

50. Grennes. Udt. *gre'nnes.* — Gryndennes DN. VIII 830, 1545. Grønnis 1593. Grennes 1604.$^1/_1$. Grønnis 1605. Grenenes med Burholdt og Dyppedall 1668. Greness med Buurholt og Dyppedahl 1723.

Synes efter den ældste Form at være *Grindanes eller *Grindarnes, sms. med Gen. Flt. eller Ent. af grind f, maaske i Ordets Brug om Fold for Kvæg, hvorom se Indl. S. 52. Da flere Stedsnavne imidlertid ere temmelig slet skrevne i Brevet af 1545, er Oprindelsen snarere en anden. I Lighed med Eikines (GN. 49) kunde man tænke paa *Grenines, sms.

med g r e n i n., Granholt; men dette bliver dog tvivlsomt nok, da man ellers kun har et sikkert Spor af dette Ord i Stedsnavne (det forsvundne G r e n i m ǫ r k i Aremark, se Bd. I S. 196). Maaske det rigtige er * G r œ n a n e s, af Adj. g r œ n n, grøn. I 1ste Stavelse kunde œ blive til e ved Vokalassimilation (Indl. S. 22). — Underbruget Burholt er vel opr. * B ú ð a r h o l t, sms. med Gen. af b ú ð f., Bod, eller maaske * B ú r h o l t, sms. med b ú r n., Forraadshus.

50, 2. Djupedal. — Underbrug 1668. 1723.

* D j ú p i d a l r, den dybe Dal.

51. Tormodsrud. Udt. *tå'lmersu.* — Þormodsrud DN. III 300, 1374. Tormoesrøed 1668. Tormosrøed 1723.

Þ o r m ó ð s r u ð, sms. med Mandsnavnet Tormod (Þ o r m ó ð r). Se PnSt. S. 262.

53. Hallerud. Udt. *hæ'lleru.* — Hallerod 1668. Hallerud 1723.

* H a l l a r u ð, se Sande GN. 49.

54. Kaarby. Udt. *kö'rbý.* — Kaarebye 1668. Kaareby 1723.

* K á r a b ý r, sms. af b ý r med Gen. af Mandsnavnet Kaare (K á r i). Se PnSt. S. 154.

55. Lørdal. Udt. *lö'rdæl.* — Loffuerdall 1604.1/1. 1605. Lørdall 1668. Lørdal med 1/3 Kaarbye 1723.

Ligger ved en ubetydelig Bæk, som gaar ud i Hillestadvandet, og Navnet antages NE. S. 152 at være sms. med et Elvenavn. S. B. formoder, at den opr. Form har været * L a u g a r d a l r, af Elvenavnet L a u g, som Fællesord med Betydning: Vand til Tvætning (NE. S. 139); mindre sandsynlig * L a u f á r d a l r, af L a u f á, Løvaaen (NE. S. 140).

56. Haugtuft. Udt. *hau'tuft.* — Hofftofft 1593. Hogetofft 1604.1/4. 1605. Hutufft 1668. Huetuft 1723.

* H a u g a t u p t, Haugtomten; om t u p t se Indl. S. 82. Samme Navn i Vaale (GN. 79) og i Sandeherred (GN. 24). I Formen Haugtomt findes Navnet i Trøgstad, i Askim og i Eidsberg. «Bygget paa en Gravhaugs eller Gravhaugers Tomt? Eller blot efter Beliggenhed ved en Gravhaug eller Gravhauger?» Bd. I S. 9. Jfr. ogsaa under GN. 1 i dette Herred.

57. Gjelstad. Udt. *jæ'llsta.* — i Jælstadom RB. 77. Hiellstad 1593. Gieldstadt 1604.1/4. Gieldestad 1605. Gielstad med Gummerøed 1668. Gielstad med Gunderøed 1723.

Maaske * J a r l s s t a ð i r, af Mandsnavnet J a r l, der neppe nu kan paavises brugt i Norge, men hvorfra flere Gaardnavne synes at maatte stamme: Jelsnes i Tune og i S. Odalen, Jerso ved Tønsberg og det forsvundne J a r l s r u ð i Spydeberg. J a r l og det deraf afledede J a r l i brugtes i Sverige (Lundgren S. 142); ogsaa i Danmark antages flere Stedsnavne at komme af dette Mandsnavn (O. Nielsen S. 52). Se Bd. I S. 73. III S. 184. PnSt. S. 146. Navnet Gjelstad forekommer her i Amtet ogsaa i Vaale (GN. 98), i Andebu (GN. 122), i Stokke (GN. 119) og i Hedrum (GN. 32); dog maa ialfald det sidste (skr. i G æ l s t a d h u m RB. 46) have en fra Gjelstad i Hof forskjellig Oprindelse. — Underbruget er enten * G u m m a r u ð, af G u m m i, Kjæleform af Mandsnavnet G u ð m u n d r, eller * G u n n a r u ð, se Skoger GN. 31, vel rimeligst det sidste.

58. Hærland. Udt. *hæ'rlann.* — i Hæralande RB. 77. Herland St. 76 b. 1593. Herlandt 1604.1/4. Hærland 1668. Herland 1723.

*Hærul and, sms. af land med Elvenavnet Hæra, maaske dannet af Adj. hárr, graa. Nær en liden Bæk, som gaar til Hillestadvandet. Samme Navn i Lardal (GN. 12) samt i Eidsberg og i Askvold. Se NE. S. 113.

59. Bruløkken. Udt. *brú'løkka.*

Se Indl. S. 66 under lykkja.

60. Daleløkken. Udt. *dæ'laløkka.*

61. Haugløkken. Udt. *hau'løkka.*

62. Notenes. Udt. *nø'ttnes.* — Neytanes DN. I 298, 1366. Nøytines RB. 75. Nødeneß 1604.¹/₁. 1605. Nødenes 1668. Nøddeness 1723.

Nøytines, vistnok sms. med nøyti n., d. s. s. naut i Flt., Fækreaturer, altsaa Nes, som har været brugt til Havnegang for Kvæg. Notnes i Nordfolden (GN. 13) er enten samme Navn eller opr. *Nautnes (Bd. XVI S. 244). I Fjære og i Øiestad haves Naudenes, i Søndeled Nautenes (af naut).

63. 64. Sundby søndre og nordre. Udt. *sø'mmbý.* — a Sunby DN. I 298, 1366. Sundby 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Sundbye søndre med Løffaas, S. nordre 1668. Sundbye søndre med Løfaas, S. nordre (Gjæstgivergaard) 1723.

Enten *Sunnbýr, Sørgaarden (se Strømmen GN. 26), eller *Sund býr, Sundgaarden, af sund n. (Indl. S. 80), hvis her har været et gammelt Overfartssted over Noteneselven. Om Overgang af nb til mb se Indl. S. 22.

63, 3. Bussebakken. Udt. *bu'ssebakken.* — Herunder indgaaet Midt Sundbye 1668. 1723.

1ste Led er maaske Buss m., Sideform til Bust f., Tagryg, Mønning paa et Hus, oldn. burst, bust f. Bakken kan efter sin Form være sammenlignet med en Tagryg. «Busta» findes som Fjeldnavn. Jfr. Bd. I S. 8.

65. Haneval. Udt. *ha'nnaval.* — Hannevold 1668. 1723 (begge Gange Underbrug til GN. 67. 68).

*Hanavagl, se Skoger GN. 48.

66. 67. Fogstad søndre og nordre. Udt. *få'kksta.* — [i Fulgstodum (nordre) DN. XIV 10, 1378]. Fygstad, Fogstad 1593. Fogstadt 1604.¹/₁. Fuxstad 1605. Foegstad søndre, F. nordre med Hannevold 1668. Fogstad søndre, F. nordre med Hannevold 1723.

Maaske opr. *Fuglastaðir, af fugli, der findes brugt som Tilnavn i Norge i MA. (K. Rygh S. 16), men at dømme efter endel dermed sms. Stedsnavne vistnok ligesom i Sverige (Lundgren S. 59) ogsaa maa have været brugt som Mandsnavn. Det kan dog ogsaa være *Fuglsstaðir, af fugl, brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 16). Se Bd. IV, 1 S. 87. PnSt. S. 77. Et lign. Navn, Fokstad i Bruvik, er i MA. skr. Faustadær (DN. V 208, 1374) og har altsaa anden Oprindelse.

68. Ronneberg nedre. Udt. *rø'nnebær.* — i Reinibergum DN. I 298, 1366. i Røynebærghom DN. IV 488, 1396. Ronneberrig St. 77 b. Rønnebierg 1593. Rønnebergh 1604.¹/₁, ¹/₁. Rønneberg nedre med Hannevold 1668. 1723.

Røynibergar, sms. med røynir, Rognetræ, eller røyni n., Sted, bevoxet med Rogn, og bergar, f. Flt., svarende til berg, n. Ent.; om

Brugen af Flt. og Forandring af Kjøn se Indl. S. 10. 11. Navnet haves ogsaa i Norddalen og i Sole Sogn paa Jæderen (der i Formen Røineberg). Se Ldsbl. 445.

69. Rønneberg øvre. — Rønneberg 1668. Rønneberg øvre 1723.

70. Vold. Udt. *vøll.* — Volld 1593. Woldt 1604.$^1/_1$. Wold med Houff 1668. Wold med Houg Skovplads 1723.

*Vǫllr m., Vold (Indl. S. 87).

VASSAAS SOGN.

Sognets Navn: Vassaas. Udt. *va'ssås* (Folkenavn *va'ssæsing*).

Ældre Navneformer: Vazas s. DN. IV 448, 1392. Vatzaas s. RB. 59. 190. Watza s.(!) DN. X 237, 1506. Waedzoss s. DN. II 854, 1546. Wadssos s. DN. V 832, 1547. Wadtzaaiss St. 78. Vatzaass JN. 6.

Vatzáss, Gen. af vatn n., sms. med áss m. Navnet har sikkert tidligere været Gaardnavn, se ndfr. under GN. 77. 78. Det Vand, hvortil 1ste Led sigter, er vistnok Eikenesvandet. — Kirken synes mærkeligt nok ikke at have været opført i RB.

Gaardenes Navne: **71. Kleppan.** Udt. *klæ'ppann.* — Klepper St. 77 b. Kleppen 1668. 1723.

*Kleppar, Flt. af kleppr m. (Indl. S. 60), her vistnok i Betydningen Fjeldknat. Om Brugen af Flt. se Indl. S. 11. Navnet har nu bestemt Form.

71, 1. Leikaas. Udt. *lei'kås.*

Se Sande GN. 42.

72. 73. Hostvet øvre og nedre. Udt. *hô'sstvétt.* — Hoʒsthuedt St. 77 b. Hoffustuedt 1593. Hostuedt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. 1605. Hoegstved øvre, Hogstved nedre 1668. Hogstvedt øvre, Hogstvet nedre 1723.

Navnets Oprindelse er uvis. Hostvet i Lardal (GN. 97), udtalt med Enstavelsestone, skrives i 1404 Hawardzsþuæit og indeholder altsaa Mandsnavnet Hávarðr. Samme Oprindelse kan nok Navnet have her; men dette er dog ikke sikkert, da et andet Hostvet (Sandsvær GN. 71) allerede i 1360 skrives Hosþueit og altsaa maa have en ganske forskjellig Oprindelse fra det i Lardal. Se PnSt. S. 119. Dette Hosþueit kunde maaske være afslidt for Hórsþveit og isaafald være at sammenstille med Haarstad i Ø. Toten (GN. 80), i 1371 skr. Horstader; dette antages af S. B. Bd. IV, 2 S. 326 at være sms. med Hórs, Gen. af Mandsnavnet Hórr (eller Háarr), jfr. Odinsnavnet Hárr, Gen. Hárs, der tidligere har været Tostavelsesord. Med Skrivemaaden Hosþueit for Hórsþveit kan sammenlignes Skrivemaaden i Þossofuue i 1370, i Þoosshofue i 1378 for í Þórshofi, Torshov i Aker (nu udt. Tosau, med lukt o). Dette er dog en meget usikker Gjætning.

74. Goverud. Udt. *gå'veru.* [I NE. angives Udtalen som *gå'verø*]. — Gaffuerød 1593. Gaberod 1604.$^{1}/_{4}$. 1605. Gauffverød 1668. Goufverøed 1723.

Gáfuruð? Stedet ligger ved en Bæk, hvis gamle Navn NE. S. 76 antages at kunne have været Gáfa. Dette maatte da være at aflede af gefa, at give, hvoraf vel Elvenavnet Gef kommer. Det sidste antages af S. B. (NE. S. 67) at betyde: den givende (ɔ: den fiskerige?); men Betydningen «fiskerig» kan neppe passe paa Gáfa, da vedkommende Bæk er for ubetydelig dertil.

75. Nau. Udt. *nau.* — Nød 1593. Noedt 1604.$^{1}/_{1}$. Nouff 1605. 1668. Nouf 1723.

Samme Navn ogsaa i Hedrum (GN. 62), skr. i Hnaudh i RB., i Lardal (GN. 80), samt i best. Form Nauen i Sem (GN. 11), i RB. skr. i Hnawdh og i Knaudh. Den opr. Form er altsaa knauðr m. eller knauð f., formodentlig det sidste. Noget saadant Ord findes ikke i Oldn. og synes heller ikke at forekomme som Fællesord i Folkesproget, hvorfor man intet sikkert kan sige om dets Betydning. Det er mulig beslægtet med knútr m., Knude, ligesom tydsk Knoten, hvor t svarer til oldn. ð. Ordet har vel isaafald ligesom knútr været brugt som Betegnelse for Bjergknolde og lign. Gaarden ligger under en større Høide. En lignende Vexlen mellem haard og blød Konsonant haves i oldn. raukr (hraukr) m., kegleformet Stabel, Dynge, og rúga (hrúga) f., Dynge, i hvilke Ord dog Vokalforholdet er det modsatte.

76. Gretteberg. Udt. *græ'ttebær.* — Grettebierg 1593. Grettebergh 1604.$^{1}/_{4}$. Grætteberg 1668. Gretteberg 1723.

*Grettuberg. 1ste Led, gretta f., findes usammensat som Gaardnavn paa adskillige Steder paa Østlandet og desuden i mindst 2 andre Sammensætninger: Gretteland i Tune og Gretnes i Borge Sml. O. R. har ment, at der ialfald i de fleste Tilfælde er Rimelighed for at antage, at dette Gretta (opr. Grepta?, af grǫptr, Gravning, Grav?) som Gaardnavn fra først af har været Elvenavn. Se Bd. 1 S. 271. Ved dette Sted synes der dog ikke at være andet Vandløb end det under GN. 74 omtalte; hvis Bækkens Navn har været Gáfa, haves vel Gretta her i Ordets egentlige Betydning. Hvilken denne har været, er aldeles usikkert, da den af O. R. formodede Afledning af grǫptr er meget tvivlsom. S. B. holder NE. S. 79 Grett- for at kunne være en selvstændig Stamme.

77. 78. Solberg nordre og søndre. Udt. *só'lbær.* — a Soolberghom (norste) DN. IV 448, 1392. Solbierg 1593. Solbergh 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Soelberg nordre og søndre 1668. Soelberg nordre og S. søndre med Waataas 1723.

Sólbergar, se Strømmen GN. 8. Her sikkert i samme Betydning som i Strømmen antaget. — Waataas skal formodentlig være Watsaas, den indgaaede Gaard, hvorefter Sognet har Navn. (NG. Mscr.).

79. 80. Gran nordre og søndre. Udt. *grăn.* — Grann St. 77 b. 1593. 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Gran nordre med Langrud og G. søndre 1668. Grann nordre med Langerød og Grann søndre 1723. — Den herunder indgaaede Gaard Langerud er maaske = Languedt, der nævnes som Fuldgaard 1604?

*Grǫn f., Trænavnet Gran brugt som Gaardnavn. Jfr. Sande GN. 103. — Hvis Languedt er d. s. s. det ovfr. nævnte Underbrug, maa det vel være Feil for Langrudt, d. e. *Langaruð, den lange Rydning. Er det en anden Gaard, maa det være opr. *Langviðr, den lange Skovstrækning, af viðr m., Skov (Indl. S. 85), jfr. Ramnes GN. 121. 122.

81. Lofsberg. Udt. *lå'ssbær.* — Lausbierg 1593. Lausberrig 1604.¹/₁. Lofftsberg 1605. Lobffsberg 1668. Loffsberg 1723.

*Loptsberg, sms. med Mandsnavnet Loptr, der var alm. paa Island, men kun sjelden findes i Norge, hvor det dog til en Tid maa have været adskillig brugt, da det gaar igjen i ret mange Gaardnavne. Se PnSt. S. 177.

82. 83. Aakerholt øvre og nedre. Udt. *å'kerholt.* — a Oklolte DN. IV 448, 1392. Oklolte St. 78. Ockenholt 1593. Aackelholdt 1604.¹/₁, ¹/₁. Ochelholt 1605. Ocherholdt øvre, Aacherholdt nedre 1668. Aacherholt øvre og nedre 1723.

*Qklholt. Navnets 1ste Led er vistnok ǫkla n., Ankel, Folkesprogets Okla n. Gaarden ligger under en Høide paa et Fremspring, der altsaa er opfattet som Høidens Ankel; jfr. Brugen af rist f., Vrist, som Gaardnavn (Bd. IV, 2 S. 267). Ogsaa i Lardal haves Navnet Aakerholt (GN. 26) med samme Oprindelse som her. Nutidsformen er fremkommen ved Dissimilation af det første l til r (Indl. S. 21); under Indflydelse af den alm. Udtale Aaker af Subst. akr m., Ager, har tilsidst 1ste Led faaet Udtalen med å.

84. 85. Berg søndre og nordre. Udt. *bærj.* — i Midbærghi RB. 190. Mydborghe DN. II 854, 1546. Midbierrige DN. V 832, 1547. i Audaberghum RB. 59. Berg 1593. Bergh 1604.¹/₁, ¹/₁. Berg søndre og nordre 1668. 1723.

Berg n., se Indl. S. 43. Gaarden sees allerede i MA. at have været delt i flere Parter; den ene af disse, Auða-Bergar, kan være benævnt efter en Eier af Navnet Auði eller være kaldet saa, fordi den en Tid har ligget øde (Adj. auðr). Se PnSt. S. 23.

86. Aasgaarden. Udt. *å'sgåla.* — Ausgaardt 1604.¹/₄. Øde Aasgaard (nylig begyndt at ryddes) 1668. 1723.

Ásgarðr, sms. med áss m., Aas. Udtaleformen er Dat. Ent. i best. Form.

87. Langeli øvre. Udt. *la'nglí.* — Lanngelidt St. 78. Langelj 1604.¹/₄. Øvre Langeli 1668. Øvre Langelie 1723.

*Langalíð, den lange Li. Botne GN. 90 og Ramnes GN. 147. 148 maa opr. have hørt sammen med denne Gaard.

88. Sjue. Udt. *sjú'e.* — Sioghar DN. X 237, 1506. Siuge St. 78. Siffue 1593. 1604.¹/₁. Siffvi 1668. Siuffve 1723.

*Sjóvar, Flt. af sjór (sjár, sær) m., Sø (Indl. S. 81). Sjógar for sjóvar findes ogsaa i Gen. af dette Ord brugt som Fællesord. Gaarden ligger ved et Vand. Samme Navn i Ramnes (GN. 157. 158), i Andebu (GN. 74) og i Sandeherred (GN. 83).

89. Auen. Udt. *au'en.* — Audnen DN. X 237, 1506. Odenn 1593. 1604.¹/₁. 1605. Owenn 1668. Oufven med Øde Sjufve 1723.

*Auðn, Ødemark, hvorom se Indl. S. 42. Ldsbl. 72. Thj. VSS. 1882 S. 15. Kjønnet er alm. Intetkjøn, men her og i Hedrum (GN. 112) er Navnet Hunkjønsord (jfr. Strømmen GN. 7) i best. Form. vistnok Dat.; som Dativ er Formen fra 1506 vel nærmest at opfatte, og Kjønnet sees sikkert af den ældste Form af det flg. Gaardnavn.

90. 91. Ønnemørk søndre og nordre. Udt. *ø'nnemørk.* — Audnemorkh DN. X 237, 1506. Oudemark St. 78. Vndemarck 1593. Odnemarck 1604.¹/₁. Vnnemarch 1668. Unnemarch søndre og nordre 1723.

*Auðnarmǫrk, hvor 1ste Led er Gen. af Navnet paa den frg. Gaard og 2det Led mǫrk f., Skov (Indl. S. 68). Gaarden har altsaa opr. været en Skovstrækning tilhørende GN. 89.

92. Buen. Udt. *bún*. — Boen 1593. Boënn 1604.¹/₁. Boen 1605. 1668. Buen 1723.

*Búð f., Bod, i best. Form, vel Dat.

FORSVUNDNE NAVNE.

i Naseno RB. 90 s.

Da der ikke kjendes nogen Sideform af Intetkjøn til nǫs f., Gen. nasar, Næse, i Stedsnavne brugt om et brat Fjeldfremspring, synes den her anførte Form at være en Skrivfeil enten for i Nasunom (d. e. Nǫsunum), Dat. Flt. i bestemt Form af nǫs f., eller for i Neseno, Dat. Ent. i best. Form af nes n., Nes.

Videnes RB. 93 s.

Rimeligvis *Viða(r)nes, Skovneset, jfr. Indl. S. 85 under viðr og Bd. I S. 397. II S. 18. 1ste Led kunde dog ogsaa være Gen. Flt. af víðir m., Vidjetræ.

Steighen DN. IX 403, 1398 (gaaet ind under Præstegaarden GN. 41).

Steig f. Der findes adskillige Gaarde af dette Navn i forskjellige Dele af Landet (jfr. Bd. IV, 1 S. 122). Maa være afledet af stíga, at stige, og sigter ialfald paa fl. St. til høi Beliggenhed. Maa vistnok være nuværende Brugs-No. 11. 12. 19, Stigen, i 1723 skr. Stien.

i Dassæydi DN. V 128, 1343. Daxeidfoss DN. I 252, 1349[1]. Dagxeidffoss DN. VII 518, 1513 [(paat. Dagx edtz molle)]. [Dagsfos DN. VII 794, 1541 (paat.)]. [Dages eedtzs strommen DN. V 829, 1545]. [Dagseydz stromme DN. II 853, 1546]. Dagis eges stromme DN. V 832, 1547. Dagsedt [(paat. Edtzfoszenn)], Dalls eydt DN. VII 817, 1547. Dalsæidz mylna RB. 187.

Af de ovenanførte Former antages i PnSt. S. 57 Dagseið at være den rimeligste. Navnet er da sms. med Gen. af Mandsnavnet Dag (Dagr), der endnu er i Brug paa fl. St. Den 2 Gange forekommende Form Dals- forudsætter vel, at en Udtaleform Dass- (jfr. Formen fra 1343) er opfattet som Gen. af dalr, Dal; jfr. Fossaas af ældre Folsáss, Vaale GN. 126. S. B. gjør opmærksom paa, at Navnet Svejdal i en dansk Folkevise (Grundtvig, Gamle Danske Folkeviser No. 70) svarer til Fjolsvinnsmáls Svipdagr; -dal kan i dette Navn være fremkommet paa lignende Maade, altsaa først i Gen. -dals. 2det Led i Dagseið er Gaardnavnet Eið, se GN. 24, hvoraf altsaa Dagseið har været en Part. De anførte Steder angaa Eidsfos i Elven mellem Bergsvandet og Eikeren. Fritzner opfatter Navnet anderledes (se Bd. III S. 223 under seyð), nemlig som sms. med det under Vaale GN. 76 nævnte Ord søyðr; men dette er ganske vist urigtigt.

---

[1] Dette Navn findes ikke i det her anførte Brev, og den her opførte Form kan jeg overhovedet ikke finde i hele DN.

[mylna sem] Þokka [æitir] DN. V 194, 1367. [mylna er] Fokka [kallaszt] DN. III 355, 1387. Focke foss DN. VII 817, 1547. [Fackefos DN. VII 794, 1541 (paat.)].

Þokka, som forekommer i den ældste Kilde, er vel en oprindeligere Form end Fokka. Man har et andet Spor til Overgang fra Þ- til F- (Fenstad af *Þinarstaðir, Bd. XIV S. 119); i Fokka er vel denne Overgang snarest foranlediget af hyppig brugt Forbindelse af Navnet med fors (jfr. de to sidstanførte Former ovfr.). Þokka kan mulig egentlig have været Navn, ikke paa Møllen, men paa den Elv, ved hvilken Møllen laa (jfr. de to sidste af de ovfr. anførte Breve). Hvis dette er rigtigt, kan Þokka være assimileret af *Þotka, hvori man maa se et Elvenavn, egentlig en svagt bøiet Hunkjønsform af et Adj. *þotagr, det samme, som S. B. i NE. S. 337 antager som den oprindelige Form af Sønavnet Totak i Vinje i Telemarken; denne Søs Afløbselv heder nu Tokke. Dette Adj. kan betyde «den brusende» og være dannet af þot n., Tuden, Brusen. Det sees DN. III 355, at denne Mølle har ligget i Nærheden af Æidz mylna, der vel er den samme som den under det frg. Navn omtalte Mølle, samt at den har ligget vider Æikes bru, hvorved vel maa menes en Bro over den under frg. Navn omtalte Elv (Eidzaaen DN. VIII 448, 1497) nær dens Udløb i Søen Eikeren (Eikir). Þokka har da vel egentlig været denne Elvs Navn. — i Fokko anføres som Navn paa nu forsvundne Gaarde under Undrumsdal Kirke (RB. 65) og under Stokke Kirke (RB. 58), se under «Forsvundne Navne» i Vaale og Stokke Herreder, og RB. 203 nævnes et ligeledes nu forsvundet i Fokko, uvist hvor. Fritzner (I S. 450) antager, at Fokka er den rette Form for alle disse Navne[1], Þokka iberegnet, og at Navnet er det samme Ord som Folkesprogets Fællesord Fokka f., et kileformet Jordstykke; dette Ord kjendes dog ikke hverken af Aasen eller Ross, og ialfald her i Hof synes, som anført, Þokka at være den ældste Form. Fritzners Fokka aflede Falk og Torp (Etymol. Ordbog I S. 179 under Fok) af det fremmede Ord Fok (Navn paa et Seil). Er dette rigtigt, kan det vist ikke være dette Fællesord, der har været brugt som Stedsnavn i Undrumsdal og i Stokke og er nævnt RB. 203. Paa disse 3 Steder kan dog Stedsnavnet Fokka vist heller ikke være opr. *Þokka, da der neppe i Vaale og i Stokke findes Elve med saa stærkt Fald, at man kan aflede noget Elvenavn der af þot, Tuden, Brusen. Forklaringen af disse 3 Stedsnavne Fokka bliver altsaa usikker. S. B. foreslaar som Muligheder, enten at Fokka er assimileret af *Fokga, best. Hunkjønsform af et Adj. *fokugr, der ikke forekommer i Oldn., men kan være dannet af det Subst. *foka, der findes brugt som Stedsnavn i Vaaler Sml. (nu Foko, GN. 103), og som vistnok kommer af fjúka, at fyge, — eller at i Fokko er at forstaa som i Fǫkku, af en Nom. *Fakka, opstaaet af *Fanka, der kunde være en Afledning af fǫn f., Støv, Skumstøv, hvoraf bl. a. Fani m., Navn paa et Sogn ved Bergen, men vel opr. Fjordnavn (Fanefjorden). Da man ikke ved, hvor disse 3 Steder har ligget, kan der imidlertid ikke siges noget om, hvorvidt disse Betydninger kan stemme med Naturforholdene.

a Brænne DN. I 252, 1349. i Brænno DN. V 194, 1367. Siges paa begge Steder at være Præstegaard i Hof Sogn. Er nu et Jorde under Præstegaarden. Udt. *bræ'nne.*

Brenna f., Sted, ryddet ved Brænding (Indl. S. 45). Formen fra 1349 synes at maatte være feilagtig. Nævnt 1723 som Underbrug under Hofs Præstegaard, se GN. 41. Efter de to ovfr. anførte Steder synes det dog at have været Præstegaardens opr. Navn. Hof maa da have været Navn paa Kirkestedet, og dette maa først efter 1367 være forenet med Brenna; efter DN. I 718, 1499 ser det dog ud, som om Hof da regnedes for Præstegaard.

---

[1] Naar Fritzner angiver, at et Stedsnavn Fokka ogsaa er anført RB. 48 f., er dette feilagtigt. Heller ikke RB. 484 har, som Fritzner siger, Fokka; der staar Foka, og dette er Foko i Vaaler Sml. (GN. 103), se Bd. I S. 372.

GAMMELT BYGDENAVN.

Røyrdalr. Dette Navn findes i MA. skr. i følgende Former:

i Rœyrdale DN. I 252, 1349. III 300, 1374. IV 357, 1367. [489, 1396 (paat.)]. [XIV 10, 1378].

i Røyrdale DN. I 718, 1499. III 355, 1387. IV 448, 1395. 488, 1396. V 263, 1394. VI 508, 1439. 517, 1443. XI 118, 1413. RB. 62. 190. 234. i Røyrdaale DN. VI 383, 1394. i Røyrdall DN. VI 533, 1448.

i Rœyldale DN. V 195, 1367.

i Røyddale DN. III 273, 1365. i Røydalle DN. XI 129, 1424.

i Reirdale DN. I 298, 1366.

i Rœrdale DN. III 439, 1412. VI 390, 1398. VIII 273, 1399. 398, 1461.

i Rœrdal DN. X 175, 1462.

i Rørdale DN. V 659, 1482. VII 419, 1444. 468, 1471. RB. 90 s. 232. i Rørddhale DN. V 658, 1481. i Rørdhalæ DN. V 694, 1493.

i Rørdal DN. V 616, 1464. i Rordal schipr. DN. V 727, 1511. Rørdalss sschipr. DN. VII 518, 1513. i Rørdaal DN. IX 403, 1498. i Rørdall DN. I 633, 1465. II 648, 1468. V 616, 1464. 621, 1466. VIII 448, 1497 (Afskrift fra 1584). 750, 1532.

i Rørdalenn DN. VIII 810, 1543.

i Rødal DN. VII 502, 1493. 504, 1494. [Rødal skypr. DN. XV 125, 1510—20].

Røyrdalr har været Betegnelse for hele det nuværende Hofs Herred, da i de anførte gamle Kilder Gaarde helt fra den øvre Side af Eikeren ned til den sydligste Del af Vassaas Sogn henføres dertil; DN. XV 125 henføres ogsaa Hegg i Hillestad S. (Botne GN. 96) hertil. Nærmere om Navnet se under Bemærkningerne til det flg. Navn.

Skibreden benævnes oftest med et Navn, der vel er af samme Stamme som Bygdens, men skrives meget forskjelligt i de sene Diplomer, hvori det forekommer:

Raabygge skr. DN. VI 816, 1557. [DN. XIII 773, 1547]. Raabighe skr. DN. X 698, 1533 (paat. Robige skr.). Rabygghe skr. DN. XII 213, 1475.

Robyckæ skr. DN. VII 545, c. 1520.

Rœbygge skr. DN. VIII 398, 1461.

Røfbygge skr. DN. VI 517, 1443. VII 419, 1444. Røfbygiæ skr. DN. VI 516, 1442.

Rebekke skr. DN. V 636, 1473.

Reabigde skr. DN. VIII 806, 1542.

Rygbyggie skr. DN. VI 508, 1439.

Navnet er naturligvis Gen. Flt. og betegner Indbyggerne af denne Bygd. De Gaarde, der i de ovenanførte Kilder nævnes som liggende i Skibreden, høre til Hof Sogn, og desuden siges i 1604 en Fuldgaard af Gaardene Lefsaaker i Undrumsdal Sogn i Vaale Herred (GN. 148—150) at ligge i denne Skibrede. Til Skibreden hørte ogsaa Ramnes Herred og en Del af Hillestad S. i Botne og af Høijord S. i Andebu.

De ovenanførte Former afvige saa stærkt fra hverandre indbyrdes, at det, naar der som her ingen synderlig gamle Former findes blandt dem, bliver vanskeligt med Sikkerhed at udpege en enkelt som den oprindeligste. Det kunde synes at ligge nærmest at holde sig til de først anførte og sammenligne Rábyggja skipreiða med Skibreden af samme Navn i Værdalen og med det bekjendte Rábyggjalǫg i det nuværende Nedenes Amt. Men dette vilde neppe være rigtigt, da det kun er de yngste Navneformer, som begynde med Rá- og Ró-, og man maa hellere antage, at disse, maaske under Paavirkning af det sidstnævnte Navn, ere senere Forandringer af nogen af de ældre Former. Den ældste Form Rygbyggie findes kun i et eneste Diplom, og den er saa forskjellig fra de i Tid nærmest følgende, at man vist trygt tør se bort fra den. Man faar da Formerne Røfbyggja og Rœbyggja at holde sig til, hvoraf vistnok det sidste er det rigtige.

Det er fristende med O. R. at antage, at der i Ordets 1ste Led stikker samme Stamme som i Bygdenavnet Røyrdalr. Hvis dette er Tilfældet, vilde man her faa omtrent samme Forhold mellem Egnens og dens Indbyggeres Navn som mellem det gamle Bygdenavn Ámorð og Folkenavnet Ábyggir, i hvilke Navne Á- sigter til Glommen (Bd. I S. 278), og mellem Sæte(r)sdal og Sæbygger. Men det synes ikke muligt at paavise nogen sandsynlig Sammenhæng mellem Rœ- og Røyr-, hvis det sidste er et usammensat Ord, saa Formodningen om en saadan vel helst bør opgives.

S. B. holder det for muligt, at Rœ- i Rœbyggir er en Afledning af ró (rá) f., Vraa, i Stedsnavne brugt om afsides Beliggenhed; som særskilt Stedsnavn forudsætter han denne Afledning har havt Formen Rœin. Dette Navn maatte da vistnok være givet af de ydre Nabo-Skibreders Indbyggere paa Grund af denne Bygds fjernere Beliggenhed fra Søen. Røyrdalr er NE. S. 205 opført som Sammensætning med et Elvenavn af Stammen Røyr-, afledet af røyrr m., Rør, Siv. Det kan vistnok ligesaa godt være sms. enten med dette Fællesord direkte eller med et andet røyrr m., Stenrøs (hvorom se Bd. III S. 4 og Fritzner III S. 98), snarest dog med det første.

5.

BOTNE HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Botne. Udt. *bå'ttne.*
Gammel Navneform: Botna kirkja, sókn.

Botnar, Flt. af botn m., Bund, hvorom se Indl. S. 45. Maa opr. have været Navn paa Præstegaarden (GN. 61) og her have Betydning af: dyb Indsænkning paa Land, sigtende til Terrænet der, hvor den vestenfor Kirken løbende Elv, Tverdalselven, har sit Udspring.

BOTNE SOGN.

Kirken var i den katolske Tid viet til St. Nicolaus (RB. 75).

Gaardenes Navne: **1. Hvitstein.** Udt. *vi'sstæin.* — a Huitastæini RB. 76. 187 (søndre Gaard). Hwithestein (nordre) DN. I 634, 1465. Hwidesten DN. VII 796, 1541. Huidestenn St. 76 b. Huidstenn 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. 1668 (med Strandeteyen og Øde H.). Hvidsteen med Strandteien og Øde Hvidsteen 1723.

Hvítisteinn, den hvide Sten. Forekommer oftere som Gaardnavn, især omkring Kristianiafjorden (her i Amtet desuden i Ramnes, GN. 163, og i Andebu, GN. 125); sigter vistnok overalt til en jordfast Sten eller en Klippehøide af hvidagtig Farve eller med hvide Aarer i. Jfr. Bd. II S. 6.

2. Gjøklep. Udt. *jø'klæpp.* — i Midgiodaklæp RB. 74. i Giodaklæp RB. 75. i Giodaklæppom RB. 81. [a Gødheklep, Gødeklep (vesteste), i Midgodeklep DN. XV 68, 1451. Giødeklep DN. XV 69, 1451 (paat.). a Godaklep DN. XV III, 1503]. Gødeklep St. 75.

Giødeklep St. 76. Gøeklep 1593. Giøklep 1604.¹/₁. Gøeklep 1605. Gioklep med Indloe 1668. Giøeklep 1723.

Gjóðakleppr. Sandsynlig at forklare af Gen. Flt. af gjóðr m., Fiskeørn; 2det Led er kleppr m., der bl. a. bruges om Fjeldknatter (Indl. S. 60).

3. **Indloa.** Udt. *i'nnlóa.* — Indloe 1668 (da Underbrug til GN. 2).

Best. Form af den Indl. S. 59 under innlag n. anførte Sideform innlaga f. Formen Innloa er nærmest opstaaet af *Innlooa (4 Stavelser) og dette af *Innlogoa (med kort lukt o i begge Stavelser), en nyere Dialektform for oldn. innlǫguna (Akk. i best. Form). I *Innlogoa har 2den Stavelse faaet lukt o ved Indflydelse fra 3die Stavelses Vokal; jfr. paa Østlandet Hoko (med lukt o i begge Stavelser) = oldn. haka, Flogo i Gudbrandsdalen af flaga m. m. For Bortfald af g jfr. i Østnorsk Too og Tue af þvaga. Gaardnavnet har i nyere Tid tildels været skr. Indlaget, hvad der viser, at Navnets Betydning har været opfattet som ovfr. angivet. (S. B.).

4. **Gausen.** Udt. *gau'sen.* — i Gausænne DN. II 171, 1333. IV 198, 1337. i Gausenne RB. 234. i Gavsinnj DN. X 85, 1407. i Gausinum, Gausinne DN. V 372, 1419. Gaaβen 1593. Gouβenn 1604.¹/₁. 1605. Gousen 1668. Goussen med Schougrøed 1723.

Gaus, egentlig Elvenavn; Formen er best. Dativ. Se Hof GN. 27. Maa opr. have været Navn paa en Bæk, som fra Botneplateauet gaar ned til Holmestrand. — Om Schougrøed se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

4, 2. **Barlien.** Udt. *ba'rlín.*

1ste Led er vel Ordet Bar (oldn. barr n.), der bruges om Naaletræernes naalebærende Grene. Formen er best. Dativ.

5. **Næperud.** Udt. *nè'perø.*

Se Skoger GN. 11.

6. **Marienborg.** Udt. *ma'rínebårr.*

7. **Bakke.** Udt. *ba'kke.* — Backen 1593. Backe 1604.¹/₁. Bache 1668. 1723.

*Bakki m., se Indl. S. 43.

8. **Grefsrød.** Udt. *græ'ffsrø.* — Græipsrud RB. 69. Greffsrudt St. 66 b. Greffrøed 1593. Grepsrødt 1604.¹/₁. Grebsrød 1605. Grepffsrud 1668. Grefsrøed 1723.

*Greipsruð, se Hof GN. 39.

9. **Eikelund.** Udt. *ei'kelunn.*

Formodentlig baade her og i Stokke (GN. 29) et Navn fra senere Tid.

10. **Tolsrød.** Udt. *tǿ'lsrø.* — Tholβrodt 1604.¹/₁.. Tolβrød 1605. Tolβrøed 1668. Tolfsrøed 1723.

*Þólfsruð, af Mandsnavnet Þólfr, endnu brugt paa fl. St. i Formen Tolv, Tov. Jfr. Bd. II S. 231. Se PnSt. S. 253.

11. **Bentsrød.** Udt. *bæ'nnsrø.* — Bendiktzrud, Bendikzrud RB. 75. 76. Benndixrudt St. 76. Bendtzrud 1668. Bentzrøed 1723.

Benedikzruð. Af de 6 med Mandsnavnet Benedikt sammensatte Gaardnavne ligge de 3 i dette Amt (foruden her Sandeherred GN. 103 og Brunlaues GN. 54). Samtlige antages PnSt. S. 32 at skrive sig fra den senere Tid af MA.

12. Solum. Udt. *sô'lômm.* — Soleimer RB. 283. Soellum 1593. Sollum 1604.$^1/_1$. Sollemb 1668. Soelum 1723.

Sóleimr, se Skoger GN. 27.

13. Allum. Udt. *æ'llômm, a'llômm.* — i Aldæimum RB. 68. 75. 76. Aldim St. 66 b. Alleim St. 76 b. Allum 1593. Allem 1604.$^1/_1$. Allemb 1668. 1723.

Aldeimar. S. B. har Arkiv f. nord. fil. Bd. XX S. 336 sammenstillet 1ste Led i dette Navn, Ald-, bl. a. med Ønavnet Alden i Askvold, i middelalderlig Form Aldi. Han antager, at disse Navne indeholde en Stamme ald-, der forekommer i oldn. alda f., stor, høi Bølge, Havbølge, og at denne Stamme har Betydningen «høi». Gaardnavnet kan da enten ligefrem indeholde denne Adjektivstamme eller være sms. med et deraf afledet Subst. *aldi m. eller *alda f., med Betydningen «Høide». Den sidste Antagelse er at foretrække, da Gaarden ikke selv har nogen høi Beliggenhed, men ligger under den høie Solumaas. Samme Gaardnavn i Hedrum (GN. 73), hvor dog ingen Form fra MA. er bevaret. Mulig haves ogsaa samme Stamme i Gaardnavnet Olde i Vangen Sogn paa Voss, som er en Sammensætning med vin og i 1333 er skr. Aulldin (DN. III 156), og maaske i endnu flere norske Stedsnavne. Aldeimar og de dermed sammenhørende Navne kan dog ogsaa forklares anderledes. E. Lidén antager (Blandade språkhistor. bidrag. I, i Göteborgs Högskolas Årsskrift. Bd. X. 1904), at alda, høi Bølge, ikke efter sin Oprindelse har noget med Begrebet «høi» at gjøre, men sigter til Hulningen mellem to Bølger, ligesom Ølde nu findes brugt i Hallingdal i denne Betydning. Ordet kan da opr. have været brugt om noget udhulet i Almindelighed og er isaafald efter Lidéns Mening samme Ord som nynorske Dialekters Olla, Olda, Ølde (se Aasen og Ross) med Betydning: udhulet Kar, stort Traug, Vandkumme, ogsaa brugt om traug- eller rendeformede, tildels vandførende Fordybninger i Jorden, saaledes i Hallingdalen: Rende eller Vandgrøft, i Buskerud og i Telemarken: Kilde, Vandaare. I svenske Dialekter findes ålla i lignende Betydninger, og Lidén antager, at dette Ord i gammel Form findes i Stedsnavnet Aldubiærgh (c. 1325, nu Ållebärg i Vartofta Härad i Vestergötland). Paa Island var Qldugrǫf (Olldo grof, Landn. 1900, S. 109. 220) Navn paa en Dal i Rangárvalla sýsla. Som 1ste Led i det her omhandlede Gaardnavn kan alda tænkes brugt om en Strækning af den forbiflydende Elvs (Mofjølelvens) Leie; jfr. Brugen af þró f., Kar, dannet ved Udhuling, i Stedsnavne (Bd. IV, 1 S. 36. NE. S. 275). Denne Forklarings Sandsynlighed støttes vel ved det flg. Gaardnavn.

14. Kiste. Udt. *ki'sste.* — i Kistu RB. 198. Kiiste 1593. Kiste 1604.$^1/_1$. 1668. 1723.

Kista f., Kiste, Skrin. Dette i sin Oprindelse fremmede Ord forekommer som Stedsnavn ogsaa i Slemdal (i Kistw RB. 42) og findes i Sammensætningerne Kistedalen, Kistefossen, Kistelven og Kisteviken. Som Stedsnavn har Ordet maaske, som Fritzner mener, Betydningen af Indsænkning eller Pas (se Fritzner Bd. II S. 289). Gaarden ligger ved samme Elv som frg. GN., lidt længer nede, og Navnet sigter maaske ogsaa her til et Afsnit af Elveleiet.

15. Svinsland. Udt. *svi'nnslann.* — i Sweinslandum RB. 194? Swensland DN. IV 105, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Swinsslan DN. IX 472, 1523. Suinßland 1604.$^1/_1$. 1605. Suinsland med Øde S. 1668. Svindsland med Øde S. 1723.

Hvis Navnet i RB. sigter til denne Gaard, hvad der dog ikke sikkert kan sees, er den opr. Form S v e i n s l a n d i r, sms. af Gen. af Mandsnavnet S v e i n n og l a n d i r f., Flt. til l a n d n.; om Brugen af Flt. og Forandringen af Kjøn se Indl. S. 10 f. Samme Oprindelse og samme Udtale har for 1ste Leds Vedkommende vistnok Navnene Svinstad i Fering og Svinsøien i Orkedalen (Bd. II S. 423. XIV S. 134), Svinstad i Holme og mulig Svinsholt i Ramnes (GN. 94). Se PnSt. S. 243. Om et muligt Navn S v e i n s l a n d i Vaale se under «Forsvundne Navne» der (under i S u æ i t z l a n d e).

16. Helgestad. Udt. *hæ'ljesta.* — Helgestad 1604.¹/₄. 1668. 1723.

*H e l g a s t a ð i r eller mulig *H e l g u s t a ð i r, af Mandsnavnet H e l g i eller af Kvindenavnet H e l g a. Se PnSt. S. 124.

17. Skjeggestad. Udt. *sjæ'ggesta.* — i Skeggiastodom RB. 72. 77. Skeggestadt St. 77. 1593. Scheggestad 1668. Schieggestad med Rødiord 1723.

S k e g g j a s t a ð i r, af Mandsnavnet S k e g g i, adskillig brugt i Norge i gammel Tid, men for længe siden aflagt. Findes ogsaa i Ramnes og i Tjølling. Se PnSt. S. 221. — I Rødiord er 1ste Led maaske den ikke langt borte liggende Gaard Røds Navn (GN. 22).

18. Tverdal. Udt. *tvæ'rdæl.* — i Þuærdale RB. 76. Thuerdall St. 76 b. 1593. 1604.¹/₁. Tuerdall med Quersteen 1668. Tverdall med Qvernesteen 1723.

Þ v e r d a l r; hyppigt Navn, der betegner en Sidedal, som har Retning tvert paa Hoveddalen. Jfr. Elvenavnet Tveraaen. — Underbrugets Navn maa staa i Forbindelse med GN. 20. 21.

19. Kaarjord. Udt. *kø'rjól.* — Karagerdþ RB. 76. i Karægarde RB. 288 s. Koriord 1593. Korgiord 1604.¹/₁. 1605. Kaariord med Stuerød 1668. Kaardiord med Studsrød 1723.

K á r a g e r ð i; sms. af Mandsnavnet Kaare (K á r i) og g e r ð i n., indgjerdet Jordstykke (Indl. S. 51). Se PnSt. S. 154. — Underbruget maa enten være S t ú f a r u ð (se Strømmen GN. 35) eller et opr. S t y r s r u ð (se Ramnes GN. 86. 87); det er neppe opr. S t ú f s r u ð, hvorom se GN. 106 ndfr.

20. 21. Kvaan nordre og søndre. Udt. *kvån.* — a Quarne RB. 76. 72 (nordre Gaard). i Kwaanne RB. 182 s. a Kwane DN. X 72. 73, 1393. Quanes (Gen.) DN. X 85, 1407. Quanndt St. 67. Quann 1593. Quand 1604.¹/₁. 1605. Quan JN. 85. Quand nordre og søndre 1668. Qvann nordre, Qvan søndre 1723.

K v a r n, af uvist Kjøn og usikker Betydning. Maaske er Ordet en Sideform til oldn. k v e r n f, Kvern, Mølle, svarende til svensk qvarn. En Form k v a r n f. synes virkelig ogsaa at have existeret i Oldnorsk, da Folkesprogets Kvann f., Otolith, aflangt Ben i Hjernen paa Fisk («Fisketænder»), vistnok er udgaaet fra en saadan; Aasen mener, at disse parvis liggende Ben have været sammenlignede med Møllestene. Den nuværende Udtale er et af Exemplerne paa, at r kan falde bort foran n med Forlængelse af den frg. Vokal; jfr. Tjømø GN. 35.

22. Rød. Udt. *rø.* — Ruddij St. 76 b. Rød 1593. Rødt 1604.¹/₁. Røed med Thorgierdrøed 1668. Røed med Torgerød 1723.

*R u ð n., Rydning. — Underbruget er vel Vaale GN. 66.

23. Korsgaarden. Udt. *kø'rsgålen.* — Kaarsgaard med Hvaerloesteien (først da skyldsat, ryddet paa Føskes og Varløs's Grund) 1723.

*Krossgarðr, af kross m., Kors (Indl. S. 62). Hvad der har givet Anledning til Navnet, er i dette Tilfælde, som ofte ellers ved de med kross sms. Navne, uvist.

24. Føske. Udt. *fø'sske.* — Fauskar DN. IV 279, 1349. RB. 284. Fuske 1593. Fusche 1604.¹/₁. 1668. Fudsche 1723.

Fauskar, Flt. af fauskr m., der i Oldn., ligesom endnu, brugtes om forvitret, trøsket Træ; i denne Betydning er det vel at forstaa ogsaa i de fleste af de mange fra det stammende Stedsnavne. Det findes ofte som Gaardnavn usammensat i Ent. og Flt., mest i den sidste Form (nu Fausk, Føsk, Fauske, Føske, Føsker), og som 1ste Led i en hel Del sms Navne. Det oftere forekommende Navn paa Skjær, Fausken, Fauskan, maa vistnok være at forstaa paa anden Maade, i overført Betydning af Ordet. Se Bd. IV, 1 S. 131. I Formen Føske findes dette Navn her i Amtet desuden i Borre (GN. 66), i Formen Fuske i Stokke (GN. 145).

25. Varløs. Udt. *vā'lēs.* — Huarløys DN. X 188, 1472. Hwarløsæ DN. X 222, 1493. Huarløß 1593. 1605. Huarløes 1668. Hvaerløes 1723.

*Hvarfløysa, af hvarf n., Krumning, og løysa, hvorom se Sande GN. 92. Betydningen bliver da: Sted, hvor der ikke er nogen Krumning. Gaarden ligger ved en Elv (Greaakerelven), som her paa en længere Strækning løber i ret Linie. Om et Navn med den modsatte Betydning se Stokke GN. 152. Se Bd. I S. 39.

26. Kaupang. Udt. *kau'pann.* — i Kaupangæ (sønste) DN. X 188, 1472. i Kawpangæ (nordre og søndre) DN. X 222, 1493. Koppangen 1593. 1668. 1723.

Kaupangr m. Samme Navn med samme Endelse i Tjølling (GN. 12. 29). Dette Ord brugtes i MA. i Norge om Kjøbstæder, men maa som Gaardnavn sigte til, at Stedet engang har været Markedsplads (Indl. S. 59). Jfr. Sande GN. 53. Naar dette Navn baade her og i Tjølling nu udtales med -nn i Slutningen, medens t. Ex. Eftang (Tjølling GN. 114—117) udtales med -ang, synes Udtalen med -nn at maatte forklares som udgaaet fra Navnets Brug i best. Form (Kaupangrinn).

27. Aasen. — i Asenom RB. 75. Aaß 1593. Aasß 1604.¹/₁. Aasen 1668. Aassen 1723.

Áss m., i best. Form. Ligger under en Aas.

28. Viskjøl. Udt. *vi'sjøl.* — [a Uidaskiage DN. XIV 10, 1378?]. Widisskær RB. 69 s. Wiskior St. 67. Vedskoffuel 1593. Vidschiøll 1604.¹/₁. Wieskioll 1605. Wieschold 1668. Wieschiol 1723.

Der kan neppe være Tvivl om, at Navnet i Brevet fra 1378 betegner denne Gaard, da den der omtalte siges at ligge i Botne Sogn og der i dette ikke findes nogen anden Gaard, hvis Navn har Lighed med Uidaskiage. Sidste Led i dette maa vistnok være opstaaet af -skialge (jfr. den telemarkske Udtale skjaag af oldn. skjalgr, skeløiet), og -skialge forstaar jeg som -skjalfe, Dat. af en Nom. skjalfr eller skjalf, jfr. Formen i Skælghu, DN. II 226, 1345, ved Siden af i Skialfu, DN. V 96, 1336, nu Skjelven i Inderøen (Bd. XV S. 197). Skrivemaaden -skiage er vel ikke nogen Skrivfeil for -skialge. S. B. anser det muligt, at l'Lyden svækkedes i Dat., hvor l og g fordeltes paa 2 Stavelser, men bevaredes i Nom. I dette Amt udtales nu oldn. sjalfr som sjøl (med «tykt» l) ligesom -skjalf(r) i sidste Led i Gaardnavnet. I Oldn. kjendes et Ord skjalf kun som 2det Led i de mytiske Navne (H)liðskjalf (Odins Høisæde) og Válaskjalf (en Gudebolig, maaske Vaales) samt i Ordet liðskjalfar i Eddadigtet Atlakviða, som mulig er det samme som det mytiske Navn. I norske Stedsnavne forekommer en Stamme skjalf- i endel Gaardnavne, som nu lyde

Skjelve, Skjelven, Skjelver (opr. Form Skjalfa), i Skjelva, Navn paa en Fjeldaxel paa Moskenesøen, og som 1ste Led i Skjæveland (Gaardnavn paa 2 Steder i Stavanger Amt) samt i Skjelvetjern, et Tjern i N. Land (se O. R. i Arkiv f. nord. filol. X S. 173). I nogle af disse norske Navne, ikke i alle, kan et Elvenavn ligge til Grund, og skjalf- er der maaske en anden Stamme end den her omhandlede. Som 2det Led forekommer denne høist sandsynlig i Navnet Lidskialg, anført BK. 79 a under Kinservik Kirke, men nu forsvundet, og efter S. B.'s Mening maaske i Valaskioll (RB. 489), det gamle Navn paa Tune Præstegaard, det sidste efter O. R. dog mulig at forstaa anderledes (Bd. I S. 296). I Sverige findes skialf usammensat og som 1ste Led i flere Stedsnavne, og som 2det Led i de gamle Stedsnavne Loaskialf i Bölinge Sogn, Loaskælno (Feil for -skæluo) i Lohärads Sogn, Viskælf og Hidinskiælf, alle i Upland, samt i Warisskælff i Vestergötland, — de to sidste Navne med Mandsnavnene Hidhin og Varin som 1ste Led (se L. Fr. Läffler i Arkiv f. nord. filol. X S. 168 ff.). Dette skjalf maa være nær beslægtet med angelsachsisk scylfe f., noget, som er slaaet sammen af Bord, nu i Engelsk shelf, Hylde (se S. B. i Tidskrift f. Philologi VIII S. 44). Ordets Betydning i de mytiske Navne er vel «Høisæde, Sæde», udgaaende fra Betydningen «Bænk»; i Stedsnavne, som ere sms. af Gen. af et Mandsnavn med skjalf, kan dette vel have Betydningen «Sæde, Opholdssted». I andre Stedsnavne kan det være rimeligt, at skjalf sigter til en Lokalitet af en vis Art. Efter Betydningen «Hylde» i Engelsk kunde man formode, at det har været brugt paa samme Maade som et andet Ord af lignende Betydning, hjallr, der betyder: Hjell, Hylde, men ogsaa: flad Afsats i en Li eller Fjeldside (jfr. Skjelva som Navn paa en Fjeldaxel), og endvidere: Terrasse, flad Forhøining (Indl. S. 55). Hvorledes skjalf er at forstaa i det her omhandlede Navn, i Uidaskiage, er uvist, da Forklaringen af 1ste Led ikke er sikker. Ordet synes her efter Dativendelsen -e nærmest at være et Hankjønsord skjalfr eller Intetkjønsord skjalf, og følgende gamle Former af Navnet ere mulige. [1]) *Víðiskjalf(r) (Dat. *Víðaskjalfi), sms. med Adj. víðr, vid, udstrakt. [2]) *Viðarskjalf(r), sms. med Gen. af viðr, Træ, Skov (for Udtale med i jfr. Vines Bd. I S. 397. II S. 18). I disse Tilfælde har skjalf(r) vel Betydningen «Terrasse» eller lign.; Gaarden ligger paa en lang Flade mellem Aas og Elv. [3]) Víðarsskjalf(r), hvor 1ste Led kan være Gen. enten af det gamle, temmelig alm. brugte Mandsnavn Víðarr (jfr. de to af de ovfr. anførte svenske Stedsnavne) eller af Gudenavnet Víðarr. I disse Tilfælde vilde vel skjalf(r) have Betydningen «Sæde, Bolig». Hvis 1ste Led er Gen. af Gudenavnet, har vel Gaardnavnet opr. betegnet en Guden viet Helligdom; det har da maaske et Sidestykke i det ovfr. anførte Valaskioll i Tune, ligesom en anden Sammensætning med samme Gudenavn mulig haves i Vidarshof i Vang Hdm. (Bd. III S. 85). Da Guden Vidar er en lidet fremtrædende Guddom, og da skialf i svenske Stedsnavne sees at være sms. med Mandsnavne, er imidlertid Forklaring af Gudenavnet yderst usikker. Jeg har i det hele størst Tro paa, at Navnet er sms. med Mandsnavnet. — Naar Formerne fra det senere Tillæg i RB. og fra St. have -r i Navnets Slutning, maa dette betegne «tykt» l. Et Navn, der ligner Formen fra St., Viskjær i Skaanevik, har virkeligt -r i Slutningen (udt. vi'sjær, vi'ssjær) og maa altsaa være af ganske anden Oprindelse (skr. Vissekier 1610).

29—31. Greaaker søndre, mellem og nordre. Udt. *grè'åker.* — i Græidakre, -akrom RB. 76. a Gridakrom (sønste) DN. X 72, 1393. Greagger 1593. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Greagger søndre, G. mellom og G. nordre med Loevald vestre (Sorenskrivergaard) 1668. Greager søndre, G. mellom og G. nordre med Lovald westre 1723.

*Greiðakr, m. Ent., eller -akrar, m. Flt, sms. med Adj. greiðr, grei. Meningen er vel: Ager, som er let at bearbeide. Oftere forekommende Navn (i Rakkestad, Tune, Hobøl, Vinger og tidligere i Nannestad). Se Bd. I S. 113.

32. 33. Løvall søndre og vestre. Udt. *lǿ'vall, lǿ'væll.* — i Lauduvallom, Lodovallum RB. 75. 76. Loddewallenn St. 76 b. Lodeuoldt St. 76. Loddeuold 1593. Lodeuoldt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_4$. 1605. Loevald 1668. Løvald 1723.

L ǫ ð u v e l l i r, af l a ð a f., Lade, og v e l l i r, Flt. af v ǫ l l r m., Vold. Jfr. ogsaa Sande GN. 46 og Brunlanes GN. 110.

34. Sukke. Udt. *su'kke.* — Sucke 1593. Socke 1604.$^1/_4$. Suche 1668. 1723.

*S u k k a f. Ikke sjeldent Navn, især paa Østlandet; staar sandsynlig i Forbindelse med s ø k k v a, at synke, og betegner en Sænkning, Fordybning. Jfr. det hos Aasen og Ross fra fl. St. anførte Sukka, Hulning, Fordybning. Se Bd. I S. 4. I NE. (S. 251) er S u k k a opført som Elvenavn; det er dog neppe at opfatte saaledes her, og efter Forklaringen i Bd. I ser det nærmest ud til, at O. R. har opgivet Tanken om, at det overhovedet har været brugt som Elvenavn.

35. Løvall østre. — Loevald østre med L. øde 1668. Løvald østre med Øde L. 1723.

Se GN. 32. 33.

36. Gurann. Udt. *gu'rrann.* — af Goðranni Sverres Saga (Fornm. s. VIII 273)? — Senere Underbrug til GN. 37.

G o ð r a n n, Gudehuset, af r a n n n., et større Hus. Mærk her i Sognet ikke saa langt borte Navnene Guaaker (GN. 52. 53) og Gudum (GN. 67). Se Munch NGHS. S. 211.

37. 38. Berg søndre og nordre. Udt. *bærj.* — Bærgh RB. 63. 68 (paa begge Steder søndre Gaard). Bierg 1593. Bergh 1604. $^1/_1$, $^1/_1$. Berg søndre med Guran og B. nordre 1668. 1723.

B e r g n., se Indl. S. 43.

39—42. Bringaaker østre, søndre, øde og nordre. Udt. *bri'ngåker.* — a Bringaakrom DN. X 69, 1390. i Bringakre RB. 76. Brinagger 1593. Bringagger 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_4$. 1605. Bringagger østre, søndre og nordre, Øde Brinagger 1668. Bringagger østre og Øde B., Brinager søndre og Brinagger nordre 1723.

B r i n g a k r a r Flt., B r i n g a k r Ent., af b r i n g a f., Bryst, i Stedsnavne om Skraaning i Terrainet (Indl. S. 28). jfr. a B r i n g h u a k r e paa Voss, anført BK. 73 a under Vinje Kirke.

43. Lakjeld. Udt. *lå'kill.* — Lakielld 1593. Lachild 1668. 1723.

2det Led er k e l d a f., Kilde, Brønd (Indl. S. 60). Da L ǫ ð u v e l l i r er blevet til Løvall (se GN. 32), er La- neppe her som andensteds at forklare som Gen. af l a ð a. S. B. gjetter paa, at Navnets gamle Form har været *L á k e l d a (H l á k e l d a), hvori 1ste Led er et Adj. *(h) l á r, en ellers ikke forekommende Sideform til oldn. (h) l æ r, lunken, der vilde svare til den gammeldanske Form l a a. á kunde blive til a som i den telemarkske Form Narisle for det ellers forekommende Naarisla; jfr. ogsaa GN. 66 ndfr.

44. 45. Solberg østre og mellem. Udt. *so'lbær.* — i Solbergom RB. 77. 78 (vestligste). Solbierg 1593. Solbergh 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Soelberg østre og S. mellom med Ende 1668. 1723.

S ó l b e r g a r, se Strømmen GN. 8; sandsynlig ogsaa her i den der antagne Betydning. Se GN. 82.

46. Ende. Udt. *æ'nne.* — i Ænda RB. 75. 77. Ennde St. 77. — Senere Underbrug til GN. 45.

Endi m., Enden. Den øverste Gaard paa den Side af Aasen, hvor den ligger.

47. Holtan. Udt. *hø'ltann.* — Holtenne St. 63. Holten 1593. Holtenn 1604.¹/₁. Holten 1668. Holtan 1723.

*Holtar, se Sande GN. *135.

48. 49. Hynnaas nordre og søndre. Udt. *hy̆'nnås.*

*Hyrnuáss, egentlig Navn paa den Aas, under hvilken Gaarden ligger (jfr. GN. 39. 44. 46), og vistnok sms. med Elvenavnet Hyrna. Dette er afledet af horn n., Horn, men ogsaa Hjørne, Vinkel, og betegner her en Elv, der gjør en skarp Bøining. Gaarden ligger ved en i Hillestadvandet udløbende Elv, som ikke langt fra Gaarden gaar i en ret Vinkel. Se NE. S. 113.

50. 51. Li øvre og nedre. Udt. *lí.* — Lij 1593. Lhj 1604. ¹/₁, ¹/₁. Lj ovre med Maanidzrod, Lj nedre 1668. Lie ovre med Maanetzroed, Lie nedre 1723.

*Líð f., Li (Indl. S. 65). — Om det anførte Underbrug kan jeg intet sikkert sige. Man kunde maaske gjette paa, at det kunde være *Múnánsruð, sms. med Mandsnavnet Múnánn; Monsaas i Eid S. i Romsdalen, som PnSt. S. 183 antages sms. dermed, er muligens den Gaard, der AB. 77 er skr. i Manessaas.

51, 1. Myrbraaten. Udt. *my̆'rebråtan.*

52. 53. Guaaker lille og store. Udt. *gu'åker.* — Gudagger 1593. 1604.¹/₁. Gudagger øde og Gudagger 1668. Gudagger øde og Guudagger 1723.

*Guðakr; Navnet findes ogsaa i Nes Hdm. (GN. 59) og i Stange (GN. 94), ved hvilket sidste Sted Form fra MA. (i Gudakre DN. V 94, 1335) er bevaret. Maa komme af guð, Gud, og have sin Grund i, at Jorden i hedensk Tid har været Tempeljord eller paa anden Maade har staaet i Forbindelse med Gudsdyrkelsen, jfr. GN. 36 og 67. Se Bd. III S. 55.

53, 1. Guldhaug. Udt. *gu'llhau.*

Substantivet Guld findes temmelig ofte som 1ste Led i Stedsnavne, maaske i forskjellige Meninger; ialfald i mange Tilfælde er dog vist Betydningen: noget indbringende, værdifuldt, fortræffeligt (godt som Guld). Saadanne Navne høre altsaa til de «rosende Navne» (Indl. S. 39).

53, 3. Veierød, Sletten. Udt. *vei'erø, slé'tta.*

¹) Formodentlig dannet i senere Tid af Subst. Vei, jfr. Vegerud i Eidsberg (Vægaruð RB. 172). — ²) Vistnok en stærkt bøiet Form Slett med samme Betydning som slétta f., af Ross anført fra Mandalsegnen, men ogsaa brugt i dette Amt.

53, 4. Stubberød. Udt. *stu'bberø.*

Se Skoger GN. 85; her vel et nyere Navn.

54. Solli. Udt. *sŏ'lí.* — Sollj 1593. Solj 1604.¹/₁. Solli 1668. Sollie 1723.

*Sóllíð, den solbeskinnede Li.

54, 3. Myren. Udt. *my̆'ra.*

55. 56. Foss nordre og søndre. Udt. *fåss.* — i Fosse, Forsse (nørste) RB. 76. Foß St. 76. 1593. Foß 1604.¹/₁, ¹/₁. Faas nordre,

F. søndre med Baarstad 1668. Faass nordre, F. søndre med Barstad 1723.

F o r s m., Fossen. Ligger ved den øvre Del af Mofjølelven.

57. Barstad. Udt. *bā'rsta.* — Barrestad 1668. Barstad 1723. — Jfr. frg. GN.

*B a r k a r s t a ð i r, af det gamle Mandsnavn B ǫ r k r (Gen. B a r k a r). Barstad, Ytterøen GN. 5, er i AB. skr. a f B a r k a s t a d o m. Se PnSt. S. 56.

58. Myre. Udt. *mý're.* — i Myrum RB. 288 s. [i Myrom DN. XV 68, 1451]. Myrre St. 77. Myre 1593. 1604.¹/₁. 1668. Myrre 1723.

M ý r a r, Flt. af m ý r r f., Myr.

59. Grønmørk. Udt. *grø'nnmørk.* — Grytomork RB. 76. Grythæmark DN. XI 230, 1495. Grydemarck St. 76 b. 1593. 1604.¹/₁. Grydtemarch 1668. Gryddemarch 1723.

G r ý t u m ǫ r k. 1ste Led er G r ý t a, Elvenavn, Stenelven (se Sande GN. 67), som her maa have været Navn paa Mofjølelven, ved hvilken Stedet ligger. Denne Gaard er dog ikke medtaget i NE. S. 82 blandt de af dette Elvenavn dannede Gaardnavne, og O. R. har der tildelt et mindre Tilløb til Mofjølelven Navnet G r ý t a; se nærmere herom under Vaale GN. 31. 32. 2det Led er m ǫ r k f., Skov (Indl. S. 68). Dette Gaardnavns Nutidsform er mærkelig. Den synes at maatte forklares saa, at t foran m først er blevet til det bløde d (jfr. Udtalen Uddbo af Utbø), hvorefter d er gaaet over til det m nærmerestaaende n. Formen Grytemørk findes i Vaale (GN. 118).

60. Knatten. Udt. *kna'tten.*

Forudsætter en svagt bøiet Form *k n a t t i m., svarende til det alm. k n ǫ t t r, Fjeldknat (Indl. S. 61).

61. Præstegaarden. — Botne Præstegaard med Logiord 1723.

Om Gaardens gamle Navn se under Oplysningerne til Herredets Navn. — Om Underbruget Logiord se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

62. Haugan. Udt. *hau'ann.* — Hoffuen 1593. Hoffuenn 1604.¹/₁. Hougene 1668. 1723.

Flt. i best. Form af h a u g r m. (Indl. S. 53).

63. Gunnerød. Udt. *gu'nnerø.* — Gunnarud Reg. 101 (Brev fra 1322—23). Gundrrødt 1604.¹/₁. Gunderøed med Schrepperøed 1668. 1723.

G u n n a r u ð, se Skoger GN. 31. — Skreppa f. findes af og til i Stedsnavne, ogsaa usammensat, med uvis Betydning (jfr. Bd. I S. 71. II S. 48. 193. III S. 170). Det synes tildels at have været Elvenavn, se Borre GN. 69; om saa har været Tilfælde her, er uvist, da Stedet vistnok er forsvundet.

64. Mofjøl. Udt. *mô'fjøl.* — Moefiell 1668. Moefield 1723.

*M ó f j ǫ l? 1ste Led er m ó r m., Mo (Indl. S. 67); 2det Led synes efter den opgivne Udtale at være f j ǫ l f., Fjæl, Bret. Det sidste Ord kjender jeg forresten i Sammensætninger kun som 1ste Led, t. Ex. Fjølaas, Fjølhaugen, hvor det betegner Fladhed, Jævnhed; en saadan Betydning kan det vel have ogsaa her.

65. Haug. Udt. *hau.* — i Haugi RB. 76. a Haugi DN. V 372, 1419. Houg St. 76 b. Hoffu 1593. Houff 1604.¹/₁. Houg 1668. 1723.

H a u g r m., Haug (Indl. S. 53).

66. Hvalberg. Udt. *va'lbǣr.* — Hualbierg 1593. Hualbergh 1604.$^{1}/_{1}$. Huallberg 1668. Hvaelberg 1723.

*Hválberg, hvis 1ste Led er hváll m., isoleret, helst rundagtig Høide, Sideform til hóll m. (se Indl. S. 56 under dette Ord).

67. Gudum. Udt. *gú'ômm.* — i Gudæimi, Gudæimom RB. 75. Gudim St. 76. Guddam 1593. Gudim 1604.$^{1}/_{1}$. 1605. Gudem 1668. Guudem 1723.

Guðeimr, sms. af heimr med guð m. Maa antages at være omtrent ligebetydende med den ellers forekommende Sammensætning med vin, Guðin. Navnet forekommer ogsaa i Skiptvet og i Rakkestad. Jfr. Bd. I S. 82. Mærk GN. 36 og 52 ovfr.

68. Baas. Udt. *bås.* — i Baase RB. 76. i Baasæ DN. X 222, 1495. Baaß 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Baas 1668. 1723.

Báss m., Rum til at opbevare noget i, Kreaturbaas. Her maaske brugt i den sidste Betydning som et «Sammenligningsnavn» (Indl. S. 38). Gaarden ligger ved en Kløft. Samme Navn haves i Aamli, GN. 66, men der, som det synes, udgaaet fra Ordets førstnævnte Betydning (Bd. VIII S. 62).

69. Gaupaas. Udt. *gau'pås.* — Gupaas 1593. Goubaass JN. 85. Gubaass smst. 96. Gubaas 1604.$^{1}/_{1}$. 1605. Gupaas 1668. Goupaas 1723.

*Gaupáss, af Dyrenavnet gaupa, Gaupe.

70. Kleiverød. Udt. *klei'verø.* — Kleifuarud RB. 104. Kløffuerrud St. 87 b. Kleffuerød 1668. Kleverøed 1723.

Kleifaruð; Rydningen er formodentlig udgaaet fra den flg. Gaard.

71. Kleivan. Udt. *klei'van.* — a Cleiwom DN. XI 230, 1495. Kleffuind 1593. Kleffuenn 1604.$^{1}/_{1}$. Kleffuene 1668. Klefven 1723.

Kleifar, Flt. af kleif f., brat Bergside, ad hvilken der gaar en Vei (Indl. S. 60).

72. Kleivbogen. Kaldes *bó'gen.* — $^{1}/_{12}$ i Cleyuæboghen Skog og Fiske DN. XI 230, 1495. Kleffueboe Laxefiske 1668. Kleveboe Laxefiske med Skov 1723.

*Kleifarbugr; Navnet har egentlig betegnet en Bugt i Sandesognsfjorden, der ligger nedenfor den Kleiv, som fører op til GN. 71. Bugten har vel sit Navn efter Kleiven og ikke efter Gaarden; i sidste Tilfælde vilde den gamle Navneform være *Kleifabugr. Om bugr m. se Indl. S. 46.

73. Engenes. Udt. *æ'ngnes.*

*Engjarnes, paa et Nes ved ovenomtalte Bugt.

74. Smørstein. Udt. *smø'rstein.*

Om «Smør» her har samme Mening, som i flere andre Navne, hvor det synes at betegne noget fordelagtigt, indbringende (se Indl. S. 39 under «Rosende Navne»), tør være usikkert; men jeg kan ikke angive, hvad det ellers kan sigte til. Jfr. Vaale GN. 15.

75. Braaten. Udt. *brå'tan.*

76. Aasen med Sjøskogen og Snugsæteren. Udt. *å'sen. sjø'skauen. snugg.* — Snug 1668. Underbrug til GN. 80 1723 (er den gamle Matrikels No. 60).

Snugg m. anføres af Ross bl. a. i Betydning: koldt, lidt fugtigt Luftdrag. Navnet er maaske givet efter saadant lokalt Forhold. Snuggen findes som Stedsnavn i S. Aurdal, Snuggerud i Vardal og i Brandbu (se Bd. IV, 2 S. 34. 230). Om et, hvad Betydning angaar, maaske nærstaaende Navn se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning under i Gustu.

77. Husdalen. Udt. *hú'sdælen.*

Er her vist et nyere Navn.

78. Ramberg. Udt. *ra'mmbǣr.* — i Rafnabergom RB. 75. i Ramfnabærghom DN. XI 107, 1407. Raffneberrig St. 76. Rafnebierg 1593. Raffnbergh 1604.¹/₁. Ramberg med Wold 1723.

Rafnabergar, sms. med Fuglenavnet rafn, Ravn; om Tal og Kjøn for 2det Leds Vedkommende se Indl. S. 10. 11.

79. Solberg øde. — Øde Solberg 1668. 1723.

Se Strømmen GN. 8. Hvilken af de der nævnte Betydninger her er at foretrække, synes mig uvist. Et andet «Solberg øde» i dette Herred findes i Hillestad Sogn, se GN. 82.

80. Sommerro. Udt. *så'mmeró* (før *pó'nganne*). — [Punga (Gen. Flt.) DN. XV 68, 1451]. Pung 1593. Punge 1604.¹/₁. Pungen 1605. Pungene 1668. 1723.

Det gamle Navn er Pungar, Flt. af pungr m., Pung. Findes i Ent. som gammelt Gaardnavn i Vestby, Pung (i Pungi RB. 131), og som Pladsnavn, Pungan, i Kraakstad, i Stange, i Gran og paa Modum; desuden er det Navn paa Tjern (Namdalseidet) og paa Skjær (Nordland). I de sidste Tilfælde kan Navnet være givet efter Sammenligning med en Pungs Form, og ogsaa ved Gaardnavnene er det vel rimeligst at tænke sig, at de bero paa en saadan Sammenligning. Se Bd. II S. 15.

81. Rove. Udt. *rô've.* — Roffue DN. VII 796, 1541. 1593. 1604.¹/₁. Rofve 1668.

*Rófa f., Dyrehale, i Stedsnavne brugt paa samme Maade som hali m., og her formodentlig sigtende til lang og smal Form af Jordveien (Indl. S. 71).

HILLESTAD SOGN.

Sognets Navn: Hillestad. Udt. *hi'llesta.*

Gamle Navneformer: Hildistada k. og s. RB. 72. 77. St. Margareta a Hildistadom DN. XI 83, 1398. Hildastada s. DN. III 368, 1390. RB. 187. 263. 272. 289 s. Hildestade, Hillestade s. DN. XII 206, 1465. Hillestadh k. DN. V 658, 1481. Hiillæstadhæ k. DN. II 178, 1493. [Hillestat s. DN. XV 125, 1510—20].

Sognenavnet er egentlig Gaardnavn, se under GN. 104. — Kirken var i den katolske Tid viet til St. Margareta (RB. 77).

Gaardenes Navne: **82. Solberg øde.** — Øde Soelberg 1668. 1723.

Har opr. været en Part af GN. 44. 45. Jfr. ogsaa GN. 79.

83. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

84. Sperte. Udt. *spæ̀'lte.* — i Spertu RB. 77. Spartij St. 76 b. Sperthe St. 77. Senere Underbrug til GN. 118.

S p e r t a. Ligger nær en Bæk, og Navnet antages NE. S. 241 opr. at have været Navn paa denne. Det samme indeholdes i Navnet paa en forsvunden Gaard i Granvin i Hardanger, skr. i S p e r t a d a l e DN. XII 39, 1314. S p e r t a antages af S. B. at kunne være beslægtet med Verbet spärta, i svensk Dialekt i Finland = spritta, sprattla (se NE. S. 335). Det er dog at mærke, at dette Vandløb maaske har havt et andet Navn (se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning under i G u s t u).

85. Hegg nordre. Udt. *hægg.* — Heg 1593. Hegh 1604.$^1/_1$. Hegh nordre med Øde H. 1668. Hæg nordre med Øde H. 1723.

* H e g g r m., Trænavnet Hæg, brugt som Gaardnavn; jfr. Skoger GN. 30. Hegg søndre er GN. 96.

86. Hellesrød. Udt. *hæ̀llersu.* — Hællaughsrud RB. 77. Hellingsrudt St. 77. Hillisƺrodt 1604.$^1/_4$. Hillisrod 1668. Hellingsroed 1723.

* H e r l a u g s r u ð, af det i MA. ret alm. Mandsnavn H e r l a u g r; dette kan nu i Sammensætninger ikke altid skilles fra H e r l e i f r, H e r l e i k r, jfr. Tjømø GN. 45, Brunlanes GN. 95. Se PnSt. S. 129.

87. Barkost. Udt. *bæ̀'rkåss.* — Warkarost RB. 289 s. Barkost 1593. Barkast 1604.$^1/_4$. 1605. Barchost 1723.

Formen i RB. maa vel indeholde en Feil, nemlig W- for B-, hvorefter den gamle Form mulig er B a r k a r ǫ s t. 1ste Led kunde isaafald være Gen. af b a r k i m., Strube, der oftere forekommer i Stedsnavne, sigtende til en Kløft eller en lignende Situation ved Stedet. 2det Led synes at være r ǫ s t f., nu i Folkesproget Rost, Rast, som kunde have Betydningen Vei eller den afledede Anvendelse af denne Betydning, som man har i h e i m r ǫ s t, ú t- r ǫ s t (Hjemmemark, Udmark); dette Ords r- maa isaafald i den nuværende Form være bortfaldet ved Dissimilation. Det ser dog ikke ud til, at der ved dette Sted findes nogen Situation, der kunde betegnes som b a r k i, saa denne Forklaring er neppe rigtig. Nogen anden ved jeg dog ikke at give, hvis man skal lægge nogen større Vægt paa Formen i RB. Man kunde nok tænke paa B a r k a r, Gen. af Mandsnavnet B ǫ r k r, som 1ste Led; men en Sammensætning af et Ord som r ǫ s t med et Personnavn synes lidet trolig. Havde man kun de senere Former at holde sig til, kunde man tænke, at den opr. Form havde været * B a r k a r k ǫ s t r, Barkdynge (af b ǫ r k r m., Bark, og k ǫ s t r m., Dynge); jfr. den opgivne Betydning af Navnet Borkebu paa Modum: «Bod, hvori der opbevares Bark» (Bd. VIII S. 232).

88. Gutu. Udt. *gu'tu.* — af Gatu RB. 263. Kuthu St. 76 b. Senere Underbrug til GN. 89.

G a t a f., Veien.

89. Holm. Udt. *hølm.* — Hollm 1593. Holm 1604.$^1/_1$. Holmb med Guttue 1668. Holm med Guttue 1723.

* H o l m r m., se Indl. S. 56; her om en Forhøining paa et Stykke Land, der begrænses af Revuvandets nordlige Ende, dette Vands Afløb og en nu udtappet Myr.

90. Langeli. Udt. *la'ngeli.* — Langelj 1593. Langeli nordre 1668. Langelie nedre 1723.

Jfr. Hof GN. 87.

91. Soa. Udt. *só'a.* — Soue 1593. Soeue 1668. Soufve 1723.

Gaarden ligger ved en Elv, der gaar fra Krossjøen til Revuvandet, og Gaardnavnet er vel opr. denne Elvs Navn. Efter Formodning af S. B. i NE. S. 334 maaske opr. *S o ð a, afledet af s j ó ð a, syde, koge, som kan sigte til Strøm i Vandløbet (jfr. Bd. III S. 17). Naar Navnet nu har lukt og ikke aabent o, kan dette være indkommet fra den oblikve Kasusform S o ð u; jfr. GN. 3. Se ogsaa NE. S. 238.

92. Askjerød. Udt. *a'ssjerø.* — Aaßgaard (!) 1605. Ascherød 1668. Adskeroed 1723.

*A s g e r ð a r r u ð, af Kvindenavnet Asgerd (A s g e r ð r). I senere Tid ved Misforstaaelse skr. Askerød, som om det var sms. med Mandsnavnet A s k i, hvad den bløde k'Lyd viser det ikke er. Samme Navn i Stokke (GN. 132). Jfr. ogsaa «Forsvundne Navne» i Lardal.

93. 94. Skaarbu øvre og nedre. Udt. *skø'rbú.* — Skarboe 1593. Skarboë 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Schaareboe ovre og nedre 1668. Schareboe øvre og nedre 1723.

*S k o r b ú, sms. med s k o r f., nu om en Afsats i en Fjeldside, men her efter Beliggenheden mellem to Høider vistnok i Betydningen Skar, som Ordet tillige har havt i ældre Tid (Indl. S. 75).

95. Gjøgri. Udt. *jø'gri.* — Giørien 1593. Gieroenn 1604.$^1/_4$. Giøronn 1605. Giøgri 1668. Giøgren 1723.

Maa antages at være sms. med v i n (se O. R. i StK. S. 331); men den opr. Form og Betydning af Navnet er usikker. 1ste Led er neppe g y g j a r, Gen. af g y g r f., Troldkvinde. Dette Ord udtales rigtignok nu i dette Amt Jøgr (med lang Vokal), og -r, den opr. Nominativendelse, hører nu med til Ordets Stamme; men en Sammensætning af dette Ord med v i n synes lidet rimelig. «Maaske har Navnets gamle Form været *G j ǫ g r i n, af islandsk g j ǫ g r f., Flt. g j ǫ g r a r (forekommer allerede i Biskupa sögur), Fjeldkløft (se Fritzners og Vigfussons Ordbøger). Men dette Ord er, saavidt jeg ved, hidtil ikke paavist i Norge» (S. B.).

96. Hegg søndre. Udt. *hægg.* — i Hægh RB. 187. [i Hegh DN. XV 125, 1510—20 (paat. Hæg)]. Heg 1593. Hegh søndre 1668. Hæg søndre 1723.

Se GN. 85.

97. Krone. Udt. *krô'ne.* — i Krunu RB. 77. Krunumyrre St. 76 b. Crone 1668. 1723 (da Underbrug til GN. 123).

K r ú n a f., Kronen, der af og til forekommer som Gaardnavn. Tildels er dette vel at forklare af Ordets Brug som Fjeldnavn. Her er Navnet vistnok givet efter høi Beliggenhed. Jfr. Bd. I S. 128.

98. Strand. Udt. *strann.* — Strondh RB. 74? (anfort under Vaale Kirke). Strandt 1604.$^1/_4$. Strand 1668. 1723.

S t r ǫ n d f., Stranden (Indl. S. 79). Ligger ved Hillestadvandet.

99. Teigen. Udt. *tei'en.*

Se Indl. S. 81 under t e i g r.

100. Kronlien. Udt. *krô'nlía.*

Efter GN. 97.

101. Øie. Udt. *øi'e.* — Øden 1593. 1605. Odenn 1604.$^1/_1$. Øe 1668 (da Underbrug til GN. 121). Øye 1723 (ligesaa).

Se Sande GN. 68. Ligger ved den under GN. 84 omtalte Bæk.

102. Nes. Udt. *nes.* — i Neseno RB. 77. Neß St. 76 b. 1593. Neß 1604.$^1/_1$. Næs 1668. Næss 1723.

Nes n. (Indl. S. 68), i RB. i best. Form. Ligger paa et Nes ved Hillestadvandet.

103. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

104. Hillestad søndre. Udt. *hi'llesta.* — i Hildistodum RB. 72. 76. 77 (nørste). i Hillistadum (nørste) RB. 77 s. Jfr. Oplysningerne om Sognets Navn S. 74. Hillestadt St. 76 b. 1593. Hillestadt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Hillestad søndre med Grøtterød 1723.

Efter de ældste Former her og ved Sognenavnet maa Navnet have lydt Hildisstaðir, af Mandsnavnet Hildir, der findes paa Island i Landnaamstiden (Landn. 265. 267. 288), og Landn. 267 ogsaa tillægges en før Landnaamstiden levende Nordmand. Lignende Forhold ved Hilstad i Nes Hdm. I adskillige andre Tilfælde kan Navnene Hilstad, Hillestad, Hildestad lige godt komme af Kvindenavnet Hildr eller Mandsnavnet Hildulfr, eller kommer bevislig af et af disse. Se Bd. III S. 58. PnSt. S. 130. — Jfr. GN. 121—123. — Hvor Underbruget Grøtterød har ligget, ved jeg ikke. Om Navnets Forklaring se Vaale GN. 27.

105. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — i Brækko RB. 77. Breke St. 76 b. Breche 1668. Bræche 1723.

Brekka f., Bakke (Indl. S. 45).

106. Stufsrød. Udt. *stø'ffsrø.* — Stoffsrod 1593. 1604.$^1/_1$. Stubsrød 1605. Stubffsrød 1668 (med Hvittingsrøed). Stubsrøed med Hvittingrøed 1723.

*Stúfsruð, af Mandsnavnet Stúfr. Dette kjendes i et enkelt gammelt Exempel fra Island (Stúfr skald i 11te Aarh.) og forekommer i Norge et Par Gange i Bohuslen (RB. 338. 525): det maa dog have været adskillig brugt, da det og en deraf dannet svag Form Stúfi (jfr. DN. XI 48) ligger til Grund for en Del Gaardnavne. Jfr. Stubffsrøed under Andebu GN. 32. Se Bd. I S. 193. II S. 202. PnSt. S. 238. — Underbruget er GN. 116.

107. Odderød. Udt. *ø'ddérø.*

Oddaruð, sandsynlig sms. med Mandsnavnet Oddi, en Sideform til Oddr; den var alm. paa Island, og Exempler findes ogsaa i Norge. Se PnSt. S. 187. Jfr. Bd. I S. 353.

108. Auerød. Udt. *au'erø.*

*Auðaruð eller Auðarruð, ligesom Auerød i Vaaler Sml. (GN. 23) og i Vestby (GN. 111) sms. enten med Mandsnavnet Auði eller Kvindenavnet Auðr eller endelig muligt, skjønt neppe rimeligt, med Adj. auðr, øde. Hvis det er sms. med Mandsnavnet, kan det have havt Formen *Augaruð, af Augi, en Sideform til Auði, ligesom Gaarden i Vestby findes skr. Augharud (DN. II 301, 1364). Se PnSt. S. 23. Jfr. Bd. I S. 363. II S. 17.

109. 112. Kaldaaker vestre og østre. Udt. *kæ'llåker.* — Kalaker DN. X 175, 1462. Kallagger vestre og østre 1668. Kalager vestre og østre 1723.

*Kaldakr, den kolde, sure Ager; forekommer ret ofte som Gaardnavn i Egnene om Kristianiafjorden og i Telemarken, her i Amtet desuden i Vaale, GN. 12. Jfr. Bd. I S. 13. II S. 204.

110. Bakke. Udt. *ba'kke.* — Bache med Eppildrød 1668. Bache med Epildrøed 1723.

*Bakki m., se Indl. S. 43.

111. Eplerød. Udt. *æ'pplerø.* — Eppildrød 1668. 1723.

*Eplaruð, af epli n., Æble. Jfr. Epletveit i Aamli (Bd. VIII S. 57).

113. Kjeksrød. Udt. *kæ'kksrø.* — Kiegβrud 1668 (da Underbrug til Sande Præstegaard). Kiexrud 1723 (anført under Sande).

Samme Forled have Kjeksrud i Brandbu, Kjekstad og Kjekshus i Gran, Kjekstad i Røken samt Kjekstad i Eide Sogn i Nedenes. Da Gaardene i Brandbu og i Gran ligge saaledes skilte fra hverandre, at der ikke kan være Tale om, at de kunne have Navn efter et og samme Stedsforhold, bliver det sandsynligt, at 1ste Led indeholder Personnavn eller Persontilnavn. Ldsbl. 400 og PnSt. S. 159 er antaget, at dette er Ketill. I Sammensætninger forkortes Ketils- ofte til Kjels-, og denne Forkortning kunde tænkes fortsat til Kjes-, hvorefter et k kunde være indskudt i Udtalen, som oftere foran s med flg. Konsonant. PnSt S. 159 er ogsaa fremført som en Gjetning, at disse Stedsnavne kunde være sms. med Gen. af kepsir m., en Træl. S. B. har tænkt paa keptr m., Kjæft, brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 35). Man kan ogsaa tænke paa keppr m., Kjæp, ligeledes brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 35). Om Overgang af ps til ks se Indl. S. 22. Maaske have ikke alle disse Navne samme Oprindelse. Jfr. Bd. IV, 2 S 172.

114. Bergan. Udt. *bæ'rjan.* — Bergen 1668. 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 117. 121).

*Bergar, se Hof GN. 15. Jfr. GN. 120 ndfr.

115. Dalsrød. Udt. *dæ'lsrø.*

Jfr. Sande GN. 48.

116. Hvittingsrød. Udt. *vi'ttingsrø.* — Huitinghsrudh RB. 77. Huittingsrudt St. 76 b. Senere Underbrug til GN. 106.

Hvítingsruð. Gaarden ligger under Fjeldet Hvittingen, hvilket Navn er 1ste Led i Gaardnavnet. Hvítingr er dannet af Adj. hvítr og betegner en hvid Gjenstand. Fritzner (II S. 143) opregner adskillige Gjenstande, der ere betegnede med dette Ord, deriblandt «Fjeld, der udmærker sig ved noget derpaa værende hvidt, hvad enten dette er en deri forekommende hvid Stenart eller den Sne, hvormed det altid er belagt». Hvítingr har ogsaa været det gamle Navn paa Hvittingfossen i Laagen (i Sandsvær). I Formen Kviting- forekommer Ordet i en Del andre Stedsnavne. Kviteseid er opr. Hvítingseið, hvor Hvítingr er Ønavn. Hvoraf Fjeldet Hvittingen har sit Navn, ved jeg ikke.

117. 118. Løken nordre og søndre. Udt. *lø'ke.* — a Løkene (sønste) DN. XII 206, 1465. Løgen 1593. Løgenn 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Lochen nordre med Bergen, L. søndre med Sperdte 1668. Lochen nordre med Bergen, L. søndre med Sperte 1723.

Vistnok *Løykin, sms. af leikr og vin, se Indl. S. 64 f. Dette Navn findes i MA. skr. baade med øy og med œ (ø), jfr. t. Ex. Løken i Ringsaker, a Lœykini DN. V 137, 1345, a Lœkine DN. III 217, 1348. Da her ingen Form med øy findes, og da Gaarden ligger ved en Bæk, der

gaar gjennem en Myr, kunde 1ste Led ogsaa være l œ k r m., Bæk, helst med svag Strøm (Indl. S. 67); men den først anførte Forklaring er sandsynligvis den rigtige. — Om Underbruget Sperte se under GN. 84.

119. Natterud. Udt. *na'tterø.* — Natterud 1723.

*K n a t t a r u ð eller *K n a t t a r r u ð. Hvis den første Form er den rette, har man at tænke paa k n ǫ t t r m., Fjeldknat (Indl. S. 61) i Gen. Flt. I sidste Fald er K n a t t a r- vel Gen. af k n ǫ t t r brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 37) eller som Mandsnavn (findes paa Island, Landn. 127 og Biskupa sögur I 426). Ord, begyndende med gn- og kn-, have i senere Tids Udtale ofte mistet g- og k-; i Fjeldnavne lyder saaledes k n ǫ t t r nu ofte -natten. Natterud findes ogsaa i Trøgstad og Nattestad i Rollag. Se Bd. I S. 30.

120. Bergan søndre. Udt. *bæ'rjan.*

Se Hof GN. 15. — Kaldes «søndre» i Forhold til GN. 114 ovfr.

121. Hillestad nordre. — Hillestad nordre med Bergen og Øe 1668. med Bergen og Øye 1723.

Jfr. GN. 104 og GN. 101.

122. Hillestad høie. — Hoye Hillestad 1668. Høy Hillestad 1723.

123. Hillestad lille. — Lille Hillestad med Crone 1668. 1723.

Om Underbruget Crone se GN. 97.

124. Grelland. Udt. *græ'llann.* — i Gronlandæ RB. 272. Greland 1593. Grelandt 1604.¹/₁. Greeland 1605. Græland 1668. Greland 1723.

I Formen i RB. kan o mulig betegne ø, som det kan antages at gjøre paa fl. St. i RB., hvor Gaarde, der nu hede Grini, findes skrevne G r o n i n (se Registret til RB. S. 677). *G r ø n l a n d kunde da være en Skriftform for G r e n l a n d; det bekjendte Landskabsnavn G r e n l a n d skrives saaledes G r ø n l a n d e DN. II 386, 1387 og G r œ n l a n d paa fl. St. Det er da rimeligt, at Grelland kan være samme Navn som Landskabsnavnet G r e n l a n d, der ogsaa ligesom det her omhandlede Navn har senere Former som G r æ l a n d, G r e l a n d. At Formen i G r o n l a n d æ skulde forstaaes som i G r œ n l a n d i, saa at 1ste Led skulde være Adj. g r œ n n, grøn, eller Navnet være en Opkaldelse efter det amerikanske G r œ n l a n d, er vel neppe rimeligt; jeg ved ialfald intet Exempel paa, at Navne, der begynde med G r œ n-, findes skrevne G r o n- i RB. 1ste Led i Navnet G r e n l a n d kunde tænkes at være g r e n n., Dyrehule, Dyrehi, eller g r e n i n., Sted bevoxet med Gran (Indl. S. 31); jfr. t. Ex. Bd. II S. 318.

125. Island. Udt. *i'slann.* — Island DN. III 368, 1390. [Jszland, Jslandt DN. XIV 35, 1622]. Ißland 1593. Isßlandt 1604.¹/₁. Ißland nordre med søndre 1668. Island nordre med søndre 1723.

Í s l a n d. Det kan jo være, at Navnet er givet efter særlige Isforhold paa Stedet; men det er vel rimeligst, at det er Opkaldelsesnavn efter den bekjendte Ø. I sidste Tilfælde kunde man fristes til at tro, at det var givet, fordi det frg. Gaardnavn havde ledet Tanken hen paa det amerikanske G r œ n l a n d. Dette forudsætter imidlertid, at GN. 124 er den ældste af disse 2 Gaarde, hvad vi ikke vide noget om.

FORSVUNDNE NAVNE.

i Skoghe DN. XI 46, 1355. RB. 187. Skogs Ødegaard St. 76 b.

Skógr m., Skoven.

i Holtæ RB. 203 s. 204 s.

Holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57).

i Ruæidinnj RB. 75 (anført under Botne K.).

Navnet er en Sammensætning med vin. K. Rygh har sammenstillet det (Bd. XV S. 90) med Rennan i Skogn (af Reidiniom AB. 21), Reien i V. Slidre (a Ræidinni DN. III 281, 1368) og det forsvundne i Ræidinj (RB. 80) i Ramnes, og han tænker ved disse Navne paa et Elvenavn *Reið som 1ste Led. Med Støtte i den her anførte Form Ruæidinni har S. Bugge antaget, at Reið- er opstaaet af *Vreið-, og at dette Elvenavn hører sammen med Adj. reiðr, opr. vreiðr, vred, men i en ældre, i Oldn. forsvunden Betydning: vreden, kruset eller lign., der kunde passe ved et Elvenavn; dette maatte da vel sigte til stærkt krummet Løb. Om Skrivemaaden Ruæid- for Vreið- se Fritzner III S. 58. O. R. har ved Gaardnavnene Reien i Slidre, Rennan i Skogn, Reberg i Meldalen og i Rennebu o. fl. andre tænkt sig reiðr (hreiðr) n, Rede, som 1ste Led (Bd. IV, 2 S. 286); ved de 2 førstnævnte har han ogsaa tænkt paa Adj. greiðr, grei, som ikke volder Vanskelighed. Hvis nogen af disse to sidste Formodninger er rigtig, maa vistnok det her omhandlede Navn, i Ruæidinnj, skilles fra de andre, og ialfald sproglig synes for dettes Vedkommende Bugges Forklaring at være den bedste. Da man ikke med nogen Sikkerhed kan sige, hvor Stedet har ligget, har man imidlertid ingen Anledning til at støtte dens Rigtighed ved Stedforhold. Er den rigtig, kan den Elv, hvis Navn indeholdes i det forsvundne Gaardnavn, neppe være nogen anden end Tverdalselven. Se Bd. IV, 2 S. 286. NE. S. 187.

Skaghsrud RB. 75 (anført under Botne K.). Skaxrudt St. 76.

Skagsruð, vistnok af et Mandsnavn Skagr, Sideform til det oftere i MA. forekommende Skagi, jfr. Skakstad i Eidsberg. Se Bd. I S. 132. PnSt. S. 219. — Er maaske det Schougrøed, der 1723 anføres under Gausen, GN. 4. (NG. Mscr.).

Hermundarrud RB. 77 (anført under Hillestad K.). Hermunderudt St. 76 b.

Hermundarruð, af Mandsnavnet Hermundr, alm. Navn baade i MA. og i Nutiden, ifølge Aasens Navnebog paa sine Steder nu ombyttet med det fremmede Hermann; jfr. Hermanrud i Ø. Toten, skr. Hærmundarud i 1378. Se PnSt. S. 129.

i Gustu RB. 77 (anført under Hillestad K.). RB. 184. Gustu St. 76 b.

Formodes Bd. II S. 350 at være et gammelt Elvenavn Gusta, til hvilket ogsaa Gusterudsæter i Nes Rom. og Gusterud i Eidskogen henføres. S. B. antager NE. S. 86, at det staar i Forbindelse med gusta, blæse, og gustr, Vindpust. Stedet maa være det samme som det, der i Formen Guste anføres paa Kartet lidt øst for Gjøgri. Det ligger øverst oppe ved et Vandløb; men dette er det samme, som ved GN. 84 ovfr. antages at have havt Navnet Sperta, og efter Beliggenheden af GN. 84 forekommer dette mig troligere. Gusta kunde derimod, hvad Betydningen angaar, maaske sammenlignes med det under GN. 76 omtalte Navn Snug.

i Krokom RB. 77 (anført under Hillestad K.).

Krókar, Flt. af krókr m., Krog, Krumning (Indl. S. 62). Da det ikke vides nøiere, hvor Stedet har ligget, kan man intet sige om, hvad Navnet sigter til.

a Laudugerdi RB. 76. Loegiorde St. 70 (gaaet ind under Præstegaarden).

Lǫðugerði, af laða f., Lade, og gerði n., indgjerdet Jordstykke (Indl. S. 51) I Vang i Valdres haves Lajord med samme Oprindelse.

i Sudermonom (liggende ved Warkarost i Hillestad S.) RB. 289 s.

Suðrmóar Flt.; suðr sms. med Flt. af mór m., Mo (Indl. S. 67). Maaske det Sted Moen, der paa Kartet anføres et Stykke i Nordvest for Barkost, eller Part af en Gaard *Mór, hvoraf dette Moen kunde være en Levning.

Lortotæigh (Dat.) DN. V 372, 1419.

Lortuteigr. Sees at have ligget nær Gausen, GN. 4. 1ste Led maa være et Elvenavn. Lorta kaldes endnu Loelven i Aker langt oppe (ved Fossum). Navnet henføres NE. S. 148 til Ordet Lort, som imidlertid ikke ellers kan paavises i det gamle Sprog og alm. ansees for et senere indkommet Ord. Elvenavnets Forklaring bliver derfor maaske tvivlsom. Hid hører vel ogsaa Gaardnavnet Lørte i Sem (GN. 81).

Gunnulfsrud RB. 207.

Gunnulfsruð, af det alm. Mandsnavn Gunnulfr. Se PnSt. S. 106.

Preste Aßen St. 70 (laa under Præstegaarden).

Naturligvis «Præstaasen».

[Draflastadher RB. 187. Synes at have ligget i Botne S.].

Draflastaðir. 1ste Led er vistnok Gen. af et Mandstilnavn drafli af usikker Betydning, der findes brugt 3 Gange, deraf den ene paa Island, hvor Gaardnavnet Draflastaðir i Suðr-Þingeyjar sýsla er dannet deraf (K. Rygh S. 11). I nogle andre Stedsnavne, der nu begynde med Dravl-, er dette rimeligvis en Elvenavnstamme, se Bd. XV S. 61. 275. NE. S. 31.

6.

VAALE HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Vaale. Kaldes *vå'lesånn*.
Gammel Navneform: Vála sókn (paa mangfoldige Steder).
Navnet er opr. Navn paa Præstegaarden, se under GN. 94.

VAALE SOGN.

Kirken var i den katolske Tid viet til St. Olaf (RB. 72).

Gaardenes Navne: **1. Reggestad.** Udt. *ræ'ggesta.* — Ræggestadha DN. V 411, 1429. Regestad 1593. Reggestad 1604.$^{1}/_{1}$. 1605. R. med Kolstad 1668. R. med Kornstad 1723.

*R e g g i s s t a ð i r? Navnet er enestaaende og kan neppe sikkert forklares. 1ste Led er maaske et Mandsnavn eller et Mandstilnavn. Maaske kunde et Tilnavn af Formen r e g g i r være dannet enten af r e g g (h r e g g) n., Storm, stærk Vind, eller, efter S. B.'s Formodning, af Ragg n., lange Haar, Ragg (oldn. r ǫ g g (r), f. og m.); r a g g a ð r, haaret, vides brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 50). S. B. antager som en anden Mulighed, at *R e g g i s s t a ð i r kunde være opstaaet af *R e g i n g e i r s s t a ð i r eller *R a g n g e i r s s t a ð i r, Sammensætning med et ellers i Norge ukjendt Mandsnavn, der vilde svare til det oldhøitydske R e g i n g ê r. Om lignende Forkortning i Svensk og Dansk af Navne paa -g e i r r, endog udenfor Sammensætning, se Arkiv f. nord. Filol. II S. 168 f. samt Brate og Bugge, Runverser S. 61. — Om det anførte Underbrug kan intet sikkert siges, da Formen fra 1668 er forskjellig fra den fra 1723. Den førstanførte kan komme af et af Mandsnavnene K o l r eller K o l l r (jfr. Hof GN. 2); er den sidstanførte den rigtige, kommer den af Mandsnavnet K o r n i (jfr. Skoger GN. 82).

1, 4. Bakkeland. Udt. *ba'kkelann.*.

1, 6. Mulviken. Udt. *mú'lvíka.* — Jfr. under GN. 3 og 5.

Viken, hvorefter Stedet er benævnt, har sit Navn af det høie Nes Muleaasen, ved hvis Vestside den ligger. Nesets Navn har vel opr. været *Múli; múli m, Mule paa Dyr, findes brugt om noget høie, bredt afsluttende Nes (Indl. S. 68).

2. Syrstad. Udt. *sy̋'rsta.* — i Syrestadhom RB. 182. Syrestad 1593. Syrrestadt 1604.$^{1}/_{1}$. Sørrestad 1605. Syrestad 1668. 1723.

Navnet findes ellers kun i Børseskognen (af Syrastadom, af Syrostadhum AB.). Ved dette har O. R. tænkt sig (se Bd. XIV S. 295), at 1ste Led kunde indeholde et Elvenavn *Sýra, afledet af Adj. súrr, hvorom se NE. S. 261; men Forklaring af Elvenavn passer neppe til Beliggenheden af Gaarden her i Vaale. Navnet er da vel her en Sammensætning med sýr f., So, brugt som Persontilnavn (K. Rygh S. 66), i hvilken Brug Ordet i Gen. kan have Formen sýrar for det alm. sýr.

3. Gunnestad. Udt. *gu'nnesta.* — Gundestad 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Gundestad med Mulvig 1668. Gundestad med Muelvig 1723.

Vistnok *Gunnastaðir, se Sande GN. 22; men jfr. dog ogsaa Gunnestad i Nøtterø (GN. 120).

4. Aasenden. Udt. *å'sænn'.* — Aasβende 1604.$^{1}/_{1}$. Aaβenden 1668. Aasenden med Guttelsroed 1723.

Ásendi; ligger ved det sydlige Udløb af Solumaasen, der har sin største Udstrækning i Nord—Syd. — Det forsvundne Guttelsroed er opr. *Gautulfsruð, af Mandsnavnet Gautulfr (se Borre GN. 68). Se PnSt. S. 83.

5. Grette nordre. Udt. *græ'tte.* — Grette St. 74 b. 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Grætte med Mulwigen 1668. Grette med Muelvigen 1723.

*Gretta f., hvorom se Hof GN. 76. «Ved en liden Elv, der falder ud i den større, som har sit Udløb ved Snekkestad» (NE. S. 78); Navnet kan altsaa her være Elvenavn. — Grette søndre er GN. 159. Samme Navn findes her i Amtet desuden i Borre (GN. 70) og i Sem (GN. 24).

6. Valtersborg. Kaldes *bræ'kke.* — Brecke 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Bræche med Øde Gundestad 1723.

Blev i Slutningen af 18de Aarh. omdøbt af den daværende Eier, Prokurator Jacob Walther, men Brekke er fremdeles det sædvanlig brugte Navn. (NG. Mscr.). — *Brekka f., Bakke (Indl. S. 45).

7. Snekkestad. Udt. *snæ'kksta.* — Sneckestad 1593. Snedkestad 1604.$^{1}/_{1}$. Snechestad 1668. 1723.

Maaske opr. *Snekkjustaðir, eftersom man ved Snekkenes i Rakkestad har Formen Snekkiunes i RB. og ved Snekketorp i Id Snækkioþorp i 1411. 1ste Led skulde synes at være snekkja, der i det gamle Sprog brugtes om en Art Langskibe; men et saadant Ord er vist ikke tænkeligt i Sammensætning med staðir og neppe heller forklarligt i de to andre Navne. O. R. har derfor tænkt sig Muligheden af, at Snekkja kan have været Elvenavn, hvad der kan passe for alle tre Gaardes Vedkommende (jfr. under GN. 5 ovfr.). Se Bd. I S. 121. NE. S. 236 og 333, paa hvilket sidste Sted S. B. gjør opmærksom paa, at J. Jakobsen (Aarbøger f. nord. Oldk. 1901. S. 106. 203) forklarer det shetlandske Gaardnavn Snekkerom af et Elvenavn *Snekk, Gen. *Snekkjar. Et Elvenavn *Snekk og *Snekkja kunde vel være beslægtet med oldn. snákr m., Snog, jfr. det hermed beslægtede gammeltydske snecko m., tydsk Schnecke f., Snegl; Elvenavnet Orma antages NE. S. 181 at være dannet af ormr. Hvis 1ste Led er snekkja i Betydningen Langskib, er vistnok sidste Led ikke staðir,

men *stǫð* f., Stø, Landingsplads, hvilket Ord nu som sidste Led i Sammensætninger ikke sjelden er gaaet over til -sta i Udtalen og derved blevet enslydende med Slutningsledet i de Navne, der ere sms. med *staðir*, og i Tidens Løb blevet skrevet som disse; et Par af Gaardens Brug ligge ved Kristianiafjorden. Det 4 Gange i Bohuslen forekommende Gaardnavn *Snekkjuvík* forklares af *snekkja* som Fællesord.

8. **Langøen.** Udt. *la'ngøia.* — Langøe (før under Snekkestad, brugt af Johan Fr. Marschalk til Kalkbrænderi) 1668. Langøen 1723.

**Langøy*; er en Ø udenfor Holmestrand, der svarer til sit Navn.

9. **Helgeland.** Udt. *hæ'llann.* — Hælgaland RB. 80. Hellelandt St. 65 b. Helgeland DN. VIII 849, 1558. Hellgeland 1593. Helgelandt 1604.¹/₁. Helgeland med Indlauget 1668. Helgeland med Indlauget og Øde Helgeland 1723.

Helgaland, hvilket hyppig forekommende Navn maaske er sms. med Gen. af Mandsnavnet *Helgi*, men vel med mindst lige stor Sandsynlighed kan indeholde Adj. *heilagr*, hellig, som 1ste Led; i sidste Tilfælde maa Stedet have staaet i et eller andet Forhold til den hedenske Gudsdyrkelse. Se PnSt. S. 123 f. og Munch NGHS. S. 202. 211, i hvilket sidste Arbeide Sammensætning med *heilagr* ansees sandsynligst. Samme Navn her i Amtet i Lardal (GN. 82).

10. **Ofegstad.** Udt. *fæ'kksta.* — i Vfæikstadhom RB. 186. i Vfeighst: RB. 202. Offickstad 1593. Offigstad 1668. Offichstad 1723.

Ófeigsstaðir, af det gamle Navn *Ófeigr*, der langt tilbage i Tiden var meget udbredt, men i Norge mindre brugt i den senere MA. og kun findes i 4 Stedsnavne. I **Ófeigsþveit* i Skjold (*Vfixþueit* i 1449), nu Fikstveit, er ligesom her i Udtaleformen Vokalen i Fremlyden bortfaldet, medens den er bevaret i Offigsbø i Lom og i Offigstad i Øier. Lignende Bortfald af 1ste Stavelse haves i Ugjesteby i Berg Sml. (udt. Jæ'ssteby, opr. **Ulfgestsbýr*, hvoraf Ugjestsby 1593), i Sognenavnet Eidanger (udt. Danger), i Ekornberg i Volden Sdm. (udt. Kønnberg) o. fl. (se O. R. i Festskriftet til Prof. Unger, S. 71); jfr. ogsaa under Skoger GN. 82. Se PnSt. S. 188.

11. **Klavenes.** Udt. *kla'vnes.* — Klofuanes RB. 69. 71? Klaffuenis 1593. Klaffuenes 1604.¹/₁. Klaffuenes med Nordre Kl. 1668. Klaveness med Nordre Kl. 1723.

Samme Navn i Sandeherred, hvor ingen Form fra MA. er bevaret. Man skulde efter Nutidsformen vente, at den gamle Form havde været **Klafanes* (jfr. Klavestad i Skjeberg, skr. a *Klafuastadhom* i 1344); men det er vel temmelig sikkert, at der paa de anførte Steder i RB. sigtes til denne Gaard. Oldn. *klofi* m. betyder: en Vinkel, og Ordet bruges efter Fritzner (II S. 298) bl. a. om en «Aabning i Landskabet, der omsluttes af Høider, som begrænse den paa begge Sider og løbe sammen i en Vinkel». Stedforholdene synes efter Kartet at kunne svare nogenledes til denne Fritzners Forklaring. Gaarden ligger inde i Landet, og *nes* betegner vel det Parti, som begrænses af den under GN. 7 omtalte Elv og en Bæk, der falder ud i denne. Hvis **Klafanes* skulde være den opr. Form her, maatte 1ste Led være Gen. af *klafi* m., der betegner noget kløftet, noget som har to i Vinkel sammenstødende Grene. Da det ikke paa dette Sted kan være Neset selv, der siges at være kløftet, maatte vel *klafi* tages i samme Betydning som *klofi* ovfr.

12. **Kaldaaker.** Udt. *kæ'llåker.* — i Kaldakrum RB. 71. 197. Kaldaker RB. 199? (henføres til Vivestad Sogn). Kaldager St. 65 b. Kallagger 1593. 1604.¹/₁. 1668. Kalagger 1723.

Kaldakrar, *Kaldakr*, se Botne GN. 109.

13. Hundsal. Udt. *hu'nnsæl.* — i Hundzale RB. 73. Hundzsald DN. VII 369, 1422. Hundseltt St. 74. Hunsall 1593. Hunβall 1604.$^{1}/_{1}$. Hundsall med Vlsrød 1668. Hundsahl med Ulsrøed 1723.

Navnet findes ikke andensteds her i Landet. Fritzner mener (III S. 163), at det er sms. med salr m., Sal, stort Værelse (jfr. GN. 24 ndfr.); men han siger intet om, hvorledes han forstaar hundr i denne Sammensætning. Det kunde synes nærmest at antage, at salr i Betydningen: Opholdssted, Gaard (Indl. S. 73) er sms. med hundr brugt som Mandstilnavn (K. Rygh S. 30); men dette er neppe sandsynligt, da der ikke forekommer noget sikkert Exempel paa, at salr har været sms. med Personnavn eller Persontilnavn (K. Ryghs Gjetning om af Josalom AB. 34, hvorom se Bd. XV S. 28, tør være usikker). At sidste Led opr. har været salr, betvivler ogsaa S. B.; om det var Tilfælde, vilde han heller tænke paa Muligheden af, at dette Ord her, som ogsaa ellers i Stedsnavne, betegner en Bygning til hedensk Gudsdyrkelse (jfr. t. Ex. Óðinssalr, Tésalr, Vésalr), og at 1ste Led er Dyrenavnet hundr, Hund, i dette Ords Brug som Øgenavn for «Hedning», (se Fritzner). *Hundsalr maatte da være et Navn, som i den første kristne Tid var givet en Gaard, hvor der tidligere havde været et Sæde for hedensk Gudsdyrkelse. Det er vistnok sandsynligere, at Navnet ikke er sms. med salr, men at sammenstille med det i Norge oftere forekommende Stedsnavn Refsal(en), der ganske vist er et opr. *Refshali, Rævehale, og med et Par andre med hali sms. Stedsnavne, i hvilke hali kan sigte til lang og smal Form af Jordveien, til en langt fremskydende Tunge af en Høide, til en i Vand udstikkende Tange eller lign. (se Indl. S. 52. Bd. III S. 142). Dativformen i Hundzale i RB. maa da enten være en Feil for *i Hundzala eller, hvad S. B. anser for rimeligere, bero paa en i MA. indtraadt Omtydning af Navnets sidste Led hali til salr, idet først Gen. Hunds(h)ala blev opfattet som Gen. Hund-sala(r). Noget Stedsnavn *Hundshali, Hundehale, er vistnok ikke kjendt i Norge; men i Sverige forekommer ifølge Rosenbergs Geografiskt-statistiskt Handlexikon I S. 759 Hunsala paa to Steder, i Rackeby S. i Skaraborgs Län og i Hallingebergs S. i Kalmar Län, og i Danmark findes et Hundsale paa Bornholm, ligesom der efter Meddelelse fra Dr. V. Dahlerup c. 1370 nævnes et Hwndshale i Roskilde Bispers Jordebog. Disse svenske og danske Stedsnavne have visselig alle samme Oprindelse, den, som fremgaar af det danske Navn fra c. 1370, og et *Hundshali i Norge bliver da ikke noget enestaaende Navn.

14. Rostadteigen. Udt. *ró'statein.*

Se GN. 17. 18.

15. Smørdal. Udt. *smö'rdæl.* — Smerdal RB. 70. Smordall St. 65 b. 1593. 1604.$^{1}/_{4}$. 1668. Smordahl 1723.

*Smjǫrdalr. Om Navne, der begynde med Smør-, se Botne GN. 74. Navnet forekommer paa fl. St.

16. Nordby. Udt. *nó'lbý.* — Nordby DN. VII 369, 1422. Norby 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Nordbye med Thuffte 1668. Nordbye med Tufte 1723.

Norðbýr, Nordgaarden.

17. 18. Rostad nordre og søndre. Udt. *ró'sta.* — a Roastadhom DN. V 603, 1461. Roestad 1593. Rostad 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Roerstad nordre og søndre 1668. Roestad nordre og søndre 1723.

Róastaðir, snarest sms. med Mandsnavnet Rói (Hrói), der findes brugt paa Island et Par Gange i den ældste Tid (Landn. 234. 274), i Norge af og til i MA. og endnu er kjendt i Romsdalen (Aasen, Navnebog S. 33). RB. 21. 22 anføres i Roastadhom under Bamle Kirke. Det er dog ikke ved disse to Navne udelukket, at de bevarede ældre Former kunne være af-

slidte Former af Róarsstaðir (sms. med Mandsnavnet Róarr). Ved de øvrige Gaardnavne, som kunne henføres til Rói, er Forklaring af dette Mandsnavn endnu usikrere. Se PnSt. S. 207. Ldsbl. 281.

19. 20. Torp nordre og søndre. Udt. *tørp*. — Þorp RB. 73. Torp 1593. Thorp 1604.¹/₁, ¹/₁. Torp nordre, Thorp søndre 1668. Torp nordre med Grøtteroed, Torp søndre 1723.

Þorp n., hvorom se Indl. S. 82. — Underbruget er GN. 27.

20, 3. Haugestad. Udt. *hau'estu*. — Hoffustad 1593. Houffvestad 1668. Hougsstad 1723.

Se Hof GN. 1. — Jeg skulde tro, at Navnet her er et forholdsvis nyt Navn paa -stad, dannet af det flg. Gaardnavn; jfr. Bd. IV, 2 S. 36.

21. 22. Haugan nordre og søndre. Udt. *hau'ann*. — a nordhra Haughom DN. III 368, 1390. a Haugom RB. 74. Hoffuenn 1604.¹/₁, ¹/₁. Houffuene nordre og søndre 1668. Hougene nordre og søndre 1723.

Haugar, Flt. af haugr m. (Indl. S. 53); Navnet har nu best. Form. Ligger paa en Høide.

23. Malmø. Udt. *mæ'lme*. — Malmøe 1578. 1593. Malmo 1604.¹/₄. Malmbøe 1668. Malmøe 1723.

Navnet indeholder malmr m., hvilket Ord dog ikke her kan have den Betydning, som er kjendt fra Oldn., Malm, Erts, men en anden, som Ordet endnu har bevaret i Svensk: Sandmo, Grusslette. Efter samtlige Skriftformer skulde man tro, at Udtalens -e var afslidt af opr. -øy; øy maa isaafald, da Gaarden ligger inde i Landet, have Betydningen: flad Strækning langs Vand (Indl. S. 88). Navnet er dog vel opr. *Malmi, Dat. af malmr, og Formen Malmø fremkommen ved en Misforstaaelse deraf, maaske under Paavirkning af Navnet paa den bekjendte By i Skaane. Se StK. S. 344. Om Brugen af Dativ se Indl. S. 14.

24. 25. Opsal nordre og søndre. Udt. *ó'kksæl*. — Vpsall 1593. Opsall 1668. Opsahl 1723.

*Uppsalir, se Hof GN. 4. Kan efter Beliggenheden ikke her som oftere ellers betyde: høitliggende Gaard; er maaske et gammelt Opkaldelsesnavn. GN. 24 har en Tid været Underbrug under GN. 52.

26. Sande. Udt. *sa'nni*. — i Sandinj RB. 73. Sannden St. 74. 1593. Sandenn 1604.¹/₄. Sanden 1668. 1723.

Sandin, se under Forklaringen af Herredsnavnet Sande (S. 26). Se Ldsbl. 282.

27. Grøterud. Udt. *grø'terú*. — Grotterøed 1723 (da Underbrug til GN. 19.

Sandsynlig her, som andensteds, opr. *Grjótruð, Stenrydningen, af grjót n., Sten (Indl. S. 52); vel nærmest efter stenet Jordvei. Jfr. dog under GN. 30 ndfr. I Formen Grøterød haves Navnet i Ramnes (GN. 88) og i Brunlanes (GN. 63), ved hvilke Steder den ovfr. anførte Form er bevaret fra MA.

28. Lindeflaatten. Udt. *li'nneflåtten*. — Lindiflot RB. 71. Lindaflot RB. 186. Lindæflot RB. 198. i Lindeflate DN. II 119, 1320 (efter slet Afskrift fra 1409). Lindflotten 1593. Lindflottenn 1604.¹/₄. Lindeflotten 1668. Lindeflatten 1723.

Lindiflǫt, sms. af lindi n., Sted bevoxet med Lind (Indl. S. 65), og flǫt f., Flade (Indl. S. 50). Nutidsformen er best. Dativ.

29. Krokeborg. Udt. *krô'kebørr.* — Krogborg 1593. Krogeborg 1604.1/4. 1668. 1723.

Samme Navn under GN. 134; se der.

30. Grotaas. Udt. *grø'ttås.* — Grautas RB. 62. 63. 65. Grottaaiß St. 75 b. Grødaas 1593. Grottaas med Krogeborg 1668. Grøetaas med Krogeborg 1723.

Grautáss. Graut- findes nu i endel Stedsnavne, som Grautlien i Nes Hdm., Grautaaen i Grue og i Bruvik, Grautaasen paa Eker, Grautsjøen i Brandval, Grauttjern i Urskog, hvilke Navne O. R. Bd. III S. 61 er tilbøielig til at aflede af grautr m., Grød, i en eller anden overført Betydning. Maaske er Grautáss at forklare paa samme Maade; men mulig tør dog Graut- i dette og nogle af de andre ovfr. anførte Stedsnavne have Betydningen: Grus, grov Sand. Efter dette Navns gamle Form er det tænkeligt, at GN. 27 er et opr. *Grautruð.

31. 32. Grytenes østre og vestre. Udt. *grý'ttnes.* — Grytones RB. 74. DN. III 617, 1460 (sonste og sønste østre). Grytenes DN. VIII 420, 1478. Grydennes St. 75. 1593. Grydenes 1604.1/1, 1/1, 1/4. Grydtenes østre og vestre 1668. Grydenes østre og vestre 1723.

Grýtunes, sms. med Gen. af Elvenavnet Grýta, hvorom se Sande GN. 67. Neset dannes ved en liden Tverelvs Udløb i Mofjølelven (Dalselven). NE. S. 82 antages, at det er den mindre Elv, der har havt Navnet Grýta; men den gamle Form af Navnet Grønmørk i Botne (GN. 59) synes at vise, at det er den større Elv, som har været kaldet saa. Jfr. GN. 157 og 162 ndfr.

33. Klevjer. Udt. *klæ'vjær.* — Kleffuer 1593. Kleffuenn 1604.1/1. Kleffuier med Øde Kl. 1668. Klefier med Øde Kl. 1723.

Maa være opr. *Klifjar f., Flt. til klif n., ligebetydende med kleif f., hvorom se Indl. S. 61, hvor klifar er anført som Flertalsform. Navnet maa vel sigte til Veien opad Elvebreddens Skraaning.

34. Verp med Rosløs. Udt. *værp. rå'ssløs.* — 1) Værp RB. 87. Verp 1593. Werp 1604.1/4. Wærp med Øde Næs 1668. Wærp med Næss 1723. — 2) i Rosloyso RB. 72. Roloysi (!) RB. 283. i Bosloysi (!) DN. IV 423, 1389. Roßløß St. 74. Roßloß 1593. Rødtzløß OC. 37. Raaeßløes 1668. Raasløes 1723.

1) Verp n. Maa være det af Aasen fra Telemarken anførte Verp n., Stenhob, som er sammenkastet til Mærke eller til Minde om en Begivenhed, paa Stedet. Ordet har vel egentlig betegnet en sammenkastet Stenhob i Almindelighed og er vel at forstaa saa her. — 2) Rossløysa f. eller Rossløysi n., sms. med ross n., Hest, altsaa Hestemangel, Sted, hvor man ikke har holdt Heste. Jfr. Svinekle i Askim (Bd. I S. 47), som antagelig betyder: Svinemangel. Om Navne paa -løysa, -løysi se Sande GN. 92.

35. Ulsrud. Udt. *ú'lsru.* — Vlfsrud RB. 73. 79. Vlßrudt St. 72 b.

Ulfsruð, sms. med Mandsnavnet Ulv (Ulfr), der var meget alm. i MA. og endnu bruges i nogle Dele af det sydvestlige Norge; endnu ved Midten af 18de Aarh. finder man det ogsaa paa Østlandet. Se PnSt. S. 270, jfr. Bd. I S. 109.

36. Hengsrud. Udt. *hæ'ngsru.* — Heidinghsrud RB. 199. Hæidinsrud RB. 234. Heinsrud 1723 (da Underbrug til GN. 48).

*Heðinsruð, se under «Forsvundne Navne» i Skoger Herred. Gen. Heðins har nu i dermed sms. Stedsnavne mange Former, her i Amtet Hengs-, Høns- (Andebu GN. 103) og Henge- (Nøtterø GN. 44). Se Ldsbl. 283.

Foran s indskydes vistnok jevnlig et g eller k, især efter n, eller naar der følger en anden Konsonant efter s; men S. B. bemærker, at den hyppige Skrivemaade Heiðings- for Heðins- i Stedsnavne (se PnSt. S. 120) kunde vække en Formodning om, at man i disse tildels kan have sat Navnet Heðinn i Forbindelse med heiðingi, en Hedning.

37. Rustaden østre. Udt. *ru'sstann.* — Rustadt 1604.¹/₄. Rudstand 1668. 1723.

*Ruðstaðr m., Rydningssted (Indl. S. 72). — Betegnet som «østre» i Forhold til GN. 86.

38. 39. Dal nordre og søndre. Udt. *dæl.* — i Dale RB. 186. 208 (søndre). Dall 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Dall nordre og søndre 1668. Dahll nordre og søndre 1723.

Dalr m., Dalen (Indl. S. 47).

40. Gorte. Udt. *gò'lte.* — [Garthe 1668. Gorte 1723 (paa begge Steder anført som Underbrug under Ramnes GN. 5)].

Navne, som kunne sammenstilles hermed, ere: Garta i Holt, Garte i Søndeled og i Surendalen (af Gortum AB.), Garten i Ørlandet (i Gortum DN. II 208, 1342), Garthus i S. Aurdal, Gartland i Grong og Garstad (Gartestad 1520) i Vikten. Af disse Navne er i NE S. 65 Garta i Holt, Garthus og Gartland under Tvivl opførte under en Elvenavnstamme Gart-, der vel har havt dels stærk, dels svag Form, Gǫrt og Garta. Ogsaa Garte i Søndeled og Garte i Surendalen ligge ved Vandløb. Her i Vaale kan maaske ligeledes Navnet opr. have tilhørt et Vandløb, da der findes flere mindre saadanne ikke altfor langt borte. Dette Elvenavn kunde mulig høre sammen med det af Aasen og Ross anførte Verbum garta, der har Betydningerne: spøge, skjemte, fjase; snakke, samtale løselig (Hall., Vald.); grynte. Elvenavnene Skvaldra og Skvalderbækken samt Skvalderfossen synes at høre sammen med et Verbum af lignende Betydning, skvaldra. Garten i Ørlandet er vel opr. et Ønavn; man kan ved dette Navn maaske tænke paa Bølgernes Skvulpen eller Brusen. Garstad i Vikten hører derimod mulig ikke hid; det henføres PnSt. S. 79 under Tvivl til et Mandsnavn. Formen Gorte med o her i Vaale maa være opstaaet af den gamle oblikve Kasusform *Gǫrtu (af Nom. Garta); jfr. Botne GN. 3.

41. Berg søndre. Udt. *bærj.* — Bergh (sønste) RB. 288 s. Bierg 1593. Bergh 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Berg søndre med Schæreboe 1668. Berg søndre med Schareboe 1723.

Berg n., se Indl. S. 43. Jfr. GN. 44. 45. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

42. Kjølsrud. Udt. *kø'lsru.* — Þiodolfsrud RB. 68 (østre). 69 (østre). 186. Thiodelsrudt St. 65 b. Kiølsʒrudt 1604.¹/₁. Thiølʒrød 1605. Kiølʒrød med østre K. 1668. Kiøelsrøed med Østre K. og Bergen 1723.

Þjóðolfsruð, af det gamle Mandsnavn Þjóðolfr, der nu tildels lyder Kjøl. Forresten have Navne, der nu begynde med Kjøl- og Kjøls-, høist forskjellig Oprindelse. Se PnSt. S. 248. Ldsbl. 284.

43. Ormestad. Udt. *ø'rmesta.* — Ormestader RB. 262. Ormstad 1593. Ormestad med Berg 1668. Ormestad med Bergen Ødeplads 1723.

*Ormarsstaðir, sms. med Mandsnavnet Ormarr, der findes brugt nogle Gange i Norge fra 9de Aarh. af. Samme Navn i Sandeherred (GN. 114). Se PnSt. S. 191.

44. Berg mellem og lille. — Berg mellom og Berg 1668. 1723.

45. Berg nordre. — Berg nordre 1668. 1723.

46. Langaas. Udt. *la'ngås.* — Langaas 1593. Langaasβ 1604.¹/₁. Langaas 1668. 1723.

*Langáss eller *Langiáss, den lange Aas.

47. Serkland. Udt. *sæ'rklann, -læn.* — Serckland 1593. Serckeland 1604.¹/₁. Sirchland 1668. Serchland 1723.

*Serkland. Saa kaldte Nordmændene i MA. baade Landene ved Eufrat og Tigris og den Del af Afrika, der beherskedes af Saracenerne (Serkir). Navnet er vel et af de ikke mange sikre Opkaldelsesnavne fra MA. (jfr. Indl. S. 8); se her i Amtet ogsaa Andebu GN. 100. 101 og Lardal GN. 95. Navnet Serkland findes ogsaa i Slemdal (skr. Sirckelannd 1604). Man kunde tænke sig, at Serkland i Afrika (Marocco) havde faaet særlig Interesse for Nordmændene ved Sigurd Jorsalfares Kampe med «Blaamændene» paa hans Tog til det hellige Land.

48. Hals. Udt. *hæls.* — Halls 1593. Halsβ 1604.¹/₁, ¹/₁. Hals østre med Grydtenes nordre 1668. Hals østre med Grydenes nordre og Heinsrud 1723. — Hals vestre 1668. 1723.

*Hals m., hvorom se Indl. S. 53. Gaarden ligger ved den sydlige Ende af en lavere, lang og smal Høide.

49. Sørby søndre. Udt. *sø'rbý.* — i Saurby RB. 74. 182. [i Sawrby, Sawrbø (nørste) DN. XIII 82, 1440]. Sørbj DN. VII 794, 1541. Sorby DN. II 853, 1546 (jfr. V 832). Sørby St. 75. Sorby 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Sorbye med Øde S. 1668. Soerbye søndre med Øde S. 1723.

Saurbýr, af saurr m., Smuds, Søle, et Ord, som ofte er anvendt i Stedsnavne, hvor det vist altid sigter til myret, dyndet Jordvei (Indl. S. 73). Om 2det Led býr se Indl. S. 47 under bœr. Samme Navn her i Amtet i Stokke (GN. 73, 6), i Sandeherred (GN. 127) og i Tjølling (GN. 6, 14), det sidste mulig et nyere Navn.

50. Sørby østre. — Sorbye nordre (!) 1668. Soerbye 1723.

51. Sørby mellem. — Sorbye 1668. Soerbye mellum 1723.

52. Sørby nordre. — Sorbye med Opsall nordre 1668. Soerbye med Opsall nedre 1723.

Om Underbruget se GN. 24.

53. Haga. Udt. *ha'ga.* — i Haganom RB. 75. Houge 1668. Hauge 1723.

Hagi m., indhegnet Jordstykke (Indl. S. 52). I RB. i best. Form.

54. Sørby vestre. — Sorbye 1668. Soerbye nordre 1723.

55. Kurstad. Udt. *kű'rsta.* — Korstad 1593. Kurstad 1668. Kuursstad 1723.

Samme Navn, men udt. Ku'rrsta, haves i Lardal, GN. 40, hvor heller ingen Form fra MA. er bevaret. Navne, som efter Lyden synes at kunne være beslægtede, ere Kure i Rygge (i Kuru RB.), Kurset i Søkkelven og mulig tildels det paa fl. St. forekommende Kurud. Kure i Rygge kan være et opr. Elvenavn (se NE. S. 133); men her kan man ikke antage, at et saadant er Navnets 1ste Led. Jeg kan intet sikkert anføre til Navnets For-

klaring. Maaske stikker der i 1ste Led et Persontilnavn; man kunde tænke paa *kúri, best. Form af et til Folkesprogets kur (= kurr, stille, rolig) svarende oldn. Adj. Se Bd. I S. 341. III S. 99.

56. 57. Haraldstad søndre og nordre. Udt. *hă'rallsta.* — i Haralzstadum DN. I 331, 1376. i Haraldzstodum RB. 73 (søndre). 74. Harrildstadt St. 74. 1593. Harrildstad 1604.¹/₁, ¹/₁. Haraldstad søndre og nordre 1668. Harrildstad søndre og nordre 1723.

Haraldsstaðir, sms. med Mandsnavnet Harald (Haraldr). Se PnSt. S. 116

58. 59. Haslestad søndre og nordre. Udt. *ha'sslesta.* — Aßlestad 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Haslestad søndre og Haßlestad nordre 1668. Haslestad søndre og nordre 1723.

*Atlastaðir, se Hof GN. 46.

60. Visestad. Udt. *vi'ssesta, vi'ssta.* — i Visistadu (!) DN. I 331, 1376. i Visistadum RB. 74. Wisestadt DN. II 854, 1546. Wessestaedt DN. V 832, 1547. Wisßestadt St. 74 b. Vißestad 1593. Wißestadt 1604.¹/₁. Wisestad med Swinsland 1668. Wissestad med Svindsland 1723.

Har neppe noget at gjøre med det i Danmark brugte Mandsnavn Wise, Wese (O. Nielsen S. 105), oldhøitydsk Wiso; et hertil svarende Navn kan ikke paavises brugt i Norge. Men 1ste Led er maaske dog et Personnavn. Et lign. Gaardnavn, Vissestad, udt. Vi'ssta, haves i Bamle, men er vel ikke det samme Navn, da det er skr. a Væsestadhum RB. 32. S. B. formoder, at det sidste er sms. med Mandsnavnet Véseti, og antager, hvis dette er rigtigt, at Visestad kan være et opr. *Viðsetastaðir, af et Mandsnavn Viðseti, hvis 1ste Led er at forklare af viðr, Skov. Et saadant Mandsnavn findes i et Haandskrift af Snorres Edda, II S. 394; det rette er der rigtignok Véseti, men man tør maaske deraf slutte, at et Navn Viðseti har existeret. — Om Underbruget se «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning under i Suæitzlande.

61. 63. Haakestad søndre og nordre. Udt. *hå'kasta.* — af Hakastadom RB. 283. Hagestad 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Huckestad OC. 37. Haggestad søndre og nordre 1668. Haagestad søndre og Hagestad nordre 1723.

Hakastaðir, af Mandsnavnet Hake (Haki). Dette var lidet brugt i Norge i MA., mest i Ryfylke og i Telemarken, hvorfra det ogsaa kjendes i senere Tid. Langt tilbage i Tiden maa det have havt adskillig Udbredelse, da ikke faa Stedsnavne sees at være dannede deraf. Det kjendes ogsaa fra Sverige (Lundgren S. 90) og Danmark (O. Nielsen S. 38). Samme Gaardnavn i Tjølling (GN. 55). Se PnSt. S. 111.

62. Visestad-Ødegaarden. Kaldes *ø'gålen.*

64. Bakke østre. Udt. *ba'kke.* — Bakkar RB. 69 s. a Bokkom RB. 73 s. i Bakka a Swædonne RB. 190. Bache 1593. 1604.¹/₁. Bache østre 1668. 1723.

Bakki m. (Indl. S. 43); jfr. GN. 89. — Om a Swædonne se under «Gammelt Bygdenavn» ved Herredets Slutning.

65. Olumstad. Udt. *ô'lómmsta.* — i Oleifstadum DN. X 46. 47, 1346. 70, 1390. 72, 1393. i Olœyfstadum DN. X 85, 1407. i Oleimsstadum DN. X 71, 1393. Ollmstad 1593. Olmstadt 1604.¹/₁.

Wllemstad 1605. Ollumbstad med Strange 1668. Ollumstad med Strange 1723.

Óleifsstaðir, sms. med Mandsnavnet Óleifr, en Sideform af Ólafr, som i Formen Oleiv endnu er i Brug i Hallingdal og paa Voss. Samme Overgang fra f til m foran s haves i Olemstad i Vegaarsheien og Oleimset i Hol samt i Navnet Frellumstad, GN. 94, 4 i dette Herred. Se PnSt. S. 190. Ldsbl. 285. — Om Strange se GN. 70, 1.

66. Torgerud. Udt. *tō'rjeru.* — Thorgierrødt 1593. Thorgerød 1604.$^1/_1$, $^1/_4$. Torgerød 1668. Torgeroed 1723.

*Þorgerðarruð, sms. med Kvindenavnet Þorgerðr. Se PnSt. S. 258. Ldsbl. 286.

67. Baski. Udt. *ba'ssjé.* — Basteskie JN. 85. Baskeskied 1593. Baſische 1604.$^1/_1$. Basische 1605. Badschi 1668. Badsche 1723.

Mulig opr. *Bassaskeið, og jfr. isaafald Dønski (udt. Dønsji) i Bærum (Dynjandaskeið i 1315) og Røiskje i Inderøen (af Rydiaskeidi AB.). 1ste Led er vel Mandsnavnet Bassi, der forekommer i Norge fra 13de og paa Island allerede fra 12te Aarh. 2det Led er skeið n., hvorom se Indl. S. 75; Betydningen synes at kunne være den samme her, som antaget ved Skjøl i Sande (GN. 105). Se PnSt. S. 30.

68. Lærumteigen. Udt. *læ'römmteien.*

Jfr. GN. 101. 102.

69. Kornto. Udt. *kø'nntó.* — Korntoe 1668. 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 100).

Sms. med tó f., Græsplet, liden Grønning mellem Klipper og Krat; her har der altsaa været en Ager paa et saadant Sted.

70—72. Holm vestre, østre og søndre. Udt. *hølm.* — i Holme RB. 72. 74 (vestligste). 186. 198 (lille). 263 (lille). Holme St. 63. Holm St. 67. 1593. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Holmb vestre, østre og søndre 1668. Holm vestre, østre og søndre 1723.

Holmr m.; maa her have betegnet: en Plet, som skiller sig fra den omliggende Grund i en af de Indl. S. 56 nævnte Henseender.

70, 1. Strange. — [i Strangga], i Stranga DN. X 76. 77, 1398. Jfr. under GN. 65.

Strangi m. Maa være det Strange, som nu findes i Folkesproget i Betydningen: Stok, Træstamme, mindre Træ, hvorpaa Top og Grene ere afhuggede (Aasen), og som i Oldn. findes i det sms. strangaviðr, Træer, som skilt ved deres Rod og Grene iøvrigt have hele sin Længde (Fritzner III 573). Muligens har en saadan Træstamme tjent som Bro over den Bæk, ved hvilken Stedet ligger; jfr. maaske Strangvalen i Nærø (Bd. XV S. 356).

73. Sørum. Udt. *sø'römm.* — i Sudhræimi, Sudhræimum RB. 198. i Sudræimom DN. XI 82, 1398. Sudrim St. 63. Sørom 1593. 1668. Sødrum 1604.$^1/_1$. Sorumb 1723.

Suðreimr, Sørgaarden.

74. Lur. Udt. *lúr.* — i Ludre RB. 303 s. DN. X 156, 1450. Luder DN. VII 793, 1541. Luer 1593. 1604.$^1/_1$. Luur 1668. 1723.

Lúðr m., brugt i det gamle Sprog, som det synes, om en Stok, særlig om en udhulet Stok i forskjellige Anvendelser (deraf bl. a. «Lur» om et Blæseinstrument af Træ), se Fritzner under Ordet. Findes oftere i Stedsnavne, saaledes om Fjeldtoppe (Luren i Flatanger). Som Gaardnavn eller

Pladsnavn har man det paa temmelig mange Steder i Formerne: Lur, Luren, Lure (Flt. eller Dat. Ent.). Særlig er foruden denne Gaard at mærke i Ludri (RB. 123), det gamle Navn paa Gaarden Holstad i Hobøl, Lure i Grue (i Ludrum RB. 458) og Lure i Høiland (sikkert Flt.). Se Bd. I S. 386. Jeg kan intet sige om, hvad der her kan have givet Anledning til dette Navn.

75. Raannerud. Udt. *rå'nnarú.* — Ronnerrudt St. 72 b. Rannerød 1593. 1604.¹/₁. Rønnerød 1605. Ronnerød 1668. Rønnerøed 1723.

*Ranaruð, af Mandsnavnet Rani (Hrani), der var temmelig alm. i MA., men ikke kan paavises brugt efter 16de Aarh. Jfr. Ramnes GN. 72,2 og Hedrum GN. 56, hvor gamle Former findes. Se PnSt. S. 198. Udtalen med aa at forklare som ved Skoger GN. 60. 61.

76. Søby. Udt. *sø'bý.* — i Sœydabœ DN. X 46, 1346. Soeby 1593. Soby 1604.¹/₁. 1605. Soeby 1668. Soerbye 1723.

Søyðabœr eller maaske hellere *Søyðarbœr, sms. af bœr med Gen. Flt. eller Ent. af søyðr (hos Fritzner seyð) f., Fos uden Vandfald, men bestaaende af en Strom, hvori Vandet danner Bobler paa Overfladen ligesom i en kogende Gryde (se Fritzner): Ordet er naturligvis afledet af sjóða, at koge. Stedet ligger ved en Elv.

77. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — Brecke 1593. 1604.¹/₁. Breche 1668 (2 Gaarde, den ene med Øde Gundestad). Bræche 1723.

*Brekka f., Bakke (Indl. S. 45). — Øde Gundestad har maaske været en Part af GN. 3, som ialfald nu er den eneste Gaard i Vaale af Navnet Gunnestad.

78. Skog. Udt. *skau.* — i Skoge RB. 73 (ovre). 80. i Skoghenum (nordre) RB. 208. Skoug St. 74. Skoffu 1593. Schouff 1604.¹/₁. 1668. Schoug 1723.

Skógr m., Skov (Indl. S. 75).

79. Haugtuft. Udt. *hau'tuft.* — Haugatuft (nordre) DN. XI 82, 1398. Haugatuft (sondre og nordre) RB 73. 74. 198. Hoffuethoft St. 64. Hougethoufft St. 74. Hagetoft 1593. Hogetofft 1604.¹/₁. Hutuft med Øde H. 1668. Huetuft med Øde H. 1723.

Haugatupt, se Hof GN. 56.

80. Tangen. Udt. *ta'ngen.*

Kaldes paa Kartet Haugtufttangen. Gaarden har vel engang været en smal, spids udløbende Del af GN. 79.

81. Bjørkeskog. Udt. *bjø'rkeskau.* — Birckeskoffu 1593. Birckeschouff 1604.¹/₁. Bierkeschouff 1668. Bircheschoug 1723.

*Birkiskógr, Skov af Birk. Som saa ofte er birki (n., Sted bevoxet med Birk) i Udtalen blevet til Bjørke- istedetfor til det regelmæssige Børke-, her maaske under Indflydelse af det flg. Navn, andensteds under Indflydelse af Trænavnet Bjørk eller af Gen. af Elvenavnet Bjarka (jfr. Indl. S. 44 og Thj. VSS. 1891 S. 185).

82. Bjørke. Udt. *bjø'rke.* — i Biarku, Biorku DN. II 409. 410, 1393 (nordre, sondre). i Biorko (sondre) DN. III 389, 1395. i Biorkku (søndre) DN. VII 365, c. 1415. i Biorko DN. III 621, 1461. Biorke, Biorke DN. X 502, 1525. Bircke 1593. Biercke 1604.¹/₁. Bierche med Bircheteyen 1668. Bierche med Biercheteien 1723.

Navnet maa være at forklare som Hof GN. 14. Gaarden ligger vistnok ved en Bæk, men dennes Navn synes at findes i det flg. Gaardnavn Sunneklep.

82, 2. Teigen. — Underbrug til Bjørke 1668. 1723.

83. Sunneklep. Udt. *su'nneklæpp.* — Surnekloppe St. 72 b. Sorneklep St. 75. Suorenklep 1593. Sorneklep 1604.$^1/_1$. 1605. Soneklep 1668. Sonneklep med Øde Røraas 1723.

Ligger ved den under GN. 82 omtalte Bæk, og 1ste Led indeholder vistnok dennes gamle Navn. Et Elvenavn Surna (med Enstavelsestone) findes paa Nordmør, hvoraf Surendalen (S ú r n a (r) d a l r), og desuden forekomme Antydninger til dette Elvenavn paa andre Steder, som Gaardnavnet Surnflot (S w r n a f l e k DN. I 568, 1442) i V. Gausdal og det under Ø. Gausdal GN. 14 og 29 indgaaede Sunnfløtt (Surenflott 1668). Se Bd. IV, 1 S. 205. NE. S. 253. O. R. har antaget, at dette Elvenavns gamle Form har været S ú r n, og at denne er opstaaet af et ældre S u r ð n. S. B. holder det for muligt, at det er beslægtet med Folkesprogets surla, nynne (jfr. svensk sorla, risle); dets gamle Form har da været S u r n. 2det Led kan være k l e p p r m.: Fjeldklump, Fjeldknat (Indl. 60). Da 1ste Led er et Elvenavn, vil S. B. hellere opfatte 2det Led som en Flertalsform k l e p p r af k l ǫ p p f, Klop, liden Bro (Indl. S. 61); i Oldnorsk kjendes af dette Ord kun Flertalsformen k l a p p i r, men Aasen anfører fra Hallingdalen en Form Klepper med Enstavelsestone som Flt. til Klopp. I Formen Surnekloppe ser S. B. en Antydning til, at Navnet blev forstaaet saaledes endnu c. 1570. Ved Gaarden gaar der en Vei over den ovfr. nævnte Bæk. — Om Underbruget se under næste GN.

84. 85. Rævetal nordre og søndre. Udt. *ræ'vatæl.* — i Rofuatafle RB. 78. i Ræfuataghle RB. 208. i Reffuodale DN. II 119, 1320 (efter en daarlig Afskrift fra 1409). Reuetall St. 72 b. Reffuetalld 1593. Reffuetall 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Reffvetall nordre, Reffuetall med Røraas 1668. Refvetal nordre med Røraas, Søndre Refvethal med Røraas 1723.

R e f a t a g l; sms. af r e f r m., Ræv, og t a g l n., Haar i Hestens eller Koens Hale. Hvad Navnet skal sige, er uvist. Man kunde tænke, at det egentlig har været Navn paa en Plante; equisetum arvense kaldes saaledes nu i Telemarken Reverova. Som Gaardnavn findes brugt usammensat Plantenavnet Turt, rigtignok i Flt. (Turter i Maridalen og Turtum i Lom), og det samme er maaske Tilfælde med Burkn, Bregne, ved Gaardnavnet Bortn i Flaa (se Bd. XIV S. 276), hvor Ordet isaafald forekommer i Ent. Dette er dog en meget usikker Gjetning. S. B. sammenligner Navnet med det adskillige Gange forekommende Refsal(en), opr. R e f s h a l i, Rævehale, idet han antager, at t a g l her har samme Betydning som angelsachsisk t æ g l, engelsk tail: Hale. Navnet maa da være givet efter Jordveiens Form eller sigte til en Situation ved Stedet, hvori man har fundet Lighed med dette Dyrs Hale (jfr. under GN. 13 ovfr.). — Underbruget Røraas er vistnok samme Navn som Sem GN. 123.

86. Rustaden. Udt. *ru'sstann.* — Rustad 1593. Rudstadt 1604.$^1/_1$. Røsta 1605. Rudstand 1668. 1723.

Jfr. GN. 37.

87. Fossan. Udt. *få'ssann.* — i Forssonom DN. VII 365, c. 1415. Foßen 1593. Foßenn 1604.$^1/_1$. Søndre Fossene med Øde Aamod 1668. Søndre Fossanne med Øde Aamot 1723.

F o r s a r, Flt. af f o r s m. (Indl. S. 50), i best. Form. Her er et Vandfald i Fossanelven (Storelven). Jfr. Ramnes GN. 169.

88. Aamot. Udt. *å'môtt.* — Amot DN. III 274, 1366. 389, 1395. VII 365, c. 1415. Amod 1593. Amodt 1604.¹/₄. Aamoedt 1668. Aamoth 1723.

Ámót n., Aamødet, om to Elves Sammenløb.

89. Bakke vestre. Kaldes *fú'tebakke.* — Backe 1593. 1604.¹/₁. Bache med Leergiord 1668. Bache med Leeriord 1723.

Jfr. GN. 64. Navnet «Foged-Bakke» skriver sig vel fra, at Gaarden i Frederik den 3dies Tid og senere var beboet af daværende Foged Claus Nilsen Røyem, senere Stiftamtmand i Kristiansand (Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 702). — Underbruget er vel opr. *Leirgerði, af leirr, Ler, og gerði, indgjerdet Jordstykke.

90. Skinnene. Udt. *sji'nnanne.*

Er vist best. Flertalsform af Skinn n., et Skind. Skindet findes ellers som Navn paa Gaardparter af et Skinds Skyld (se Bd. IV, 1 S. 72). Flertalsformen kan have sin Grund i, at Gaarden er dannet af flere Smaabrug, alle af et Skinds Skyld. Efter Betoning og Endelse synes Navnet at være at opfatte som Han- eller snarest Hunkjønsord i Flt.

91. Kjær. Udt. *kær.* — Kier 1593. 1604.¹/₁. 1668. Kier med Luuge 1723.

*Kjarr n., Krat, kratbevoxet Myr (Indl. S. 60). Forekommer hyppig i dette Amt.

91, 2. Luke. Udt. *lú'ke.* — i Luku RB. 74. Luche Ødegaard St. 74 b. Luuge 1723 (da Underbrug til Kjær).

Lúka f. Her er at sammenligne Luke i Skedsmo (af Lukie RB. 410, aabenbart feilskrevet for Luku), Luker i N. Odalen, Lukmoen i S. Odalen, Luktorpet paa Grue Finskog, Lukevandet i Hornindalen, — alle disse Navne udtalte med langt, lukt u. Man kommer til at tænke paa Luka f., der i Folkesproget og i nyere Islandsk bruges om den hule Haand; i denne Betydning kunde vel Ordet ved Sammenligning overføres paa en lokal Situation. Forklaring af Luka f., en Luge, var ogsaa nok mulig. Se Bd. II S. 273.

92. Hotvet. Udt. *hô'ttvétt.* — a Haþueit DN. X 46, 1346. a Haþueitom DN. XI 62, 1380. Haþuæit RB. 73. a Haþuetum DN. I 529, 1429. Hofftued 1604.¹/₁. Houfftvet 1668. Hoetved 1723.

Háþveit eller, efter den nuværende Udtale, Hóþveit, af Adj. hár (hór), høi, og þveit (Indl. S. 83). Navnet efter Gaardens Beliggenhed.

93. Siltvet. Udt. *si'lltvétt.* — Sildtved med Kongsschouff eller Øde S. 1668. Siltved med Kongsschoug eller Øde S. 1723.

Navnet kan neppe sikkert forklares, naar man ikke har ældre Former at holde sig til. Man tør vel snarest tænke paa et opr. *Seljuþveit, af Trænavnet selja f., der nu i Telemarken og andensteds udtales Silju, eller mulig paa Sammensætning med Bækkenavnet Sildra (jfr. Folkesprogets sildra, risle, rinde sagte), da der er en liden Bæk paa Stedet. Sildra er ogsaa angivet som Navn paa Planteslægten saxifraga (Aasen).

94. Præstegaarden. — i Valom RB. 73 s. 94 s. Herunder fra ældgammel Tid Frilumstad med Lebsagger, Naallen og Tangen 1723.

Válir, Flt. af váll m., se Indl. S. 84, hvorefter Ordets Betydning i Gaardnavne maa antages at være: Rydning. Alm. bruges det som her i Flt. (Vaaler, Vaale); i Entalsformen findes det kun to Gange usammensat, i Kraakstad og i Aamot, derimod oftere som sidste Led i sms. Navne. Jfr. Bd. II

S. 30. — Af de nævnte Underbrug er Lebsagger opr. *Leifsakr, sms. med Mandsnavnet Leifr; «Lefsaker» er anført paa Kartet lidt syd for Vaale Kirke. Om Naallen se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

94, 2. Tangen. — Nævnt som Underbrug 1723.

94, 4. Frellumstad. — i Frædleifsstadum RB. 74 s. Frillestadt, under Præstegaarden St. 74 b. Frilumstad, nævnt som Underbrug til Præstegaarden 1723.

Friðleifsstaðir, af Mandsnavnet Friðleifr, som ikke er kjendt fra Norge, men ofte forekommer i Danmark i MA. (O. Nielsen S. 27). Paa Island bares det af en fra Gautland stammende Landnaamsmand. Det maa dog ogsaa have været brugt i Norge, da ialfald 3 Gaardnavne ere sms. dermed. Om Overgangen fra f til m jfr. GN. 65. Se PnSt. S. 75. Ldsbl. 285.

95. Veierud. Udt. *vei'eru.*

Se Botne GN. 53, 3.

96. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

97. Robak. Udt. *ró'bakk.* — Roback DN. VII 758, 1534. Robackæ DN. VII 794, 1541. Roebacke 1593. Robach 1604.$^1/_1$. Robach med Jordberg 1668. Roebach med Jordberg 1723.

Antagelig *Róbakki, sms. med ró (rá) f., Vraa (Indl. S. 69); Raabakkan i Overhallen (Bd. XV S. 308) er isaafald mulig samme Navn, om det end er af nyere Oprindelse. Ogsaa *Róabakki, af Mandsnavnet Rói, hvorom se under GN. 17, var tænkeligt. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

98. Gjelstad. Udt. *jæ'llsta.* — Giellstad 1593. Gielstadt 1604.$^1/_1$. Gielstad 1668. 1723.

Er neppe samme Navn som Hof GN. 57. Se under Stokke GN. 119.

99. Jonstang. Udt. *jó'nnsta* (ogsaa opg. *-stæ*). — Jonþthunngi St. 74. Joenstang 1593. Jonstadt 1604.$^1/_4$. Joenstad 1668 (da Underbrug til GN. 105).

*Jónsstǫng eller *Jónsstangir? 1ste Led er Mandsnavnet Jón (se PnSt. S. 149), 2det Led maaske stǫng f. (Ent. eller Flt.), hvis Brug i Stedsnavne ikke altid kan forklares (Indl. S. 80). Samme Navn Ramnes GN. 84, hvis Nabogaard heder Lerstang, og ogsaa Gjestang i Enebak har mulig et Personnavn, Mandsnavnet Gestr, til 1ste Led (Bd. II S. 212); da disse Gaarde dog vel have været Parter af Gaarde af Navnet Stangir, bliver Forholdet ved dem et noget andet. Skrivemaaden i St. gjør dog Forklaring af stǫng noget usikker; ved 2det Led kan man maaske tænke paa tunga f. eller paa tangi m.

100. Jonsrud. Udt. *jó'nnsru.* — Jonszrudt DN. VIII 810, 1543. Joensrød 1593. Joensrøed med Korntoe 1668. Joensrud med Korntoe 1723.

*Jónsruð, Jons Rydning. Ligger ganske nær frg. Gaard og har maaske sit Navn fra den samme Jón. — Underbruget er GN. 69.

101. 102. Lærum søndre og nordre. Udt. *læ'rómm* (ogsaa opg. *-remm*). — i Læiræimum DN. III 316, 1378. Lerem (øvre) DN. VIII 406, 1465. i Leireim (søndre) DN. X 188, 1472. Lerrum St. 75 b. Lerom 1593. Lerrum 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Lærum søndre med Guttulsrød, L. nordre 1668. Lærum søndre med Guttelsroed, L. nordre 1723.

Leireimr, Leireimar, jfr. Sande GN. 94. Kunde efter Beliggenheden ved en Elv nok ligesom det samme Navn i Sande indeholde Elvenavnet Leira; men da der ved samme Elv ligge to andre Gaarde (GN. 104 og GN. 107 ndfr.), hvis Navne se ud til at kunne indeholde et Elvenavn, er maaske Substantivet leirr m., Ler (Indl. S. 65), 1ste Led i dette Gaardnavn. Se NE. S. 142. — «Guttelsrød» er opr. *Gautulfsruð (jfr. Borre GN. 68). Se PnSt. S. 83.

103. Ryk. Udt. *rýk*. — i Riuke (sønste) DN. X 62, 1380. XI 82, 1398. i Riukj RB. 73. 76. Midriuk RB. 73. 74. i Ryuki (sønste) RB. 199. Rygh St. 64. Røg 1593. Rygh 1604.¹/₁. Ryg med Helgerød 1668. 1723.

Rjúkr (vel opr. Hrjúkr). Navnet vides eller kan sluttes at have været den gamle Form ogsaa for Ruken i Trøgstad, Ruk i Skiptvet og Ry i Vang Hdm. Desuden har der været en nu forsvunden Gaard af dette Navn i Ski S. i Kraakstad; ogsaa i Bohuslen findes Navnet (Ryk i Brastad S., i Riuki RB. 371). Maa være det Ord Ruk, som nu bruges om en liden Stak af Kornbaand. Se Bd. I S. 3. Her har det vel opr. været Navn paa Ryksaasen, under hvilken Gaarden ligger. Ordet er beslægtet med raukr (hraukr) m., kegleformet Stabel eller Dynge, hvilket Ord findes som Fjeldnavn. — Underbruget Helgerød er opr. Helgaruð, af Mandsnavnet Helgi, eller Helguruð, af Kvindenavnet Helga. Se PnSt. S. 124.

104. 105. Hjelmtvet nordre og søndre. Udt. *jæ̀lmtvètt* (én udtalte: *jæ̀lm-*). — Hialmuþuæit (søndre) RB. 75. Hielmetued 1593. Hielmtuedt 1604.¹/₁, ¹/₁. Hielmbtued med Schierpen, H. søndre med Joenstad 1668. Hielmtved nordre og søndre 1723.

Hjalmuþveit. Ligger ved samme Bæk som GN. 101 og GN. 107. Efter Formen Hialmu- synes det nærmest at maatte være denne Gaard, hvis Navn indeholder Bækkens gamle Navn, og dette har da været Hjalma, endnu bevaret som Elvenavn i Eidfjord i Ulvik i Formen Hjelmo. Dette antages af S. B. i NE. S. 321 at staa i Forbindelse med det oldn. hjalmvǫlr, Rorpind (jfr. tydsk Helm, Rorpind, angelsachsisk helma osv.). Navnet synes da efter sin Betydning at kunne sammenlignes med Geisla og lign. Elvenavne, som ere dannede af et Ord for Stok eller Stav og have Hensyn til ret Løb. Denne Forklaring synes at passe ved Hjelmo i Hardanger og ligeledes ved en Del af Elveløbet her. — Underbruget Schierpen er vel det Skjerpestuen, der findes paa Kartet lidt i Vest for Gaarden; det maa være et opr. *Skerpa f., hvorom se under «Forsvundne Navne» ved Sem Herred.

106. Huseby. Udt. *hú̀sseby̌, hú̀seby̌*. — Huβeby 1593. Husβeby 1604.¹/₁. Huseby med Jordberg 1668. Huusseby 1723.

*Húsabýr, hvorom se Indl. S. 57 under hús. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

107. Bettum. Udt. *bè̀ttòmm, -åmm*. — a Bitæimi RB. 73. 74. Bettem 1593. Bethem DN. XI 787, 1553. Betum 1604.¹/₁. Bettum 1668. 1723.

Biteimr. Ligger ved samme Bæk som GN. 101 og GN. 104, og Navnet er ligesom disses Navne opført i NE. (S. 14). Det henføres der til Bita, antagelig en Sideform til Bíta, begge Former formodentlig med Betydningen: den bidende kolde. Bækkens Navn synes dog snarere at indeholdes i Navnet paa GN. 104. Isaafald maa vel 1ste Led i Biteimr være oldn. bit n., i Betydningen: Græsgang. Navnet Bettum findes ogsaa i Stokke (GN. 130).

108. Svinevold. Udt. *svì̀nevæll*. — Suineuold 1593. Suinneuold 1604.¹/₁. Suinevold 1668. Svinnevold 1723.

*S v i n a v ǫ l l r, af s v í n n., Svin; man har vel om Sommeren holdt Svin paa Græs her. Jfr. Svineskog i Vestby (Bd. II S. 16). Uagtet Svinsland i Botne (GN. 15) har Mandsnavnet S v e i n n til 1ste Led, er der neppe Grund til at tro, at Svinevold skulde være sms. med et af S v e i n n afledet Mandsnavn S v e i n i, der efter en hel Del Stedsnavne at dømme maa have været i Brug i MA. i Norge.

109. 110. Borge øvre og nedre. Udt. *bö'rje*. — Borgar DN. I 75. 76, 1294. [a Borghom (nedre) DN. XVI 37, 1350—1400]. a Borghom DN. I 331, 1376 (nedre Gaard). RB. 74. i Borgom DN. X 85, 1407 (nedre nordre). Borge 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Borge øvre med Stuerød, B. nedre med Kringellaas 1668. Borge øvre, B. nedre med Kringelaas 1723.

B o r g a r, Flt. af b o r g f., se Skoger GN. 66. Navnet kan maaske ogsaa her skrive sig fra en gammel Bygdeborg; nord for Gaarden ligger en rundagtig Høide, hvorefter den flg. Gaard har faaet Navn. — Om Underbruget Stuerød se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

111. Kringlaas. Udt. *kri'nglås*. — Kringluas er anført RB. 55 under Sandeherred Kirke. Underbrug til GN. 110 1668. 1723.

K r i n g l u á s s, se Sande GN. 85, 24. Gaarden ligger oppe paa den under frg. GN. omtalte Aas.

112—114. Bakstvaal lille, mellem og nordre. Udt. *ba'kstvål*. — i Bastualom RB. 72 (nordre). 75. 79 (midtre). 80. Bastwale DN. I 664, 1479. Bastuold St. 72 b. 1593. Bastuoldt 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Bagstevold lille, B. mellem med Lien og B. nordre 1668. 1723.

B a s t v á l l, Ent., eller B a s t v á l i r, Flt. Her og i det samme Navn i Fiskum S. i Ø. Eker (Baksteval) og i Hedenstad S. i Sandsvær (Bakstval) er k som saa ofte indskudt foran s med flg. Konsonant. En hel Del Stedsnavne begynde med Bast- og Baste-, som Bd. II S. 244 o. fl. St. antages at være sms. med b a s t n., Bast, den inderste seige Hinde af Træernes Bark; denne anvendtes i ældre Tid langt mere end nu til Taugværk. Jfr. gammelsvensk b a s t s k o g h e r: Skov, hvorfra man henter Bast. Maaske er B a s t- at forstaa paa samme Maade her. Om 2det Led v á l l se under GN. 94. — Bastvålen findes som Stedsnavn i Östmark Sogn i Vermland.

115. Aasheden. Kaldes *kå'ngsteien*. — Aaßheden (Skovstykke, tillagt Lensmanden) 1668. Aasheden 1723.

I Matrikelnavnet er, da Navnet ikke er i Brug længere, de ældre Kilders Skrivemaade bibeholdt, for Aasheien. — Navnet Kongsteigen viser, at Stedet engang har været Kongsgods (jfr. Stokke GN. 78).

116. Kleven. Udt. *klei'va*. — Kleffuen 1593. Kleffuenn 1604.¹/₁. Kleffuen med Søndre Grydtemarch 1668. Klevene 1723.

*K l e i f f., se Botne GN. 71.

117. Kalsrud. Udt. *kæ'lsú*. — Kalfsrud RB. 72. DN. IV 639, 1439. Kaalfrud DN. IV 606, 1427. Kaalzrud DN. IV 623, 1434. Kalsrod DN. V 636, 1473. Kalsrwdh DN. IV 770, 1508. Karsrudt DN. IV 812, 1536. Kalssrwd DN. IV 815, 1537. Karlßrud St. 74. Kalßrod 1593. Kalsßrodt 1604.¹/₁. Kalßrod med Grydtemarch 1668. Kalsroed med Grydemarch 1723.

K a l f s r u ð, af Mandsnavnet Kalv (K a l f r), der nu er gaaet af Brug. Selv om ingen gammel Form var bevaret, havde det «tykke» l vist, at Navnet er sms. med K a l f r og ikke med K a r l; i sidste Tilfælde maatte det være udt. med l eller ll. Se PnSt. S. 152. Ldsbl. 287.

118. Grytemørk. Udt. *grý'temørk.* — Grytomork RB. 72. Gridemark DN. IV 812, 1536. Grydemarck St. 74. 1593. Gryde[illegible] 1604.¹/₁. Grydtemarch 1668. Grydemarch 1723.

G r ý t u m ǫ r k, sms. med Elvenavnet G r ý t a. Stedet ligger ved en Bæk, der gaar til Storelven; Fritzners Angivelse, at det ligger ved samme Bæk som Grytenes, GN. 31. 32 (se Fritzner II 654), er feilagtig. Se forresten om Navnet under Botne GN. 59.

119. 120. Tørklep øvre og nedre. Udt. *tø̆'rklæpp.* — a Torkleppom DN. XI 181, 1459. Thorklep 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Thorreklep øvre, Thoreklep nedre 1668. Torklep øvre, Tor Klep nedre 1723.

T o r k l e p p a r, Flt. 1ste Stavelse maa antagelig være det t o r-, der sættes foran Ord for at betegne noget vanskeligt. Vistnok bruges dette Forled saagodtsom udelukkende i Forbindelse med Verber eller Substantiver og Adjektiver, der staa i Forbindelse med Verber, og synes saaledes som Regel at sigte til Vanskelighed ved en Handling; men af dets Brug i t o r æ r i n., Uaar, kan man dog slutte, at det kan have været brugt i Forbindelse med Substantiver af anden Art. Om k l e p p r i Betydningen af Fjeldknat se Indl. S. 60. Navnet («den vanskelige Fjeldknat») sigter vel til slem Adkomst til Stedet; det kan maaske sammenlignes med Navnet Tørbrekke i Vestby, som Bd. II S. 20 antages at være opr. *T o r b r e k k a.

121. 122. Ruteig øvre og nedre. Udt. *rú'tei.* — Riffueteg 1593. Riffueteig 1604.¹/₁, ¹/₁. Riffueteig øvre, Riffveteig nedre 1668. Rifvetee øvre, Rivetei nedre med Nøden 1723.

I de ældre Kilders Former betegner -iffu- sikkert -ju-. 1ste Led er vel da enten *R j ú f i-, best. Form af Adj. r j ú f r (h r j ú f r), ujævn, ru, eller maaske Gen. Flt. af et til Folkesprogets Rjuv m., stenig og nøgen Bjergryg (Aasen fra Sætersdalen), svarende oldn. Ord. Om t e i g r se Indl. S. 81. — Om Underbruget «Nøden» ved jeg intet sikkert at sige. Nøa bruges nu som Pladsnavn med «nedsættende» Betydning (Indl. S. 40), og «Nøden» er maaske at forstaa saaledes. Det er neppe det samme Navn som Nau i Hof, da dette Navn overalt, hvor det forekommer, i 1723 skrives anderledes.

123. Borgeteigen. Udt. *bø̆'rjeteien.*

Maa være udgaaet fra GN. 109. 110.

UNDRUMSDAL SOGN.

Sognets Navn: Undrumsdal. Kaldes alm. *dæ'len.*

Gamle Navneformer: i Undreimsdale RB. 71. 72. DN. I 352, 1382. II 398, 1390 osv. Etsteds (DN. II 109, 1316) kaldes Sognet Vndrhæims s.

Gaardene Undrum, hvorefter Dalen har sit Navn, ligger længere nede i Dalføret, i Sem Sogn (se Sem GN. 1—3). — Kirken var i den katolske Tid viet til St. Michael; Præstegaard nævnes (RB. 64).

Gaardenes Navne: **124. Knapstad.** Udt. *kna'ffsta.* — i Hnapstadum (søndre) RB. 68. 78. Knapstad 1593. Knapstadt 1604.$^1/_4$. Knaffstad 1668. Knafstad 1723.

*Knappsstaðir, af knappr (Knap), der engang maa have været brugt som Mandsnavn. I denne Brug kjendes det fra Danmark i 14de og 15de Aarh. (O. Nielsen S. 57). Fra Norge og Island kan det nu kun paavises som Tilnavn; men de temmelig mange Stedsnavne, hvori det maa antages at danne 1ste Led, godtgjøre, at det ogsaa hos os har været Egennavn. Hyppigst er Sammensætning med staðir; saadanne findes nu i Formerne Nafstad, Napstad og Knapstad. Se Bd. I S. 347 f., 383. PnSt. S. 162.

125. Gjerpen. Udt. *jæ'rpe.* — i Gerpini (nedre) RB. 64. (søndre) 65 s. (nordre) 65. Gierpenn St. 75. 1593. 1604.$^1/_1$. Gierpen med Ende eller Affwende 1668. Jerpen med Ende eller Afvende Skov og nordre Liverød 1723.

Gerpin, se Skoger GN. 29. Her er en Bæk. — Liverød er GN. 158. Om Ende se under GN. 159.

126. Fossaas. Udt. *få'ssås.* — Folsas RB. 198. Faaßaas (var bevilget Mestermanden [i Tønsberg?]) 1668. Faasaas 1723.

Folsáss, med Assimilation af ls til ss. Ligger ved Sydenden af den Aas, paa hvis Vestside Grøtaas (GN. 30) ligger. Synes at være samme Navn som Følsaas i Rollag (udt. med langt ø), der skrives i Folsosom DN. III 717, 1493. Fulsaaß St. 210. 1ste Led kan neppe forklares sikkert. Det kan ikke være det Fol-, der findes som 1ste Led i endel Stedsnavne (t. Ex. Folberg), da dette synes at være en Elvenavnstamme (se NE. S. 55) og vedkommende Stedsnavne altsaa ere sms. med et Hunkjønsord. S. B. holder det for rimeligt, at Navnet er et opr. *Foglsáss ɔ: Fuglsáss, hvoraf Folsáss kan antages at være opstaaet, sandsynligst gjennem Omsætning til *Folgsáss[1]. Nu forekommer paa fl. St. Formen Fuglaas(en) som Gaardnavn; men det synes, som om fugl, Fugl, i gamle Navne kan være brugt i Gen. Ent. som 1ste Led, hvis Fulsen i Ringsaker er et opr. *Fuglsvin (Bd. III S. 26). For den af S. B. givne Forklaring kan det tale, at Nabogaarden til Følsaas i Rollag heder Fuglaasen. Forekomst af Storfugl i Aasen er altsaa bevist ved dette nyere Navn, og der er intet urimeligt i, at Lokaliteten 2 Gange har faaet samme Navn, eftersom det nyere Navn Fuglaasen først er givet længe efter, at Forstaaelsen af Navnet Folsáss var forsvunden; Fuglaasen forekommer nemlig først i 1723.

127. Nyrerød. Udt. *ny̆'rerø.* — i Nyghiarudi RB. 205? (henføres der til Sem Sogn). Nyrød 1593. Nyrødt 1604.$^1/_1$. Nyerød med Myre 1668. Nyerøed med Myhre 1723.

Hvis Navnet i RB. betegner denne Gaard, er dens gamle Navn *Nýjaruð, den nye Rydning; paa samme Maade skrives ghi for j ved Nyhus i Solum (i Nyghiahwsum RB. 38. 39). Ogsaa Nyrud i Fiskum S., Ø. Eker, udtales Nyreru.

127, 2. Bergan. Udt. *bæ̀'rjann.*

128. Langklep. Udt. *la'ngklæpp.* — i Langaklæppa RB. 65. Lanngklep St. 75 b. 1593. Langklep 1604.$^1/_1$. 1668. Lange-Klep 1723.

Langikleppr; om kleppr se Indl. S. 60. Formen i RB. er Flt.

[1] Trods O. R.'s Tvivl haves vistnok Omsætning af Fogl- til Folg- i Formerne i Folghanæfui RB. 117, Folghanefia (Nom.) RB. 270, nu Fuglenebbet, GN. 118 i Aas Rom., i Folghonæfue RB. 444, forsvundet Navn i Sørum, Folghenæfuia RB. 433, forsvundet Navn i Hurdalen, og i Folghanæfuiu RB. 398, Gaard i Bohuslen. Disse Navne kunne vist ikke skilles fra Fugleneb, GN. 76 i Borge Sml., skr. Ffwgleneb VL. 27, og det under Borgersrud i Høland indgaaede Fugleneb (Fougleneb OC. 18). Se Bd. I S. 275. II S. 68. I et Haandskrift af Snorres Edda staar Folghildar, hvor andre have Fogl-, se Finnur Jónssons Udgave S. 191.

129. Doviken. Udt. *dō'vika.* — Diupwiik RB. 64. 202. Dywiigenn St. 62. Diuvygen 1593. Dyuigenn 1604.¹/₁. Doevigen med Schottaas 1668. Doevigen med Schaattaas 1723.*

Djúpvík, den dybe Vik. Dette hyppig forekommende Navn er nu gjerne for 1ste Leds Vedkommende i Udtalen forkortet paa forskjellige Maader (jfr. Thj. VSS. 1891 S. 169). Da Gaarden ligger inde i Landet, kan der ikke være Tale om nogen Vik i dette Ords alm. Mening (jfr. Hof GN. 43). Navnet maa sigte til en lang og smal Sænkning i Terrainet, gjennem hvilken Flaarbækken (Bjuneelven) flyder. Om de forskjellige Betydninger af vík se Indl. S. 85. — Schottaas er GN. 133.

130. Hasle. Udt. *ha'ssle.* — i Hoslu, Halsle DN. II 109, 1316. i Hatle RB. 62. 64. Haßle St. 67 b. 75. Hasßel 1668. Hassel 1723.

Hvis den først anførte gamle Form er den rigtige, er Navnet Hasla egentlig Elvenavn, dannet af Trænavnet hasl, Hassel. Gaarden ligger ved en Bæk, men findes ikke anført i NE. S. 93. Er den anden af Formerne fra 1316 og Formen i RB. den rigtige, maa Navnet være Dativformen af Trænavnet hasl, brugt som Gaardnavn. I Eidsvold (GN. 86) haves dette i Flertalsformen, Hasler.

131. Flaar. Udt. *flår.* — i Floom RB. 65. Flaer 1593. Flaar 1604.¹/₁. 1605. Flaaer med Moegenes 1668. Flaar med Møgenes 1723.

Flaar er vel opstaaet af Flóar, Flt. af flói m., Udvidelse af et Vandløb, nu Floe, Vandpyt, Vandsamling, især paa flad eller sumpig Grund, jfr. Maa (Eidsvold GN. 166) af Móar. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

132. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — Brecke 1593. 1604.¹/₁. Breche 1668. Bræche 1723.

*Brekka f., se Indl. S. 45.

133. Skottaas. Udt. *skå'ttås.* — Schottaas 1668. Schaattaas 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 129).

*Skotáss, sms. med skot n., som i Stedsnavne synes at betegne: Fremspring af Land, især høit Land, og opragende Høide, her vistnok i den førstnævnte Betydning. Skot bruges ogsaa usms. som Gaardnavn. Jfr. Thj. VSS. 1891 S. 166.

134. Krokeborg. Udt. *krō'keborr.* (Udt. mon *krå'keborr?*). — Karkoborgh (!) RB. 194. Krakeborg DN. IV 105, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Krogborg 1593. Krogeberg 1604.¹/₁. Krogeborrig med Nordbye 1668. Krogeborg med Nordbye 1723.

Samme Navn har GN. 29 i dette Herred, ved hvilket ingen Form fra MA. findes; Afstanden mellem de to Gaarde er 2,8 Km. O. R. antager, at borg i begge Navne sigter til en gammel «Bygdeborg» (se Indl. S. 44), og mener (Aarsberetn. fra Foren. til norske Fortidsmindesm. Bevaring for 1882 S. 48), at begge Gaarde trods Afstanden kunne have faaet Navn efter den samme Befæstning. Det er dog vistnok muligt, at GN. 29 kan være opkaldt efter GN. 134. Der er forresten ikke fundet Levninger af nogen gammel Befæstning ved nogen af de to Gaarde. Efter de ældste ovfr. anførte Kilder skulde Navnet være opr. *Krákuborg; det synes da nærmest at være sms. med Elvenavnet Kráka. Med denne Form stemmer ogsaa O. R.'s ovfr. (i Henhold til en skriftlig Meddelelse) anførte Formodning om, at den rette Udtale er Krå'keborr. Maaske dog begge Udtaleformer existere eller have existeret ved Siden af hinanden, Kraake- af opr. Kráku- og Kroke- af Króku-, idet ó kunde være opstaaet af á ved u-Omlyd, jfr. Oserud i Ramnes (GN. 68). der

i RB. er skr. baade Asarud og Osorud. GN. 134 ligger ved Flaarbækken (Bjuneelven) og GN. 29 nær en liden Bæk; men intet af disse Gaardnavne er anført i NE. under Elvenavnet Kráka. At tænke paa Fuglenavnet kráka som 1ste Led vilde vel være mindre sandsynligt, da man ikke derved synes at kunne faa nogen rimelig Mening frem.

135. 136. Bakskjul nedre og øvre. Udt. *ba'kksjúl.* — Bakskyrti DN. IX 275, 1445. Bagskorthe St. 75 b. Bagschiull nedre og øvre 1668. Bagschiuel nedre og øvre 1723.

Bakskyrta f. (i denne Form Navn paa en nu forsvunden Gaard i Eidsberg RB. 297). Har været Navn paa et Slags Klædningsstykke (se Fritzner). Forekommer oftere som Stedsnavn i gamle Jordebøger, men vides kun her at have holdt sig til Nutiden. Ogsaa enkelte andre Ord, der betegne Klædningsstykker, have været brugte som Gaardnavne (Indl. S. 33). Saadanne Navne bero vel paa Klædningsstykkets Form, som man har sammenlignet enten med Gaardens Jordvei eller med en nærliggende Lokalitet, f. Ex. et Fjeld, hvorefter Gaarden er kaldet. Jfr. GN. 90 ovfr. og Ramnes GN. 3 og 5. Se Bd. I S 160, jfr. S. 20. — B. øvre har været Underbrug til GN. 149.

137. Nordby. Udt. *nô'lbý.*

Jfr. i Kirkiubønom under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

138. Kleppan. Udt. *klæ'ppann.* — Klæppær (var Præstebol i Undrumsdal) RB. 64. i Klæppi RB. 233? (henført til Vaale S.). i Kleppar RB. 208? (henført til Borre S.). Kleppen 1593. Kleppenn 1604.$^{1}/_{4}$. Kleppen 1668.

Kleppar, Flt. af kleppr m. (Indl. S. 60). Har nu best. Form.

139. Raaen. Udt. *rā'en.* — Raaenn St. 74 b. Raen 1593. Raenn 1604.$^{1}/_{1}$. Raaen søndre med Heiensrued 1668. R. søndre med Heiensrud 1723.

Gaarden af samme Navn i Borre (GN. 60) maa opr. have været én Gaard med denne. Ifølge Betoningen har man neppe her det sædvanlige Ord rá f., Vraa, Krog (Indl. S. 69). Navnet er maaske det samme som t. Ex. Raaen i Fiskum S., Ø. Eker, RB. 1 o. fl. St. skr. i Rodonne, altsaa Dat. i best. Form af et roða f., hvis Betydning ikke kjendes; jfr. Bd. I S. 324. — «Heiensrud» er opr. *Heðinsruð, af Mandsnavnet Heðinn, se GN. 36 ovfr.

140. 141. Sollerød nordre og søndre. Udt. *sø̄'lere.* — Saularud RB. 64. Saulærud (søndre) RB. 199. Saularud DN. XI 18, 1318 (efter Afskrift fra 1441). Soullerrudt St. 63. Solrød 1593. 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Soelrød nordre og søndre, hver med $^{1}/_{2}$ Bergen 1668. Sollerøed nordre og søndre, hver med $^{1}/_{2}$ Bergen 1723.

Saularuð, af Mandsnavnet Sauli, der findes brugt som Sideform af Sǫlvi (nu Solve, Salve, Saave); begge disse Former findes ogsaa i stærk Bøiningsform, Saulir og Sǫlvir. Jfr. Aulir som Sideform af Ǫlvir. Se PnSt. S. 244. Ldsbl. 288. Jfr. Suflærud under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne».

142. Rød. Udt. *rø.* — Rud RB. 190. Rød 1593. Rødt 1604.$^{1}/_{1}$. Roed 1668. 1723.

Ruð n., Rydningen.

142, 5. Svartedal. Udt. *sva'rtedæl.*

Anledningen til Navnet kjender jeg ikke.

143—145. Hem nordre, mellem og søndre. Udt. *hæmm.* — aa Hæme RB. 65. 71. Hem St. 76. 1593. Hemb 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{4}$. Heem DN. VIII 821, 1544. Hemb, H. mellom og H. søndre med Theien 1668. Hemb nordre, mellom og søndre (med Teien) 1723.

Hæmr, se Hof GN. 30.

146. Vold. Udt. *vøll.* — i Vælli RB. 72. Voldt St. 74 b. Wold 1593. Woldt 1604.$^{1}/_{1}$. Wold 1668. 1723.

Vǫllr m., Vold (Indl. S. 87).

147. Glenne. Udt. *glæ̀nne.* — i Glænnu RB. 65. Glinnde St. 74 b. Glenne 1668. Glende 1723.

Glenna f., aabent Rum i Skov. Græsplet mellem Klipper (Indl. S. 51). Navnet findes her i Amtet ogsaa i Borre (GN. 11), i Tjømø (GN. 5) og i Lardal (GN. 48).

148—150. Lefsaaker søndre, mellem og nordre. Udt. *læ̀ffsåker.* — i Læifsakrom (sønste, som kaldes Vestgaarden) RB. 64. 198. i Læifsakre RB. 65. 71. 72. 182. Leffsager DN. IV 137, 1320 (efter Afskrift fra 1555). Leffßager St. 66 b. Lobßager, Løßager St. 74 b. Lobßager 1593. Løbsagger 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$, desuden $^{1}/_{1}$ hørende til Raabygge Skibrede. Lefsagger søndre, Lebffsagger mellom med øvre Bagschiull, Leffsager nordre 1668. Læbsager søndre, mellem med Bagschiuel og Lebsager nordre 1723.

Leifsakr eller -akrar, af Mandsnavnet Leiv (Leifr), endnu brugt i den sydvestlige Del af Landet. Jfr. GN. 94. Se PnSt. S. 173. — Bagschiull er GN. 136.

151. Holt. Udt. *hølt.* — i Holte RB. 34. Holtt St. 75. Holtt med Lilleholtt 1668. Holt med Lille Holt 1723.

Holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57). — Jfr. Ramnes GN. 14.

152. Amundrød. Udt. *à'munnrø, à'nunnrø.* — Anondarud DN. II 398, 1390. Anundarud DN. I 352, 1383. Anundarrud RB. 64. 65. Amundrud St. 74 b. Andulrod 1668. Annueldroed 1723.

Da baade de ældre Skriftformer og Opgaverne om Udtalen fremvise forskjellige Former, kan man ikke med Sikkerhed sige, om Navnet er opr. Anundarruð, af Mandsnavnet Anundr (Ǫnundr), eller Ámunda(r)-ruð, af Mandsnavnet Ámundi (Ámundr). O. R. har været mest tilbøielig til at holde paa den førstnævnte Oprindelse, jfr. NG. Mscr. og PnSt. S. 6.

153. Spærre. Udt. *spæ̀rre.* — i Sperro RB. 65. Sparre 1593. Sperre 1604.$^{1}/_{1}$. 1605. 1668. 1723.

Sperra f., Bjelke, Tømmerstok; ogsaa i kollektiv Betydning (se Fritzner) og saaledes vel her. Ordet forekommer i flere Stedsnavne som 1ste Sammensætningsled. Sperre i Borgund paa Søndmør har anden Oprindelse (Sperdh NRJ. II 106).

154. 155. Heum nordre og søndre. Udt. *hềm (hề'm).* — i Hæidæimum (østre) RB. 65. i Heidheimum RB. 208. Hedem St. 75. Heidem St. 75 b. Heden 1593. Hedumb 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Hedemb 1605. Heumb nordre. Heum søndre 1668. Heeumb nordre og søndre 1723.

Heiðeimar, Sammensætning af heimr med heiðr f., Hei (Indl. S. 53). Adskiller sig i Udtalen fra Navnet Hem (GN. 143). 1ste Sammensætningsled haves i Gen. i Herredsnavnet Hedrum (opr. Heiðareimr).

156. Bjørkesti. Udt. *bjø'rkestí.* — Bierchesti 1668. Bierchestie 1723.

Vel opr. *Birkistigr, af birki n., Sted, bevoxet med Birketræer, og stigr m., Sti. Om den nuværende Udtale af 1ste Led jfr. GN. 81 foran. I Onsø haves Espesti som Gaardnavn.

157. Grøum. Udt. *grø'emm.* — i Groæimum RB. 64. 184. Graaem St. 75. Groem St. 75 b. Grodum 1593. 1604.¹/₁. Groum 1668. Grøumb 1723.

Samme Navn er vistnok Grøm i Fjære og Grøm ved Kristiansand, af hvilke dog ingen Form fra MA. er bevaret. Da den nuværende Udtale med ø neppe kan være fremgaaet af den ovfr. fra RB. anførte Form, synes der i MA. at maatte have været 2 Former af Navnet, en med ó og en med œ i 1ste Stavelse. S. B. mener, at dette beror paa et ældgammelt Formskifte af samme Art, som antaget ved Navnet Hœmr (af Háeimr). se S. 52 foran. 1ste Led i det her omhandlede Gaardnavn maa vistnok ialfald være beslægtet med 1ste Led i Gaardnavnet Grøstad, se GN. 162, som i gammel Tid findes skr. Grød-, Grod-. Nærmere om disse Navne se under GN. 162.

158. Liverød. Udt. *lí'verĕ.* — Lifuurud RB. 64. Lifuerrud St. 75. Liffverød (søndre) 1668 (da Underbrug til GN. 159). Liverød (nordre), Underbrug til GN. 125, Liverøed (søndre), Underbrug til GN. 159 1723.

Lífuruð, af Kvindenavnet Lífa, en i den senere MA. forekommende Sideform af det endnu i Norge brugte Kvindenavn Liv (Líf, Gen. Lífar, opr. Hlíf). Formen i St. gjengiver ganske vist den nuværende Udtale og henviser ikke til en ældre Form *Lífarruð. Samme Navn i Andebu (GN. 124). Se PnSt. S. 175.

159. Grette søndre. Udt. *grœ'tte.* — i Grættuænda RB. 64. i Greitto RB. 198. Grette St. 63. 1593. 1604.¹/₁. Grætte med Søndre Liffverød 1668. Grette med Søndre Liverøed 1723.

Gretta f., hvorom se Hof GN. 76. Ligger ved en liden Elv, og Navnet kunde forsaavidt her være Elvenavn. Hvorledes Betegnelsen Grettuendi er at forstaa, er vel usikkert. Dermed kan neppe menes en Udkant af Gaarden; men Navnet kan maaske staa i Forbindelse med det Underbrug Ende eller Afvende, som er nævnt under den nærliggende Gaard Gjerpen (GN. 125), og betegne: den Gaarden Gretta tilhørende Del af Lokaliteten Endi. — Gaarden er kaldet «søndre» i Forhold til GN. 5.

160. Ollerød. Udt. *ø'llerĕ.* — Vllofuarud RB 65. Vllaugarud RB. 208 (henført til Borre). Olderød 1668. Olleroed 1723.

Formerne i RB. antages PnSt. S. 18 at være Forvanskninger af Aslaugarruð, af Kvindenavnet Aslaug. gjennem en senere Form af dette Navn, Allaug (se DN. V 679 og II 755). Naar RB. paa 2 Steder har en Form, der begynder med Vll-, kan dette dog ikke være en Feil for All-, og ligesaalidt kan Vll- og den nuværende Udtaleform Øll- være opstaaet af en ældre Form All-. S. B antager, at den gamle Form har været *Ullofarruð, sms. med et forresten ukjendt Kvindenavn *Ullof (mindre sandsynligt *Ullaugarruð af et *Ullaug). I *Ullof maatte da sidste Led være det samme som i Kvindenavnet Álof (Álǫf) og første Led Ull-, som vilde svare til Wulþu-, et Forled, der findes i flere Personnavne i andre germanske Sprog og er beslægtet med det norske Gudenavn Ullr. Ull- kunde være gaaet over til Oll-, ligesom Gudenavnet Ullr hos Saxo heder Ollerus.

161. Lofstad. Udt. *lå'ffsta.* — Lofstaðar, Loftstaðer, Lopstaða (Gen.) DN. I 75. 76, 1294. i Loftstadhom RB. 184. i Lofzstadum RB. 194. Lofstad DN. IV 105, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Loffstadt 1604.¹/₁. Lofftstad med ¹/₂ Hougen 1668. Lofstad med ¹/₂ Hougen 1723.

Loptsstaðir, sms. med Mandsnavnet Loptr, hvorom se Hof GN. 81. Samme Navn i Lardal (GN. 71). Se PnSt. S. 177.

162. Grøstad. Udt. *grø'ssta.* — i Grødæstadum, i Grodæstadum RB. 208. i Grødastadum RB. 62. Grøestadt St. 68. Grøstad 1593. Grøstadt 1604.$^1/_1$. Grøestad med Øde Grøstad 1668. Grøestad med Hougen 1723.

Navnet findes ogsaa i Vestby, i Kraakstad, i Aas, paa Nesodden og i Lier. Paa de tre sidste Steder findes det ligesom her i MA. skr. Grœðastaðir. Den ovfr. anførte, en Gang forekommende Form Grodæ- er maaske unoiagtig. Da Gaarden ligger ved et Vandløb, kan man tænke sig som 1ste Led et Elvenavn af Stammen gróð-, med Betydning: den pludselig voxende, Flombækken, jfr. Thj. VSS. 1891 S. 186. Heraf forklarer ogsaa O. R. baade dette Navn og Navnet Grøum (GN. 157), idet han antager, at Mofjøl-(Dals- eller Rostad-)Elven, i Nærheden af hvilken begge disse Gaarde ligge i et Par Km.'s Afstand fra hinanden, har havt et Navn af nævnte Stamme (se NE. S. 79). Et saadant Navn kan dog neppe tillægges denne Elv, da den, efter hvad der er anført ved Botne GN. 59 og GN. 31. 32 i dette Herred, synes at have havt Navnet Grýta. Hvis Navnene Grøum og Grøstad indeholde et Elvenavn, maa dette have tilhørt 2 Smaabække, som ved disse Gaarde falde ud i Mofjølelven. Det synes dog lidet sandsynligt, at 2 Bække, mellem hvilke der ikke er længere Afstand end et Par Km., skulde have havt samme Navn, og de ældste bevarede Former af Gaardnavnene tyde ogsaa nærmest paa, at 1ste Led i begge ikke er ganske det samme, om de end ere beslægtede. Navne af den ovfr. anførte Betydning vilde vel ogsaa passe lidet til saa smaa Vandløb. Det maa derfor bemærkes, hvad der ogsaa er anført Bd. II S. 2, at de ovfr. nævnte Gaarde af dette Navn i Nesodden og i Lier efter sin Beliggenhed vanskelig kunne skylde noget Vandløb sine Navne. I ethvert Tilfælde staa vel disse Navne i nærmere eller fjernere Forbindelse med Verbet gróa, at voxe, uden at jeg nærmere kan angive hvorledes, naar der ikke kan være Tale om Elvenavn. Af Elvenavn kommer derimod sikkert Navnet Grøm i Fjære (se Bd. VIII S. 115) og Grøm ved Kristiansand, som efter Meddelelse af H. Ross ligger ved en Bæk, som udvider sig til Grokjønna og gaar forbi Grokleivanne.

FORSVUNDNE NAVNE.

i Skyrbudhom RB. 186 (gaaet ind under GN. 41).

Skyrbúðir, Flt., Boder, hvori der opbevares skyr, Surmelk. Samme Navn ifølge RB. i Berfendals S. (nu Skörbo) og i Tanum S. i Bohuslen (RB. 378. 386). Et Skörbo i Myckleby S. paa Oroust har vel ogsaa samme Oprindelse. Som Fællesord forekommer skyrbúr med omtrent samme Betydning.

i Snydhw RB. 186.

Synes nærmest at maatte forstaaes som Snýða f. Noget saadant Ord findes dog ikke i Oldn., men kunde maaske tænkes afledet af snúðr m., Kast, Løkke paa Enden af en Snor eller et Taug (af snúa, sno, vende i modsat Retning). Et saadant Navn kunde t. Ex. sigte til en Dals Bugtning. Mulig kan dog Formen i RB. være forvansket.

Tiorn RB. 64 (anført under Undrumsdal K.; formodentlig i Borre, se under «Forsvundne Navne» der).

Ialluþuæit RR. 64 (under Undrumsdal K.).

Jeg kan ikke sige noget sikkert om dette Navn. Iallu- kunde maaske staa for Jaldu- (Jǫldu-), af jalda f., Hoppe, dette Ord da rimeligst brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 32). Det staar neppe for Jarlu- (Jǫrlu-), af jarla f., en Jarls Hustru; men da man ofte i RB. finder -u og -a om hinanden som 1ste Leds Endelse i sms. Stedsnavne (jfr. t. Ex. ndfr. under Stufnarud), staar maaske Iallu- for Ialla- ɔ: Jarla-, Gen. af et Mandsnavn Jarli, der kjendes fra Sverige i MA. og ogsaa maa have været i Brug i Norge (PnSt. S. 146).

i Nolenne RB. 72. Naallenn, under Præstegaarden, St. 74 b (gaaet ind under Præstegaarden efter Matrikelen af 1723).

I Matrikelen af 1904 er Naalen Brugs-No. 15. 16. Navnet er vistnok Subst. nál f., Naal. «Naalen» findes som Navn paa smale Sund, paa trange Fjeldpassager, en enkelt Gang ogsaa som Elvenavn. Hvad det her kan sigte til, ved jeg ikke.

Stufnarud RB. 72. Stvfnvrud RB. 74. Stuwærud RB. 288 s. (gaaet ind under GN. 109).

Stufnaruð, sms. med stufn, stofn m., Stubbe (se Indl. S. 79).

i Makkastodom RB. 73 (anført under Vaale Kirke).

Maaske sms. med et Persontilnavn. Man kunde som saadant tænke paa makki m, Manke, eller paa et af maðkr, Mak, Maddik, afledet *maðki, der rigtignok ikke findes brugt; lydlig kunde Makkastaðir ogsaa være opstaaet af *Mát(t)kastaðir, hvori 1ste Led vilde være Gen. af mát(t)ki, best. Form af Adj. máttugr, mægtig, svær, der da maatte være brugt som Mandstilnavn. Det bliver dog alt kun usikker Gjetning. S. B. tænker paa en Feilskrift i Navnet: Makka- for Nakka-, Gen. af Mandsnavnet Nakki, som synes at forekomme i nogle faa Stedsnavne, hvoraf et sms. med staðir (PnSt. S. 185).

i Suæitzlande, i Svæidzlande (senere tilskrevet i Margenen: Sveinslande) RB. 73 (gaaet ind under Visestad, GN. 60).

Efter den senere tilføiede Form i RB. har O. R. antaget, at dette Navn er det samme som det under GN. 60 anførte Underbrug Swinsland (1668), Svindsland (1723) og altsaa er sms. med Mandsnavnet Sveinn (PnSt. S. 243). S. B. slutter sig til denne Opfatning, idet han holder Suæitzland for en af Sveinsland afslidt Form *Sveisland. Men at den senere Tilføielse i RB. er rigtig, synes mig dog ikke fuldt sikkert. Det under Visestad, GN. 60, indgaaede Swinsland har vistnok været en Part af det ikke langt fra Visestad liggende Svinsland i Botne (GN. 15); det synes nemlig lidet rimeligt, at der saa nær hinanden skulde have existeret 2 forskjellige Gaarde af Navnet Sveinsland. Men det forekommer mig da mindre troligt, at samme Gaard skulde skrives RB. 194 i Sweinslandum (se Botne GN. 15) og RB. 73 i Suæitzlande (Svæidz-). Da den egentlige Text i RB. ikke giver nogen Antydning af, at Suæitzland laa i Nærheden af Visestad, kan det vel have været en fra Sveinsland forskjellig Gaard, der har ligget paa et andet Sted i Vaale S. Jeg kan imidlertid ikke give nogen Forklaring af Navnet Suæitzland.

i Gudleifstodom (søndre og nordre) RB. 73. Gullickstadt s. og n. St. 74 b (laa da under Præstegaarden og er formodentlig gaaet ind under denne).

Guðleifsstaðir, sms. med det gamle Mandsnavn Guðleifr (nu Gulleiv). Formen i St. beror paa Sammenblanding af Navnene Guðleifr og Guðleikr. Se PnSt. S. 100.

a / i Teigunum i Undrumsdal RB. 79. Tegon i U. St. 72 b.

Dat. Flt. i best. Form af teigr m. (Indl. S. 81).

Berghennar i Undrumsdal DN. IX 275, 1445 (gaaet ind under GN. 140. 141, Sollerød).

Maa være opr. *Bergvin, en Sammensætning af berg n. og vin f.; nærmere om dette Navn under Sande GN. 62.

Jolaberg RB. 76 s. DN. XI 151. 157, 1441 (gaaet ind under GN. 97 og 106).

Jólaberg. 1ste Led antagelig det af Aasen anførte Plantenavn Jol m., der efter ham er Skov-Angelica (angelica sylvestris). Af samme Udspring kunne flere norske Stedsnavne formodes at være, som Joleim i Gol, Jultoen i Sørum og det nu forsvundne Jolaegg i Fet. Jol er vel samme Navn som det oldn. njóli m., der brugtes om Stænglerne af en anden Angelica, archangelica officinalis, til hvilken Plante vel en Del med Jol- begyndende Navne i Fjeldregionen sigter. Jfr. Bd. II S. 249.

Hurdarbak RB. 73. Hardebacke Ødegaard St. 74.

Hurðarbak, se Hof GN. 48.

i Ketostadom RB. 72. Kettustadt St. 74 b (laa under Præstegaarden og er vel gaaet ind derunder).

Maaske *Kettustaðir, sms. med ketta f., Hunkat, der vel kunde være brugt som Persontilnavn ligesom kǫttr, Kat, og køysa, Hunkat. Det findes ialfald som 1ste Led i Kjettetorp i Borre (GN. 82), antages Bd. III S. 118 at findes i Kjøstad i Løiten (i Kæzstadhum DN. V 497, 1440), og formodes af K. Rygh (Bd. XIV S. 254) i Navnene Kitterød i Id, Kjøtrød i Soknedalen S. T.hjems Amt og mulig i det forsvundne Kittorud i Ullensaker (isaafald vel ogsaa i Kittarud, forsvunden Gaard i Aas). Da der efter flere Stedsnavne synes at maatte have existeret et Elvenavn *Ketta, er der ogsaa Mulighed for, at det er dette, som ligger til Grund for dette forsvundne Navn i Vaale.

i Rudunum i Undrumsdal RB. 64. DN. IX 275, 1445.

Ruð n., Rydning, i Dat. Flt. i best. Form.

Suflærud i Undrumsdal RB. 198.

Maaske Feil for Saularud og altsaa det nuværende GN. 140. 141 (NG. Mscr.). — Det kunde dog ogsaa være samme Navn som Sulerud i Eidsberg, der findes skr. Suflærud (DN. V 328, 1409), Suflurud (RB. 166 o. fl. St.); Bd. I S. 134 antages dette Navn at være sms. med et Elvenavn Sufla, men da et saadant Elvenavn ikke med nogen Sikkerhed kan paavises andensteds, kan det vel være tvivlsomt, om det har existeret.

i Kirkiubønom i Undrumsdal RB. 208.

Kirkjubœr; maa efter sit Navn antages at have ligget nær Kirken, som maaske stod paa Gaardens Grund. Mulig har Stedet været en Part af en større Gaard, hvortil Nordby GN. 137 kan have hørt.

Mykines i Undrumsdal RB. 208 (gaaet ind under GN. 131).

Mykines; samme Navn er Stokke GN. 115. 116, hvor nærmere Forklaring er given.

Guthu, Ødegaard under Hem DN. VIII 821, 1544.

Af gata f., Vei.

Aallethuedt Ødegaard St. 75.

Kan være *Ála þ v e i t, af det gamle Mandsnavn Áli; Aalerod i Vestby (Aalarud RB.) skrives St. 9 Allerudt. Mindre sandsynligt er vel *A l r a þ v e i t, sms. med Gen. Flt. af ǫlr m., Older, Oretræ.

Blintheg St. 75.

Sidste Led er vel t e i g r m. (Indl. S. 81). Om 1ste Led er neppe noget sikkert at sige; Forklaring af Adj. blind synes mindre trolig. Om endel gamle Navne, som begynde med B l i n d-, se Bd. II S. 101.

Stenmanderudt St. 75.

Navnet har Lighed med den gamle Form af det nuværende Martnerud, Hof GN. 21; men et S t e i n m a n n a r u ð synes neppe, saaledes som M a r k m a n n a r u ð, at kunne have en rimelig Betydning. Stenmanderudt kunde være opstaaet af *S t e i n m u n d a r r u ð; men noget Mandsnavn S t e i n m u n d r synes ikke at være kjendt. Da Steinman forekommer i Middelhøitydsk i Betydningen Stenhugger, gjetter S. B. paa, at 1ste Led er dette Ord; det kunde være indkommet som Laaneord fra Tydsk.

i Totastadom i Undrumsdal DN. IV 137, 1320 (efter Afskrift fra 1555).

Har vistnok ligget i Sem; se under «Forsvundne Navne» der. (NG. Mscr.).

[i Fokko under Undrumsdal K. RB. 65].

Jfr. «Forsvundne Navne» i Hof Herred. Her i Undrumsdal er der vist ikke noget Vandløb af saadan Betydning, at man for dette Navn tør antage samme Oprindelse, som jeg har gjettet paa for F o k k a (Þ o k k a) i Hof. — Dette Navn findes ikke optaget i NG. Mscr., men er her tilføiet efter NE. S. 54.

GAMMELT BYGDENAVN.

Et Navn for en Del af Bygden stikker vel i: i Bakka a S w æ d o n n e RB. 190, jfr. Biørke i S i n d e n a DN. III 621, 1461 (det sidste Navn maa være feilskrevet eller feillæst).

S v æ ð a f. Ordet maa være afledet af et s v á ð n., hvoraf ogsaa oldn. s v æ ð i n., vindhaardt Sted, jfr. det hos Aasen anførte Svoda f., Sted, hvor Fjeldgrunden er blottet ved Afskylling eller Skred, nøgent Fjeld (beslægtet og omtrent enstydigt med Sva og Svaberg). Navnet findes ellers som Gaardnavn i Rakkestad, nu Sveen GN. 190, skr. i S n æ d o RB., og i Indre Holmedal, nu Sveene. Det er saaledes af Oprindelse og Betydning ganske forskjelligt fra det meget almindelige S v i ð a, af s v í ð a, brænde: Land, som er ryddet ved Brænding af Skoven (nu sædvanlig skr. Sveen). Se Bd. I S. 117. — Den ovfr. anførte Gaard B a k k i er GN. 64, Biørke GN. 82. Hvis i S i n d e n a er en Feil for i S w æ d o n n e, synes S v æ ð a at have været Navn paa det midterste Strøg af Vaale Hovedsogn.

7.

BORRE HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Borre. Udt. *bå'rre.*

Ældre Navneformer: á Borró Ynglingasaga [Hkr. S. 39]. [á Borrói smst. S. 39]. a Borro, Borro k. og s. RB. 52. 63. 64. 68. 69. 70. 184. 194. 199. 234. 263. 303. DN. I 519. 520, 1429. II 258, 1353. V 114, 1340. X 141, 1446. XI 18, 1318 (efter Afskrift fra 1441). 42, 1350. 83, 1398.

a Borra (Borræ), Borra (Borræ) k. og s. RB. S 53 s. 68. 198. 208. DN. I 470, 1416. IV 445, 1391. IX 275, c. 1445. XI 107, 1407.

Borre s. DN. I 589, 1449. II 757, 1509. 854, 1546. IV 106, 1315 (efter Afskrift fra 1441). V 843, 1552. XI 800, 1558. [XV 6, 1320 (efter Afskrift fra 1555)]. [i Borre DN. XV 99, 1497. 125, 1517].

Bore s. DN. V 832, 1547.

Borge 1578.

Baare 1668.

Borró f. Af S. B. (Ark. f. nord. fil. VII S. 263) forklaret som sms. enten af borg f. (Indl. S. 44) eller af borð n., Rand, Kant, med ró (rá) f., Vraa (Indl. S. 69). Naar Navnet, uagtet det sikkert er Hunkjønsord, i Digtet Ynglingatal i Ynglingasaga har Dativendelsen -i, som om det var Intetkjønsord, er dette, som paapeget af S. B. paa anførte Sted, et Sidestykke til, at flere andre Hunkjønsord, t. Ex. ló f. (Indl. S. 66) som Stedsnavne eller som 2det Led i sms. Stedsnavne kunne have Dat. paa -i. Da Borró kun kan sees at have været Bygdenavn, ikke opr. Gaardnavn, er det neppe muligt at sige med nogenlunde Sikkerhed, om 1ste Led er borg eller borð, eftersom man ikke, hvor det gjælder et helt Herred, kan finde et Bevis for Sammensætning med borg i den naturlige Situation, som saa ofte ved derved sms. Gaardnavne, naar Gaarden ligger ved en Høide, der kan antages at have været skikket til Anlæg af en «Bygdeborg». Hvis 1ste Led er borð, maa Navnet sigte til Beliggenhed ved Kysten.

BORRE SOGN.

Kirken var i den katolske Tid viet til St. Olaf og St. Nicolaus (RB. 68).

Gaardenes Navne: **1. Nygaard.** Udt. *nẙ'gål.*

2. Aasgaarden. Udt. *å'sgåla.* — i Aasgardhom RB. 184. Aaßgaard 1593. 1604.¹/₁. Aaßgaarden med Lofftved og Bollerud (paa det sidste Brug 5 Strandsiddere) 1668. Aasgaarden med Lofterøed 1723 (15 Strandsiddere).

Á s g a r ð r, se Hof GN. 86. Fra denne Gaards Navn skriver Ladestedet Aasgaardstrands Navn sig. — Om Lofftved se GN. 3, 3; om Bollerud se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

2, 27. Øde-Rydningen. Alm. kaldet *rø'nningen.*

3. Kjær ytre. Udt. *kær.* — i Kærræ RB. 184. i Kiærre RB. 208. Kier 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Kier 1668. Yttre Kier 1723.

*K j a r r n., Krat, kratbevoxet Myr (Indl. S. 60). Andre Parter af denne Gaard høre til Sem Sogn og Herred (GN. 71). Tillægget «ytre» har Gaarden faaet i Modsætning til GN. 41.

3, 3. Lofstvet. — Er vel det Underbrug til Aasgaarden, som anføres 1668. 1723.

*L o p t s þ v e i t. Maaske sms. med det gamle Mandsnavn L o p t r, hvorom se Hof GN. 81. Dette Stedsnavn er imidlertid ikke medtaget i PnSt. under L o p t r, og det kan vistnok ogsaa være sms. med l o p t n., Bygning paa to Stokværk, da þ v e i t (Indl S. 83) maa kunne være indgaaet i Sammensætning med dette Ord, naar man i Oldn. har l o p t s g e r ð i (jfr. S. Bugge i PnSt. S. 296). Lofterøed i 1723 maa vistnok være en Feil.

4. Ra. Udt. *rā.* — Mon denne Gaard menes ved: Rod vider Borro kirkiu RB. 284 (Gaarden ligger et godt Stykke søndenfor Kirken)? Radt St. 66. Rad 1668. Raed 1723.

R ǫ ð f., Rad, nu Intetkjønsord, synes som Stedsnavn at have betydet: Grusryg, Grusbanke og har særlig været brugt om Jøkelgjerder (Moræner) fra Istiden (se nærmere herom Indl. S. 73). Ifølge A. Helland, Jordbunden i Jarlsberg og Larviks Amt, S. 126 f. begynder det store Ra i dette Amt paa Øen Vealøs, fortsætter som en Grund under Vandet over til Horten, hvorfra det strækker sig langs Kysten mod Sydvest over Borre Kirke til Stationen Kjær paa Grændsen mod Sem Herred, hvor det har en Høide af 82 Meter over Havet. Gaarden Ra ligger lige ved Kjær.

4, 4. Snerken. Udt. *snæ'rken.*

Maa være det Hankjønsord, der betyder: tynd Skorpe, skrumpen Hinde, og som paa Østlandet heder Snerk, men ellers Snerke. Ordets Grundbetydning maa være: noget rynket, sammenskrumpet; men hvad Navnet kan sigte til paa Stedet, ved jeg ikke. Et beslægtet svensk Dialektord snurk, snork kan betegne den yderste Del af noget, men nogen saadan Betydning haves ikke i Norsk.

5. Læret. Udt. *læ'rĕt.* — i Læirælto (nedre og ovre) RB. 184. Leerelt 1593. Lerolt 1604.¹/₁. Lerold 1605. Læritt 1668. Lærrit 1723.

Leirelta f., Lerælte. Navnet maa vel have sin Grund i, at der engang har været meget fugtig Grund paa eller ved Gaarden. Med Hensyn til Vokalen i Nutidsformens 1ste Stavelse kan sammenlignes med Lærum i Sande (GN. 94) og i Vaale (GN. 101). Se Ldsbl. 289.

6. Dal. Udt. *dal.* — Dall 1593. 1668. Dahl 1723.

*Dalr m., se Indl. S. 47.

7. Adal østre. Udt. *a'dal.* — i Adaldale (østeste) RB. 68. i Aadaldal (øvre), i Adhaldalom (sønste og vesteste) RB. 69. i Adaldale (øvre) RB. 71 s. Adrædall DN. X 141, 1466. Adall, Aadall St. 66. 66 b. Audal 1593. Adall 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₄. Adell 1605. Audall østre 1668. Augdall østre 1723.

Aðaldalr. 1ste Led, som er blevet stærkt afkortet i Udtalen, er aðal-, der i det gamle Sprog som 1ste Led i sms. Ord udhæver det, Ordet betegner, som Hoveddelen, som det væsentlige ved Tingen (aðalbygð, Hovedbygden; aðalskáli, den egentlige Skaale i Modsætning til Forstuen). Aðaldalr bliver altsaa: Hoveddalen. Det kan tænkes forstaaet i Modsætning enten til Sidedale eller til andre Gaarde af Navnet Dal. Jfr. Stokke GN. 44. Navnet har tidligere feilagtig været skr. Augedal. Se Ldsbl. 290. — De andre Parter af Gaarden ere GN 53. 54. 57. 58.

8. Friberg. Udt. *fri'bær.*

Vist et i sen Tid lavet Navn.

9. Fjukstad. Udt. *fju'kksta.* — a Fiwkstadhum RB. 69 s. i Fiostadum RB. 208? Fiøgstadt St. 65. Føgstad 1593. Fygstadt 1604.¹/₁. Fiugstad 1668. 1723.

Navnet Fjukstad forekommer ogsaa i Vikten (Bd. XV S. 367), hvor ingen Form fra MA. er bevaret. Navnet i Vikten holder O. R. for sms. med et ellers ukjendt Mandsnavn Fljúgr, som synes at ligge til Grund for nogle andre Gaardnavne. Det er isaafald forskjelligt fra det her omhandlede Navn, da ingen af de ovfr. anførte gamle Former fremviser noget l. Der synes ikke at være noget i Veien for, at i Fiostadum kan betegne denne Gaard, og man har saaledes at udgaa fra denne Form som den ældste. S. B. har meddelt mig flg. Forklaring: «Den nuværende Form synes nærmest at vise tilbage til Fjúkstaðir, men dette kunde mulig være opstaaet af *Fjósstaðir, jfr. Formen i RB. 208. Da vilde k foran st være indskudt (idet den foregaaende Vokal tillige blev forkortet), jfr. t. Ex. Vaale GN. 112. Betydningen bliver dog usikker. Mulig kunde Fjósstaðir igjen være opstaaet af et ældre *Fjósstaðr, jfr. Húsastaðir af *Húsastaðr (Bd. XVI 189. 299). *Fjósstaðr behøvede vel neppe at betyde: Tomten af et Fjøs, men kunde vel betyde: et Sted, hvor der holdtes Kvægmarked. Ved Siden af fjós n. (af fé-hús), Fjøs, synes der nemlig engang at have været et Hunkjønsord *fjós (af *fé-hós), hvis andet Led betegnede: Flok, og svarede til angelsachsisk hós f., Skare, Flok; jfr. A. Noreen i Arkiv f. nord. filol. III S. 110 ff. Det vilde vel være altfor dristigt at gaa ud fra Formen i Fiwkstadhum og at forklare k fremkommet paa samme Maade, som k i svenske Dial. fykks, Fjøs, forklares af Noreen.» Om det her formodede *hós se ogsaa under GN. 62 ndfr.

10. Vestmanrød. Udt. *væ'ssmônrø, væ'ssmøre* (i Undrumsdal siges *væ'ssmĕnrø*). — Væstmandzsrud RB. 184. Wesmundrod 1605. Westmandrød 1668. Westmanroed 1723.

Vestmannsruð, sms. med Gen. af Vestmaðr (egentlig: en Mand, som er kommen vestfra), der findes brugt som Mandsnavn et Par Gange paa Island i Landnaamstiden (Landn. 228. 234) og enkelte Gange i 14de Aarh. i Norge i Osloegnen (DN. III 133. IV 485. II 342). Ogsaa Navnet Aust-

maðr forekommer et Par Gange (DN. II 702. III 399, begge Gange i den sydlige Del af Vestfold). Ved Skoger GN. 79, 7 maa «Vestmand» være at opfatte anderledes. Se PnSt. S. 278.

11. 12. Glenne øvre og nedre. Udt. *glæ̀nne.* — i Glænnorudi RB. 68. i Glænno (øvre) RB. 69. Glennde St. 66. Glende 1604.¹/₄. 1605. 1668. Glende og Glænde 1723.

Glenna f., se Vaale GN. 147. Glennuruð har vel været en fra Glenna udgaaet Rydning.

13. Gannestad. Udt. *gà nnesta.* — i Gandastadum RB. 59. Gannestad 1593. 1604.¹/₁. Gannestad med Øde Gannestad (Underbrug til Præstegaarden) 1668. 1723.

Gandastaðir eller Gandarstaðir? Stammen gand- findes med uvis Betydning i adskillige Stedsnavne (se herom Bd. I S. 212), og et Par af disse antages NE. S. 63 at komme af et Elvenavn af denne Stamme. Da her intet Vandløb er ved Gaarden, maa dette Navn have en anden Oprindelse. Man kunde gjette paa et Mandstilnavn som 1ste Led. Som saadant findes flere Gange i gammel Tid brugt gandr m., Kjæp, især en saadan, der anvendtes som Trolddomsmiddel (K. Rygh S. 18); men da dette Ord i Gen. heder gands, ikke gandar, maatte man tænke sig, at et gandi kunde være afledet deraf og ligge til Grund for dette Gaardnavn. Jeg vil dog fremsætte en anden Formodning, der forekommer mig troligere. Ved Borrevandets sydlige Ende ligger nu en Myr, der skal være blevet mere og mere opdyrket. Hvis Vandet selv i gammel Tid har strakt sig noget længer mod Syd, vilde Gaarden have ligget ikke saa langt fra dettes Sydende, og der er da Mulighed for, at dens Navn har et gammelt Navn paa Borrevandet som 1ste Led. Gandr m. antages Bd. II S. 235 at have været Navn paa en Bugt af Øieren; men da Gen. deraf vel vilde hede Gands, maa man vistnok antage, at Vandets Navn har været Gǫnd f., Gen. Gandar. Sønavne ere rigtignok i Almindelighed Hankjønsord ligesom Fjordnavne; men der findes dog Sønavne af Hunkjøn (Rǫnd, Mjǫrs), og Gǫnd f. synes at have existeret som Fjordnavn. Det findes nemlig i MA. brugt som Navn paa en Bygd søndenfor Stavanger (det nuværende Høiland Sogn), men er her efter al Sandsynlighed opr. Navn paa Fjorden (Gandefjorden), og det kan da vistnok ogsaa have været Sønavn. Man kan forresten sammenligne med Gaardnavnet Gandvik, nu Gangvik, i Hitterdal og med det bekjendte, af Stammen Gand- afledede Sønavn Gjende (opr. *Gendir). Et nu forsvundet Navn i Melhus, af Gandzstadom (AB. 45), indeholder vel, hvis Formen er rigtig, Gen. af gandr, brugt som Persontilnavn (Bd. XIV S. 289).

14. Vasmarken. Kaldes *kæ̀rkebakken.*

15. Præstegaarden. — Orratuft RB. 68. — Herunder indgaaet: ¹) Gunororud RB. 68. Gunnerudt St. 66 b. Gunderød 1668. Gunderøed med Schaflestad 1723. Nu udt. *gù nnerø.* ²) Duerød 1593. 1604.¹/₄. Duffuerød 1605. 1668. Duverøed 1723. Nu udt. *dù verø.*

Orratupt, sms. med Gen. af Fuglenavnet orri, Aarhane, maaske i dette Ords Brug som Mandstilnavn (K. Rygh S. 48).

¹) Gunnerød er opr. *Gunnvararruð, sms. med Kvindenavnet Gunnvǫr, som fremdeles bruges i det sydlige Norge i Formerne Gunnor, Gonner, Gønner. Se PnSt. S. 107. Om Schaflestad se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. — ²) Duverød er opr. *Dúfuruð, af Fuglenavnet dúfa, Due, eller af dette Ord brugt som Tilnavn, jfr. Bd. II S. 146; dette Gaardnavn forekommer dog saa ofte, at jeg anser det for rimeligst, at det er Fuglenavnet, som ligger til Grund. Stedet maa da have faaet Navnet, fordi Vildduer have holdt til der.

16. Basto. Udt. *bà ssti.* — Bastøen 1593. 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Jeg har ingen anden Forklaring at give, end at Navnet kan være sms. med b a s t n., Bast, se Vaale GN. 112. Øen er skovbevoxet, men lidet dyrkbar. Navnet Bastholmen forekommer flere steds. Som 2det Led afslides i Udtalen det gamle ø y ofte til -i og -e, jfr. t. Ex. Stokke GN. 43, Nøtterø GN. 23, Tjømø GN. 21.

17. 18. Vold søndre og nordre. Udt. *vøll, våll.* — Wold 1593. Woldt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_4$. Wold søndre, W. nordre med Øde W. 1668. Wold søndre med Lille W., W. nordre med Øde W. 1723.

*V ǫ l l r m., græsbeboxet Slette (Indl. S. 87).

19. Eik. Udt. *eik.* — Egh 1593. Eegh 1604.$^1/_1$. 1668. Eeg med Kongstad 1723.

*E i k f., Trænavnet brugt som Gaardnavn, jfr. Strømmen GN. 20. — Kongstad er ogsaa nævnt under GN. 30.

19, 19. Steinsnes. Udt. *stei'nsnes.*

20. Røre. Udt. *rø're.* — i Røyro RB. 70. 72 (nordre Gaard). Rørre St. 63 b. 66. Rørrenn St. 65. Rørrum 1593. Rørenn 1604. $^1/_1$, $^1/_1$. 2 Gaarde Røre, den ene med Øde R. 1668. Søndre Rørren med $^1/_2$ Øde R. og Nordre Rørren 1723.

R ø y r a f. Kan forklares som dannet af r ø y r r m., Rør, Siv, men er maaske snarere afledet af r ø y r r (h r ø y r r) m., Stenrøs, der er bevaret i svensk rör n., og hvoraf Spor findes i Oldnorsk.

20, 2. Grønlien. Udt. *grø'nnlia.*

20, 3. Hagen. Udt. *ha'gan.*

20, 13. Sollistykket. Udt. *só'listøkke.*

20, 30. Baahusløkken. Kaldes mest blot *bå'hús.*

Baahus er Opkaldelsesnavn. se Indl. S. 8. Jfr. GN. 61, 1.

21. Tveiten. Udt. *tvei'ten.* — Tuedenn 1604.$^1/_4$. Tuetten 1668. Tvetten 1723.

*Þ v e i t f., se Indl. S. 83.

22—24. Sem øvre, mellem og nedre. Udt. *sæmm.* — a Sæme RB. 68. 69. Sæm (nedste) DN. IV 445, 1391. Semb 1593. 1604. $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Semb øvre med Øde Røre, Semb mellom og S. nedre 1668. Semb øvre med $^1/_2$ Øde Rørren, Semb mellom og S. nedre 1723.

S æ m r, sammendraget af S æ e i m r, Søgaarden, som er sms. af s æ r m., Sø, med h e i m r. Gaarden ligger ved Borrevandet. Her i Amtet samme Navn i Nøtterø (GN. 116), i Sandeherred (GN. 7) og som gammelt Navn paa Jarlsberg Hovedgaard.

22, 4. Slettemyr. Skal kaldes *mý'ra* (ogsaa *bó'nnemýr*).

Matrikelnavnet kan være sms. med Sletta, flad Strækning, eller med et af s l å t t r m., Slaatteland, afledet Hunkjønsord. — Det sidst anførte Dagligaavn maa vel være sms. med Subst. Bonde, uden at jeg kan sige noget nærmere om Meningen af dette Navn. Jfr. GN. 37, 21.

25. Eskebæk. Udt. *æ'ssjebækk.* — i Eskibek RB. 303. Eskebeck 1593. Eschebeck 1604.$^1/_1$. Eschebech 1668. Edschebech 1723.

Eskibekkr, efter Formen sms. af eski n., et med Asketræer bevoxet Sted, og bekkr, Bæk. Et Eskibek (Akk.) findes ogsaa anført RB. 241 som liggende i Nannestad S., antagelig det nuværende Eskerud. Ved begge disse Gaarde er der en Bæk. Eskibekkr kan dog mulig være en yngre Form for et ældre usammensat Elvenavn Eskja (afledet af Trænavnet askr). Se Bd. I S. 393. NE. S. 43.

26. Knutsrød. Udt. *knú'ssrø.* — Knutzrud RB. 68. 70. 71. Knudtzrudt St. 66. Knudtzrøed 1668. Knudsrøed 1723.

Knútsruð, sms. med Mandsnavnet Knut (Knútr), se PnSt. S. 162.

27. Holtan. Udt. *hå'ltan, hø'ltan.* — [Holtar Ynglingasaga, Hkr. S. 39]. Holttenn St. 65. 1593. Holdtenn 1604.$^1/_1$. Holtten 1668. Holtan 1723.

*Holtar Flt., se Sande GN. 135. Antages at være den i Ynglingasaga omtalte Gaard Holtar, hvor Kong Halfdan den milde og matilde boede.

28. Baggerød. Udt. *ba'ggerĕ, bæ'ggerĕ.* — Baggarudh RB. 194. Baggerod DN. IV 106, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Bagrød 1593. Baggerod 1604.$^1/_1$. Baggerud 1605. Baggerøed 1668. 1723.

Baggaruð, af Mandsnavnet Baggi (fundet brugt af og til i Viken) eller af det hyppig brugte Tilnavn baggi. Se PnSt. S. 26.

29. Apenes med Østøen, Mellemøen [og Vealøs]. Udt. *a'pnes, a'pĕnes.* — Appellenes, Appillines DN. I 589, 1449. Apelnes St. 66. Appenes 1593. Appelnes 1604.$^1/_1$. Apelnes 1605. Appildnes 1668. Appildnæs 1723.

*Apaldrnes eller *Apaldranes, sms. med apaldr m., Vildæbletræ. Fra dette Trænavn er en stor Mængde Stedsnavne, deriblandt flere Sammensætninger med nes, udgaaede; men Nutidsformen har ofte fjernet sig meget langt fra den gamle. Se Ldsbl. 291.

Østøen og Mellemøen høre med den vestligste Ø (Løvøen, udt. *lø'vøia*) til Løvøerne: Laufeyjar Haakon Haakonsens S. Fornm. s. IX 267. 338. I 1604 nævnes Øenn og Mid Øenn som hver sin Fuldgaard. I 1723 forekommer Østerøen og Mellumøen som Pladse under Falkensten (se under «Forsvundne Navne»). Paa den vestligste Løvø (der forøvrigt hører under GN. 30) staar Ruiner af Lauføy kirkja (RB. 71), se under «Nedlagt Kirke» ved Herredets Slutning.

Lauføyjar, Løvøerne, med Løvtræer bevoxede Øer. Den Ø, der nu heder Løvø, er forenet med Fastlandet ved en Tange. — Vealøs er opr. *Viðalaus, træløs, eller *Viðarlaus, skovløs, Adj. i Hunkjønsform som Ønavn.

30. Falkensten med Røre, Røre øde og Skavli. Udt. [1]) *fa'lkenstén.* [3]) *skă'vlĕ.* [1]) a Slædauaghe RB. 69. 72. Sledawag DN. III 457, 1417. Slewog DN. IV 106, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Falchensten med Kongstad, Malmø og Nødøen 1723. — [2]) Røren 1668 (under Falkensten). Rørren 1723 (ligesaa). [3]) i Skafliid RB. 194. Skaflid DN. IV 106, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Skoulij 1593. Schafflij 1604.$^1/_1$. Skafflij 1605. Schafflj 1668 (endnu da egen Gaard). Schaflie 1723 (ligesaa).

[1]) Sleðavágr, vel ikke af sleði m., Slæde, men af det Slede m., som efter Ross bl. a. i Vestfold bruges om en Art Fiskeredskab (paa andre Steder Sleda eller Sløda f.); om 2det Led vágr m. se Indl. S. 84. Gaarden var fra sidste Fjerdedel af det 16de Aarh. i vel 100 Aar Sædegaard for den

danske adelige Familie Lange. Jfr. Gaardnavnet Sleviken i Aremark, i Onsø og i Krødsherred, der antagelig har samme Betydning. Se Bd. I S. 187. — [2]) Om Røren se GN. 20. — [3]) Skaflíð, Li, hvor man hugger Skav, d. e. Kviste og Smaatræer, hvis Bark benyttes til Kreaturfoder. Ordet Skav findes i denne Betydning paa fl. St. i Navne som Skavaasen, Skavdalen, Skavhaugen; jfr. ogsaa Skavogg i Askim (i Skafhogge RB.), Sted, hvor man hugger Skav. Se Bd. I S. 38.

31. 32. Vik nordre og søndre. Udt. *vík.* — nordsta Wiik RB. 69 s. Wiik DN. III 457, 1417. Wick St. 67 b. Wiig 1593. Wige 1604.¹/₁, ¹/₁. Wigh nordre og søndre 1668. Wiig nordre og søndre 1723.

Vík f., se Indl. S. 85. Ved en liden Vik i Borrevandet.

33. Haukli. Udt. *hau'klĕ.* — Haukaliidh RB. 185. Hogelj 1593. 1604.¹/₄. Hochlj 1668. Hochlie 1723.

Haukalíð? Ligger paa Vestsiden af Borrevandet ved en Bæk, hvorfor Navnet NE. S. 94 antages at kunne være sms. med Elvenavnet Hauka (efter O. R. afledet af haukr, Høg). Hauka- i RB. maa isaafald være en Svækkelse af Haukn-. Navnet kan dog vist ligesaa godt være sms. med Gen. Flt. af Fuglenavnet haukr, altsaa: en Li, hvor Høge holde til. Jfr. Sem GN. 118.

34. Eikenes. Udt. *ei'kenes.* — Egenis 1593. Egenes 1604.¹/₄. Eegenes 1668. Eegeness 1723.

*Eikines, se Hof GN. 49.

35—37. Solberg østre, mellem og vestre. Udt. *sô'lbær.* — i Solbergom RB. 68 (vesteste). 69 (østeste). i Soolberghi RB. 208. Soolbergh RB. 263. Solberrig St. 66. Solbierg 1593. Solberg 1604. ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Solberg østre, Soelberg mellom, Soelberg vestre med Bondedallen 1668. Soelberg østre, mellom og vestre med Bøendahl 1723.

Sólberg, Sólbergar, se Strømmen GN. 8; her vistnok med samme Betydning, som der antaget.

37, 21. Bondalen. Udt. *bô'nndælen.* — Bondedallen 1668. Bøendahl 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 37).

Ligger ved en Bæk og er NE. S. 20 opført under en Elvenavnstamme Bon-, hvortil Elvenavnet Bonnaaen i Visten henføres. Ved den samme Bæk ligger dog, som bemærket smst., Skreppedal GN. 69 og Grette GN. 70, saa Oprindelse af Elvenavn synes at være usikker. Indeholder virkelig 1ste Led et Elvenavn, har dette maaske heller været Navn paa den lille Tverbæk, som fra vest løber ud i nævnte Bæk, paa hvis østre Side Bondalen ligger. S. B. antager NE. S. 315, at dette Elvenavn har havt Formen Bón, med Betydningen «den blanke». Maaske er dog 1ste Led Subst. Bonde, som antaget ved GN. 22, 4; jfr. den ovfr. anførte Form fra 1668.

38. 39. Rygland nordre og søndre. Udt. *ru'gglann.* — i Ryglange RB. 68 (nordre). 69 (nordre). 71. 208 s. Røgland St. 66 b. Røggeland 1593. Røgland 1604.¹/₁. Rygland nordre og R. søndre med Schieldrom 1668. Rygland nordre og R. søndre med Schieldrumb 1723.

Rygglangr, Sammensætning af ryggr m., Ryg, i overført Betydning: langstrakt Forhøining af Jord eller Fjeld (Indl. S. 72), med Adj. langr, lang. Sidste Led er i Tidens Løb svækket til -lann; jfr. Landskog af *Langsskógr Bd. II S. 49. Bd. IV, 2 S. 246 har jeg formodet den omvendte For-

andring af -land til -lang i Navnet Maslangrud i Etnedalen (for *Matlandruð?). Overgangen af opr. y til Udtalens u i 1ste Stavelse er sjelden; jfr. t. Ex Fylken, udt Fulkji. i V. Slidre. Rygglangr kan sammenstilles med Navnene Midlang i Vik (i Myrlange BK. 50 b) og Brennlang, udt. Bryllaam, i Etne (Brenndlang 1563). Man kunde i saadanne Navnedannelser ville opfatte langr i en lign. Betydning som i Adj. endilangr, om Udstrækningen i Længde fra Ende til anden, altsaa: Ryggen, Myren osv. i hele dens Længde. Men da Gaarden ligger i den sydlige Ende af et lang og smalt Høidedrag (Sydspidsen af Skaaneaasen) og langtfra omfatter dette i dets Helhed, passer en saadan Betydning ikke. Disse Navne maa nærmest forstaaes omtrent paa samme Maade som Adj. hærulangr, der findes som Tilnavn (K. Rygh S. 31) i Betydning: som har langt graat Haar, saa at Betydningen bliver: Gaard, som ligger ved en lang Ryg, Myr osv., og man behøver altsaa ikke at antage, at Rygglangr nogensinde har været brugt som Navn paa Høidedraget. — Underbruget Schieldrom har vel samme Oprindelse som Skjeldrum i Skoger (GN. 62). Jeg ved ikke, hvor Stedet har ligget; hvis det har været paa eller ved Skaaneaasen, har 1ste Led, skjǫldr, vistnok sigtet til denne.

40. Toen. Udt. *tô'n.* — Thornn 1593. Thoenn 1604.¹/₁. Thoen 1668. Toen 1723.

*Tónni, Dat. i best. Form af tó f., hvorom se Indl. S. 81.

40, 9. Vasmarken. — Jfr. GN. 14.

41. Kjær nordre. Udt. *kjǣr.* — Kier 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Kier nordre 1668. 1723.

Se GN. 3. Gaarden ligger nær en Myr ved Sydspidsen af Borrevandet.

42—44. Sande nordre med Kjær søndre, Sande østre og vestre. Udt. *sa'nne* (ogsaa opg. *sa'nnĭ*). — i Sondini RB. 69 (øvste). 70. i Sandenæ RB. 208 s. i Dyra Sondini RB. 53. a Dyra Sandine DN. XI 107, 1407. [i Sannen DN. XV 125, 1517]. Sanndenn St. 63 b. Sanden østre DN. XI 800, 1558. Sanden 1593. 1604. ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Sande nordre med Pichhougen, S. østre og vestre 1668. Sande nordre med Pichaugen, S. østre og vestre 1723. — Kier søndre 1668. Kier søndre med Læstestad 1723.

Sǫndin, se under Forklaringen af Herredsnavnet Sande. Partnavnet Dýra-Sǫndin viser, at denne Part engang har havt en Eier ved Navn Dýri. — Pikhaugen er et ret alm. Navn paa nyere Gaarde, især paa Oplandene. Kan tildels være taget efter Fjelde af dette Navn, i andre Tilfælde efter Hauger med en Bautasten paa. Jfr. Bd. III S. 401. — Læstestad maa være Sem GN. 73.

45. Skoppum. Udt. *skå'ppåmm.* — [Skapim, Skapems (Gen.) DN. XV 6, 1320 (efter Afskrift fra 1555)]. Skoppen 1593. Schopenn 1604.¹/₁, ¹/₁. Schoppen nordre med Gutulßet og S. søndre 1668. Skopum nordre med Skoppeteien og Guttelsrøed og Skoppum søndre 1723.

*Skopeimr, hvor 1ste Led maa antages at være en Stamme skop-, som man ellers har i Skotvet i Vaaler Sml. (Skopþweyt DN. II 443, 1405) og i Skaavaal i Skedsmo (i Skopoualom efter RB. 278). Mulig Sammenhæng med skopa, tage Tilsprang; kunde være gaaet over i Gaardnavnene gjennem et Elvenavn, da der er Vandløb ved alle 3 Gaarde, men dette bliver dog høist usikkert. Se Bd. I S. 373. NE. S. 223. — Guttelsrøed er vistnok GN. 68.

45, 2. Skilnan. Udt. *sji'llnan.* Skal alm. kaldes *stø'kke.*

Er vel best. Form af Folkesprogets Skilnad m., Adskillelse, Afsondring; her maaske om en udskilt Part.

45, 17. Lien. Udt. *li'a.*

45, 23. Ødegaarden. Udt. *ø'gålen.*

46. Tokerød. Udt. *tô'kerø.* — Tokarudh RB. 198. Tokarud DN. XI 18, 1318 (efter Afskrift fra 1441). Thoegerud 1668. Toggerrøed 1723.

Tókaruð, af det gamle Mandsnavn Tóki, der brugtes ikke sjelden i Norge i MA. Se PnSt. S. 253.

47. Reir. Udt. *reir.* — Reer 1593. 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Reiðr (Hreiðr) n., Rede, Fuglerede; findes ikke saa sjelden brugt som Gaardnavn alene og i Sammensætningen Kråkureiðr, jfr. Tjømo GN. 11.

47, 6. Indlaget. Udt. *i'nnlage.*

Se Sande GN. 105, 1.

48. Viulsrød. Udt. *vi'ulsë.* — Vighilsrud DN. I 167, 1329. Wiffuelsrød 1593. 1604.¹/₁. Wiffuelsroed 1668. Wifvelsrøed 1723.

Se Skoger GN. 68, der dog skiller sig i Udtalen af 2det Led.

49. Pjonkerød. Udt. *pjô'nkerø.* — Pionkurud RB. 53. Puncherød 1593. Piuncherød 1604.¹/₁. Pincherød 1605. Piuncherud 1668. Piuncherøed 1723.

Pjǫnkuruð? Ligger ved en liden Bæk. Antages NE. S. 183 at have et Elvenavn til 1ste Led. Et Bækkenavn Pjanka kunde betegne Vandløbet som høist ubetydeligt og høre sammen med Ord som Pjank, intetsigende Tale, kraftløse Drikkevarer, pjånk i svenske Dialekter, daarligt Drikke, islandsk pjönkur f. Flt., om en Tiggers Bagage (se yderligere Falk og Torp, Etymol. Ordbog. II S. 61).

50. Lørje med Teigen. Udt. *lø'rje.* — ¹) Lørie 1604.¹/₄. 1605. Lørye 1668. Lørrie 1723. — ²) Teien 1723.

Lørje antages NE. S. 152 at være opr. Elvenavn. Det har neppe noget at gjøre med det hos Ross anførte Lerja, Lørja, bløø, formløs Masse, og kan ikke have noget at gjøre med Elvenavnet Lora, der har langt o (NE. S. 148); men jeg ved intet at anføre til Navnets Forklaring.

51. Kimestad. Udt. *kji'mesta.* — a Kymelstade DN. IV 763, 1503. Kiømmestad 1593. 1604.¹/₁. Kimestad 1605. Kimmestad med ¹/₂ Bondedall 1668. Kimmestad med Bondahl 1723.

Kym- i Brevet af 1503 kan staa for Kim-. 1ste Led maa vel være et Persontilnavn, hvis Form dog ikke med nogen Sikkerhed kan bestemmes. Kimestad i Finsland, udt. Kjemesta, og Kimmestad i Søgne, udt. Kjemmesta, af hvilke Navne ingen Form fra MA. er bevaret, have vel en fra dette forskjellig Oprindelse, og ligesaa Kimmerud, Modum GN. 2; ved det sidste formoder S. B., at 1ste Led er samme Ord som det i danske Dialekter forekommende Kimer, Bødtker, et fra Nedertydsk laant Ord (middelnedert. kiemer, kimmer).

52. Bergan. Udt. *bæ'rjan.* — Bergene DN. IV 763, 1503. Bergen 1593. Bergenn 1604.¹/₁, ¹/₁. Bergen nordre med Tangsroed og Søndre B. 1668. Bergen nordre med Tangstad og søndre B. 1723.

*Bergar f. Flt., se Hof GN. 15. Om Underbruget se GN. 56.

53. 54. 57. 58. Adal mellem, søndre, vestre og nordre. — Audall mellom, søndre, vestre og Audall 1668. Augdall mellum, Augdal søndre, Augdall vestre og Augdall 1723.

Se GN. 7.

55. Sti. Udt. *stí.* — Stij St. 66. Sty 1593. Stij 1604.¹/₄. Sti 1668. Stie 1723.

*Stigr m., Stien; Gaarden ligger ikke selv høit, men ved en Vei, der gaar ganske brat op.

56. Tangsrød. Udt. *ta'ngsrø.* — Underbrug til GN. 52 1668. 1723.

«Tangsrød 56 Borre og 69 Sem kunde nok formelt forklares af Tannr» (PnSt. S. 246). Mandsnavnene Tannr og Tanni findes oftere paa Island; i Norge er, foruden Spor i nogle Stedsnavne, kun Formen Tanni funden en enkelt Gang (NRJ. II 282). Tangsrød i Sem har opr. hørt sammen med denne Gaard.

59. Ødegaarden. Udt. *ø'gålen.*

60. Raaen. Udt. *rå'en.* — Raen 1593. Raaenn 1604.¹/₁, ¹/₄. Raaen med Heinsrud 1668. Raaen med Heiensrud 1723.

Se Vaale GN. 139.

61. Stenbjørnrød. Udt. *stæ'mmjørë.* — Stæinbiornarud RB. 64. Stenbendrudt St. 74 b. Steenbierrerød 1593. Stenbenrødt 1604. 1605.¹/₄. Steenbiørnrøed med Kongeell 1668. Steenbiørnrøed med Kongelv 1723.

Steinbjarnarruð, af Mandsnavnet Steinbjørn (Steinbjǫrn), der af og til var i Brug i MA og endnu forekommer ved Mandal (Aasen, Navnebog S. 36). Se PnSt. S. 232. Nutidens Udtale er naturligvis fremkommet ved Assimilation af n til m foran b (Indl. S. 21) med paafølgende Bortfald af b.

61, 1. Kongell. Udt. *kå'ngæll.* — Underbrug 1668. 1723.

En af de Opkaldelser af bohuslenske Bynavne, som var i særlig Yndest i 16de og 17de Aarh. (Indl. S. 8). Jfr. GN. 20, 30.

62. Løs. Udt. *lös.* — i Liodhusum RB. 184. i Lodusum RB. 234. Loſze 1593. Losſze 1604.¹/₄. Løes 1668. Løesse 1723.

Ljóðhúsar, et ikke sjeldent Gaardnavn, nu mest lydende Løs (foruden her i Nesodden og i Brunlanes, tidligere ogsaa i Urskog og i Bø Tel., desuden efter RB. 385 i Tanum S. i Bohuslen, hvor det nu skrives Löse). Mest bekjendt er dette Navn ved den ældgamle Kjøbstad i Vestergötland, som nu skrives Lödöse. Ljóðhús er ogsaa det gamle Navn paa Øen Lewis blandt Hebriderne. 1ste Led er ljóðr (lýðr) m., Folk, samlet Folkemasse, og Navnet synes at kunne betyde: Sted, hvor Folk jevnlig samles. Stedets Brug som Tingsted, som Markedsplads eller paa anden lign. Maade kunde da have givet Anledning til Navnet. Lyby i Rygge er, hvis det er sms. med lýðr, væsentlig samme Navn. Se Bd. I S. 347. Om Forstaaelsen af Navnets 2det Led har S. B. meddelt mig følgende: «I dette ældgamle Stedsnavn, som vistnok betegner en Markedsplads, synes hús, Hus, ifølge sin Betydning noget paafaldende som 2det Led. Navnlig synes dette saa ved Ljóðhús (Gen. -húsa, Dat. -húsum) som det gamle (ogsaa i irske Skrifter forekommende) Navn paa Øen Lewis. Jeg holder det for muligt, at 2det Led har været et i det historiske Sprog tabt Subst. *hós f. (jfr. under GN. 9 ovfr.), urnordisk *hansu, som har svaret til angelsachs. hós, Skare, Flok, gotisk hansa, og til det bekjendte tydske Hanse, Selskab, Kjøbmands- og Haandværkerlaug.

I svagt betonet Stavelse kunde ó gaa over til u (jfr. Aarus af Áróss), og Navnet kunde senere opfattes som sms. med hús og derfor blive Intetkjønsord. Det er at mærke, at Navnet paa den svenske Kjøbstad tildels skrives Lødhosæ, paa Latin Ludosia. Gaarden Løs i Nesodden skrives i et Diplom fra 1405 á Lodhosom. Dog bevise disse Former intet imod Oprindelse af hús.» — Enkelte andre med Ljóð- begyndende Stedsnavne stamme antagelig fra Elvenavnet Ljóð (Hljóð?).

63. 64. Gusland søndre og nordre. Udt. *gø̀sslann.* — Guſzland 1593. Gudzland 1604.¹/₁, ¹/₄. Guſzland søndre og nordre 1668. Gusland søndre og nordre 1723.

Samme Navn i Andebu (GN. 52) og i Brunlanes (GN. 102); se nærmere ved det sidste.

63, 8. Fleskaasen. Udt. *flæ̀sskåsen.*

Navnet hører til de «rosende» Navne og er at sammenstille med Navne paa Smør- og Gull- (Indl. S. 39).

65. Snapsrød. Udt. *snà'ffsrø.* — Snalzrud RB. 68. Snaalzrud RB. 70. Snolſzrudt St. 66. Snapsroed 1668 («nylig ryddet»). 1723.

*Snáldsruð, hvori 1ste Led kan være det Snaald m., der betyder: Snude, Tryne (oldn. snáldr blot fundet om Ormens Snude). Dette Ord maa da vel her have været brugt som Mandstilnavn, som det Bd. II S. 10 er antaget for det nu tabte Snaldzstadir i Kvernes (AB. 72). I Snallum i Vestby (i Snaldeimum RB. 131) antages det derimod at være brugt som Fællesord. Jeg kan ikke anføre noget andet Exempel paa Overgang af lz eller ls til fs; der maa have været et Mellemtrin med ss (jfr. Fossaas af Folsáss, Vaale GN. 126).

66. Føske. Udt. *fø̀sske.* — i Fauskum RB. 52. 488. Fuske St. 66. 1593. Fusche 1668. Fudsche 1723.

Se Botne GN. 24.

67. Olsmyren. Udt. *ő'lsmýra.* — Oelſzmyren 1668. Oelsmyer 1723.

Ólafsmýrr, af Mandsnavnet Olav (Ólafr); Gen. Ólafs er nu i Stedsnavne næsten altid bleven til Ols-.

NYKIRKE SOGN.

Sognets Navn: Nykirke Sogn. Udt. *ný'kkersånn.*

Gammel Navneform: Nyakirkia RB. 70. Sognet nævnt paa mange Steder.

Nýjakirkja, den nye Kirke. — Præstegaard og egen Præst nævnes (DN. II 258). Kirken var i den katolske Tid viet til St. Nicolaus (RB. 70).

Gaardenes Navne: **68. Guttulsrød.** Udt. *gu'ttulsĕ.* — i Gautulfrudj RB. 70. Guthulsrødt St. 66. Guttelʒrod 1593. Guttilʒrod 1604.¹/₁. Guttelsrod 1668. Guttelsroed 1723.

*Gautulfsruð, af det i MA. oftere forekommende Mandsnavn Gautulfr. Se PnSt. S. 83.

69. Skreppedal. Udt. *skræ'ppedæl.* — Skæppodal (!) RB. 84. Skroppodal (!) DN. IV 137, 1320 (efter Afskrift fra 1555). Underbrug til GN. 70 1668. 1723.

*Skreppudalr. 1ste Led er Stammen skrepp-, der oftere kommer frem i Stedsnavne; man har endvidere Skreppa f., usammensat, se under «Forsvundne Navne» i Stokke, Skreppeimar (DN. IX 153, 1349 RB. 118; forsvunden Gaard i Kraakstad), Skreppin, sms. med vin (DN. VI 167; Modum), Skreppuruð (RB. 466; Odalen), Skreppustaðir (DN. VI 76; Høland), og hid hører mulig ogsaa Skreppestad i Tjølling og i Holme. Ialfald paa fl. St. synes et Elvenavn Skreppa at ligge til Grund. Dette kunde mulig komme af skreppa, glide væk; jfr. skreppa, glide pludselig, falde, styrte, især med nogen Larm; ogsaa rasle (Aasen). Det maa dog mærkes, at skreppa ogsaa forekommer i Betydningen: svinde ind, som ogsaa kunde passe i et Elvenavn. Stedet ligger ved en Bæk, ved hvilken dog ogsaa Bondalen (GN. 37, 21) og Grette (GN. 70) ligge. Se Bd. II S. 48. NE. S. 227.

70. Grette. Udt. *græ'tte.* — i Gretto RB. 72. Grette St. 67. 1593. 1604.¹/₁. Grette med Schreppedalen og Leffvordsrød 1668. Grette med Schreppedahl og Livertzroed 1723.

Gretta f., hvorom se Hof GN. 76. Jfr. under frg. GN. — Om Underbruget Leffvorsdsrød se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

71. Knatten. Udt. *kna'tten.*

Se Botne GN. 60.

72. Præstegaarden. Udt. *præ'ssgålen.* — Prestegaardenn St. 66, jfr. RB. 70. Prestegaard 1605. Nykirche Præstegaard med Haʒelsrød 1668. Nyekirche Præstegaard med Hovetzroed 1723.

Om de anførte Underbrug kan jeg intet sikkert sige. Maaske betegne begge Navne samme Sted og ere vel da begge forvanskede. Man kunde gjette paa, at Hovetz- i Formen fra 1723 er Feil for Hovels-, og at Navnet er opr. *Hávarðsruð, jfr. Brunlanes GN. 59.

73. Sleiterød. Udt. *slei'terĕ.* — Slæitorud RB. 70. Sletterrudt St. 66. Sletterød med Klocher Kottedt og Hullebache 1668. Sletteroed med Klocher Kotted, Humblebache og Klocherkleven 1723.

Sleituruð. I Oldn. betyder sleita f.: listig Udflugt, og Aasen anfører fra Hardanger Sleita f., en, som vil tilsnige sig noget, Snyltegjæst. Det sidste Ord kan vel her neppe komme i Betragtning, og Forklaringen bliver i det hele usikker. — Om Hullebache se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

74. Skoppumteigen. Kaldes *tei'en.*

Maa vel engang have ligget under GN. 45.

75. Austad. Udt. *au'sta.* — i Audigsstadum RB. 70. i Audikstadom RB. 71. Oudestadt St. 66. Oustad 1593. 1604.¹/₄. 1605. Østad med Vlffuestienn 1668. Augstad med Ulfvesteen 1723.

Om dette Gaardnavn se Skoger GN. 20. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne».

76. Aasrød. Udt. *å'srø.* — Ormsrud RB. 69. Ormusrud RB. 70. Orßrød 1593. Aarßrodt 1604.¹/₄. 1665. Aarßrød 1668. Aasroed 1723.

Ormsruð, af Mandsnavnet Ormr, med stærk Afslidning af 1ste Led; jfr. Sande GN. 7. Se PnSt. S. 192.

77. Mosekvisl nordre. Udt. *må'sskvill.* — i Mosakuiils RB. 70. i Mosakuisl RB. 202. Mossukwisl RB. 487 s. Maßequißle St. 66. Mußequißle St. 68. Mußequißell 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Moßequidtzell nordre med Raamyren 1668. Mosseqvidsell nordre med Raamyren 1723.

Mosakvísl, af mosi m., Myr, (Indl. S. 67) og kvísl f., Gren, Forgrening, der i Stedsnavne bruges om en Elv, som forgrene sig, eller om Sammenløb af Elve (Indl. S. 63). Her løbe to Bække sammen, og den ene har vel engang gaaet ud fra eller løbet igjennem en Myr; jfr. Underbruget Raamyren, hvorom se under «Forsvundne Navne».

78. Mosekvisl søndre. — Moßequidtzel søndre 1668. Mossequidsell søndre 1723.

79. Skog. Udt. *skau.* — i Skoge RB. 70 (østre). 185 (vestre). Skoug St. 66. Skouff 1604.¹/₄. Schouff 1668. Schoug 1723.

Skógr m., se Indl. S. 75.

80. Bergan. Udt. *bæ'rjan.* — i Bergom RB. 70. Bergen 1668. 1723.

Bergar f. Flt., se Hof GN. 15.

81. Paule. Udt. *pau'le* (ogsaa opg. *pau'li*). — i Paulom RB. 70. 71. Pølle, Poulle St. 66. 66 b. Pollj 1593. Pulle 1604.¹/₁. Pouffle 1668. Poulie 1723.

Paular, Flt. af et *paull m., beslægtet med tydsk Pfuhl, der ikke er bevaret i Oldnorsk, men hvoraf man i Folkesproget har det afledede Pøyla f., Pøl, Pyt, Mudderhul; Stamordet har vel havt samme Betydning. Ordet findes ogsaa andensteds som Stedsnavn, t. Ex. Brunlanes GN. 71.

82. Kjettetorp. Udt. *kæ'ttørp.* — Kættuþorp RB. 186. Kettetorp 1668. Kiettetorp 1723.

Kettuþorp, sms. af ketta f., Hunkat, vel brugt som Persontilnavn (jfr. i Ketostadom under «Forsvundne Navne» i Vaale), og þorp n. (Indl. S. 82). Her kan der ikke være Tale om, at ketta har været Elvenavn.

83. Fossola. Udt. *få'ssøla* (ogsaa opg. *få'ssåla*). — Foßøll 1593. Fosßell 1604.¹/₁. Fossoell 1668. Fossolle 1723.

*Forsœla f., et for Solen dækket Sted, endnu bevaret i Folkesprogets Forsøla f., Skygge, skyggefuld Plads. Det samme Navn i lidt forskjellig Nutidsform er Fossøl i Kviteseid og i Sveen i Søndhordland, Forsøl i Verran, og det kan paavises paa endnu nogle flere Steder. I Betydning falder det sammen med et andet Navn, der kommer af et gammelt Sóllausa eller Sólløysa, f. Ex. Solløsen i Id og Solløisa i Osen Herred i Bjørnør. Et beslægtet Navn er ogsaa Afsola i Slemdal, der betegner et fra Solen bortvendt Sted. Se Thj. VSS. 1891 S. 180. Ldsbl. 293.

84. 85. Kjæran øvre og nedre. Udt. *kæ'ran.* — i Kiarrom, Kiærrom RB. 70. Kierren 1593. Kierann, Kirrinn 1604.¹/₁, ¹/₁. Kieràn

1605. Kieran ovre, Kierran nedre 1668. Kierand ovre og nedre 1723.

*Kjarrar f, Flt. til kjarr n, Krat, kratbevoxet Myr (Indl. S. 60). Den nuværende Form er best. Flt.

86. Eiketuft. Udt. *ei'ketuft.* — Æikatuft RB. 184. Echetofft 1593. Egetofft 1604.$^1/_1$. Eegetufft med Myrestrand 1668. Eegetuft med Myhrestrand 1723.

Eikatupt, sms. med Gen. Flt. af Trænavnet eik og tupt f., hvorom se Indl. S. 82. Underbruget Myrestrand har vel Navn af den Myr, der er omtalt under GN. 77.

87. Vold. Udt. *vøll, våll.* — Wolld 1593. Woldt 1604.$^1/_1$. Wold 1668. 1723.

*Vǫllr m., Vold, Slette.

88. Drengløs. Udt. *drø'nglås.* — Dreng loß 1593. Drengeloß 1604.$^1/_1$. Drengloes 1668. 1723.

Navnet er vel af samme Art som Sande GN. 92, Vaale GN. 34 (Rosløs) o. fl. i dette Amt, altsaa opr. *Drenglausa (-løysa) f.; det synes at betegne et Sted, hvor der ingen Tjenestekarl (drengr) findes. I Folkesproget findes Adj. drenglaus: som ikke har Tjener (Aasen). Samme Udtale af Navnets sidste Led ved Lardal GN. 25 (Mjølløs, udt. Mjolås); i Drengløs synes Vokalen i 1ste Stavelse at være blevet til ø ved Assimilation (Indl. S. 22), hvorefter Vokalen i sidste Led er blevet til å ved Dissimilation. Ellers udtales sidste Led her i Amtet nu -les. I Oldnorsk findes et Subst. drengløysi n., der betyder noget ganske andet: Mangel paa de Egenskaber, som gjøre nogen til drengr: d. e. en Mand, som han skal være.

89. Bruserødteigen. Udt. *brú'serøteien.* — Jfr. GN. 92.

90. Askjum. Udt. *a'ssjømm.* — Askim, for kaldet Suidu St. 65 b. 66 b. Askom 1593. Aschim 1604.$^1/_1$. Aschimb 1668. Adschim 1723.

Askjum maa vel her være et Opkaldelsesnavn, maaske efter en af Gaardene af samme Navn i Hof, Andebu eller Lardal. Det ældre Navn Suidu maa være i Sviðu, af sviða f., Sted, der er ryddet ved Brænding (Indl. S. 80).

91. Bakke. Udt. *ba'kke.* — i Bakkom RB. 68. 71. Bakke (nordre) DN. IX 344, 1478. Backe St. 65 b. 1593. 1604.$^1/_1$. Bache 1668. 1723.

Bakki m., se Indl. S. 43.

92. Bruserød. Udt. *brú'serø.* — Brasarud (!) RB. 71 s. Brußerod 1593. Brußerud 1604.$^1/_1$. Bruserod med Theyen 1668. Brusseroed med Teien Skovstykke 1723.

*Brúsaruð, se Sande GN. 132.

93. 94. Aas nedre og øvre. Udt. *ås.* — i Ase RB. 68 (ovste). 70 (ovste). 182. 185. i Ofraase RB. 69 s. Aas 1593. Aaß 1604. $^1/_1$, $^1/_1$. Aas nedre og ovre 1668. Aass nedre og ovre 1723.

Áss m., Aasen (Indl. S. 42).

93, 9. Persrydningen. Udt. *pé'rsrønningen.*

95. Tangen. Udt. *ta'ngen.* — Tangen 1668. 1723.

96. Haug. Udt. *hau.* — Hoff 1593. Houff 1604.$^{1}/_{1}$. Houg med Vlβroed 1668. Houg med Ulsroed 1723.

*Haugr m., se Indl. S. 53. — Underbruget er opr. *Ulfsruð, af Mandsnavnet Ulfr. Se PnSt. S. 270.

97. 98. Freberg nordre og søndre. Udt. *fræ'bber.* — Frœyberg, Frœberg DN. II 292, 1360. Frøyberg RB. 70. (lille) 79. Froberg (sønste) RB. 288 s. Frøberrig, Freberrig St. 66 b. 66. Frebierg 1593. Frebergh 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Freberg nordre med Indlaget, F. søndre med Herberg 1668. 1723.

Samme Navn i Sandeherred (GN. 85. 86), skr. som her i RB.; jfr. ogsaa det gamle Navn paa GN. 23 i Sandeherred, skr. Frøyþwæit RB. 55. 1ste Led er vistnok enten Stammeformen af Gudenavnet Frøyr eller sammendraget af Frøyjn, Gen. af Gudindenavnet Frøyja. Det første er mindre sandsynligt, da Gudenavne ellers, hvor de med Sikkerhed kunne paavises som 1ste Led, oftest have Genitivform. Navnet er da vistnok samme Navn som Frøberg i Furnes, skr. a Friæiubærghi DN. I 411, 1399, hvad der synes at maatte forstaaes som Frøyjuberg, sms. med Gen. af Gudindenavnet. Der har forøvrigt været andre Ord end Gudenavnene Frøyr og Frøyja, hvoraf Stedsnavne paa Frøy- ere dannede. Saaledes kommer Froyamor (AB. 45), nu Fremo, i Flaa i Guldalen utvivlsomt af et Elvenavn, da en Elv her endnu heder Frøa; Øer af Navnet Frøy findes paa to Steder i Nordfjord og i Fosen. Se Bd. II S. 362. III S. 80. — Om Indlaget se Sande GN. 105, 1. Om Herberg jfr. under GN. 102 og se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

Noreen Sv Lnd 9II s. 274 not 2

99. Kopstad. Udt. *kå'ffsta.* — Kopstadt 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Koffstad 1668. Kopstad 1723.

Se Sande GN. 53.

100. 101. Nøklegaard nedre og øvre. Udt. *nø'kklegål.* — i Mykklægarde, -gardenom (nørste) RB. 208. i Myklagardenom (søndre) DN. I 469, 1416. Minkelgaardt(!) St. 66 b. Møcklegaard 1593. Møcklegaardt 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Mochlegaard nedre og øvre 1668. 1723.

Mykligarðr (Mikligarðr), Storgaarden. Formen Nøkle- for det gamle Mykli- er vel overført fra Navne som Nøkleby, Nøkleberg, Nøklebostad, hvor Ombytning af m med n har sin Grund i Dissimilation (Indl. S. 21). Jfr. Bd. I S. 316.

100, 15. Fukla. Udt. *fu'kkla.*

Er vel et Subst. af Hunkjøn, der hører sammen med Verbet fukla, som bl. a. her i Amtet bruges i samme Betydning som andensteds fokla, fikla: kludre, pusle (se Ross og Aasen). Navnet sigter vel da til smaat Stel. Fukla med Enstavelsestone findes i Tuft S. i Sandsvær.

102. Tveitan. Udt. *tvei'tann.* — Tueden 1593. Thuedenn 1604.$^{1}/_{1}$. Tuetten med Søndre Herberg 1668. Tvetten med Søndre H. 1723.

Best. Flt. af þveit f. (Indl. S. 83). En anden Part af Herberg er opført under GN. 88.

103. 104. Skaane nordre og søndre. Udt. *skå'ni, skå'ne.* — a Skanoyre RB. 70. 72. 184. Skannoer St. 65. Skonne St. 65 b. Skanø 1593. Schaanoe 1604.$^{1}/_{1}$. Schaane nordre og søndre 1668. Skaane nordre og søndre 1723.

1ste Led Skån- findes ogsaa i Navnene Skaanøien i Rissen (Skaanøie DN. X 793). Skaanland i Trondenes (Skanøyiarland DN. VI 392), Skån-

øyjarfjall, det gamle Navn paa en Del af Fjeldet mellem Gulelvens og Nidelvens Dalfører (Haakons, Guthorms og Inges Saga Kap. 6), og maaske ogsaa i nogle andre (dog ikke alle) Navne, som nu begynde med Skaan-. O. Rygh (Thj. VSS. 1882 S. 48) og K. Rygh (Bd. XV S. 106) antage, at Skán- i disse Navne er Subst. skán f., Hinde, Skorpe. Det er dog vel ikke usandsynligt at antage, at ialfald Navnet Skánøyrr her og Skánøy i det nordlige Norge kan have samme Oprindelse som Navnet Skánøyrr i Skaane, et i MA. omtalt Handelssted (nu Skanör), og som det gamle Navn paa Landskabet Skaane, Skánøy. I disse sidste Navne er Skán- endnu ikke sikkert forklaret; men det er ialfald ikke samme Ord som skán, Hinde. Man kunde nok tænke sig, at Skánøyrr i Borre kunde være et gammelt Opkaldelsesnavn efter Handelspladsen i Skaane; men dette synes dog mindre rimeligt, naar man har Skánøy paa 3 Steder i det nordlige Norge og saaledes neppe kan holde dette for Opkaldelse efter det gamle Landskabsnavn. Stedet ligger ved en Bæk. Om 2det Led øyrr f. se Indl. S. 88.

105. Teigen med Frebergsvik Lakselfiskeri. Udt. *tei'en. fræ'bbersvik.* — Theyen med Saatterschouffuen 1668. Teien 1723. — Ffrebergxvyk DN. I 748, 1513. Frøberswigh St. 67. Teien eller Frebergsvik Laxefiskeri 1723.

Frebergsvik, jfr. GN. 97. 98. Stedet nævnes tidligere som Ladested, men ophævedes som saadant 1788 (Kraft, II S. 725).

106. Saateskogen. Udt. *så'teskauen* (ogsaa opg. *så'ta-*). — Saatterschouffuen 1668 (Underbrug til GN. 105).

Saata (Saatæ) er Navn paa Bostedet; Gaardnavnet betegner altsaa egentlig den til Stedet hørende Skov. Navnet Saata maa være Fællesordet Saata f., Høstak, men det vil vel nu falde vanskeligt at paavise den nærmere Anledning til dette Navn; det maa ialfald være ældre end 1668.

107. Aasen. Udt. *å'sen.* — Aasen 1593. Aaßenn 1604.$^1/_1$. Aasen 1668. Aassen 1723.

108. 109. Vegge nordre og søndre. Udt. *væ'gge.* — Wegger 1578. Weggj 1593. Wegge 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Wegge nordre og søndre 1668. Wægge nordre og søndre 1723.

*Veggir, Flt. af veggr m., Væg. Dette Ord er i sin Anvendelse i Stedsnavne udentvivl at opfatte som sigtende til en Fjeldvæg eller Bergvæg. Jfr. det i Betydning nærstaaende gafl (Gavl), der ogsaa forekommer i Stedsnavne. I Andebu findes Navnet i Formen Vegger (GN. 49). Jfr. Bd. I S. 380.

110. Tufte. Udt. *tu'ffte.* — i Tuftum RB. 74. a Twfftho DN. I 748, 1513. Toffte 1593. Thoffte 1604.$^1/_1$. Tuffte 1668. Tufte 1723.

Tuftir, Flt. af tuft, tupt f., hvorom se Indl. S. 82.

111. Kotterød. Udt. *kå'ttre.* — Kaaterød ved Slevaag DN. IV 106, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Kotterød 1604.$^1/_1$ (mon denne Gaard, og ikke snarere et Kotterød, der er gaaet ind under Aasgaarden, GN. 2? Gaarden henføres 1604 til Borre S.). Kotterød 1668. Korteroed 1723.

Navne, som kunne sammenstilles med dette, ere: Kaaterud i Rakkestad, skr. Kotarud RB. 160, det forsvundne Kaatarud (RB. 488) i Rygge, Kaaterud i Enebak, skr. Kwatarud RB. 212, Kaaterud i Stange, skr. Quaderødt 1520, og Kaatarud i Nes i Hallingdal. Af disse forklarer O. R. Kaaterud i Rakkestad som Kotaruð, sms. med Gen. Flt. af kot n., Kot, Hytte, Kaaterud i Enebak og i Stange af en Stamme kvat- af ukjendt Op-

rindelse og K a a t a r u d i Rygge muligens af Adj. k á t r, munter, brugt som Tilnavn. Se Bd. III S. 149. Hvorledes Kotterud er at forstaa, kan være uvist, da man neppe kan lægge synderlig Vægt paa Formen i Brevet fra 1315, naar dette kun er bevaret i en saa meget senere Afskrift som fra 1555. Det ligger vistnok nærmest at antage samme Oprindelse for dette Navn som for Kaaterud i Rakkestad, K o t a r u ð. S. B. antager imidlertid ikke, at disse Navne have Gen. Flt. af k o t som 1ste Led, men at K o t a r u ð er en forkortet Form af *K o t a r a r u ð, ligesom K a m b a r u ð af *K a m b a r a r u ð (se Bd. IV, 2 S. 262), og at K o t a r a- er Gen. af et *k o t a r i m., Beboer af et k o t, et Ord, som vistnok ikke findes i Oldn., men kunde være en i den senere MA. brugt Afledning af k o t (ligesom þ o r p a r i af þ o r p), svarende til det gammeldanske Kaater. Beboer af et Kaad (d. e. Kot), der er dannet efter det tydske Kater, d. e. Kätener, Beboer af en Kate (d. e. Hytte). Han holder det ogsaa for muligt, at det forsvundne K a a t a r u d i Rygge har samme Oprindelse.

FORSVUNDNE NAVNE.

Tiorn (sondre og nordre) RB. 68. Tiorn a Borro RB. 70. Tion RB. 198. Tion nordre RB. 184. Thion (Ødegaard, laa til Fæhavn) St. 66.

T j ǫ r n f., Tjern, se Indl. S. 81.

Gulasætr RB. 68. Gulleßethir St. 66.

G u l a s e t r. Antages PnSt. S. 102 sms. med et Mandsnavn G u l i, der ikke findes brugt i Norge, men er kjendt fra Sverige (Lundgren S. 78). Ogsaa Gulset i Gjerpen (G u l a s æ t r RB. 25) forklares paa samme Maade. Sees af Tiendebogen for Borre Sognekald at være indgaaet under Skoppum.

Liduordzrud RB. 69. Leffuortzrud St. 67 (gaaet ind under GN. 70).

L i ð v ǫ r ð s r u ð, af det i MA. i Norge alm. Mandsnavn L i ð v ǫ r ð r (L i ð v a r ð r). Gen. med -s som her forekommer i 1311 (DN. IV 87). Samme Gaardnavn ogsaa i Hedrum under «Forsvundne Navne».

Gautarud RB. 70. 71. 72 s. Gutherrudt St. 67 (mulig Gauterød i Slagen, Sem Herred).

Se Sem GN. 146.

i Jokælstadom RB. 73 (anført under Vaale K.). Jockilsstadt St. 67.

J ó k e l s s t a ð i r, af det i Norge lige til ned i den nyere Tid oftere brugte Mandsnavn J ó k e l l. Af de 4 Stedsnavne, hvori dette Mandsnavn vides indgaaet, findes de 3 i dette Amt, nemlig foruden dette det forsvundne J o k i æ l s r u d paa Nøtterø og Bygaarden J o k e l s g a r d r (DN. I 137, 1318) i Tunsberg. Se PnSt. S. 148.

Gunlaugharud RB. 184. 208 (jfr. «Forsvundne Navne» i Sem Herred).

G u n n l a u g a r r u ð, af det oftere i Norge brugte Kvindenavn G u n n l a u g; Gunnlaug skal endnu bruges ved Mandal og i Telemarken (Aasen, Navnebog S. 19). Se PnSt. S. 105.

Ramsliidh RB. 194. Ramslid DN. IV 106, 1315 (efter Afskrift fra 1555). (Gaaet ind under Falkensten, se Fortegnelsen over denne Gaards Pladse ndfr.).

1ste Led er vel Plantenavnet Rams (Skovløg), hvoraf mange, tildels gamle Stedsnavne maa forklares. Det kan dog være Gen. af Mandsnavnet Rafn.

Soolbrekka RB. 208.

Sólbrekka f., den solbeskinnede Bakke.

i Moren RB. 208.

Mórinn?, best. Form af mór m. (Indl. S. 67). Isaafald maa Nom. staa for Dat. eller Akk.

i Swalsrudi RB. 208.

Kan være sms. med et Mandsnavn Svalr, der forekommer en enkelt Gang i Qrvar-Odds saga (Fornald. s. II 221), eller med Adj. svalr, kold, brugt som Mandstilnavn (K. Rygh S. 65). Som Mandsnavn forekommer ellers det svagt bøiede Svali og som Kvindenavn Svala.

Væderøy RB. 234.

Veðrøy. I Navne, som begynde med Veðr-, kan Forledet være veðr m., Væder, eller veðr n., Veir. I Sammensætninger af veðr med øy har man vel, ialfald som Regel, det sidstnævnte Ord, og Betydningen bliver: den vindhaarde Ø. Man kan ikke se, hvilken Ø her menes. Om andre Øer af dette Navn se Bd. XVI S. 351. 375.

i Skaflastadom RB. 68. i Skraflæstadum RB. 198 (gaaet ind under Borre Præstegaard).

Da Navnet i 1723 skrives Schaflestad, maa Skraflæ- RB. 198 være en Feilskrift og Navnets rette Form være Skaflastaðir. Det er neppe rimeligt, at staðir har været sms. med et Ord som skafl m., Sneskavl (jfr. Hof GN. 1); men jeg kan forresten intet sige om dette Navn.

Haldorsrud RB. 69. 70. 104. 488 (sees at have ligget i Nykirke S.).

Halldórsruð, af det alm. brugte Mandsnavn Halldórr. Se PnSt. S. 113.

Bollarud RB. 69 (gaaet ind under Aasgaarden, GN. 2).

Bollaruð, af det gamle Mandsnavn Bolli, der findes oftere brugt paa Island i den ældste Tid, men i Norge kun er kjendt i et enkelt Exempel fra 13de Aarh. (Fornm. s. IX 471). Det ligger dog til Grund for adskillige Stedsnavne. Se PnSt. S. 46.

i Suidu RB. 70. 71 (skal efter St. være = GN. 90).

Se under GN. 90.

af Herabergj RB. 70 (gaaet ind under GN. 98 og 102).

Heraberg, sms. med heri, Hare; samme Oprindelse har maaske Herberg i Ringsaker (Bd. III S. 31).

af Rogamyre RB. 70 (gaaet ind under GN. 77). Vel = Reffuemyr St. 66.

Stedet skrives senere Raamyren (se under GN. 77). Hvad der stikker i 1ste Led, kan jeg ikke sige; rugr, Rug, synes ikke at passe i Sammensætning med mýrr; jfr. Sem GN. 101.

i Neseno RB. 71.

Nesit, Neset.

i Klofuarase RB. 71.

Klofaráss. 1ste Led synes at være Gen. af et Hunkjøns- eller Hankjønsord, der vel maa have samme Betydning som de ellers forekommende Ord klof n. og klauf f., Kløft.

i Æilifsoynne RB. 71; = Elløen St. 66?

Efter PnSt. S. 60 er det vel det forsvundne Eilífsøy i Sem.

i Wigharudi, Wiik, som det synes hørende til Sledavaag, DN. III 457, 1417.

Vígaruð, af Mandsnavnet Vígi, som nu neppe kan paavises uden i et enkelt Tilfælde (en Lagmand af dette Navn i Skien ved 1300, DN. I 75. 101). Det forekommer ellers i Vigstad i Skiaaker og i de tabte Gaardnavne Vighaiord (BK. 71 b. 74 b) og i Vigauikom (AB. 56 b, under Evenvik K.). Se Bd. IV, 1 S. 33. PnSt. S. 281. — Det ovfr. anførte Wiik er GN. 31. 32.

i Tordrufuu DN. XI 42, c. 1350.

*Torðrúga f., Gjødseldynge, af torð, Skarn, og rúga (hrúga) f., Dynge. Samme Navn lyder nu Torderød paa Jeløen i Moss Herred og Torderud i Aas. Jfr. S. Bugge i Arkiv f. nord. Filol. II S. 220. Se Bd. II S. 61.

Vatskiær, i Vaszkiærræno (nordre) DN. I 470, 1416. i Wazkerre (nordre) DN. I 519, 1429.

Vatzkjarr, sms. af Gen. af vatn med kjarr n. (Indl. S. 60).

Soolliidh i Nykirke S. RB. 208.

Sóllíð, den solbeskinnede Li.

Græifuarud RB. 71.

Greifaruð, hvori 1ste Led antagelig er det fremmede Ord greifi, Greve, som i Nedertydsk ogsaa betyder: Forstander, Tilsynsmand. Det forekommer brugt som Mandstilnavn paa Island i MA. (Sturlunga saga I 322. 324) og er vistnok at forstaa saaledes i Stedsnavne. Greverud findes nu i Kraakstad (Greiuaruð DN. II 25, 1289), i Nesodden og i Trøgstad, hvor det vel er Opkaldelsesnavn eller et nydannet Navn. Jfr. Bd. II S. 42.

af Hurdabake RB. 70 (gaaet ind under GN. 73).

Hurðarbak, om hvilket Navn se Hof GN. 48.

Valzstoð DN. II 292, 1360 (Fiske og Skov, hørende til GN. 97. 98). Kjendes og kaldes *væ'llsta*.

Stedet ligger ved Fjorden, lige ved Grændsen mod Vaale Herred. Sidste Led er stǫð f., Stø, Landingsplads for Baade (Indl. S. 80). Valz- synes nærmest at være at forstaa som Valds-, der kunde være Gen. af vald n. I Folkesproget kan Vald n. have Betydningen: Grund, Marker, som høre til en Gaard (Aasen), og til denne Brug af Ordet er der maaske Spor ogsaa i MA. (se Fritzner under vald). Men da denne Betydning af Vald ialfald nu kun er kjendt fra det nordenfjeldske, bliver dog den anførte Forklaring meget usikker. Maaske er Valzstoð en unøiagtig Skrivemaade for Vallstǫð, hvori 1ste Led er Stammen i vǫllr, Vold, Slette.

Rudt (Ødegaard, Fæhavn) St. 66.

*Ruð n., Rydning.

Wllestij St. 66 (gaaet ind under GN. 75).

Se under GN. 75, hvor 2 senere Former Vlffuestienn (1668) og Ulfvesteen (1723) ere anførte; efter disse er vel Navnet opr. *Ulfastigr. Ulvestien findes nu som Partnavn i Enebak (GN. 46, 6).

Boβerrudt St. 66.

Antagelig *Bosaruð, af Mandsnavnet Bosi, der i nu bevarede oldnorske Skrifter kun findes som Tilnavn, men ofte træffes som Mandsnavn i Sverige og Danmark i MA. (Lundgren S. 32. O. Nielsen S. 14). Til dette Mandsnavn maa vel ogsaa henføres Baastad i Trøgstad og i Asker, Baaserud i Rakkestad og i Gjerpen og Baaseland i Holt, i Froland og i Øvrebø. Se Bd. I S. 29. PnSt. S. 48.

Pladse under Falkensten 1723: Ramslie—Saltboebachen—Bechen—Jotta—Bahuus—Watzmarchen—Boevjen—Teppa—Freebergsvig—Løføen—Østeroen—Mellumøen.

Om Ramslie se ovfr. S. 125. — Saltboebachen er sms. med saltbúð, Saltbod. «Saltboder» nævnes ofte i Forbindelse med den Saltkogning, som dreves i stor Udstrækning i Fortiden, da Saltet var dyrt. Om disse Boder have været brugte til Beskyttelse over Saltkjedelen, til Oplagssted for det færdige Salt eller til Herberge for Saltkogere, er uvist. Jfr. Sande GN. 141 og Jænbud under «Forsvundne Navne» i Strømmen Herred. — Jotta er det Jota, der er indgaaet under Horten; udt. Jo'ta med langt, lukt o. Navnet er vel best. Form af Gjot f. (se Ross), langstrakt Hulning i Jorden, langagtig Græsplet mellem Bakker eller Klipper (Indl. S. 51). — Om Bahuus se GN. 20, 38. — Teppa f., et lidet indgjerdet Engstykke, brugt som Fællesord i Solør. — Freebergsvig, se GN. 105. — Løføen, Østerøen, Mellumøen, se GN. 29.

Gaarde indgaaede under Horten:

Solli. Udt. *só'lí.* — Solælid DN. V 114, 1340. Soelli 1668. Sollie 1723.

Hvis Formen i RB. er rigtig, skulde Navnet ikke være det vanlige Sóllið, men enten Sólarlið, af samme Oprindelse og Betydning, eller sms. med Mandsnavnet Sóli, der forekommer i RB. 544. DN. V 559. 602. X 185 og, som det synes, i endel Gaardnavne, hvoraf det hyppigste er Sólastaðir (Bd. II S. 155). Jfr. Sollien i Stange (Solaliid RB. 243), Bd. III S. 165. Forklaringen af Gen. af sól er vel den sandsynligste, eftersom denne Sammensætning med líð forekommer to Gange.

Horten søndre og nordre med Brom, Hagen og Sollistranden. — Udt. *hå'lten. bró'mmsjóle* kjendtes; [det er mig opg., at Udt. *brå'mms-* nu skal være den alm.]. — [1]) Hortan DN. V 843, 1552. Hartten 1593. Hortenn 1604.$^1/_1$. Horten 1605. Hortten 1668. Horten med Weeløes (jfr. GN. 29) 1723. — [2]) Broem St. 75. Brom 1593. 1604.$^1/_4$. 1668. Bromb 1723.

[1]) Der findes mange andre Stedsnavne i Landet, som synes at indeholde samme Stamme: Horten i Lom, Horten og Hortum, Pladsnavne sydligere i Gudbrandsdalen (ved intet af disse Steder har Udtalen været kjendt af O. R.), Horten i Skiaaker (udt. Holten med lukt o og «tykt» l samt Enstavelsestone), Horten i Biri (udt. Holta med lukt o og «tykt» l samt Enstavelsestone, dog ogsaa med aa), Horta, to Fjelde i Stor-Elvedalen, Horten, Skovstrækning i Gjerpen (Udtalen forskjellig opgivet og usikker), Hortemo, Gaard i Søgne (udt. med lukt o), Horten, Gaard i Aurland i Sogn (tidligere alm. skr. Horken), Horten, Fiskevær i Leka i Namdalen (udt. Holta med lukt o og «tykt» l samt Enstavelsestone) og endel Fjeldnavne i den sydvestlige Del af Landet, nemlig Horten i Aardal i Ryfylke (udt. med lukt o og Enstavelsestone), Aurehorten i Bykle i Sætersdalen, Moltehorten i Hjelmeland (lukt o), Hortfjeldet i Fyresdal og Hortenuten i Saude i Ryfylke. Ved enkelte af disse Navne, som det i Aurland og, som det synes (Bd. II S. 239), ogsaa Bynavnet Horten, har O. R. tænkt paa en Lydforandring af Ordet hǫlkn, helkn n., stenig Grund, Klippegrund, der bl. a. i Flertalsform (*Helknar) findes som Gaardnavn i Fet (Hektner), i Lyster og i Volden (Heltne), som Pladsnavn i Fyresdal (Hekninne). Det her ombandlede Navn maatte da efter sin Udlyd paa -n

være Entalsformen h ǫ l k n; men da bliver Tostavelsestonelaget i Navnets Udtale uforklarlig. Man maa derfor hellere sætte det i Forbindelse med de Navne Horten og Horta, ved hvilke O. R. (Bd. IV, 1 S. 34) formoder Sammenhæng med det af Ross omtalte Hort m. (med lukt o), den haarde, knudrede ydre Bark paa ældre Træer, især Asp og Furu (brugt i det Nordenfjeldske). Dette Ord sætter S. B. (Bd. IV, 2 S. 4) i Forbindelse med det nyislandske h ö r t l n., Ujævnhed paa frossen Is; han formoder, at Stedsnavnet Horten, hvor det udtales med lukt o og Enstavelsestone, forudsætter et gammelt *h ǫ r t f., og Hort m. et gammelt *h ǫ r t r m. (jfr. Folkesprogets Kort, med lukt o, ved Siden af Kart). Disse Ord have efter hans Formodning betegnet Ujevnhed, Knude overhoved, hvoraf Ordenes Brug i Stedsnavne er at forklare. Hvis det nuværende Bynavn Horten, der udtales med aa, hører hid, bliver dette at sammenligne med den ene Udtaleform Haarta af Navnet i Biri. Bynavnets Tostavelsestone viser, at det opr. maa have været et svagtbøiet Ord, vel af Hankjøn, altsaa *H ǫ r t i, i best. Form.

[2]) B r ú e i m r, sms. af b r ú, Bro, og h e i m r. Da der intet Vandløb findes, maa b r ú have været brugt om en «Jordbro» (se Indl. S. 45). Dette Navn findes nu i Formen Brueim i Skiaaker og i Jostedalen, i Formen Bruem i Sparbuen og i Ogndalen samt i Formen Broem (udt. Brom med lukt o) i Fosnes. O. R. har paa Grund af Udtalen tvivlet om denne Forklarings Rigtighed for det sidste Navns Vedkommende (se Bd. XV S. 334); men da ogsaa det her omhandlede gamle Gaardnavn Brom har havt lukt o (jeg har faaet opgivet Udtale med lang Vokal), og da Navnet Brom her udentvivl, hvad Oprindelse angaar, maa høre sammen med det flg. Gaardnavn Braarød, er den anførte Forklaring af Navnet Brom i Fosnes vist sikker nok. I Sammensætninger skrives desuden i MA. ofte B r o - for B r u - (se Bd. IV, 1 S. 44); ved det efterfølgende Navn viser RB. begge Former. Paa Sammendragning af Navne paa - h e i m r til Enstavelsesformer har man her i Amtet Exempler i Navnene Hem (se Hof GN. 30) og Sem (se Borre GN. 22).

B r a a r ø d s ø n d r e o g n o r d r e. Udt. *brå'rĕ.* — Bruarudh RB. 184. Brarudh RB. 198. Broarudh RB. 199. Bruarrud RB. 208. Braarød 1593. 1604 $^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. 1605. Braarød nordre og søndre 1668. Braarøed nordre og søndre 1723.

B r ú a r r u ð, sms med Gen. af b r ú, Bro; ligger i Syd for Brom, og «Broen» maa altsaa have gaaet over en Myr mellem disse Gaarde. Den nuværende Udtale viser den sædvanlige Overgang af ú a (ó a) til aa; efter RB. 198 sees denne Overgang her at være indtraadt allerede ved c. 1400. Jfr. Ramnes GN. 29.

[J o t a, se «Pladse under Falkensten» ovfr.].

NEDLAGT KIRKE.

L a u f ø y j a k. Stod paa den vestligste af Løvøerne (se under GN. 29). Den var i den katolske Tid viet til St. Halvard og St. Martin (Laufoy k. RB. 71). Den nævnes i St. og som øde i lang Tid JN. 6. Ved Reskript af $^{26}/_{7}$ 1720 blev det tilladt en Privatmand igjen at sætte den i Stand, hvorefter den blev brugt i nogen Tid; men den faldt snart efter i Ruin og staar som saadan endnu. Jfr. L. Daae. Norske Bygdesagn. II S. 73—76.

8.

RAMNES HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Ramnes. Udt. *ra'mmnes.*
Ældre Navneformer: Rafnes DN. I 284, 1356. III 316, 1378 osv.
Ramfnes DN. IV 357, 1367. II 328, 1371. III 348, 1385 osv.
Rampnes DN. XI 46, 1355. RB. 209.
Rapnes DN. IV 424, 1389 osv.
Ramnes DN. IV 294, 1354. IV 336, 1363. III 320, 1379 osv.

***Rafnnes, Ravneneset. Neset dannes ved to Elves Sammenløb. Herredets Navn er opr. Gaardnavn, se GN. 50. 51.**

RAMNES SOGN.

Kirken var i den katolske Tid viet til Apostlerne Peter og Paulus (RB. 78).

Gaardenes Navne: **1. Lefsrød.** Udt. *læ'ffsrë.* — Læifsrud RB. 78. Løbβrød 1593. Løbsrud 1605. Lebffsrød 1668. Lebsrøed 1723.

Leifsruð, af Mandsnavnet Leiv (Leifr), jfr. Vaale GN. 148. Samme Navn Andebu GN. 118.

2. Gunnildstad. Udt. *gu'nnellsta.* — Gundestad 1593. 1604.¹/₁. Gunestad 1605. Gunnildstad 1668. Gunildstad 1723.

***Gunnhildarstaðir, af Kvindenavnet Gunnild (Gunnhildr). Se PnSt. S. 104.**

3. Hette. Udt. *hæ'tte.* — i Hætto, Hæitto RB. 78. Hette St. 72. 1593. 1604.¹/₁. 1605. Hette med Kongslund 1668. Hætte med Kongslund 1723.

Hetta f., Hætte, ogsaa et Slags Kappe; her vel i førstnævnte Betydning. Altsaa et af de Navne, der maa antages at være givne efter Sammenligning af Jordveiens Form med Klædningsstykker (Indl. S. 33). Jfr. GN. 5, der er Nabogaard til denne Gaard.

4. Kongslund. Kaldes *lunn* (mulig rettere *lu'nn'n* (*lú"n*) og at skrive Lunden). — Underbrug til GN. 3 1668. 1723. Maaske = i Lundenom RB. 191. 197. 202. 209 (siges 209 at ligge i Ramnes Sogn, 197 i Vivestad Sogn).

*Lundrinn, Lunden (Indl S. 66). Sammensætningen med Kongs- betegner, at Stedet engang har hørt til Kongens Gods.

5. Kaape. Udt. *kå'pe.* — Kaabe 1593. 1604 ¹/₁. 1605. Kaabe med Garthe 1668. Kaabe med Gorte 1723.

Kápa f., Kappe; jfr. GN. 3, som altsaa har været betragtet som den til Kappen hørende Hætte. Underbruget maa være Vaale GN. 40, der ligger lige i Nærheden.

6. Langemyr. Udt. *la'ngmýr.* — Langmyer 1593. Langemyr 1604.¹/₁. 1668. Langemyer 1723.

*Langamýrr, den lange Myr.

7. 8. Venaas søndre og nordre. Udt. *vé'nås.* — i Vinaase RB. 191. Wennaas 1593. Wennaas 3 1604.¹/₄. Wenaas søndre og nordre 1668. 1723.

Vináss, Sammensætning af vin f. (Indl. S. 85) og áss m. (Indl. S. 42). Navnet forekommer oftere.

9. Lefsrød-Ødegaarden. Kaldes *ø'gålen.*

Se GN. 1.

10. Boteigen. Udt. *bø'teien* (ogsaa opg. blot *tei'en*).

Har tidligere tilhørt GN. 27.

11. Teigen nedre. Udt. *tei'en.* — Nedre Teien 1723 (først da skyldsat, for rum Tid siden frasolgt Østre Dal).

Teigr m., se Indl. S. 81.

12. Dal østre. Udt. *dæl.* — i Dale RB. 78. Dall St. 72. 1593. 1604.¹/₁. 1668. Dahl østre 1723.

Dalr m., Dalen. Dal vestre er GN. 43.

13. Horn. Udt. *hønn.* — i Horne (østligste) RB. 65. (søndre) RB. 197. Presthornn St. 72. Horne 1593. Hornn 1604.¹/₁. Horn med Langagger og Presthorn 1668. 1723.

Horn n, Horn (paa Dyr), Hjørne, Vinkel (Indl. S. 57). Gaarden ligger ved Sydenden af et smalt, mellem to omtrent parallelt løbende Elve liggende Høidedrag. En anden Gaard af samme Navn i Fon Sogn (GN. 134).

13, 3. Præst-Horn. — Se under Gaardsnavnet.

Maa enten have hørt under Præstegaarden eller været en Præsts Eiendom. Se ogsaa GN. 63.

14. Holt. — Jfr. Vaale GN. 151, hvoraf dette Brug opr. maa have været en Part.

15. Hundestuen. Udt. *hu'nnestúa.* — Hundstuffven 1668. Hundstuen 1723.

Se Stokke GN. 142.

16. 17. 19. 20. Bjune nordre, østre, søndre og vestre. Udt. *bjú'ne.* — i Biwgna DN. VIII 391, 1456. Biona, Bionna Reg. 2 (Breve fra 14de og 15de Aarh.). Biognæ RB. 278 s. Biunne 1593. Bionne St. 73. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Biuffne nordre, østre med Øde Biuffne, søndre og vestre 1668. Biufne nordre, østre med Øde B., søndre og vestre 1723.

Bjugnar, Flt. af et Ord bjugn, der oftere findes anvendt som Stedsnavn baade i Entals- og Flertalsform, og som er afledet af den Stamme, vi have i det gamle *bjúga, at bøie sig, og bjúgr, bøiet. Søndenfjelds haves Ordet i Flt. ellers i Gaardnavnene Bjoner i Hobøl og Bjone i Brandbu, nordenfjelds i Ent. i Herredsnavnet (vel opr. Gaardnavn) Bjugn og i Bjogna, Navn paa en stærkt krummet Arm af Søen Øiangen i Lensviken. Navnet maa overalt have Hensyn til nogen skarp Bøining eller Krumning, saaledes her i Ramnes til Elvekrumninger. Forøvrigt kan der være Spørgsmaal, om ikke Navnet opr. har tilhørt en Elv og først fra denne er overført paa Gaarden. Se Ldsbl. 294. biugni, m.?

18. Freste nordre. Udt. *fræ'sstí.* — i Frøysteighi RB. 209. Fristad 1593. Fridβoe 1604.$^1/_1$. Fridstedt 1605. Frædsted 1668. Fredsted 1723.

Frøysteigr. 1ste Led i dette Navn maa være Gen. af Gudenavnet Frøyr, og den rimeligste Maade, hvorpaa det kan forklares, maa være, at Gaarden opr. har været et til et Tempel for Guden hørende Jordstykke, teigr (Indl. S. 81). Har tidligere alm. været skr. Fredsted. Se Ldsbl. 295. Søndre Freste er Sem GN. 20.

18, 10. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

21. Kløv. Udt. *kløv.* — i Klofwe RB. 191. i Klofueno RB. 197. i Klofue RB. 68. 201. Kløff 1668. 1723.

Klof n., i Betydning af Kløft. Findes som gammelt Gaardnavn ogsaa i Høland (Bd. II S. 197).

22. 23. Linnestad søndre og nordre. Udt. *li'nnesta.* — Lindesstad 1593. Lindestadt JN. 86. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. 1605. Lindestad søndre med Duffdall, L. nordre med Øde Lindestad 1668. Lindestad søndre med Dyreroed, L. nordre med Øde L. 1723.

Samme Navn i Rakkestad, i Vestby, i Aas og i Stange Hdm. Gaarden i Rakkestad skrives Lina- RB. 158. 163, den i Aas Linu- RB. 132, Linæ- DN. II 442, den i Stange Linæ- RB. 309. DN. V 94 o. fl. St., Lina- RB. 243. 284, og samtlige Navne i senere Tid Lind- eller Linde- som her. Disse Navne antages (se Bd. III S. 160) at være sms. med et Mandsnavn Líni eller et Kvindenavn Lína, hvoraf det første findes paa svenske Runestene (Liljegren, Run-Urkunder No. 1065. 1067), det sidste et Par Gange paa Island (Landn. 142. Sturlunga saga I 46 Vigf.). Ogsaa her er dette Gaardnavn maaske at henføre til et af disse Navne. Men det kan dog mulig have en anden Oprindelse. Medens de større Kongesagaer angive, at det første Slag paa Re (mellem Erling Skakke og Jarlen Sigurd af Røyr) stod paa Gaarden Ramnes, siger Fagrskinna (Finnur Jónssons Udg. S. 359), at Sigurd Jarl overraskedes af sin Modstander a Dinnduxstaðum. Munch formoder (Kgr. Norge i MA. S. 173. Det norske Folks Hist. II S. 920), at dette er en for-

vansket Navneform, og at Gaarden Linnestad derved menes. Isaafald maa Dinnd- staa for Lind- og 1ste Led nærmest antages at indeholde et Mandsnavn. Man kunde gjette paa, at den rette Form var *Lindulfsstaðir; i Tydskland synes ogsaa virkelig et Mandsnavn Lindolf at have været brugt i MA. (se Förstemann, Namenbuch I. 2 Aufl. S. 1060), men et tilsvarende Lindulfr kjendes ikke fra Norge. Hvad a Dinnduxstaðum imidlertid ellers skulde være forvansket af, hvis derved virkelig er ment Gaarden Linnestad, er ikke godt at sige. — Underbruget Duffdall kan muligens være opr. *Dúfudalr, af dúfa f., fordi Vildduer kan have holdt til her (jfr. under Borre GN. 16), eller maaske dette Ord brugt som Persontilnavn (K. Rygh S. 12). — Dyrerød er opr. *Dýraruð, af det gamle Mandsnavn Dýri. Samme Navn som forsvundet Gaardnavn ogsaa i Andebu. Se PnSt. S. 59.

24. 25. Skjeggestad søndre og nordre. Udt. *sjæ̀ggesta.* — i Skæiggiastodom (nordre) RB. 80. i Skiæggiæstadom (nordre) RB. 197. i Skeggestedæ DN. VIII 391, 1456. Skegestadt St. 63. Skeggestad 1593. Schiæggestad søndre og Scheggestad nordre 1668. Schieggestad søndre og nordre 1723.

Skeggjastaðir, af Mandsnavnet Skeggi, jfr. Botne GN. 17.

26. 27. Bø søndre og nordre. Udt. *bø.* — Boe 1593. Boo 1604.¹/₁, ¹/₁. Boe søndre med Schredt, Boe nordre med Humbledall og Bøeteyen 1668. Bøe søndre med Schret, Bøe nordre med Humbledahl og Bøeteien 1723.

*Bœr m., Gaarden (Indl. S. 47). — Bøteigen er nu GN. 10. — Schredt er maaske opr. skrið n. (alm. skriða f.), Skred (Jordskred, Bjergskred, Sneskred), se Indl. S. 76. — Humbledall er opr. *Humludalr, af Elvenavnet Humla, der endnu findes paa et Par Steder og er indgaaet i mange Stedsnavne. O. R. har forklaret dette Elvenavn som Insektnavnet humla, brugt som saadant med Hentydning til summende Lyd. S. B. antager, at det, forsaavidt det betyder «den summende», kunde være dannet umiddelbart af et Verbum for «summe», beslægtet med middelhøitydsk hummen (NE. S. 110).

28. Valle. Udt. *væ̀lle.* — a Vallom RB. 79. Waller 1593. Waller, Weller JN. 86 (da Lensmandsgaard). Wallenn 1604.¹/₁. Walle 1668. Walde 1723.

Vellir, Flt. af vǫllr m., græsbevoxet Slette (Indl. S. 87).

29. Braar. Udt. *brår.* — i Bruum (store) RB. 202. i Brwm RB. 182. i Brwm som kaldes Loftzbraar RB. 191 (her ogsaa nævnt sønste Gaard). Braer 1593. Braar 1604.¹/₁. 1605. Braaer med Lobsbraar 1668. Braaer med Lebsbraaer 1723.

Brúar, Flt. af brú f., Bro. Gaarden ligger ved et Sted, hvor der er og vist fra gammel Tid har været en Bro. Om Overgang af úa til aa jfr. Braarød under «Forsvundne Navne» i Borre; ogsaa her er denne Overgang gammel. Partnavnet Loftzbraar er *Lopts-Brár, saa kaldet, vel fordi denne Part engang har havt en Eier af Navn Loptr (se Hof GN. 81), jfr. flg. GN. I Lofs-Eik i Sem (GN. 82) har Lopts- maaske anden Oprindelse. Se Ldsbl. 296. PnSt. S. 177.

30. Guld-Braar. Udt. *gu̇̀llbrår.* — Gulbraaer 1668. Guldbraaer 1723.

Dette Partnavn skriver sig udentvivl fra en Eier af Navn Gulli, et i Norge og Sverige i MA. alm. brugt Mandsnavn. Jfr. Hedrum GN. 34. Se PnSt. S. 102.

31. Nunneteigen. Udt. *lu'nneteien.* — i Nollartæigj RB. 78. 233. i Nollartæighinom DN. VI 423, 1414. i Nollarteighi (sønste) DN. V 359, 1415. Nuntehn 1593. Nuntegen 1604.$^{1}/_{1}$. 1605. Nundteyen med Laugmandsgiorde 1668. Nuntejen med Laugmandsjorde 1723.

*Knollarteigr? 1ste Led maa antagelig være Ordet knollr m., Knold, Bergknold. Kn- skrives i RB. ofte Hn-; men der er ogsaa Exempler paa, at K- er faldet ganske bort foran n, t. Ex. i Napstadhom RB. 434. 438. af *Knappsstaðir, nu Nafstad, Ullensaker GN. 63. 64. Det angives Indl. S. 61, at knollr i Gen. har knolls; men da Ordet ifølge Fritzner, der ingen Genitivform anfører, i Oldn. kun findes brugt som Stedsnavn, kan det være tvivlsomt, om en Gen. knolls virkelig er paavist; maaske har knolls og knollar været brugt ved Siden af hinanden (jfr. under GN. 65). Forskjellen mellem den gamle Form og den nuværende Udtaleform synes ikke at bero paa en ligefrem Ombytning af Konsonanterne (jfr. Floren i Stjørdalen, Frol i AB.), som af O. R. antaget (StK. S. 144). Formerne fra 1593 osv. vise, at Noll- først maa være bleven til Nonn-, Nunn- ved Assimilation (Indl. S. 22), hvorpaa jeg dog ikke kan anføre noget Exempel af samme Art. Senere er saa Nunn- blevet til Lunn- ved Dissimilation (Indl. S. 21), som ved Landsrød, Nøtterø GN. 84 (i Nanzrudi RB. 232). — Underbruget Laugmandsgiorde maa have sit Navn af, at det har hørt til det Gods, som var henlagt til Lagmanden i Tønsberg.

32. Flaateteigen. Udt. *flå'tateien.* — Flotteteyen 1668. Flottethegenn St. 73. Flaattetejen 1723.

Maaske *Flatiteigr, sms. med Adj. flatr, flad. Udtaleformen Flaata- skriver sig isaafald fra, at begge Sammensætningsled have været bøiede, t. Ex. i Dat. í Flatateiginum. Navnet kan dog ogsaa være opr. *Flatateigr, sms. med Gen. af flati m., flad Strækning (Indl. S. 50). I begge Tilfælde maa aa i Flaata- være opstaaet ved Ligedannelse; jfr. Skoger GN. 60. 61, Stokke GN. 112. Navnet er givet efter Beliggenheden.

33. Kile vestre. Udt. *ki'le.* — i Kilom RB. 78. Kilar (nørste) RB. 247. Kille St. 72 b. 1593. 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Kille vestre med Midtkille 1668. Kiile vestre med Mitkiile 1723.

Kílar, Flt. af kíll m. Dette Ord kan ikke her være brugt i den vanlige Betydning af smal, dybt indtrængende Vik (Indl. S. 60), da her intet Vand findes i Nærheden; altsaa ligger vel her en overført Betydning til Grund (en kileformet Situation paa Land). Jfr. t. Ex. Bd. III S. 280. — Kile østre er GN. 87.

33, 7. Ramski. Udt. *ra'mmsje.*

*Rafnaskeið?, Ravneskjeiet, sms. med skeið n., hvorom se Indl. S. 75. Jfr. Ulski i Vestby, antagelig opr. *Ulfaskeið, og Ulfvesked i Bohuslen (Vlfuaskeidi RB. 245), se Bd. II S. 21.

34—36. Firing søndre, mellem og vestre. Udt. *fi'ring.* — i Færinæ DN. II 257, 1352. i Ferinum (midtre) DN. II 258, 1353. IV 336, 1363. Færinj miulna RB. 79. i Færine (midtre) DN. V 342, 1412. Ferinne Mølle DN. V 829, 1545. Feryne Mølle DN. II 853, 1546. Farine Mølle DN. V 832, 1547. Fyren 1593. Fyrenne OC. 49. Firingh 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Firrim 1605. Firing med Søndre Aas, Firing mellom og vestre 1668. Firing med Aas, F. mellom og vestre 1723.

Ferin. Gaarden ligger ved et Overfartssted over en ikke ubetydelig Elv (Fossan-Elven, Storelven), og Navnet kan derfor med stor Sandsynlighed forklares af far n., Overfartssted, og vin. Udtalen med -ing i Slutningen er en ganske usædvanlig Forvanskning af Endestavelsen i et med vin sms.

Navn. Samme Navn har man i V. Slidre (til Ferinns DN. IV 147, 1324. a Færini DN. IV 181, 1334 o. fl. St.), der udt. Fere. Se Ldsbl. 297. — Aas ligger i Fon Sogn.

37. Kile østre. — Kille 1593. Kille østre 1668. Kiile østre 1723.

Jfr. GN. 33.

38. Holt søndre. Udt. *hølt.* — i Holltom (søndre), Holtar (paat.) DN. III 348, 1385. i Holte (søndre) RB. 75 s. Holdt 1604. $^1/_1$. Holdt vestre 1668. Holt vestre 1723.

Holt n. Ent, Holtar f. Flt., Lund, liden Skov (Indl. S. 57). Holt nordre, opr. Del af samme Gaard Holt, er GN. 132.

38, 2. Graneskogen. Udt. *gra'naskauen.*

39. 40. Bakke østre og vestre. Udt. *ba'kke.* — i Bakka RB. 81? Backe 1604. $^1/_4$, $^1/_4$. Bache østre og vestre 1668. (B. vestre med Indlauget) 1723.

Bakki m., se Indl. S. 43.

41. Fjæreklep. Udt. *fjé'leklæpp* (ogsaa opg. *fjælklæpp*). — i Flærdarklæppom RB. 233. Fierklep 1593. 1604. $^1/_4$. Fierreklep 1668. Fierklep 1723.

Det skulde ligge nærmest at opfatte Formen i RB. som en Sammensætning af Gen. af flærð f., Svig, Bedrageri, med Flt. af kleppr m., Fjeldknat. Men en saadan Sammensætning synes fra Betydningens Side mindre rimelig. Stedet ligger ved en Bæk, og Navnet er af O. R. under Tvivl opført i NE. S. 51 som indeholdende et Elvenavn; 2det Led antager han at være Flt. af kleppr (StK. S. 140). Men Ordet flærð, Svig, kunde vel vanskelig finde Anvendelse som Navn paa et saa ubetydeligt Vandløb som dette. S. B. opfatter Navnet som en Sammensætning af Gen. af flærð med den under Vaale GN 83 omtalte Flertalsform *kleppr af klǫpp f., Klop. «Navnet Flærðarkleppr, d. e. Falskheds-Klopper, kan enten sigte til, at Stokkerne i Klopperne var daarligere, end de saa ud til at være, og let gik i Stykker, naar man skulde gaa over, eller ogsaa kan Navnet sigte til et lumskt Overfald, som engang havde fundet Sted paa disse Klopper.» — I Fremlyden er Fl- ved Dissimilation (Indl. S. 21) blevet til Fj- paa Grund af l i 2det Led.

42. Skaar. Udt. *skør, skår.* — Skaer 1593. Schar 1604. $^1/_1$. Skar 1668. Schaer 1723.

Er StK. S. 32 forklaret som skǫr f., blandt hvis Betydninger vel særlig «Trin i en Trappe» maa komme i Betragtning, hvor det findes som Stedsnavn. Det er dog vel hellere skor f., der bl. a. har havt Betydningen: Skar, Revne i Fjeld, jfr. Folkesprogets Skora f., Skaar, Indsnit (Indl. S. 75). Her er en Bæk, til hvis Leie Navnet kunde sigte.

43. Dal vestre. Udt. *dæl.* — Dall 1593. 1668. Dahl vestre 1723.

Jfr. GN. 12.

44. Oprann. Udt. *å'ppraun.* — Vprand 1593. Oprandt 1604. $^1/_1$. Oprand 1668. 1723.

*Upprann, af rann n., et større Hus, jfr. Botne GN. 36. Hvad Betydningen angaar, kan sammenlignes det hyppig forekommende Gaardnavn Opsal, se Hof GN. 4.

45. Lyngaas med Styrseng. Udt. *lø'ngnås. stø'ssæng.* — a Lindiase RB. 78. Longaas 1604.¹/₄. Longaiß St. 73. Lingaas 1605. Lyngaas 1668. L. med Warstyer 1723.

¹) Lindiáss, af lindi n., Sted bevoxet med Lind, og áss m.; findes som Gaardnavn ogsaa i Lier, Eker og Gjerpen. Om Udtalen se Indl. S. 65. ²) Styrseng antages PnSt. S. 239 at være sms. med det i MA. alm. Mandsnavn Styrr. Om Udtalen jfr. Ramnes GN. 86, Sem GN. 128, Nøtterø GN. 81. Underbruget Warstyer synes at være det af Aasen anførte Varstyre n., egentlig: Ror, som kan bruges midlertidigt, eller naar et andet er tabt, hvilket Ord bl. a. i Telemarken betegner «noget at have i Baghaand, til Reserve». Man kan neppe undlade at gjette paa, at Styrseng kan have noget med dette Navn at gjøre; men jeg kan isaafald ikke forklare Forbindelsen.

46—48. Berg vestre, mellem og østre. Udt. *bærj.* — Bærg RB. 79. 202 (vesteste). Berg DN. XI 243, 1508. 1593. Bergh 1604. ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Berg vestre, mellom og Berg 1668. 1723.

Berg n., se Indl. S. 43.

48, 5. Bergan. Udt. *bæ'rjan.*

49. Tufte. Udt. *tu'ffte.* — i Tuftum RB. 186? (henføres der til Vaale Sogn). Tofft 1593. Thoffte 1604.¹/₁. Tuffte 1668. Tufte 1723.

Tuptir, Flt. af tupt f. (Indl. S. 82).

50. 51. Ramnes nordre og søndre. Udt. *ra'mmnes.* — Se Oplysningerne S. 129 om Sognets Navn. Ramnes 1604.¹/₁, ¹/₁. Rambnes nordre og søndre 1668. Ramnes nordre og søndre 1723.

51, 3. Kirkeengen. Udt. *kæ'rkænga.*

52—54. Heian nordre, mellem og søndre. Udt. *hei'ann.* — i Heidunum DN. III 316. 317, 1378. i Heidhom (nørste) DN. III 320, 1379. a Hæidum RB. 79. Norderheden DN. II 853, 1546. Hedenn St. 72 b. Heenn 1593. Heumb 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Heden 1605. Heyen nordre, mellom og søndre 1668. Heiane nordre, mellum og søndre 1723.

Heiðar, Flt. af heiðr f., Hei; ligger paa en Flade (se herom Indl. S. 53). Nutidsformen er den bestemte Flertalsform, som sees tildels at have været brugt ogsaa i MA.

53, 2. Jensehavnen. Udt. *jæ'nsehamna.*

Var i de gamle Matrikler skrevet Gensehavnen, vel en gammel Skrivfeil. (NG. Mscr.).

55. 56. Hole vestre og østre med Kloppedal. Udt. *hô'le. klåppedæl.* — ¹) i Holom DN. IV 294, 1354 (østre). III 317, 1378 (østre). 320, 1379 (østre). RB. 78. 79. 80 (østre). Holle St. 72. Huolle 1593. 1605. Holle 1604.¹/₁, ¹/₁. Holle vestre, Hoelle østre 1668. Hoele vestre og østre med Kloppedal 1723.— ²) i Klapperdale RB. 78. Klepperdall St. 73.

¹) Hólar, Flt. af hóll (hváll) m., isoleret, helst rundagtig Høide (Indl. S. 56). — ²) Klappardalr, sms. med Gen. af kløpp, se flg. GN.

57—59. Klop vestre, mellem og øvre. Udt. *klåpp.* — Klop, Klopp DN. IV 308, 1358 (vesteste). 402, 1386 (vesteste). a Klop RB.

79. 73 (østeste). [74 (østeste)]. 247 (vesteste). i Klopp (østeste) RB. 183. Klop 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Klop vestre, Midtklop, Klop øvre 1668. Klop vestre, Midtklop (da Chefsgaard for en Oberstlieutenant af Infanteriet), Klopp øvre 1723.

Kl**ǫ**pp f., Klop, liden, simpel Bro (Indl. S. 61). Gaardene ligge ved en Bæk, som skiller Klop vestre fra de to andre.

57, 8. Engen. Udt. *æ'nga.*

60. 61. Reine nordre og søndre. Udt. *rei'ne.* — i Ræinum DN. XI 46, 1355. XI 80, 1397. i Reinum RB. 209. i Ræinu RB. 487. i Reinum DN. II 119, 1320 (efter Afskrift fra 1409). i Skællræinom RB. 191. Rene 1593. Reine, Rene 1604.¹/₁, ¹/₁. Reine 1605. Reene nordre med Øde Reene, Reene søndre 1668. 1723.

Reinar, Flt. af rein f., Rein, Græskant (Indl. S. 70). — Skell- i Skællræinom (ogsaa nævnt under flg. GN.) er vel neppe d. s. s. skellr m., Slag, Smeld, og man kan vel heller ikke tænke paa Plantenavnet Skjella, Skjellegras (cucubalus eller rhinanthus), der vel kan være et gammelt Ord (*skella), men ikke synes at passe til den her forekommende Form. Maaske er det beslægtet med Gaardnavnet Skjelle i Skiptvet (i Skælli RB. 174) og det forsvundne i Skællo (RB. 511) i Borge Sml., hvilke Navne ikke ere forklarede (Bd. I S. 85. 278).

62. Førum. Udt. *fø'rómm.* — i Fwreima DN. XI 141, 1435. Fwreime, [Fwreme] DN. XI 180, 1458. Furim St. 63. Form 1593. Forrum 1604.¹/₁. Forrim 1605. Farum med Schalle Reene (jfr. GN. 60) 1668. Foerum med Schallene og Præsthorn 1723.

Fureimr. Er vel den Sammensætning af fura f., Furu, med heimr, som omtales Indl. S. 51. I NE. S. 61 antages Navnet at være sms. med det ligelydende Elvenavn Fura, der vel er dannet af Trænavnet. Den første Forklaring er vistnok den sandsynligste, naar der ikke er andre Tegn til, at den Elv, ved hvilken Gaarden ligger, har havt Navnet Fura.

63. Indlaget med Præsthorn. Udt. *i'nnlage* (ogsaa opg. *-lagen*). — i Inlageth DN. XI 73, 1392. [Inlaget RB. 80, jfr. 779]. i Inlagen DN. XI 116, 1413. Inlaget DN. XI 180, 1458. Indlanng (!) St. 63. Indlaugedt med Presthorn 1668. Indlauget med Præsthorn 1723.

Innlag n., se Indl. S. 59. Formen -lagen sees at gaa temmelig langt tilbage i Tiden. — Om Presthorn jfr. GN. 13, 3.

64. Toen. Udt. *tón.* — vider Tonæ DN. XI 74, 1392. vid Tona DN. XI 116, 1413. Thornn 1593. Thong 1604.¹/₁. Thuun 1605. Thoen 1668. Toen 1723.

Tó f., se Borre GN. 40.

65. Klepperaas. Kaldes *klæ'pperĕ.* — Klepparaas RB. 204 (henført til Sem Sogn). [Klepperaasȝenn DN. XIII 764, 1544]. Klepperaas 1668. 1723.

Klepparáss; Gen. af kleppr m. (Indl. S. 60) sms. med áss; kleppr har ellers i Gen. klepps, men kleppar forekommer i Sammensætningen kepparnes, som dog rigtignok har andre Sideformer (se Fritzner). — Udtaleformen synes nærmest at være Brugenes Navn (i Matr. skr. Klepperød); den kunde svare til et gammelt *Kleppa(r)ruð, men O. R. anser det for muligt, at den kan være afslidt af Klepparáss (StK. S. 182).

66. Sijorden. Udt. *sí`jóla.* — Sigiord 1668. 1723.

1ste Led er maaske Adj. sid (s í ð r), i Betydningen: lavtliggende, sumpig.

67. Himberg. Udt. *hí`mmbær.* — Heimbierg 1593. Hiembergh 1604.$^1/_1$. Heimberg 1605. Hæmberig med Spidzhoelle 1668. Hemberg med Spitzhole 1723.

*H e i m b e r g. Betydningen synes at være: det nærmere Bjerg, fra det Steds eller den Bygds Standpunkt, hvorfra Navnet er givet; jfr. Aasen under heimre. Samme Navn i Sandeherred (GN. 141). Det er lydlig muligt, at H e i m b e r g ved Overgang af n til m foran b kunde være opstaaet af H e i n b e r g, der forekommer i Oldn. i Betydningen: Bjerg, hvoraf der udbrydes det Slags Brynesten, som kaldes h e i n (en finere Slags Brynesten); men til saadanne Brynestene egnede Bergarter forekomme nok ikke i dette Amt.

67, 2. Spishole. — i Spetzholo RB. 204 (henført til Sem Sogn). [Spiszholmenn DN. XIII 764, 1544, efter senere Afskrift (paat. Spiszholle)]. Speiβelle St. 67 b. Spidzhoelle 1668. Spitzhole 1723 (Underbrug til Himberg, se ovfr.).

Jeg har faaet opgivet Udtalen *spí`ssóle* (Vokalen i 2den Stavelse er maaske tvivlsom). Navnet kan neppe forklares med nogen Sikkerhed. Det synes at være det samme som Spisholt i Fiskum S. i Ø. Eker (GN. 88), af hvilket Navn flg. Udtaleformer ere opgivne: *spø`ssål, spø`ssøl, spe`sshølt.* Ved Gaarden i Eker er ingen Form fra MA. opbevaret; men Tilnavnet s p i i z s i l l æ, som i DN. III 243, 1359 tillægges en Kvinde ved Navn Þ o r o n (Þ ó r u n n), antages at have Sammenhæng med Gaardens Navn; de bevarede ældre Former af dette ere: Spisholle DN. VIII 849, 1558, Spettholl 1578, Spidzholl 1593, Spisholt 1621. Sidste Led er vistnok i begge Navne h o l a f., Hulning, Fordybning (Indl. S. 56). At Navnet i Eker skulde være sms. med h ó l l m. (Indl. S. 56), som det efter de ældre Former kunde tænkes, er usandsynligt efter de to af de nuværende Udtaleformer paa -ål og -øl, og da -holt først optræder i 1621, maa dette være en senere Omtydning af et Navn, der var blevet uforstaaeligt. 1ste Led kunde være Gen. af et Mandstilnavn s p e t r, af uvis Betydning, der findes brugt 2 Gange (K. Rygh S. 62); men det er dog ikke rimeligt, at dette Tilnavn skulde findes brugt 2 Gange i en og samme Sammensætning, især med et Ord som h o l a, der ikke forekommer hyppig som 2det Sammensætningsled. Det ligger nærmest i 1ste Led at søge Gen. af et Dyrenavn (jfr. Revsholoen i S. Fron, Røvsholo i S. Aurdal, sms. med r e f r, Ræv). Der frembyder sig dog ikke noget andet saadant Ord end Fuglenavnet s p æ t r m., Træpikker, nu i Dialekterne alm. Spetta f., men tildels Spett m., og det synes mig noget tvivlsomt, om en Betegnelse «Hul (i et Træ), hvori en Træpikker har sin Bolig» skulde kunne være anvendt som Stedsnavn. S. B. tænker sig, at et saadant Ord, *s p æ t s-h o l a, kan have været brugt som Fællesord spøgende i overført Betydning om en uanseelig Bolig i Skoven for en Tømmerhugger. Det ovfr. anførte Tilnavn s p i i z s i l l æ taler, trods 1ste Stavelses Vokal, ikke imod Oprindelse af Fuglenavnet s p æ t r, da dette allerede i gammel Tid i Dialektform kan have været udt. med Vokalen í. Nævnte Tilnavn forstaar S. B. som *S p í t s h y l a, d. e. en Kvinde fra *S p í t s h o l a, hvad der forudsætter som Betegnelse for Indbyggerne af denne Gaard et *S p í t s h y l i r, Ent. S p í t s h y l r, dannet i Lighed med Stammenavne som d œ l l, Flt. d œ l i r, i Hunkjøn d œ l a, af d a l r, Þ i l i r af Þ e l a m ǫ r k osv. Maaske høre Navnene Spishole og Spisholt sammen med Navnene Speismark, under Vinger GN. 22, skr. Spidtz March 1667, Spitzmarch 1723, og det nu forsvundne Spidzrud (1667), ligeledes i Vinger, om hvilke O. R. blot bemærker, at Udtalen Speis- gjør det vanskeligt at tænke sig s p j ó t (Indl. S. 76) som 1ste Led (se Bd. III S. 208. 216).

68. Oserød. Udt *ó'serø.* — i Asarudj RB. 78. i Osorudi RB. 191. [i Osarudj [1] RB. 81]. Aaßerrudt St. 72 b. Aaserød 1668. 1723.

*Ásaruð, af Kvindenavnet Ása. Udtaleformen og Formen i RB. 191 viser en Gen. Ósu med u-Omlyd i 1ste Stavelse; jfr. Stokke GN. 87, Nøtterø GN. 43, Hedrum GN. 124 Se PnSt. S. 15.

69. Skaleberg. Udt. *skæ'lebær.* — Skalaberg RB. 78. Skardeberigh St. 73. Schareberg 1668. 1723.

Er StK. S. 82 efter Formen i St. forklaret som opr. *Skarðaberg, ligesom Skalberg i Sandeherred (GN. 68) og i Tjølling (GN. 72), ved hvilke Navne denne Form findes fra MA. 1ste Led vilde isaafald være enten Adj. skarðr, formindsket, beskadiget, eller Gen. Flt. af skarð n., Skar, og Navnets Betydning vistnok i begge Tilfælde: et Bjerg med et Skar. Det er dog lidet rimeligt, at allerede RB. skulde vise Overgang fra rð til «tykt» l. Navnet er maaske en Sideform til det nu paa Østlandet brugte Ord Skalberg.

70. Gulsrød. Udt. *gú'lsrø.* — Guldßrudt St. 73. Guldßrød 1593. Guldisrød 1605. Guulßrøed 1668. Gulsrød 1723.

*Guðulfsruð. Af det i Norge i MA. alm. Mandsnavn Guðulfr, nu Gul (med «tykt» l). Samme Gaardnavn her i Amtet i Hedrum; GN. 44. Se PnSt. S. 102. Ldsbl. 263.

71. Kamfjord. Udt. *ka'mmfjól.* — Komæfiell RB. 209 s. Kamfield 1593. Camfioll 1604.$^1/_1$. Kamfiold 1605. Kambfiord med Aslachsrud 1668. Kamfiord med Aslachsrud 1723.

*Kambafjǫll? Formen i RB. er vist ikke rigtig, og Navnet har vel samme Oprindelse som det tilsvarende i Sandeherred (GN. 115), hvor Form fra MA. er bevaret. 1ste Led er isaafald kambr m., Kam, i Gaardnavne overalt efter Ordets Anvendelse om takkede Fjeld og Høiderygge. Denne Sammensætning passer særdeles godt ved Gaarden i Sandeherred og kunde her maaske finde Anvendelse paa Kamfjordhøiden. At mærke er Overgangen i begge Navne af fjǫll (Flt. af fjall n., se Indl. S. 49) til -fjol med langt, lukt o og «tykt» l, som om sidste Led var -fjord (fjǫrðr).

71, 12. Aslakrød. Udt. *a'sslakkrø.* — Underbrug 1668. 1723.

*Aslaksruð, af Mandsnavnet Aslak (Aslakr). Genitivens -s sees ogsaa et Par Gange ellers at være forsvundet i dette Gaardnavn, maaske nærmeste ved Dissimilation (Indl. S. 21). Se PnSt. S. 17.

72. Aas. Udt. *ås.* — i Asenom RB. 78. i Ase RB. 79. 183 (nedre). 188 (ovre). Aiß St. 72. Aas 1593. Aasß 1604.$^1/_4$, $^1/_4$. Aas med Raanerød 1668. Aas med Rønnerød 1723.

Áss m., Aasen (Indl. S. 42).

72, 2. Raannerød. Udt. *rå'nnærrø.* — Ranarud RB. 78. Rannerrudt St. 72 b.

Ranaruð, se Vaale GN. 75.

73. Haug. Udt. *hau.* — a Haugj RB. 79. Hoogh DN. IV 137, 1555. Hoffu 1593. Hoff 1604.$^1/_1$. Houg 1668. 1723.

Haugr m., Haug (Indl. S. 53).

74—76. Jare søndre, mellem og nordre. Udt. *ja're.* — a Jædre DN. II 328, 1371. i Jadre (nørste) RB. 79. i Jedher, Jædhern DN. I 655, 1474. Jader DN. VIII 821, 1544. Jarre St. 72. Jaere

[1] Udgaven har feilagtig Osamdj.

1593. Jare 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Jahre søndre, mellom og nordre 1668. Jaere søndre, mellum og nordre 1723.

Jaðarr m., Rand, Kant, se Indl. S. 59. Den nuværende Form er Dat.

77. Hagen. Udt. *ha'ga'nn* (*-æ'nn*).

Udtaleformen er Flt. i best. Form.

78. Kirkevold. Udt. *kjæ'rkevæll.* — i Kirkiuvallom RB. 78. Kierckewold 1593. Kirckeuoll 1604.¹/₁. Kirchevold 1668. 1723.

Kirkjuvellir, sms. med Flt. af vǫllr (Indl. S. 87). Navnet findes paa fl. St. om Gaarde, der ligge lige ved en Kirke.

79. Stange. Udt. *sta'nge.* — a Stongom RB. 79. i Stanghom RB. 191. Stange DN. XI 243, 1508, jfr. XI 258, 1516. 1593. 1604.¹/₁. 1605. 1668. 1723.

Stangir, Flt. af stǫng f., se Indl. S. 80 Det er ligesaa uvist her som paa mange andre Steder, hvad Navnet sigter til. Jfr. Stokke i Sande (GN. 11).

80. Solberg. Udt. *só'lbær.* — Solbergar RB. 79. a Prest-Solbergum DN. IV 357, 1367. Solbierg 1593. Solbergh 1604.¹/₁. Soelberg 1668. 1723.

Sólbergar, se Strømmen GN. 8. Navnet er her vist at tage i samme Betydning som der antaget.

80, 2. Gordal.

Se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

81. Præstegaarden. — a prestbœnom DN. IV 335, c. 1370. med Roelighed, Skiotoye og Boe øde 1723.

Gaardens gamle Navn er, som det sees, tidlig gaaet tabt. Det siges i Bygden, at dette skal have været Reir; men O. R. betvivler (se NG. Mscr.), at dette er en ægte, gammel Tradition. Kraft har Formen Reer eller Reyre (1ste Udg. II 708), uvist med hvilken Hjemmel; men naar han formoder, at den fra Haakon Herdebreds Saga kjendte Jarl Sigurðr af Røyri, der faldt i Slaget paa Re i Ramnes i 1163, har havt hjemme paa denne Gaard, er dette sikkert urigtigt, da Sigurd var fra Gaarden Rør i Ringsaker. Reir maatte desuden være et ganske andet Ord (se derom Borre GN. 47). Nicolaysen formoder (Norske Fornlevninger S. 191), at Gaardens Navn har været enten Solberg (jfr. GN. 80, som er Nabogaard) eller Re.

81, 2. Skytøen. Udt. *sjý'tøia.* — Skiotøye (Underbrug) 1723. Vel = i Skitæidj RB. 78.

Hvis Navnet i RB. sigter til dette Sted, hvad der er rimeligt, kan det ikke være at forstaa som Skiteið (Skíteið), da her intet er i Situationen, som kan kaldes eið i nogen af dette Ords Betydninger (se Indl. S. 49). Det maa være Dat. af Skítheiðr eller Skitheiðr, sms. af heiðr f., Hei (Indl. S. 53), enten med skítr m., Skarn, eller med et til det nuværende Folkesprogs Skit n., Smuds, Dynd, Søle, svarende Ord, — efter den nuværende Udtale med lang Vokal vel med det første. Overgangen af i til y i Nutidens Udtale maa da være opstaaet ved Paavirkning af Diftongen i sidste Sammensætningsled, efterat dette var gaaet over til -øi; jfr. Udtalen Yngrøn af opr. Ingrøy (Bd. I S. 250) og Nøtterø GN. 23. Selv om det RB. 78 forekommende Navn skulde betegne et andet Sted end Skjytøia, maa dog -øia i det sidste være en Fordreielse af opr. -heiðr, da Stedet ikke ligger ved Sø eller Vandløb.

82. Grorød. Udt. *grō'rĕ.* — Grorud RB. 61? (anført under Arendal Kirke). 196? (der henført til Stokke Sogn). Groroed 1668. Groerud 1723.

Gróuruð, af det i MA. meget alm. og endnu i det sydlige Norge brugte Kvindenavn Gro (Gróa). Samme Gaardnavn under «Forsvundne Navne» i Stokke. Se PnSt. S. 97.

83. Lerstang. Udt. *læ'rstang* (ogsaa opg. *lei'r-*). — i Læistanghom RB. 191. i Læirstangum RB. 201. 487. Lerstanng St. 63. 1593. Lerstangh 1604.¹/₁. Leyerstang 1605. Leerstang 1668. 1723.

Leir-Stangir. Vel opr. Part af GN. 79, ligesom flg. GN. med en foranstillet Særbetegnelse (leirr, Ler). Lerstang i Eidanger har en ganske anden Oprindelse (i Læiristunino, i Leiristunum RB. 196. 199).

84. Jonstang. Udt. *jō'nstang.* — i Jonstongom DN. III 317, 1378. Joenstang 1593. 1668. Jonstangh 1604.¹/₁. Jonstang 1723.

Jóns-Stangir, efter en Eier af Navnet Jón; jfr. frg. GN. Se PnSt. S. 149.

84, 3. Tinghaug. Udt. *ti'nghau.*

Er vistnok et nyt Navn efter en Formodning om, at her har været et gammelt Tingsted. Navnet Tinghaugen findes ogsaa i Hedrum (GN. 31), hvor det kjendes fra det 17de Aarh.

84, 4. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

85. Svinningen. Udt. *svi'nningen.* — i Swidninghum RB. 78. Suening St. 73. Svinningen 1668. Sviningen 1723.

Sviðningar, Flt. af sviðningr m., dannet af svíða, at brænde. Betyder vistnok: et ved Brænding ryddet Sted. Svinningen og Svinning findes ogsaa som Gaardnavn i Spydeberg og i Brandbu og, i Nutidsformen Svenning eller Svenningen, nordenfjelds i Bjørnør, i Stod og i Overhallen. Ligeledes Gaardnavn paa Island. Se Bd. I S. 71. Ldsbl. 298.

86. 87. Stusrød søndre og nordre. Udt. *stø'ssrø* (*-rĕ*). — Styrsrud RB. 79. Studtzrudt St. 73. Studzroed 1593. Studzrødt 1604.¹/₁. Studzroed og Studzrod nordre 1668. Studsrod og Studtzrød nordre 1723.

Styrsruð, af Mandsnavnet Styrr; samme Navn med samme Udtale i Sem (GN. 128); jfr. ogsaa GN. 45 i dette Herred.

88. Grøterud. Udt. *grø'terĕ.* — Griotrud RB. 78. Grøderrudt (under Præstegaarden) St. 73. Grøtterud 1668. Grotterød 1723.

Grjótruð, Stenrydningen, af grjót n., Sten, vel efter stenet Jordvei.

89. Bleika. Udt. *blei'ka.* — i Blikum RB. 78. Bleckor (under Præstegaarden) St. 73. Blecker 1593. 1604.¹/₄. 1605. Blechor 1668. Bleckor 1723.

Efter Formen i RB. skulde Navnet opr. have lydt enten Blikar f., af blik n., noget, som blinker, noget, som er hvidt i Sammenligning med Omgivelserne (Indl. S. 41), eller Blikur, Flt. af Blika, Elvenavn. 1ste Stavelse skulde dog isaafald ventes udt. Blek-, og da man andensteds har et gammelt Gaardnavn Bleika f. Ent. (nu Bleike, Bleiker), fristes man til at antage Formen i RB. for en Feil for Bleikum. Det sidste Navn maa være dannet af Adj. bleikr, bleg, lys, saa *Bleikur vilde have væsentlig samme Betydning som Blikar. Da baade Blika og Bleika ifølge NE. S. 19 synes at have forekommet som Elvenavn, og da her er en Bæk i Nærheden,

kan Gaardnavnet være et opr. Elvenavn; men dette er dog meget uvist. Bleika forekommer ogsaa ellers som Gaardnavn, hvor det ikke kan bringes i Forbindelse med Vandløb (Bd. II S. 158). Det er da mulig samme Ord som det i Jemteland forekommende bleka f., Kalkjord, men vel med en lidt anden Betydning: «hvidagtig Lerjord», som det beslægtede oldn. bleikja kan have; om herhenhørende Ord se S. B. i Nord. Tidskr. f. Filol. N. R. III S. 259. Her har Navnet tildels været skr. Blekor, Blegjord.

90. Fjælebuen. Udt. *fjæ'labúa.* — Fialabudh RB. 78. Fiellebo 1593. 1604.¹/₄. Fielleboe 1668. Fieleboe 1723.

Fjalabúð f., Fjælebod; Navnet har saaledes fra først af sigtet til provisorisk Bebyggelse af Stedet (Indl. S. 32). Har alm. været skr. Fjeldboden.

91. Gislerød. Udt. *ji'sslerĕ.* — Gisβlerødt 1604.¹/₄. Gislerød 1668. Gislerud 1723.

*Gíslaruð, af det endnu paa fl. St. brugte Mandsnavn Gisle (Gísli). Se PnSt. S. 89.

92. Mørken. Udt. *mø'rkæ* (ogsaa opg. *mø'rkæ*). — i Morkenne DN. I 284, 1356. Marck 1593. 1604.¹/₄. Morchen 1668. 1723.

Mǫrk f., Skov (Indl. S. 20). Formen er den gamle Dativ.

92, 8. Rydningen. Udt *rø'nningen.*

93. Skjeggerød med Langerødrydningen. Udt. *sjæ'ggerĕ. la'ngerørønningen.* — Skieggiærud RB. 193. Skeggerud RB. 303 s. Skeggerød 1593. Scheggerødt 1604.¹/₄. Skieggeroed 1668. Schieggeroed 1723.

Skeggjaruð, jfr. Botne GN. 17. Se PnSt. S. 221.

93, 5. Nyhus. Udt. *ný'hús.*

94. Svinsholt. Udt. *svi'nnshølt.* — Suinβholdt 1604.¹/₄. Suinholt 1605. Svinβholdt 1668. Svinsholt 1723.

Trods Udtalen er det vel rimeligt, at 1ste Led er Mandsnavnet Sveinn, og at Navnet altsaa opr. har lydt *Sveinsholt; jfr. Botne GN. 15. Se PnSt. S. 243.

95. Gunnerød. Udt. *gu'nnerø.* — Gunderød 1593. 1668. 1723.

Kan være opr. *Gunnaruð, af Mandsnavnet Gunni, jfr. Botne GN. 63, eller *Gunnuruð, af Kvindenavnet Gunna, jfr. Skoger GN. 31, eller *Gunnvararruð, af Kvindenavnet Gunnvǫr, jfr. under Borre GN. 15, eller endelig, som Gunnerud i Hollen, *Gunnhildarruð. Se PnSt. 105.

95, 10. Tronka. Udt. *tró'nnkæ.*

Ordet er et Hunkjønsord i best. Form. Er vel det af Ross fra Hardanger anførte Trongka (med aabent o) f., trangt Sted, trangt Rum, Klemme. Bruges paa nogle Steder her i Amtet som Navn paa Gaardparter og findes som Elvenavn i Storelvedalen (NE. S. 276). Ordet Trongka er naturligvis afledet af Adj. þrǫngr, trang, snæver. Gaardnavnets Udtale med lukt o har vel udviklet sig i de oblikve Kasus.

96. 97. Jerpekjøn vestre og mellem. Udt. *jæ'rpekønn.* — i Jarpaternom DN. IV 424, 1389. i Jarpatiærnom RB. 233. i Jærpatiernom RB. 283. i Jarppathiarne DN. II 469, 1413. Jerpetegen

1593. Jerpetegenn, Jerpetenn 1604.$^1/_1$, $^1/_4$, $^1/_4$. Jerpetheen 1605. Jerpekion 1668. Hierpekion vestre og mellom 1723.

Jarpatjarnir. 1ste Led er vistnok Fuglenavnet jarpi, Jerpe, — ikke det Mandsnavn Jarpi, som af Stedsnavne kan sees at have været brugt i Norge i MA. ved Siden af det alm. Jarpr, og heller ikke Adj. jarpr, brun («det brune Tjern»). 2det Led tjarnir f. er Flt. af tjǫrn f., Tjern (Indl. S. 81). Der er et Tjern i Nærheden, og Jerpe har vel holdt til i Skov der omkring. — Se GN. 128.

96, 14. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

98. Kjønnerød. Udt. *kø'nnerĕ.* — Tiarnarud RB. 81. Tiærnærudh RB. 195. 197. Thiømmnerudt St. 73 b. Kiønnerød 1668. Kiønnerøed 1723.

Tjarnarruð, Rydningen ved Tjernet. Ligger ved det under frg. GN. omtalte Tjern. Samme Navn Nøtterø GN. 79 og Hedrum GN. 42, 10.

VIVESTAD SOGN.

Sognets Navn: Vivestad. Udt. *vi'vesta.*

Ældre Navneformer: Viuilstada k. og s. RB. 81. 187. DN. IX 275, 1445.

Viuelstad DN. IV 817, 1538. JN. 8. Wiuilstadt DN. VI 829, 1568.

Viuistadhe s. DN. XII 213, 1475.

Viuastada s. RB. 32. 272. Viuæstada s. RB. 197.

Viffuestadt, Viuestadt St. 72 b. 73 b. Viffuesta DN. IV 815, 1537.

Sognet har Navn efter Kirkestedet, se under GN. 114. 115. 117. Kirken var i den katolske Tid viet til Apostlerne Peter og Paulus (RB. 181. 187; jfr. DN. IX 275. VI 829).

Gaardenes Navne: **99. Valmestad.** Udt. *væ'lmesta.* — a Vardæimstodom RB. 81. 193 s. Wallimbstad 1593. Wellumstadt 1604.$^1/_1$. Wallumstad 1605. Wallumbstad 1668. Walumstad 1723.

Varðeimsstaðir. Navnet er mærkeligt, fordi staðir her sees at være sms. med et ældre sms. Gaardnavn (Varðeimr) som 1ste Led. I Gaardnavnet Eikstad i Vardal synes -stad et have et usammensat Gaardnavn (Eik) som 1ste Led (Bd. IV, 2 S. 36). Saadanne Sammensætninger med staðir maa være fra en adskillig senere Tid end den store Klasse af Navne paa -staðir, som omhandles Indl. S. 77 f. Det ældre Navn Varðeimr er en Sammensætning af heimr med varða f., Varselsvarde, eller mulig med vǫrðr, Vagt, Vagtmand (Indl. S. 84). Navnet forekommer i Eidsvold (nu skr. Vardum) og i Vang Hdm. (nu skr. Valum). — Den dobbelte Sammensætning Valmestad findes yderligere sms. med ruð i Andebu (GN. 75).

99, 9. Eikeberg. Udt. *ei'kebær.*

100. Tuften. Udt. *tu'fften.* — Tofftenn 1593. Thofftenn 1604. 1/1. Tufften 1668. Tuften 1723.

*T u p t f., Hustomt (Indl. S. 82).

100, 4. Lunderydningen. Udt. *lu'nnerønningen.*

Maa opr. have hørt til GN. 123.

100, 15. Kleivkaas.

Navnet skal være givet Stedet nylig af en fra Numedal indflyttet Mand efter hans tidligere Bosted (rettet efter Gisning; var skrevet Kleikaas). (NG. Mscr.).

101. Bygland. Udt. *bý'gglann.* — af Byglandum RB. 262. DN. X 90, 1411 (øvre Stue). Byglanndt St. 74 b. Bugland OC. 130 (henføres der og i DN. X 90 til Fon Sogn). Biugland 1668. 1723.

B y g g l a n d, Land, brugt til Dyrkning af Byg; jfr. R u g l a n d som Gaardnavn (sms. med r u g r, Rug).

102. 105. Teigen søndre og nordre. Udt. *tei'en.* — i Tæiginom RB. 82. Theyen søndre og nordre 1668. Teien søndre og nordre 1723.

T e i g r m., se Indl. S. 81.

102, 2. Bakerød. Udt. *ba'kerĕ.* — Baggerød 1668. Baggerøed 1723.

Maaske forkortet for *B a k a r a r u ð, af b a k a r i, en Bager; paa samme Maade er t. Ex. Kammerud i Gran Bd IV, 2 S. 146 antaget at komme af *K a m b a r a r u ð, af k a m b a r i, en Kammager. Jfr. ogsaa GN. 119 ndfr.

103. Laane. Udt. *lå'ne.* — i Lanom RB. 187. Laane 1605. Laane med Øde Laane 1668. 1723.

Se Sem GN. 26.

104. Bjørndalen. Udt. *bjø'nndælen.* — i Biarnadale RB. 82. Biørndal 1593. Biørndall 1604. 1/1. Biørndallen 1668. Biørndahlen 1723.

*B j a r n a r d a l r, se Sande GN. 123.

104, 3. Hovet. Udt. *hå've.*

Er Folkesprogets Hov n. (vel af h e f j a, løfte), Forhøining, der findes i mange Gaardnavne af nyere Oprindelse i den sydøstlige Del af Landet, altid i best. Form (Indl. S. 56).

106. Baarnes. Udt. *bø'rnes.* — Baarnes 1668. 1723.

Navnet forekommer her og i Hedrum (GN. 120. 121), hvor det udtales, som det skrives. Det sidste Sted ligger paa et Nes, der dannes af Elven, medens Gaarden her i Ramnes ikke ligger ved Sø eller Vandløb. Paa Grund af den forskjellige Udtale kan vel Navnet her ikke være Opkaldelse efter det i Hedrum, og n e s maa vel da sigte til en fremstikkende Høideryg. Om 1ste Led er det samme som i Baarnes i Hedrum (b o r g f.), kan ikke sees. Det kunde maaske være B o r g n ý j a r, Gen. af Kvindenavnet B o r g n ý, som PnSt. S. 47 antages at være 1ste Led i nogle Stedsnavne, hvis Udtaleform nu begynder med Baarn-, Baarne-. Personnavne findes, om end ikke ofte, i Sammensætning med n e s.

107. Løn øvre. Udt. *lønn.* — Lyn (øvre) RB. 81. Lonn St. 72 b. 1593. Loënn 1604 1/1. Løn 1668. Løn øvre 1723.

Lynr m., Lon (Trænavn). Er det eneste Exempel paa, at dette Trænavn har været brugt usammensat som Gaardnavn (Indl. S. 66). Løn nedre er GN. 112.

108. Stokke. — Stoche 1668. 1723.

*Stokkar, se Sande GN. 11.

109. 110. O søndre og nordre. Udt. *ó.* — Oe 1593. Ou 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Ouw søndre, Ouv nordre 1668. Ouf søndre og nordre 1723.

*Ó f., Sideform af á (Indl. S. 41); betyder altsaa: Elven. Gaarden ligger ved en stærk Krumning af et Tilløb til Bergsvandet i Vassaas Sogn. I samme Form findes Ordet som Gaardnavn i Aker, i Vang Hdm. og i Gran. Se Bd. II S. 104. Ldsbl. 136.

111. Orrevaal. Udt. *å'rrvål.* — af Orrauale a Vidum RB. 262. Aarevolld 1593. Aaruoldt 1604.$^1/_1$. Aarevold 1668. 1723.

Orraváll, Aarfuglrydningen, af orri, Aarfugl, og váll m. (Indl. S. 84). Antagelig har Aarvold (udt. Øllvol med «tykt» l) i Rygge samme Oprindelse; -vold er altsaa i disse Navne som ogsaa ellers ved Forvexling kommet ind i den senere Tids Skriftform istedetfor -vaal. Derimod er Aarvold i Aker (udt. Aarvall) opr. Orravellir. — Om a Vidum se under «Gamle Bygdenavne» ndfr.

112. Løn nedre. — Lon 1668. Lonn 1723.

Se GN. 107.

112, 3. Stubben. Udt. *stu'bben.*

113. Krøkli. Udt. *krø'kklí.* — Krochle 1668. Krøchlie 1723.

Hvis Navnet er sms. med líð, Li, maa 1ste Led opr. have havt Formen Krœki-, afledet af krókr, Krog, ligesom det af Ross fra Sætersdalen anførte Krokja f., stærk Bøining. Det er dog vist lidet rimeligt, at et *Krœkilíð kunde faa den anførte Udtale. O. R. har (NG. Mscr.) formodet, at den opgivne Udtaleform er unøiagtig, og at det rette er Krøkkle. Dette kan være Dat. af et gammelt *Krœkill. I Oldn. findes krœkill m. i Betydning: Stav med en Krog i den ene Ende, og Aasen anfører Krøkel m. fra Hallingdalen i Betydningen: en, som gaar meget nedbøiet. Ordet har altsaa opr. været brugt om stærkt krummede Gjenstande i Almindelighed og sigter her maaske til Bugtning i Terrainet. At den Aas, under hvilken Gaarden ligger, nu Krøkleaasen, skulde have havt Navnet *Krœkill, er vel mindre rimeligt.

113, 8. Krøklistykket. Udt. *krø'kklístøkke.*

114. 115. Vivestad øvre og nedre. Udt. *ví'vesta.* — i Viuilstadom RB. 81. 82 (øvste). Viffuestad St. 72 b. 1593. Wiffuestadt 1604.$^1/_4$, $^1/_4$, $^1/_4$. Wiffvestad ovre og nedre 1668. Wifvestad øvre og nedre. — Jfr. S. 142 om Sognets Navn.

Vifilsstaðir, sms. med Mandsnavnet Vifill, der i MA. i Norge kun findes brugt i Vestfold og nærmest vestenfor. Om en kun fra Stedsnavne kjendt Sideform til dette Navn, Vigjull, se Skoger GN. 68. Flere af de under Sognenavnet anførte Former vise, at Navnet allerede i den senere MA. maa have været udt. omtrent som nu. Se PnSt. S. 280. Ldsbl. 292.

116. Kjær. Udt. *kǣr.* — Underbrug til GN. 119 1668. 1723.

*Kjarr n., se Vaale GN. 91.

118. Vallumrød. Udt. *væ'llómmrø.* Skrives nok ogsaa Villumrød. — Underbrug til GN. 119 1668. 1723.

Matrikelens Form kan nok forsvares efter den nuværende Udtale, men er neppe rigtig, da man vistnok forgjæves vil søge efter en rimelig Forklaring deraf, eftersom der ikke i Oldn. findes noget til det oldtydske Walahelm svarende Mandsnavn. Den Form, som forekommer i 1668 og 1723 (se under GN. 119), og som nok endnu tildels bruges, er vistnok den rette. 1ste Led maa da være Mandsnavnet Vilhjalmr, alm. brugt i Norge ialfald fra 12te Aarh. af, i senere Tid i Formen Villum. Opr. Form af Stedsnavnet altsaa *Vilhjalmsruð. Genitivendelsen -s er da som ofte i saadanne sms. Navne sløifet i Tidens Løb, hvor Udtalen lettedes derved, især hvor ruð er Navnets sidste Led; jfr. t. Ex. Dagfinrud i Biri (Bd. IV, 2 S. 10) og GN. 71, 12 ovfr. Se PnSt. S. 283. Ldsbl. 299.

118, 2. Sæteren. Udt. *sé'tra.*

119. Gjotterød. Udt. *jø'tterĕ.* — Gytterod 1593. Giotterød med Willumbrod og Kier 1668. Grøtteroed (!) med Willumroed og Kier 1723.

Navnets Forklaring er usikker. Maaske opr. *Gjóturuð, sms. med Gen. af *gjóta f., et Ord, der ikke kjendes i Oldn., men maa være et gammelt Ord. Det betyder nu: langstrakt Hulning i Jorden, langagtig Græsplet mellem Klipper (Aasen). Man tør neppe tænke paa det nu i Folkesproget forekommende Gytja, mild Sænkning eller Indbøining, da dette Ord kun findes anført fra Søndhordland (Ross). Gjyta og Gjøta findes som Elvenavne (NE. S. 73); men Forklaring af et af disse Navne bliver høist usikker, naar den ikke støttes af andre Stedsnavne. Mulig kunde 1ste Led være det af Aasen anførte Gjotar m., en Støber (t. Ex. Knappestøber); jfr. isaafald GN. 102, 2.

120. Orerød. Udt. *ô'rerĕ.* — i Olarudino RB. 81. 82. Orod 1668. Oerud 1723.

Ólaruð, sms. med det i Norge oftere forekommende Mandsnavn Óli. Formen Ore- maa være opstaaet ved Assimilation for Ole- med «tykt» l. Samme Oprindelse har mulig ogsaa Orerød i Sandeherred (GN. 26). Se PnSt. S. 190.

121. 122. Langved mellem og søndre. Udt. *la'ngvé.* — i Langhuidom RB. 81. 82. Langwedt St. 72 b. Langwethe St. 73. Langwedt 1593. Languedt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Langved mellem med L. nordre, L. søndre 1668. Langved «med Søndre Langved, som ellers kaldes Nordre Langved», Langved søndre 1723.

Langviðr, den lange Skov; viðr er sjeldent som 2det Led i Sammensætninger (Indl. S. 85). Se under Hof GN. 79 og jfr. under «Gamle Bygdenavne» ndfr.

123. Lunde. Udt. *lu'nne.* — i Lunde, i Lundrinne DN. IX 275, 1445. Jfr. GN. 4. Lunde 1604.$^1/_1$. Lunde med Øde Lundrem 1668. Lunde med Øde Lunde 1723.

*Lundr, Lund. Nutidsformen er den gamle Dativ. Formen i Lundrinne nævnes paa en saadan Maade i DN. IX 275, at dermed ikke kan menes det samme Sted, som betegnes ved i Lunde. Det er forresten muligt, at Navnet skal læses Lundarine eller Lundærine og ikke Lundrinne. I ethvert Tilfælde maa det være en Sammensætning af lundar, Gen. af lundr, med vin; Formen Lundrem fra 1668 er da et Tilfælde af den i senere Kilder saa hyppige Forvexling af Navne paa -vin med Navne paa -heimr. Navnet synes at være enestaaende. Hvis Betydningen skulde være: den til en Lund hørende Græsgang, kunde det være muligt, at lundr her har betegnet en hellig Lund. Betyder Navnet: den ved en Lund liggende Græs-

gang, er der ingen Grund til at tro, at det har nogen Forbindelse med hedensk Gudsdyrkelse (jfr. Indl. S. 66). Se ogsaa under Navnene i Lunde og i Lindine blandt «Forsvundne Navne» i Andebu.

124. 125. Ektvet nordre og søndre. Udt. *é'kktvètt.* — Eikþuæit RB. 82 (midtre). 262. i Ektwettom, Eiktueithom DN. XII 213. 214, 1475. Eeghthuedt St. 72 b. Eghtued 1593. Egtuedt 1604.1/1, 1/1. Egtved nordre med Øde E., Egtved søndre 1668. 1723.

Eikþveit; sms. af Trænavnet eik og þveit f. (Indl. S. 83).

125, 4. Holmen. Udt. *hø'lmen.*

FON SOGN.

Sognets Navn: Fon. Udt. *fōn.*

Gamle Navneformer: Fones k. og s. RB. 59 s. 74 s. 80. 81. 182. 197. 262. DN. X 85, 1407. 90, 1411. Fonæs s. RB. 187. 276. Foones s. RB. 233. Fonnes s. DN. I 284, 1356. VIII 267, 1393. RB. 76. 80.

Fonnæ s. RB. 193. Fonne s. DN. V 654, 1480.
Ffoenn DN. VIII 806, 1542. Foenn OC. 50.
Fune OC. 130.
Fodne St. 74 b. DN. IV 137, 1555. JN. 6.
Fontt St. 70.
Foden St. 73. Foeden 1668.

Sognets Navn er egentlig Gaardnavn. Jfr. Oplysningerne under GN. 138. 139. Kirken var i den katolske Tid viet til St. Michael (RB. 80).

Gaardenes Navne: **126. Botn.** Udt. *båttn.* — Botten 1668. 1723 (da Underbrug til GN. 169).

*Botn m., Bund; Navnet maa her være en Betegnelse for en Indsænkning paa Land (Indl. S. 45).

127. Horntvet. Udt. *hø'nntvètt.* — Horntwedt DN. VIII 806, 1542. Hondtwedt DN. VIII 818, 1544. Hondtued 1604.1/1. Hontued 1605. Hoentved 1668. 1723.

*Hornþveit; horn her i Betydning: Hjørne, Vinkel, efter Beliggenhed nær Elvekrumning; om þveit se Indl. S. 83. Samme Navn i Stokke (GN. 127—129) og i Lardal (GN. 3).

128. Jerpekjøn østre.

Se GN. 96. 97, hvortil denne Gaard har hørt.

129. Askjer. Udt. *a'ssjèr.* — af Aske i Fon S. RB. 276? Asker Ødegaard OC. 50. Ascher 1668. Adschier 1723.

Det bløde k (kj, j) viser, at Navnet ikke som Asker, GN. 2 i Asker, kan være Flt. (a s k a r) af Trænavnet a s k r, Ask. Det er formodentlig denne Gaard, der anføres i RB. 276, og Navnet er da A s k i, Dat. af a s k r, hvortil et -r senere er føiet, som om Ordet var Flt. I Bygdenavnet Øier i Gudbrandsdalen (i MA. Ø y j a) er ligeledes et -r tilføiet, men kun i Skriftformen, ikke i den ægte Bygdeudtale.

130. Sukke. Udt. *su'kke.* — i Sukku RB. 73. Sucke St. 74 b. 1593. 1604.¹/₁. Suche 1668. 1723.

S u k k a f., se Botne GN. 34. Gaarden ligger ved en liden Bæk; men Navnet behøver ikke derfor at være opr. Elvenavn. Se under GN. 135 ndfr.

131. Solberg. Udt. *sô'lbær.* — i Soolbergom RB. 80 (midtre eller lille). 79. Solberrigh St. 72 b. Solbergh 1604.¹/₁. Soelberg 1668. 1723.

S ó l b e r g a r, se Strømmen GN. 8. Navnet synes ogsaa her at have den der antagne Betydning.

131, 8. Rove. Udt. *rô've.*

*R ó f a f., se Botne GN. 81.

132. Holt nordre. Udt. *hølt.* — i Holtom RB. 233 (Fon S.). i Holte (nordre) RB. 59 s. 74 s. Holtt St. 70. 1593. Holdt 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Se GN. 38.

133. Hasle. Udt. *hå'sle.* — i Hoslu RB. 78. Hasle 1668. 1723.

H a s l a f. Gaarden ligger ved en Bæk, og Navnet maa opr. have tilhørt denne. Se om dette Elvenavn under Vaale GN. 130. Se NE. S. 93.

134. Horn. Udt. *hønn.* — i Horne DN. XI 62, 1380. [i Hodne DN. XV 702, 1548 (efter senere Afskrift)]. Hornn St. 63. 1593. 1604.¹/₁. Horn 1668. 1723.

H o r n n., se GN. 13 og 127. Sigter maaske til Vinkelen mellem to Bækkes Sammenløb.

135. Fostre. Udt. *fô'sstre.* — i Fostro RB. 80. i Foostro (søndre) RB. 73. Fostre St. 74 b. Foster 1593. 1604.¹/₄. Foestre 1668. 1723.

F ó s t r a f. Da der ved Søen Fosterlaagen, paa Grændsen mellem Romsdalen og Nordmør, ligger en Gaard Fostervold og dens Udløbselv kaldes Fosteraaen (DN. XII 832), vækker dette Formodning om, at F ó s t r a engang har været brugt som Elvenavn. Af et saadant kan ogsaa Fosterud i Aas antages at have sin Oprindelse. Se Bd. II S. 55. Her er «ingen Elv ganske nær, men dog en, til hvilken Navnet nok kan henføres» (NE. S. 58). Det synes nærmest at være den under GN. 130 omtalte Bæk, som O. R. herved sigter til, mindre sandsynlig den, hvori den under GN. 133 nævnte Bæk *H a s l a falder ud. Elvenavnet F ó s t r a antages NE. S. 58 at staa i Forbindelse med f ó s t r a, opføde, underholde, og at kunne sigte til Fiskerigdom. De to Vandløb, hvorom der her kan være Tale, ere dog altfor ubetydelige til, at et Navn med en saadan Betydning kan tillægges dem. Det er ikke heller sikkert, at F ó s t r a her opr. er Elvenavn; Ordet kunde være brugt om Gaardens Jordvei; jfr. ogsaa S. B. under GN. 138. 139.

136. Heggerstad. Udt. *hæ'ggesta.* — i Hægrastodum er RB. 66 anført under Nøtterø Kirke. Hegerstad 1593. Heigerstadt 1604.¹/₁. Heyerstad 1668. Heierstad 1723.

Hegrastaðir, se Hof GN. 18. Jeg tvivler paa, at det RB. 66 under Nøtterø Kirke anførte Navn er denne Gaard, da det er anført midt inde mellem en hel Del Navne fra Nøttero.

137. Lislebø. Udt. *li'sslebö.* — Lilleboe 1593. 1604.$^1/_1$. Lisleboe 1668. 1723.

*Litlibœr, Lillegaarden (i Modsætning til GN. 136).

138. 139. Fon lille og store. Udt. *fōn.* — i Fones RB. 80 (nedre). 81 (vesteste). i Foonese RB. 187. Fodenn 1593. 1604.$^1/_1$. Fogden 1605. Foeden lille og store 1668. Foeden lille og Foden store 1723. — Jfr. Oplysningerne under Sognets Navn.

Dette Navns rette Form i MA. antages af O. R. at have været Fón. «At dette er et opr. sms. Navn, og at det sidste Sammensætningsled er vin, derom kan der visselig ikke være nogen Tvivl; det har alt Udseende af forsaavidt at være af samme Art som Brýn (*Brúvin). Derimod kan det være meget uvist, hvilket Ord vi have i Navnets første Led. Navnet har allerede i 16de Aarh. forekommet Folk sælsomt, og man har begyndt at kunstle paa det ved at skrive Fodne eller Foden, uden derved at faa nogen forstaaelig Mening ind i det. Den sidste Form, Foden, seirede og blev den i den senere Tid vanlige Skriftform.» Se Ldsbl. 300. Hvis Fón er et med vin sms. Navn, hvad der synes mig rimeligt, svarer det dog ikke ganske til Brýn, da andet Sammensætningsleds Vokal i *Brúvin har fremkaldt i-Omlyd af ú til ý. Et til Brýn fuldt svarende Navn haves derimod maaske i Gaardnavnet Fen i Stokke (GN. 37—39) og i Sandeherred (GN. 28), det første i MA. skr. Fæn, hvori æ maa være i-Omlyd af á, og hvis ældre Form maa have været *Fávin, jfr. Hen, i MA. skr. Hæn, af ældre *Hávin (Bd. I S. 104. 147). Fæn kan maaske egentlig være samme Navn som Fón, idet ó i det sidste kan være u-Omlyd af á, opstaaet ved Indflydelse af v i vin, jfr. Navnet Hon paa Eker, af ældre *Hávin (Bd. I S. 43). Om Navnets Forklaring se isaafald under Stokke GN. 37—39. Hvis Navnene Fæn og Fón intet have med hinanden at gjøre, kan i det sidste Navn dets 1ste Led efter Formen være fóa f., Hunræv; men dette er dog fra Betydningens Side lidet troligt. Noget Elvenavn kan dette Gaardnavn neppe indeholde, da den Elv, ved hvilken Fon ligger, synes at have havt et andet Navn (se under GN. 141). — S. B. antager ikke nogen Sammenhæng mellem Navnene Fæn og Fón og har meddelt mig flg. Forklaring af det sidste Navn: «Fón kunde efter Formen regelret svare til gotisk fōdeins f., Foder, Næring, og være afledet af oldn. fœða, got. fōdjan, som f. Ex. fórn af fœra. For Bortfald af ð foran n jfr. t. Ex. Heinir for *Heiðnir, Beboerne af Hedemarken (Heiðmǫrk). Hunkjønsstammer paa -ni bruges ogsaa som Stedsbetegnelser, f. Ex. hǫfn. Fón kunde da betegne «et Sted, hvor Fæ fødes eller opfødes». Navnet paa Gaarden Fón bliver ved denne Forklaring baade i Form og Betydning nær beslægtet med Navnet paa den nærliggende Gaard Fóstra (GN. 135). Fón kunde da mulig have været Navn paa Hovedgaarden, hvor Fæ fødtes, medens Fóstra betegnede et fra Hovedgaarden forskjelligt, men dertil hørende Sted, paa hvilket Kreaturerne siden udsattes for der at finde Næring. Oldn. fóstr kan bruges om Kvægets Opfostring, se Fritzner. Fóstra synes herefter engang at have hørt sammen med Fón og at have faaet Navn omtrent samtidig med dette. Herved er at mærke, at de Gaarde, som ligge imellem Fón og Fóstra, nemlig Heggerstad og Lislebø, have Navne, som synes at være yngre end hine.» — Naar Fón saa ofte i MA. skrives Fones (Fonæs, i Foonese), grunder dette sig paa en Misforstaaelse opkommen derved, at Gaarden som Kirkested ofte nævntes i Gen. (med uregelret Endelse paa -s, uagtet Navnet var et Hunkjønsord) med Tilføielse af kirkja eller sókn; derved kom Folk, som ikke var kjendte paa Stedet, til at opfatte Navnet som sms. med -nes. Samme Misforstaaelse forekommer ved Fen i Stokke og Fen i Hollen (se under Stokke GN. 37—39, samt ved et andet gammelt Kirkested, Hen i Eidsberg (skr. i Hænese, Hænes k. RB. 169). Jfr. Bd. I S. 147.

138, 2. Sameia. Udt. *sa'mmeia.*

139, 7. Sæteren. Udt. *sé'tra.*

140. Krakken. Udt. *kra'kken.* — Krackenn St. 72 b. 1593. 1604.¹/₁. 1605. Krachen 1668. 1723.

Er vel Folkesprogets Krakk m., Krak, Skammel, uden at jeg kan sige noget sikkert om Anledningen til Navnet; maaske sigter dette til den lille Høide, hvor Gaarden ligger. Krakk findes som Gaardnavn i Vass S., Stavanger Amt, og Krakken foruden her i Hersvik S. i Sulen. Krakkepladsen haves i N. Aurdal; Bd. IV, 2 S. 257 antages Krakk i dette Navn at have den af Aasen fra Toten anførte Betydning: Kornneg, som er opsat paa Stilken for at tørres, en Betydning, man vel ikke kan antage, hvor Ordet som Stedsnavn staar i Ental.

141. Sulutvet vestre. Udt. *su'lutvétt.* — Solthuedt St. 72 b. Solltued 1593. Solthuedt 1604.¹/₄. 1605. Sullutved 1668. Sulletvet 1723.

*Svǫluþveit. Er vistnok ligesom Sulustad i Ø. Toten sms. med Elvenavnet Svala, antagelig afledet af Adj. svalr, kjølig; dette Elvenavn findes nu i Formen Sulu (i Nannestad) og Sulubækken (i Høland). Om sidste Led þveit se Indl. S. 83. — Jfr. GN. 161.

142. 143. Holtung søndre og nordre. Udt. *hŏ'ltång.* — af Holtongom RB. 262. Holttangh 1593. Holtungh 1604.¹/₁, ¹/₁. Holtung 1605. Holtung og H. nordre 1668. Holtung søndre og nordre 1723.

Holtungar Flt.; Kjønnet kan ikke sees, antagelig Hankjøn. Stamordet er holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57). Flere saaledes dannede Gaardnavne, der ligesom dette nu ere gaaede over til Entalsform, kunne paavises (se Thj. VSS. 1891 S. 188); særlig kan her mærkes Granungar, nu Grong, vistnok afledet af Trænavnet grǫn, Gran. Om et svensk Stedsnavn, nu Hyltinge, i gammel Form Hyltinge, Hulthungis (Gen.) se E. Hellquist, Om de svenska ortnamnen på -inge, -unge ock -unga. Göteb. 1904. S. 55.

144. Hvam. Udt. *gvamm.* — i Hvamme RB. 187. Huam 1593. 1604.¹/₁. Hvamb 1668. 1723.

Hvammr m., se Indl. S. 57. Om Overgang af hv- til gv- se Aasens Grammatik (2. Opl.) S. 111.

145. Fjeld. Kaldes *øi'efjæll.* — Odefield 1668. Øde Field 1723.

Gaarden har vel opr. hedet *Fjall (Indl. S. 49) og er siden kaldet *Øyða-Fjall, fordi den en Tid har været Ødegaard.

146. Skotvet vestre. Udt. *skŏ'ttvétt.* — Skoþuæit (vesteste) RB. 74 s. Skogthuedt St. 74 b. Skoutuedt 1593. Skotuedt 1593. Skofftued 1605. Skoufftved vestre og østre 1668. Schoetved vestre og østre 1723.

*Skógþveit? Vel sms. af skógr m., Skov, med þveit (Indl. S. 83). Afslidning af Skóg- til Sko- findes ogsaa andensteds, t. Ex. i det i Indherred oftere forekommende Skotrøen. Naar Skogtvet i Brunlanes (GN. 69) udtales Skautvett, kommer det vel af, at dette Navn er saameget yngre end Skotvet, at Bevidstheden om Oprindelsen af skógr ikke er gaaet tabt; ligeledes ved Skogtveit, udt. som det skrives, i Herefoss. Derimod har Skotvet i Vaaler Sml., udt. Skøttvett, skr. Skopþweyt DN. II 443, 1405, en ganske anden Oprindelse, maaske af Elvenavn (Bd. I S. 373). — Tillægget «vestre» er i Matrikelen feilagtig udeladt ved GN. 146, jfr. GN. 150. 151.

147. 148. Langeli søndre og mellem. Udt. *la'nglí.* — Langelij 1605. Langeli søndre og mellom 1668. Langelie og L. mellum 1723.

De andre Langeli-Gaarde (Hof GN. 87 og Ramnes GN. 147. 148) ligge i Nærheden.

148, 3. Vasbunden. Udt. *va'ssbånn.*

Ved søndre Ende af Krossjøen.

149. Sameiepladsen. Kaldes *sa'mmeia* eller *pla'ssen.*

150. Skotvet nordre. — Skoufftved nordre 1668. Skaatved nordre 1723.

Jfr. GN. 146.

151. Skotvet østre.

152. Rød. Udt. *rø.* — Rud RB. 76. Rudt St. 73 b. Rød 1593. Rødt 1604.¹/₁. Roed med Hvambsall 1668. Røed med Hvamsahl 1723.

R u ð n., Rydningen. — «Hvambsall» maa vel staa i Forbindelse med GN. 144; men Forklaringen forresten er uvis.

153. Rævo. Udt. *ré'vu, ré'vó.* — Reffuo 1593. Reffue 1604.¹/₁. Reffvog med Fieremb 1668. Reffvaae 1723.

*R e f h a u g r, se Sande GN. 18—20. — Underbruget Fieremb nævnes 1723 i Formen Feeremb under GN. 157. Navnets Forklaring er usikker. Det ser nærmest ud til at være sms. med h e i m r. En gammel Form F j a r ð (a r)-e i m r eller F j á r e i m r, sms. med f j ǫ r ð r, Fjord, eller med Gen. af f é, Kvæg, Gods, er lidet sandsynlig. Paa den første Sammensætning forekommer der ikke noget aldeles sikkert Exempel (se Bd. IV, 1 S. 195, jfr. Bd. XIV S. 364), og Sammensætning af h e i m r med f é er, saavidt jeg ved, aldeles ukjendt. S. B. antager som en Mulighed flg. Forklaring: «Maaske *F i ð r-e i m r, af f i ð r i med kollektiv Betydning «Fugle», som i nyhøitydsk Gefieder. Denne Betydning kan jeg ikke paavise i Oldn.; men den synes at maatte sluttes af Stedsnavnet *F i þ r a s i ó r (Akk. f i þ r a s i u paa Malstad-Stenen., nu Färsjö, i Helsingland. Se S. Bugge i Vitt. Hist. och Antiqv. Akad. Månadsblad 1877, Nr. 69. 70.» Det forekommer mig dog mindre sandsynligt, at der skulde have existeret nogen Gaard, hvis Navn var sms. med h e i m r, paa den Kant, hvor denne Gaard vel maa have ligget, i Nærheden af Rævovandet; intet andet Navn her tyder paa nogen særdeles gammel Bebyggelse. Som en anden Mulighed kan maaske nævnes, at dette Navn kan være det samme som Fjerdum i Ø. Gausdal, skr. Fardum i 1578 og Fierdrum senere, medens det efter Formen Fierding fra 1520 kan antages at have havt som opr. Form F j ó r ð u n g r, Fjerdingen.

153, 3. Ørviken. Udt. *ø'rvíka.*

1ste Led er vel ø y r r f., Grusbanke (Indl. S. 88).

154. Haga. Udt. *ha'ga.* — i Haghanom DN. X 85, 1407. Hoffue 1593. Haffue 1604.¹/₁. Hauge 1668. 1723.

H a g i m., se Sande GN. 119.

155. Ende. Udt. *æ'nne.* — i Ænda RB. 193. Ende 1593. 1604.¹/₁. 1668. 1723.

E n d i m.; ligger ved den øvre Ende af Rævovandet.

155, 5. Oen. Udt. *øi'a.*

156. Mo. — Søndre Moe øde, som ellers kaldes Theyen 1668. Søndre Moe 1723.

*Mór m., se Indl. S. 67.

157. 158. Sjue østre og vestre. Udt. *sjú'e.* — i Seom RB. 80. i Siom RB. 81. 252. Siugge St. 73 b. Siuwe St. 72 b. Siffue 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Siffvi østre, S. vestre med S. søndre og Bratte-Siffvi 1668. Siufve østre med Feeremb, Siuffve vestre med Siuwe søndre og Bratte-Siuwe 1723.

Formerne i RB., i Sjóm, er Dat. af Sjóvar, Flt. af sjór, Sø (Indl. S. 81 under sær); jfr. Hof GN. 88. Udtaleformen Sjue er udgaaet fra de øvrige Kasus i Flt. Ligger i Nærheden af Rævovandet. Se Ldsbl. 301. — Om Underbruget «Feeremb» se under GN. 153.

159. Hærkjeft. Udt. *hæ'rkæfft.* — [Herrekeft DN. XVI 816, 1559 (paat. Herkiefft)]. Herkiefft 1593. 1604.¹/₁. 1605. Herrekiefft med Schønne 1668. Herkjeft med Schionne, Østre og Vestre Biugland 1723.

Dette underlige Navn maa vel være et gammelt *Herakeptr, Harekjæften; en Eiendommelighed ved Situationen kan have givet Anledning til Navnet. Jfr. et Navn som Haneknæ (Bd. III S. 124). — Biugland er maaske GN. 101 ovfr. Om Schønne se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

159, 2. Hestehagen. Udt. *hæ'sstehagan.*

160. Kranstad. Udt. *kra'nnsta.* — i Kraustadom[1] RB. 75. Kranstad 1593. Kranstadt 1604.¹/₁. Krandstad 1605. 1668. Kranstad 1723.

Navnet er af O. R. sammenstillet med Kransrud i Skiptvet, saafremt dette er et gammelt Navn, uden at han har vidst at anføre noget til disse Navnes Forklaring. Se Bd. I S. 77.

161. Sulutvet øde.

Se GN. 141.

162. 164. Myre nordre og søndre. Udt. *mý're.* — i Myrom RB. 80 (søndre). 81. Myrre St. 72 b. Myre 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Myre nordre og søndre 1668. Myhre nordre og Myhrre søndre 1723.

Mýrar, Flt. af mýrr f. (Indl. S. 68).

163. Hvitstein. Udt. *vi'sstein.* — Huidsten 1593. Huidstenn 1604.¹/₁. Hvidsteen 1668. Hvidsten 1723.

*Hvitisteinn, se Botne GN. 1.

165. Viken. Udt. *vi'ka.* — Vikin DN. I 284, 1356. Wigen 1668. Wiigen 1723.

Víkin, best. Form af vík f., som her maa være brugt enten om en Bøining i Elveløbet eller maaske om en Indbugtning i Høidedrag (Indl. S. 85).

166. 167. Skrikestad østre og vestre. Udt. *skri'kesta.* — i Skrikastadum (nedre) RB. 81. a Skrikestadom DN. V 654, 1480. [Skriigestad DN. XV 702, 1548]. Skrigestadt St. 73. Skregestad 1593.

---

[1] Navnet kan lige saa godt læses Kranstadom, som maa være det rette.

Skrigestadt 1604.1/1, 1/1, 1/1, 1/1 (for de to Gaardes Vedkommende sandsynlig Forvexling med Skjeggestad GN. 24. 25). Schriggestad 1605. Skrigestad østre med Øde S., Schrigestad vestre 1668. Skriggestad østre med Øde S. og S. vestre 1723.

*Skríkustaðir? Antages Bd. I S. 3 ligesom det fleresteds i Smaalenene forekommende Gaardnavn Skrikerud at være sms. med et Elvenavn Skríka (endnu brugt om nogle Elve, Skrika i Opdal og Skrikjo i Ullensvang), afledet af skríka, at skrige. Efter de to ældste Former kunde vel Navnets opr. Form være *Skríkarstaðir, sms. med Gen. af en stærkt bøiet Form Skrík. Gaarden ligger ved Storelven (Fossanelven), og Elven har vel da sit Navn efter Fossen ved GN. 169.

168. Aas nordre. Udt. *ås*. — i Aase RB. 182. DN. IV 137, 1555. Aaß 1593. Aas 1668. Aass nordre 1723.

Áss m., se Indl. S. 42. Tillægget «nordre» maaske i Forhold til GN. 72

169. Fossan nordre. Udt. *få'ssann*. — i Fossor i Ramnes S. DN. VIII 391, 1456? Foßenn 1593. Foßenn 1604.1/1. Faasene med Schindene og Botten 1668. Fossane med Schindene og Botten 1723.

Fossan søndre er Vaale GN. 87, hvor Oplysninger om Navnet ere givne. — Underbrugene er Vaale GN. 90 og Ramnes GN. 126.

FORSVUNDNE NAVNE.

i Hoffue DN. II 119, 1320 (efter Afskrift fra 1409). [Hofue] DN. IX 275, 1445 (mulig Feil for i Hauge).

I begge de anførte Breve menes øiensynlig samme Gaard. Skal Navneformerne forstaaes som i Hauge, maa dette være GN. 73. Ere Formerne rigtige, maa der have existeret en nu forsvunden Gaard Hof (Indl. S. 55).

Gordal (nordre) RB. 79. i Gardale RB. 209 (gaaet ind under GN. 80).

Er nu GN. 80, 2. Gordalr, af gor n., i Betydningen: Dynd, Mudder, hvori dette Ord forekommer i nogle Stedsnavne: Gordalen i Rakkestad, Gordalshagen (alm. kaldet Gordalen) i Holt og, særlig hyppig, Gortjern.

Þorolfuorud nær Hole RB. 262 (Feil for Þorelfuorud?).

*Þórelfarruð, af et Kvindenavn Þórelfr, som forekommer enkelte Gange i Norge og en Gang paa Island i MA., og som danner 1ste Led i nogle nu forsvundne Gaardnavne, hvorom se PnSt. S. 257. Formen i RB. er maaske ingen Feilskrift, men en senere Udtaleform. Hóll maa være GN. 55. 56.

af Skoghe (ved Orrevaal) RB. 262.

Skógr m., se Indl. S. 75.

af Bærghom RB. 262.

Bergar, Flt. til berg n., se Indl. S. 43.

af Raudalande RB. 262. — Denne og frg. Gaard siges at ligge paa samme Kant som den ovfr. nævnte Gaard Skógr; mon rigtigt?

Rauðaland; 1ste Led kan være Adj. rauðr, rød, eller Gen. af Subst. rauði m., Myrmalm. Gaardnavnet Rauland findes i Nore og i Rauland.

i Valuflot RB. 78.

Er sandsynlig = GN. 143 i Stokke Herred. (NG. Mscr.).

i Æidj RB. 78.

Eið n., se Indl. S. 48.

(i Osamdj RB. 81).

Den anførte Form beror paa en Feil i Udgaven af RB.; se under GN. 68.

i Skænno (gaaet ind under GN. 159) DN. VIII 267, 1393. [i Scenno DN. XVI 826, 1559].

Maa være det samme Navn som det forsvundne Skiænna (RB. 262) i Asker; ogsaa Skjennum i Trøgstad, hvis gamle Form neppe er Skinheimr, hører maaske hid. O. R. har ingen Forklaring givet (se Bd. I S. 27. II S. 164). S. B. forstaar Skenna som *Skerna, afledet af skarn n., Skarn, betegnende et Sted, hvor der ligger Skarn efter Dyr, eller hvor der er henlagt Skarn som Gjødsel. Isaafald er vel Navnet det samme som det svenske Stedsnavn Stjerna, der forekommer i Gamle Upsala Socken i Upland, i 1409 skr. i Skærnom, og i Ytter-Enhörna Socken i Södermanland, i 1409 skr. i Skærno (Svenskt Dipl. från och med år 1401. II. S. 119. 202). Jfr. ogsaa de danske Stedsnavne Skjerne(de) i Gundslev Sogn, Falster, skr. i Scernæ. Skærnæ (Nom.) i Kong Valdemars Jordebog, S. 30. 65, Skjern i Ringkjøbing Amt, skr. Skyerne 1340, og Skjern i Viborg Amt, skr. Skerne 1355. O. R. antager (t. Ex. Bd. I S. 234), at skarn i Stedsnavne kan være brugt om en sølet, af Fugtighed oplost Jordbund; denne Betydning har dog Ordet ikke, hverken i Oldn. eller i det nuværende Folkesprog.

Hæidarudzstaden allan RB. 79.

*Heiðarruðstaðr, sms. med Gen. af heiðr f., Hei (Indl. S. 53), og ruðstaðr m., Rydningssted (Indl. S. 72).

i Ræidinj RB. 80.

Reiðin; se om dette Navn under «Forsvundne Navne» i Botne Herred (i Ruæidinnj).

Stavnaas, engang eget Brug, nu delt mellem forskjellige Brug af GN. 6. Udt. *sta'mnås.*

*Stafnáss; Navnet betyder vel en stærkt fremspringende, brat Aas; sms. med stafn m., Stavn, Skibsstavn (Indl. S. 78). Navnet sees af Kartet at passe til Beliggenheden. Stavnaas findes ogsaa som Gaardnavn i Skatval (Bd. XV S. 22).

GAMLE BYGDENAVNE.

Gammelt Bygdenavn for Hovedsognet Ré: [Fagrsk. 359. 379. a Re]. Fornm. s. VII 295. 324. [á Re]. VIII 19. 156. [á Ree]. RB. 233 [aa Ree]. 262 [a Re i Ramfnes s.].

Ré. Navnet forekommer i den samme middelalderske Form i Meldalen, Stjørdalen, Skogn, Værdalen og Stod, paa de to sidste Steder som Navn paa nu forsvundne Gaarde. Maaske har man ogsaa samme Navn i Re i Time og

paa Voss. Navnet Ré er af S. B. sammenlignet med tydsk Reihe, middelhøitydsk rihe f., Rad, Linje, og det gammelhøitydske Verbum rihan, ordne i Rad, trække paa en Snor. Se Bd. IV, 2 S. 27. Det forekommer mulig som Elvenavn i Sammensætningen Rédalr, nu Redalen, Navn paa Stokkeelvens Dalføre i Biri og Gaardnavn i Sigdal (GN. 224), samt i Redalsvand i Landvig S. i Nedenes. Jfr. ogsaa under Stokke GN. 4, 5. Af anden Oprindelse er Navnet Re i Stange og i Breim; det første er i MA. skr. af Reide (se Bd. III S. 163), det andet af Rer.

I Vivestad Sogn maa efter RB. 262 Viðir (a Vidum) have været Bygdenavn, maaske blot for Sognets nordlige, til Vassaas S. grændsende Del.

Viðir, Flt. af viðr m., Skov (Indl. S. 85). Jfr. GN. 121. 122.

9.

ANDEBU HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Andebu. Udt. *ä'nbú*.
Gammel Navneform: Andabu RB. 82. 187. DN. II 104, 1314. VIII 258, 1381 og mange fl. St.

Andabú. Sidste Led er bú n. (Indl. S. 46), der oftere findes brugt som 2det Led i tildels, som her, endnu bevarede Bygdenavne, i hvilke det vistnok er at forstaa som «beboet Strøg». PnSt. S. 6 antages som en Mulighed, at 1ste Led kunde være Gen. af et ellers ukjendt Mandsnavn Andi, som da sandsynligvis fra først af maa have været en Kjæleform; det samme Personnavn antages ogsaa at forekomme i 3 andre Stedsnavne. At 1ste Led i Andabú skulde være et Personnavn, er dog vel mindre rimeligt, navnlig fordi intet af de øvrige 15 med bú sms. Bygdenavne synes at indeholde saadant (Sollabú eller Sollubú i V. Slidre bør vist ikke forklares af Mandsnavnet Solli, d. e. Sǫrli, se Bd. IV, 2 S. 296). Skrivemaaden Andabú kunde være en afslidt Form af Andarbú, hvori Andar- kunde være Gen. af et Elvenavn Ǫnd; men dette maatte da have været Navn paa Bygdens Hovedelv, og det ser ud til, at denne Elv har havt sit Navn af Stammen Arn- (se Oplysningerne til Sognenavnet Arendal i Stokke Herred). Desuden er det vel rimeligst, at 1ste Led i de gamle Kilders Andabu virkelig har endt paa -a, som Tilfældet er med de fleste andre af de med bú sms. Bygdenavne (se Indl. S. 46). Noget sikkert kan der neppe for Tiden siges om dette Navns Oprindelse. Da den tidligste Bebyggelse paa disse Kanter vel har gaaet fra Sem Sogn opad langs Elvene, kunde man maaske tænke sig, at Bebyggelsen dengang, da Navnet Andabú kom i Brug, ikke har strakt sig længere mod Nord end op i det nuværende Andebu Sogn, saa at det nuværende Høijord Sogn først senere er bebygget, og at 1ste Led i Andabú paa en eller anden Maade staar i Forbindelse med Substantivet endi(r), Ende, om det end ikke ligefrem kan komme af dette Ord.

S. B. har meddelt mig følgende Forklaring, som han dog kun vil have betragtet som en usikker Mulighed:

«Jeg tænkte tidligere paa, at Andabú kunde være opstaaet af *Arndabú og som 1ste Led indeholde en Afledning af Navnet paa den Elv, som gaar gjennem Andebu og Arendal, og hvis Navn har begyndt med Arn-. Men dette forekommer mig nu lidet rimeligt, baade fordi Orddannelsen synes at tale derimod, og fordi en anden Forklaring synes at ligge nærmere.

I de fleste Stedsnavne paa -bú, som tildels er meget gamle, ender 1ste Led i de ældste historiske Former paa -a. Dette finder ved de hidtil i NG.

behandlede Navne Sted i c. 20 Navne, medens jeg ikke har fundet et eneste gammelt Navn, som sikkert har endt paa -a r b ú. Det er derfor vistnok utilstedeligt, som man har formodet, at antage *F o l d a r b ú som ældre Form for Follebu (Bd. IV, 1 S. 183), der tidligst (1333) skrives F o l d a b u, eller at antage *S t a ð a r b ú som ældre Form for Stabu (Bd. IV, 2 S. 76), som skrives S t o d a b u i 1377 og senere S t a d a b u. Derfor kan heller ikke A n d a b u antages for at være opstaaet af en ældre Form *A n d a r b ú, men A n d a b ú (med -a i Enden af 1ste Led) maa være den ældste historiske Form. A n d a b ú kan efter Formen indeholde Gen. i Flt. af oldn. ǫ n d, «Forstue», som er beslægtet med oldn. a n d-, «imod, foran», og som er samme Ord som det latinske a n t a e. Hvis saa er, maa vel Navnet betyde «en Bygd, hvor Gaardene har en Forstue eller lign. Eiendommelighed paa Forsiden af Huset». Flere andre Stedsnavne sms. med b ú synes at henvise til Bygninger. Bygdenavnet R e n n a b ú betyder efter Magnus Olsen «en Bygd, hvor der er Klynger af Huse» (Arkiv f. nord. filol. XXII S. 112). Gaardnavnet G i l d a b ú, nu Gillebu (Øier GN. 55. 56) forklares af O. R. som «Forsamlingssted for Gildesbrødre» (Bd. IV, 1 S. 168). Aalbu, Opdal GN. 187—193, udt. ø'lbu (med «tykt» l), skr. a f O l a b u e AB., Albo NRJ., synes paa Grund af 1ste Stavelses Vokal ikke at indeholde Mandsnavnet Ó l i (Bd. XIV S. 187), men at indeholde Gen. Flt. ǫ l a og at betyde «en Gaard, hvor der holdes Drikkelag» (vistnok ved Sammenskud). Stabu kan være *S t o ð a b ú og indeholde Gen. Flt. af s t o ð f., Støtte (hvorved Husets Tag støttes); Formen S t a d a b u bliver da at forklare som Gen Flt. h n a t a af h n o t. Det Sognenavn paa -b ú, som geografisk findes nærmest A n d a b ú, er B r a n d a b ú (paa Hadeland). 1ste Led i disse to Navne danner Rim med hinanden. Der er derfor nogen Grund til at formode, at Betydningen af 1ste Led i begge hører til samme Betydningsomraade. Jeg finder det derfor rimeligt at forklare B r a n d a b ú saaledes, at Navnet betegner en Bygd, hvor der er b r a n d a r, to Stolper foran Gaardenes Indgangsdør. Hvis Forklaringen af disse to Navne er rigtig, forudsætter det ene det andet. Af disse tror jeg B r a n d a b ú maa være det ældste, da det har flere Navne paa -b ú i større Nærhed. Den eller de, som har givet A n d a b ú Navn, skulde altsaa have kjendt Navnet B r a n d a b ú paa Bygden i Hadeland.»

ANDEBU SOGN.

Kirken var i den katolske Tid viet til Maria og St. Nicolaus (RB. 82).

Gaardenes Navne: **1. Bjuerød.** Udt. *bjü'rë.* — Biffuerod 1593. Bieffuerod 1604.1/1. 1605. Biuroed 1668. Biufveroed 1723.

*B j ú g a r u ð? Hvis dette er Navnets gamle Form, kan 1ste Led være best. Form af Adj. b j ú g r, bøiet, krum, hørende til r u ð og isaafald vel sigtende til Jordveiens Form, eller Gen. af den best. Form i Hankjøn, brugt som Mandstilnavn i Betydningen: krum, foroverbøiet (K. Rygh S. 5). S. B. har gjættet paa (se L. Berg, Andebu S. 122), at Navnets gamle Form har været *B j a l f a r u ð, sms. med Mandsnavnet B j a l f i, der undertiden kan miste sit l. Den nuværende Udtaleform kan dog vel vanskelig være fremkommet deraf, og -iffu- sees ofte i Kilder fra det 17de Aarh. at svare til ældre Formers -j ó (g)-, -j ú (g)-, t. Ex. Hof GN. 88, Sjue, skr. Siffue c. 1600 for ældre Sjógar, Strømmen GN. 24, Gjuve, 1604 skr. Diffue for G (l) j ú f i, og Vaale GN. 121. 122.

2. Gravdal. Udt. *grā'rdæl.* — i Grafdale RB. 62. 63. Graffdall St. 71. 1668. Grafdahl 1723.

Grafdalr, hvis 1ste Led er grǫf f. (Indl. S. 52). Hyppigt forekommende Navn, i hvilket grǫf mulig tildels kan være Elvenavn, dog neppe her. Gaarden ligger ved Bygdens Hovedelv.

3—5. Holt søndre, mellem og nordre. Udt. *hølt.* — i Holte RB. 61. Medholdt St. 71. Holdt søndre, Midholdt og Holdt nordre 1668. Holt søndre, Midtholt og Holt nordre 1723.

Holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57).

6. Langebrekke. Udt. *la'ngbrekke.* — Lanngebrek St. 71 b. Langebreche 1668. 1723.

*Langabrekka, den lange Bakke; se Indl. S. 45 under brekka.

7. Skatvet. Udt. *skā'tvétt.* — Skaghatweit (østre, nørste) DN. I 706, 1494. Skagatweit (østre og vestre) DN. IV 759, 1499. Skafftued 1593. Schafftuedt 1604.$^{1}/_{1}$. Schattued 1668. Schoetved 1723.

Skagaþveit. Skaga- kan være Gen. af det gamle Mandsnavn Skagi, efter Aasen (Navnebog S. 35) endnu i Brug ved Mandal. Se PnSt. S. 218. Her er det dog vel heller Gen. af skagi m., fremstikkende Odde af Land (Indl. S. 75); Gaarden ligger paa et Høidefremspring. Om þveit se Indl. S. 83.

8. Stulen. Udt. *stū'len.* — i Stodlinum RB. 48. 82. Stodolen DN. IV 759, 1499. Støfflenn St. 71. Stuffuenn (!) 1604.$^{1}/_{1}$. Stullen med Lj 1668. Stullen med Lie 1723.

Stǫðull m., Malkeplads, i best. Form (Indl. S. 80). Underbruget er nu gaaet helt ind under Gaarden.

8, 1. Aasen. Udt. *ā'sen.*

9. Gran. Udt. *gran.* — Gron RB. 82. Grann St. 71. 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Gran 1668. Grann 1723.

Grǫn f., Trænavnet Gran brugt som Gaardnavn; jfr. Sande GN. 103, Hof GN. 79.

9, 1. Granerød. Udt. *gra'narø.* — Granarud RB. 82. Grannerudt St. 71. Granneroed 1668. 1723 (synes i disse Aar at have været Underbrug).

Vistnok *Granarruð, sms. med Gen. af frg. Navn, og ikke *Granaruð, sms. med Gen. Flt. af Trænavnet, hvad Formen i RB. nærmest skulde tyde paa.

9, 3. Dimle. Udt. *di'mmle.*

Navnet er vel Hunkjønsord. Det kommer neppe af dimmr, mørk, nu i Folkesproget ogsaa: dunkel, uklar, da en saadan Afledning af dette Ord er ukjendt i Norsk (et svensk Sjønavn Dimlingen antages dog at være dannet af det tilsvarende svenske Adj. dim). Det er maaske afledet af Demma: Vandpyt, Kjær, jfr. det af Aasen fra Hallingdal anførte Dembel med samme Betydning: isaafald med en senere og uregelmæssig Overgang af e til i; jfr. under GN. 78 i Slutningen.

10. Ruelsrød. Udt. *rū'lse.* — Riffuelsrød 1593. Riffuelßrødt 1604.$^{1}/_{1}$. Riffvelsrød med Eltten og Suche 1668. Rifvelsroed med Eten og Suche 1723.

*Reiðulfsruð, se Hof GN. 10. — Suche er GN. 14. Det andet Underbrug skrives paa Kartet Elta, se ogsaa Stokke GN. 143, 8; Navnet maa være det i Gaardnavnet Leirelta (Borre GN. 5) forekommende elta f.

11. **Gaaserud.** Udt. *gå'sserø.* — Gaaßerrudt St. 71 b. Gaaßerud 1668. Gaasseroed 1723.

*Gásaruð, se Sande GN. 65.

12. **Odegaarden.** Udt. *ø'gålen.* — Kugen 1604.¹/₄. 1605. 1668. Kuugen 1723.

Det ældre Navn, der i Kirkebogen, øiensynlig rigtigere, skrives Kuekken og Kucken (1623—1650), kjendes endnu og udtales Ku'ken (med lang Vokal). Det synes vanskeligt at kunne være andet end det oldn. Ord kúkr. Dette findes brugt som Mandstilnavn (se Fritzner II 357 og S. Bugge, Norges Indskrifter med de ældre Runer, I S. 567), og maaske kunde et saadant Tilnavn være bleven brugt som Gaardnavn, jfr. t. Ex. Skoger GN. 3 samt Navne paa gamle Bygaarde, som ere Eierens Navn eller Tilnavn med Tilføielse af den best. Artikel (se PnSt. S. 287). Men det er vel rimeligere at gjette paa, at en eller anden Lokalitet ved Stedet har været kaldet saa, maaske den Haug, ved hvis Fod Gaarden ligger. Jfr. i Razzcenum under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

13. **Haugan nordre.** Udt. *hau'ann.* — Hoffuenn 1593. 1604.¹/₁. Hougen nordre med ¹/₂ Krageroe 1668, med Kragerød 1723.

Flt. i best. Form af haugr m. (Indl. S. 53). Jfr. GN. 37. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

14. **Sukke.** Udt. *su'kke.* — Suche 1668. 1723 (da Underbrug til GN. 10).

*Sukka f., se Botne GN. 34. Her er der Mulighed for, at Navnet opr. er Elvenavn, da der er Vandløb ved Stedet.

15. **Flaatten østre.** Udt. *flå'tten.* — til Flottennæ DN. III 629, 1464. Flottenn St. 71. 1593. 1604.¹/₁. Flatten med Hogßroed 1668. Flaatten med Hogsroed 1723.

Flǫt f., flad Strækning (Indl. S. 50). Nutidsformen er best. Dat. Flaatten vestre er GN. 38. — Underbruget er nuværende Brugs-No. 3. 4, Hogsrød; om dette Navn se Stokke GN. 146.

16. **Præstegaarden.** — Derunder Kircherud 1668. Derunder Øvre og Nedre Moeland 1723. — Kircherud maa være det RB. 82 anførte Kirkiurud.

Præstegaardens gamle Navn kjendes ikke længere. — Navnet Kirkjuruð, Kirke-Rydningen, betegner dette Sted som Kirkegods. I Krafts Norges Beskrivelse 1. Udg. II S. 749 findes Moland nævnt som Plads under Præstegaarden; det er nu Brugs-No. 8. 10. Navnet er vel opr. *Móland eller *Móaland, sms. med mór m., Mo (Indl. S. 67).

17. **Moiland.** Udt. *møi'lann.* — Møeland 1593. Molandt 1604.¹/₄. Moeland med ¹/₂ Svebreche 1668. Moeland med ¹/₂ Svedbreche 1723.

*Møyjarland? 1ste Led kan være Gen. af mær, Mo, ugift Kvinde, hvilket Ord maatte kunne bruges til Dannelse af Gaardnavne lige saa vel som det oftere i saadanne forekommende kerling, der i denne Forbindelse maa betyde en Enke. Betydningen altsaa: Land, som eiedes af en ugift Kvinde. Samme Ord synes sikkert at forekomme i Møistad i Vang Hdm., skr. Møyastader RB. 308, og vistnok i Møistad i Grue og i Elverum, hvilke Gaarde

dog ikke findes nævnte i MA., maaske ogsaa i Mørud i Furnes. Se Bd. III S. 98. — Svebreche, opr. *Sviðbrekka, sms. med svið f. eller n., svedet, ved Brænding ryddet Sted; Navnet Svebakken forekommer paa fl. St.

18. Askjum. Udt. *a'ssjemm.* — Askom 1593. Aschimb 1604.1/1. med Øde A. eller Thorbiørnsrød 1668. Adschim med Øde A. og Torbiornsrøed 1723.

*Askeimr, se Hof GN. 25. Man skulde vente Navnet udt. som i Hof, -ømm, og O. R. har NG. Mscr. tvivlet om, at den ovfr. angivne Udtale er den rette. — Hvis Navnet Thorbiørnsrød er ældre end 14de Aarh., maa det opr. have lydt Þorbjarnarruð (jfr. Nøtterø GN. 103), af Mandsnavnet Torbjørn (Þorbjǫrn). Jfr. Bd. II S. 250.

19. Aasen. Udt. *å'sen.* — Aaß 1593. 1604.1/1. *Aasen 1668. Aassen 1723.

*Áss m.; se Indl. S. 42.

20. Kjæraas. Udt. *kæ̨'rås.* — Tiaras RB. 82. af Tiorasom RB. 262. Thieraaß 1593. Thier Aaß 1604.1/1. Thieraaß OC. 130. Kieraas med Øde K. 1668. Kieraass med Øde K. 1723.

*Tjǫruáss, sms. med tjara, Tjære: Aas, hvor der drives Tjærebrænding.

21. Gulli. Udt. *gu'llí.* — Gullalid DN. XI 84, 1399. Gullaliid RB. 262. Gwllelyd DN. II 757, 1509. Gullely 1593. Gulelj 1604.1/1. Gullelj 1668. Gullie 1723.

Efter Formerne fra MA. opr. Gullalíð, sms. med det i MA. alm. Mandsnavn Gulli. Ldsbl. 302 antages det, at Gaardens opr. Navn har været Líð (Indl. S. 65), og at den senere har faaet Kjendingsnavn efter en Eier af Navn Gulli. Gulli i Sem (GN. 8) og i Sandsvær (GN. 12) skrives i MA. ligesom denne Gaard. PnSt. fremsættes en anden Formodning om disse Navnes Oprindelse: «Paafaldende er den hyppige Forekomst af Sammensætningen Gullalíð. Det vækker Mistanke om, at denne Skriftform paa de vedkommende Steder allerede i MA. ved feilagtig Etymologi er indkommet istedetfor Gullin, et Navn, der ellers findes paa adskillige Steder (Aas, Nes Rom., Vinger, Jevnaker, Gran). Gullin maatte i de Egne, hvor de mistænkelige Navne findes, nu udtales Gulli, og det tør maaske ikke være for dristigt at antage, at denne Udtale i Virkeligheden var indtraadt allerede ved 1400, fra hvilken Tid de ældste af de anførte Vidnesbyrd om Skrivemaaden Gullalíð stammer.» Det nævnte Navn Gullin er sms. af vin og (sandsynlig) gull n., Guld (jfr. Indl. S. 39).

22. 23. Gjermundrød nedre og øvre. Udt. *jæ̨'rmenrø.* — Germvnerud DN. VII 532, 1516. Gerumderudt St. 64. Giermundrudt St. 73 b. Giermundrød 1593. 1604.1/1, 1/1. Giermundrød nedre og Giermunrøed øvre 1668. Giermunrud nedre og Giermundrøed øvre med Kolkind 1723.

*Geirmundarruð, sms. med Mandsnavnet Geirmundr, nu alm. Gjermund. Se PnSt. S. 84. — Om Navnet «Kolkind» se under GN. 59; dette Underbrug maa nu være opslugt af Gaarden. Se ogsaa under GN. 110. 111.

24. Furuholmen. Udt. *fu'ruhålman.*

Har tidligere hørt til Stokke Herred, se Stokke GN. 148. Ligger ved Askjumvandet. «Lensmanden paastaar, at det udtales som Entalsord» (NG. Mscr.).

25. Vennelrød. Udt. *vi'nnelrø.* — Wennelrøed 1593. 1668. Wenneldrød 1604.1/1. Wennildrøed 1723.

Antages PnSt. S. 282 at være samme Navn som Vennerød i Stokke (GN. 134) og henføres til Mandsnavnet V i g n a l d r, kjendt i Norge fra c. 1300, eller til det noget senere optrædende V i n a l d r (V i n a l d i), som O. R. antager for at være det samme Navn. V i g n a l d r er mulig og V i n a l d r ganske vist en Ændring af det tydske Navn W i n o l t. Hvis Forklaringen er rigtig, maa i Gaardnavnene Genitivendelsen -s være bortfaldet i 1ste Led, hvad der haves adskillige Exempler paa i med r u ð sms. Stedsnavne (jfr. Ramnes GN. 71, 12); V i g n a l d r og V i n a l d r have nemlig Gen. paa -s, og den svagt bøiede Form V i n a l d i synes at være en speciel islandsk Form af det sidste Navn (se G. Storm i Hist. Tidsskr. 4 R. II S. 92). Hvis -s er bortfaldet i 1ste Led, kunde dette ogsaa være Gen. af v e n d i l l eller v i n d i l l m., der maa have betegnet noget bøiet, krummet og kan paavises som 1ste Led i andre norske Stedsnavne (se Bd. II S. 144); ifølge L. Berg, Andebu, S. 144 skal Elven gaa i Bugter her. Ved Vennerød i Stokke er der vistnok ogsaa et Vandløb, men dette synes ikke at kunne give Anledning til et saadant Navn, og det er vel ikke rimeligt at antage forskjellig Oprindelse af de to Navne.

26. 27. Sjeland ovre og nedre. Udt. *sjæ'lann.* — i Selandæ DN. I 558, 1440. Seeland 1593. Selandt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Sielland ovre og S. nedre med Aggere Roed 1668. Schielland ovre og S. nedre med Agernroed 1723.

Kan neppe sikkert forklares. Det er StK. S. 65 opført blandt de egentlig med Sel- begyndende Navne, der i Udtalen indskyde j efter S-. Efter Bd. XIV S. 133 skulde saadant Indskud af j fortrinsvis findes, hvor der engang har staaet et j i en følgende Stavelse, saa at den nuværende Udtale egentlig beror paa en Lydomsætning. Man skulde efter dette her antage en opr. Form *S e l j u l a n d, sms. med Trænavnet s e l j a f., Silje, eller *S e l j a l a n d, sms. med Gen. Flt. af s e l n., Sæl, Husene paa en Sæter. De ældste bevarede Former tale dog herimod, da de ikke indeholde noget j, hverken i 1ste eller 2den Stavelse. Da der StK. S. 65 gives Exempler paa Udtalen Sjøls- i Stedsnavne, der synes at have Gen. af s e l n. som 1ste Led, kunde dog Navnet maaske opr. have lydt S e l l a n d. Det er dog herved at mærke, at s e l i Gaardnavne forekommer næsten kun i Kristiansands og Bergens Stifter (Indl. S. 73). S. B. formoder (L. Berg, Andebu S. 145), at den opr. Form har været *S é r l a n d, hvori 1ste Led er Dat. af det reflexive Pronomen, og at Betydningen er: «Jordeiendom, som ligger for sig selv». — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

28. Rod. Udt. *rø.* — Rud 1593. Rodt 1604.$^1/_1$. Roed med Qvandβroed 1668. Roed med Granderoed og Torkildsroed 1723.

*R u ð n., Rydning. — Torkildsroed er opr. *Þ o r k e l s r u ð, af det hyppig brugte Mandsnavn Torkel (Þ o r k e l l). Se PnSt. S. 261. — Granderoed er ganske vist Feil for Qvandsroed; se herom under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning under Karuβrudt.

29. Sommerstad. Udt. *så'mmasta, så'mmarsta.* — i Samastadum DN. II 119, 1320 (efter daarlig Afskrift fra 1409). Samestadh DN. IX 274, 1445. Sommestad 1668. 1723.

Baade dette Navn og Sommerstad i Sandsvær antages NE. S. 206 at være sms. med et Elvenavn, dannet af Stammen s á m-, mørkladen, sortagtig, antagelig hentydende til Elvebundens Farve. Da imidlertid Udtalen såmma(r)- med -a i 2den Stavelse forudsætter en kort 1ste Stavelse (jfr. Udtalen af det flg. Gaardnavn), medens Vokalen efter en lang 1ste Stavelse maatte være -e (jfr. GN. 47) eller blive udtrængt, antager S. B., at disse Navne, hvis det 1ste Led er Elvenavn, indeholder Elvenavnstammen s a m-, der mulig hører sammen med Verbet s e m j a i Betydningen: berolige (se NE. S. 207).

30. Hanedalen. Udt. *hå'nadælen.* — i Hanadale RB. 57 s. Hannedall St. 71 b. Hannedall med Løffverød 1668. Hannedahlen med Loveroed 1723.

Forklaringen er usikker. Navnet kan være sms. med h a n i m., Hane, enten som Fuglenavn eller i Ordets Brug som Mandstilnavn (K. Rygh S. 24) eller mulig som Navn paa Høide eller Fjeld. Da der i Sverige og Danmark findes Spor til et Mandsnavn H a n i (jfr. Strømmen GN. 33), kunde vel et saadant have været i Brug ogsaa i Norge; men dette er dog usikkert. Stedet ligger ved et Vandløb, og man kunde derfor i 1ste Led ogsaa søge et Navn paa dette. Der findes ogsaa Spor til et Elvenavn af Stammen H a n-, jfr. t. Ex. Hanaaen, Aker GN. 174, 3, og et nu forsvundet Grændenavn i Gran, skr. i H a n d a l e DN. III 156, 1333; men det her omhandlede Navn findes dog ikke opført i NE. under H a n-.

31. Løverød. Udt. *lau're.* — 1668. 1723 Underbrug til GN. 30 ovfr., nu til GN. 125 i Stokke Herred.

1ste Led er vel l a u f n., Løv, efter Løvtræer paa Stedet. Et Lauverud findes i Hol i Buskeruds Amt. Løverød i Aremark kan derimod have anden Oprindelse (Bd. I S. 182).

32—34. Hotvet østre, vestre og øde. Udt. *hô'ttvétt* (GN. 34 kaldes *vessle hô'ttvétt*). — Hofftued 1593. Hofftuedt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$ og Øde H. $^1/_4$. Houfftued østre, Houfftued vestre med Bergen og Stubffsroed, Houtued 1668. Hoetvedt østre, Hoetved vestre med Bergen og Stubsroed, Øde Hoetved 1723.

*H ó þ v e i t, af Adj. h ó r (h á r), høi, efter Beliggenhed paa en Høide, og þ v e i t f. (Indl. S. 83). — Underbruget Bergen er vel det RB. 82. 187 nævnte i B e r g o m. i B æ r g h o m, Dat. af B e r g a r f., Flt. til b e r g n. (NG. Mscr.). Stubffsrøed er opr. *S t ú f s r u ð, sms. med Mandsnavnet S t ú f r, se Botne GN. 106; Navnet kjendes endnu, udt. Stø'ffsrø. Se PnSt. S. 238.

33, 2. Askedal. Udt. *a'sskedæl.*

33, 23. Damrydningen. Udt. *da'mmrønningen.*

35. Vike. Udt. *vî'ke.* — i Uikum DN. II 104, 1314. Wiige 1723 (først skyldsat da).

Efter den nuværende Udtale antagelig V í k a r, yngre Form af V í k r, Flt. af v í k f. (Indl. S. 85), her vistnok brugt om Indbugtning i Terrainet.

36. Halum. Udt. *hā'lômm.* — Hardæimæ skogh DN. XI 84, 1399. Hardeim St. 71. Hardum 1593. Hadrum (!) 1604.$^1/_1$. Halemb 1668. Hallem 1723.

H a r ð e i m a r, vel sms. af Adj. h a r ð r, haard, og h e i m r. Der kan naturligvis tænkes forskjellige Grunde, hvorfor man har kaldt Gaarden «den haarde»; nærmest ligger det vel at tænke paa den Betydning, man har i Folkesprogets hardlendt, om et Landskab med haard og stenig Jord. Samme Navn i Rakkestad. Sammensætning af h a r ð r med v i n haves i Sognenavnet (maaske opr. Gaardnavn) Hurum i Vang i Valdres, skr. a H o r ð i n i paa fl. St. Se Bd. I S. 108. Ldsbl. 303.

37. Haugan vestre. Udt. *hau'ann.* — Hoffuenn 1604.$^1/_1$. Hougen 1668. 1723.

Jfr. GN. 13.

38. Flaatten vestre med Kleppan. Udt. *flå'tten. klæ'ppann.* — [1]) i Flotenne i Bergsbygd DN. X 61, 1370. firir Flotene DN. VIII 259, 1381. i Flottene ved Hardeimskogen DN. XI 84, 1399. [i

Flotenne (søndre Gaard) DN. XIV 16, 1399]. i Flotennæ? RB. 48. [a Floden, i Floden DN. XIV 64, 1449]. Flottenn 1604.¹/₄. Flaatten 1668. Flaaten 1723. — ²) Kleppen 1668. 1723.

¹) Fl ǫ t i n, jfr. GN. 15. ²) Flt. af k l e p p r m., hvorom se Indl. S. 60.

39. Kleppanmoen. Kaldes *mó'a.*

40. Haugberg. Udt. *hau'bǽr.* — Haughbærgh RB. 182? (henført til Vaale). Haugæbærg DN. X 189, 1473. Hoffberrig St. 63. Hobierg 1593. Hobergh 1604.¹/₁. Hougberg med Nerberg 1668. H. med Neerberg 1723.

H a u g b e r g eller H a u g a b e r g, af h a u g r m., en Haug. H a u g h a b e r g (RB. 31) forekommer her i Amtet ogsaa blandt «Forsvundne Navne» i Sandeherred.

41. Berg. Udt. *bǽrj.* — Bærg RB. 82. 262. [Beyriæ (Gen.)?, i Byirriæ (nedre Gaard) DN. XIV 64, 1449]. Bergh (østre) DN. XI 187, 1464. Bierg 1593. Bergh 1604.¹/₁, ¹/₁. Berg med Vlffsaasen 1668. Berg med Ulfaassen 1723.

B e r g n., Berg. — Om Vlffsaasen se under «Forsvundne Navne» tilslut.

42. Lerskall. Udt. *læ̀rskæll.* — Leerskald 1593. Lerschaldt 1604.¹/₁. Leerschall 1668. Leerschal 1723.

*L e i r s k a l l i, af l e i r r m., Ler, leret Jordsmon, og s k a l l i m., Hovedskalle, men i Stedsnavne med den fra Bygdemaal kjendte Betydning: tør eller stenet Forhøining (Indl. S. 75).

43. Vaale. Udt. *vå̀le.* — Waalle 1668. 1723.

*V á l i r, se Vaale GN. 94.

44. Dovle. Udt. *dø̀'vle* (ogsaa opg. *dø̀'vlí*). — Davlen DN. XI 233, 1499. Dofflen 1593. Dofflenn 1604.¹/₁. Dofflen med Schaar og ¹/₂ Svebreche 1668. Doflen med Schaen og ¹/₂ Svedbreche 1723.

Se Stokke GN. 58 og GN. 149. — Om Underbruget «Svebreche» se under GN. 17. «Schaar» kjendes endnu, udt. Skør; om dette Navn se Ramnes GN. 42.

45. Taranrød. Udt. *tå̀rænrø.* — Tharrenroed 1593. 1604.¹/₁. Taranroed med Øde T. og Struden 1668. Tarandroed med Øde T. og Struden 1723.

*Þ ó r u n n a r r u ð, sms. med Gen. af Kvindenavnet Þ ó r u n n. Samme Navn i Sem (GN. 34). Se PnSt. S. 263.

46. Struten. Udt. *strú'ten.* — Underbrug til GN. 45 1668. 1723.

Findes af og til som Navn paa smaa Jordveie. Tildels kan det forklares af Ordets Brug om lange, smale Viker i Indsøer (udgaaende fra Betydningen: Tud); her og paa fl. St. er vel Meningen: noget fremstikkende (efter Betydningen: Snude). Se Bd. I S. 174.

47. Staalerød. Udt. *stå'lerë.* — Stalærud RB. 262. Stalarud RB. 51? (anført under Tjølling K.). Stælerud DN. III 804, 1528. Stallerrudt St. 72. Stalldroed 1593. Staalrødt 1604.¹/₁. Stolrød 1605. Staalroed med Laane og ¹/₂ Aamoed 1668. Stolleroed med Laane og ¹/₂ Aamoth 1723.

Stålaruð, sms. med Mandsnavnet Stáli, som ikke var sjeldent i Norge i MA. og endnu er i Brug paa fl. St. Jfr. «Forsvundne Navne» i Tjølling Herred. — Underbruget Laane er nu paa Kartet skr. Løgne. Det rette er Logne; Udtalen er Lå'ngne. Dette kan være Dat. af logn n., Vindstille, roligt Veir, og Navnet kan sigte til lun Beliggenhed (jfr. Bd. II S. 190).

47, 7. Langvandskogen. Udt. *lå'ngvannskauen.*

48. Braavold. Udt. *brå'væll.* — Braavold 1668. 1723.

Er vel opr. *Brúarvǫllr, hvori Brúar-, Gen. af brú f., Bro, først som saa ofte er blevet sammentrukket til Braar- og senere r bortfaldet. Braarvold i Ø. Moland udtales nu alm. Braa'vel, men af gamle Folk Braa'rvill.

49. Vegger. Udt. *væ'ggær.* — Wegger 1668. Wægger 1723.

*Veggir, se Borre GN. 108, hvor Nutidsformen er Vegge. Der er bratte Bergvægge ved Gaarden.

50. 51. Hallenstvet østre og vestre. Udt. *hæ'llstvétt.* — [Hallensþueith DN. XIV 16, 1399]. Hallindſtued 1593. Hallingstuedt 1604. 1/1, 1/1 1605. Hallenstved østre med Bache, 1/4 Øvre Ambiornsrød og 1/4 Øde Aamot, H. vestre med Throndem 1668. Hallenstvedt østre med Bache, 1/2 Øvre Ambiornroed og 1/4 Øde Aamoth, H. vestre med Tronden 1723.

1ste Led antages PnSt. S. 408 at være Gen. af Haddingr, der efter endel Stedsnavne at dømme vel maa have været brugt som Mandsnavn. I disse Stedsnavne er dd i Regelen i senere Tid gaaet over til ll (jfr. dog GN. 110 ndfr.); men hvor Form fra c. 1400 ellers er bevaret, viser dog denne dd. Efter den ovenanførte Form fra 1399, Hallensþueith, som ikke har været kjendt af O. R. paa den Tid, da han nedskrev sit Arbeide PnSt., synes det mere end tvivlsomt, om man tør antage Haddingr som 1ste Led. Men det er neppe muligt nu at sige noget sikkert om Navnets Oprindelse. Maaske kan 1ste Led være opr. *Halllendis-, Gen. af halllendi n., Bakkeheld. Efter sin Form kunde det ogsaa være *Hallinis-, Gen. paa -is (se Indl. S. 86) af et ældre Gaardnavn Hallin, sms. af vin med hallr, heldende, skraanende, altsaa betegnende et Sted, som ligger i en Helding. Dette Navn forekommer ellers kun i de omlydte Former Hǫllin og Hellin (se Bd. I S. 62. IV, 1 S. 75); men der kunde vel ogsaa have existeret en uomlydt Form deraf, ligesom man har Formen Sandin ved Siden af Sǫndin og Sendin. Skulde dette være den rigtige Forklaring, maa *Hallinisþveit være en fra *Hallin udskilt Part, der i Tidens Løb har opslugt selve Hovedgaarden i sig. S. B. formoder, at den opr. Form er *Hallindisþveit, af et forresten ukjendt *hallindi, med Betydning: hældende Jordsmon, afledet af hallr, hældende, som oldn. réttindi, sannindi af réttr, sannr; jfr. Sammensætninger som oldn. sannindisumrœða, ældre svensk sanningisman. — Af Underbrugene er Ambiørnsrød nu GN. 58, 3; Aamot ligger ved to Vandløbs Sammenløb, og efter Bache heder et Tjern ved GN. 50 endnu Bakkevandet. Underbruget «Throndem» heder nu «Ødegaarden»; men det gamle Navn kjendes endnu, udt. Tra'nómm. Det skrives ifølge L. Berg i 1661 Trandim. Naar der ikke forekommer saa gamle Former, at man kan se, om Navnet i MA. har været skr. med T- eller Þ- i Fremlyden, kan man intet sikkert sige om Navnets Oprindelse. 1ste Led kan være Trann- eller Trand-; begge disse Stammer forekomme i endel Gaardnavne og synes at være Elvenavnstammer (NE. S. 274), hvad der ogsaa kan passe her. Men Navnet kan ogsaa være opr. *Þróndheimr eller *Þrándheimr, der forekommer som Gaardnavn i forskjellige Dele af Landet, og som O. R. er tilbøielig til at anse som Opkaldelse af Landskabsnavnet (Trøndelagen), se Bd. II S. 387.

52. Gusland. Udt. *gu'sslann.* — Gudßland 1593. Gudtzlandt 1604.¹/₄. Guusland 1668. Gusland 1723.

Samme Navn her i Amtet i Borre (GN. 63. 64) og i Brunlanes (GN. 102); se nærmere under det sidste.

53. Stranden. Udt. *stra'nna.* — Strand 1668. 1723.

*Strǫnd f., se Indl. S. 79. Ligger ved den øvre Ende af en Myr.

54. Troldalen. Udt. *trø'lldælen.* — i Trolledaale DN. II 119, 1320 (efter daarlig Afskrift fra 1409). Trolddald(!). 1593. Throldall 1604.¹/₄. Troldallen 1668. Troldahlen 1723.

Trolldalr eller Trolladalr. Troldalen er et temmelig alm. Navn, især i det søndenfjeldske. Vistnok at forstaa om en Dal, hvor Trolde troedes at holde til. Det kunde nok andensteds komme af et af troll afledet Elvenavn Trolla (se NE. S. 275); men den Elv, ved hvilken denne Gaard ligger, Skorgeelven, maa have havt et ganske andet Navn (se under GN. 115). Forestillinger om Trolde synes at have været stærkt knyttet til Skorgeelvens Dalføre; thi en af dens Kildeelve gaar gjennem Troldsvandet (et godt Stykke ovenfor Troldalen), og nede ved dens Udløb i Goksjø ligger Gaarden Trolsaas (GN. 119. 120).

55. Stein. Udt. *stein.* — af Stæininom RB. 262? Steen 1668. 1723.

Steinn m., se Indl. S. 79; kaldet saa enten efter en stor Sten eller efter en Høide i Nærheden.

56. Nøklegaard østre. Udt. *nø'kklegål.* — i Myklægarde RB. 209? (henføres der til Skjee S.). Mochlegaard østre 1668. 1723.

Mykligarðr, Storgaarden. Formen Nøkle- for det gamle Mykli- er vel overført fra Navne som Nøkleby, Nøkleberg, Nøklebostad, hvor Ombytning af M- med N- har sin Grund i Dissimilation (Indl. S. 21). Jfr. t. Ex. Bd. I S. 316. — N. vestre er GN. 67.

57. Tolsrød. Udt. *tø'lsĕ.* — Maaske = Tyrdilsløysi RB. 82. Thiordulsløße St. 71. Tolßrøed 1668. Tolfsrøed 1723.

Dette Navn har sikkert ikke samme Oprindelse som Botne GN. 10, Þólfsruð, nu udt. Tø'lsrø, af Mandsnavnet Þólfr. At det her omhandlede Tolsrød er det samme som Tyrdilsløysi i RB., sees af Kirkebogen, hvor Navnet skrives Thiørdisløs 1651, Tørdißlø 1667, Tordislø 1691; efter de to sidste Former synes Bortfald af -s i -løysi at skyldes Dissimilation (Indl. S. 21). 1ste Led synes at være Gen. af et ellers ukjendt Ord *tyrðill m., maaske Deminutiv af torð n., Skarn, og med væsentlig samme Betydning som dette. Tyrðilsløysi vil da have samme Betydning som det forsvundne Tyrðuløysa i Aker (Bd. II S. 72), og Navnet betegner da Gaarden som en, hvor der mangler Skarn, som kan bruges til Gjødsel. Se S. B. i Arkiv f. nord. Filol. II S. 221. Om 2det Led se Sande GN. 92 og Indl. S. 40.

58. Torp. Udt. *tørp.* — a Þorpe DN. X 60, 1370. Torp 1593. Thorp 1604.¹/₁. Torp med Osßerøed, Nedre Ambiornrød og Schouff 1668. Torp med Aasserud, ³/₄ Øvre Ambiørnroed og ¹/₄ Aamoth 1723.

Þorp n., se Indl. S. 82. — Af Underbrugene har vel Osßerøed samme Oprindelse som Oserød i Ramnes (GN. 68). Om Aamoth se Underbruget af samme Navn under GN. 47; begge ere Parter af en gammel Gaard. Schouff er skógr.

58. 3. Ambjornrød. Udt. *a'nnbjønnrø* [efter én Opgave: *a'mmbjønnrø*]. — Anbiornarud DN. IX 275, 1445. Underbrug 1668. 1723, se GN. 50. 51. 58.

Arnbjarnarruð, af Mandsnavnet Arnbjǫrn, fremdeles meget brugt i Formerne Anbjørn og Ambjørn; i den sidste er n forandret til m ved Indflydelse af det følgende b. Se PnSt. S. 9. Her i Amtet ogsaa som forsvundet Gaardnavn i Strømmen Herred (se under GN. 21 der).

59. Kolkinn. Udt. *kø'llkjinn* (ogsaa opg. *kæ'll-*). — Koldukin DN. VIII 258, 1381. Kollukin, Koldukin RB. 47. Kollekind 1593. Kalleckind 1604.¹/₁. Kollekind 1668. Kolkind 1723.

Kaldakinn, den kolde Fjeldside, af kinn f. Se Indl. S. 60. Dette Navn forekommer desuden i Gran, i Hole, i Ø. Eker, i Stokke og i Gjerpen. Jfr. Fjeldnavnet Kaldbak. Formen Kolkinn med o er opstaaet af Dat. eller Akk. *Kǫldukinn. Der er en noget brat Aas ved Gaarden.

60. Ellevsrød. Udt. *eleffsrø* (med Hovedtone paa 2den Stavelse). — Eliffsrud DN. II 120, 1320 (efter daarlig Afskrift fra 1409). Elluffsrød 1668. Ellufsroed 1723.

*Eilífsruð, af Mandsnavnet Eiliv (Eilífr). Se PnSt. S. 60. — Jfr. under »Forsvundne Navne« ved Herredets Slutning under Eiksrudh.

61. Pisserød. Udt. *pi'sserë*. — Pißerød (nylig ryddet) 1668. Pisseroed 1723.

Antages Bd. II S. 206 at kunne sammenstilles med et forsvundet Gaardnavn i Høland, skr. Pyssarud RB. 149, Pidtzerrudt St. 108, og at kunne høre sammen med Folkesprogets Puss n., Sølepyt. I Sverige findes pyss i samme Betydning som puss, Pyt (se Rietz).

62. 63. Slettingdalen søndre og nordre. Udt. *sle'ttingdælen*. — = Slœghnædal (2 Gaarde) DN. VIII 413, 1471? Slettingsdal 1593. Slettingdal 1604.¹/₄. 1605. Slettingdallen og S. nordre 1668. Slettingdahlen søndre og Slettingdalen nordre 1723.

Hvis det, hvad der er sandsynligt, er denne Gaard, der omtales i Brevet fra 1471, antages i NE. S. 235 dens opr. Navn at have været Slœgnardalr og at indeholde et Elvenavn som 1ste Led; der er ved Gaardene et Par smaa Bække, som løbe ud i Skorgeelven. S. B. formoder NE. S. 333, at et Elvenavn Slœgn kan være beslægtet med Stedsnavnet Slagn (hvorom se under Sognenavnet Slagen i Sem Herred). At 1ste Led er et Elvenavn, er dog ingenlunde sikkert. Hvis det er beslægtet med Slagn, kan det være et Fællesord med Betydning: Fugtighed, fugtigt Sted eller lign., idet det da vistnok ogsaa er beslægtet med de i Folkesproget forekommende Ord Slag n., Fugtighed, slagen, fugtig, og slagna, blive fugtig. En saadan Betydning stemmer ogsaa med Stedforholdene; der er ved Gaarden langs Skorgeelven en stor lavtliggende Eng, som maa slaaes tidlig, forat ikke Elven skal ødelægge Høavlen. 1ste Led i det gamle Navn er da Gen. af et Fællesord *sløgn f. (efter S. B. af en opr. Stamme slaguni-), med den korte Vokal ø, der kan gaa over til e, og ikke, som antaget i NE. S. 235, med den lange Vokal œ; i Brevet fra 1471 kan œ betegne baade ø og œ. Gaardens gamle Navn bliver altsaa *Sløgnardalr. Det senere brugte Navn Slettingdalen maa sikkert staa i Forbindelse med det gamle, men kan naturligvis ikke være opstaaet deraf umiddelbart. I Kirkebogen findes i 17de Aarh. foruden Slettingdal ogsaa Formerne Slectingdal, Slæcttingdall, Slegtingdal og Slektingdal, saa det synes klart, at tt er opstaaet af kt (gt), og e i 1ste Stavelse kan staa for ældre ø. Man kunde gjette paa, at den gamle Form af Slettingdal har været *Sløgnteig(a)dalr, hvis 2det Sammensætningsled teigr (Indl. S. 81) maatte sigte til den ovfr. omtalte for Fugtighed udsatte Eng. En Overgang af -eig- til

-ing- kan støttes ved Gaardnavne som Gillingsrød i Raade, som er opstaaet af Geirleifsruð, og Hellingsrud i Lardal, opr. Herleiksruð. — GN. 63 hed i 17de Aarh. ogsaa Øde-Aadne (jfr. GN. 66).

64. Bakke. Udt. *ba'kke.* — Backe 1593. 1604.$^1/_1$. Bache 1668. 1723.

*Bakki m., se Indl. S. 43.

65. Skarsholt. Udt. *ska'rshølt.* — Skarþholt St. 71. 1593. Scharsholt 1604.$^1/_4$. Skarsholdt 1668. Skarsholt 1723.

*Skarðsholt, sms. med skarð n, Skar (Indl. S. 75), og holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57).

66. Aadne. Udt. *ø'nne.* — i Audhnæ DN. V 287, 1400. i Audnum DN. II 120, 1320 (efter Afskrift fra 1409). DN. IX 275, 1445. Oddenne 1593. Wnde 1604.$^1/_1$. Odne 1668. 1723.

Auðni, Dat. af auðn n., se Strømmen GN. 7.

67. Nøklegaard vestre. — Møchlegaard vestre 1668. 1723.

Se GN. 56.

68. Svindalen. Udt. *svi'nndælen.* — Suinndall St. 71 b. 1593. Suindall 1604.$^1/_4$. 1668. Svindalen 1723.

Svindal, Svindalen findes desuden som Gaardnavn i Fet, i Nes Rom. og (tidligere) i Gjerpen (RB. 26) samt som Sognenavn i Vaaler Sml. Det synes at kunne forklares af et Elvenavn Svinn (eller Svinna?), dannet af Adj. svinnr i dettes opr. Betydning: hurtig, rask. Stedet ligger ved en Bæk, som falder i Svartaaen. Af Dyrenavnet svin kommer dette Navn i ethvert Fald ikke. Se Bd. I S. 370. II S. 234. NE. S. 258.

HOIJORD SOGN.

Sognets Navn: Hoijord. Udt. *høi'jôl.*

Ældre Navneformer: Haugagerdis k. RB. 83. Haughagærda s. DN. IX 275, 1445. Haughagiærdha s. DN. VIII 364, 1449.
Haugagiorde s. RB. 197. Haughagiordis s. DN. XI 57, 1347.
Hwgird s. DN. XII 213, 1475.
Hougierdt St. 71. Hougierd JN. 6.
Haajord 1668.

Haugagerði, egentlig Gaardnavn, se under GN. 80.

Gaardenes Navne: **69. Myre.** Udt. *mý're.* — Myre 1593. 1604.$^1/_1$. 1668. Myhre 1723.

*Mýrar, Flt. af mýrr f. (Indl. S. 68).

70. Baangunnerød. Udt. *bå'nngunnrĕ.* — Barnegunnildrød DN. XI 243, 1508. Bungunderod 1604.$^1/_4$. Bungundrød 1605. Bundgunderoed 1668. Bondgundroed 1723.

*Barna-Gunnhildarruð. Navnet maa være givet efter en Enke af Navnet Gunnhildr, som efter sin Rigdom paa Børn har gaaet under Navnet Barna-Gunnhildr. En lign. Oprindelse har ogsaa Gaardnavnet Barnakarlsrud (RB. 217 og fl. St.), nu Baankall, GN. 98 i Aker. Dette er sms. med et Tilnavn barnakarl, der, som paavist af Fritzner, utvivlsomt betyder: en Mand, som har mange Børn. Som Tilnavn til en bekjendt norsk Viking, Qlvir barnakarl, skal det ifølge Landn. 308 skrive sig fra, at han «ikke lod spidde Børn paa Spydodder, som det da var Skik blandt Vikingerne», — aabenbart et paa løs Gjetning bygget senere Forklaringsforsøg, som man finder mange af baade i ældre og nyere Tid. Se Bd. II S. 108. Ldsbl. 304. PnSt. S. 104.

71. Svensrød. Udt. *svæ'nnsrĕ.* — Svendʒrod 1668. Svendsroed 1723.

*Sveinsruð, sms. med Mandsnavnet Sveinn. Ogsaa under «Forsvundne Navne» i Sandeherred. Se PnSt. S. 243.

72. Illestad. Udt. *hi'llesta.* — Illestad 1593. 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Efter den stadige Skrivemaade uden H- maa det antages, at dette Navn hører til de ikke ganske faa Tilfælde, da h er tilsat i Udtalen foran en Vokal i Begyndelsen af Navnet («Halvemaal», se Indl. S. 24), her vel nærmest under Paavirkning af Sognenavnet Hillestad i Botne. Den opr. Form er vistnok *Illugastaðir, af Mandsnavnet Illugi, der rigtignok kun kjendes som saadant fra Island og Danmark, men af det nu forsvundne Gaardnavn Illugarud (RB. 99. 101) i Lier sees ogsaa at have været brugt i Norge. Se Indl. S. 24. PnSt. S. 143. Ldsbl. 305.

73. Sukke. Udt. *su'kke.* — Sucke 1593. 1604.¹/₁. Suche 1668. Suche med Holnemb og Huusaassen 1723.

*Sukka f. Se Botne GN. 34. Ligger ved Hovedelven i Andebu, men er her neppe at forstaa som Elvenavn og heller ikke anført i NE. (jfr. GN. 14). — Forklaringen af Underbrugenes Navne er usikker, da Formerne ikke ere sikre; efter L. Berg skal det første i 17de Aarh findes skr. Hoellen, Hollen, Halene og Hallemb, det sidste Hundzaasen. Det sidste er vistnok rigtigere end Huusaassen og kan indeholde et af de under GN. 89 anførte Mandsnavne som 1ste Led.

74. Sjue. Udt. *sjú'e.* — a Siaughom DN. XII 213, 1475. Siuge St. 72. Siffue 1593. 1604 ¹/₁. Siffvi 1668. Siufve 1723.

Den ældste Form er Dat. Flt. af sjór, So, se Ramnes GN. 157. 158, og nærmest at forstaa som á Sjávum. Gaarden ligger ved Illestadvandet. Se Ldsbl. 301.

75. Valmestadrød. Udt. *væ'lmestarø.* — Wermstarudt St. 71. Wallumbstadrød 1668. Wallumstadroed 1723.

Navnet efter den lige i Nærheden liggende Gaard Valmestad i Vivestad Sogn, Ramnes Herred (GN. 99).

76. Engen. Udt. *æ'nga.*

77. Ladegaardsrydningen. Udt. *lå'gålsrønningen.*

78. Herre-Skjelbred. Udt. *sji'llbrĕ,* [det er mig opg., at den alm. Udtale er *sji'llbrei*]. — Anunðr a Skiælldbræid DN. VII 116, 1323? Herre Skielbredt 1668. Herreschielbred 1723.

Skjaldbreiðr. Skjelbred, Skjelbrei er et ofte forekommende Gaardnavn, som findes i den største Del af Landet (gammel Form i Skialdbræidhi RB. 40 for en Gaard af dette Navn i Gjerpen). Navnet maa be-

tegne noget rundagtigt og jævnt, ligt et Skjolds Overflade. Skjelbrei, Skjelbreien er ligeledes et alm. Navn paa Indsøer, som det synes altid paa saadanne, der ialfald sete fra enkelte Punkter fremvise en større Flade af rundagtigt Omrids. Forekommer ogsaa som Navn paa Skjær. Gaarde have tildels dette Navn af, at de ligge ved Søer af den angivne Form. Det er dog ogsaa, som t. Ex. her, brugt, uden at der er nogen Sø i Nærheden, og i disse Tilfælde er det vel at forstaa om flad, samlet Jordvei af lign. Omrids. Baade med Hensyn til Betydning og Sammensætningsform kan sammenlignes Hubred, Hubrei (Vang Hdm., V. Toten), der vel maa betyde: flad og formet som en udspændt eller udbredt Hud. Herre-Skjelbred ligger efter Kartet paa en mindre Høide med flad, rundagtig Top. Her i Amtet forekommer Navnet ogsaa i Stokke (GN. 114) og i Sandeherred (GN. 160). Forledet Herre- er tilkommet, fordi Gaarden i ældre Tid har været en adelig Sædegaard (se Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 752). Se Ldsbl. 436. — I 17de Aarh. nævnes et Underbrug, skr. Gaassedopell 1625, Gaasedoppel 1649. Navnet kjendes endnu og udtales Gå'sediplæne (med «tykt» l). Dets sidste Led er et Ord, der findes i Folkesproget i Formerne Depel og Dopel (i Oldn. kun d e p i l l m.) med Betydningen Pyt, dannet af d a p i m., nu Dape, med samme Betydning. Efter de anførte Former af Navnet synes baade Depel og Dopel (oldn. *d ǫ p u l l) at have været i Brug her. I den nuværende Udtale er e gaaet over til i, som antaget ovfr. ved GN. 9, 3; Formen Dipel anføres af Aasen ogsaa fra Telemarken og Valdres.

79. Præstegaarden. Udt. *præ'ssgålen.* — Prestegaard 1593. Presterud 1604.¹/₁? Prestegaarden med Sæteren Closteridt 1668. Præstegaarden med Klochersætter 1723.

Præstegaarden synes ikke at have havt noget gammelt Navn, men at have været betegnet som «Præstegaarden» eller «Præsterydningen»; den har maaske opr. været en udskilt Del af GN. 80. 81. — Klostret kjendes endnu som Navn paa en Sæter. Kloster, Klostret findes som Gaardnavn paa fl. St., ogsaa hvor det som her ikke kan have været noget Kloster i den katolske Tid. Navnet kan isaafald forklares af, at Eiendommen engang har været Klostergods; men det kunde ogsaa have sin Grund i, at man har fundet Stedet afsides beliggende, eller at det engang har havt et ensomt levende, uselskabeligt Menneske til Beboer (O. R. i L. Daae, En Krønike om Kvinesdal. Chra. 1894. S. 105).

80. 81. Høijord østre og vestre. Udt. *høi'jôl.* — Haughagiaurdi DN. XI 57, 1374. Haughaghæyrdi DN VIII 264, 1388. Haughagiorde RB. 262. Haugagiærdhe DN. VIII 364, 1449. Haagiord 1593. Hogiordt 1604.¹/₁, ¹/₁. 1605. Haagiord østre med Steenshougen og H. vestre 1668. Haajord østre med Steenhougen og H. vestre 1723. — Jfr. Oplysningerne om Sognets Navn.

H a u g a g e r ð i, se Hof GN. 5.

80, 21. Steinshagen. — Underbrug 1668. 1723.

Maaske sms. med Mandsnavnet Stein, ikke med Fællesordet.

82—84. Sønset øde, mellem og søndre. Udt. *sø'nnsætt.* — Synusætr DN. XI 57, 1374. Synnylfssætr RB. 233 (der henført til Arendal Sogn). Sundsett 1593. Sundsetter 1604.¹/₁, ¹/₁. Sundset øde, Sundsett og Sundset søndre 1668. Sundset øde, mellem og søndre 1723.

*S u n n u l f s s e t r, sms. med det i 14de og 15de Aarh. ikke sjeldne, men næsten udelukkende paa Hedemarken forekommende Mandsnavn S u n n u l f r. S u n u l w, S u n n o l f kjendes som Mandsnavn fra Danmark (O. Nielsen S. 88). Se PnSt. S. 239.

85. Berg. Udt. *bærj.* — Berg 1593. Bergh 1604.¹/₁. Berg 1668. 1723.

*Berg n., se Indl. S. 43.

86. Aulesjord. Udt. *au'lesjól.* — Olinsgiord 1593. Wlensgiordt 1604.¹/₁. Wllingsiord 1605. Vllensiord 1668. Ullensiord 1723.

*Aulisgerði, sms. af gerði n. (Indl. S. 51) med Gen. af Mandsnavnet Aulir, der har været brugt som Sideform til Ǫlvir. Lignende Sideformer ere Sauli af Mandsnavnet Sǫlvi og Aulin af Gaardnavnet Ǫlfvin, sms. af alfr m., Grus, og vin (jfr. Bd. IV, 1 S. 187). Se PnSt. S. 285. Thj. VSS. 1891 S. 159. Paa Grund af den stadige Skrivemaade med n i 2den Stavelse i de ældre Kilder har O. R. i Munch NGHS. S. 211 antaget, at Navnet skriver sig fra, at Stedet engang har været Underbrug under den gamle, nu under Jarlsberg Hovedgaard indgaaede Herregaard Auli (i Aulini o. lign. i RB. paa fl. St); men denne Mening har han, som det sees, senere ganske opgivet. Hvoraf den stadige Skrivemaade med n kommer, kan jeg imidlertid ikke forklare; maaske kan sammenlignes med det under «Forsvundne Navne» anførte Helennßrudt.

87. Skog. Udt. *skau.* — Schouff nordre med søndre 1668. Schoug nordre med søndre 1723.

*Skógr m., se Indl. S. 75.

88. Honerød. Udt. *hő'nerø.* — Hunnerrudt St. 71. Honnerød 1668. Honneroed 1723.

*Húnaruð. 1ste Led maa være et gammelt Mandsnavn Húni, som fra Norge nu kun kjendes i et enkelt Exempel (Hunasun, Lardal 1397, DN. V 273), men som sees at have været adskillig brugt i Sverige og i Danmark (Lundgren S. 113. O. Nielsen S. 48). Det haves i flere norske Gaardnavne: Húnaborg i Urskog og i Skedsmo, Hunemo i Gjevedal, Húnanes i Enebak og i Bolsø, Húnaruð her og paa Tjømø (GN. 13), Húnastaðir i Bodin. I Norge brugtes i MA. temmelig ofte en tilsvarende stærkt bøiet Form af Navnet, Húnn (jfr. under næste GN.). Se Bd. II S. 167. PnSt. S. 137.

89. Hundsrød. Udt. *hu'nnsrø.* — Hundßroed 1668. Hundsroed med Hemberg 1723.

*Húnsruð? PnSt. S. 137 anført blandt Sammensætninger med det under frg. GN. omtalte gamle Mandsnavn Húnn. Det kunde dog være sms. med hundr, Hund, brugt som Mandstilnavn, eller med et af Navnene Hundingr, Hundulfr eller Húnþjófr. I Norderhov haves ligeledes et Honsrud (GN. 129, 2) ved Siden af Honerud (GN. 108); i Sandeherred haves Hundsrød (GN. 35) og paa Tjømø Honerød (GN. 13). — Underbruget Hemberg maa vel være samme Navn som Ramnes GN 67. Det kjendes endnu, udt. *hi'mbær.*

90. Bøen. Udt. *bø'n.* — Bøenn St. 71 b. Bonn 1593. Bøen med nordre Kleppen 1668. 1723.

*Bœrinn, best. Form af bœr, Gaard.

91. Kleppan. Udt. *klæ'ppann.* — Kleppenn St. 71. 1604.¹/₄. Kleppen 1668. 1723.

*Kleppar, Flt. af kleppr m., hvorom se Indl. S. 60 Navnet har nu best. Form.

92. Skjeau. Udt. *sjø'u* (2 Stavelser), *sjø'au.* — Skiede 1593. Schedoch 1604.¹/₁. Skedog 1605. Skeoff med Laaeßboen og Fittie 1668. Skeeouf med Lobsboen og Fittie 1723.

Da man ikke har nogen Form fra MA., kan man intet sikkert sige om Navnets Oprindelse. Det har været ment, at Sysselmanden Ívarr af Skeðjuhofi, der nævnes i Haakon Haakonssons Saga (første Gang Kap. 105, Fornm. s. IX 344), har havt sit Navn efter denne Gaard, og det tør være muligt, at dette virkelig forholder sig saa; men nogen Sikkerhed derfor har man ikke, eftersom der gives to andre Gaarde, som med mindst lige saa god Grund kunde antages at være Ivars Hjemsted, Skea i Sørum Sogn paa Romerike (skr. Skeidiof RB. 560) og Ske Præstegaard nordlig i Bohuslen (skr. Skeidiof, Skedof paa mange Steder i RB.). Se O. R. i Hist. Tidsskr. 3 R. IV S. 289. Skeðjuhof er i andre Haandskrifter af Sagaen skr. Skeruhof og Skeiðahof; Navnet har vel paa den Tid lydt Skeiðihof (jfr. Bd. II S. 248), og dette er vistnok samme Navn som Skeiðiolf i Sande, nu Skjøl, se under GN. 105—107 der. Men Skjeau kan ogsaa have samme Oprindelse som Sognenavnet Skjee i Stokke, Skeiðhaugar, se under Oplysningerne ved dette Sogns Navn. Om Udtalen Sjøu jfr. smsts. og ved Stokke GN. 69. 70. — Det Underbrug, der skrives Laaeßbøen og Lobsløen, kjendes endnu, udt. Lå'spen. Det har vel opr. hedet *Loptsbœr. Dette Navn, der forekommer paa forskjellige andre Steder: RB. 159 (i Lofsbø) i Rakkestad, DN. IV 228, 1344 (Lofpzbear, Gen.) i Berg Sml., RB. 299 (Loftzbyn) i Aker, Losby i Skedsmo, RB. 458 (i Loftzbø) i Grue, henføres af O. R. til Mandsnavnet Loptr (Bd. I S. 127 og fl. St. PnSt. S. 177), men antages af S. B. og Fritzner at være sms. med Fællesordet lopt n., Loft, Bygning paa to Stokværk. Samme Forklaring give Bugge og Fritzner af Stedsnavnet Loptsgarðr, medens O. R. kun antager den for Lofsgaarden i Tønset og henfører de andre Forekomster af dette Navn til Mandsnavnet. Da baade Loptsbœr og Loptsgarðr forekommer temmelig hyppig, er det rimeligst i dem at se Sammensætninger med lopt. — Det andet Underbrug Fittie er opr. *Fitjar, Flt. af fit f., frodig Græsmark (Indl. S. 49).

93. Nes. Udt. *næs.* — Neß 1593. Nesß 1604.$^1/_1$. Næss med Kalagger og Bergen 1668. Næss med Koldagger og Bergen 1723.

*Nes n, se Indl. S. 68. Elven slaar her en Bugt om en Høide. — Kalagger, Koldagger er opr. *Kaldakr, hvorom se Botne GN. 109. Bergen er Brugs No. 4—6, nu Bergan.

94. Lien. Udt. *li'æ.* — i Lidinni RB. 79 (anført under Ramnes Kirke)? i Liidhenne RB. 209 (henført til Arendal S.)? i Lidhenne DN. IX 275, 1445. Lien 1668. 1723.

*Líðin, best Form af líð f., Li (Indl. S. 65). Den RB. 209 nævnte Gaard er vel heller GN. 148, 2—4 i Arendal S. i Stokke.

95. Dal lille. Kaldes *ve'ssledæl.* — Dalle 1593. Dall 1668. Dahl 1723.

*Dalr m., se Indl. S. 47. Jfr. GN. 97.

96. Enersrød. Udt. *e'nærrsĕ.* — Einerßroed 1668. Ennersroed 1723.

*Einarsruð, sms. med Mandsnavnet Einar (Einarr). Se PnSt. S. 61.

97. Dal store. Udt. *dæl.* — Dall 1604.$^1/_1$. 1668. Dahl 1723. Jfr. GN. 95.

98. Hynne. Udt. *hy'nne.* — Hynde 1668. 1723.

*Hyrna f., afledet af horn n. (Indl. S. 57) i Betydning af Hjørne, Vinkel, og selv udentvivl at tage i samme Betydning. Ligger langt oppe ved den Elv, der i sit nedre Løb har hedet Skorga (Skǫrga), se GN. 115. 116; Elven gjør her en Krumning, og noget nordligere falder en Tverelv ud

i den paa den modsatte Side. Antages NE. S. 113 at være et opr. Elvenavn, men kan dog vist blot have været Navn paa den af Elven dannede Vinkel.

99. Lakskjon. Udt. *lä'kskønn.* — Laxtein 1593. Laxstenn 1604.¹/₄. Laxsten 1605. Laxsekion 1668. Laxekion 1723.

Ligger ved et mindre Vand af samme Navn. Navnet kan intet have med Fiskenavnet Lax at gjøre. Laks- er her som undertiden ellers Gen. af lag n., vistnok i Betydningen: Fiskested, Sted, hvor man udlægger Garn og andre Fiskeredskaber (Indl. S. 63). De ældste Former skulde synes ikke at indeholde tjǫrn (tjarn) som 2det Led, men snarere den best. Form af teigr (Indl. S. 81); men man kan neppe lægge nogen Vægt paa dem.

KODAL SOGN.

Sognets Navn: Kodal. Udt. *kô'ddæl. kô'ddæl.*

Ældre Navneformer: Kwadadal RB. 56.

Kvodal DN. I 328, 1376.

Kuadal RB. 83 s. 197. DN. II 400, 1390. 491, 1421. 757, 1509. V 107, 1339. XI 53, 1366. Quadal DN. III 449, 1414. XI 145, 1438. 181, 1459.

Quodal DN. XI 800, 1558. St. 71 b. JN. 6. Kuodall St. 70 b.

Kodal RB. 60 s. DN. VIII 480, 1512. VII 532, 1516.

Navnets 1ste Led er ganske vist et Elvenavn. Dette synes nærmest at maatte have tilhørt den mindre Tverelv, nu kaldet Ivjua, som ved Skorge (GN. 115. 116), fra Øst gaar ud i Sognets Hovedelv, Skorgeelven; det sigter neppe til den sidste, da denne maa have havt et ganske andet Navn (se under GN. 115. 116), med mindre den har havt forskjellige Navne for forskjellige Dele af sit Løb, hvad der jo kan være muligt. Navnet Kodal sammenstilles af O. R. med Gaardnavnene Kvarud i Spydeberg (Kuadorud RB. 177), Kaatorp i Rakkestad (Kuadoþorp RB. 158), Kvaastad i Holt, Kvaafjord i S. Undal og Kvaavig i Lyngdal; se Bd. I S. 58 og NE. S. 133, hvor det antages, at disse Navne indeholde et Elvenavn Kvaða som 1ste Led. Der findes ogsaa et Spor til et Elvenavn Kvæða, og begge disse er O. R. tilbøielig til at forklare af kveða, at kvæde, synge; de vilde da efter ham være ligebetydende med det temmelig udbredte Elvenavn Songa, som han forklarer som «den syngende». Imod denne Forklaring kunde dog indvendes, at kveða i det gamle Sprog ikke betyder «synge» i samme Forstand som syngja. Formen Kwadadal i RB. er altsaa efter O. R.'s Forklaring at forstaa som *Kvǫðudalr; men Nutidsformen Kodal med lukt o synes nærmest at forudsætte et ældre Navn med lang Vokal i 1ste Stavelse, og S. B. har derfor (NE. S 323) antaget, at den ældre Form har været *Kváðudalr, sms. med et Elvenavn *Kváða, som kan antages at staa i Forbindelse med kváða f., Harpix. Elven maatte isaafald vel have faaet Navn af, at der ved den var Naaletræer med megen Harpix, en Forklaring, som mulig kunde udstrækkes til flere af de ovfr. nævnte Gaardnavne, som O. R. har sammenstillet med Kodal. Der er ogsaa store Skove i hele Andebu. Som en usikker Formodning kan ogsaa anføres, at *Kváðudalr kunde høre sammen med en Stamme kóð-, der findes i flere norske Stedsnavne (se Bd. XIV S. 170. XV S. 194), t. Ex. Koen i Inderøen. skr. af Kodhi AB. 8, og med en Stamme kað-, der findes t. Ex. i Kai i Frogn, i Kadhe RB. 117. S. B. antager (Arkiv f. nord. filol. XXI S. 157), at der har existeret et Intetkjønsord *kóð

med Betydning «grundt Sted i Vand»; en saadan Betydning kunde passe her, da ikke alene Ivjua er grund, men der ogsaa skal findes grunde Steder i Skorgeelven saavel ovenfor som nedenfor Skorge, dog ikke nedenfor Bjørndal (GN. 117). Forholdet mellem Kváða, Kóð og Kað kan med Hensyn til Fremlyd og Vokal sammenlignes med Forholdet mellem Kvaav n., Tungbrystighed (se Aasen) og oldn. kóf n. og kaf n.

Sognenavnet er vist et opr. Bygdenavn, og ikke, som saa ofte ellers, egentlig Gaardnavn.

Gaardenes Navne: **100. 101. Galis vestre og østre.** Udt. *gæ'liss.* — i Galizo RB. 61. Gallis 1593. Gallis 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Gallis vestre og ostre 1668. 1723.

Galiza. Maa vistnok være Opkaldelse af Landskabsnavnet Gallicien i Spanien, som var vel kjendt i Norge i MA. paa Grund af de hyppige Valfarter til Apostelen Jakobs Grav i Compostela, efter hvem Landet i Norden oftest kaldes Jakobsland; efter det sidste Navn antages Gaarden Jaksland i Røken (Jakobsland RB. 109. 110) at være kaldet. Se Indl. S. 8. Om andre sandsynlige Opkaldelsesnavne af samme Art i dette Amt se Vaale GN. 47 og Lardal GN. 95.

102. Rismyr. Udt. *rí'smýr.* — Rißmyr 1625. Rismyr 1664. Rismyren 1723.

*Rísmýrr, af rís n., Ris, Kratskov.

103. Hønsvall. Udt. *hø'nnsvæll.* — Heinswaldh DN. II 757, 1509. Honsevald 1664. Honssevald 1723.

*Heðinsvǫllr, sms. med det gamle Mandsnavn Heðinn. jfr. Vaale GN. 36. Om 2det Led, vǫllr, se Indl. S. 87. — Se PnSt. S 120. Ldsbl. 283.

104. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — i Brekko DN. II 757, 1509. Brecke DN. XI 800, 1558. Brecke NRJ. IV 126. 249. Brecke 1593. 1604.$^1/_1$. Breche 1664. Bræche 1723.

Brekka f., se Indl. S. 45.

104, 8. Dalen. Udt. *dæ'len.*

105. Berge. Udt. *bæ'rje.* — Berig, Berigh NRJ. IV 126. 248. Berie 1664. 1723.

*Berg n. (Indl. S. 43); Formen er udgaaet fra den gamle Dativform (Indl. S. 14 f.).

106. Trevland. Udt. *træ'vlænn.* — Þrifland DN. II 400, 1390. Trifland DN. XI 181, 1459. [Trifflandt, Triffland NRJ. IV 126. 248]. Treffland 1593. 1600. Threffland 1604.$^1/_1$. Treffland 1625. Threffland med Gaaßneß og Faaßen 1664. Trefland 1723.

Þrifland; samme Navn Finnø GN. 34. 1ste Led maa være Subst. þrif n. Flt., Lykke, Velfærd, som staar i Forbindelse med Verbet þrífast, have Fremgang, trives, og Navnet hører altsaa til de «rosende» Navne (Indl. S. 39). — Faaßen er efter L. Berg, Andebu S. 230 nu Brugs-No. 4. Gaaßneß kjendes ikke længere; det maa antages at have ligget ved et af Elven dannet større Nes.

106, 4. Sagen. Udt. *sa'ga.*

107. Svartsrød. Udt. *sva'lsrë.* — Suartsrud DN. II 400, 1390. RB. 188. Suardzrud DN. XI 181, 1459. Suarſroed 1664. Svatsrod 1723.

Svartsruð, sms. af ruð og Mandsnavnet Svartr, der ogsaa ligger til Grund for nogle andre Stedsnavne paa Østlandet (Svalsgaard og Svalsrød i Berg Sml., Svartshol i Nes Hdm., Svarstad i Hole). Dette Mandsnavn kan nu kun paavises i et enkelt Exempel i Norge (DN. XIII 40), men var alm. paa Island. Se Bd. III S. 56. PnSt. S. 241.

107, 2. Dalen. Udt. *dæ'len.*

108. Sti. Udt. *stí.* — Sty 1593. Stij 1600. Stj 1604.1/4. 1664. Stie 1723. — Stie, Eng under GN. 109 St. 71.

*Stigr m., Stien; jfr. Borre GN. 55.

109. Præstbyen. Udt. *præ'ssbýn.* — Prestebyenn St. 71. Presteby 1593. 1604.1/1. Prestbyen 1668. 1723.

*Prestbýr, Præstegaarden. I en Fortegnelse over Andebu Præstebols Gods fra 1627—29 opføres Gaarden som: «Solberig, som kaldes Presteby» (L. Berg, Andebu S. 242); dens opr. Navn har altsaa været *Sólbergar, her vistnok i Betydningen: det solbeskinnede Bjerg (jfr. Strømmen GN. 8).

110. 111. Hasaas østre og vestre. Udt. *hā'sës.* — Haddinghsas RB. 56. Hadesas RB. 50 s. Hadhansaas RB. 51 s. Haſaas St. 51 b. Haffſaas 1593. Hasſaas 1604.1/1, 1/1. Haaſaas 1605. Haffsaas østre med Værpedallen, H. vestre med Haren og Teyen 1668. Hafsaass østre med Werpedahl, Haffsaas vestre med Horn og Teien 1723.

Synes efter den ældste Form i RB. at være opr. Haddingsáss, af et gammelt Mandsnavn Haddingr (se under GN. 50 ovfr.); men denne Oprindelse antages PnSt. S. 109 at være noget tvivlsom. En Nutidsform Has- af Haddings- er ogsaa enestaaende; men de senere Former i RB. synes at vise Overgangen. Has- kommer ellers paa fl. St. af Hafrs-, Gen. af Mandsnavnet Hafr eller Dyrenavnet hafr, Buk; men denne Oprindelse er efter Formerne i RB. udelukket her. Andre Forklaringer ved jeg ikke at foreslaa. — I Navnet Værpedallen er 1ste Led maaske det Verp n., som er omtalt under Vaale GN. 34. Et Underbrug af samme Navn har i 17de Aarh. ligget under GN. 22. Navnet Haren er efter L. Berg antagelig bevaret i Navnet Harebakken, udt. ha'rræ-. Jeg kan ikke sige noget til Navnets Forklaring.

111, 3. Sæteren. Udt. *sé'tera.*

112. Sletholt. Udt. *slé'ttølt.* — Slettholt St. 71 b. Sletholdt 1664. Sletholt 1723.

*Sléttholt; samme Navn i Brunlanes, GN. 140 (i Slætholtæ RB. 46). Sms. af Adj. sléttr, slet, jevn, eller Subst. slétta f., Slette, og holt n., Lund, liden Skov.

113. Holand nedre. Udt. *hó'lann.* — Holand DN. VIII 480, 1512. Huland 1593. Holand 1600. Houffland 1664. Hougland 1723.

*Hóland, det høitliggende Land, af Adj. hár (hór), høi. «Tykt» l er indkommet, som undertiden er Tilfælde i Sammensætninger med land i visse Lydforbindelser.

114. Holand øvre. — Houffland 1664. Houfland 1723.

115. 116. Skorge østre og vestre. Udt. *skø'rrje*. — i Skorgo DN. III 449, 1414. Skorge 1593. 1600. 1604.¹/₁, ¹/₁. Schorge østre med Kleffuer, S. vestre 1664. Schorge østre og vestre 1723.

Skorga eller Skǫrga, vistnok opr. Navn paa den til Goksjøen gaaende Elv. Et Elvenavn Skorga findes endnu bevaret paa fl. St., og der er desuden Spor deraf i adskillige Gaardnavne. Det kan forklares af et Adj. *skorigr eller *skorugr, dannet af skor f., Skar, Revne i en Fjeldside, nu ogsaa Hulning, eller, hvis det er at forstaa som Skǫrga, af et Adj. skǫrðugr, afledet af skarð n., Skar (NE. S. 224). Her kommer Elven netop frem gjennem et Skar og danner en Fos. Om Muligheden af, at denne Elv har havt et andet Navn for en Del af sit Løb, se under Forklaringen af Sognenavnet. — «Kleffuer» kjendes endnu og kaldes «Kleivene».

116, 1. Skuggen. Udt. *sku'ggen*.

Findes ogsaa ellers som Gaardnavn, ligesom flere dermed sms. Ord Betyder antagelig overalt et Sted, som ligger i Skygge, har lidet Sol. Jfr. Bd. IV, 1 S. 180.

117. Bjørndal. Udt. *bjø'nndæl*. — Biondall DN. XI 786. 787, 1553. Biorndal 1593. 1600. 1604.¹/₁. Biorndal med Hellisrød 1664. Biørndal 1723.

Kan forklares baade direkte af Dyrenavnet bjǫrn (Bjørnedalen) og af Mandsnavnene Bjǫrn eller Bjarni; jfr. Sande GN. 123. — Hellisrød kan forklares af et af Mandsnavnene Herlaugr, Herleifr eller Herleikr; jfr. Botne GN. 86, Brunlanes GN. 95, Lardal GN. 24. Bruget er nu gaaet fuldstændig op i Bjørndal, og Navnet kjendes ikke længere. Se blandt «Forsvundne Navne» tilslut, under Helennβrudt.

118. Lefsrød. Udt. *læ'ffsrë*. — Liffsrød 1593. 1600. Liffsrodt 1604.¹/₁. Leffsrød 1664. Lefsroed 1723.

*Leifsruð, se Ramnes GN. 1.

119. 120. Trolsaas nordre og søndre. Udt. *trø'llsås*. — i Trolzasæ RB. 190. Trolsas DN. XI 181, 1459. Trolβaas 1593. Throelsaas 1600. Throllaaβ, Trolsaasβ 1604.¹/₄, ¹/₄. Trolβaas 1625. Trolsaas nordre og søndre 1664. 1723.

Trollsáss, af troll n, Trold; se under GN. 54 ovfr.

119, 3. Tronka. Udt. *trô'nka*.

Se Ramnes GN. 95, 10.

121. Skoli. Udt. *skô'li*. — a Skordin, Skordinar mylna DN. V 106 ff., 1339. Aaen Skordine DN. II 491, 1421. Skardine DN. XI 124, 1420. i Skordinom DN. XI 145, 1438. Skordhen DN. XI 786. 787, 1553. Skurdenn 1593. Schiorden 1604.¹/₁. Scholen 1664. Scholie med Mionnerod 1723.

*Skǫrðin. Har tidligere været skr. Skolid; men de gamle Former vise, at Navnet intet har med Ordet líð, Li, at gjøre. Det maa antages at være sms. af skarð n., Skar (Indl. S. 75), med vin, saa at ǫ er opstaaet af a ved Indflydelse af det flg. v. Samme Navn i Komnes S. i Sandsvær; væsentlig samme Navn er Skjerden i Stange Hdm., opr. Skerðin, med i-Omlyd af 1ste Led.

121, 5. Mønnerød. Kaldes *kvæ'nnane*, ogsaa *mö'nerë*. — Mylnnarud DN. XI 145, 1438. Mionnerod 1723 (da Underbrug til GN. 121).

Mylnuruð, sms. med mylna (mjulna) f., Mølle, se Indl. S. 68. Daglignavnet betyder «Kvernene».

122. Gjelstad. Udt. *jæ'llsta.* — Gielsta 1593. Jelstad 1600. Gielstad 1664. Gieldstad 1723.

Se Stokke GN. 119.

123. Ljøsterød. Udt. *jø'sterr.* — Liurod 1625. Lysterød 1664. Lysteroe 1723.

*Ljótsruð. Efter den ældste bevarede Form tør det sikkert sluttes, at dette Navn har samme Oprindelse som Ljøsrud i Nes Hdm. (udt. Jøsru), der skrives Liotzrud RB. 483 og altsaa er sms. med Mandsnavnet Ljot (Ljótr), som var alm. i MA., men nu kun er kjendt fra Sætersdalen. Gaardnavne, som ere sms. med dette Mandsnavn, lyde nu dels Ljøs- (Jøs-), dels Løs-. Her er, hvad der ikke saa sjelden sker, t indskudt mellem s og r for at lette Udtalen. Man har i den nyere Tid alm. skrevet Lysterød, ligesom Fiskeredskabet Ljøster jo alm. har været skr. «Lyster». Se PnSt. S. 176. Ldsbl. 308.

123, 2. Hagen øvre og Daarestigen. Udt. *ha'gan. då're-stigen.*

Daarestigen er efter Kartet Navn paa en Aas her. Sidste Led -stigen maa vel opr. have betegnet Veien op paa samme; men jeg kan forøvrigt ingen Forklaring give. Daarlaup eller Daarelaupet heder et Fjeld i Kviteseid, til hvilket der er knyttet et Sagn lignende det i Landstads Folkeviser, S. 173 Anm. 13, omtalte Rolandssprang. Om Daarestigen er dog ikke noget Sagn kjendt.

124. Liverød. Udt. *li'verė.* — Liffuerod 1593. Liffueroe 1600. Liffuerodt 1604.$^1/_4$. 1625. Liffuerød 1664. Liverøe 1723.

*Lifarruð eller *Lífuruð, se Vaale GN. 158.

125. Hvitstein. Udt. *vi'sstein* [gamle Folk skulle udtale Navnet *gvi'tstein*]. — i Huitastæine DN. XI 145, 1438. Hwitestein DN. VII 532, 1516. [Huitesten NRJ. IV 129]. Huidestenn 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. Huidsteen 1664. Hvidsteen 1723.

Hvítisteinn, se Botne GN. 1. Ifølge Meddelelse af L. Berg skal der ikke nu findes noget paa Stedet, som kan tænkes at have foranlediget Navnet.

125, 2. Kvernbakken. Udt. *kvæ'nnebakken.*

126. Tveitan. Udt. *trei'tann.* — Þæitar(!) DN. I 328, 1376. Tweiten DN. VII 532, 1516. Thuetten St. 59 b. Thuedenn 1604.$^1/_4$. Tuetten 1664. Tvetten 1723.

*Þveitar, best. Flt. af þveit f. (Indl. S. 83).

127. Gjerstad. Udt. *jæ'rrsta.* — Gerested DN. VII 532, 1516. [Gerestadt NRJ. IV 129]. Gierestad 1600. Gierestad, Girestad 1604. $^1/_1$, $^1/_1$. Gierrestad 1664. 1723.

*Geirastaðir, sms. med Mandsnavnet Geiri, der kun forekommer paa Island i 10de Aarh. (i et Tilfælde om en indflyttet Nordmand). Det findes sikkert i 3 Gaardnavne her i Landet. Se PnSt. S. 84.

127, 5. Snappen. Udt. *sna'ppen.*

Kan maaske være det af Aasen anførte Adj. snapp. knap, snæver, brugt substantivisk. Isaafald sigter vel Navnet til Jordveiens Form eller Udstrækning og kan da sammenlignes med Navne som Smalen, Langen (jfr. Bd. IV, 2

S. 60. 91). Af Ross anføres Ordet i Betydningen: rask, gesvindt; brugt i denne Betydning som Mandstilnavn kunde det maaske være gaaet over til at blive Gaardnavn (jfr. Skoger GN. 3).

128. Nomme. Udt. *nô'mme.* — i Naamme DN. VII 532, 1516. Numme 1664. Nomme 1723.

*Nauma. Ligger ved Svartaaen og en Bæk, der gaar til denne. O. R. ser i Navnet et Elvenavn, det samme som det gamle Navn paa Numedalslaagen og paa Namsenelven. Han sætter det i Forbindelse med det islandske Adj. naumr, trang, og selv paa større og bredere Elve kan et Navn med denne Betydning vel passe for enkelte Strækningers Vedkommende. S. B. har ogsaa (NE S. 171) antydet en anden mulig Afledning, nemlig en Stamme *nau- (med Betydning: Fartøi), hvoraf Subst. naust er afledet; men et saadant Navn passer ikke til de herværende Vandløb. Maaske er Nauma her ikke opr. Elvenavn, men at forstaa som en Betegnelse for en Snæverhed i Almindelighed i Terrainet.

128, 6. Sæteren. Udt. *sé'træ.*

128, 7. Enden. Udt. *é'en.*

Ligger langt oppe ved Svartaaen. Ogsaa Fællesordet udtales saaledes i dette Amt i best. Form.

128, 8. Holmene. Udt. *hø'lmanne* (ogsaa opg. *hø'lmen*).

Flt. af Holm eller Holme i den hos Aasen anførte Betydning: en Plet, som adskiller sig fra den omliggende Grund, som en Jordplet paa en Klippe, en Græsplet i en Ager, et Stykke uslaaet Eng (Indl. S. 56).

129. Hellenes søndre. Udt. *hæ'llnes.*

Har tidligere været en Del af Hedrum GN. 135.

130. Heia. Udt. *hei'æ.*

FORSVUNDNE NAVNE.

i Skrælstadum (i Høijord S.) RB. 197.

«Skrelstad» nævnes i 1740 i Kirkebogen som et beboet Sted. Det er nu gaaet ind under Nes (GN. 93). Navnet kjendes fremdeles; udt. Skræ'llsta. Det staar maaske i Forbindelse med Subst. Skrell m., Skrald, Smeld, og Verbet skrella, skralde, brage, gjenlyde, — man kunde nærmest tænke gjennem et deraf afledet Elvenavn (der er en Bæk ved Stedet), men noget saadant synes dog ikke at være kjendt. Maaske stikker der et Persontilnavn i Navnets 1ste Led.

i Halanum (i Kodal S.) RB. 197.

Best. Form af hali m., Dyrehale. Om dette Ords Betydning i Stedsnavne se Indl. S. 52.

i Razzcenum (i Kodal S.) RB. 197.

I den trykte Udgave af RB. er der til dette underligt udseende Navn føiet et Spørgsmaalstegn; det synes dog sikkert, at det gamle Haandskrift har c og e som 5te og 6te Bogstav, og om Resten kan der ingen Tvivl være. Da zz undertiden findes skr. for ss, ser det nærmest ud til, at Formen er at forstaa som i Rassinum, best. Dat. af rass m., Bagdel (anus). Hvad

et saadant Navn kunde sigte til, kan intet siges om, da man ikke ved noget om, hvor i Kodal S. dette Sted har ligget, og Navnet nu er aldeles ukjendt der. Man kunde tænke paa, at Navne som Hali (se frg. Navn) og Rófa (under GN. 105 skal der have været et Underbrug af dette Navn) kunne have ledet Navnegiverens Tanke i denne Retning og fremkaldt Navne som dette og det gamle Navn paa GN. 12. Skrivemaaden med zzc i RB. kunde isaafald være forsætlig kunstlet. Det er dog ikke umuligt, at der i RB. kan foreligge en større Feilskrift, og at Navnet har været noget ganske andet.

Heriusrud (i Kodal S.) RB. 60 s.

*Herjulfsruð, sms. med Mandsnavnet Herjulfr. Se PnSt. S. 128.

Eiksrudh DN. IX 275, 1445.

Dette maatte vel forstaaes som *Eikisruð, af eiki n., Samling af Egetræer. Naar man sammenholder den her anførte Kilde med DN. II 120, synes det mig dog høist sandsynligt, at Eiksrudh betegner den samme Gaard, som DN. II 120 kaldes Eliffsrudh. Er dette Tilfældet, maa det sidste være det rette, da dermed menes Ellevsrød, GN. 60 i dette Herred. Brevet i DN. II er rigtignok kun bevaret i en daarlig Afskrift; men det synes alligevel at være dette, som her har den rette Form.

Skogroffrudh DN. II 119, 1320 (efter en daarlig Afskrift fra 1409). Skorgrofsrudh DN. IX 275, 1445.

Antages PnSt. S. 223 at kunne være en Forvanskning af *Skógdrífsruð; Skógdrífr forekommer oftere i MA. som Mandsnavn og findes nu brugt i Vest-Agder i Formen Skoddri. Saaledes som Stedet nævnes i de to Diplomer, synes det nærmest at maatte have ligget ved Skorgeelven, og isaafald indeholder vel Navnet hellere denne Elvs gamle Navn Skorga eller Skǫrga (se under GN. 115). Et Navn *Skorgurofsruð (Skǫrgu-) kunde betegne Rydningen som liggende ved et Sted af Navnet *Skorgurof (Skǫrgu-), og dette sidste maatte da være en Sammensætning af Elvenavnet med rof n., Gjennembrud, nu Rov n., Rift, Aabning. Ved GN. 75, Valmestadrød, haves et Exempel i dette Herred paa Sammensætning af ruð med et allerede sms. Stedsnavn, rigtignok antagelig fra en adskillig senere Tid.

i Vlffsase DN. II 119, 1320 (efter en daarlig Afskrift fra 1409). i Vlfsasom DN. IX 275, 1445 (gaaet ind under GN. 41, Berg).

Ulfsáss eller Ulfsásar (Flt.), Sammensætning af áss m., Aas, med Mandsnavnet Ulfr. Se PnSt. S. 270.

i Lunde DN. II 120, 1320 (efter Afskrift fra 1409).

Se under det flg. Navn.

i Lindine DN. II 120, 1320 (efter Afskrift fra 1409).

Dette og det frg. Navn betegne rimeligvis ikke Gaarde i Andebu Herred. Naar man sammenholder det her anførte Diplom med DN. IX 275, synes det mig høist sandsynligt, at Navnene i Lunde og i Lindine svare til de DN. IX 275 anførte Lunde og Lundrinne, som der siges at ligge i Vivestad Sogn i Ramnes (se under Ramnes GN. 123). Da Brevet i DN. II kun er bevaret i en meget daarlig Afskrift, kan Forskjellen mellem Lindine og Lundrinne ikke tillægges nogen større Betydning.

Helennβrudt i Kodal St. 70 b.

Antages af L. Berg at være det under GN. 117 indgaaede «Hellisrød». Med Hensyn til Skrivemaaden med n i 2den Stavelse kan isaafald sammenlignes med GN. 86.

Karuβrudt St. 71.

Efter L. Berg, Andebu S. 147 maa dette være en Feil for det Qvandsrøed, der nævnes som Underbrug til Rød, se under GN. 28. Forklaringen er

usikker. S. B. gjetter paa, at det er et opr. *Kvarnhúsruð; om Formen kvarn for kvern se under Botne GN. 20. 21. Navnet er nu ganske forsvundet.

Moierrudt St. 71 (Ødegaard under Præstegaarden).

Skulde synes at være et opr. *Møyjarruð, jfr. GN. 17, Møiland, af *Møyjarland. Maaske kunde det være en «elliptisk» Sammensætning af ruð med det sidstnævnte Navn, altsaa for *Møyjarlandsruð, en Rydning, udgaaet fra Møyjarland.

Krogerrudt St. 71 (Ødegaard under Præstegaarden).

Maa være en Del af det Krageroe, Kragerød, der 1668 og 1723 anføres som Underbrug under GN. 13. Vistnok opr. *Krákuruð. Der er en Mængde Stedsnavne i Landet, som er sms. med kráka, dels i dette Ords egentlige Betydning som Fuglenavn, dels i dets Brug som Mandstilnavn (K. Rygh S. 38) og som Elvenavn. Da nærmere Oplysning om Stedets Beliggenhed mangler, kan det ikke siges, om Navnet her indeholder et Elvenavn. Kraakerud i Ringsaker findes i 16de Aarh. skr. Krogerudh.

Vdsparsrudt St. 71.

Maaske *Úspaksruð af det i Norge og paa Island i MA. brugte Mandsnavn Úspakr (se PnSt. S. 273); efterat k var bortfaldet (jfr. Krakaþorp, nu Kratorp i Høland), kan r være indskudt (jfr. Unássruð i Nannestad, nu udt. Aanaarsru). — Stedet skal ifølge L Berg, Andebu S. 147 have ligget i Vivestad S. i Ramnes.

Kløffuenn St. 71.

Maaske klauf f.. Klov paa Dyrs Fødder, der oftere findes brugt som Stedsnavn, vel i Betydning: Kløft. Jfr. Eidsberg GN. 23 (Bd. I S. 134).

Aackernnerudt St. 71 (gaaet ind under GN. 27).

Et *Akarnruð, af akarn, Agern, Egenød, synes ikke at være noget rimeligt Navn; men jeg har ingen anden Forklaring at foreslaa.

Dyrarud RB. 82.

Dýraruð. sms. med Mandsnavnet Dýri. Se ogsaa under GN. 22. 23 i Ramnes. Se PnSt. S. 59.

[i Kularudi RB. 82].

Findes i Matrikelen af 1904 i Formen Kullerød som Brugs-No. 2 o. fl. af GN. 16 (Præstegaarden). Udtalen skal være Ku'lere (med «tykt» l). Navnet Kulerud er temmelig alm. søndenfjelds Gamle Former af dette Navn ere: Kularud RB. 82. 482, Kulærud RB. 143, Kulurud RB. 482. Til Kularud slutter sig Kulastadir i Vefsen (AB. 88), nu Kulstad, og et Hankjønsord Kúli maa ligge til Grund for Gaardnavnet Kulen i Selje. Kulu- kan vel tildels være Gen. af Mandstilnavnet kúla (vel: den pukkelryggede), men kan ogsaa have anden Oprindelse; jfr. Stokke GN. 138, 9.

10.

STOKKE HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Stokke. Udt. *stå'kke.* Ældre Navneformer: Stokka s. (f. Ex. RB. 186. 188). á Stokkum (f. Ex. DN. II 555, 1440). Ogsaa Stokkaherad (RB. 31. 52).

S t o k k a r, Flt., se Sande GN. 11—13. Navnet er vistnok ikke opr. Sognenavn, men Gaardnavn; det har vel været det gamle Navn paa Præstegaarden i Stokke S. (GN. 22).

STOKKE SOGN.

Stokke Kirke var i den katolske Tid viet til Apostelen Andreas (RB. 58).

Gaardenes Navne: **1. Rakkevik.** Udt. *ra'kkevík.* [PnSt. S. 197 er opgivet Udtalen *ra'kkvíka*]. — Rakkaviik RB. 58. 196. Rack'ewigh St. 69 b. Racheuig 1668. Racheviig 1723.

R a k k a v í k, enestaaende Navn. Andre Navne, der begynde med Rakke-, er Rakkestad (R a k k a s t a ð i r), et Gaardnavn, som forekommer paa 8 Steder i den lavere Del af Østlandet, vestligst i Bamle, Rakkefjeld i Syd for Fardalen i Fyresdal og Rakkenes paa fl. Steder i Tromsø Amt. Navnene kunne forklares af et Mandstilnavn r a k k i, den raske, kjække, der virkelig forekommer i MA. (K. Rygh S. 50); ogsaa r a k k i m., Hund, kunde godt tænkes at have været brugt som Tilnavn. Et saavidt udbredt Stedsnavn som R a k k a s t a ð i r kan dog ikke med Rimelighed forudsættes at have sit Udspring alene af et Tilnavn, og man kommer derfor til at formode, at R a k k i engang har været brugt som Mandsnavn, maaske egentlig en Kjæleform af f. Ex. R a g n v a l d r. Om de øvrige Navne have samme Oprindelse som R a k k a s t a ð i r, er høist usikkert. Helst kunde dette antages om R a k k a v í k;

men dette kan dog indeholde Gen. Ent. eller Flt. af Dyrenavnet rakki (jfr. maaske Strømmen GN. 33). Gaarden ligger ved Tønsbergfjorden. Se Bd. I S. 93. PnSt. S. 197.

[1, 4. **Rakkaas.** Udt. *ra'kkås*].

Kan være Opkaldelse efter Gaarden af samme Navn i Slagen S. (Sem GN. 77), foranlediget ved Navnet Rakkevik her. (O. R.).

2. 3. Veer øde og søndre. Udt. *vé'ær.* — i Vidhum RB. 186. 196. 201. i Widhum (søndre) DN. XI 115, 1412[1]. Viider St. 62 b. Weyer 1593. 1605. Wier 1604.$^1/_1$. Ødewæhr og Wæer 1668. Ode Wæher og Wæhr 1723.

Viðir, Flt. af viðr m., Træ, Skov (Indl. S. 85).

4. 5. Raastad nordre og søndre. Udt. *rå'ssta.* — i Riastodum (nordre) DN. XI 77, 1377. Roestad, Røstad 1593. Røstad 1604. $^1/_1$, $^1/_1$. Raastad nordre og søndre 1668. Raastad nordre og Roestad søndre 1723.

Rjástaðir. Efter Formen fra 1377 kan Raastad ikke her som andensteds henføres til et af Mandsnavnene Róaldr, Rói eller Raði (jfr Sandeherred GN. 58). Rjá- kunde tænkes at være Elvenavn, afledet af rja, drive, jage, ligesom Elvenavnet Reka af reka, drive (jfr. den oftere forekommende Forbindelse rjá ok reka); men der synes ikke at findes noget Vandløb i Nærheden. (O. R.). Gaarden ligger ved Akersvandet, og der kunde maaske stikke et gammelt Navn paa dette i Gaardnavnets 1ste Led. Man kunde tænke sig, at Vandets gamle Navn har været Ré m. (af *Réi), Gen. Rjá (af *Réa). Et Hankjønsord Ré(i) kunde staa i Aflydsforhold til det Indl. S. 69 omtalte gamle Ord Raa (*rá f.), som betyder Grændselinie. En saadan Forklaring synes ogsaa efter Stedforholdene rimelig. Akersvandets Nordspids gaar ind i Sem Herred, ved dets Vestside ligger Skjee Sogn af Stokke Herred og ved dets Sydende og paa Østsiden Stokke Sogn. Da baade Skjee og Stokke Sogn i MA vare egne Herreder, have altsaa i gammel Tid 3 Herreder stødt til Søen, som saaledes delvis dannede deres Grændse, og Søen kan have faaet sit Navn af denne Omstændighed, eller fordi Herredernes Grændser løb ned mod den. Forklaringen støttes yderligere ved den NE. S. 187. 329 paapegte Sammenhæng mellem Elvenavnet Rebækken, ogsaa Re'a, (Tilløb til Gaula) og Sønavnet Raasjøen, over hvilken Sø Grændsen mellem Horg og Støren Herreder gaar. Ogsaa andre Navne, som nu begynde med Re-, synes at kunne sigte til Grændseforhold; se nærmere om disse NE S. 330.

[5, 4. **Brua.** Udt. *brú'a*].

Her maa efter Beliggenheden være Tale om «Bro» over Myr («Jordbro» eller «Kavlebro», se Indl. S. 45). (O. R.).

6. Raaberg. Udt. *rå'bær.* — i Raudabærgom RB. 186? Roberg 1668. Roeberg 1723.

Rauðabergar. 1ste Led kan sproglig lige vel være Adj. rauðr, rød, som rauði m., Myrmalm (Indl. S. 69), sandsynlig det sidste. (O. R.). Udtalen Raa- er maaske opstaaet under Indflydelse af Navnet Raastad (GN. 4. 5). 2det Led er Flt. af berg n.; om Brugen af Tal og Kjøn se Indl. S. 10 f.

7. Sjuestok. Udt. *sjú'lståkk.* — i Siofuar Stokke RB. 62. Siffuorstak St. 67 b. Siffuestock 1593. 1604.$^1/_1$. Siffuestoch med Siffuestochhougen 1668. Siufvestoch med Siufvestochhaugen 1723.

---

[1] I Udgaven læst Widhem.

1ste Led antages i NG. Mscr. at være Gen. af Mandsnavnet **S j ó f a r r**, der i den senere MA. findes brugt i Borgesyssel. En anden Forklaring af O. R. er dog vistnok at foretrække, at **S i o f u a r** i RB. er Gen. af **s j ó r** (**s j á r**, **s æ r**, se Indl. S. 81), Sø, hvilket Ord neppe kan være brugt om Akersvandet, der ligger for langt borte, men vistnok maa sigte til Tønsbergfjorden, ved hvilken Gaarden ligger. Mulig er da Navnet givet i Modsætning til Kirkestedet **S t o k k a r** (GN. 22), som ligger inde i Landet. Udtalens «tykke» l maa være opstaaet af -r i 1ste Leds Genitivendelse, maaske ved Sammenblanding med Mandsnavnet Sjul (Sjur).

8. Skjærsnes. Udt. *sjæ'rsnes.* — Skiersnes med Hogsrøed Ødegaard og Wærgomøe 1723. (Det sidstnævnte Underbrug er Vergø, udt. *væ'rri*).

***S k e r s n e s**, hvor 1ste Led er **s k e r** n., Skjær. — Hogsrøed kan være ***H a u k s r u ð** eller ***H a u g s r u ð**, henholdsvis af Mandsnavnet **H a u k r** eller af **h a u g r** m., Haug. — Vergøen er GN. 8,4 i Matrikelen af 1904. Navnet kan mulig være ***D v e r g ø y**, af **d v e r g r**, Dverg, med Bortfald af D- foran v, hvad der findes flere Exempler paa. Skrivemaaden Wærgomøe maa vistnok være feilagtig.

9. Brunstad. Udt. *brŏ'nsta.* — Brunstad 1593. 1604.1/1. 1668. Brundstad 1723.

***B r ú n s s t a ð i r** eller ***B r ú n a s t a ð i r**, af et af Mandsnavnene **B r ú n n** eller **B r ú n i**. **B r ú n n** findes oftere som Tilnavn og kan paavises som Mandsnavn et Par Gange i Norge (Præsten **A n d r é s B r ú n s s o n** i Fortællingen om Vendernes Angreb paa Konghelle og **B r o n** i DN. III 145, det sidste dog mulig feilskrevet for **B r y n j u l f r**). **B r u n** findes oftere brugt i Danmark, se O. Nielsen S. 15, og i Sverige, se Lundgren S. 38; den sidste formoder, at dette Navn har havt kort Vokal, og at det er opstaaet ved Forkortelse af Navne, der begynde med **B r u n-** (**B r y n-**, **B r y n i-**) eller ende paa **-b r u n**. **B r ú n i** findes oftere i den ældste Tid brugt paa Island og kjendes ogsaa fra Sverige. Brunstad findes som Gaardnavn paa fl. St. I Søkkelven synes det sikkert at komme af **B r ú n i**; andensteds kan man fristes til at formode, at Bruns- er fremkommet ved Afslidning af **B r y n j o l f s-**, da tildels udtales Brøns-, Broms-; jfr. ogsaa det tydske Navn **B r u n o l f** (**B r u n n o l f s-** Flatøb. I 255, i latinsk Form **B r u n u l f u s** DN. I 56). (O. R.). Se PnSt. S. 52.

10. Tufte. Udt. *tu'ffte.* — i Tufta RB. 288 s. Toffte 1593. Thoffte 1604.1/1. Tuffte 1668. Tufte 1723.

Se Borre GN. 110.

11. 12. Gile østre og vestre. Udt. *ji'le.* — i Gæilum, Giælum RB. 58. i Geilum RB. 201. i Giæilum RB. 206 i Gæilom RB. 233. Gille St. 62 b. Gyle 1593. Gille 1604.1/1, 1/1. Gille 1605. Gille østre og vestre 1668. Giiehle østre, Giille vestre 1723.

G e i l a r, Flt. af det endnu brugte **g e i l** f., snarest at forklare af Betydningen: Fævei, indhegnet paa begge Sider. I samme Nutidsform ogsaa i Vang Hdm., i Ø. Toten og i Norderhov, paa de to sidste Steder i MA. skr. som her. Se Bd. III S. 100.

11, 2. Hagen. Udt. *ha'gan.*

13. Melsom. Udt. *mæ'llsómm.* — a Mælesæimi RB. 58. i Mælesheim RB. 206. [Jfr. Melsomwig DN. XVI 34, 1393 (efter Afskrift fra 1613). Melsom haffuen DN. XVI 700 (efter Afskrift fra 1613)]. Mellsom 1593. Melsomuig Ladested JN. 87. Mels3umb 1604.1/1. Melsom med 2 Gaarde Hvaelberg, Houg og Grimmestad 1723.

M æ l i s e i m r eller M e l i s e i m r? Efter Formerne i RB. vil det være en rimelig Gjetning, at M æ l e s- er Gen. af et Fjordnavn paa -i r, og at dette er det opr. Navn paa den til Gaarden indgaaende Vik af Tønsbergfjorden, som danner den bekjendte Havn Melsomvik. Se O. R. i «Sproglighist. Studier, tilegnede Prof. C. R. Unger» S. 49. Hellquist antager (Svenske sjönamn, S. 418 f.) dette Fjordnavn for at være det samme Navn som det bekjendte svenske Indsønavn Mälaren, skr. M æ l i r c. 1350, i hvilket han opfatter æ som e. Han antager, at begge Navne ere afledede af det Ord med Betydningen «Sandbanke», som i Oldn. heder m e l r m. I Formerne i RB. bliver isaafald æ at forstaa som e, og Vikens gamle Navn bliver *M e l i r. Det er imidlertid meget usikkert, om der i Oldn. har existeret Sø- eller Fjordnavne paa -i r uden i-Omlyd, ialfald forsaavidt som de ere afledede af Fællesord. Naar Hellquist efter O R. antager Sønavnet Aspereu for opstaaet af et opr. *A s p i r, afledet af Trænavnet ǫ s p, kan derimod indvendes, at den bevarede gamle Form af Navnet er A s p i (se Bd. I S. 182), og at den nuværende Form kan være opstaaet i forholdsvis senere Tid ved Indflydelse af Navne som Øieren, Lyseren, Løperen. Hvis det af O. R. i Norsk hist. Tidsskr. 3 R. IV S. 244 formodede Fjordnavn *L a u f i r virkelig har havt denne Form, er det neppe dannet direkte af Fællesordet l a u f n. Var det gamle Navn paa Melsomvik afledet af m e l r. Sandbanke, vilde det vistnok have havt Vokalen i i 1ste Stavelse. Et Fjordnavn *M e l i r kunde derimod maaske være dannet af m ǫ l f., Gen. m a l a r, Banke af Smaasten, især langs en Strandbred. Selv om Navnets gamle Form har været M æ l i r (med lang Vokal i 1ste Stavelse), hvad jeg holder for det rimeligste, er det ikke udelukket, at ogsaa dette kunde komme af m ǫ l. Med Hensyn til det svenske Sønavn antager Noreen, at æ i M æ l i r betegner lang Vokal (Altschwedische Gramm. S. 296).

S. B., som ogsaa i M æ l e s- i RB. ser Gen. af et Fjordnavn, har meddelt mig en ganske anden Forklaring, som han dog kun holder for en usikker Mulighed. «Dette Fjordnavn er, som af Hellquist antaget, vistnok samme Navn som M æ l i r, det gamle Navn paa Mälaren; men det er meget tvivlsomt, hvoraf disse Navne ere afledede. Det synes mig rimeligt, at den gamle Form er M æ l i r, med det lange æ, i Omlyd af á, og det kunde være muligt, at M æ l i r betyder «Tingfjorden» ɔ: den Fjord, som fører ind til et Tingsted, et Forsamlingssted. Stammeordet er da oldn. m á l i Betydning «Forsamlingssted». Denne Betydning har det tilsvarende gotiske Ord m a þ l. Ligesaa betyder det tilsvarende oldtydske m a h a l «Forsamlingssted, Sted, hvor Ret holdes», hvoraf Stedsnavnet T h e o t m a l l i, nu Detmold, o. fl. oldtydske Stedsnavne, som begynde med M a h a l-. Og Fritzner har i Arkiv f. nord. Filol. I 23 ff. søgt at vise, at ligeledes oldn. m á l har havt væsentlig samme Betydning som þ i n g, s t e f n a, jfr. hans Ordbog II 626 b. For M æ l i r som Navn paa Mälaren passer Tydningen «Fjord, som fører ind til et Forsamlingssted» fortræffelig; thi den gamle Handelsstad Birka laa paa Björköen i Mälaren. Men ogsaa paa Navnet for Melsomviken synes denne Tydning at passe. Gaarden Melsom har i nyere Tid været den betydeligste Gaard i Fogderiet næst Jarlsberg. Den har Havn. I Gaardens Skov har der fra gammel Tid af været en Kreds af opreiste Stene (se Nicolaysen, Fornlevninger S. 193. 769), og selv om denne ikke, som man har ment (Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 744), har været et Tingsted, godtgjør den ialfald, at Gaarden har havt Betydning i Oldtiden. Dens Beliggenhed ved Fjorden synes ogsaa at gjøre dens Grund eller et Sted tæt ved den egnet til Tingsted.»

Om Underbrugene Hvaelberg og Houg se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. Grimmestad er GN. 21.

14. 15. Vadum nedre og øvre. Udt. *vā̀ómm.* — Wadum 1593. 1604.¹/₁ (nedre). 1668. 1723.

*V a ð e i m r; Navnet er vel sms. med v a ð n., Vadested (Indl. S. 84) Gaarden ligger ved Akersvandets Afløb til Melsomvik (O. R.). I Kirkebo haves samme Navn i Udtaleformen Veim (skr. Vadeim).

14, 4. Kjelderen. Udt. *kæ'llæren.*

16. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — Brecke 1593. Breche 1668. Bræche 1723.

*Brekka f., Bakke (Indl. S. 45).

17. Sjuerød. Udt. *sjú'rè.* — i Siaugharænda RB. 206. Siffuerød 1668 Siufveroed 1723.

Sjávarendi. Gaarden ligger ved den søndre Ende af Akersvandet, og Navnets 1ste Led, Gen. af sjár (sjór, sær) m., Sø (Indl. S. 81), sigter altsaa til dette Vand; om Skrivemaaden jfr. Andebu GN. 74. 2det Led, endi m., har ofte undergaaet stærk Afslidning i Udlyden, naar Navnene ere rigtig gamle; det her forekommende Exempel er vel det stærkeste. Jfr. Skogrem (i Spydeberg) af Skógarendi, Vassum (i Frogn) af Vatzendi, Sjøren (i Tune) af Sjóvarendi og Særen (i Vinje) af Sævarendi, de to sidste altsaa i det væsentlige samme Navn som det her forekommende. (O. R.).

18. Laagerød. Udt. *lå'gerè.* — i Lagharæidum RB. 60. Lauroenn St. 69 b. Laugeroed 1593. Loffuerød 1604.$^1/_4$. Loegerud 1668. Langeroed (!) 1723.

Lagareiðar. 1ste Led er Gen. af lǫgr m., Vand (Indl. S. 67), hvad der vel sigter til Akersvandet, ved hvis Sydende Gaarden ligger. 2det Led eið kan her ikke være brugt om Eid i sædvanlig Forstand, og man maa vel da tænke paa den oftere forekommende Betydning af Ordet: Strækning, hvor man maatte tage Veien over Land istedetfor Vand- eller Isveien (Indl. S. 48); hvad der har foranlediget Betegnelsen af Stedet som eið, kan ikke sees af Kartet. (O. R.). Med Hensyn til Udtalen Laager- jfr. Tjolling GN. 17.

19. Haslestad. Udt. *ha'sslesta.* — i Aslastadom RB. 58. 186. Haßlestad 1593. 1604.$^1/_1$. 1668. Haslestad 1723.

*Atlastaðir, se Hof GN. 46. 47.

20. Holtan. Udt. *hø'llann.* — i Holtom RB. 58. Holtenn St. 69 b. 1593. Holdtenn 1604.$^1/_1$. Holten 1668. Holtand 1723.

Holtar f., Flt. til holt n. (Indl. S. 57).

21. Grimestad. Udt. *gri'mmsta.* — Grimmestad 1723 (da Underbrug til GN. 13).

Efter Formen fra 1723 skulde Navnet nærmest være opr. *Grímustaðir, sms. enten med det i gammel Tid fra Island, men ikke fra Norge kjendte Kvindenavn Gríma eller med det ligelydende Elvenavn; Stedet ligger ved et lidet Tilløb til Akersvandet. Efter Udtalen med 2 Stavelser kan 1ste Led ligesaa godt være det alm. brugte Mandsnavn Grim (Grímr). Se PnSt. S. 95.

22. Præstegaarden. — Med Stubberoed og Laholmen 1723.

Se under Herredsnavnet. — Laholm findes paa Kartet i Nærheden af Præstegaarden; holm maa have den under Andebu GN. 128, 8 anførte Betydning, og 1ste Led er maaske Gen. af laða f., Lade.

22, 5. Korsene. Udt. *kö'rsanne.* — Korsen 1593. Korßereng 1604.$^1/_4$. Kaarßeng 1605. Korsene (under Præstegaarden) 1668. Korssene (ligesaa) 1723. — Er efter RB. 60 Note 3 = det sammesteds anførte i Lindrip.

Hvad der har givet Anledning til Navnet, hvorom se Indl. S. 62, ved jeg ikke. Om det ældre Navn Lindrip se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

22, 9. Stubberød. — Underbrug 1723.

Se Skoger GN. 85.

23—25. Hvaal vestre, mellem og østre. Udt. *vål.* — i Hwalenom RB. 43. 44. Huall 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Huall vestre, Hvall mellom og ostre 1668. Hvaell vestre, mellum og ostre 1723.

Hváll m., hvorom se Indl. S. 56 under hóll.

26. Solberg. Udt. *sô'lbær.* — Solbierg 1593. Solberg 1604.¹/₁. 1668. Soelberg 1723. — Herunder indgaaet Haugen 1668. 1723 (vel = Hagen).

*Sólberg eller *Sólbergar, se Strømmen GN. 8. Synes her at maatte have Betydningen: solbeskinnet Høide.

27. Bakken. Udt. *ba'kken.* — Bache 1723 (da Underbrug til GN. 30).

28. Ask. Udt. *assk.* — Asch 1668. Adsch 1723.

*Askr m., Trænavnet askr brugt som Gaardnavn (Indl. S. 42).

29. Eikelund. Udt. *æi'kelunn.*

Jfr. Botne GN. 9.

30. Vaarnes. Udt. *vå'rnes.* — Waarnes 1668. Waarness med Tangen og Bache 1723. — Herunder indgaaet Gaaso (Gaassoe 1723).

Ligger ved Udløbet af den lille Elv, langs hvis Sydside Gaardene Var ligge; se under GN. 31. — Gaasø er en Ø i Tønsbergfjorden.

31. Var store. Udt. *vār.* — i Ware (østeste) DN. II 473, 1414. Var DN. XI 263, 1523. Vaar 1593. Whar 1604.¹/₁, ¹/₁ (deraf den ene Fogedgaard) og ¹/₄ (Lillewar). War 1605. Wahr store 1668. W. med Rafnoe 1723.

Gaardene af Navnet Var ligge ved en mindre Elv, som ved Vaarnes falder ud i Tønsbergfjorden. Om Var og Vaarnes siger O. R i en Notits: «Det slaar ikke feil, at man i begge Gaardnavne har Elvens Navn. Til at bestemme Navnets ældre Form har man kun Veiledning i i Ware 1414 (DN. II 473) og paa Var 1523 (DN. XI 263). Man kan til Sammenligning anføre Elvenavnet Varaaen i Fet og i Tryssil, Vaardal i Grindum S. i Bjelland, Varhaug paa Jæderen samt Bygdenavnet Vardal. Herhen hører formodentlig ogsaa Vare, Hosanger GN. 29, skr. Vaar DN. XII 162, 1427 og War smst. 200, 1463.» Til de anførte Navne kan ogsaa føies Varteig i Sml., skr. Varteigar i MA., Værnes i Stjørdalen, skr. Varnes og Vargnes i MA., og Vaarvik i Suldal. I NE ere de fleste af disse Navne opførte under Elvenavnstammen Var- (S. 290 f.), Vaardal og Vaarvik under Vaar- (S. 288). Gaardnavnet Var kan dog neppe ligefrem være et opr. Elvenavn, som O. R. synes at have ment; thi Navnet Vaarnes, der vist indeholder et Elvenavn, forudsætter vel en ældre Form *Vǫrunes, sms. med Gen. af et svagt bøiet Elvenavn Vara, medens den ældste Form af Navnet Var, i Ware, er et stærkt bøiet Ord. Dette kan være Dat. af et ellers i Oldn. ukjendt Ord Varr m. eller Var n., hvoraf et Elvenavn Vara kan være afledet. S. B. antager, at Var(r) mulig staar i Forbindelse med det hos Aasen anførte Var m., Slim, tyk Vædske, svensk var, Saarmaterie, islandsk var n., Øienslim, og flere Ord, hvoriblandt oldn. vari, vandagtig Vædske; Grundbetydningen af disse Ord har været «Vædske, Vand» (se Falk og Torp, Etymologisk

Ordbog, II S. 415. 455). Gaardnavnet Var(r) har da vel havt Betydning af «et fugtigt Sted».

Munch formoder (Hist.-geogr. Beskr. over Kgr. Norge i MA., S. 172), at denne Gaard kan menes med det á Vörum, som findes i et Haandskrift af Sverres Saga (Fornm. s. VIII S. 396). Han gjor dog selv opmærksom paa, at dette kan være feilskrevet, og at det dermed mente Sted mulig ikke har ligget paa Vestfold, og han har frafaldt Formodningen i «Det norske Folks Historie». — Underbruget Rafnøe er GN. 42.

32. Bære-Var. Udt. *bǣ`revār.* — Biergvaar 1593. Berreuar 1604.¹/₁. 1605. Berrewahr 1668. 1723.

Her maa det vel ligge nærmest at tænke sig Kvindenavnet Bera som 1ste Led. Jfr. GN. 58, 10. (O. R.). Dette findes ikke brugt uden i den ældste Tid. Se PnSt. S. 34.

33. Lunden. Udt. *lū`'n.* — Øde Berrewahr eller Lunden 1668. Øde Berrewahr 1723.

Bortfald i Udtalen af n efter u skyldes Dissimilation (Indl. S. 21).

34. Var lille. — 1604 (se ved GN. 31). Lillewahr 1668. Lille Waher 1723.

35. Var vestre. — Wahr vestre 1668 W. med Dombs Engen 1723.

«Dombs Engen» maa være samme Navn som Domsengen i Sem, se under GN. 19 der. I Forbindelse med «Dombs Engen» staar sikkerlig Donsbru, Brugs-No. 2 under Var vestre. (O. R.).

36. Kleppan østre. Udt. *klæ`ppann.* — i Klæppum RB. 186. Kleppenn 1593. 1604.¹/₁. Kleppen 1668. Kleppen østre 1723.

Kleppar, se Hof GN. 71. K. vestre er GN. 54.

37—39. Fen nordre, mellem og søndre. Udt. *fēn.* — i Fænes RB. 188. i Fæne RB. 200. Fænn St. 62 b. Feenn 1593. Fenn, Feënn 1604 ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Fæen nordre, mellom og søndre 1668. 1723.

Fæn, opstaaet af ældre *Fávin ved i-Omlyd af á til æ. Samme Navn i Sandeherred (GN. 28) og i Hollen, paa sidste Sted ogsaa, ligesom her, i MA. tildels skr. Fænes (Fænes sokn DN. IV 456, 1392. i Fænes RB. 27), som om det var sms. med nes; om denne Skrivemaade se under Ramnes GN. 138. 139. Denne Misforstaaelse af Navnet er dog mindre forklarlig her end ved Navnet i Hollen, da der ikke her som i Hollen har staaet Kirke paa Gaarden; om den kan være opstaaet under Indflydelse af det sidste Navn, er vel usikkert. Med Hensyn til Betydningen har O. R. i en Notits gjettet paa Sammenhæng af Navnets 1ste Led med fé n., Fæ, Kvæg, eller paa Stammen fá- (i Verbet fá). Efter Formen kan Fá- høre sammen med det oldn. Adj. fár, spraglet; hvad Navnet isaafald kunde sigte til, er usikkert. Maaske er Gaardnavnet Fon i Ramnes samme Navn i en lidt anden Form (se Ramnes GN. 138 139).

37, 10. Ødegaarden. Udt. *ø`gålen.*

38, 7. Strandlien. Udt. *strā`nnlīa.*

40. Fitja. Udt. *fē`kka.* — Fitjar DN. III 393, 1397. a Fitium RB. 59. Fettie 1593. Fitie 1604.¹/₁. Fittie med Klaastad, Helgestad og Pedersmyr 1668. F. med Klaastad, Helgestad og Peders Myher 1723.

Fitjar, Flt. af fit f., hvorom se Indl. S. 49. At mærke er Udtalen med -a, der er en ren Uudtagelsesform paa disse Kanter, jfr. Sandeherred

GN. 124. (O. R.). — Om Helgestad se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

41. Klaastad. Udt. *klå'sta.* — i Klastadom RB. 201. DN. II 597, 1452. Klastad 1593. Klostadt 1604.¹/₁. Klaastad med Pedersmyr 1668. 1723.

Klástaðir. Navnet findes ogsaa i Tjølling, skr. som her i MA. Ingen Forklaring ligger nær. Et Elvenavn vilde efter Beliggenheden passe paa dette Sted og kunde støttes ved Sæternavnet Klaadalen, paa Nordsiden af Vasdraget i Aurland; men det passer ikke i Tjølling, hvor der ikke er noget Vandløb i Nærheden. (O. R.). Klaastad i Stokke ligger ved Roden af en liden Halvø, Klaastad i Tjølling ved den inderste spidse Vik af Viksfjorden. Det er vel en for dristig Gjetning at antage, at baade Halvøen og Viken har havt Navnet *Kló f., en Klo; Klástaðir kunde lydlig være opstaaet af *Klóarstaðir, jfr. Braarød under «Forsvundne Navne» i Borre, som i RB. en Gang er skr. Brarudh.

42. Ravnøen. Udt. *ra'mnøia.* — Rafnøe 1723 (da Underbrug til GN. 31).

Er en Ø i Tønsbergfjorden.

43. Haaø. Udt. *hå'i.* — Haaoen 1668. 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 44).

*Háøy, se Strømmen GN. 4–6. Her er det Navn paa en Ø i Tønsbergfjorden. Dette GN. er nu overført til Nøtterø Herred som GN. 137. Om Udtalen af sidste Led jfr. Borre GN. 16.

44. Alby. Udt. *a'llbý.* — Albye 1593. Alby 1604.¹/₁. Albye paa Waier med Haaøen 1668. Albye med Haaøen 1723.

Utvivlsomt opr. *Aðalbýr, Hovedgaarden, ligesom Alby paa Jeløen. Ligger formodentlig paa den Plads, hvor Gaarden laa, dengang Veierland endnu kun var én Gaard, som bar Øens Navn, og fik derfor Navnet «Hovedgaarden», da der var opstaaet flere Gaarde paa Øen. (O. R.). — Om Waier se under GN. 47.

45. Oslebakke. Udt. *ó'slebakke.* — Haffnen 1668. Hafnem(!) 1723.

Kan vel ikke komme af Kvindenavnet Asleif? Navnet turde være gammelt, uagtet Gaarden i ældre Jordebøger benævnes Havnen. (O. R.). — Nærmere end paa Asleif vilde det vel ligge at tænke paa Aslaug. S. B. gjør opmærksom paa, at Ásla staar for Áslaug i den færøiske Ballade om Ragner, Vers 91.

46. Kriken. Udt. *krí'ka.* — Kriigen 1593. Krigenn 1604.¹/₁. Krigen paa Waier 1668. Kriigen 1723.

*Krikr m., Vraa, Vinkel (Indl. S. 62), temmelig alm. Stedsnavn. Udtaleformen her er vel at forstaa som en forstenet Dativform. (O. R.).

47. Tangen. Udt. *ta'ngen.* — i Tanga i Voom RB. 52. 53. 59. 194. 196 (nordre). 200. Tange i Waier DN. IV 105, 1315 (efter Afskrift fra 1555). Tange i Vaier St. 62 b. Tange 1593. Thange 1604.¹/₁. Tangen 1668. 1723.

Tangi m.; ligger inderst paa en fremskydende Odde paa Veierland. — I Formerne i Voom og i Waier haves det gamle Navn paa Øen Veierland, inden det blev sms. med -land. Voom er Dat. Flt. og Waier Akk. Flt. af Vá f.; vilde i alm. Oldn. skrives Vóm og Vár. Med Hensyn til den her forekommende særegne Akkusativform se Bugge i Beiträge zur Gesch. der deutschen Sprache XV, 397 samt dette Værks Bd. III S. 80 under Ajer

(egentlig Flt. af á f.) i Furnes. Navnet Vá er utvivlsomt det Ord vá f., der forekommer en enkelt Gang i Oldn. og er forklaret som en Sideform til eller ialfald omtrent ensbetydende med rá (egentlig vrá), Vraa, Krog. Det findes i adskillige norske Stedsnavne, som Vaa og Vaagrend ved Totak i Rauland S., Ø. Telemarken, og Vaae i Dal S. i Tinn (se Fritzner III 835). Øen kan have faaet dette Navn, fordi den laa fjernere fra den aabne Seilled end de øvrige større Øer her, Nøtterø, Tjømø og Hudø, eller maaske efter de dybt indgaaende Viker paa dens Sydside.

48. Vestgaarden. Udt. *væ̀ssgålen.* — Væstagardæn i Voom RB. 52. i Woom i væstasta gardenom RB. 53. Westgaard 1593. Westgaarden 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Vestgarðr, Vestgaarden.

49. Langø. Udt. *là'ngø̆.* — Langoen 1593. Langoenn 1604.¹/₁. Langoe 1668. Langoen 1723.

*Langøy, en lang og smal Ø mellem Veierland og Fastlandet.

50. Haugan. Udt. *hau̇'ann.* — Hoffuenn 1593. 1604.¹/₁. Hougene med Øde Fæen og Hoffteyen 1668. Hougen med Øde Fæen og Hofteien 1723.

Flt. i best. Form af haugr m., Haug.

50, 9. Rydningen. Udt. *rø̀'nningen.*

51. Rove. Udt. *ró've.* — Midrofua RB. 283. Raffue St. 69 b. Roffue 1593. Roffve 1668. Rove 1723.

Rófa f., se Botne GN. 81. Mið-Rófa maa være et Partnavn.

52. 53. Stavnum søndre og nordre. Udt. *stà'nnómm.* — i Stamfnæimom RB. 233. Stannum 1593. Staffnum 1604.¹/₁, ¹/₁. 1605. Staffnum søndre og nordre 1668. Stafnumb søndre og nordre 1723.

Stafneimar, Sammensætning af heimr med stafn m., hvorom se Indl. S. 78. Synes at kunne have sit Navn af den fremskydende Høide, under hvilken de søndre Stavnumgaarde efter Kartet maa ligge. Samme Navn i Formen Stavneim i Varhaug. (O. R.).*

54. Kleppan vestre. — Kleppen vestre 1668. 1723.

Jfr. GN. 36.

55. Vagtberg. Udt. *va'kktbær.* — Warberg 1668? Wagtberg 1723.

Ligger i Nærheden af Gaardene Var (GN. 31 osv.), og «Warberg» maa vel være sms. med dette Gaardnavn; senere synes det at være ombyttet med Vagtberg. Hvad det sidste Navn sigter til, ved jeg ikke.

56. 57. Husum lille og øvre. Udt. *hú'sómm.* — i Huseimum DN. IV 402, 1386. a Huseimum RB. 59. Huseim (Akk.) RB. 247. Huſum St. 69 b. Huſem 1593. Huſemb 1604.¹/₁, ¹/₁. Husum lille og øvre 1668. Huusum lille og Huussum øvre 1723.

Húseimar, eneste Exempel paa Sammensætning af heimr med hús (Indl. S. 57). Hvor Husum ellers forekommer som Gaardnavn, er det Dat. Flt. af hús.

58. Dovle. Udt. *dø̆'vle.* — i vestasta Dolfuin RB. 59? Dofflenn 1593. 1604.¹/₁. Dofflen med Holtet 1668. Doflen med Holted 1723.

«Gaardnavnet Døvle forekommer paa to andre Steder i Nærheden: i Andebu (GN. 44) og i Arendal Sogn (GN. 149 ndfr.), paa sidste Sted skr. i D y f l i n e RB. 209 (jfr. ogsaa det forsvundne i D y f l i n i i Røken, RB. 110. 302). Ved Gaarden her i Stokke fristes man stærkt til at identificere den med det RB. 59 nævnte D o l f u i n. Muligheden af en saadan Omsætning af lv støttes ved Devle, Skatval GN. 21, skr. Delnen 1559 og med lv længe efter. Navnet Døvle behøver, om dette er rigtigt, ikke at have samme Oprindelse paa de to andre Steder.» (O. R.). Det synes dog vel rimeligst, at ogsaa Døvle i Andebu er samme Navn som det her omhandlede, ialfald hvis man kan lægge nogen Vægt paa Vokalen i den ældste Form, hvori det foreligger, Davlen (DN. XI 233); da denne ikke er ældre end fra 1499, kunde vel Omsætning af lv til vl være indtraadt. Gaardnavnet i Andebu maa isaafald i gammel Tid have havt to Former: D a l v i n og D ǫ l v i n. Dette Navn, «Dalgaarden», en Sammensætning af d a l r og v i n, er alm. paa Østlandet, sjeldnere andensteds, og lyder meget forskjelligt i Nutidens Udtale (som Dælin, Dæli, Deli, Doli, Dilin, Dolve, Dalva m. m.). S. B. antager (se L. Berg, Andebu S. 163), at Navnet i Andebu indeholder som 1ste Led d ú f l eller d u f l n., hvorom se under GN. 149 ndfr.

58, 9. Holtet østre. Udt. *hø'lte.*

Holtet vestre er GN. 71.

58, 10. Bærefjeld.

Se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

59. Helgerød. Udt. *hö'ljerĕ.* — Helgerud Reg. 214 (Brev fra 1452). Helgerrudt St. 70. Helgerød 1593. 1604.$^1/_1$. 1668. Helgerøed 1723.

*H e l g a r u ð, sms. med Mandsnavnet H e l g i, eller mulig H e l g u r u ð, sms. med Kvindenavnet H e l g a, jfr. Sandeherred GN. 81. Se PnSt. S. 124.

60. 61. Kile østre og vestre. Udt. *kí'le.* — Kile 1593. Kille 1604.$^1/_1$. Kille østre og vestre 1668. Kihle østre og Kiille vestre 1723.

Hvis Navnet er Dat. af k i l l m., kan dette Ord ikke herinde i Landet have den sædvanlige Betydning: smal, dybt indtrængende Vik, men er formodentlig brugt om en Situation tillands, der kan sammenlignes med en Kile. Eller det er maaske Dat. af k j ǫ l r m. (Indl. S. 60). (O. R.).

62. Rusletvet. Udt. *ru'sslətrétt.* — Roßletued 1593. Roßeltued 1604.$^1/_1$. 1605. Røseltved 1668. Russeltvedt 1723.

Nu vel udt. Ru'sstvett. Antagelig af samme Stamme som Rutlin i Sogndal i Sogn og Rutle i Gulen og i Øn S. i Hyllestad i Y. Sogn. Efter Stedernes Beliggenhed synes det ikke rimeligt at tænke paa Elvenavn (jfr. Rutlebækken, Rutlevand i Herred). (O. R.). Hvis sl er opstaaet af opr. tl (jfr. Hof GN. 46, Vaale GN. 58, Stokke GN. 19), kan 1ste Led være en Afledning af oldn. r j ó t a (h r j ó t a), styrte, falde, sigtende til Skred eller Udglidning paa Stedet; hvis sl er opr. s l, kan 1ste Led maaske høre sammen med det hos Ross fra det sydvestlige Norge anførte Rusl n., ujævnt og stenet Stykke Mark med Kratskov. Om 2det Led þ v e i t f. se Indl. S. 83.

62, 2. Nygaard. Udt. *ný'gål.*

62, 9. Orebru. Udt. *ó'rebrú.*

Vel sms. med Trænavnet Ore, Older.

63. Olsrød. Udt. *ó'lsrø.* — Oelßrød 1668. Oelsroed 1723.

*Ó l a f s r u ð, sms. med Mandsnavnet Ó l a f r, jfr. Sem GN. 149 og under «Forsvundne Navne» i Brunlanes. Se PnSt. S. 189.

64. 65. Rørkoll søndre og nordre. Udt. *rø'rkåll.* — i Rørokollo RB. 58. i Røyrekollo, Røyrokollo RB. 206 (vestre, nordre og søndre). i Røyrekollo DN. XI 146, 1438. Røerkolle St. 69 b. Rørkaall St. 70. Rørkulld 1593. Rørekoldt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Rørkold søndre og nordre 1668. Rørkuld søndre og nordre 1723.

Røyrukolla. 1ste Led Røyra maa kunne være Elvenavn, skjønt et saadant ikke nu er bevaret, og betegne den Bæk, som løber herfra mod Nordvest; det er sandsynligvis at aflede af røyrr m., Rør, Siv (NE. S. 204). Kolla f. forekommer ellers som Navn paa Fjelde (forholdsvis sjelden ved Siden af det alm. kollr m.) og paa Skjær. Vi have det som Gaardnavn ellers i Kolle i Hollen og i Dyrkoll (i Dyrkollo RB. 25. 36) i Gjerpen. Her har det kanske Hensyn til den høie Aas, som reiser sig paa Nordsiden af Gaarden. Kolla som Fjeldnavn udspringer vel fra Ordets Brug om kollede Hundyr. (O. R.).

66. Unnerstvet. Udt. *u'nnærstvett.* — Vndangsþueit DN. IX 274, 1445. Vndistwed 1593. Vndistued 1604.$^1/_1$. Wndeßtued 1605. Vndelstued 1668. Undelstvet 1723.

O. R. er PnSt. S. 14 tilbøielig til at tro, at Vndangs- i Formen fra 1445 grunder sig paa en Misopfatning, og at Unners- her som andensteds kommer af Unnulfs-, Gen. af Unnulfr, senere norsk Form af Mandsnavnet Arnulfr, jfr. Undelstad i Asker (i Arnulfsstadum RB. 112. 301), udt. Unnersta, Unnelsrud i Lier (Arnulfsrud RB. 93), udt. Unnersru, Unnelsrud i Skoger (GN. 46) og Unnersbu i Hedrum (GN. 1). Former, svarende til de ovfr. fra 1593. 1604. 1605 anførte, haves vistnok ogsaa ved Unnelsrud i Skoger (Arnulfsrud DN. IV 263, 1348); men at et Arnulfsþveit eller Unnulfsþveit allerede i 1445 skulde være saa afslidt, at det kunde gjengives i Skrift med en Form som Vndangsþueit, synes dog at være mindre rimeligt; ialfald skrives Unnersbu i Hedrum i 1445 Vnnulfsbudha. Hvordan Vndangs- er at forklare, er uvist. Man kan maaske tænke paa Sammenhæng med det af S. B. (Bd. IV, 2 S. 65) som Sideform til undingi (unningi) formodede *undingr. Undingi (unningi) betyder: en fra sin Eier bortkommen Gjenstand, specielt en bortrømt Træl. Ligesom undingi (unningi) af S. B. er forklaret som opstaaet af et sms. *und-gengi, *unn-gengi (se Arkiv f. nord. Filol. II 222 ff.), tænker han sig et *undaugr opstaaet af et sms. *und-gangr, egentlig: en Person, som gaar bort, jfr. tydske Personnavne paa -gang (Wolfgang o. lign.). Med Hensyn til Tabet af g kan sammenlignes oldn. árangr af árgangr, einangr af *eingangr (ifølge Falk og Torp, Etymol. Ordbog I S. 450). Hvis Vndangsþueit har faaet sit Navn efter en bortrømt Træl, kan man hermed sammenligne Gaardnavnet Ombaastvet i Vaaler Sml., opr. Ambáttsþveit (se Bd. I S. 361); ogsaa her er i Sammensætning med þveit bevaret et ikke ellers i Oldn. paavist Fællesord, ambáttr, et til ambátt f., Tvælkvinde, svarende Hankjønsord, hørende til samme Livsomraade som *undangr. Med þveit sms. Navne gaa tildels meget langt tilbage i Tiden (Indl. S. 83).

67. Steinsrud. Udt. *stei'nsru.* — Steenßroed 1668. Steensrøed 1723.

*Steinsruð se GN. 68.

68. Steinsholt. Udt. *stei'nsølt.* — Stæinsholt (midtre) DN. III 321, 1379. Stennßholtt St. 69 b. 1593. Stennßholt 1604.$^1/_1$. Steensholdt 1668. Steensholt 1723.

Steinsholt. Steinsruð og Steinsholt ved Siden af hinanden kunde lede Tanken hen paa, at begge vare benævnte efter en nærliggende Høide, kaldet Steinen. Der synes dog ikke efter Kartet at være nogen

saadan Høide her, og det er vel ikke urimeligt, at de kunne være nævnte efter en og samme Mand af Navn Steinn. (O. R.).

69. 70. Brøholt og Brøholt øde. Udt. *brø'hølt.* — Bræidaholtt DN. I 167, 1329. i Breidholte RB. 31. 201. Brettholtt St. 62 b. Breholt 1593. 1604.¹/₁. Breholdt og B. øde 1668. Breholt og Breeholt ode 1723.

Breiðaholt, der allerede i RB. er blevet til Breiðholt. Samme Forhold ved Brøholt i Røken (i Bræidholte RB. 192) og vistnok ogsaa ved Brøholt i Hobøl, hvor dog ingen Form fra MA. er bevaret. Jfr. ogsaa Brøhaug i Eidsvold (Bd. II S. 386), Brølien i Børsen og Brøset i Strinden (Bd. XIV S. 309. 339). Med Hensyn til Lydovergangen af -eið til -ø jfr. under Sognenavnet Skjee ndfr. samt Andebu GN. 92. (O. R.).

71. Holtet vestre. Udt. *ho'lte.* — Holdtet 1668. Holted 1723.

*Holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57). Holtet østre er GN. 58, 9.

SKJEE SOGN.

Sognets Navn: Skjee. Udt. *sjø'e.*

Ældre Navneformer: Skeidauga, Skæidauga, Skæidhauga s. DN. XI 57, 1375. 85, 1399. RB. 63. 70. 186. 189. 194. 197. 201. 209. 283.

Skæidiaugha s. DN. IV 376, 1370.

a Skæidaughum DN. IV 169, 1330. RB. 60.

Skæidogha s. DN. I 315, 1371.

Skidauga s. RB. 31. 53.

Skidhwghe s. DN. I 706, 1494.

Skedauga s. DN. XI 52, 1363. Skedoga s. RB. 199. Skedog s. RB. 86 s. Skiedogs s. RB. 262. Skiedog JN. 5. Skedog St. 70 b. Skedug St. 63 b.

Skedofuæ k. RB. 568.

Skæidofs s. DN. XI 46, 1355.

Skæidiofs s. DN. VIII 413, 1471.

Skediufs s. RB. 288 s. Skiodiofs s. DN. XI 119. 120, 1415.

Skediw s RB. 278 s.

Skede s. DN. IV 131, 1555. Skiede JN. 94. Skede St. 69 b.

Skyde s. DN. XI 263, 1523. Skee 1668.

Skeidhaugaherad RB. 66 s. Skedhaughaherad DN. IX 274, 1445.

Skædiofsherad DN. XI 183, 1460.

*Skeiðhaugar. Forekommer nu kun som Sognenavn, men maa sikkert opr. have været et Gaardnavn. Gaarden maa dog allerede tidlig have været udpartet og Partnavnene have fortrængt det gamle Hovednavn, og allerede i MA. synes Navnet kun at have været kjendt som Sognenavn. Sidste Led maa vel sikkert være haugar, Flt. af haugr m. (Indl. S. 53). Skulde dette være motiveret ved den store Mængde Gravhauger, som findes langs Raet (se Foren. til norske Fortidsm. Bevar. Aarsberetn. f. 1872 S. 98 ff)? 2det Led skeið, hvorom se Indl. S. 75, er her kanske motiveret ved Raet.

Dette, hvorom se Borre GN. 4, gaar i dette Herred fra Brensrød (GN. 86) over Skjee Kirke som en Ryg til Tassebæk i Sandeherred ved Grændsen mod Stokke (se Helland, Jordbunden i Jarlsberg og Larviks Amt S. 151). Med Hensyn til Udtalen Sjøe jfr. GN. 69. 70 ovfr. Med Hensyn til den stærke Afslidning af sidste Led jfr. Halsaa, udt. Halse, af opr. Halshaugar, Kase ved Moss, af opr. Kashaugr. (O. R.). — Hvis Skjeau i Andebu (GN. 92) er opr. *Skeiðhangar, kan 1ste Led der ikke sigte til Raet, da dette ikke gaar gjennem Andebu Herred, ligesom 2det Led neppe betegner Gravhauger, da saadanne ikke kjendes der.

Kirken var i den katolske Tid viet til Apostlerne Peter og Paulus (RB. 60).

Gaardenes Navne: **72. Ragnildrød.** Udt. *ra'ngnillrø.* — Ragnildarud RB. 186. 209. Ragnildrød med Thangen 1668. Ragnildroed med Tangen 1723.

Ragnhildarruð, af Kvindenavnet Ragnhildr; samme Navn Hedrum GN. 108. Se PnSt. S. 197.

73. Gjennestad østre. Udt. *jæ'nnesta.* — i Ginæstadom RB. 60. i Ginastadhom RB. 186. Gennestadt St. 69 b. Giennestad 1593. Gennestadt 1604.¹/₁, ¹/₁. Giennestad østre med Sorbye 1668. Giennestad østre med Soerbye 1723.

Samme Form fra MA. er bevaret for Ginnestad i Øiestad (Ginastaðer DN. XI 259, 1347), men intet analogt Navn kjendes forresten. Situationen er ved begge Gaarde saadan, at Sammensætning med et Elvenavn er rimelig. (O. R.). Gaarden i Øiestad ligger ved en Elv, der har gravet sig en dyb Dal i Lersletten (Bd. VIII S. 109), og den Elv, ved hvilken Gjennestad ligger, har tildels høie Bredder paa begge Sider. Det kan derfor være muligt, at begge disse Elve have havt Navnet *Gin f., af Stammen i Verbet gína, at gabe; Gaardnavnene er isaafald opr. *Ginarstaðir. Se dog under GN. 96 ndfr. Naar Fritzner formoder (Norsk Hist. Tidsskr. IV S. 165), at det ved Gaarden liggende Vand engang har havt Navnet *Gendi (af Stammen gand-, hvorom se under Borre NG. 13), og at dette er 1ste Led i Gaardens Navn, er denne Formodning, som det sees af de ovfr. anførte Former i RB., feilagtig. — Gjennestad vestre er GN. 107.

73, 6. Sørby. — Underbrug 1668. 1723.

Er vistnok som vanlig ikke Suðrbýr, Sørgaarden, men opr. *Saurbýr (se Vaale GN. 49); jfr. det nærliggende Sundby, som vilde være tilstrækkelig Grund til her at udelukke Afledning af suðr. (O. R.).

74. Sundby. Udt *sø'nnbý, sø'mmbý.* — Sundby 1593. 1604.¹/₁. Sundbye med Langeloe 1668. 1723.

*Sunnbýr, Sørgaarden; se Strømmen GN. 26.

74, 1. Myren. Udt. *mý'ra.*

75. Langlo. Udt. *la'ngló.* — i Langaloo RB. 60. 186. Langabo(!) DN. IX 274, 1445. Langelo St. 69 b. Langeloe 1668. 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 74).

Langaló, Sammensætning af Adj. langr og ló f. (Indl. S. 66), der nu angives paa enkelte Steder i Norge at være brugt om lavtliggende Engsletter ved en Vandbred og i lign. Betydning. Her ligger Gaarden oppe paa Ryggen af Raet, og der er intet Vand eller Vandløb i Nærheden. S. B. antager, at ló er det samme som angelsachsisk léah f., Eng (se Bd. IV, 2 S. 124).

76. Eikeskog. Kaldes *eik.* — Eegschouff 1668. Eegeschoug 1723.

. *Eikiskógr eller maaske *Eik (Trænavnet) alene.

77. Ramsum. Udt. *ra'mmsómm* (ogsaa opg. *ra'mmsónn*). — i Ramsæimi, Ramsheimi RB. 194. Ramsheimsrud smst. Ramsem. Ramsemsrod DN. II 131, 1555. Ramßing 1593. 1604.¹/₁. 1605. Ramßoe med Rambserud 1668. Ramsoe med Ramsroed 1723.

Ramseimr, Sammensætning af heimr med Plantenavnet Ramsder vel, uagtet det ikke kan paavises i Oldn., maa være et gammelt Ord. Formodentlig er den virkelige Udtale den sidst anførte, hvor -nn er at forklare som opstaaet af mm ved Dissimilation paa Grund af m i 1ste Stavelse (Indl. S. 21); Navne paa -heimr udtales paa disse Kanter nu alm. -omm (O. R.). — Om det anførte Underbrug jfr. under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

77, 2. Grytingen. — Se GN. 79.

78. Kongsteigen. Udt. *kå'ngstein.* — Kongsteyen 1668. Kongsteien 1723.

Om teigr se Indl. S. 81. Kongs- betegner, at Stedet engang har tilhørt Kongen eller Staten. Jfr. Vaale GN. 115.

79. Grytingen. Udt. *grý'tingen.* — i Grytingh RB. 58. Grytingen 1668. 1723.

Grýtingr m. Navnet forekommer som Sønavn og som Fjeldnavn; men det synes rimeligt, at dets Brug som Gaardnavn er uafhængig deraf, at Gaardnavnet altsaa er dannet umiddelbart af grjót n., Sten, og betyder den stenede Gaard eller Jord. (O. R.). I Tjølling haves Navnet i Formen Grøtting.

80. Buer. Udt. *bú'er.* — Budhum DN. IX 274, 1445. Buer 1668. 1723.

Búðir, Flt. af búð f., Bod (Indl. S. 46). Ligger nede ved Akersvandet; her har vel opr. kun været Boder til Opbevaring af Fiskeredskaber og Fisk. (O. R.).

81. Lunds-Buer. Siges kaldet *lunn.*

Vel en Part af GN. 80, som engang har ligget under GN. 83 og faaet sit Særnavn deraf. (O. R.).

82. Rensgata. Udt. *ræ'nnsgata* — i Reidhulfsgatu RB. 197. 201. 209. — I nyere Tid længe nævnt efter en dermed forenet gammel Gaard Ormestad (1668. 1723), se «Forsvundne Navne». Jfr. ogsaa GN. 83 og 88 samt 104.

Reiðulfsgata, sms. af Mandsnavnet Reiðulfr (jfr. Hof GN. 10. Andebu GN. 10) og gata f., Vei. Overgangen fra Reiðulfs- til Rens- (gjennem Mellemled Reils-, Rels-) har et Sidestykke i Gaardnavnet Skaansar i Lom, der i 1333 findes skr. a Skalsarfwi (DN. IX 124). Ved Svalsgaard, udt. Svausgål (med «tykt» l), af opr. Svartsgarðr, kan Forklaringen være en anden: Bortfald af t, Overgang af r til «tykt» l og Forandring af dette til n ved Dissimilation paa Grund af «tykt» l i sidste Stavelse. (O. R.). Jfr. Bd. I S. 221. Ldsbl. 29. StK. 76.

83. Lund. Udt. *lunn'* og *lunn.* — i Lundenom RB. 186. i Lundinom RB. 194. Londren DN. IV 131, 1555. Lund 1593. Lunde 1604.¹/₄. Lund med Ormestad 1668. 1723.

L u n d r i n n, best. Form af l u n d r m., Lund (Indl. S. 67.). Den først angivne Udtale svarer til Navnets bestemte Form og er formodentlig den rigtige.

84. Stein. Udt. *stein.* — a Steinenom RB. 60 s. Stehnn 1593. Stenn 1604.1/1. Steen 1668. 1723.

S t e i n n m., se Indl. S. 79. Jeg ved intet om Anledningen til Navnet. — Efter den ældste bevarede Skriftform kan der være Spørgsmaal, om ikke dette Navn ligesom det frg. i Virkeligheden udtales med den best. Artikel. (O. R.).

85. Vølen. Udt. *vø'l'n.* — Wøllenn 1593. 1604.1/1, 1/1. 1605. Wøllen og W. søndre 1668. Wøllen nordre og W. søndre 1723.

Synes at henvise enten til oldn. v ǫ l r (Kjæp, Stok) eller til v ǫ r ð r (Vagt, Vægter), uden at det er muligt at sige noget nærmere om Betydningsforholdet. Det synes ikke at kunne være det i Stedsnavne hyppige váll m. (Indl. S. 84), da dette her i Amtet nu lyder «Vaal» (t. Ex. Herredsnavnet Vaale). Vølen findes ogsaa i Trøgstad, og mulig har man samme Navn i Volen i Aremark (se Bd. I S. 16).

86. Brensrød. Udt. *bræ̀nnsrĕ.* — Brennissrudh RB. 53? (anført under Tjølling K.). Brænnisrud RB. 209. Brendtzrøed 1593. Brandzrødt 1604.1/1. Brandtzrød 1605. Brendzrøed 1668. Brentzrøed 1723.

B r e n n i s r u ð. Der gives endel Navne foruden dette, hvis 1ste Led kan bevises eller maa formodes at have lydt B r e n n i s-: Brensrud i Asker, Brensmork i Eidsvold, Brensdal i Hyllestad, Brennesvik i Hemnes. Dette maa være Gen. enten af b r e n n i r m. eller af b r e n n i n. B r e n n i r, en Brænder, kunde betyde enten en Kulbrænder (paa sine Steder en Saltbrænder) eller en Rydningsmand, en som nedhugger og brænder Skov og Krat for at opdyrke Jorden. Intetkjønsordet b r e n n i kunde i Betydning ialfald være beslægtet med b r e n n a f., et ved Brænding ryddet Sted; dette Ord kunde man maaske have usammensat i Brenni i Ullensaker. Valget mellem disse Muligheder bliver usikkert; O. R. har dog været mest tilbøielig til at holde paa den sidste. Se Bd. II S. 151.

87. Oserød. Udt. *ò'serĕ.* — Oßerød 1593. Osßerød 1604.1/1, 1/4. Aaßerøed med Vlßgiorde og Øde Brensrød 1668. Aasserøed med Ulsrøed og Brentzrøed 1723.

Der kan ved dette ligesom ved flere lign. Navne være Grund til at spørge, om de ikke komme af et med Á s- begyndende Navn. Dette er snarest Á s a, men ogsaa paa Á s u l f r kan tildels tænkes; jfr. især Oserød i Ramnes (GN. 68), fremdeles Oserød paa Nøtterø (GN. 43), Osestad i Hedrum (GN. 124) og Osestad i S. Undal (i senere Tid, maaske kun efter Gjetning, skr. Osufstad). Overgangen fra Á- til O- vilde være mindst paafaldende ved Á s u l f r, der jo nu tildels lyder Osov (Aasen, Navnebog S. 9), men kan vistnok tænkes ved Genitivformen Á s u-. (O. R. Jfr. PnSt. S. 15).

87, 3. Ulsjordet. Udt. *ú'lsjŏle.* — Underbrug 1668. 1723.

Vel sms. med Mandsnavnet Ulv (U l f r). Se PnSt. S. 270.

88. Borge østre. Udt. *bø̀'rje.* — a Borghom RB. 60 (sønste). 197. i Ellingsborghom RB. 186. i Olbiarnaborghum RB. 53. Borge St. 63 b. Borgom St. 70 b. Borge (7 Gaarde) 1593. Borge 1604. 1/1, 1/1, 1/1, 1/1, 1/1, 1/1, 1/1. Borge øffste med 1/2 Reinsguttu 1668. Borge østre med Reensgatten 1723.

B o r g i r, Flt. af b o r g f. (Indl. S. 44); jfr. Skoger GN. 66. 67. «Her maa sikkert have været en gammel «Borg» i Nærheden, skjønt jeg ikke ved

af, at der findes noget Spor efter den nu.» (Notits af O. R.). Gaardene ligge ved en Heide. Se Foren. til norske Fortidsm. Bevaring. Aarsberetn. f. 1882. S. 49. — Partnavnene ere sms. med Mandsnavnene Erlingr og Olbjǫrn (jfr. Strømmen GN. 14). Om Underbruget se GN. 82.

89. Tuten-Borge. Udt. *tú'tenbørje* (ogsaa blot *tú'ten*). — i Tantaborghom RB. 186. Tuttenborge 1668. 1723.

Hvis det nuværende Navn er det samme som i Tantaborghom i RB., maa det sidste nødvendigvis være mislæst eller misskrevet, sandsynligvis af Tauta-; men hvorledes dette sidste kan være gaaet over til Tuten-, er vanskeligt at forstaa; man maa nærmest tænke paa, at det har været sat i Forbindelse med det Ord Tuten (af Tut m., Tud, Snude), der forekommer som Stedsnavn (se Bd. I S. 91). Naar Gaarden nu tildels kaldes blot Tuten, maa dette være en Forkortelse. Om Betydningen af *Tauta- kan neppe heller noget sikkert siges; det ligger vel nærmest at tænke paa et Tilnavn, som maaske kunde staa i Forbindelse med oldn. tauta, mumle, smaasnakke. S. B. gjør mig opmærksom paa en paafaldende Lydlighed med et gammelt tydsk Stedsnavn, Tutimberg eller Tutemburg, sandsynlig det nuværende Tautenburg ved Weimar. Det synes dog meget tvivlsomt, om der kan være nogen Sammenhæng med dette tydske Navn, da det norske vel i MA. maa have lydt Tauta-Borgir.

90. 91. Borge mellem og vestre. — Borge mellom og vestre 1668. 1723.

En Part af GN. 90, den gamle Matrikels No. 89, har været skr. Betupladsen. Dette skal efter Eierens Sigende være Feil for Bentepladsen (af Mandsnavnet Bent). Stedet kaldes nu Pla'ssen. (O. R.).

92. Holmene. Udt. *hø'lmane.*

Se Indl. S. 56 under holmr; Stedet er ikke omgivet af Vand.

93. 94. Aamot nedre og øvre. Udt. *å'mótt.* — i Aamote RB. 61. 186. Aamod 1593. Aamodt 1604.$^1/_1$. Aamodt øde og øvre 1668. Aamoth øde og øvre 1723.

Ámót n., Aamødet (se Indl. S. 68 under mót); ved Borgeelvens Udløb i Mærkedamselven.

95. Gulbrandsrød. Udt. *gu'llbrannsrĕ.* — Gulbrandtzrøed 1593. Guldbrandßrød 1604.$^1/_1$. Gulbrandßrød 1668. Guldbrandsrud 1723.

*Guðbrandsruð, sms. med Mandsnavnet Gudbrand (Guðbrandr). Se PnSt. S. 99.

96. Deie-Borge. Udt. *dei'børr.* — Deighebærgh RB. 288 s. Deibierg 1593. Deieborgh 1604.$^1/_1$. Deyborig 1668. Deiborg 1723.

«Skulde vist hede Deieberg og er ikke opr. nogen Part af Borge». (NG. Mscr.). Til Forklaring af 1ste Led kunde man, da Stedet ligger nær Borgeelven, tænke paa Elvenavnet Deia, som man endnu har i Aamot Hdm., og som opr. maa have lydt Deiga efter den gamle Skrivemaade af Navnet Deset i Aamot, Deighasetr DN. I 634, 1465. Altsaa maaske opr. *Deiguberg. Hvis Gaarden imidlertid virkelig opr. har været en Part af Borge, synes Elven ligesaa meget at vedkomme de andre Borge-Gaarde som denne, og man kunde da tænke paa deigja f., Tjenestekvinde, som 1ste Led. (O. R.). Borgeelven er den samme Elv, som under GN. 73 antages mulig at have havt Navnet Gin; dette kan dog maaske blot have været Navn paa den Del af dens Leie, ved hvilken Gjennestad ligger, eller mulig Navn paa en af de Smaabække, som flyde ud i Borgeelven; det sidste synes mig dog mindre rimeligt. Elvenavnet Deiga antages Bd. III S. 347 at kunne være dannet af Adj. deigr, blød, ogsaa brugt i overført Betydning: frygtsom, lidet energisk; S. B. tænker paa Betydningen: mudret (NE. S. 28).

97. 98. Tori nordre og søndre. Udt. *tō'ri.* — i Þorini RB. 31. a Þorinæ RB. 60s. i Olafs Þorene RB. 66s. i Þorinom RB. 186. i Þoryne RB. 209. Torrenne DN. IX 274, 1445. Thorrenn 1593. 1604.$^1/_1$, $^1/_4$. 1605. Thorøe 1668. Torerud nordre og Toerøed søndre med $^1/_2$ Kolkind 1723.

Þórin, sms. med vin. Samme Navn ogsaa i Gjerdrum (i Þorini RB. 417), og i en Notits henfører O. R. ogsaa i Þorinne (RB. 371) under Brastad K. i Bohuslen hid. Bd. II S. 303 bemærker O. R.: »Om Kvindenavnet Þóra kan ved en Sammensætning med dette Ord [vin] ikke være Tale, vanskelig ogsaa om Gudenavnet Þórr, da Gudenavne ellers, naar de findes sms. med vin, regelmæssigt have Genitivform (Óðinsyn, Njarðarin, Ullarin, Frøysin).» Da Gudenavne som 1ste Led i Stedsnavne, der ere sms. med andre Ord end vin, have baade Sammensætningsform (t. Ex. Njarðøy) og Genitivform (t. Ex. Njarðarhof), anser S. B. Forklaring af Gudenavnet Þórr for mulig.

99. Kolkinn. Udt. *kø'llkĕn.* — i Kaldukin RB. 60 (vestre). 186. Kollekinndt St. 69 b. — Jfr. GN. 98 og 104.

Kaldakinn, se Andebu GN. 59. Ligger efter Kartet ved Foden af en Aas, til hvis mod Gaarden vendende Helding Navnet vel sigter.

100. Kroken. Udt. *krō'ken.* — i Krokenom RB. 66. 186. Krogen 1593. 1604.$^1/_4$. 1668. 1723.

Krókrinn, af krókr m., Krog, Krumning (Indl. S. 62). Det synes her som oftere at være vanskeligt at paapege Anledningen til denne Benævnelse.

101. Gryte med Hafsrød. Udt. [1]) *gry̆'te.* [2]) *ha'ffsrø (-rĕ).* — i Grytu RB. 60. Grytte St. 69 b. Gryde 1593. 1604.$^1/_1$. Grydte med Schouffuen og Hafsrød 1668. Gryde med Schoug og Hafsrøed 1723.

[1]) Grýta er her som alm. Elvenavn. Se Sande GN. 67. — [2]) Hafsrød er vistnok opr. *Hafrsruð, sms. med Mandsnavnet Hafr, jfr. Hof GN. 9.

101, 5. Skogen. — Underbrug 1668. 1723.

101, 7. Dalen. Udt. *dæ'len.*

102. Korterød. Udt. *kŏ'lterĕ.* — Kartteroed 1668. Kortteroed 1723.

Korterud i V. Toten er dannet af Elvenavnet Korta (udt. med lukt o); samme Forklaring kan passe for Korterud i Eidsberg og for Korterød her, men ikke ved Korterød i Berg Sml. eller ved Korterød i Slagen (Sem GN. 135). Et Kortaruð har existeret i Aker (RB. 238). Paa Mandsnavnet Kort kan ikke tænkes. (O. R.).

103. Amundrød. Kaldes *da'mmen.* — Mon = Ogmundarud RB. 65 (anført under Nøtterø Kirke)? Amundrøed 1668. Ammundrøed 1723.

Enten sms. med Mandsnavnet Ǫgmundr (Agmundr), hvis det er denne Gaard, der menes RB. 65, eller sms. med Ámundi eller Ámundr. Se PnSt. S. 6.

104. Skarpe-Borge. Udt. *skæ'rpbŏrje.* — Skarpe Borge med Kollekind vestre og $^1/_2$ Reinβguttu 1668. Skarpeborge med Koldkind vestre og $^1/_2$ Reensgaden 1723.

En af de mange Borge-Gaarde; se GN. 88—91. Forledet er vel Adj. skarpr, brugt om skarp, mager Jord. Om Underbrugene se GN. 99 og 82.

105. Bals-Borge. Udt. *ba'llsbørje.* — i Bardaborghom DN. XI 52, 1363. i Barda Borghum RB. 199. Bardabergh RB. 283. Baals-Borge 1668. Boelsborg 1723.

«Kan selvfølgelig, ialfald sproglig, ikke være det samme som det fra de ældre Kilder anførte Barða-Borgir. Efter Udtalen Balls- ved jeg ikke andet at anføre til Forklaring af 1ste Led Bals- end et Mandsnavn Baldrekr, der vistnok ikke kan paavises brugt som saadant, men synes at maatte ligge til Grund for Gaardnavnene Bareksten i Kinn (af Baldrekstadum BK. 19 b) og Balstad i Buksnes (af Baldrekstadum AB. 96). Jfr. GN. 109 ndfr.» (Notits af O. R. og PnSt. S. 28). S. B. har PnSt. S. 292 sammenlignet Bals-Borge og Balsrød (GN. 109) med Baldzgardr, Navn paa en Bygaard i Tønsberg (DN. I 387, 1391). Hvad der stikker i 1ste Led af dette, er dog uvist, maaske et Persontilnavn. Baldzberg, nu Basberg. i Sem (GN. 88) synes derimod at have en ganske anden Oprindelse. Det gamle Barða- er PnSt. S. 29 forklaret som Gen. af Barði, der kjendes som Mandsnavn fra Sverige, Danmark og Island, men neppe er paavisligt i Norge, eller ogsaa som afslidt for Bárðar, Gen. af Mandsnavnet Bárðr. Naar der er nogen Lighed mellem det gamle Forled Barða- og det nu brugte Bals-, er denne vistnok en Tilfældighed; men der kan, som anført, neppe siges noget sikkert om Oprindelsen af det sidste.

106. Borge søndre. — Borge søndre med Krageroed 1668. 1723.

Om Krageroed se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

[**106, 3. Kamperhaug**].

Oftere forekommende Stedsnavn af nyere Oprindelse, der vistnok staar i Forbindelse med Kamp i Betydning: Kuppelsten, vandslidt, rundslidt Sten. Se Bd. I S. 228.

107. Gjennestad vestre. Udt. *jæ'nnesta.* — Giennestad vestre 1668. 1723.

Jfr. GN. 73, hvormed denne Gaard tidligere har hørt sammen.

108. Omdal. Udt. *ô'mmdæl.* — i Almdale RB. 197. Ombdall 1668. Omdal 1723.

Almdalr, sms. af Trænavnet almr (Indl. S. 41) og dalr m., Dal. Nutidsudtale af Almdal og Almli med lukt o er langt sjeldnere end Udtale med aaben Vokal (Aam-). (O. R.).

109. Balsrød. Udt. *bæ'llsrĕ.* — Boldtzrud 1668 (da Underbrug til GN. 110). Boelsrud 1723 (ligesaa).

Baldreksruð? Maa være af samme Oprindelse som Bals- i GN. 105. (O. R.).

110. 111. Anholt øvre og nedre. Udt. *ă'nhølt* (ogsaa opg. *a'nn-*). — Hodhnoholt DN. XI 85, 1399. Hanaholth DN. I 706, 1494. Andholt DN. XI 787, 1553. Anholt 1593. Anholdt 1604.1/1. Ahnholdt med Boldtzrud 1668. Andholt med Boelsrud 1723.

Hoðnuholt. Formen Hodhnoholt (DN. XI 85) klinger oprindeligere end Hanaholth (DN. I 706), hvilken sidste Form dog tjener til at bekræfte, at her opr. har været H- i Fremlyden; dette H- kunde saameget lettere falde bort, da ogsaa 2det Led begyndte med h- (se Indl. S. 24). 1ste Led er vel haðna f., ung Gjed, der maaske er brugt som Elvenavn. En

liden, stærkt faldende Bæk udspringer ved Gaarden. (O. R. og NE. S. 89). Jfr. ogsaa Strømmen GN. 33, hvor den opr. Form vel kan være H ǫ ð n n v i k. Ogsaa der er en liden Bæk.

112. Flaatnes. Udt. *flå'ttnes.* — Flatanes RB. 31. Flodenes 1604.1/4. Flottnes, Flodennes 1605. Flaadenes 1668. 1723.

F l a t a n e s, sms. med Adj. f l a t r, flad. Nutidsformen er udentvivl opstaaet gjennem Mellemformen Flaatanes, jfr. Ramnes GN. 32, udt. Flaata-. (O. R.).

113. Rømmingen. — i Rimingium RB. 50 (anført under Hedrum Kirke)? Romming 1593. Rømmingen 1668. 1723.

R i m i n g j a r, Flt. af et *r i m i n g i m., der vel maa antages dannet af r i m i m., langstrakt Forhøining, Jordryg eller Bjergryg (Indl. S. 70). Navnet er vist enestaaende. (O. R.).

113, 9. Lubberhaugen. Udt. *lu'bberhauen.*

Der findes et Lu'berg paa Grændsen af Flaabygd og Drangedal. (O. R.). Navnet skriver sig maaske fra Opkaldelse deraf. Eller 1ste Led kunde mulig være et tydsk Mandsnavn, t. Ex. Luber eller Lubbert, som af Förstemann (Namenbuch I. 2. Anfl. S. 1025. 1036) opføres som yngre Former af L i u b h a r i eller L i n d b e r h t. (S. B.). Mindre rimeligt er det vel at tænke paa det engelske lubber, Klodrian, Landkrabbe, brugt som Øgenavn paa en Beboer af Stedet; dette Ord kunde mulig være indkommet i Sjømandssproget.

114. Skjelbrei. Udt. *sji'llbrei.* — Schelbred 1593. Schielbredt 1668. Skielbred 1723.

Se Andebu GN. 78. Her maa Gaarden vel have Navn efter den i Nærheden liggende Høide Storaas.

115. 116. Møkkenes øvre og nedre. Udt. *mø'kknes.* — Mykines DN. I 315, 1371. Møkenes DN. XI 787, 1553. Møgenis 1593. Mogenes 1604.1/1. Møgenes øvre og M. nedre med Aaßen 1668. (med Aassen) 1723.

M y k i n e s. Samme Navn er Møkenes i V. Toten (M y k i n e s DN. II 620, 1458) og M y k i n e s (RB. 208), der er gaaet ind under Flaar i Undrumsdal; ogsaa i Tranøbotn i Senjen findes et Mykjenes. Samme Forled i Mykjedal i Nes Rom. og i Møgedal paa fl. St. Herhen hører vel ogsaa det oftere forekommende Myking. 1ste Led synes at maatte være m y k r, m y k i f., Møg. Grunden, hvorfor dette Ord sammensættes særlig med n e s og d a l r, bliver uklar. Se nærmere om de herhen hørende Navne Bd. II S. 348.

115, 6. Kraakfoss. Udt. *krå'kfåss.*

*K r á k n f o r s, Kraakefossen, i Møkkeneselven. Navnet findes oftere som Fossenavn og deraf opstaaet Gaardnavn (Ullensaker, Eidskogen, Sandeherred). Da Kraaken ikke søger Fosser, maa vel Navnet, ligesom Elvenavnet K r á k a, tænkes at sigte til Fuglens Stemme.

116, 6. Aasen. — Underbrug 1668. 1723.

117. 118. Løken nedre og øvre. Udt. *lø'kẹ́.* — i Løykene, Løikene DN. XI 183, 1460. a Løkenæ (nedre) DN. XI 119, 1415. Løgnn St. 70 b. Løgen 1593. Løgenn 1604.1/1, 1/1. Lochen nedre og øvre 1668. 1723.

Kan efter de ældste Former ikke være andet end det alm. Gaardnavn L ø y k i n, opstaaet af *L e i k v i n, sms. af l e i k r og v i n, hvorom nærmere Oplysninger i Indl. S. 64 f. Det er dog underligt, at Navnet nu i Udtalen skal have Enstavelsesbetoning; O. R. har i NG. Mscr. udtalt Tvivl om Rigtigheden af Opgivendet herom.

119. Gjelstad. Udt. *jæ'llsta.* — Giellestad med Brudtzrøed 1668. Gieldstad med Bruserøed 1723.

Som Navne, der ialfald kunne være af samme Stamme, kan nævnes Gjelstad i Vaale, i Hedrum og i Kodal. Gjellestad i Berg Sml. og i Askim, Jelstad paa Modum (under Komperud) og i Brunkeberg S. i Telemarken. I Berg er Navnet i MA. skr. Gella-, i Askim Geila-, i Hedrum Gæl-, hvoraf vel fremgaar, at neppe engang disse 3 Navne kunne være af samme Oprindelse; med de øvrige bliver det ganske usikkert, idet ikke engang Skrivemaade med G- ved dem alle er fuldt sikret, for enkelte Navnes Vedkommende endog sikkert ikke rigtig. Jfr. Gjelstad i Hof (GN. 57), i RB. skr. Jæl-, i 1593 Hiell-, i 1604 Gield-. (O. R.).

120. Brusrød. Udt. *brø'ssrĕ.* — Underbrug til GN. 119 1668. 1723.

Synes paa Grund af Udtalen ikke at kunne være samme Navn som Bruserud i Sande (GN. 132), Bruserød i Borre (GN. 92) og i Sem (GN. 80), der udtales Bruse- og ere sms. med det gamle Mandsnavn Brúsi (PnSt. S. 54). 1ste Led kan vel være det samme som i Brøsholen, Trøgstad GN. 151, i Brusæhole RB. 146, nemlig brusi m., Enerbusk (Brisk), endnu brugt i flere Bygdemaal og udentvivl gammelt Ord, skjønt det ikke nu kan paavises som oldnorsk. Det skal efter Ross nu udtales med aabent u (B. I S. 26). Den tidligere alm. Skrivemaade Bruserød maa være et nyt Paafund eller en tilfældig forekommende Feil. (O. R.). Se under «Rettelser og Tillæg».

121. Toverød. Udt. *tô'verĕ.* — Tofuorud RB. 58. Toffuerøed 1668. Toeggerøed 1723.

Tófuruð, altsaa vel sms. med Kvindenavnet Tófa, hvis Formen i RB. er helt rigtig. Mulig kunde dog Tófa her, som vistnok paa fl. St., være Elvenavn, jfr. Tobru i Berg Sml. (Tofuobru RB. 501) og Todalen i Stangvik (Elv Toelven). Gaarden ligger ved en Tverelv til Møkkeneselven. (O. R.).

122. Teigen. Udt. *tei'en.* — i Tæighenom RB. 58. 209. Theien 1668. 1723.

Teigrinn, se Indl. S. 81.

123. Gjein. Udt. *jein.* — i Gæininni DN. XI 46, 1355. i Giæininnæ RB. 60. Genenn St. 63 b. Genn St. 69 b. Giehnn 1593. Gienn 1604.$^1/_1$. Gien 1605. Geen 1668 Gien 1723.

Navnet maa være Gein f. eller mulig i best. Form. Geinin. Intet beslægtet Navn at anføre uden mulig Gjeining, Holme nord for Aakre paa Karmøen. Maaske af gína, gabe, i Betydning: Kløft. (O. R.). Stedet ligger ved en liden Bæk. Jfr. om et beslægtet Navn GN. 73. 96.

124. Gjerla. Udt. *jæ̂'rla (-læ).* — Gierløff 1593. Gierloff 1604.$^1/_1$. 1605. Gierlouff 1668. Gierlow 1723.

*Geirlá. Se ogsaa Nøtterø GN. 25, 5. Samme Navn har man desuden sikkert i Gjerlaa i Aurland og rimeligvis i Gjerlu i Furnes og i Løiten. Kun paa førstnævnte Sted kjendes Navnet i Form fra MA., skr. i Gæirlaam BK. 47 a. 2det Led maa være lá f., hvorom se under GN. 75. Stedet ligger lidt i Høiden ovenfor en Elv, nær en Bæk. Hvorledes Geir- her skal opfattes, er usikkert. Hvis det kommer af geirr m., Spyd, som det ligger nærmest at tænke sig, kunde det kanske sigte til noget kileformet, ligt den ydre Del af et Spydblad. Se Bd. III S. 73. Maaske kan Geir- være at forstaa som Geira-, Gen. af geiri m., Vinkel, triangelformet Stykke, Kile i et Klædningsstykke; jfr. t. Ex. boghals ved Siden af bogahals.

125. Rise. Udt. *rî'se.* — i Risum RB. 80 (anført under Fon K.)? Riiße 1593. Risße 1604.$^1/_1$. Riße 1668. Riisse 1723.

Risar f., Flt. af ris n., Ris, Kratskov (Indl. S. 70). Om Forandringen af Kjøn i Flt. se Indl. S. 11 f.

126. Bergan. Udt. *bæ̀rjan.* — i Bærgum, a Bærgumum(!), Børgennær (Akk.) DN. XI 57, 1375. a Bærghum RB. 58. 59 (sønste). i Bergom DN. XI 120, 1415. a Berghonom DN. VIII 413, 1471. Bergenn 1604.$^1/_1$. 1605. Bergen 1668. 1723.

Bergar, se Hof GN. 15.

127—129. Hontvet øvre, mellem og nedre. Udt. *hø̀nntvétt.* — Hontwedt DN. XI 263, 1523. Hondthuedt St. 71. Honttued 1593. Hondtued 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Hoentued øvre, Hoentved mellom og Hoentued nedre 1668. Hoentved øvre, mellom og Hoentvedt nedre 1723.

*Hornþveit. Visselig samme Navn som Horntvet i Ramnes (GN. 127). (O. R). 1ste Led sigter formodentlig til en Elvekrumning.

130. Bettum. Udt. *bẹ̀ttómm.* — Bettum 1593. Bethem 1604.$^1/_1$. Bettum 1668. 1723.

Samme Navn i Vaale (GN. 107), hvor man har den gamle Form Biteimr bevidnet. Ved en liden Bæks Udløb i en større; det er den sidste, der er omtalt under GN. 121. Her er der ialfald intet, der taler imod, at Navnet kan være sms med et Elvenavn Bita. (O. R. og NE. 13). Bettum i Vaale synes imidlertid ikke at kunne indeholde noget Elvenavn, og det sandsynligste er vel, at begge disse Navne have samme Oprindelse.

130, 6. Smørdaapan. Kaldes *då̀pann.*

Dope m. betyder: Pyt, maaske noget dybere end Depel; Ordet udtales paa disse Kanter Daapa (Ross). Sammensætning med Smør- giver vel Navnet «rosende» Betydning (se Indl. S. 39). Daapan forekommer ogsaa som Stedsnavn i Slemdal.

ARENDAL SOGN.

Sognets Navn: Arendal. Udt. *à'rendæl.*

Gammel Navneform: Arnadals k. og s. RB. 61. 568. DN. IV 287, 1352. XI 54, 1368 o. fl. St.

*Arnardalr. Her er vel Navnet et opr. Bygdenavn. Det haves som Bynavn i Nedenes, og Gaardnavnene Aandal i Frænen og i Øre sees af ældre Former at være det samme (det sidste skr. Arnardalr DN. III 66, 1303). Disse Navne have neppe noget med Mandsnavnene Arni eller Ǫrn at gjøre, men maa antages at være sms. med et Elvenavn. Efter S. B. (NE. S. 314) er *Arnardalr rimeligvis forkortet af *Arnárdalr, af Arná, sms. med ǫrn, Ørn; jfr. det oldtydske Elvenavn Aranbach. — Kirken var i den katolske Tid viet til St. Olaf (RB. 61).

Gaardenes Navne: **131. 133. Holt søndre og nordre.** Udt. *hølt.* — Holt RB. 209. Holt 1593. Holtt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Holt søndre, Holtt nordre 1668. Holt søndre og nordre 1723.

Holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57).

132. Askjerød. Udt. *a'ssjerĕ.* — Ascherød 1668. Adscherøed 1723.

***A s g e r ð a r r u ð**, se Botne GN. 92.

134. Vennerød. Udt. *væ'nnarø.* — Wennellrød 1593. Wennelrød 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Wennerød med Stubsrød 1668. Wenneroed med Stubsrøed 1723.

Se Andebu GN. 25.

135. Aarholt. Udt. *å'rhølt.* — i Aarholte DN. II 599, 1453. Aarholtt St. 70. Orholt 1593. Aarholdt 1604.$^{1}/_{1}$. Aarholt med Kariaadt, Øde Graff og Schrepengen 1668. Aarholt med Caritat, Nordre Graff og Schrep Engen 1723.

Á r h o l t, sms. med **á r**, Gen. af **á** f., Aa; ligger ved Aarholtelven (Halstvetelven), nærmere denne end GN. 131. 133. Aarholt i Ogndalen synes nærmest at være sms. med **o r r i**, Aarhane (Bd. XV S. 221). Om Underbrugene Graff og Schrepengen se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. Om det tredie Underbrug ved jeg intet at sige.

135, 12. Siljan. Udt. *si'lljann.*

Maa være Hunkjønsord i Flt. i best. Form, svarende til **s i l**, n. Ent., stilleflydende Strækning i Elv (Indl. S. 74). Om Forandringen af Kjøn se Indl. S. 11.

135, 13. Solli. *sŏ'li.*

135, 14. Stuen. Udt. *stú'a.*

136. Byjordet. — Se under GN. 148.

137. Buer. — Se under GN. 148.

138. Brattaas. Udt. *bra'ttås.* — i Bratase RB. 61 (søndre). 209 (nordre). Se under GN. 148.

B r a t t á s s, den bratte Aas.

138, 3. Valberg. Udt. *væ'lbær.* — Se under GN. 148.

[**138, 4. Dyrsø.** — Se under GN. 148].

138, 9. Kulerød. Udt. *kú'lerĕ.* — Jfr. Kula RB. 61. Kullerødt St. 71.

Se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

139. Gurijordet. Udt. *gu'rrjôle.* — Er nok = Hougen søndre 1668. 1723.

Sms. med Kvindenavnet Guri, det gamle **G u ð r í ð r**.

140. Solum. Udt. *sô'lômm.* — i Solæimum RB 61 (midtre). 209. DN. XI 54, 1368. Sollum 1668. Soellum 1723.

S ó l e i m a r, se Skoger GN. 27. 28.

141. Borgen. Udt. *bø'rja.* — i Borghenne RB. 32. 209. Borge 1605. Borgen med Vlfstved og Lj 1668. Borgen med Ulsrøed og Lie 1723.

B o r g f., se Skoger GN. 66. 67. Ligger i Dalen op mod Andebu Sogn. Her kjendes intet til Levninger af nogen gammel «Bygdeborg». Se Foren. til norske Fortidsm. Bevar. Aarsberetn. f. 1882. S. 49. Om Underbruget Vlfstved eller Ulsrøed se «Forsvundne Navne» under **V o l u þ u e i t**.

142. Hundestuen. Udt. *hu'nnestúa.* — Hundstuen 1668. 1723.

Betegner maaske et Sted, hvor man har holdt mange Hunde, t. Ex. for Jagtens Skyld. Samme Navn i Ramnes (GN. 15).

143. Huflaatten. Udt. *hú'flåtten.* — Valuflot RB. 78. Walæflot RB. 209 s. Wlflotten 1593. 1604.¹/₁. 1605. Huflaatten med Lien 1668. Hueflaaten med Eldren 1723.

Se «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning under Voluþueit. Eldren er vel Brugs-No. 8, Elta; Formen maa isaafald bero paa en Feilskrift. Det kan neppe have noget med Sem GN. 47 at gjøre.

143, 8. Elta. Udt. *æ'lta.*

Se Andebu GN. 10.

144. Haugen. Udt. *hau'en.* — Hougen nordre 1668. 1723. Jfr. GN. 139.

145. Fuske. Udt. *fu'sske.* — i Fauskum RB. 233. Fuske 1593. Fusche 1604.¹/₁. Fusche med Haffsrød 1668. Fudsche med Hafsrøed 1723.

Fauskar, se Botne GN. 24.

146. Hogsrød. Udt. *hå'kksrĕ.* — Haugsrud RB 233. Vel = Hafsrød under GN. 145 1668. 1723.

Haugsruð, sms. med Gen. af haugr m., Haug. Havde man ikke havt Formen i RB., kunde man ogsaa antage Navnet for sms. med Gen. af Mandsnavnet Hankr.

147. Gjellesaasen. Udt. *jæ'llsåsen.* — Hellisaaß 1593. Jellisaasen 1668. 1723.

S. B. forklarer dette Navn som opr. *Hellisáss, «Aas, hvor der findes en hellir, d. e. Klippehule eller Skjul under en udoverhængende Klippe» (Indl. S. 55), idet han antager, at Formerne fra 1668 og 1723 samt den nuværende Udtaleform er opstaaet af Forbindelserne í Hellisásinn og í Hellisásinum, i hvilke der efter Præpositionen í er blevet indskudt et j, efterat H- i Navnets Fremlyd var bortfaldet. Hermed kan sammenlignes vort «ihjel» (udt. ijel), opstaaet af «ihel», samt svensk ijåns, nys, og ældre dansk jaans, opstaaet af í áðans. Hvis denne Forklaring er rigtig, skulde Navnet ikke være skrevet med Gj-, men med J- som i de ældre Matrikelformer. En tilsvarende Lydudvikling antager S. B. ved Navnet Gjellebæk i Lier (GN. 121). Dette Navn er i NE. S. 70 henført til en Elvenavnstamme Gjall-; men da det skrives Hellebeck JN. 81 og Hiellebeck JN. 343, synes det at være samme Navn som det oftere forekommende Hellebæk og at være opstaaet af oldn. *Hellubekkr eller *Hellibekkr gjennem Forbindelsen í Hellubekk (Helli-). Et andet Stedsnavn, der udentvivl er at forklare paa samme Maade, er Jenn i Bø i Nordland, som maa være opstaaet af í Enda, se Bd. XVI S. 379. 410, hvor ogsaa nogle svenske Navne af denne Art ere anførte.

148. Fossnes. Udt. *få'ssnes.* — Fosnes DN. II 475, 1415. Foßnes St. 71 b. Fosnes med Buer, Bueriord, Furueholmen, Næssengen og Schaaum 1723. — Pladse: Dyhresrøed, Kullerøed, Brataas, Korssebreche og Hvaelberg.

*Forsnes, Neset ved Fossen. Ligger ved Mærkedamselven, som i Stokke har et jævnt Løb, saa Faldet tildels har maattet frembringes ved Opdæmning (se Helland, Jordbunden i Jarlsberg og Larviks Amt S. 45). Gaarden var engang adelig Sædegaard (se om den Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 747 f.). — Af de nævnte Underbrug er Buer nu GN. 137, skr.

Buar i Matrikelen af 1904, opr. *Búðir, Flt. af búð f., Bod (Indl. S. 46). Bueriord er det nuværende Byjordet, GN. 136; har altsaa opr. været et Jorde, hørende til Buer. Furueholmen hører nu til Andebu, se GN. 24 der; Næssengen ligesaa (GN. 24, 2). Om Schaaum se GN. 158 ndfr. — Af Pladsnavnene er Dyhresrøed vel det nuværende Dyrsø, GN. 138, 4 (om Nutidsformen jfr. GN. 156); det er vel sms. med Mandsnavnet Dyre, og Genitivens -s viser da, at det ikke kan skrive sig fra gammel Tid. Kullerøed er GN. 138, 9. Brataas er GN. 138. Korssebreche findes fremdeles. Hvaelberg er nu GN. 138, 3, Valberg, vel opr. Hválberg, hvorom se Botne GN. 66; jfr. ogsaa under «Forsvundne Navne» ndfr.

[**148, 2—4. Lien**].
Se under Andebu GN. 94.

149. Døvle. Udt. *dø̆'vle.* — i Dyfline RB. 209. Døfflenn St. 70 b. 1604.$^1/_1$. Døfflen 1593. 1668. Døflen med Præsterøed 1723.

Dyflin; en Sammensætning med vin. Jfr. GN. 58 ovfr. i Stokke S. Navnet her i Arendal S. har ligesom det forsvundne i Dyflini i Røken (RB. 110. 302) sikkert ikke samme Oprindelse som antaget for GN. 58 og mulig for Andebu GN. 44. 1ste Led i Dyflin maa være et Han- eller Intetkjønsord, hvoraf man i Folkesproget har Afledningen Dyvle n., en liden, dyb Sump. Det maa enten være beslægtet med eller er maaske det i Oldn. forekommende dúfl (dufl) n., der kjendes i Betydningen: Dukken, Neddukken i Vandet, men opr. kan have havt en videre Betydning: Sænkning, og derigjennem: Fordybning. Beslægtet er ogsaa tydsk Tobel m., liden Dal, oldhøitydsk tobal, «Waldthal, Schlucht», og i nær Sammenhæng staar vel ogsaa den Stamme Dofr-, som haves i Bygde- og Gaardnavnet Dofrar og i det sms. Gaardnavn Dyfrin (se Bd. IV, 2 S. 25).

149, 2. Præsterød. — Prestrud er heitir Tunga RB. 61. Underbrug 1723.

Prestruð, Præsterydningen. Stedet maa have dette Navn enten af, at det engang har tilhørt en Præst, eller maaske fordi det engang kan have været Præstegaard til Arendal Kirke. Et ældre Navn synes at have været Tunga f., Landtunge, Landspids.

150. Kverne vestre. Udt. *kvæ̆'rne.* — i Quænnine RB. 197. 209 (nordre og søndre). i Rolfs Kuænnini RB. 61. Kuernnen St. 63 b. Quernne St. 69. Querne 1593 (4 Gaarde). 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Querne vestre 1668. Qverne vestre 1723.

Kvernin, Sammensætning af vin med kvern f., Mølle. Samme Navn er maaske Kverne i Kraakstad. Se Bd. II S. 44. Det anførte Partnavn efter en Eier af Navnet Rólfr. Jfr. GN. 151. 153. 154.

150, 2. Askedal. Udt. *a'sskedæl.*

151. Bratte-Kverne. Udt. *bra'ttekvæ̆rne.* — i Brattu Kuænnini RB. 61. Brattequerne med Bechevad 1668. Bratteqverne med Bechewaehd 1723.

Bratta-Kvernin, Gaardnavnet Kvernin med Adj. brattr, brat, til nærmere Bestemmelse.

152. Bækkevar. Udt. *bæ'kkevār* (ogsaa opg. *-vāl*). — Bechevahr 1668. Bechewahr 1723. Jfr. GN. 151.

*Bekkjarhvarf n. Betydningen maa være: Bækkekrumning, sms. med hvarf n. (Indl. S. 58), af hverfa, vende sig, dreie sig, hvad der passer særdeles godt til Beliggenheden. Et Gaardnavn med den modsatte Betydning er Varløs, Botne GN. 25. Navnet Bækkevar findes ogsaa i Askim,

i Eidsberg, i Kraakstad, i Lardal og i Gjerpen (samt paa et Par Steder i Bohuslen, RB. 336. 367). Se Bd. II S. 40. Bekkevar i Sem (GN. 35) har opr. hørt sammen med denne Gaard.

153. 154. Kverne nordre og søndre. — Querne nordre, Q. søndre med Prestetheyen 1668. Qverne nordre, Q. søndre med Præsteteien 1723.

Se GN. 150. 151. Om Underbruget se GN. 156.

155. Brekke. Udt. *bræ̀kke.* — i Brækko DN. IX 274, 1445. Brecke 1593. 1604.¹/₄. Breche 1668. 1723.

Brekka f., Bakken.

156. Gjersø med Præsteteigen. Udt. *jæ'rrsø.* — [1]) Gerredtzrudt St. 64. Gierβrødt 1593. 1604.¹/₁. 1605. Jerβøe med Enger 1668. Jersøe med Engen 1723. — [2]) Se under GN. 154.

***Geirsruð, af Mandsnavnet Geirr, eller maaske *Geirulfsruð, af Geirulfr. Se PnSt. S. 85. — Om Præsteteigen jfr. GN. 149, 2; det maa i sin Tid have henhørt under Præstegaarden.**

157. Daler. Udt. *dä̀lær.* — Daller 1668. Dahler 1723.

***Dalir, Flt. af dalr m. (Indl. S. 47) Om Udtalen jfr. Skoger GN. 60. 61.**

158. Skaaum. Udt. *skå̀òmm.* — Skodinne St. 71 b. Har i senere Tid, ialfald for den største Del, ligget under Fossnes, se GN. 148.

Synes efter St. at være en Sammensætning med vin og er isaafald det samme Navn, som nu alm. forekommer i Formen Skøien, opr. Skaðvin, Skǫðvin; her i Amtet haves dette paa et Sted til, i Lardal, nu i Formen Skui. Se nærmere om dette Navn under Lardal GN. 10. Hvis denne Forklaring er rigtig, er Navnet et af Exemplerne paa den undertiden forekommende Ombytning af Sammensætningsleddet vin med heimr. Vistnok haves der Exempler paa, at med heimr sms. Navne i St. ere skrevne -enn, men -inne i foreliggende Tilfælde synes dog mere at pege paa Sammensætning med vin. O. R. har dog ikke opført dette Navn blandt Nutidsformerne af det gamle Navn Skaðvin (se t. Ex. Bd. I S. 53).

FORSVUNDNE NAVNE.

Hæghsletta (i Skee S.) DN. IV 376, 1370.

Synes at maatte forstaaes som Heggslétta, sms. af Trænavnet heggr, Hæg, og slétta f. (Indl. S. 76). Det er ikke rimeligt, at æ skulde staa for a allerede i 1370, i hvilket Tilfælde Navnet havde været at forstaa som Hagslétta, af hagi m. (Indl. S. 52).

Voluþueit (i Arendal S.) RB. 58. 209.

Vǫluþveit. Samme Navn i Rakkestad, nu Vaaltvet, og i Saude, nu Voltvet. 1ste Led er vistnok Elvenavnet Vala; om dette Navn og de Navne, hvori det er indgaaet, se nærmere Thj. VSS. 1891 S. 238 f. Det formodes NE. S. 289, at heri indeholdes Navnet paa den samme Elv, hvis Navn maa stikke i Gaardnavnet Valuflot RB. 78, nu Huflaatten, GN. 143. Den

mærkelige Forandring i det sidste Navn maa have udviklet sig saaledes, at Valuflǫt (Vǫluflǫt) er blevet til Vulflot, hvoraf videre Ulflot, som haves i Formen Wlflotten fra 1593, 1604, 1605; heri er det første l forsvundet, vel ved Dissimilation paa Grund af l i 2den Stavelse (Indl. S. 21) og saa H- tilkommet i Udtalen i Navnets Begyndelse («Halvemaal» se Indl. S. 23 f.), jfr. Skoger GN. 74. 75, — det sidste maaske under Indflydelse af Hue = Hoved (man kan have udtalt det af Aasen fra Telemarken anførte Hovudflaatt som Huflaatt) eller af Hud (Skind). Om 2det Led flǫt f. se Indl. S. 50; Nutidsformen maa være Dat. i best. Form. — Det kunde vel tænkes muligt, at det under GN. 141 nævnte Underbrug Vlfstved (1668) er det ovfr. anførte Voluþueit, idet et af denne Form opstaaet Ultveit kunde være opfattet som sms. med Mandsnavnet Ulv og saa, ialfald i Skriftformen, dette sat i Gen., hvorefter Ulstveit blev ombyttet med Ulsrød. Dette er dog kun en høist usikker Gjetning, og imod den kunde for det sidste Punkts Vedkommende tale, at Ombaastvet i Vaaler Sml. allerede i MA. synes at have havt en Dobbeltform, baade paa -þveit og -ruð (se Bd. I S. 361). — Elvenavnet Vala formodes Bd. XV S. 80 at være afledet af valr m., Falk. Da dette Fuglenavn dog synes at være indkommet i Sproget først i en senere Tid end den, da Elvenavne af denne Art som Regel maa antages dannede, har jeg Bd. IV, 2 S. 302 foreslaaet Forklaring af vǫlr m., rund Kjæp, saa at Navnet bliver at sammenligne med Geisla, Stavaaen og andre Elvenavne, der synes at sigte til ret Løb. Huflaatten ligger ved en Bæk, hvis nederste Del gaar temmelig ret. Ved denne ligger ogsaa Borgen, GN. 141, til hvilken Gaard det ovennævnte Underbrug Vlfstved har hørt, og dette kunde tale for den fremsatte Gjetning om, at det sidste Navn kan være det samme som det ovfr. anførte Voluþueit; det synes ogsaa paa dette Sted at være knapt med Plads til baade et Vǫluþveit og et Ulfsþveit.

(Finanger (i Skjee S.) RB. 262).

Naar Finanger i NG. Mscr. er anført blandt forsvundne Navne i Stokke Herred, beror dette paa en Feil i Udgaven af RB. Det gamle Haandskrift har nemlig ikke Finanger, men Fiuanger, og dermed sigtes utvivlsomt til Gaarden Fevang, som vistnok ligger i Sandeherred, men lige ved Grændsen mod Skjee S. i Stokke Herred. Se nærmere om Navnet under Sandeherred GN. 20. 21.

Skeidhaker (i Skjee S.) RB. 262.

Skeiðakr, Sammensætning af akr, Ager, med skeið n. (Indl. S. 75), jfr. under Sognenavnet Skjee. Om andre Gaardnavne, der rimeligvis have samme Oprindelse, se Bd. IV, 1 S. 33. Hvis skeið i Sognenavnet (Skeiðhaugar) sigter til Raet (se S. 190), har vel Skeiðakr ligget paa dette.

Bærgh i Stokkeherred RB. 52.

Berg n., se Indl. S. 43.

Ramnsrud (i Skjee S.) RB. 70. Rampsrud RB. 64 (= Ramsumsrød under GN. 77?).

Hvis dette Sted er det samme som det under GN. 77 nævnte Ramsheimsrud (RB. 194), senere Rambserud, Ramsrøed, maa de ovfr. anførte Former være Forvanskninger af Ramsheimsruð. Navnet antages derimod PnSt. S. 195 at være sms. med Mandsnavnet Rafn, hvad der vistnok er det rette.

Grorud (i Stokke S.) RB. 61. 196.

*Gróuruð, se Ramnes GN. 82.

Hafrarud RB. 61. Hoffuerrudt St. 71 b (vel i Arendal S.).

Hafraruð; synes sms. med Plantenavnet hafri, Havre, vistnok direkte og neppe gjennem dette Ords Brug som Mandstilnavn (K. Rygh S. 23).

i Ormstadum (i Skjee S.) RB. 197. Se GN. 82.

Ormsstaðir, sms. med Mandsnavnet Ormr. Se PnSt. S. 192.

Krakoræidr RB. 60 (gaaet ind under GN. 106).

Krákureiðr, Kraakeredet, sms. af Fuglenavnet kráka og reiðr (hreiðr) n., Rede. Kraakereidet forekommer som Gaardnavn i Selje, og Kraakere i Tjømø (GN. 11) er rimeligvis samme Navn ligesom ogsaa Kraakrø i Ibbestad (Ldsbl. 153).

i Haugi RB. 206. Hoffu 1593. Houff 1604.1/1. 1605 (gaaet ind under GN. 13).

Haugr m., se Indl. S. 53.

i Lindrip RB. 60 s. Se GN. 22, 5.

Navnets Forklaring er usikker. 1ste Led synes nærmest at maatte være Trænavnet lind, Lind. Om 2det Led staar i Forbindelse med Folkesprogets Rip n., Ripa f., Streg, Stribe, samt med det oftere forekommende Gaardnavn Ripe og med sidste Led i Gaardnavnet Moripen i Froland (Bd. VIII S. 81), er uvist, da disse Ord have langt i, medens Lindrip 1649 er skr. Linderep (RB. 60 Note 3), hvad der tyder paa aaben Udtale af i. Hvis -rip alligevel er Folkesprogets Rip n., kunde man maaske gjette paa, at 1ste Led er lín n., Lin, idet d som undertiden ellers kunde være indskudt mellem n og r (jfr. t. Ex. Fandrem i Orkedalen, Bd. XIV S. 127); Betydningen vilde da blive: lang og smal Linager.

Ælghastader (i Stokke S.) DN. V 262, 1394. I 404, 1397. Hellestad 1593. Helgestad 1604.1/1. (Gaaet ind under GN. 40).

*Elgjarstaðir. Vistnok samme Navn som Nøtterø GN. 126. 127; se nærmere der.

i Hualberge (nedste) DN. III 458, 1417. Hualbierg 1593. Hualbergh 1604.1/1, 1/1. (Gaaet ind under GN. 13).

Vel Hválberg, se Botne GN. 66; jfr. ogsaa under GN. 148 ovfr.

Wenn paa Waier St. 56?

Kan neppe være vin f. (Indl. S. 85), men er vistnok det Ord Vend f., som efter Ross bl. a. bruges i dette Amt i Betydningen: en noget stor og tilsaaet Mark.

Seuestadt (i Stokke S.) DN. VIII 818, 1544 (= GN. 7?).

At GN. 7 menes med dette Navn, formodes ogsaa i DN.

a Gerdini RB. 60.

Gerðin, sms. af garðr m. (Indl. S. 51) og vin.

i Fokko RB. 58. 65 (anført under Stokke K.).

Se det forsvundne i Fokko under Undrumsdal Kirke i Vaale («Forsvundne Navne» der). Det der sagte gjælder ogsaa her.

i Flatakrom RB. 58 (anført under Stokke K.).

Flatakrar, de flade Agre.

Miodrud RB. 58 (anført under Stokke K.). Miørudt St. 70 (efter Fritzners Antagelse gaaet ind under GN. 22).

O. R. har antaget Forbindelse mellem dette Navn og Gaardnavnet Mjør i Gran (Miøde c. 1570 og maaske i Myodhe RB. 199) samt Mjøen i Mel-

dalen og i Opdal (det sidste skr. af Miode AB. 49). Til Grund for disse Navne synes at ligge et Hunkjønsord *Mjóð, vel afledet af Adj. mjór, smal (se Bd. XIV S. 162). Miodrud kan vel staa for *Mjóðarruð.

Næs RB. 59 (anført under Stokke K.).

Nes n., Neset.

i Sliniarudunum (mon ret læst?) RB. 60 (anført under Skjee K.).

S. B. tænker sig Muligheden af, at dette Navn kunde være forkortet af *Hǫslinjarruðunum (ældre Haslvinjar-), d. e. Rydningerne ved en Havnegang, hvor der er Hasseltræer. Exempler paa Bortfald af 1ste Stavelse ere for en senere Tids Vedkommende givne under Skoger GN. 82 og Vaale GN. 10. Hvis det samme er Tilfælde her saa tidlig som i RB., kunde det forklares af Navnets usædvanlige Længde; jfr. ogsaa Skrimstad i Skedsmo, Bd. II S. 269. — Formen Sliniarndunum kan dog maaske være en Feilskrift i RB.; men den RB. 779 fremsatte Formodning, at det kunde være en Feil for Siuuarudnnum og betegne Gaarden Sjuerød i Stokke S., kan ikke være rigtig, da dette Navn, som det sees under GN. 17, ikke opr. er sms. med ruð.

Skræppa RB. 61 (anført under Arendal K., gaaet ind under GN. 135).

Skreppa, maaske opr. et Elvenavn, hvorom se Borre GN. 69. Antages NE. S. 227 at være gaaet ind under Aarholt, GN. 135, hvortil der har hørt et Underbrug Schreepengen. Da der baade i Nes Rom. og i Faaberg findes Steder af Navnet Skreppengen, som ikke sættes i Forbindelse med Elvenavn, behøver dog saadan ikke nødvendigvis at antages her heller.

Kula RB. 61 (anført under Arendal K.); jfr. GN. 138, 9.

Kúla f., formodentlig kúla f., Bule, Hævelse, anvendt som Betegnelse for en rundagtig Forhøining. Kula forekommer som Fjeldnavn (Venjekula i Bjerkreim og fl. St., jfr. Bd. I S. 62). Man har vistnok en Sammensætning med det her anførte Gaardnavn i Kulerød, GN. 138, 9, som isaafald er opr. *Kúlnruð. Andensteds kan Kulerød forklares som sms. med kúla brugt som Mandstilnavn eller have anden Oprindelse; jfr. under «Forsvundne Navne» i Andebn.

Grof RB. 61 (anført under Arendal K.); jfr. GN. 135.

Grǫf f., se Indl. S. 52.

i Lunkunni RB. 61 (anført under Arendal Kirke; Lunke findes paa Rektangelkartet nordlig i Arendal S.).

Lunka f., Dat. i best. Form. Navnet kan være dannet ved den i adskillige Elvenavne, men ogsaa ellers forekommende Endelse -ka af lún f., Sideform til lón f., dyb Bæk med svag Strøm, mindre Udvidelse i Bæk eller Elv, Vandpyt (se Indl. S. 66). Der gives flere Navne, som synes at høre hid, t. Ex. Lonka, liden Sø eller Elveudvidelse i Vismundelvens Vasdrag i Biri, og Lunken, Tjern paa Sydsiden af Snertingdalen i Biri, Tjern paa Grændsen af Ringsaker og Faaberg, og Tjern i Vaaler S. i Solør; disse Navne kunne dog være dannede af Formen lón. Det her omhandlede Sted ligger i Nærheden af Grorndtjernet og en Bæk, som kommer derfra; Navnet kan mulig oprindelig have tilhørt Tjernet eller Bækken. Forskjelligt fra disse Navne er et Navn Lanka f., der findes som Gaardnavn; det synes at være dannet af Adj. langr, lang. Nærmere om disse Navne se Bd. III S. 303. Thj. VSS. 1891 S. 207 ff.

Berofiall RB. 58 (nu Bærefjeld; under Døvle GN. 58, 10).

1ste Led er vistnok Kvindenavnet Bera (PnSt. S. 33); Stedet har kanske Navn efter den samme Person, efter hvem GN. 32 er kaldet. (O. R.).

GAMMELT BYGDENAVN.

Efter RB. 233 maa Hovedsognet engang have ført Navnet Angreimsherað.

Dette gamle Herredsnavn er altsaa sms. med et Navn Angreimr, som snarest har været Bygdenavn, ikke opr. Gaardnavn. 1ste Led i dette er angr m., Fjord, Vik (Indl. S. 42); det sigter vel til Tønsbergfjorden, men er antagelig at forstaa som Fællesord, ikke som Egennavn (jfr. «Gammelt Bygdenavn» under Sande Herred). 2det Led heimr forekommer i adskillige Tilfælde i Bygdenavne, som ikke tillige kunne paavises at have været brugte som Gaardnavn i Bygden (Bd. II S. 128).

11.

SEM HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Sem. Udt. *sæmm.*

Ældre Navneformer: a Sæme Ældre Borgartings Kristenret I 8. [II 16 (NgL. I 343. 358)]. [a Sæm smst. III 11 (NgL. I 367). Nyere Borgartings Kristenret 4 (NgL. II 294)].

Sæms k. og s. RB. 61. DN. II 258, 1353. 530, 1431 osv.
Sææms s. DN. I 318, 1372. [XIII 88, 1448].
Sœms s. DN. I 321, 1373. III 389, 1395.
Sæmns s. RB. 78. 79.
Semfzs s. DN. I 390, 1391.
Sæmsherad DN. II 119, 1320. III 326, 1380.
[Seem s. DN. XIII 655, 1533].
Semb 1723.

Sæmr, sammendraget af *Sæeimr, se Borre GN. 22—24. Navnet er egentlig Gaardnavn, se GN. 51, og er givet efter Gaardens Beliggenhed nær den øverste Del af Tønsbergfjorden.

SEM SOGN.

Kirken var i den katolske Tid viet til St. Olaf (RB. 61. Jfr. NgL. IV 427).

Gaardenes Navne: **1—3. Undrum nordre, mellem og søndre.** Udt. *u'nndrómm.* — a Undreimi DN. II 116, 1319 (efter Afskrift fra 1330). III 142, 1328. I 321, 1373. RB. 278 s. Vndaræim, Wnnareym DN. I 318, 1372. Vndrum 1593. Vnderum 1604.1/1, 1/1, 1/1. Vndrum nordre, mellem og søndre 1668. Undrum nordre, mellem og søndre 1723.

Er NE. S. 286 anført under Elvenavnstammen Und- og sidestillet med Gaardnavnene Undareim i Kvinnherred, Undedalen i Mo Tel. og Undeim i Time; disse Navne maa isaafald indeholde Elvenavnet dels i Gen. (Undar-), dels i Stammeformen (Und-). Da de ældste og de fleste af Formerne fra MA. for dette Gaardnavns Vedkommende have Undr- og ikke Undar- som 1ste Led, antager S. B., at Undreimr er dets rette gamle Form, og at Undr- her mulig er en Komparativform, der betyder «lavere». En saadan vilde være beslægtet med tydsk «der untere» og forholde sig til Præpositionen undir, som en lignende Form ofr- i Gaardnavnet Ofrin forholder sig til Præpositionen yfir, og som oldn. aptr, tilbage, forholder sig til Præpositionen eptir. Gaarden ligger ved Foden af Undrumaasen, og Undreimr, «den lavere liggende Gaard», maatte da have Navn efter denne Beliggenhed. Jfr. tydske Stedsnavne som Untarhova (Förstemann, Namenbuch II 2. Bearb. S. 1510).

4. Tveiten. Udt. *tvei'ten.* — i Þueitenne RB. 202. Thuettenn St. 64. Thueden 1593. Tuedenn 1604.$^1/_1$. Tuetten 1668. Tvetten 1723.

Þveit f., hvorom se Indl. S. 83, i Dat. i best. Form.

5. 6. Eikeberg vestre og østre. Udt. *ei'kebær.* — Æikabærgh DN. II 258, 1353 (øvste). III 389, 1395 (øvste). Eigeberrig St. 67 b. Egeberg 1593. Egebergh 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Eegeberg vestre med Graff og Kruge, E. østre 1668. Eegeberg vestre med Graf og Kruge, E. østre 1723.

Eikaberg, se Sande GN. 91. — Graff er opr. *Grǫf f., se Indl. S. 52. Kruge er nu GN. 57.

5, 2. Holmene. Udt. *hø̆'lmane.*

7. Eikeberg søndre. — Var endnu 1723 en Del af GN. 6.

8. Gulli. Udt. *gu'lli.* — Gullaliid RB. 62 (mellem). 202. Gulluliidh RB. 205. Gullelj 1593. Gulelj 1604.$^1/_1$. Gullelj med Rasten 1668. Gullelie med Radsteen 1723.

Gullalið, se Andebu GN. 21.

8, 9. Ødegaarden. Udt. *ø'gålen.*

9. Rastad. Udt. *ra'ssta.* — i Rastenom RB. 62. 63. Raastad 1668. Radstad 1723.

Ordet findes hist og her paa Østlandet som Navn paa beboede Steder, alm. som her urigtigt skr. Rastad for Rasta; det kan ikke være andet end den best. Form af Hunkjønsordet rǫst Af dette Ords Betydninger kan her komme i Betragtning: 1) «Vei», 2) den afledede Anvendelse af denne Betydning, som man har i heimrǫst, útrǫst (Hjemmemark, Udmark), og 3) «Mil» (Veilængdemaal). Valget mellem disse er vanskeligt, og det er ikke givet, at Navnet er at forstaa paa samme Maade overalt. I den anden af de nævnte Betydninger, der passer godt til Stedsnavne, maatte rǫst vel opfattes som forkortet Udtryk for útrǫst, Udmark. Vi have formodentlig det samme Navn i Rosta i Klæbu og som sidste Led i Halmrast i S. Land. Se Bd. III S. 222. Den ovfr. fra RB. anførte Form i Rastenom skulde synes at være best. Form i Dat. af et Hankjønsord (saaledes ogsaa Munch, Norge i MA. S. 176), og Udtaleformen Rasta kan ogsaa forstaaes saaledes (jfr. Stokke GN. 46). Men Rasta er vel her som andensteds et Hunkjønsord, og Rastenom maa da enten være at forstaa som Rastunum, Dat. Flt. i best. Form (jfr. GN. 148, 7 ndfr.), eller Formen for Dat. af Hankjønsord i best. Form maa være overført paa Hunkjønsordet.

10. Fadum nordre. Udt. *fæ'em.* — i Fadheimi RB. 204 (nørste). 206. [i Ffodine DN. XIII 655, 1533 (paat. Fadem)]. Faduim St. 64.

Fadum 1593. Fadumb 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁ (den ene kaldet Øvre F.). Fami 1605. Fadem (3 Gaarde) JN. 86. Fadem nordre med Nouff 1668. Fademb nordre med Noufven 1723.

Faðeimr, rimeligvis Sammensætning af heimr med Elvenavnet Fǫð, Gen. Faðar. Dette var, som bekjendt, det gamle Navn paa Lysakerelven ved Kristiania, og vi have det vel ogsaa i det endnu brugte Elvenavn Fâ'a i Tønset. Det kan ligeledes med større eller mindre Sandsynlighed søges som 1ste Led i Faavang, Sognenavn i Ringebu (i MA. skr. i Fodvange, i Faduangh), i Faaland i Hægebostad, i Faaberg i Jostedalen og i Faaelven, Faavandet o. fl. Navne østlig paa Bremangerlandet i Nordfjord. Magnus Olsen antager (Arkiv f. nord. filol. XXII), at Elvenavnet Fǫð er det samme Ord som gotisk faþa f., Gjerde, og at det har havt Betydningen «Gjerdet, Grændsen». Lysakerelven har saaledes øiensynlig faaet dette Navn, fordi den dannede Grændsen mellem Bergeimsherað (Bærum Herred) og Óslóarherað (Akers Herred); men det kan ikke i alle Tilfælde afgjøres, til hvilket Grændseforhold dette Elvenavn sigter, saaledes neppe her. Gaarden ligger ved en Bæk, som gaar til Aulielven. Elvenavne af Stammen garð- (Garða, Gerðr osv.) have vistnok samme Betydning som Fǫð: «den indhegnende, omgrændsende» (jfr. garðr m., Gjerde). — Jfr. GN. 15. 16. Underbruget er GN. 11.

11. Nauen. Udt. *nau'en.* — Hnawdh RB. 191. Knaudh (søndre) RB. 204. Underbrug til GN. 10 1668. 1723. Jfr. ogsaa GN. 18.

Se Hof GN. 75. Her maa Nutidsformen være Dat. i best. Form, hvis Ordet, som antaget, er Hunkjønsord. Stedet ligger paa Raet, hvis Høide her er 35 Meter, medens det ved det lidt nordligere liggende Gulli har en Høide af 60 Meter (se Helland, Jordbunden i Jarlsberg og Larviks Amt S. 132).

12. Fyldpaa. Udt. *fy̆'llpå.* — Siges i Bygden tidligere at have hedet *bŏ'gerø* og er maaske = Baughurud RB. 204. Maa være den Gaard, der 1668 og 1723 anføres som Underbrug til Nabogaarden Hasle (GN. 52).

Det nuværende Navn er et «Imperativnavn», hvorom se Indl. S. 19. — I PnSt. S. 31 antages det RB. 204 nævnte Baughurud sandsynlig at være det samme som Baugharud RB. 208. Dette kan ligesom Boberg i Berg Sml., Baugerød i Gjerpen og Baugerud i Hitterdal maaske være sms. med Gen. af Mandsnavnet Baugi, der forekommer DN. XVI, 26 (se Lind, Norskisländska dopnamn S. 115), en svagt bøiet Sideform af Baugr, hvoraf ogsaa flere norske Gaardnavne komme. Se Bd. I S. 215. PnSt. S. 31.

13. 14. Aas nordre og søndre. Udt. *ås.* — Aaß 1593. Aaß 1604.¹/₁, ¹/₁. Aas nordre og søndre 1668. Aass nordre og søndre med Gieldsteen 1723.

Áss m., Aasen. Ligger paa Raet. — Om Gieldsteen se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

15. 16. Fadum søndre og mellem. — Fadem søndre og mellem 1668. Fademb søndre og mellem 1723.

Se GN. 10.

17. Fadum Eng. Skal kaldes *æ'ngstøkke.* — Fadem Engestykke (tillagt Kirkeværgen ved Mariakirken i Tønsberg) 1668. Fadems Engestykke 1723 (ligesaa).

18. Aaleborgen. Udt. *å'lebŏrjæ.* — i Alæborghenne RB. 205. Alborg 1593. Aalborgh 1604.¹/₁. Olborrig 1605. Alleborg 1668. Aalborg med Noufven 1723.

Álaborg. Samme Gaardnavn i Eidsvold (Alaborgh DN. V 110, c. 1320; nu Aalborg). Formodentlig maa baade her og i Eidsvold en i Nærheden værende «Bygdeborg» (Indl S. 44) antages at ligge til Grund for Navnet. Nogen sikker Forklaring af 1ste Led har O. R. (Bd II S. 376) ikke havt at foreslaa; han antager det muligt, at «Borgen» paa begge Steder kunde være kaldet efter Byen Aalborg i Danmark, der maa være meget gammel (nævnes som bestaaende allerede i 11te Aarh. af Adam af Bremen IV 1) og allerede tidlig havde megen Forbindelse med Norge. Tidligere (Thj. VSS. 1882 S. 29) har han i Navnet Álaborg ligesom i Álaberg antaget 1ste Led at være áll m., der brugtes ligesom nu om en dyb Rende i Vand, om en i Farve afstikkende Stribe langs Ryggen af Dyr (opr. Betydning vel: Stribe). — Gaarden ligger ved en mindre Høide; men der kjendes intet til Spor af nogen gammel «Borg».

19. Domsengen. Udt. *dó'mmsænga.* — Dannseing DN. II 119, 1320 (efter daarlig Afskrift fra 1409). i Daumsængenne RB. 202. Domßenngh St. 63. 64 b. Damßeng 1593. Dunnßengh 1604.¹/₁. Dumseng 1605. Dombßeng 1668. Doms-Engen 1723.

Daumseng. S. B. holder Daums- for Gen. af et ellers ukjendt Ord daumr, svarende til oldhøitydsk og middelhøitydsk toum m., «Dunst, Duft, Qualm», og en Sideform til oldn. daunn m., Stank. Saaledes haves i Folkesproget Skurm i samme Betydning som Skurn, Skal (se Aasen), og i Oldn. haves skurmsl = skurn (Skal). Overgang af n til m foran s haves vistnok i endel Stedsnavne; men denne er neppe indtraadt saa tidlig, at man tør antage den i dette Navn, hvor Form med -ms findes i RB. — Jfr. Stokke GN. 35; i Donsbru haves vistnok en senere Overgang af m til n.

20. Fresti søndre. Udt. *fræ'ssti.* — a Frøysteighi RB. 62. Fristad 1593. Fredstad 1604.¹/₁. Fredste 1668. Fredssted 1723.

Frøysteigr; Nordre Fresti, som opr. har hørt sammen med denne Gaard, er Ramnes GN. 18.

21. Kjær vestre. Udt. *kjær.* — i Kiærre RB. 202 (søndre). Kiær RB. 204. i Kerre DN. II 119, 1320 (efter Afskrift fra 1409). Kier St. 63. 67 b. 1593. 1604.¹/₁. 1668. Kier vestre 1723.

Kjarr n., hvorom se Indl. S. 60. Jfr. Vaale GN. 91. Se ogsaa ved GN. 71 ndfr.

22. Vermeli. Udt. *væ'rmeli.* — Værmuliid RB. 62. 63. 204. Wermelij 1593. Wermelj 1604.¹/₁. 1668. Wærmelie 1723.

Vermulið; samme Navn har ogsaa en nu forsvunden Gaard i Egge havt (af Vermeliidh AB. 11). Navnet antages NE. S. 295 at være sms. med Elvenavnet Verma, som endnu er bevaret i Verma i Grytten og i Soknedalen (i Guldalen) og findes i flere Gaardnavne. Verma er ligesom Varma afledet af Adj. varmr, varm, og begge Navne sigte vel til, at Vandet holder sig mere frost- og isfrit end alm. Gaarden ligger ved Aulielvens nordre Hovedarm. I Sammensætning med lið kunde dog Verma mulig være det af Ross fra fl. St. i Landet anførte Fællesord Verma, der betyder: Kilde, Opkomme, som ikke fryser til om Vinteren.

23. Panne. Udt. *pa'nne.* — [i Pannw[1] RB. 191]. Pande 1593. 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Panna. Synes at maatte være panna f., Pande. stor Kjedel o. lign. Om Anledningen til et saadant Navn ved jeg imidlertid intet at sige.

---

[1] Den trykte Udgave har fejlagtig i Fannw, hvilken Form i NG. Mscr. er anført blandt «Forsvundne Navne» i dette Herred, hvor den altsaa bør slettes. Munch har (Norge i MA. S. 176) den rigtige Form.

24. 25. Grette nedre og ovre. Udt. *grætte.* — Grette 1593. 1604.¹/₁, ¹/₁. Grætte, Grette 1668. Grette nedre og ovre 1723.

*Gretta f., se Hof GN. 76. Ved den sydlige Hovedgren af Aulielven, som kommer fra Arendal S., og en Bæk, som gaar ud i denne. Hvis Navnet her egentlig er Elvenavn, har det vel været Navn paa den sidste.

26—28. Laane vestre, mellem og søndre. Udt. *låne.* — i Lanær RB. 204 (nordre, søndre og sønste). Lohne 1593. Lonne 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Laane 1605. Laane vestre, Midtlaane og L. søndre 1668. 1723.

Samme Navn i Ramnes (GN. 103) og i Vik i Sogn (GN. 79), hvor dog ingen Form fra MA. er bevaret. Det er uvist, hvorledes det er at forklare. Lanær i RB. er maaske at forstaa som Lanar, Flt. af lǫn f., som findes i Oldn. i Betydningen: Husrække, medens det nuværende Laan i Folkesproget ogsaa har andre Betydninger: Stabel (t. Ex. af Planker), lang Bygning, Hovedbygning, Hus med flere Etager, der vel ere at foretrække, hvor der er Tale om et Gaardnavn. Af dette Ord er Laanan i Tjøtta forklaret (Bd. XVI S. 62). Vokalen aa i den nuværende Udtale maa da være overført til Flertalsformen fra Entalsformen. I Bohuslen haves Navnene Lanaskipreiða, nu Lane härad, Lanaberg i Herrestad S. (RB. 229) og Lanaæid, nu Lanehed, i Bokenäs S., som maaske alle indeholde Flt. af lǫn. Efter den nuværende Udtale er det dog vel rimeligst, at den fra RB. 204 anførte Form er at læse Lánar, som da er Flt. af et Ord lán. Det er ikke umuligt, at Navnet baade her og i Ramnes er Flt. af det i Oldn. forekommende Ord lán n., men opr. f., som betyder «Laan», men ogsaa «Forlening», d. e. Overdragelse af kongeligt Jordegods. Da det gammelsvenske Ord lanærdroten (= oldn. lánardróttinn) bruges om en hvilkensomhelst Grundeier i Modsætning til hans Jordleier, er det rimeligt, at lán tidligere kan have været brugt ogsaa om Overdragelse af privat Jord, om «leiet Jord» i Almindelighed, Jord, som en har faaet til Brug mod at svare Afgift, og det kan maaske være at forstaa saaledes her. Der er sandsynligvis paa en eller anden Maade Sammenhæng mellem dette og det flg. Gaardnavn, og efter sin Formodning om Arten af denne Sammenhæng foreslaar S. B. at forklare Lánar som et ældre Hlánar, beslægtet med Adj. (h)lær, mild (om Veiret), og med Verbet (h)lána, blive mild. Navnet kunde da betegne et Sted, hvor Sneen tidlig tør. Stedet ligger ved den søndre Hovedarm af Aulielven, nær begge Armes Sammenløb, og denne Forklaring finder maaske en Støtte i Navnet Vermulíð (se GN. 22), hvis dette indeholder Navnet paa Aulielvens nordre Hovedarm; jfr. ogsaa GN. 42. I Bohuslen nævnes RB. 350 s. et Laanesnud i Forsola (nu Forshälla) s., hvor 1ste Led maaske er det af S. B. her formodede Ord *(h)lán

29. 30. Lensberg ovre og nedre. Udt. *lænnsbær.* — Læænsbergh (ovre), Læænsbærgh (nedre) RB. 62. Lænsbærgh (ovre) RB. 62. Læænsbærgh RB. 191. Lænsberg (vestre og søndre) RB. 204. Lensberg DN. XI 111, c. 1410. Lenn(s)berrigh St. 64 b. Len(s)bierg 1593. Lensberg 1604.¹/₁, ¹/₁. Lensberg ovre og nedre 1668. 1723.

Heller ikke her er Navnets ældre Form og Forklaring sikker, da Formerne i RB. kan forstaaes baade som Lénsberg (jfr. t. Ex. Væ for Ve RB. 209. Væsæter for Vésetr RB. 265) og som Lænsberg. Stedet ligger under en mindre Høide ligeoverfor Laane, paa den anden Side af Elven. Hvis Lénsberg er det rette, er 1ste Led lén n., Len, Forlening, et fra Tydsk indkommet Ord, der i Oldnorskens senere Tid fortrængte det norske Ord lán. Stedet kan have faaet dette Navn af, at det blev brugt af en Mand, som indehavde et kongeligt Len, og Navnet kan være givet under Paavirkning af Gaardnavnet Lánar, paa en Tid, da man endnu vidste, at lán kunde have Betydningen «Len»; endnu i sidste Halvdel af 13de Aarh. brugtes lán og lén ved Siden af hinanden i denne Betydning. S. B., der anser en endnu nærmere Sammenhæng mellem disse to Navne for sandsynlig, antager

derimod, at Lænsberg er den rette Form, og at dette er sammendraget af *Lænisberg og sms. med Gen. af et Intetkjønsord *Læni (*Hlæni), afledet af det under frg. GN. formodede *Lán (Hlán), med omtrent samme Betydning som dette.

31. Skollerød. Udt. *skå'llerø.* — Skolleroed 1593. Schollerodt 1604.$^{1}/_{4}$. Skollerud 1668. Skolleroed 1723.

*Skollaruð? Navnet Skollerud findes paa 6 forskjellige Steder paa Østlandet; desuden maa vel Skollevold i Vanse og Skollagarðr, Bygaard i Kaupanger i Sogn (DN. II 296, 1362), have samme 1ste Led. Skolli er i Oldn. Navn paa Ræven og findes oftere brugt som Mandstilnavn (K. Rygh S. 57). Fra denne sidste Anvendelse skrive maaske disse Gaardnavne sig. Se Bd. I S. 150.

32. Smedsrød. Udt *sme'ssrø.* — Smidzrud RB. 62. Smidtzrud 1668. Smitzroed 1723.

Smiðsruð, sms. med det gamle, først i de seneste Aarh. i Norge aflagte Mandsnavn Smed (Smiðr). Se PnSt. S. 228.

33. Tollerød. Udt. *tø'llerø.* — Tolleroed 1668. 1723.

*Tollaruð, af et Mandsnavn Tolli, rimeligvis Kjæleform af Þorleifr, eller mulig direkte af sidstnævnte Navn, jfr. den opgivne Udtale Tollerud ved Tollevsrud i Vinger (Bd. III S. 207). Dette Gaardnavn findes oftere paa Østlandet. Se PnSt. S. 254.

34. Taranrød. Udt. *tă'rănrø.* — Tharrenrødt 1604.$^{1}/_{1}$. Taranroed 1668. Tarandroed 1723.

*Þórunnarruð, se Andebu GN. 45.

34, 4. Svelterød. Udt. *svæ̆'lterø* (*-rĕ*).

Hører til de «nedsættende» Navne (Indl. S. 39 f.). Har ogsaa været skr. Svelta; jfr. GN. 128, 11.

35. Bækkevar. Udt. *bæ'kkevăr* (ogsaa opg. *-văl*). — Bechevahr 1668. Bechewahr 1723.

Endel af denne Gaard hører nu til Arendal S. i Stokke (GN. 152).

36. Rygg. Udt. *rýgg.* i Ryg RB. 63 s. [DN. XIII 88. 89, 1448]. DN. I 763, 1519. Rygh St. 67 b. Røg 1593. Røgh 1604.$^{1}/_{1}$. Rygh med Thvetterud 1668. Ryg med Tvetteroed 1723.

Ryggr m., hvorom se Indl. S. 72. Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

37. Tveitan. Udt. *tvei'tann.* — i Þueitum RB. 204. Thueden 1593. Thuedenn 1604.$^{1}/_{1}$. Tuetten 1668. Tvetten 1723.

Þveitar, Flt. af þveit f. (se Indl. S. 83).

38—40. Hesby mellem, nordre og nedre. Udt. *hæ'ssbý.* — a Hestby RB. 61. 62. 63 (sønste). Heßby St. 67 b. 1593. Hesßby 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Hæßbye mellem, nordre og nedre 1668. Hestbye mellem, nordre og nedre 1723.

Hestbýr, Hestgaarden; ogsaa i Finnø (GN. 15) har dette Navn faaet samme Nutidsform.

41. Askehaug. Udt. *å'sskehau.* — i Askuhaugi (nordre, vestre og søndre) RB. 204. Askehoffe 1593. Asckehouff 1604.$^{1}/_{1}$. Aschehoug 1668. Adschehoug 1723.

*Qskuhaugr, Askedyngen. Gaardnavn ogsaa i Aas og i Øier (paa sidste Sted nu forsvundet. men omtalt i adskillige Breve fra MA.). Efter Skrivemaaden Askuhaugr og Auskuhaugr synes der ikke at kunne være Tvivl om Oprindelse og Betydning; men det er ikke klart, i hvilken Mening Ordet er blevet Gaardnavn. Ved Gaardene dannedes der i Fortiden, da der fyredes paa aaben Arne, selvfølgelig vældige Dynger af den udbaarne Aske. Skulde man tildels have ført disse Askedynger ud paa Jorderne for siden at sprede dem til Gjødning, og en saaledes paa et Jorde oplagt Askedynge have givet Ophav til Stedsnavnet? Se Bd. II S. 68.

42. Tem. Udt. *tæmm.* — Them 1593. Themb 1604. 1668. Temb 1723.

Naar ikke ældre Former foreligge, kan dette enestaaende Navn ikke med fuld Sikkerhed forklares, da man ikke kan vide, om det i gammel Tid har havt T- eller Þ- i Fremlyden. Hvis det har været skr. med T-, er det vel et opr. *Táeimr, Sammensætning af heimr med tá n., Vei, aaben Plads (hvoraf bl. a. «Fortog» forklares). Gen. af dette Ord forekommer mulig i Sammensætning med vin (Taasen i Aker, i Tossini RB. 300; Teisen i Aker, Tesinn DN. II 131, 1324; Tesen i Nes Rom., i Tesini RB. 306; Tossene i Bohuslen, skr. Tossinar i Gen. RB. 376). *Táeimr vilde vistnok være blevet sammendraget til *Tæmr, med nuværende Udtale Tæmm, ligesom *Háeimr til Hæmr, se Hof GN. 30. Hvis Navnet har havt Þ- i Fremlyden, synes det at maatte komme af þá f., sneløs og ufrossen Jord, og at betegne et Sted, hvor Sneen ikke pleiede at ligge længe. I dette Tilfælde kan dette Navn mulig sammenlignes med Laane (GN. 26—28), som ligger ganske i Nærheden, og med det gamle Bygdenavn Læmr, der kan være sms. med Adj. lær (hlær), mild, varm (Bd. II S. 304).

43. Aulerød. Udt. *au'lerë.* — Aulinærud RB. 205. Wlenrøed 1593. Wllenrød 1605. 1668. Ullenrøed 1723.

Aulina(r)ruð, Sammensætning af ruð med Gen. af Gaardnavnet Aulin, hvorom se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. Om Gen. af Gaardnavne sms. med vin se Indl. S. 86. Har alm. været skr. Ullenrød, i hvilken Form altsaa det gamle -n er bevaret.

44. Vik. Udt. *vík.* — Viik RB. 204. Wigh 1593. 1604.¹/₁. 1668. Wiig 1723.

Vik f.; ligger et Stykke fra den inderste Del af Tønsbergfjorden, men har maaske sit Navn efter en Indbugtning i Terrainet (Indl. S. 85).

45. Manum med Torp. Udt. *ma'nómm* (ogsaa opg. *-åmm*). *tørp.* — i Munamare [i Originalen skr. -ar̄] RB. 204. Mannum 1593. 1604.¹/₁. Manum 1605. Mannum med Torp 1668. Mannumb med Tottestad 1723.

¹) Munhamarr. Sidste Led er hamarr (Indl. S. 53); det første maa vel være oldn. munr m., Attraa, Lyst. Navnet kunde maaske betegne en Hammer, hvorfra man havde en tiltalende Udsigt; det kan vel isaafald sammenlignes med det paa fl. Steder forekommende Vilberg, der et Par Gange i MA. findes skr. Viljaberg; dette kan være sms. med vili m., Attraa, Glæde, og sigte til det samme. I Nutidsformen Manum er -un blevet til -an ligesom i Tanum, af Túneimr, og i Haneborg, af Húnaborg, osv., medens sidste Led som saa ofte er afkortet til -om (se Thj. VSS. 1882 S. 33). Et herfra forskjelligt Navn er Manem i Inderøen, skr. af Maneime AB. 5. — ²) Þorp n., se Indl. S. 82. — Om Tottestad se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

46. Aker. Udt. *a'ker.* — Akr (henført til Stokke S.) DN. II 144, 1329. Aker DN. II 530, 1431. Akær DN. III 466, 1419 (efter

Afskrift fra 1440). III 597, 1453. Aggerȝem St. 68. Agger 1593. 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Akr m.; se Indl. S. 41.

46, 4. Løkeberg. Udt. *lø'kebær.*

Vel et nydannet Navn.

47. Eldre. Udt. *æ'llre.* — i Øldrine RB. 205. Eldrinæ (Akk.) DN. III 466, 1419 (efter Afskrift fra 1440). Ældrine (Akk.) DN. II 530, 1431. i Ælderøynæ DN. III 597, 1453. Ellderen 1593. Eldrenn 1604.¹/₁. Elldring 1605. Eldren med Wiringen 1668. Elderen med Wiringen 1723.

Eldrin, Øldrin, Sammensætning med vin. 1ste Led kan være Stammen alr- i Trænavnet ǫlr, Gen alrar. Older, Or (jfr. t. Ex. Espin af Trænavnet ǫsp), eller mulig elri n., Samling af Oretræer, Orelund. I begge Tilfælde maa d i de gamle Former være indskudt mellem l og r for at lette Udtalen, som nu i Trænavnet Older. — Om Wiringen kan jeg ingen Oplysning give. «Der kjendes noget, som heder *fi'ringen.*» (NG. Mscr.).

48. Bjelland. Udt. *bjæ'llann.* — Biellenn 1593. Bielden 1604.¹/₁. 1605. Biellan 1668. Bielland 1723.

Dette Navn forekommer denne ene Gang i dette Amt og ligeledes en Gang i Bratsberg Amt, men er hyppigt i Amterne fra og med Lister og Mandals Amt til og med S. Bergenhus Amt. Navnet findes dog intetsteds i en saa gammel skriftlig Overlevering, at den sikkert viser Navnets Oprindelse. Bjelland i Holt Ned. skrives i 15de Aarh. Bialland, og dette er efter al Rimelighed opstaaet af oldn. *Bjárland, hvori 1ste Led er bjár, Gen. af bœr m., Gaard. Denne Lydudvikling er sikker i Gaardnavnet Bjella i Aal Hall., opr. Bjárlár, skr. a Biarlaam DN. II 88, 1310. I Bratsberg Amt er *Bjárland i flere Tilfælde i Nutidsform blevet til Bjaaland.

49. Hogsnes. Udt. *hå'kksnes.* — Hoffsnis 1593. Hoffsnes 1604.¹/₁. Hogȝnes 1668. Hogsnes 1723.

*Haugsnes; af haugr m. og nes n. Neset er ved Tønsbergfjorden.

50. Smørberg. Udt. *smö'rbær.* — [Fornm. s. VIII 260. 431. IX 299]. Smorberg 1668. 1723.

*Smjǫrberg; vistnok «rosende» Navn (Indl. S. 39), sigtende til Jordens Godhed.

51. Jarlsberg. — Gammelt Navn: Sæheimr. Konungis Sem DN. I 817, 1352. [Konss Sem DN. XV 698, 1547]. Jarelsberg Residentz med Søndre Tomb, Kielde, Del af Kappeløen, Kiernes og Ulden; videre derunder hørende Teielhaugen, Søndre Hasle, Nordre Tomb med Schierpe, Kiernes, Kappelbachen, Ramdahl Eng og Skov, Kaldnæs Eng og Skov, Muncheløchen samt Øde Smidsrød og Lindholmen i Nøttere 1723.

Om Navnet Sæheimr se under Herredsnavnet. Denne Gaard var som bekjendt Kongsgaard paa Bjørn Farmands Tid. Den ligger paa Østsiden af Aulielven, den anden Hoveddel af den nuværende Jarlsberg Hovedgaard, Auli (hvorom se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning), paa Elvens Vestside. Navnet Jarlsberg forekommer ifølge Kraft (Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 726) første Gang i 1680. — Om Underbruget Søndre Hasle se under GN. 52; Ramdahl, Kaldnæs og Lindholmen høre til Nøtterø Herred (GN. 129. 130. 136); Teielhaugen, nu paa Kartet Teglhagen, ligger lige ved Slotsberget i Tønsberg; Øde Smidsrud maa være en af Gaardene GN. 3. 5. 7. 8 i

Nøtterø; Beliggenheden af Muncheløchen kjendes ikke (se Kraft, I S. 736); om de øvrige Underbrug se under «Forsvundne Navne» ved dette Herreds Slutning.

51, 2. Kongs-Eik. Udt. *kå'ngseik.* — Konnunghs Eik DN. VI 462, 1431 (efter Afskrift fra 1584). Kongƀeegh 1668 (var da en til Lagstolen liggende Engeslette). — Ligger i Slagen Sogn og bruges under Præstegaarden (GN. 81).

Konungs-Eik, opr. en Plads ved Gaarden Eik (GN. 82—84); Tillægget Konungs- betegner Stedet som hørende til Kongens Gods. Laa en Tid til Tønsberg Lagstol, henhørte siden under det grevelige Len uden dog at høre til Jarlsberg Hovedgaard og blev 1739 af Greven anvist Sems Sognepræst til Bolig (se Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 731 f.).

52. Hasle. Udt. *ha'ssle.* — i Hatlo (nordre og søndre) RB. 204. Haƀle 1593. Hasƀle 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Haƀle nordre med Boffuerud 1668. Hassele nordre med Bougeroed 1723. — Søndre Hasle, der endnu 1668 opføres som selvstændig Gaard, er gaaet ind under GN. 51. — Med Hensyn til Bogerød jfr. GN. 12.

***Hasla f., opr. Elvenavn, hvorom se Ramnes GN. 133. Ved en Bæk, som gaar til Tønsbergfjorden forbi Jarlsberg Hovedgaard. Se NE. S. 93.**

53. Rise. Udt. *rí'se.* — i Risom RB. 204. Riƀe 1593. Risƀe 1604.$^1/_1$. Riƀe 1668. Riisse 1723.

***Rísar, se Stokke GN. 125.**

54. Emmerød. Udt. *æ'mmerø.* — Æmesrud RB. 62? Emmerøed 1723 (først skyldsat da, i sin Tid udgaaet fra den daværende Sem Præstegaard, som var forskjellig fra den nuværende).

Foimodes PnSt. S. 66 at være et opr. *Emundarruð, sms. med Mandsnavnet Emundr (vel en senere Form af Øymundr), der fra det 14de Aarh. af findes brugt temmelig ofte paa Østlandet. Dette Mandsnavn findes sikkert som 1ste Led i 4 nu forsvundne Gaardnavne paa -ruð. Hvis Æmesrud i RB. virkelig betegner denne Gaard, hvad der synes rimeligt, kan Navnet imidlertid ikke være sms. med Emundr. Æmes- staar vel for Elmis-, Gen. af elmi n., Samling af Almetræer (jfr. Skoger GN. 74. 75). Genitivendelsen -s kan være bortfaldet i senere Tid, som t. Ex. i Lofterød, Nøtterø GN. 106, der er skr. Lofzrud RB. 185, eller Emmerød kan mulig være opstaaet af *Elmiruð, der kan have været brugt som Sideform til *Elmisruð.

55. 56. Berg nordre og søndre. Udt. *bærj.* — Bærgh RB. 62. 182 (nørste). 191 (nordre midtre). i Midhbergi RB. 205. Berg 1593. Bergh 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Berg nordre og søndre 1668. 1723. — Under Berg søndre indgaaet Berg mellem, der efter Matrikelen af 1668 og 1723 var egen Gaard, og Lille Berg, i sin Tid udgaaet fra Mellem Berg (særskilt skyldsat 1723).

Berg n., se Indl. S. 43.

57. Kruke. Udt. *krú'ke.* — Kruge St. 67 b. 1668 og 1723 (da Underbrug til GN. 5).

Dette Gaardnavn er temmelig udbredt; det findes foruden her i Vaage, i Øier, i Ø. Eker, i Tjømø, i Hedrum og i Leksviken. Gaarden i Hedrum er nævnt i MA., skr. i Kruku RB. 49 (jfr. DN. XIII 41 paat.). Man kunde til Forklaring maaske tænke paa en af de Betydninger, hvori Kruk m. og Kruka f. anføres brugte hos Ross: Rummet mellem to sammenholdte Hænder, Haandfuld, den nederste Baandsamling paa Kornstøren. K. Rygh holder Bd.

XV S. 49 Gaardnavnet for at være et opr. Elvenavn; men her er imidlertid intet Vandløb i Nærheden uden det under GN. 52 omtalte, og ved Kruke i Tjømø kan der ikke være Tale om Vandløb. Af de nævnte Gaarde skrives den i Ø. Eker i RB. 92. 258 Kluka; det er derfor muligt, at Gaardnavnet Kluke, som forekommer i Vang Hdm., i Biri og i Gjesdal, i Virkeligheden er samme Navn. Se Bd. III S. 83. IV, 1 S. 85.

58. 59. Fresje søndre og nordre. Udt *fræ̀ssjæ.* — i Fresiom DN. III 326, 1380. a Fresium DN. I 390, 1391. RB. 194. Fressie DN. IV 105, 1555 Fresse 1593. Fridzø 1604.¹/₁, ¹/₁. Friitzø 1605. Fridtzoe søndre og nordre 1668. Fredsøe søndre og nordre 1723.

Fresjar. Navnet findes ogsaa i Rygge (Fresjer, skr. i Fresiom RB. 517) og i Hedrum (GN. 12). Det synes rimeligt, at fres her er en Sideform af fles f., Skjær; dette Ord maatte da tænkes brugt om Bergknatter, der rage frem af Jordmark, ligesom man finder sker n. brugt i samme Mening. Forklaringen støttes derved, at man finder Gaarden i Hedrum skr. i Flæsiom paa et enkelt Sted. Navnet har her alm. været skr. Fritsø, der ved Gaarden i Hedrum er blevet Matrikelens Form for Navnet. Se Bd. I S. 345.

60. Barkaaker. Udt. *bæ̀rkåker.* — Barckagger 1593. 1604.¹/₁. Barckager 1605. Barchagger 1668. 1723.

Vistnok opr. *Barkakr og samme Navn som det svenske Stedsnavn Barkåkra i Bjäre härad nord for Engelholm, som i 1333 findes skr. in Barkakræ (lat.), Svensk Dipl. IV 303. 1ste Led synes ikke at kunne være andet end bǫrkr m., Gen. barkar, Bark. Hvad en Sammensætning af dette Ord med akr, Ager, kan sigte til, ved jeg imidlertid ikke.

61. Sverstad. Udt. *svæ̀lsta.* — Swerdzstadh RB. 63 s. Suarstadt St. 67 b. Suerstad 1593. Suerdstad 1604.¹/₁. Suerstad 1668. Sverstad 1723.

Om dette Navn se under Strømmen GN. 22. Denne Gaard ligger ved en Bækkekrumning.

62. Brekke vestre. Udt *bræ̀kke.* — i Brekko RB. 198. Brecke 1593. 1604.¹/₁. Breche med Ormøe 1668. Breche med Ormøe, Tottestad og Fredsøe 1723.

Brekka f., Bakke. — Ormøe maa være Ormø i Syd for Vallø. Om Tottestad se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning. Fredsøe er GN. 58. 59. — Brekke østre er GN. 138.

63. Skotte. Udt. *skå̀tte.* — Schotten 1604.¹/₁. Skotte 1605. 1668. 1723.

*Skotta f.; findes som Gaardnavn hist og her, paa et Par Steder skrevet saa allerede i MA. Betydningen usikker, neppe at sammenstille med skot n. (Indl. S. 75). Se Bd. III S. 229.

64. Rosland. Udt. *rø̀sslann.* — Røysuland RB. 182. Røysæland (søndre) RB. 198. Røslandt DN. VII 518, 1547. Ryßland 1593. Rydzland 1604.¹/₁. Røsland 1668. Røesland 1723.

*Røysaland, ofte forekommende Navn fra Kristianiafjorden til Søndhordland; sms. med Gen. af røysar (hrøysar), Hunkjønsord i Flt., Stenrøs (Indl. S. 72).

65. Sanderød. Udt. *sàndrē.* — Sandarud RB. 64. Sannderrudt St. 68. Sanderøed 1668. 1723 (da Underbrug til GN. 70).

Sandaruð. 1ste Led Gen. Flt. af sandr. m, Sand.

66. 67. Jareteigen søndre og nordre. Udt. *jâ'reteien.* — Jarteyen søndre og nordre 1668. Jareteien søndre og nordre 1723.

*Jaðarteigr, Sammensætning af teigr m. (Indl. S. 81) med jaðarr m., Kant, Rand (Indl. S. 59). Gaarden ligger oppe paa Raet mellem Hovedveien og Raets indre Skraaning. Jfr. under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

68. Huseklep. Udt. *hû'seklæpp.* — Hußeklep 1593. Hußeklep 1604.¹/₄. Huseklep 1668. Huusseklep 1723.

*Húsakleppr, sms. med kleppr m., her vistnok brugt om en Fjeldknat (Indl. S. 60). 1ste Led henpeger her som i mange andre Navne paa, at Stedet har været beboet (Indl. S. 57).

69. Tangsrød. Udt. *ta'ngsrĕ.*

Har tidligere hørt sammen med Tangsrød i Borre. (GN. 56).

70. Myre. Udt. *mý're.* — Myre 1593. 1604.¹/₁. Myre med Sanderøed 1668. Myhre med Sanderøed 1723.

*Mýrar, Flt. af mýrr f. (Indl. S. 68).

71. Kjær søndre. Udt. *kǣr.* — i Kierre (sønste) DN. VIII 325, 1444. Ker DN. IX 276, 1445. Kier 1593. Kier søndre med Gullerøed 1668. 1723.

*Kjarr n. Resten af denne Gaard hører til Borre Herred (GN. 3), jfr. GN. 21.

SLAGEN SOGN.

Sognets Navn: Slagen. Udt *sla'gen.*

Ældre Navneform: Slagn (Gen. Slagns), i Slagne RB. 63. 71, 191. DN. IV 170, 1330. VI 157, 1333. III 335, 1382 osv.

Slagn m. eller n. Forekommer ogsaa (i Nutidsform Slang) i Skjeberg, der som Gaardnavn (GN. 121. 122), medens det her kun er kjendt som Bygdenavn, uden at dette dog beviser, at det ikke ogsaa her opr. har været Gaardnavn. Betydningen er usikker. Navnet staar maaske i Forbindelse med Verbet slagna, der i Oldnorsk betyder: springe, skvætte ud af et Kar, men i Folkesproget har Betydningen: slaa sig, blive lidt fugtig, hvilken Betydning vel maa være gammel; det kunde da sigte til fugtig Jordbund. Mulig har man et af slagn afledet Hunkjønsord slegna som 1ste Led i Gaardnavnet Slengebraate i Askim, hvis dette Navns gamle Form er Slegnubroti (se derom Bd. I S. 39). Om mulig Sammenhæng med Stedsnavnet Slœgna(r)dalr se under Andebu GN. 62. 63. — Kirken var i den katolske Tid viet til den hellige Botolf (RB. 63). Egen Præst nævnt DN. IV 170.

Gaardenes Navne: **72. Gullerød.** Udt. *gu'llerø.* — [Gulffuerod DN. XVI 4, 1320 (efter Afskrift fra 1555)?]. Gullerrødt St. 67 b. Gullerød 1593. 1604.¹/₄. Gullerøed 1668. 1723.

*Gullaruð, af Mandsnavnet Gulli. Se PnSt. S. 102.

73. Lestestad. Udt. *læ̀sstesta.* — i Læistastadom RB. 64. Lestestad 1668. 1723.

L e i s t a s t a ð i r. Man har adskillige Navne, hvis 1ste Led er L e i s t-, L e i s t a-, og som kunde komme af l e i s t r m., der i Oldn., ligesom endnu i Folkesproget, brugtes i Betydning af Sok, Strømpefod. De fleste af disse Navne sees at have betegnet Høider, og det kan jo godt tænkes, at l e i s t r er brugt i Navne paa saadanne efter deres Lighed med en menneskelig Fod: «Læsten» findes virkelig endnu som Fjeldnavn paa et Par Steder (Godøen paa Søndmør og Grisvaagøen i Aure). Se Bd. II S. 4. III S. 10. Denne Forklaring kan passe vel paa Gaardnavnet Lesteberg (paa 3 Steder, tildels skr. L e i s t a-b e r g i MA.) og maaske paa nogle andre Navne, og O. R. har ogsaa anseet den som mulig ved dette Navn; det synes dog ikke, at der her er nogen Høide, hvorefter Stedet kan være benævnt. Paa Island findes l e i s t r en Gang brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 42); maaske kan Ordet have været brugt saaledes ogsaa i Norge og 1ste Led i dette Gaardnavn skrive sig fra saadan Brug.

74. Skibrek. Udt. *sjì'brækk.* — Skibbeck 1593. Schebrecke 1604.$^{1}/_{4}$. Schiebreche 1668. Schielbræche 1723.

Gaardnavnet Skibrek forekommer foruden her ogsaa i Haug S. i Ø. Eker samt i Heggen S. og i Nykirke paa Modum; Skibrekken findes i S. Aurdal. Gaarden i Heggen S. skrives RB. 29 i S k y r b r æ k k o. Her er vel Navnet opr. *S k e i ð b r e k k a eller *S k e i ð i b r e k k a. S k e i ð (i) kan være blevet til Ski-, jfr. Gaardnavnet Ski i Skiptvet (GN. 79) af opr. S k e i ð (S k e i d h RB. 264) og Gaardnavnet Ski i Ski Sogn, Kraakstad, af opr. S k e i ð i (S k e i d i RB. paa fl. St.). Navnet bliver altsaa det samme som Skeibrok i Vanse, i MA. skr. S k e i d b r e k k a. Ogsaa Skibrekken i S. Aurdal er vistnok at forklare paa samme Maade, og ikke som Bd. IV, 2 S. 223 antaget. Om s k e i ð og s k e i ð i n. se Indl. S. 75; her sigtes vel til Raet, paa hvilket Gaarden ligger, jfr. Forklaringen af Gaardnavnet Skjee i Stokke.

75. Høiføt. Udt. *høì'føtt.* — Høyfoedt 1668. Høifødt 1723.

O. R. antager (NG. Mscr.), at Navnet kan være opr. *H ø y f i t, af h ø y, Hø, og f i t f., frodig Græsmark, især ved Sø eller Elv; her er dog intet Vandløb ved Stedet. Overgangen af i i f i t til ø maa vel skyldes Indvirkning fra 1ste Stavelse.

76. Langerød. Udt. *là'ngerĕ.* — Langarud RB. 204. Langeroed 1668. 1723.

L a n g a r u ð, den lange Rydning.

77. 79. Rakkaas nordre og søndre. Udt. *rà'kkås.* — i Rakaase RB. 198. 205. Rachaas nordre og søndre 1668. 1723.

Efter den nuværende Udtale synes det rimeligst, at Navnets gamle Form er *R a k k á s s. Ved 1ste Led kan man tænke paa r a k k i m., Hund, neppe paa r a k k r, rank, lige opstaaende. Hvis Formen R a k á s s i RB. er den rigtige, kan 1ste Led være r a k r, lige, ret, eller r a k n., hvad der ligger løst tilbage, efterat Høet er samlet i Bundter, og som da maa sammenrages (Fritzner). Jfr. Rakbjørgen i Melhus, hvis Forklaring er lige usikker (Bd. XIV S. 280).

78. Stuverød. Udt. *stù'verĕ.* — Stwfuarud RB. 202. Stueroed 1668. 1723.

S t ú f a r u ð, se Strømmen GN. 35.

80. Bruserød. Udt. *brù'serĕ.* — Brusarud RB. 61. Brußeroed 1668. Brusserud 1723.

B r ú s a r u ð, se Sande GN. 132.

81. Præstegaarden. Kaldes *lø'lte.* — Lørtte St. 67 b. 1668. Lørdte 1723. — Jfr. GN. 51, 2.

Maaske samme Navn som Lorta i Biri, af Lort: Smuds, Dynd, Søle; Navnet har vel isaafald sin Grund i sumpigt Jordsmon. Da Stedet ligger ved en Bæk, kan man ogsaa tænke paa det under «Forsvundne Navne» i Botne ved Lortoteigr nævnte Elvenavn Lorta.

82. Lofs-Eik. Udt. *lå'ffseik.* — i Eik i Loftsgaardenom DN. VI 462, 1431. Lofftzeik smst. (efter Afskrift fra 1584). Egh 1604. $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Lofftseeg 1668. Lofs Eeg 1723.

Eik f., se Strømmen GN. 20. Man skulde nærmest tro, at Betegnelsen af Gaarden som Lopts-Eik har sin Forklaring i, at denne Part af den opr. Gaard Eik (jfr. GN. 83. 84) er kaldet efter en Eier af Navnet Loptr (hvorom se under Hof GN. 81), ligesom dette er antaget om Lopts-Brár i Ramnes (GN. 29). Efter den ene af de ældste Former synes det dog muligt, at Lopts-Eik er et kortere Udtryk for Loptsgarðr i Eik, og Loptsgarðr er vistnok som Gaardnavn sms. med Fællesordet lopt n., Bygning paa to Stokværk, ikke med Mandsnavnet Loptr (se PnSt. S. 296).

82, 5. Askerydningen. Udt. *a'sskerønningen.*

82, 23. Lovberg. Udt. *lø'bær.*

83. 84. Eik mellem og søndre. Udt. *eik.* — a Æik RB. 63. 303. Egh 1593. Eegh mellem og søndre 1668. Eeg mellem og søndre 1723.

Eik, se GN. 82.

84, 15. Kjonelokken. Udt. *kǫ̈'neløkka.*

Af Kjona f, Tørreindretning til Korn, oldn. kylna.

85. 86. Velle søndre og nordre. Udt. *væ'lle.* — i Vælli RB. 205 (nørste, vestre og søndre). Wellj 1593. Velde 1604 $^1/_1$, $^1/_1$. Welde 1605. Welde søndre og nordre 1668. Wælde søndre og nordre 1723.

Velli, Dat. af vǫllr, Vold, Græsslette.

85, 3. Pletten. Udt. *ple'tten.*

Ogsaa skr. Trættepletten; om Trætte- i Stedsnavne se Skoger GN. 78.

87. Undeberg. Udt. *u'nnebær.* — i Vndaberghi RB. 205. Wnneberg 1593. Vnneberg 1604.$^1/_1$. Wnneberg 1668. Unneberg 1723.

*Undir Bergi, under Bjerget, «Præpositionsnavn», se Indl. S. 16. Præpositionen sees her som ikke sjelden ellers allerede i MA. at være voxet sammen med Hovedordet til ét Ord, der igjen har faaet Præpositionen i foran sig.

88. Basberg søndre. Udt. *ba'ssbær.* — Baldzberg RB. 205 (nordre og søndre). 79. Baldraasberg DN. II 119, 1320 (efter daarlig Afskrift fra 1409). Baßberrig St. 72 b. Beßbierg, Baßbierg 1593. Baßbergh 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_4$. Basberig 1605. Baßeberg søndre 1605. Basseberg søndre 1723.

Synes at være *Baldrsberg, af Gudenavnet Baldr. Der gives endel Stedsnavne, som komme eller kunne formodes at komme af dette Gudenavn; sikrest er vel Balleshol i Nes Hdm. (a Balldrshole DN. I 274, 1356. a Baldissole DN. I 240, 1358), Balleseim i Fuse, Balsnes paa

Hitteren (Balldrsnes DN. II 208, 1342. Baldaznes AB. 61). I flere andre Tilfælde tænker O. R. paa Forklaring af et Mandsnavn Baldrekr, hvorom se Stokke GN. 105. Jfr. GN. 95. 96 ndfr.

89. Haug-Basberg. Udt. *hau'bassbǽr.* — Baβeberg 1668. Houg-Basseberg med Øde Illebreche 1723.

90—92. Basberg nordre, mellem og lille. — Baβeberg nordre, Baβeberg (d. e. GN. 91. 92) 1668. Basseberg nordre, mellem og søndre 1723.

93. 94. Ilebrekke søndre og nordre. Udt. *í'lebrække.* — i Ilæbrekko RB. 205 (lille). 193. i Ylæbrekko DN. III 304, 1375. Illebreck St. 64. Illebrecke St. 67 b. Illebreck 1593. Illebrech 1604. $^1/_1$, $^1/_1$. Illebreche søndre og nordre 1668. 1723.

Ílabrekka, hvor 1ste Led synes at være íli, en Sideform af Hankjøn til íla f., Kilde, opspringende Vandaare (Indl. S. 59). Om Former af Stedsnavne, efter hvilke en Sideform íli synes sikker, se Bd. 1 S. 105.

95. 96. Hassum søndre og nordre. Udt. *ha'ssómm.* — Hadzhæim BB. 191 (norste). 205. Hazeim RB. 194. Hassem DN. IV 106, 1555. Haβimb 1593. Hasβimb 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Haβemb søndre med Wraalsrød, Haβemb nedre 1668. Hassem søndre og nordre 1723.

Hadseimr. Er Nabogaard til Basberg-Gaardene, og man fristes derfor til i 1ste Led at søge Gudenavnet Hǫdr. Hads- kan imidlertid ikke i et saa gammelt, med heimr sms. Navn være at forstaa som nogen senere Sideform til dette Gudenavns regelrette Genitivform Haðar. S. B. har meddelt mig følgende Formodning om Navnets Forklaring: «Hadseimr kunde mulig indeholde et Gudenavn *Haðr, Gen. Haðs, som har været nær beslægtet med Hǫðr, Gen. Haðar, og som opr. har betegnet en krigersk Gud; jfr. Stammen haþu-, hadu-, Kamp. Denne Formodning kunde mulig støttes ved følgende. Baade paa den norske Aagedal-Brakteat og paa Brakteaten Nr. 79 hos Stephens (fra Jylland) forekommer i en Indskrift med de ældre Runer Runegruppen tiad. Denne har jeg i «Norges Indskrifter med de ældre Runer» I S. 551 tolket som en Tiltale til Guden Ty, Vokativ ti med et Tilnavn -ad, mulig for *had, af en Stamme *hada-, krigersk. Nom. *Haþaʀ.» En tidligere, i S. Bugge, Studier over de nord. Gude- og Heltesagns Oprindelse I S. 277 fremsat Formodning om, at 1ste Led er Haðr i Betydningen: en Hadelænding, eller brugt som Mandsnavn, er betænkelig af den Grund, at Personnavne eller Tilnavne ikke ellers sikkert kan paavises i Sammensætning med heimr (se Indl. S. 54). Man kan dog maaske tænke paa den under Sande GN. 58 omtalte Stamme Hað- af ubekjendt Betydning. Wraalsrød er maaske opr. *Róaldsruð, af Mandsnavnet Róaldr; jfr. PnSt. S. 205.

95, 9. Myren. Udt *mý'ra.*

95, 14. Brekke. Udt. *bræ'kke.*

96, 3. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

97. Horgen. Udt. *hǫ̈'rje.* — i Horghine RB. 198. i Horgini RB. 231. i Haurghin DN. XI 18, 1318 (efter Afskrift fra 1441). Hargen 1593. Horienn 1604.$^1/_1$. Horien 1605. Horgen med Øde Horgen og Kerβrød 1668. Horgen med Øde H. og Kuursrøed 1723.

Hǫrgin, sms. af hǫrgr m. og vin. Om Betydningen af hǫrgr i Stedsnavne se Indl. S. 58. Gaarden ligger i Nærheden af GN. 88, og der er vel da Sandsynlighed for, at Ordet her sigter til hedensk Gudsdyrkelse; jfr.

mulig ogsaa GN. 95. Navnet findes ellers i Tune, i Frogn, paa to Steder i Nes Rom., i Vaage, i Gran og i N. Eker. Se Bd. II S. 78. — Underbruget er det under «Forsvundne Navne» anførte Coolsrud.

97, 5. Indlaget. Udt. *i'nnlage.*

Se Sande GN. 105, 1.

98. 99. Bø søndre og nordre. Udt. *bø.* — Bø 1593. Boe 1604.¹/₁, ¹/₁. Boe søndre og nedre 1668. B. søndre med Øde Horgen, Bøe nordre 1723.

*Bœr m., Gaarden (Indl. S. 47).

100. Klokkeraasen. Udt. *klå'kkaråsen.* — Klocheraaßen 1668. Klocheraassen 1723.

Har ifølge Navnet været Klokkergaard eller tilhørt en Klokker.

101. 102. 104. Roberg søndre, østre og vestre. Udt. *rő'bǣr.* — Rughaberg DN. VI 157, 1333. 219, 1349. Rughabærgh RB. 63 (nordre øvre). DN. VI 386, 1395 (nordre øvre). Rugheberg DN. V 287, 1400 (nordre). Rageberrig St. 67 b. Robierg 1593. Robergh 1604.¹/₁, ¹/₁. Roberg søndre, østre og vestre 1668. Roeberg søndre, R. østre med Schaaer og R. vestre 1723.

Vel sms. med Plantenavnet rugr, Rug. Da Gen. Flt. af et saadant Ord neppe passer i en Sammensætning, staar vel Rugha- for Rughar-, Gen. Ent. Ellers synes i Sammensætninger kun Stammeformen Rug- at forekomme (jfr. dog af Rogamyre under «Forsvundne Navne» i Borre).

101, 11. Skjolden. Udt. *sjå'llen.*

*Skjǫldr m., Skjold. Dette Ord har været adskillig brugt i Stedsnavne. Det forekommer oftere som Navn paa Fjelde, Skjær og Grunde i Søen. Som Gaardnavn har man det i ubestemt Nominativform, Skjold, i Ryfylke (Sognenavn), i Ølen S. i Fjelberg (nu forsvundet Navn), i Etne og i Manger, samt i Sammensætningen Aareskjold i Høiland, endvidere som Pladsnavn i Gran. I best. Form, Skjolden, findes det, foruden her, paa Eker, i Lyster og i Vistdalen i Nesset, samt som Pladsnavn i Gjerpen. I ubestemt Flertalsform, Skjolde, i Tysnes og i Dverberg; i best. Flertalsform maaske i Skjellan i Børseskognen. I Dativform, Skjelde, Skjelle, Skille, i Fane (men her skr. i Nominativformen Skjold), paa Voss og i Flatanger og sandsynligvis i Skogn og i Brønnø. Desuden forekommer det i mange Afledninger og Sammensætninger, af hvilke den hyppigste er Skjaldbreiðr, hvorom se Stokke GN. 78. Ved Stedsnavnene er vel oftest tænkt paa Lighed i Form med et Skjold: en bredt udstrakt, fladagtig Situation. Tildels er Navnet dog vist taget fra en Høide, hvorpaa en saadan Sammenligning passer, og paa eller ved hvilken Gaarden ligger; her sigter det maaske til den Høide, paa hvilken GN. 101—104 ligge. Den afledede Betydning: Flek (Plet, som skiller sig ud fra Omgivelserne) kan vel ogsaa tildels ligge til Grund. Se Bd. I S. 47.

102, 11. Skara. — i Skorom RB. 182. Underbrug 1723.

Ser efter Nutidsformen ud til at være Skarar, Flt. af skǫr f.; blandt dette Ords Betydninger maa vel særlig «Trin i en Trappe» komme i Betragtning, hvor det findes som Stedsnavn. Samme Nutidsform haves i Grue og paa Eker (jfr. Bd. III S. 260); dog skrives Skara i Haug S., Ø. Eker, i Akk. Flt. Skorar DN. III 341, 1383, som om det kommer af skor f. (Ind. S. 75).

103. Roberg lille. — Udgaaet (efter 1723) dels fra GN. 102, dels fra GN. 104.

105. 106. Oseberg lille og store. Udt. *ő'sebǣr.* — Ossaberg DN. III 458, 1417. Oßebierg 1593. Oxeberg (!) 1604.¹/₁, ¹/₁. Aaße-

berg lille, Aaſeberg med Wbberod og Wolden 1668. Oesseberg lille, Osseberg med Ubberoed og Wolden 1723.

Kan vistnok være *Ósuberg, sms. med Gen. af Kvindenavnet Ása, jfr. Oserød i Ramnes (GN. 68). O. R. har PnSt. S. 15 ogsaa formodet, at det kan være sms. med Gen. Flt. af óss m., Elvemunding; Stedet ligger ved to Bækkes Sammenløb. Den sidste Forklaring er dog vel temmelig usikker, da man neppe vilde bruge Flt. ósar i samme Betydning som ámót. Det i Nærheden af Larvik liggende Oseberget har derimod Navn efter Laagens Munding (óss). Paa Grund af Gaardens Beliggenhed lige ved GN. 88. 95. 96 og 97 (*Baldrsberg, Haðseimr og Hǫrgin) fremsætter S. B. følgende Formodning: «*Ósaberg kunde indeholde Gen. Flt. af Gudernes Navn æsir. Heraf forklares det svenske Stedsnavn Edsberga i Östergötland, skr. Aesberghæ i 1337 (Lundgren, Språkliga intyg om hednisk gudatro i Sverge. S. 19), og det tydske Asenberg (11te Aarh.), nu Hasenburg, i Vest for Nordhausen (Förstemann, Namenbuch. II. 2. Bearb. S. 91). Vokalen Ó- kan enten ved Analogi være overført til Gen. Flt. fra andre Former af Ordet, som Nom. Ent. óss, eller ogsaa forklares som fremkommen under Indflydelse af et følgende w; jfr. gotisk Gen. Flt. suniwe. Naar en fornem Kvinde ved Midten af 9de Aarh. er bleven begravet paa denne Gaards Grund i det Fartøi, som blev udgravet her i 1904, saa er dette vel skeet, fordi der her har været et Centrum for den hedenske Gudsdyrkelse.» — Underbruget Ubberød er opr. *Ubbaruð, hvis 1ste Led vel er et Mandsnavn Ubbi, formodentlig opr. en «Kjæleform» (af Ulfr? jfr. Indl. S. 37), der ikke kjendes fra Norge eller Island, men brugtes i Danmark og Sverige. I norske Stedsnavne haves det foruden her ogsaa i Ubberud i Enebak (Bd. II S. 220) og maaske i et forsvundet Navn i Strømmen Herred (se S. 6 foran).

106, 2. Volden. — Underbrug 1668. 1723.

107. Li. Udt. *lī.* — Lhj 1604.$^1/_1$, Lij 1605. Li 1668. Lie 1723.

*Líð f.; se Indl. S. 65.

108. 109. 111. 113—115. Rom søndre, mellem, østre, mellem, vestre og nordvestre. Udt. *rómm.* — i Room (vesteste sønste) DN. XI 77, 1396. i Gudulfs Room RB. 79. i Danss Room (ovre) RB. 58 (jfr. Dan aa Room RB. 63). Rom, Room RB. 191. i Room RB. 198. 278 s. i Room (vestre) DN. III 643, 1469. Romb 1593. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$. Romb søndre, mellem, østre (herunder indgaaet Inlauget, egen Gaard 1723. Indlaugett 1668), Romb (ɔ: GN. 113) med Rachaas, Romb vestre og Romb (ɔ: GN. 115) 1668. 1723 (GN. 115 paa det sidste Sted kaldet Romb nordre).

Róar (Sideform til rár), Flt. af ró f., Vraa (Indl. S. 69 under rá); har her fæstet sig i Dativformen Róm, ligesom det bekjendte gudbrandsdalske Bygdenavn Lom, der er Dat. af det opr. Lóar, og i flere andre Tilfælde. Navnet er vistnok givet efter Beliggenheden bagenfor (nordenfor) de fra GN. 88 af anførte Gaarde. Samme Navn med samme Oprindelse ogsaa i Askim (Bd. I S. 48). — De to anførte Partnavne ere betegnede ved Eieres Navne, Guðulfr og Danr; jfr. GN. 110. — Om Indlaget se Sande GN. 105, 1.

110. Kroks-Rom. — Krogſromb 1668. Krogsromb 1723.

Part af Gaarden Rom, benævnt efter en Eier af Navnet Krókr (PnSt. S. 170).

112. Kaltvet. Udt. *ka'lltvétt.* — Kalthued 1604.$^1/_1$. Kalltued 1605. Kaltuet 1668. Kaltuedt 1723.

Ligger i Midten mellem to Aaser. Middelborg kan mulig være en Opfifning af Daglignavnet «Midten»; men det sidste kan dog være en Forkortelse af Matrikelnavnet (jfr. Tuten for Tuten-Borge, Stokke GN. 89), som dog naturligvis i ethvert Tilfælde er af temmelig sen Oprindelse.

54. Roppestadholmen. Udt. *rå'ppsta-* eller *rå'kkstahålmen.* Se GN. 42.

55. Sandløkken. Udt. *sa'nnløkka.*

56. Bergsoen. Udt. *bæ'rsen.* — Bierȝoen 1593. Berȝoenn 1604.¹/₁. 1605. Bersoen 1668. B. med østre Krosling 1723.

*Bergsøy, i best. Form. 1ste Led er vel berg n, ikke Bergr eller noget med Berg- begyndende Mandsnavn. Stedet ligger inde paa Nøtterø ved en Bæk, og øy maa da have den ved GN. 23. 24 angivne Betydning. — Om Underbruget kan jeg ingen Oplysning give. Det kan vel neppe være en Forvanskning af Skrøslingen, GN. 62; isaafald maa det være betegnet som «østre» i Forhold til den vestenfor Skrøslingen liggende Holme Skrøslingkalven.

57. Buer. Udt. *bú'er.* — i Budum DN. IV 116, 1317. Bure 1593. Buer 1604.¹/₁. 1668. 1723.

Búðir, Flt. af búð f., Bod (Indl. S. 46).

58. Buberg. Udt. *bú'bær.* — Bobergh 1604.¹/₄. Buberg 1668. Bueberg 1723.

Maaske *Búðaberg, med GN. 57 som 1ste Led, men kan ogsaa være *Búðarberg, sms. med Fællesordet búð f., ligesom Buberg i Rygge (Bd. I S. 343).

59. Torød. Udt. *tô'rĕ.* — Þordarud RB. 185? Toffuerød 1593. Thoerødt 1604.¹/₁, ¹/₄. Thorød 1605. Toerød 1668. Toerøed 1723.

Þórðarruð, af Mandsnavnet Þórðr. Den nuværende Form maa være fremkommen saaledes, at rð først er gaaet over til «tykt» l og dette saa senere afslidt. Samme Forandring ved Tornd i Fet (Þordarud RB. 221). Se Bd. II S. 236. PnSt. S. 256.

60. Svensrød. Udt. *svæ'nnsrĕ.* — Sweinsrudh RB. 194. Svinsrudh DN. IV 130, 1554. Suendtzrød 1668. Svendsrøed 1723.

Sveinsruð, af Mandsnavnet Svein (Sveinn). Se PnSt. S. 243.

61. Aarø søndre. — Aarøen 1668. Aarøen søndre 1723. Se GN. 52.

62. Skrøslingen. Udt. *skrø'sslingen.*

Er en Ø. -sl- er ganske vist opstaaet af et opr. -tl-, og Navnet henviser til en oldn. Form *Skrytlingr. Det kan maaske være dannet med Endelsen -ling af det Ord Skrota f., Indsnit, Skure, Hak (ogsaa t. Ex. om Bjergkløfter), som anføres af Ross, rigtignok kun fra Søndhordland og Dalene. Paa Vestsiden af Øen gaar der en i Forhold til Øens Størrelse ganske bred Bugt ind. Det er vel mindre rimeligt, at det er afledet med Endelsen -ing af Skrotl, Skrutl n., Skrammel, Skrab, jfr. skrutlen, fliset, njævn, svag, skrøbelig, skryten, kantet, vantreven, og fl. lign. Ord, som betegne noget skrøbeligt, samt svensk skruten, bräcklig. S. B. mener, at *Skrytlingr kan være en Sideform til skrýtingr, som i Snorres Edda II 489 opføres som Navn paa en Fugl, uvist hvilken (maaske en liden Strandfugl). Disse to Former vilde da forholde sig til hinanden som dansk «Hvidling» (af *hvítlingr) til norsk Hvitting (af *hvítingr). Holmer benævnes oftere efter en Fugl.

123, 1. Saltkop. Udt. *sa'llkåpp.*

Jfr. Saltlaupen, Løb, Æske til Forvaring af Salt, der findes som Gaardnavn paa fl. St.; mulig har Salstrokken i Høland en lign. Betydning. Disse Navne kunne bero paa en Sammenligning af en lokal Situation med et saadant Kars Form, men ogsaa andre Muligheder kunde tænkes. Dette Sted ligger ved Kristianiafjorden, og dets Navn skriver sig ganske vist fra den paa disse Kanter tidligere drevne Saltkogning. Jfr. Bd. II S. 198. IV, 1 S. 111.

126. Brattaas. Udt. *bra'ttås.* — i Bratase RB. 63. [i Brathaass DN. XV 68, 1451]. Brattaais St. 67 b. Brattaas 1593. Brattaass 1604.$^1/_1$. Brattaas med Marcheboe 1668. Brataas 1723.

Brattáss, den bratte Aas. — Marcheboe kunde være et gammelt *Markarbú, Skovgaarden (se Indl. S. 68 under mǫrk); men 1ste Led kan vel ogsaa forstaaes som «Udmark», i hvilket Tilfælde -boe maa betyde «Bod» (búð).

127. Adamsrød. Udt. *a'damsrø.* — Adamßrøed 1668. Adamsroed 1723.

*Adamsruð. Adam forekommer fra c. 1400 brugt paa fl. St. i Landet. Gaardnavnet antages PnSt. S. 1 at være meget ældre end 1668.

128. Stusrød. Udt. *stø'ssrø.* — Styrsrud RB. 198. 199. 205. Studtzrudt St. 64. Studßrøed 1593. Studtzrød 1604.$^1/_1$. Studzroed med Kongsmerche 1668. Studsroed med Kongsmerche 1723.

Styrsruð, se Ramnes GN. 86. — Om Kongsmerche ved jeg intet at oplyse.

128, 11. Svelta. Udt. *svæ̆'ltæ.*

«Nedsættende» Navn af nyere Oprindelse; se Indl. S. 39 f. Jfr. GN. 34, 4 ovfr.

128, 13. Langebrekke. Udt. *la'ngebrække.*

128, 15. Knatten. Udt. *kna'tten.*

Se Botne GN. 60.

129. Boengen. Udt. *bø'ænga.*

Betyder vel: Eng ved Gaarden.

130. Aasen. Udt. *å'sen.* — Aaßen 1593. Aaß 1604.$^1/_1$. Aaßen med Schallerød eller Aschildrod og Øde Thverved 1668. Aassen med Schalleroed 1723.

*Áss m. i best. Form. — Aschildrød sms. med Mandsnavnet Askell, se PnSt. S. 17. Genitivens -s er oftere udfaldet i dette Gaardnavn, t. Ex. i Askelrød i Berg Sml. (skr. Askiælsrud RB. 506). Øde Thverved er nu GN. 135, 4.

130, 25. Skollerød. Udt. *skå'llerø.* — Underbrug 1668. 1723.

*Skollaruð, se GN. 31.

130, 27. Jordfaldet. Udt. *jö'lfælle.*

Se Strømmen GN. 33, 4.

131. Bakkeskog. Udt. *ba'kkeskau.* — Jfr. i Bakka RB. 231. i Bakkum DN. III 335, 1383. Bacheschouff 1668. Bacheschoug 1723.

Om det gamle Navn se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

1ste Led er maaske Folkesprogets Skrabb m., tør, stenig Plet i Eng eller Ager (Aasen); fra dette Amt anfører Ross Skrabba f., stenig Plet. 2det Led er vel isaafald s k e r n., som da her maa betyde: bar Klippe, som stikker op af Jordmark (Indl. S. 75). Imidlertid kunde dog s i -skjær høre til 1ste Led som Genitivendelse; 2det Led maatte isaafald være k j a r r n., Krat (Indl. S. 60), men dette Ord passer efter sin Betydning ikke godt til Sammensætning med Skrabb. Derimod kunde k j a r r godt tænkes sms. med et Ord, der svarede til angelsachsisk s c r o b, engelsk shrub, lav Busk; men noget saadant Ord kjendes ikke i Oldnorsk.

81. **Styrsvik.** Udt. *stø'ssvík* (ogsaa opg. *stø̈'rsvík*).

*S t y r s v í k, sms. med Mandsnavnet S t y r r. Se PnSt. S. 239.

82. **Skogen.** Udt. *skau'en.* — Skoffuer 1593. Schouffuen 1604.¹/₄. 1668. Skouffuen 1605. Schoug 1723.

*S k ó g r m., se Indl. S. 75.

83. **Seviken.** Udt. *sè'vịka.* — Sidouik RB. 65. Sewigenn St. 68 b. Seyvig 1668. Seiviig 1723.

S í ð u v í k. Man kan mulig sammenstille dette Navn med Søvik i Fane (skr. Sidvik 1520) og i Borgund i Søndmør. Med større eller mindre Sandsynlighed kan hertil føies ogsaa Sovigen i Søgne, Sevik i Vold S. i Romsdalen og i Kvernes (Ssiehewich 1490). Tvivlsomt er kanske Søvik i Alstahaug. (O. R.). K. Rygh sammenstiller ogsaa Sævik i Klingen (Sewick NRJ. III 219) med disse Navne. Ialfald her i Nøtterø synes dette Navn at maatte have Subst. s í ð a f., Kyst, til 1ste Led; K. Rygh er mere tilbøielig til at tænke paa Adj. s í ð r, sid, langt nedhængende, men dette synes ikke at være et rimeligt Tillægsord til v í k, med mindre s í ð r i Oldn. ogsaa kan have havt samme Betydning som s î d i Angelsachsisk: bred, vid, meget stor. Vokalen i 1ste Stavelse maa være forkortet, sandsynligvis fordi Hovedtonen engang har ligget paa 2det Sammensætningsled; jfr. Sandeherred GN. 20.

84. **Landsrød.** Udt. *la'nnsrĕ.* — i Nanzrudi RB. 232. i Nanzstrudi RB. 66. Landzrød 1604.¹/₄. 1668. Langerøed(!) 1723.

N a n n s r u ð. 1ste Led synes at maatte være en til det ellers forekommende Mandsnavn N a n n i svarende stærkt bøiet Sideform N a n n r; i Dansk synes N a n at forekomme ved Siden af N a n n e (O. Nielsen S. 67). Overgang af N- til L- skyldes Dissimilation, jfr. Lunneteien af ældre Nunnteigen, Ramnes GN. 31. I den anden af de fra RB. anførte Former haves et tidligt Exempel paa de senere saa hyppige Indskud af t mellem s og r; i dette Tilfælde har dog ikke denne Udtale trængt igjennem. Landsrud i V. Slidre (Bd. IV, 2 S. 288) kjendes kun i den Form, Navnet nu har (Lanndzrudt 1592).

85. **Tangen.** Udt. *ta'ngen.*

85, 1. **Grasrydningen.** Udt. *gra'srønningen.*

85, 2. **Skjerverydningen.** Udt. *sjæ'rverønningen.*

Hvis dette er det paa Kartet anførte Sted af dette Navn, der ligger i Nærheden af GN. 108, har det sit Navn efter denne Gaard.

86. **Kjøbmandskjær.** Udt. *kø'mmannsjær.*

Sidste Led betyder vel her: bar Klippe eller lign. (se Indl. S. 75 under s k e r).

87. **Tokenes.** Udt. *tő'kenes.* — Tokanæs RB. 185. Thoggennes St. 68 b. Tagenes 1593. Thogenes 1604.¹/₁. 1605. Togenes 1668. Toegenes 1723.

T ó k a n e s, af Mandsnavnet T ó k i. Se PnSt. S. 253.

88. Smaavik. Udt. *små'vik.* — Smaavig 1668. 1723.

Betyder vistnok «den lille Vik». Munch anfører («Norge i MA.» S. 177) som gammel Form S m o k a v i k, men uden at angive nogen Hjemmel derfor. Jfr. Lardal GN. 43.

89. Tinvik. Udt. *tæ'nnvik.* — i Þynnæuikenne RB. 200. Thynuigenn St. 62. Thinduig 1668. Tindvig 1723.

*Þ y r n i v í k, antagelig af þ y r n i n., Sted bevoxet med Tornebuske. Maaske har Tinvik i Tjølling (GN. 110) samme Oprindelse, men derimod ikke Tinvik i Brunlanes (GN. 55).

90. Skjerpe. Udt. *sjæ'rpe.* — i Skerpo RB. 66. Schierpe med Boeghoeldt 1668. Schierpe med Bogholt 1723.

S k e r p a f. Kan sikkert paavises som Gaardnavn paa nogle Steder; her i Amtet har der tidligere existeret en Gaard af dette Navn i Sem Herred (se under «Forsvundne Navne» der). Undertiden kan det ikke, naar gamle Former mangle, med fuld Sikkerhed skilles fra det med v i n sms. S k e r p i n. Begge Navne komme af Adj. s k a r p r, skarp. Her er en liden Bæk, og Navnet er under Tvivl anført NE. S. 219 som mulig opr. Elvenavn. Hvorledes en Afledning af s k a r p r som Elvenavn vilde være at opfatte, hvad Betydning angaar, er ganske usikkert, og rimeligvis sigter Navnet ogsaa her, som det andensteds maa antages, til tør, mager Jordbund. Jfr. Bd. III S. 293. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

91. 92. Grøtterød søndre og nordre. Udt. *grø'tterė, grö'terė.* — Griotrud RB. 66 (sonste). 195. Grøtherud DN. IV 150, 1554. Grøtterrudt St. 68 b. Grøtterød med Harperød 1668. Grøtterøed 1723.

G r j ó t r u ð, se Vaale GN. 27.

91, 1. Horperød. Udt. *hø'rprė.* — Underbrug 1668.

Endel andre Stedsnavne, der nu begynde med Harpe-, Horpe-, antages NE. S. 92 at indeholde et Elvenavn H a r p a som 1ste Led. Dette kan ikke være Tilfælde her, da der intet Vandløb findes ved Stedet. Man kan maaske gjette paa, at 1ste Led indeholder et Persontilnavn; Horpa f. bruges nu om en rask, men skjødesløs Person (Ross).

94. Tømmerholt. Udt. *tø'mmerhålt.*

Vilde i gammel Form hede T i m b r h o l t, Holt, liden Skov, hvor der findes Tømmertrær. Samme Navn ogsaa i Tune og i Strinden.

95. Snipetorp. Udt. *sni'petørp.*

1ste Led maaske det hos Aasen anførte Snipa f., Næb, Snabel; isaafald vel efter Jordveiens Form. Det er mulig dette Ord, der forekommer som Gaardnavn i Ø. Toten. Forøvrigt forekommer som Gaardnavn i Romedal et Snipen (Dat. Snipa) og i Brandval et Snipa, som Bd. III S. 132 antages at kunne være en ellers ukjendt Form af Snipp m., Snip, Hjørnestykke, der ofte findes som nyere Gaardnavn.

96. Grinden. Udt. *gri'na.*

Om dette Navn se Indl. S. 52.

97. Samstykket. Udt. *sa'mmstøkke.*

98. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

99. Snarrydningen. Udt. *sna'rrønningen.*

1ste Led er Snar n., Kratskov.

100. Glomstein. Udt. *glô'mmstein.* — Glommesteen 1668. Glumsteen 1723.

Kan være opr. *Glaum(s)steinn og at sammenstille med det i Snorra-Edda II 493 nævnte Fjordnavn Glaumr og med Gaardnavnene Glomsaas i S. Odalen (Glaumsaas DN. II 72), Glomnes i Stryn (Glaumnes BK. 10 b. 11 b) og Gløimem i Overhallen. I Oldn. findes glaumr i Betydningen: støiende Munterhed eller Glæde; men i disse Stedsnavne maa en noget afvigende Betydning ligge til Grund, snarest: Larm, Støi i Almindelighed (jfr. Bd. III S. 181). Mulig kan dette Navn være opr. *Glumsteinn, hvis 1ste Led vilde staa i nær Forbindelse med det med glaumr beslægtede Verbum glymja, give fra sig en stærk Lyd eller Klang, jfr. glymr m., stærk Lyd, Klang. Baade Glaum(s)steinn og Glumsteinn vilde altsaa have væsentlig samme Betydning. Særlig hvis Glumsteinn er det opr., kunde Navnet sammenlignes med det forsvundne i Giællæstæini (nu under GN. 14 i Sem Herred), hvis dette Navn er at forstaa som Gjallisteinn. Men et andet Betydningsforhold er ogsaa tænkeligt. I Tønsbergfjorden ret ud for Gaarden ligger et Skjær, der nu kaldes Holmenøren (efter GN. 101. 102), men som maaske opr. kan have havt Navnet Glaum(s)steinn eller Glumsteinn; 1ste Led kunde da sigte til Bølgernes Larm mod Skjæret. I Fornm. s. X 65. 66. 67. 68 nævnes et Sted ved Kysten i Halland i Sverige, som i de forskjellige Haandskrifter kaldes Glaumsteinn. Gleymsteinn og Glymsteinn og nu skal hede Glumsten (nord for Falkenberg). En Gaard Glömsten findes i Skepplanda s. i Elfsborgs Län; denne ligger inde i Landet. Begge disse Navne ere at sammenstille med det her forekommende; men Glömsten kan ialfald ikke sigte til noget Skjær.

101. 102. Holmen søndre og nordre. Udt. *hå'lmen.* — Holmen RB. 232 (ytre). Holmen søndre og nordre 1668. Holm søndre og nordre 1723.

Holmrinn, best. Form af holmr m. (Indl. S. 56). Gaarden har vel sit Navn efter et af de udenfor den liggende Skjær, maaske det under frg. GN. omtalte.

103. Torbjørnrød. Udt. *tø̂'rbjønnrē̊.* — i Þorbiornarrudi RB. 66. i Þorbiornærudi RB. 200. i Þorbiornarudi RB. 232. Torbionrød 1668. Torbiornrøed 1723.

Þorbjarnarruð, sms. med Mandsnavnet Þorbjǫrn. Se PnSt. S. 255. Jfr. henimod Slutningen af «Forsvundne Navne» ndfr.

104. Brattaas. Udt. *bra'ttås.* — Brattaas 1668. Brataas 1723.

*Brattáss, den bratte Aas.

105. Possaas. Udt. *på'ssås.*

Sandsynligvis af Plantenavnet Pors (myrica gale).

106. Lofterød. Udt. *lå'ffterē̊.* — Lofzrud RB. 185. Loftrud DN. XI 109, c. 1410. Lofsrudh DN. III 675, 1479. Lofftterrudt St. 62. Loffterødt 1593. 1604.$^1/_1$. Lofftterød 1668. Lofterøed 1723.

Loptsruð, sms. med Mandsnavnet Loptr; samme Navn i Sandeherred (GN. 131). Om den nuværende Form uden s jfr. GN. 44 ovfr.

106, 3. Tangen. Udt. *ta'ngen.*

107. Anildrød. Udt. *ā'nerē̊.* — Arnildarrud RB. 66. Annulrødt St. 68 b. Anndelrød 1593. Annildrødt 1604.$^1/_1$. Anuldrod 1605. Annuldrød 1668. Annuldrøed 1723.

Arnhildarruð, af Kvindenavnet Arnhildr, der i den ældre Tid kun kan paavises en enkelt Gang (BK. 46 b) fra Sogn, men i Aasens Navnebog S. 6 anføres fra Søndfjord i Nutidsformen Annille. Se PnSt. S. 10.

108. 109. Skjerve nedre og øvre. Udt. *sjǣ'rve, sjǣ'rvi.* — i Skærfuæimæ RB. 185. i Skiærwæimæ, Skiærfweimæ RB. 288 s.

(søndre, nordre). Skierffuen 1593. Schierffuenn 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Schierffuen med Hougstad, S. øvre 1668. Schierven nedre med Hougstad, Skierven øvre 1723.

Ifølge Formerne i RB. opr. Skerfeimar, altsaa sms. med heimr, medens man efter de senere Skriftformer og Nutidens Udtale skulde have antaget, at Navnet var opr. Skerfin, altsaa sms. med vin. 1ste Led er vel et Hunkjønsord skerfr, dannet af Skarv n., nøgen Fjeldgrund, som vistnok kun findes i det nuværende Folkesprog, men maa være et gammelt Ord, da mange, tildels gamle Stedsnavne ere dannede deraf. Heller ikke Ordet skerfr findes i Oldn.; men ogsaa dette Ord er sikkert gammelt, da det oftere forekommer som Gaardnavn, især i Flt., Skerfar. Da Stedet ligger ved en Bæk, er der dog en Mulighed for, at 1ste Led kan være Elvenavnet Skerfa, saaledes som det NE. S. 221 antages om Skjerveim i Vannelven. — Underbruget Hougstad er vel opr. *Hauksstaðir, af Mandsnavnet Haukr.

110. Troltorød. Udt. *trå'lltórė.* — Throlterød 1599. 1604.$^{1}/_{4}$. Trollterød 1593. Throelturud Reg. 2 (Brev fra 1505). Trolterud 1668. Troltoerøed 1723.

Dette underlige, enestaaende Navn synes at være dobbelt sms. Det kan enten være et opr. Gaardnavn Torød, af opr. Þórðarruð, der har faaet Forledet Trold-, efter en eller anden Overtro om Stedet, til Adskillelse fra GN 59. Eller Gaarden kan have faaet Navn efter en Mand af Navnet Þórðr, der har været kaldet Troll-Þórðr, eller mulig efter en Kvinde Þóra, der har været kaldet Troll-Þóra. Jfr. Mulabiarnarnd under «Forsvundne Navne» ved dette Herreds Slutning og Andebu GN. 70.

111. Ollerød. Udt. *å'llerė.*

Antages PnSt. S. 18 at kunne være opkaldt efter Vaale GN. 160.

112. Meum. Udt. *mė'ómm.* — a Midæime RB. 66. 181. 97. Midæim RB. 94. Medum 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Meum 1668. Meeumb 1723.

Miðeimr, sms. med heimr, Mellemgaarden. Gaarden ligger midt inde paa Øen, men har vel sit Navn efter Beliggenheden mellem GN. 108. 109 og GN. 116—119. I denne Form findes Navnet ogsaa i Raade; ellers oftest Meðaleimr (nu paa Østlandet udt. Mælum). Se Bd. I S. 328.

113. Hovland. Udt. *hå'vlann.* — Hofland RB. 67 s. 185 (midtre). 200. 288 s. (nørste). Hofflanndt St. 62. Hoffuland 1593. Hofflandt 1604.$^{1}/_{1}$. Hougland 1668. 1723.

Hofland, til et Tempel henlagt Land, se Indl. S. 56.

114. Hovlandteigen. Udt. *hå'vlannteien.* — Nedre Houffland Teyen 1668. Nedre Hoflandsteien 1723.

115. Stangeby. Udt. *sta'ngebý.* — i Stangaby RB. 66 (søndre øvre). Stangbye 1593. Stangebye 1604.$^{1}/_{1}$. 1668. 1723.

Stangabýr eller maaske *Stangarbýr. Hvortil stǫng kan sigte i dette Stedsnavn, er ligesaa uvist som ved Ramnes GN. 79. Hvis Stangarbýr er det rigtige, kan stǫng være at forstaa som Persontilnavn (K. Rygh S. 64).

116—119. Sem nedre, øvre, mellem og østre. Udt. *sæmm.* — i Sæme DN. IV 116, 1317. RB. 66. 181. i Sææm DN. XI 60, 1378. Semb 1593. 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Semb nedre, øvre, mellom, østre 1668. 1723.

Sæmr, hvorom se Oplysningerne til Herredsnavnet Sem. Ligger saa temmelig midt paa Øen; men da denne er smal og de mellem Sem og Fjorden

paa Østsiden liggende Gaarde godt kunne være nyere, er ingen Vægt at lægge derpaa. Se Thj. VSS. 1891 S. 229.

120. 121. Gunnestad østre og vestre. Udt. *gu'nnesta.* — Gunnulfsstada RB. 288 s Gunderstaa St. 68 b. Gundestad 1593. 1604.1/1, 1/1. Gundestad østre, vestre 1668. 1723.

Gunnulfsstaðir, af det i Norge i MA. meget alm. Mandsnavn Gunnulfr, der endnu er i Brug i Formerne Gunnuv og Gunnul (Aasens Navnebog S. 19). Gunnestad i Sande (GN. 22) har anden Oprindelse. Jfr. ogsaa Vaale GN. 3. Se PnSt. S. 106.

122. 123. Sande søndre og nordre. Udt. *sa'nni, sa'nne.* — i Sondini, Sandene (søndre, nordre) RB. 66 s. i Sandene (nordre) RB. 206 s. Sannden St. 68 b. Sanden 1593. Sandenn 1604.1/1, 1/1. Sande søndre, nordre 1668. 1723.

Sandin, Sǫndin; se Oplysningerne om Herredsnavnet Sande.

124. 125. Nøtterø vestre og østre. Udt. *nø'tterė.* — Niotarin, Niotrin DN. III 377. 378, 1392. Nøtterøen 1593. Nøtterøe 1604.1/1. Nøtterøe vestre, østre 1668. 1723 (østre med Gutterøe).

Njótarin; Sammensætning af vin med Øens opr. usammensatte Navn. se Oplysningerne til Herredsnavnet.

125, 13. Gurerød. — Gudrunarud RB. 206. Gurenervd DN. IV 130, 1554.

Guðrúnarruð, af Kvindenavnet Guðrún. Se PnSt. S. 102.

126. 127. Elgestad vestre og østre. Udt. *hæ'ljesta.* — i Æilgiastodum RB. 66. i Elghistadom RB. 185. Elghestadhe DN. VIII 420, 1478. Elgestad DN. XI 220, 1487. Ellistad, Ellgestad 1593. Ellestadt 1604.1/1, 1/1. Elgestad vestre, østre 1668 1723.

*Elgjarstaðir; Elghi- RB. 185 maa være en afslidt Form, da Sammensætning med staðir kræver Gen af 1ste Led. Vistnok samme Navn som det under Stokke GN. 40 indgaaede Ælghastader. Elgjar- maa være det samme Ord, som findes i Sammensætning med tún i det oftere forekommende Navn Elton, Eltun (opr. Elgjartún) og med nes i Elnes (opr. Elgjarnes). En beslægtet Form haves vel i det nordenfjeldske Stedsnavn Elgisetr og i Elgesem i Sandeherred (GN. 153). Betydningen er ikke sikker; det synes efter de Forbindelser, hvori det forekommer, ikke at kunne være Dyrenavnet elgr, selv om dette kunde have havt Genitivformen elgjar, der ikke kan paavises. Jfr. Bd I S. 113. 132. II S. 402. III S. 157. S B. antager 1ste Led at være Gen. af et med gotisk alhs f. Tempel, beslægtet Ord *elgr (jfr. S. Bugge, Norges Indskrifter med de ældre Runer. I S. 163. 166). Man kan isaafald sammenligne dette Navn med Vestad i Tjølling (GN. 69). Om det i Udtalen tilkomne H- i Navnets Begyndelse se Indl. S. 24 («Halvemaal»); det skriver sig her vel fra Paavirkning af Mandsnavnet Helge eller af det forsvundne Gaardnavn Helgnstaðir, som er anført under «Forsvundne Navne» ndfr.

126, 4. Nygaard. Udt. *ny'gål.*

128. Præstegaarden. — i Prestrudeno, sem er prestbolet RB. 65. Herunder 1723 brugt Engestykkerne Hoflandsteien, Sembsteien og Ammundroed samt Heierstad, Biørndahl og Hofvalsroed.

Endvidere, ialfald delvis, indgaaet herunder: Tiarnaas RB. 231. Tiærnass RB. 206 s. Thiernaass 1604.1/1, 1/1. 1605. Kiernaas 1668 (under Præstegaarden). Øde Kieraas 1723 (tilhørende Jarlsberg Grevskab, men brugt under Præstegaarden). — Udt. *kæ'rnås.*

Prestruðit, Præsterydningen. Hoflandsteien er GN. 114, Sembsteien GN. 128,2, Biørndahl GN. 128,3; om Ammundrøed, Heierstad og Hofvalsrøed se under «Forsvundne Navne» ndfr.

Kjernaas er opr. Tjarnáss, hvori 1ste Led er tjarn n. eller tjǫrn f., Tjern (Indl. S. 81).

128, 2. Semsteigen. — Anført som Underbrug 1723.

128, 3. Bjørndal. — i Biærnadale RB. 200. i Biarnardale RB. 66. i Biarndal RB. 195. Biorndall DN. IV 130, 1554. St. 62. Anført som Underbrug 1723.

Kan være sms. enten med Dyrenavnet bjǫrn eller med det ligelydende Mandsnavn; jfr. Andebu GN. 117. Da 1ste Led i RB. forekommer baade i Gen. og i Stammeformen, synes det at være rimeligst, at det her er sms. med Dyrenavnet; Bjørnholt i Nittedalen, hvilket Navn i RB. forekommer saavel i Formen Biærnaholt som i Formen Biærnholt, er dog af O. R. antaget at være sms. med Mandsnavnet (Bd. II S. 292).

129. Ramdal. Udt. *ra'mmdæl.* — Rannedal DN. IV 130, 1554. Vel det Ramdahl Eng og Skov, som 1723 anføres som hørende under Jarlsberg Hovedgaard, Sem GN. 51.

Da Brevet fra 1554 kun er et Uddrag af et ældre Brev, er vel Formen Rannedal en Feil og Navnet i Overensstemmelse med Udtalen at forklare som opr. *Rafnadalr, Ravnedalen. Jfr. Hrafnabjǫrg under «Forsvundne Navne» ndfr.

130. Kalnes. Udt. *ka'llnes.* — Kalladhanes RB. 194. Kalladænes (øvre) RB. 232. Kallenes DN. IV 130, 1554.

*Kallaðarnes. Kallaðar- har været 1ste Led i temmelig mange Stedsnavne, tilhørende Steder, der ligge ved Færgested over en Elv eller et Vand, og er afledet af kalla, raabe (d. e raabe efter Færgen paa den anden Side). Nogle af disse Navne findes i MA. skr. Kallada-, hvorved denne Forklaring er sikret, nemlig foruden dette Sted, der ligger ved Sundet mellem Nøtterøen og Tønsberg, Kalleberg i Lardal, ved Laagen, og Kaddeland i Holme, ved Mandalselven. Se Fritzner under Kallaðarberg, Kallaðarland, Kallaðarnes. Fritzner forklarer disse Navne af et Subst. kallaðr m., Raaben. Rigtigere er det maaske at tænke sig en Personbetegnelse, kallaðr, en Person, som raaber. Til Støtte derfor kan anføres bl. a., at der findes yngre Navne med lign. Betydning, som Kallarneset, Kallarberget, Roparneset, Roparodden, Kaukartangen, der efter sin Form synes at maatte forklares af Ord som kallari osv., en som raaber. Se Bd. I S. 290.

131. Jersø. Udt. *jæ'rrsø.* — [Jarlsey Hkr. (i Ynglingasaga), Finnur Jónssons Udg. I S. 79]. Jarlsœy DN. II 28, 1291. 64, 1304. Fornm. s. IX 43. 299. 307. 389. 396. 505. Jarssøy DN. II 682, 1482. Jersson DN. III 527, 1436.

Jarlsøy. Navnet skriver sig antagelig fra Jarl brugt som Mandsnavn; jfr. Hof GN. 57. Se PnSt. S. 146. Er den bekjendte Ø ved Sydspidsen af Slagen S., om hvilken historiske Oplysninger ere givne af L. Daae i (Norsk) Hist. Tidsskr., 2 R., Bd. V S. 406 ff.

132. Bolæren. Udt. *bôlær'n* (med Hovedtone paa sidste Stavelse). — Bolleren JN. 43.

Navnet omfatter nu 3 bekjendte Øer i Kristianiafjorden. Det anføres StK. S. 256 blandt de med Endelsen -erni dannede norske Stedsnavne; samme Betoning af et andet med denne Endelse dannet Navn har man i Staværn (se Fredriksværn Herred GN. 3) Navnet kan efter Formen være afledet af ból n., Bosted, Gaard (Indl. S. 44), og har isaafald betegnet Øerne, eller opr. maaske blot en af dem, som beboet i Modsætning til mange om dem

liggende mindre Øer. Men en anden Forklaring, der har været givet mundtlig af S. B., er vistnok troligere. Han antager som opr. Form *Borðerni, hvis Navnet fra først af kun har tilhørt den største af Øerne, *Borðernar, Flt, hvis det har omfattet dem alle tre. Dette afleder han af borð n., i Betydningen: Rand, Kant, som dette Ord kan have, især «høi Kant», og antager, at Navnet betyder: Øen (Øerne) med den høie Bred. Disse Øer ere vistnok høiere end de øvrige Øer i denne Del af Fjorden; men det er maaske sandsynligere, at Navnet sigter til, at disse tre Øer danne den yderste Rand af Skjærgaarden i dette Herred mod den aabne Del af Kristianiafjorden. Man skulde have ventet, at Navnet havde været udt. med «tykt» l; Udtalen med l kan dog vel forklares af, at Navnet har stærk Betoning paa 2den Stavelse. S. B. sammenligner dette Navn med det svenske Bullaren, Navn paa et Herred og en Sø i Bohuslen; Herredsnavnet findes skr. i MA: a Bordærnom DN. II 388, 1387. IV 182, 1334. i Bordhærnom DN. XI 68, 1390. i Bordærne DN. XI 69, 1390. a Bordernom DN. XI 128, 1424. i Bordherna DN. XI 156, 1444 og lign. paa fl. St. i DN., i Borderne RB. 387 s. Senere Former ere Bordern, Bollern. Søen Bullaren har sit Navn efter Herredet (E. Hellquist, Svenska sjönamn S. 75). Af borð er ogsaa afledet Elvenavnene Borða og Byrða (NE. S. 20. 25), og i Sammensætning forekommer Ordet bl. a. i Baarlog i Leikanger i Sogn (i Bordlaam BK. 33 a. 49 b).

135. Skjæler ø. Udt. *sjæ`lé*.

Har alm. været skr. Skjelleroen. Uagtet r nu ikke høres i Udtalen, hører det vel hjemme i Navnet. Jeg kan ikke sige noget bestemt til Forklaring af dette; maaske kunde man tænke paa *Skeljaroy, sms. med Gen. af skel f., Skjæl, Musling, hvis dette Ord kunde være brugt i kollektiv Betydning i Ent.

136. Lindholmen. Udt. *li`nnhålmen*. — i Linholmæ RB. 195. Linholmen DN. IV 130, 1554. Lindholmen 1668. 1723 (da under Jarlsberg Hovedgaard).

*Lindholmr, sms. med Trænavnet lind.

[**137. Haaø.** — Se Stokke GN. 43].

FORSVUNDNE NAVNE.

i Knutzvallum RB. 185.

Knútsvellir, sms. af Mandsnavnet Knut (Knútr) og vellir, Flt. af vǫllr (Indl. S. 67). Se PnSt. S. 162.

Kleifueraas RB. 200.

Kleifaráss, sms. med Gen. af kleif f., hvorom se Indl. S. 60.

Iokiælsrud RB. 231.

Jókelsruð, af Mandsnavnet Jókell. Jfr. Jókelsstaðir under «Forsvundne Navne» i Borre.

i Kiærre, som kaldes Kiærsbakken (ved Teige) RB. 232.

Kjarr n., Krat (Indl. S. 60).

Ogmundarud RB. 65 (gaaet ind under Præstegaarden, GN. 128).

Ǫgmundarruð, af det gamle Mandsnavn Ǫgmundr, nu Ommund, Ammund. Ommundrød findes nu her i Amtet i Tjølling (GN. 61) og i Brunlanes (GN. 92).

Hauardzrud RB. 66. 195. Hovordervdh DN. IV 130, 1554. Hoffuorsrødt St. 68 b (gaaet ind under Præstegaarden).

Hávarðarruð, af Mandsnavnet Hávarðr. Genitivformen Hávarðs, der er funden tidligst 1311, er brugt i RB., medens den ældre Form Hávarðar findes i Formen fra 1554, saa to Former af dette Gaardnavn synes en Tid at have været brugte om hinanden. Form med -s i Brunlanes (GN. 59) og i Lardal (GN. 97).

i Hægrastodom RB. 66 (gaaet ind under Præstegaarden).

Se Ramnes GN. 136. Jfr. Herrestadt ndfr.

Øyranes (2 Gaarde) RB. 232.

*Øyrarnes, af øyrr f. (Indl. S. 88). Lidt nord for Gaarden Holmen (GN. 101) findes der paa Kartet et Sted ved Navn Øren, og Øyranes kan efter RB. 232 have ligget paa denne Kant; jfr. dog GN. 10 11. Munch antager (Norge i MA. S. 177), at Øyranes er det nuværende Ørsnes (GN. 2); -s i det sidste Navn taler dog derimod, og O. R. har ogsaa, som det sees, antaget Navnene for forskjellige.

Agharud RB. 194; se GN. 51.

i Hælgustadum RB. 185.

Helgustaðir, af Kvindenavnet Helga. Er ikke anført i PnSt. Det kan vistnok ikke være GN. 126. 127, som nu udtales Hæljesta, da denne Gaard paa samme Sted i RB. anføres i Formen i Elghistadom.

i Ilastodom RB. 66.

Synes ikke at kunne være andet end Ílastaðir, hvori 1ste Led maa være íli m., Sideform til íla f., Kilde, hvorom se Sem GN. 93. 94. Da staðir som Regel ikke er anvendt i Sammensætning med Fællesord (jfr. Indl. S. 78), kan 1ste Led her maaske, som sikkert paa et Par andre Steder (NE. S. 116 f.), have været Elvenavn. To Brugs-No. under Gipø, GN. 23. 24, have nu Navnet Ilen; maaske kan Ílastaðir have ligget paa den Kant. Gaardnavnet Ilstad forekommer nu i N. Fron, i Sand og i Bodin; men 1ste Led er i disse Navne dels Mandsnavnet Ígull, dels Egill.

Kalfskin, Del af Smedsrød DN. V 341, 1412.

Kalfskinn, vel efter Sammenligning af Jordveien med et Kalveskind (Indl. S. 33).

Bøkeholt RB. 66 (gaaet ind under GN. 90).

Bœkiholt, sms. med bœki n., Sted, bevoxet med Bøg. Dette Navn synes at være det eneste, hvori bœki forekommer brugt. Se Thj. VSS. 1891 S. 184.

Mulabiarnarud RB. 65.

Múlabjarna(r)ruð. Navnet synes at maatte være givet efter en Mand ved Navn Bjarni (eller Bjǫrn), der har været kaldet Múla-Bjarni (eller Múla-Bjǫrn), fordi han har havt en styg Mund; múli, Mule, Mund paa Dyr, findes flere Gange brugt som Mandstilnavn (K. Rygh S. 46). Jfr. GN. 110.

Læghsrud RB. 66.

Maaske opr. *Leiksruð, af Mandsnavnet Leikr, der i den senere MA. af og til findes brugt i Norge, og til hvilket nogle Stedsnavne ere at henføre. Ved dette kunde man ogsaa tænke paa Mandsnavnet Leggr; men

dette kjendes kun fra Island, hvor det ikke synes at forekomme før i det 12te Aarh. Se PnSt. S. 174.

Holth DN. IV 130, 1554.

*Holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57).

Tiorbiorrudt St. 62.

Ti- er vel Feil for T-, og Torbjørnrød GN. 103 maa isaafald vistnok være ment.

Herrestadt St. 68 b.

Herved er sandsynligvis det ovfr. anførte i Hægrastodum at forstaa.

fyrir Hrafnabjörgum Sturl. s. I 89. við Hrafnabjörg Fornm. s. VIII 260.

Rafnabjargir; jfr. Botne GN. 78; om 2det Led, bjǫrg f., se Indl. S. 43. Formen Hrafnabjörg i Fornm. s. kan ikke være ganske rigtig; -björg maatte være Flt. af bjarg, en Sideform til berg, men denne kan ikke sikkert paavises i norske Stedsnavne (se Indl. S. 43 under berg). Navnet har betegnet Høiden over den nordvestlige Spids af Nøtterø; jfr. GN. 129.

[Hrossanes Fornm. s. VII 283. IX 39. 155. 268].

Rossanes, sms. med ross (hross) n, Hest. Navnet har tilhørt den nordvestlige Spids af Nøtterø. Nu kaldes et Par af Brugs-No. under Ørsnes (GN. 2) paa det nordøstlige Hjørne af Øen Rossanes..

NEDLAGTE KIRKER.

DN. IV 405 (1387) nævnes et Kapel paa Teige (j cappellænno j Tæighum). Gaarden var, som oplyst under GN. 1, i MA. Avlsgaard for Biskopen i Oslo.

Ifølge Kraft Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 738 skal der efter et Sagn fordum have staaet en Kirke paa et Sted paa Øens vestre Side, kaldet Søndre Hellen, under Gaarden Nøtterø; dette er det nuværende Hella, Navn paa nogle Brug under GN. 124. I 2den Udg. af Krafts Værk, II S. 294 er det blevet til, at «Sognekirken» forhen skal have staaet paa Hellen. Om der ligger noget til Grund for Sagnet, er vist tvivlsomt.

13.

TJØMØ HERRED.

Herredets og Sognets Navn: Tjømø. Udt. *kø'mme*.

Ældre Navneformer: Tiumo (Gen.) DN. V 402, 1427. RB. 67. 232 s.

i Tiumo RB. 59 s. 73. 182. 185. i Tiwmo DN. V 432, 1432.

i Tiumu DN. III 76, 1308 (paat.). 95, 1311. V 53, 1311. RB. 112. 182. 193. 195. 196. 200. 206. 232. 247.

i Tyumo RB. 288 s. i Tyumu DN. V 117, c. 1340 (efter Afskrift fra 1392).

Tiumæ (Nom.) RB. 568

Tiume DN. XVI 6, 1555.

Tiumme DN. IV 105, 1555. X 591, 1528. Tiwmme NRJ. IV 135.

Tiøme DN. XI 812. 813, 1565.

Tiømme, Thiømme St. 62. 68 b. JN. 5. 1593. 1600 1604.

Tiømøe JN. 49. 1625.

Tjúma f.; at 1ste Stavelses Vokal har været lang, viser Formen Tiumæ. S. B. antager (Arkiv f. nord. filol. XX S. 350 f.), at dette Navn er beslægtet med taumr m., Reb. Tømme, Streng, Snor, at det betegner Øen som «den, der har Form af en Snor». ɔ: den langstrakte, og at Øen har faaet dette Navn nærmest ved Sammenligning med Nøtterø. Taum m. kan nu i Folkesproget bruges om noget, der ligner en Snor, t. Ex. en tynd Strøm af seig Vædske, en Draabe, som kan udstrækkes i Længden. Han antager, at Tjúma er en østlandsk Form, som i Vestlandsk vilde hede Tjóma, og med Hensyn til Vokaludviklingen sammenligner han med oldn. rjómi, der nu i Hallingdal og paa fl. St. lyder Rjumme, men paa sine Steder paa Østlandet Rømme. Gaardnavnet Kjomme i Rollag er antagelig samme Navn (skr. Thiomme, Tiøme c. 1600), som her maaske opr. har været Elvenavn, mulig ogsaa Sognenavnet Kymme eller Kymbo i Vestergötland (skr. Thiuma 1406), isaafald vel ogsaa opr. Elvenavn. Et beslægtet Navn Tauma findes som Ønavn i Norge. — Her har Navnet i senere Tid været opfattet, som om det var et med Subst. Ø sms. Navn. Biskop Jens Nilssøn bruger, som det vil sees, den sammensatte og den usammensatte Form om hinanden.

Tjømø Sogn hørte i den første Del af det 19de Aarh. til Sandeherred Tinglag, men var i geistlig Henseende Annexsogn under Nøttero Præstegjeld.

Ved Resolution af [20]/₂ 1849 gik det over til Nøtterø Tinglag, og ved Resolution af [21]/₁₂ 1872 deltes igjen dette i Nøtterø og Tjømø Herreder og Præstegjeld. Tjømø Kirke var i den katolske Tid viet til St. Olaf (RB. 67); Præstegaard nævnes (smst.).

Gaardenes Navne: **1. Rød øvre.** Udt. *rø*. — Rudt St. 68 b. Rød 1593. 1600. Rodt 1604.¹/₁. Roed 1723.

*Ruð n., Rydning. Rød nedre er GN. 56.

2. Budal. Udt. *bú'dæl.* — i Budærdale RB. 185. Budardal RB. 193. [Bodall NRJ. IV 136. 251]. Bwdedal DN. IV 105. 1555. Bodall St. 69. Budal 1593. 1600. Budall 1604.¹/₁. Budahl 1664 Buurdal 1723.

Búðardalr, sms. med búð f., Bod (Indl. S. 46).

3. Sandbæk. Udt. *sa'nnbækk.* — i Sandbæk RB. 67 s. (nørste). [Sandbett (!) NRJ. IV 135]. Sanndbek St. 69. Sandbeck 1593. 1600. 1604.¹/₁. Sandbech 1664. Sandbæch 1723.

Sandbekkr. «Sandbækken» er et af de mange Elvenavne, der ere givne efter det Slags Bund, hvorover Vandet løber. Efter Kartet synes der ikke at være nogen Bæk ved Stedet.

4. Svelviken. Udt. *svæ'lvíka.* — Swerdtwig NRJ. IV 135. Suelnig 1593. 1604.¹/₁. 1625. Sueldng (!) 1600. Suelvigen 1664. Swelwigen 1723.

*Sverðvík, samme Navn som Bynavnet Svelviken, hvorom se Strømmen GN. 22; Sverð- sigter vel til Vikens Form.

5. Glenne. Udt. *glæ'nne.* — i Glenno DN. XI 176, 1455. 197, 1470. Glemie (ɔ: Glenne) NRJ. IV 135. Glennde St. 62. Glinde 1593. Glende 1600. 1604.¹/₁. Glennde 1664. Glende 1723.

Glenna f., se Vaale GN. 147.

6. Gjervaag. Udt. *jæ'lvå* (paa Nøtterø skal siges *jæ'lvó*). — Gerdaruagh (Akk.) RB. 247. i Giærdawak RB. 288 s. Gærdawagh RB. 185. [Gierdeueg NRJ. IV 135]. Gieruog 1593. 1625. Giereuog 1600. Gieruog 1604.¹/₁. Giervog 1664. Gierwog 1723.

Gerðarvágr. Under det i MA. kun fra Island, rigtignok allerede fra Landnaamstiden kjendte Kvindenavn Gerðr (nu paa Bergenskanten Gjær) anføres PnSt. S. 88 f., tildels under Tvivl, 9 sms. Stedsnavne. Da 4 af disse have vík eller vágr (Indl. S. 84) som sidste Led, anser dog O. R. det rimeligt, at 1ste Led ialfald i disse fire kan være et Appellativ, af ikke paavislig Betydning. I en haandskreven Notits anfører han dog ogsaa Muligheden af, at 1ste Led kan være Elvenavnet Gerðr (endnu bevaret i Formen Gjera), som sikkert ligger til Grund for nogle sms. Stedsnavne. Det sidste kan efter Stedforholdene passe ved Gjerevik i Fuse, Gjervik i Hammer og Gjervik i Askvold; men ved Gjervaag paa Tjømø findes der ingen Bæk. Dette sidste Navns Oprindelse bliver derfor tvivlsom; det er efter GN. 39 ndfr. dog ikke usandsynligt, at det kan indeholde Kvindenavnet Gerðr. Mulig kunde dog i Navnene Gerðarvágr og Gerðarvík (ialfald i nogle af dem) Gerðr opr. have været Vaagens eller Vikens Navn og denne benævnt saa paa Grund af Lighed med et indgjerdet Jordstykke.

7. Bukkeli. Udt. *bô'kkeli.* — Bukkaliidh RB. 193. Buckelid DN. IV 105, 1555. Bucheliidt NRJ. IV 135. [Buckeliid NRJ. IV 250]. Buckeli 1593. 1600. Buckelij 1604.$^1/_1$. Bucheli 1604. Buchelie 1723.

Bukkalið, af Dyrenavnet bukkr, Buk.

8. 9. Sundene søndre og nordre. Udt. *su'nnane.* — i Sundum RB. 196 (sønste). i Midsundunom RB. 197. Swime (ɔ: Swnne) NRJ. IV 135. Sundenne St. 62. Søndenn 1593. Sundenn 1600. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Sundene søndre, nordre 1668. 1723.

Sundar, Flt. af sund n., Sund, Overfartssted (Indl. S. 80) Gaarden ligger ved Vrengen, og Gaardnavnet sigter til dette Sund, hvis gamle Navn var Grindholmasund, efter de midt i Sundet liggende Holmer og Skjær. Brugs-No. 6 under GN. 9 heder nu Grindholmen, Brugs-No. 28 Grinden: om det sidste Navn er saa gammelt, at Holmerne efter det kunne have havt Navnet *Grindholmar, skal jeg ikke kunne sige.

8, 9. Stranden. Udt. *stra'nna.*

10. Kjønnemarken.

Jfr. i Tiannom under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

11. Kraakere. Udt. *krå'kerē.* — Kragerudt NRJ. IV 135. Kragerø 1593. Kragerød 1600. Krageroe 1604.$^1/_1$. Krageroen 1625. 1664. Krageroed 1723.

Formodentlig opr. *Krákureiðr, Kraakeredet, hvor sidste Led er reiðr (hreiðr) n., Rede. (NG. Mscr.). Kraakereidet findes som Gaardnavn i Selje, og Kraakiø i Ibbestad er vistnok samme Navn. Se Ldsbl. 153.

11, 3. Hagen. Udt. *ha'gan.*

12. Maagerø. Udt. *må'gerē.* — [Magtøonn NRJ. IV 135?]. Maurø 1593. 1600. Maugeroe 1604.$^1/_1$. Maugerøen 1664. Mougeroe 1723.

Navnet maa vistnok høre sammen med Fuglenavnet Maage, Maase (oldn. már, Flt. mávar). Stedet ligger ikke paa nogen egen Ø, men paa en Halvø, der ved et smalt Eid hænger sammen med Tjømø. Der kan derfor være en Mulighed for, at sidste Led ikke er øy, og jeg vilde isaafald nærmest gjette paa, at Navnets gamle Form har været *Mávareiðr, Maaseredet, sms. med reiðr (hreiðr) n., Rede; Maasereid findes nu i Folkesproget (se Aasen). I dette Navn kunde v være blevet til g (jfr. Nutidsformen Stoga af stofa) og -reiðr afslidt til -re, som antaget ved GN. 11. Ved denne Forklaring bliver det dog paafaldende, at dette Navn stadig har Former, som ende paa -(r)ø, -(r)øen, medens man ved GN. 11 ogsaa finder Former paa -rudt, -rød, som ligger -reiðr nærmere. S. B. antager, at den gamle Form mulig har været *Mágarøy, indeholdende Gen. Ent. af et eller ukjendt Hunkjønsord, som har været en Sideform til már m., Flt. mávar, med g i Aflydsforhold til v. Det oftere forekommende Ønavn Magerøen er da maaske samme Navn. At et saadant Hunkjønsord engang har existeret, og da vel med den her antagne Betydning, støttes ved, at O. R. i en Notits har oplyst, et Ønavnet Maaga (Navn paa en liden Ø under Trondenes Præstegaard) udtales Måja med enstavelses Betoning. S. B. sammenstiller ogsaa Ønavnene Maagø, Majø med de ovfr. anførte Navne.

12, 11. Ødegaarden. Udt. *ø'galen.*

13. Honerød. Udt. *hô'nerē.* — i Hunarudhi RB. 59 s. i Hunarudi RB. 200 s. Hunnerrudt, Hønnerudt St. 64 b. Hunnrødt St. 69.

Honnerudt, Haannerudt St. 70. Honnero 1600. Honerud 1604.1/1. Honnerod 1625. 1664. 1723.

Húnaruð, se Andebu GN. 88.

13, 2. Skogen. Udt. *skau'en*

13, 3. Vallekjær. Udt. *væ'llekjær.*

*Vallarkjarr; Gen. af vǫllr, Vold, Slette, sms. med kjarr n., Krat.

14. 15. Holtene nedre og øvre. Udt. *hå'ltane* — [Holthenn NRJ. IV 135. Holtenn NRJ. IV 250]. Holtte St. 69. Holtenn 1593. 1600. 1604.1/1. Holten 1664. 1723.

Holtar f., Flt. af holt n. (Indl. S. 57), i best. Form.

16. Holtekjær. Udt. *hå'ltekjær.* — Holteker NRJ. IV 135. Holtekier 1593. 1600. Holckekier (!) 1604.1/1. Holtekier 1668. 1723.

Holtakjarr; Gen. Flt. af holt, sms. med kjarr.

16, 2. Froungen. Udt. *frô'ungen.*

*Froðungr; er en Ø paa Østsiden af Tjømø. Væsentlig samme Navn er Frognøen, oldn. Froðung, paa Ringerike. Samme Stamme har man vistnok i Frøøen, Ø i Herlø S., Nordhordland, af oldn. *Froða, og i Frooerne i Frøien, oldn. *Froðarnir m. Flt. (Øer eller Holmer, ved hvilke Havet staar i Fraade). Oldn. froða f. betyder: Fraade, Skum. Se Bd. XIV S. 61.

17. Grimestad. Udt. *gri'mmsta.* — i Grimostadum RB. 67 s. i Grimastadum RB. 196. Grimestadt NRJ. IV 135. Krimested DN. XI 812, 1563. Grimstad 1593. 1600. 1604.1/1. Grimmestad 1664. Grimæstad 1723.

Grímustaðir, se Stokke GN. 21. Her kommer dette Navn neppe af Elvenavnet Grima.

18. 19. Haug øvre og nedre. Udt. *hau.* — i Haugi RB. 67 (vesteste, nedre). 73 (nedre). 182. Hog NRJ. IV 135. [Hauc NRJ. IV 251?]. Hog, Haag St. 69. Houff 1593. 1600. Hoff 1604.1/1. 1/1 Houff 1664. Houf 1723.

Haugr m., se Indl. S 53.

20. Hulebak. Udt. *hú'lebakk.* — Hullebag NRJ. IV 135. [Hulebag NRJ. IV 250]. Hulleback 1593. 1625. Huleback 1600. 1604.1/1. Hullebech 1664. Hulebak 1723.

*Hurðarbak, se Hof GN. 48. Anledningen til Navnet synes ikke her klar.

21. Engø. Udt. *y'ngi.* — Engøonn, Engonn NRJ. IV 135. 250. Enngoenn St. 68 b. Engoen 1593. 1600. 1604.1/1. 1664. Engoe 1723.

*Engøy, sms. med eng f, Eng. Med Hensyn til Udtalen af sidste Led jfr. t. Ex. Borre GN. 16, Sandeherred GN. 77. Stedet er ingen Ø, og Navnet sigter vel da kun til Beliggenhed ved Vand i Almindelighed (Indl S. 88).

22. Meø. Udt. *møi'e.* — Midhoy RB. 185. Midøonn NRJ. IV 135. Mødim 1593. 1604.1/1. Mødin 1600. Mødemb 1625 Mødoen 1664. 1723.

Miðøy, Midtøen. Har alm. været skr. Medo(en). Heller ikke dette er nogen egen Ø. Gaarden ligger mellem GN. 21 og 23, og Navnet er maaske at forstaa om denne Beliggenhed.

23. Hønsø. Udt. *hø̀nsĕ.* — Hyninghsøy RB. 67. Himβøonn NRJ. IV. 135. Hinndiβøenn St. 69. Hindeβøe 1593. Hindesøe 1604.¹/₁. Hindsøe 1625. Hønsøen 1664. 1723.

*Hyrningsøy, af Mandsnavnet Hyrningr, der kan paavises i den ældste Tid baade i Norge og paa Island. Er ingen fuldstændig Ø, men ved et Eid forbundet med Tjømø. Se PnSt. S. 139.

24. Burø. Udt. *bū̀rĕ.* — Buderøonn NRJ. IV 129. 135. 250. Burøe 1593 1600. 1604.¹/₁. Buerøen 1664. Burøen 1723.

*Búðarøy, sms. med Gen. af búð f., Bod (Indl. S. 46). Dette er en Ø paa Østsiden af Tjømø.

25. Holme. Udt. *hå̀lme.* — Holme NRJ. IV 126. 136. 1593. 1600. Holmen 1604.¹/₁. Holmb 1625. Holmen 1664. 1723.

Kan være Dat. af holmr m. eller holmi m. i Nom. Ligger paa samme Ø som GN. 27. Navnet er vel at forstaa som: Jordplet paa en Klippe, se Indl. S. 56.

26. Rød. Udt. *rø.* — Rudt paa Brødtzøenn St. 69. Rødt 1604.¹/₁. Røed 1664. 1723. — Jfr. flg. GN.

*Ruð n., Rydning.

27. Brøtsø nordre. Udt. *brø̀ssø.* — af Briotzøy i badum rudunum RB. 67. 182 (midtre). Brassøonn NRJ. IV 136. Brødtzøenn St. 69. Brødtzøenn, Brødtzenn 1593. Brotzøenn 1600. Brødzøenn 1604.¹/₁, ¹/₁. Øde Brødtzøe 1664. Øde Brøtsøe 1723.

Brjótsøy. 1ste Led synes at være det samme som i Sognenavnet Brøttum i Ringsaker (skr. i Brioteimi i DN. paa fl. St.) og i Gaardnavnet Brøttum i Klæbu. Disse Navne maa staa i Forbindelse med Verbet brjóta, maaske, som antaget Bd. III S. 35, i Betydning: opbryde, opdyrke Jord. Brjóts- maa være Gen. af et Han- eller Intetkjønsord.

28. Brøtsø søndre. — Brødtzøe 1668. Brøtsøe 1723.

29. Nes. Udt. *nes.* — Neβ NRJ. IV 136. Næs 1600. Nesβ 1604.¹/₁. Næβ 1664. Næs 1723.

*Nes n., Nes. Ligger paa det nordvestlige Hjørne af Øen Vasserland.

30. Vestgaarden. Udt. *væ̀ssgalen.* — Westgaardhen NRJ. IV 136. Westgaardenn St. 68 b. Westgaard 1593. 1600. 1604.¹/₁. Westgaarden 1664. 1723.

*Vestgarðr, Vestgaarden; jfr. GN. 31. 32. 36. 37. 38. GN. 30—33, 36—38 ligge paa Øen Vasserland.

31. Vasser østre. Udt. *vàsser.* — i Hwassom RB. 56 (sønste). 67 s. 182 (vestre, østre). 200 (midtre). i Huassom RB. 66. Hwasser DN. IV 137, 1555.

Maa vel være enten Nom. Flt. Hankjøn: Hvassir, eller Nom. Flt. Hunkjøn: Hvassar, af Adj. hvass, hvas, skarp. Vistnok opr. Navn paa Øen Vasserland, paa hvilken Gaarden ligger; Øen har da engang udgjort en eneste Gaard, som siden er delt, og hvis fleste Parter have faaet Navn efter Beliggenheden (jfr. GN. 30. 32. 36. 37. 38). Navnet sigter vel til spidse Høider paa Øen.

32. Østgaarden. Udt. *ø'sstegalen.* — Austgaardhen NRJ. IV 136. Østgiordenn St. 69. Oustgaard 1593. 1600. Østgaardt 1604.¹/, ¹/₁. Østgiordt 1625. Østgaarden (2 Gaarde) 1664. 1723.

*Austrgarðr, Østgaarden. Da Brugene under GN. 31 alle hede «Østgaarden», har vel GN. 31 og 32 en Tid dannet en Enhed.

33. Kruke. Udt. *krú'ke.* — [i Kurken RB. 288, jfr. 781]. Kruke NRJ. IV 136. Krughe 1593. Kruge 1600. 1604.¹/. 1664. 1723.

Se Sem GN. 57.

34. Sandø. Udt. *sa'nne.* — Sandøy RB. 67. 200. 232. Sandøønn NRJ. IV 136. Sandøenn St. 62. 1593. 1600. 1604.¹/₁. Sannøen 1664. Sandøen 1723.

Sandøy. En Ø ved Østsiden af Vasserland.

35. Færder. Udt. *fæ'rder.* — Ferderøe 1723 (da Underbrug til GN. 44).

Efter Meddelelse af S. B. har allerede P. A. Munch mundtlig fremsat den Formodning, at dette Navns gamle Form har begyndt med Fjarð-, af fjǫrðr, Fjord, efter Beliggenheden i Kristianiafjordens Munding. Isaafald kan den nu alm. hørte Udtale med rd ikke være en ægte folkelig Udtale, men maa skyldes Paavirkning af Skriftformen; man skulde nærmest vente «tykt» l for rd. At en saadan Udtale engang har existeret, synes ogsaa at fremgaa af en Form af Navnet, der findes hos Peder Claussøn. S. B. har gjort mig opmærksom paa, at denne Forfatter skriver dette Navn «Fiærdeøe eller Fielleroe» (Saml. Skrifter. Udg. ved G. Storm. S. 277); den første af disse Former tyder paa Oprindelse af fjǫrðr og den sidste paa en Udtale Fjælerø, med «tykt» l, som netop vilde svare til en ældre Form *Fjarðarøy. Dette har da været det gamle Navn paa Øen Store Færder, medens Navnet Færder først i senere Tid er overført ogsaa paa Lille Færder, en Gruppe af 3 Holmer, som af Omegnens Befolkning kaldes Tristeinen (Hist. Tidsskr. 3 R. II S. 426). Hvis den her givne Forklaring er rigtig, kan heller ikke den nu brugte Enstavelsesbetoning være ægte folkelig; den maa være opkommen, da man optog Udtalen med rd efter Skriftformen, idet man ikke længere forstod Navnets Oprindelse.

36. Sønstegaard. Udt. *sø'nnstegal.* — i Synstagarde RB. 67. [Finstegaardhen (!) NRJ. IV 136]. Sønndstegaard 1593. 1600. Synstegaard 1604.¹/₁. Sønstegaarden 1664. 1723.

Synztigarðr, den sydligste Gaard; ligger sydligst paa Vasserland. Jfr. GN. 30. 31. 32. 37. 38.

37. Megaarden. Udt. *mé'galen.* — Midgaardhen NRJ. IV 136. Midgaardenn St. 62. Midgaardt 1593. 1600. 1604 ¹/₁, ¹/₁. 1625. Midgaarden 1664. Medgaarden 1723.

*Miðgarðr, Midtgaarden; jfr. under frg. GN.

38. Oppegaard. Udt. *ó'ppegal.* — [Offegaerdt NRJ. IV 136]. Oppegaard 1593. 1600. 1604.¹/₁. Oppegaarden 1664. 1723.

*Uppigarðr, den øvre Gaard; ligger i Nord for GN. 37.

39. Bjørnevaag. Udt. *bjø'nnvå.* — i Biarneruaghenum RB. 193. Biønewog NRJ. IV 135. [Brønnevog (!) NRJ. IV 251]. Børnewog DN. IV 105, 1555. Biørnevog 1593. 1664. Biønneuang (!) 1604.¹/₁. Biørnewog 1723.

Bjarnarvágr. 1ste Led er Mandsnavnet Bjørn (Bjǫrn), 2det Led vágr m. (Indl. S. 84). GN. 39—56 ligge paa Tjømø.

40. Hola. Udt. *hå'la.* — [Hale NRJ. IV 136?]. Hualle 1593. Hulun 1604.¹/₁. Hoele 1625. 1723.

Mulig *Hola f., Hulning, Fordybning (Indl. S. 56). Isaafald er Formen best. Nom. eller Akk. Imidlertid skulde man vel nærmest vente, at den nuværende Udtaleform af dette Ord havde været Holo, jfr. Hedrum GN. 81, 18, og der kan vel være en Mulighed for, at Håla er at forstaa som Dat. af hali m., hvilket Ord nu tildels udtales Haalaa, med Ligedannelse; jfr. Skoger GN. 60. 61. Om hali brugt som Stedsnavn se S. 176 foran.

41. Gunnersrød. Udt. *gu'nnærsĕ.* — Gunnarsrud RB. 67. Gunderßrød 1593. Gundesrød 1600. Gundesoe 1604.¹/₁. Gunelsrod 1625. Gundersrød 1664. 1723.

Gunnarsruð, af Mandsnavnet Gunnar (Gunnarr); se Skoger GN. 41.

42. Helgerød. Udt. *hø'ljerĕ.* — Hælgurud RB 67. 68. 185. Helgarud RB. 193. Helierudt NRJ. IV 136. [Hellierud NRJ. IV 251]. Helgerød DN. IV 105, 1555. Helgerrudt St. 69. Helgerød 1593. 1600. 1604.¹/₁. 1664. 1723.

Helguruð, af Kvindenavnet Helga, eller maaske Helgaruð, af Mandsnavnet Helgi. Ikke anført i PnSt.

43. Megaarden. Udt. *mé'galen.* — Midgardhen NRJ. IV 136. Midgaarden 1664. Mitgaarden 1723.

*Miðgarðr, Midtgaarden.

44. Mo. Udt. *mó.* — i Moonom DN. V 117, c. 1340. Moon RB. 232. Mow NRJ. IV 135. Moe 1600. Mou 1604.¹/₁. Mouff 1664. Moe med Ferderøe 1723.

Mór m. (Indl. S. 67), i MA. i best. Form.

45. Hellesmo. Udt. *hæ'llesmó.* — Helifsmow NRJ. IV 135. [Helismou NRJ. IV 251]. Hellißmo 1593. Haßelmo(!) 1600. Hellismou 1604.¹/₁. 1664. Hellesmoe 1723.

*Herleifsmór, sms. med det i MA. ret alm. Mandsnavn Herleifr, som i Sammensætninger ikke altid kan skilles fra Herlaugr, Herleikr; jfr. Botne GN. 86, Brunlanes GN. 95. Se PnSt. S. 129.

46. Treidene. Udt. *trei'dane.* — i Trøgdom RB. 67. i Trøgdonom RB. 68 s. Tredenn 1593. Threidenn 1604.¹/₁. Tregdenn 1625. Tregden 1664. Treigden 1723.

Trøgðar (Endelsens Vokal usikker), Flt. Samme Navn er Treider i Aas Rom. (a Trægdum RB. 138 s.) og Tregde i Halsaa S. ved Mandal. Kunde ogsaa have Sammenhæng med Trøgdh, Herredsnavn i Uplaud i Sverige. Se Bd. II S. 56. Navnet kan ikke sikkert forklares. Efter S. B. er Trøgð- maaske en Afledning af trog n., et Trug, og Navnet maatte da vel sigte til en trugformet Bugt eller Fordybning. Stedet ligger ved en bred Bugt.

47. Kolebæk. Udt. *kø'labækk.* — Kolbeck 1593. 1604.¹/₁. Kullebach 1625. Kollebech 1664. Kullebæch 1723.

*Kolabekkr, sms. med Gen. Flt. af kol n., Kul; vel med Betydning: Bæk, nær hvilken der er Kulmiler. Efter Kartet er der dog ikke nogen Bæk paa denne Kant af Tjømø. Efter Udtalen maa dette Navn være forskjelligt fra det ellers forekommende Navn Kolobækken, i gammel Form

*Kolubekkr, som er sms. med et ældre usammensat Elvenavn Kola, der er dannet af kol og kan formodes at betyde: den sorte (jfr. Bd. IV,1 S. 91. 129).

48. Ottersti. Udt. *ó'tterstė.* — i Otræstiigh RB. 200. Ottherstig St. 62. Aatterstj St. 69. Ottestj 1593. 1604.¹/₁ Othestj 1600. Otterstj 1664. Otterstie 1723.

Otrastigr, sms. af Dyrenavnet otr, Otter, og stigr m., Sti.

48, 3. Sobodsanden. Udt. *sjø'búsann'.*

49. Eidene. Udt. *ei'ane.* — Eidenn 1593. Eide 1600. Eienn 1604.¹/₁. Eidenn 1625. Ejene 1664. Eiene 1723.

*Eiðar, Hunkjønsord, Flt. til eið n, Eid (Indl. S. 48). Ligger paa den smaleste Del af Tjømø. Om Brugen af Flt. og Forandring af Kjøn se Indl. S. 10 f.

50. Kjære øde. Udt. *kæ're.* — i Kiærre RB. 193. Kier NRJ. IV 135. Kerre DN. IV 105, 1555. Kiere 1593. 1600. Kierre 1604.¹/₁, ¹/₁. 1625. Øde Kier 1664. Kiere øde 1723.

Kjarr n., Krat (Indl. S. 60). Formen er udgaaet fra den gamle Dativform.

51. Kjære nedre. — Kierre 1664. Kiere nedre 1723.

52. Kjære øvre med Pyt. Udt. *pøtt.* — [1]) Kierre 1664. Kieroe øvre 1723. — [2]) i Pyt RB. 67. Pyttin RB. 288 s. Pitthenn NRJ. IV 135. [Pyte NRJ. IV 250]. Pøttinn 1600. Pottenn 1604.¹/₁. Pøtt 1664. 1723.

Pyt er oldn. pyttr m., Vandpyt. Findes som gammelt Gaardnavn ogsaa i Eidsberg, i Vestby, i Brunlanes (i best. Form) og i Sandsvær (i Flertalsform), udt. Pytt og Pøtt. Se Bd. II S. 7.

53. Ormelet. Udt. *ø'rmelætt.* — [i Ormelete DN. XV 6, 1320 (efter Afskrift fra 1555)]. Ormelett NRJ. IV 135. Ormlidt 1593. Ormelj 1600. Ormledt 1604.¹/₁. Ormelid 1625. Ormelitt 1664. Ormeled 1733.

Navnet betyder: Ormeleie, Ormebol, og dets gamle Form antages Thj. VSS. 1882 S. 42 at være *Ormalátr, sms. med látr n., Liggested, hvilket Ord forekommer baade som 1ste og 2det Led i norske sms. Stedsnavne. Udtalen -lætt viser dog, at sidste Led ikke her kan være látr, men maa være et af dette afledet Ord, der ikke er bevaret i Oldnorsk, men har svaret til Folkesprogets Letre n., Liggested, eller maaske til den af Ross anførte Enstavelsesform Lætr, Leetr.

54. Østjordet. Udt. *ø'ssjóla.* — i Austagerdi RB. 67. Austergiordi RB. 200. Østgiordenn St. 69. Oustgiordt 1593. Ostgiordt 1604.¹/₁. Østgiord 1668. 1723.

Austrgerði, det østlige Jorde; om gerði n. se Indl. S. 51.

55. Gon. Udt. *gǫ́n.* — Goorn RB. 182. Godhen NRJ. IV 135. Goenn St. 69 b. Goddinn 1600. Goudenn 1604.¹/₁. Goen 1664. 1723.

Vistnok Gǫrn f., Tarm. Samme Gaardnavn i Rygge, i Vestby og i Tjølling (GN. 1). Gaarden i Vestby skrives i MA. Gorn og Goon (RB. 123. 127 s.), hvor den førstnævnte Form bestyrker, at Endelyden i dette Navn opr. var -rn. Ordet udtales vistnok nu som Fællesord med aabent o, men Udtale med lukt Vokal var vel tænkelig, ligesom man nu paa Østlandet kan

høre bǫrn, Flt. af barn, udtalt Bón. Udtalen med lukt o maatte rigtignok da efter Skriftformerne i RB. være indtraadt allerede ved 1400. Gǫrn kunde tænkes brugt som Gaardnavn lige saa vel som þarmr (se Bd. I S. 38). Hvad Ordet kan sigte til paa dette Sted, ved jeg imidlertid ikke. Navnet skrives overalt nu alm. urigtigt Goen. Se Bd. II S. 15. Nærmere om det lydlige Forhold mellem bǫrn og Bón, Gǫrn og Gón se A. B. Larsen i Arkiv f. nord. filol. XXI S. 125 ff.; jfr. ogsaa Botne GN. 20. 21.

56. Rød nedre. Udt. *rø*. — [Rudy, Rudt NRJ. IV 135]. Rød 1600. Rødt 1604.¹/₁. Røed 1664. 1723.

*Ruð n., Rydning. Jfr. GN. 1.

57. Hudø. Udt. *hú'e*. — Hudøyna RB. 67. 232. Hudøonn NRJ. IV 135. Hodøenn St. 68 b. Hudøen 1604.¹/₁. 1664. 1723.

Húðøy. Oldn. húð f, Hud, forekommer baade alene som Stedsnavn (i Flt.) og som 1ste Led i sms. Stedsnavne. I første Tilfælde kan denne Brug af Ordet grunde sig paa Sammenligning af Jordveien med en (udbredt) Hud, og i sms. Stedsnavne haves en saadan Sammenligning sikkert i Navnet Hubred, Hubrei (Vang Hdm. og V. Toten), opr. Húðbreiðr, og mulig i det herombandlede Hudø, hvori Húð- mulig kunde sigte til Øens Form. I andre Tilfælde er húð i Stedsnavne at forklare af, at Gaardens Landskyld i ældre Tid var ansat i Huder. Jfr. Bd. I S. 35. Øen ligger paa Vestsiden af Tjømø.

FORSVUNDNE NAVNE.

i Tiannom RB. 185. (Kjenne findes paa Kartet nær Sundene, GN. 8).

Tjarnir f., Flt. af tjǫrn f. eller af tjarn n. (Indl. S. 81).

Bærg DN. III 95, 1311. Bærgh DN. V 53, 1311. [Bergh DN. XV 6, 1320 (efter Afskrift fra 1555)]. i Bergi (nørste, sønste) RB. 67. [Berg NRJ. IV 136. 251).

Berg n., se Indl. S. 43.

[i Hrafnsvági Sverres saga Kap. 169. (Fornm. s. VIII 424)].

Antages af O. R. at have ligget paa Østsiden af Tjømø, ikke langt fra Øens Sydspids. Han har tænkt paa, at der kan være Sammenhæng mellem dette Navn og Ramsøen i Ryssesundet mellem den sydligste Del af Tjømø og Vasserland. Se Hist. Tidsskr. 3 R IV S. 270. 272. Stedet har maaske ikke været beboet, og Navnet er isaafald vel sms. med Gen. af Fuglenavnet rafn, Ravn, og ikke med Mandsnavnet Rafn; jfr. Ramsgjel i Beieren (B. XVI S. 195).

14.

SANDEHERRED.

Herredets og Sognets Navn: Sandeherred Udt. *sa'nnhærre.*
Ældre Navneformer: Sanda k. og s. (alm. i MA.).
Sandaherad [Sanda-, Sandha-, Sandæ-, Sandhæ-, Sande-, Szande-] RB. 31. 278 s. DN I 663, 1478. II 530, 1431. 657, 1471. 750, 1503. 766, 1511. III 430, 1409. 466, 1419. 562, 1443. 632, 1465. 715, 1492. IV 775, 1512. IX 304, 1456. XI 124, 1421. 144, 1438. [XIV 778, 1539. 847, 1554. XV 6, 1320 XVI 765, 1542]. [Sandherritt NRJ. IV 126. Sandehered NRJ. IV 248].

Sandar, Flt. af sandr m.: Sandene (Indl. S. 73). Navnet er ikke opr. Bygdenavn, men har været Præstegaardens gamle Navn (se GN. 43). — Kirken var i den katolske Tid viet til Maria og St. Olaf (RB. 55). Den gamle Stenkirke nedreves ifølge Kraft (Norges Beskr. 1. Udg. II S. 842) i 1790. Den Sandeherred Kirke tilhørende Gaard Hybbestad i Tjolling (GN. 76. 77) kaldes DN. IX 458 (1517) «sancti Johannis gord».

Gaardenes Navne: **1. 2. Torrestad øvre og nedre.** Udt. *tø'rrsta.* — i Torfwostadhom RB. 56. i Tofuastadum (!) RB. 206. i Toruostadum RB. 57 s. Toruestad NRJ. IV 126. 248. Thoruestadt St. 60 b. Toresta 1593. Thorestad 1600. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Torrestad 1625. Thaarestad med Schieggerøed 1664 (2 Gaarde). Torestad øvre med Skeggerud Engeland, T. nedre 1723.

*Torfastaðir, af det paa Island i gammel Tid meget brugte Mandsnavn Torfi, hvoraf der i Norge udenfor Stedsnavne neppe findes sikre Spor, eller maaske *Torfustaðir, hvad der nærmest synes at fremgaa af de ældste bevarede Former, af et tilsvarende Kvindenavn Torfa, som dog er ukjendt forresten. Se PnSt. S. 257. — Underbruget er opr. *Skeggjaruð, af Mandsnavnet Skeggi, hvorom se Botne GN. 17. Se PnSt. S. 221.

3. Haughem. Udt. *hau'hæmm.* — i Haughemom RB. 189 (henført til Tjolling). i Haufwahæme RB. 31 (henført til Hedrum). [Hog-

hem NRJ. IV 126]. Hohiem 1593. 1604 $^1/_1$. Houffhemb 1625. Houhemb 1664. Houghemb 1723.

«Udentvivl sms. med Gaardnavnet Hem» (NG. Mscr.). Da Hem, ældre H æ m r, selv er et sms. Navn (se Vaale GN. 143—145), har isaafald vistnok Haughem i en Tid, der er ældre end RB., baaret dette Navn, som kan have faaet Forleddet H a u g (a)- til Adskillelse fra GN. 161, der ikke ligger saa langt borte. Ifølge Bd. XIV S. 143 har dog O. R. til en anden Tid ment, at Haughem ligesom Haugem i Orkedalen (skr i H a u g h e i m i DN. II 137, 1327) er opr. *H a u g h e i m r, sms. af h a u g r og h e i m r. Men baade den nuværende Udtale og Formerne i RB synes mig at gjøre det temmelig sikkert, at den førstnævnte Forklaring er den rette.

3, 3. Bjørndalen. Udt. *bjø'nndælen.* — i Biærndale RB. 196. [Biendall NRJ. IV 128].

Se Nøtterø GN. 128, 3. Ogsaa her er vistnok 1ste Led Dyrenavnet b j ǫ r n.

3, 12. Engerydningen. Udt. *æ'ngerønningen.*

3, 14. Lien. Udt. *li'a.*

4. 5. Vaggestad lille og vestre. Udt. *va'ggesta* (*væ'gge-*). — i Vagalstadhom RB. 56. 201. 206. i Vaghastadom RB. 56 s. i Vagelstade DN. XI 238, 1502. Wagalstad NRJ. IV 126. Wagelstad (vestre og østre) DN. XI 786, 1553. Vaggalstad, [Vaggastad, Vagalstad] [(vestre og østre)] DN. XI 787, 1553. Waggilstadt St. 60 b. Wagelstadt St. 64 b. Voggesta, Vaggestad 1593. Wagestad 1600. Wogestadt 1604. $^1/_1$, $^1/_4$. Vaggestad 1625. Waggestad 1664. 1723.

*V a l g a r ð s s t a ð i r, af det gamle, forlængst uddøde Mandsnavn V a l g a r ð r, der allerede i MA. (DN. IV 411. 457. IX 371) findes skr. V a g a r d r og ogsaa ellers synes at være ændret stærkt i Stedsnavne. Se Bd. II S. 316. PnSt. S. 275.

4, 5. Lien. Udt. *li'a.*

6. Svines. Udt. *svi'nes.* — Swieneß NRJ. IV 126. [Suinenes DN. XI 788, 1553 (paat.)]. Suinnes St. 60 b. Suynes 1593. Suines 1600. 1604.$^1/_1$. Suinnes 1664. Swinnes 1723.

*S v í n a n e s, af Dyrenavnet s v í n. Samme Oprindelse har Svines i Strand i Ryfylke (skr. Suinenes i 1563).

7. 8. Sem mellem og nordre. Udt. *sæmm.* — a Sæme DN. I 410, 1398. i Sæmæ (østre) DN. V 194, 1366. af Sæme RB. 266. Sem (sonste) DN. II 750, 1503. [Sæm, Seem NRJ. IV 126]. Sem St. 61. Semb 1593. Sem 1600. Semb 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. 1625. 1668. Semb mellem, nordre 1723.

S æ m r, se Borre GN. 22. Ligger ved Goksjøen. Jfr. GN. 10.

[7, 2. Napperød].

Vistnok *K n a p p a r u ð. Maaske af k n a p p i, der ligesom k n a p p r er brugt som Tilnavn i Norge og paa Island, men i Danmark kjendes som Mandsnavn (K n a p) i 14de og 15de Aarh. (O. Nielsen S. 57). De Stedsnavne, som efter sin Form kunne henføres hertil, ere dog for mange til, at de alle kunne have denne Oprindelse. Et Par af dem kunne forklares af Knap i dette Ords oftere forekommende Anvendelse som Navn paa Fjeldtoppe og paa runde Holmer samt runde Halvøer, der ved et smalt Eid ere forbundne med Fastlandet. Der er her en Høide bag Gaarden; men den synes ikke efter Kartet at have en saadan Form, at den kan tænkes at have været betegnet

ved Ordet Knap, hvorfor man vel, hvis Navnet er gammelt, maa holde sig til Tilnavnet knappi eller maaske dette brugt som Mandsnavn. Man kan neppe tænke paa Adj. knapp, knap, trang, liden. Navnet Nappladsen om en Plads lige ved Gaarden er vel dannet efter Navnet Napperød. Se PnSt. S. 162.

9. **Klavenes.** Udt. *kla'vnes.* — Klauenes NRJ. IV 126. Klaffuenes 1593. Klaunes 1600. Klauffuenes 1604.$^1/_1$. Klaffuenes med Goldtzroed 1664. Klavenes med Galsroed 1723.

*Klafanes, se Vaale GN. 11. Ligger paa et bredt Nes, som har to Spidser.

9, 19. **Tætterydningen.** Kaldes *rø'nningen.*

Ifølge en Anmærkning i Matrikelen vel en gammel Skrivfeil for Trætterydningen. Om Navne paa Trætte- se Skoger GN. 78.

9, 32. **Galsrød.** Udt. *gæ'llsrĕ.* — Underbrug 1668. 1723.

Maaske *Galdsruð, af det under Sande GN. 56 nærmere omtalte gald n. (eller galdr m.), haard Grund.

10. **Sem søndre.** — Søndre Semb 1604.$^1/_1$. 1664. 1723.

Jfr. GN. 7. 8.

11. **Natvall.** Udt. *na'ttvæll.* — Nattuold 1593. 1600. 1604.$^1/_4$. Natuald 1625. Nattwald 1664. Natvold 1723.

*Knattvǫllr (-vellir?), se Nøtterø GN. 38.

12. **Hundstok.** Udt. *hu'nnståkk.* — [Hundstok, Hundstock (Ødegaard) DN. XVI 765, 1524]. Hundstock 1593. 1600. 1604.$^1/_4$. 1625. Hundstoch 1664. 1723.

Synes at være *Hundsstokkr; men om Betydningen af et saadant Navn kan neppe noget sikkert siges. Stokkr m., Stok, Tømmerstok, findes baade i Oldn. og i det nuværende Folkesprog i forskjellig Anvendelse, og S. B. tænker ved dette Navn nærmest paa Betydningen «Fangeblok», saa at Navnet kunde have betegnet en Gaard, hvor en Hund holdtes bunden til Bygningens Væg. Maaske kunde man ogsaa tænke paa en Bygning, hvor en Stok (t. Ex. en Dørstolpe) var prydet med udskaaret Arbeide i Form af en Hund eller et Hundehoved. Hunds- kunde nok være Gen. af Dyrenavnet hundr, brugt som Mandstilnavn, eller af et med Hund- begyndende Mandsnavn (jfr. Andebu GN. 89); men dette vilde neppe passe i en Sammensætning med stokkr.

13. **Lundeby.** Udt. *lu'nnebý.* — i Lundabø RB. 57. i Lundabœ DN. I 370, 1386. i Lundaby i Sææmsbygd DN. I 441, 1407. Lundeby 1625. Lundebye 1664. 1723.

*Lundarbœr, Lundgaarden, hvori 1ste Led er Gen. af lundr m.; findes oftere som Gaardnavn paa Østlandet.

14. **Skjælberg.** Udt. *sjæ'lbær.* — Skialabærgh RB. 56. 57. DN. V 402, 1427. Schalbere 1593. Skielberg 1600. Schelberg 1604.$^1/_4$. Skielberg 1625. Schelleberg 1664. Schielleberg 1723.

Skjalaberg. Samme Forled vistnok i Skjelnes i Strandebarm (Skialanes DN. I 126), medens O. R. derimod stærkt tvivler paa (Bd. I S. 236 f.), at der er Sammenhæng med Sognenavnet (opr. Gaardnavn) Skjeberg, der er skr. dels Skialberg, dels Skiaberg paa mange Steder i RB. og i DN. Forklaringen er usikker. S. B. antager, at 1ste Led er Gen. Flt. af skjal n. I Oldn. betyder dette: skriftlig Bevislighed, Dokument; men Ordet maa opr. have havt en videre Betydning, da det er beslægtet med skilja, skille. Dets Grundbetydning maa have været «Adskillelse», og det

er at sammenligne med oldn. **s k i l** n., nu i Folkesproget Skil, der bl. a. betyder: Skjel, Grændseskjel. Navnets Betydning bliver efter dette: Bjerg eller Klippe, som danner et Skille.

15. Klinestad. Udt. *kli'nesta.* — Klimmestadt St. 60 b. Klennstad 1600. Klinestad 1604.¹/₄. 1625. Klinnestad 1664. Klinestad 1723.

Jeg kan ikke sige noget sikkert om dette Navn. I Øiestad findes et Klinningsklev, og Kliningen er Navn paa en Fjeldtop i Øvre Stjørdalen (Bd. VIII S. 109 f.); men om disse Navne have noget med det her foreliggende at gjøre, er meget uvist. Det skulde vel ligge nærmest at tro, at der i 1ste Led stikker et Persontilnavn. Som saadant forekommer **k l í n i n g r** m., Brød med Smør paa, brugt (K. Rygh S. 36), og et ***K l í n i n g s s t a ð i r** kunde maaske være blevet til Klinestad, ligesom Hemmingstveit i Kviteseid (af Mandsnavnet **H e m i n g r**) nu udtales Hæmmes-, Hundingsland i Lyngdal Honniss- og **H ý s i n g s v e r** nu er blevet til Hysvær (Vega GN. 31); det er dog vel sandsynligere, at ***K l í n i n g s s t a ð i r** vilde være blevet til Klingstad. S. B. formoder, at Navnet kan være opr. ***K l í n a r a s t a ð i r** og indeholde Gen. af et i Oldn. tabt Ord ***k l í n a r i**, egentlig: en Mand, som kliner, d. v. s. en Murer; jfr. ældre dansk Lerklikker og oldn. **k l í n a l e i r i**. Er denne Forklaring rigtig, kan sammenlignes det paa fl. St. forekommende Skinstad, Skjenstad (Skinstad i Nes Hdm. skr. a **S k i n s t a d h o m** DN. VIII 333, 1439), som antages at komme af et Ord ***s k i n n i**, med samme Betydning som **s k i n n a r i**, Garver, Bundtmager (Bd. III S. 51).

16. Hotvet. Udt. *hö'ttvétt.* — Haaþweit DN. I 360, 1384. Haþuæit DN. VIII 278, 1404. Haffwtweidt NRJ. IV 126. Hogtvett DN. XI 786, 1553. Hofftuedt 1593. 1600. Houfftuedt 1604.¹/₁. Houfftuedt med Bergen 1664. Hougtvet med Bergen 1723.

H á þ v e i t eller efter den nuværende Udtale ***H ó þ v e i t**. Se Vaale GN. 92.

16, 12. Bergan. Udt. *bæ'rjænn.*

17. Fokserød. Udt. *fö'kkserë.* — i Foxarøyru DN. VII 199, c. 1346 (efter Afskrift fra 1440). Faxerrudt St. 60 b. Fuxßerød 1625. Foxerøed 1664. 1723.

I Formen fra DN. VII er vel **-ø y r u** Feil for **-ø y r i**; men den er formodentlig rigtig for saa vidt, at Navnet er sms. med **ø y r r** f., Grusbanke (Indl. S. 88), og ikke med **r u ð**. Gaarden ligger paa Raet. Foks- er i en Del andre Stedsnavne at forklare af et Elvenavn af Stammen **f o x-**, der formodes at staa i Forbindelse med et tabt Ord ***f o x**, Ræv, svarende til tydsk Fuchs, engelsk fox (Bd. II S. 261. IV, 1 S. 2. NE. S. 55). Hvis dette Navn har et Elvenavn som 1ste Led, maa **F o x a r-** vel være svækket af ***F o x á r-** (Gen. af ***F o x á**, Ræveaaen). En Bæk har vistnok sit Udspring paa denne Kaut; men den synes mig for ubetydelig til, at man tør tillægge den et saa gammelt Navn. Imidlertid ved jeg ingen anden Forklaring at foreslaa.

18. Bjørnumrød. Udt. *bjø'nnómmrø* (ogsaa opg. *bjø'nnerø*). — Biarneimsrud RB. 189. Bionnumrudt 1604.¹/₄. Bjørnumbrød 1625. 1664. Biørnumrøed 1723.

B j a r n e i m s r u ð, dannet af det flg. Gaardnavn; Genitivmærket -s sees at være udfaldet i senere Tid.

19. Bjørnum. Udt. *bjø'nnómm.* — i Biærneimum RB. 206 (øvre). 207. Bioneym NRJ. IV 126. Bionum 1593. Biørnem 1600. Biørnumb 1625. B. med Lille B. 1664. Biørnum med Lille B. 1723.

Bjarneimar, Flt. Navnet findes ogsaa i Øiestad og som forsvundet Navn i Bærum (Bd II S. 147). Sammensætning af Dyrenavnet bjǫrn med heimr.

20. 21. Fevang søndre og nordre. Udt. *fḕvang.* — i Fifanghrom RB. 57. i Fifanghum RB 57 s. [Fiuanger RB. 262; jfr. S. 204 foran]. Feewang, [Feuang] NRJ. IV 126. [127]. Fefanger DN. XI 816, 1566. Fæwannger St. 61. Feuang 1593. 1600. Feuang, Fæuang 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Fæuang 1625. OC. 49. 1664. Fæwang søndre, nordre 1723.

Fífangrir, Flt. 1ste Led er fífa f., Myrfivel, Myruld; der er en Myr ved Stedet. 2det Led er vistnok vangr m, græsgroet Slette. Dette Ord heder rigtignok regelret vangir i Flt., men det sees i enkelte Tilfælde at have beholdt Nominativens -r ogsaa i andre Kasus saavel usms. som sms. Stedsnavne; saaledes er t. Ex. Leikanger i Sogn skr. a Lœikangrvm DN. IX 96, 1308? I saadanne Tilfælde kan det komme til at forvexles med angr m., Fjord, Vik, t. Ex. her, hvor v i vangr vilde falde bort i Udtalen paa Grund af det frg. f. I Fíf- er det lange í blevet forkortet, vistnok af samme Grund som ved Nøtterø GN. 83 antaget. Naar Plantenavnet Fivel nu tildels lyder Fevel (se Aasen), har derimod dette vel sin Grund i, at í i fífill er blevet forkortet i Flt. (fíflar til fiflar). Jfr. Indl. S. 84. Bd. I S. 336.

21, 18. Tassebæk. Udt. *tàssebækk.*

Kan vel betyde «Ulvebækken», da «Tass» er et af Ulvens Navne. Jfr. Bd. I S. 135. Navnet maa egentlig betegne den Bæk, som under Stokke GN. 64. 65 antages i gammel Tid at have havt Navnet Røyra. Maaske kan dog Tasse- staa i Forbindelse med Folkesprogets Tasse: Stymper, liden og uanseelig Figur, og tassen: uanseelig, dvergagtig, og Navnet være at forstaa som: uanseelig, ubetydelig Bæk. Stedet har alm. været skr. Tassebækhavnen.

21, 19. Hagen. Udt. *hā̀gænn.*

21, 20. Stuetraet. Udt. *stū̀eträ.*

Om 2det Led se Indl. S. 82 under trǫð.

21, 23. Askedalen. Udt. *àsskedælen.*

21, 30. Mellemhagen. Udt. *mæ̀llômmhågænn.*

21, 46. Rydningen. Udt. *rø̀nningen.*

22. Solli. Udt *sȫ̀lí.* — Sollj 1593. Soly 1600. Solj 1604.$^1/_4$. Soelj 1625. Solj 1664. Solie 1723.

*Sólhlíð, den solbeskinnede Li.

23. Hørdalen. Udt. *hø̀rdælen.* — Frøyþwæit RB. 55. Froitued 1593. Frøtuedt 1600. Frotuedt 1604.$^1/_4$. Frøtuedt 1664. Froetved 1723.

Matrikelnavnet antages NE. S. 115 at indeholde et Elvenavn, hvis opr. Form dog ikke kan angives med nogen Sikkerhed, naar gamle Former mangle. Man kan maaske sammenstille det med Horja (Hørja), Elv i Sigdal, og Hørjua, Bielv til Glommen i S. Odalen, hvilke Navne NE. S. 107 antages at være dannede af hǫrgr m., Stendynge (Indl. S. 58). — Det i de ældre Kilder brugte Navn paa denne Gaard er sandsynlig at forstaa som *Frøyjuþveit; se nærmere herom under Borre GN. 97. 98 og jfr. GN. 85. 86 ndfr. i dette Herred.

24. Haugtuft. Udt. *hau'tufft.* — Haugatuft RB. 189. Hougetoft (Ødegaard) DN. XI 816, 1566. Hutofft 1664. Huetuft 1723.

Haugatupt, se Hof GN. 56.

25. Tue vestre. Udt. *tú'e.* — i Tufuom DN. IX 274, 1445. Tuhe 1625. Thuffue 1664. Tufve 1723.

*Þúfa f., Tue, i Ent. eller maaske Dat. af det beslægtede þúfr m., hvorom se Indl. S. 83. Den ældste bevarede Form skriver sig fra en Tid, da man var begyndt at skrive t- for þ-. Tue østre er GN. 61.

26. Orerød. Udt. *ó'rerĕ.* — Orerøtt DN. XI 816, 1566. Orerod, Vrerød 1625. Orerød 1664. Orreroed 1723.

Maaske opr. *Ólaruð, se under Ramnes GN. 120.

27. Hvataaker. Udt. *va'ttåker.* — Huatagger 1593. 1625. Huattager 1600. Huatager 1604.¹/₄. 1664. Watager 1723.

*Hvatakr, vel: den hurtig, tidlig modnende Ager; sms. med Adj. hvatr, hurtig, rask, om Jordsmon i Betydning: drivende. Se Bd. IV. 1 S. 145. Jfr. Brunlanes GN. 16. 17.

28. Fen. Udt. *fén.* — Feenn 1664. Fæen 1723.

*Fæn, se Stokke GN. 37—39.

29. Torp. Udt. *tørp.* — Þorp RB. 206. Torpe NRJ. IV 129. Torp 1600. Thorp 1604.¹/₁. Thorp 1664. Torp 1723.

Þorp n., hvorom se Indl. S. 82.

30. 32. Lingelem øvre og nedre. Udt. *li'ngelæmm.* — i Linghælæimi RB. 189. i Lingileimi RB. 196. 206. Lingeleim RB. 201. Linglem NRJ. IV 126. Lingelem St. 61. Lingelim 1593. Linngelem 1600. Lingelim 1604.¹/₁, ¹/₄. Lingelemb 1625. Lingelem 1664. 1723.

Lingileimr, enestaaende Navn. 1ste Led synes at være et ellers ukjendt Ord *lingill m., dannet af Plantenavnet lyng, maaske egentlig en Diminutivdannelse: Smaalyng, jfr. kistill, liden Kiste, af kista, Kiste.

31. Bergan vestre. Udt. *bæ'rjænn.* — i Bergunum DN. I 400, 1396. RB. 57 s. 232. a Berghom DN. I 441, 1407. Bergenn [NRJ. IV 129]. St. 62 b. 1593. Bergene DN. XI 816, 1566. Berger 1604.¹/₁. Bergen vestre 1664. 1723.

Bergar, f. Flt., se Hof GN. 15. Jfr. GN. 62. 74. 99. 132 ndfr.

33. Brekke. Udt. *bræ'kke.* — i Brækko RB. 55 (østre). 56 (lille). 201. a Brækko (vestre) DN. III 433. 434, 1410. Brecke St. 62 b. 1593. 1600. 1604.¹/₄. Breche 1664. Bræche 1723.

Brekka f., Bakke (Indl. S. 45).

34. Kolerød. Udt. *kô'larĕ.* — Colarud RB. 206. Kollerod 1625. Kolleroed 1664. 1723.

Kolaruð. Kan forklares af kol n.. Kul (Indl. S. 61), som sigtende til Kulbrænding, der har været drevet paa Stedet; jfr. Kultorp i Varteig, skr. Kolaþorp RB. 497. 498 (Bd. I S. 281). Men staar maaske for *Kolararuð (jfr. Borre GN. 111), af et *kolari m., der vistnok ikke findes i Oldn., men godt kan have existeret, svarende til det gammelsvenske kolare, Kulbrænder.

35. Hundsrød. Udt. *hu'nnsrē.* — Hundsrod 1625. Hundtzroed 1664. Hundsrøed 1723.

Se Andebu GN. 89.

36. Botn. Udt. *bå'tt'n.* — Botnnenn St. 60 b. Botten 1625. 1664. 1723.

* Botn m., her om Indsænkning i Terrainet paa Land; jfr. Oplysninger til Herredsnavnet Botne, S. 64 foran.

36, 8. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

37. Goli. Udt. *gō'lí.* — Godlifui RB. 55. 189. 196. 201 Godtliff St. 60 b. Guelj 1625. Golj 1664. Goelie 1723.

I Oldn. betyder góðlífi n: retskaffent, ulasteligt Levnet, og Fritzner forstaar ogsaa dette Stedsnavn saaledes (II 622). Hvad der isaafald kan have givet Anledning til Brug af dette Ord som Gaardnavn, er nu ikke godt at sige. Mulig kunde dog Ordet som Navn have en noget anden Betydning og betegne Stedet som et Sted, hvor Livet i enhver Henseende var, som man kunde ønske det.

38. Aabol. Udt *å'bōl, å'bål.* — Aabodt 1625. Aaboel 1664 1723.

* Ából n., eller * Ábólir, Flt., sms. af á f. (Indl. S. 41) og ból n. (Indl. S. 44). Ligger ved det under GN. 46 omtalte Vandløb. Udtalen med å i begge Stavelser er fremkommen ved Assimilation (Indl. S. 22). Samme Navn i N. Aurdal (GN. 16,4).

39. Mosserød. Udt. *mō'sserē.* — Mosroed 1664. Mosseroed 1723.

* Mósruð, Rydning, udgaaet fra Gaarden Mo (GN. 41); e maa være indskudt for at lette Udtalen. Navnet har tildels feilagtig været skr. Moserød.

40. Haukerød. Udt. *hau'kerē.* — Hauknæfsrud RB. 189. Hugerød 1625. Hucheroed 1664. Houcherøe med Indlauget 1723.

Hauknefsruð, hvori 1ste Led er hauknefr m., Høgenæse, brugt som Mandstilnavn; Ordet findes brugt saaledes i Norge allerede før Landnaamstiden (K. Rygh S. 25). Begyndelsen til den stærke Afslidning maa have været, at Genitivmærket -s faldt bort i Udtalen, hvad der gives en Del Exempler paa. Se Hougnesrudt S. 285 ndfr.

40, 10. Indlaget. Udt *i'nnlage.* — Indlauget 1664. 1723 (da Underbrug).

Se Sande GN. 105, 1.

41. Mo. Udt. *mō.* — Moo NRJ. IV 127. 1593. 1600 Mou 1604.$^1/_1$. Mouff 1664. Moe 1723.

* Mór m., se Indl. S. 67. Jfr. hvad der er anført ved i Monom under «Forsvundne Navne» i Tjølling Herred.

42. Bugaarden. Udt. *bū'gålen.* — Værvikar, nu kaldet Bugardhen DN. I 430, 1404. Bugardhen DN. II 496, 1422. a Bugardenom RB. 57. DN. I 581, 1446. Bogard og Bogard Gods DN. I 670, 1482. Bugardhen NRJ. IV 127. Bugaardt 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. Bugaarden 1664. Boegaarden 1723.

Búgarðrinn. Om 1ste Led bú n. se Indl. S. 46; her er Betydningen maaske snarest: Kreaturbesætning. Om det ældre Navn se GN. 121—123, hvormed Gaarden vel har hørt sammen engang.

42, 2. Lunden. Udt. *lunn'*.

42, 29. Myren. Udt. *mý'ra.*

43. Præstegaarden. — Gammelt Navn vistnok Sandar.

Se de under Herredsnavnet givne Oplysninger og under Merdhstode S. 284 ndfr.

44. 45. Sverstad søndre og nordre. Udt. *svæ'rsta.* — Swerdstadhægardhæ DN. III 466, 1419 (efter Afskrift fra 1440). Swerdstadagarde DN. II 530, 1431. Swerstadt NRJ. IV 127. 128. [Suerstadt NRJ. IV 248]. Suarstad 1600. Suerstadt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. 1625. Suerstad 1664. Sverstad søndre, nordre 1723.

Se Strømmen GN. 22, Sem GN. 61. Stedet ligger ved en Krumning af den Elv, hvorefter den flg. Gaard har Navn.

46. Hosle øvre. Udt. *hå'ssle.* — Haslogardhæ DN. III 466, 1419 (efter Afskrift fra 1440). Haslægarde DN. II 530, 1431. Hasle NRJ. IV 128. 1593. 1600. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Hasle øvre med Duerdahl 1664. H. øvre med Dverdal 1723.

H a s l a f, egentlig Navn paa den Bæk, ved hvilken Gaarden ligger; se under Vaale GN. 130. Se NE. S. 93. — Underbruget er GN. 49.

47. Hosle nedre. — Hasle nedre 1668. 1723.

48. Gokstad nedre. Udt. *gå'kksta.* — i Gaukstadhom DN. I 370, 1386 (øvre). RB. 56 (øvste). 57. 71. 232 (nedre). Gawstada DN. III 715, 1492. Gogstadt St. 61. Gogstad, [Gogstadt] NRJ. IV 128. Gogstad 1593. Gugstad 1600. Gogstadt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Gogstad, Gougstad 1625. Goegstad nedre 1664. Gogstad nedre 1723.

*G a u k s s t a ð i r, af Mandsnavnet G a u k r? Dette kan dog nu alene paavises i et enkelt islandsk Exempel fra 10de Aarh. (G a u k r T r a n d i l s s o n, Munchs Samlede Afhandl. IV 521); men der er flere norske Gaardnavne, som synes at pege paa det som 1ste Led (se PnSt. S. 81). Der kan dog i flere Tilfælde, maaske ogsaa her, være Tvivl, om det ikke snarere er Mandsnavnet Gaut (G a u t r), som ligger til Grund. G a u t s s t a ð i r kunde blive til Gaukstad, efterat t i 1ste Led var bortfaldet i Udtalen, paa Grund af den ofte fremtrædende Tilbøielighed til at indskyde k foran s med efterfølgende Konsonant. Jfr. Bd. IV, 1 S. 59. — Paa denne Gaards Grund er det bekjendte «Gokstadskib» fundet.

48, 12. Ødegaarden. Udt. *ø'gålen.*

49. Dverdal. Udt. *væ'rdæl.* — Duerdahl 1664. Dverdal 1723 (begge Gange nævnt som Underbrug til GN. 46).

Vistnok opr. *D v e r g a d a l r eller *D v e r g d a l r, sms. med d v e r g r. Navnet forekommer paa fl. St., vel ialfald tildels med den Forestilling til Grund, at Stedet har været Tilholdssted for Dverge. I Udtalen er nu D- tildels bortfaldet som her i med D v e r g- begyndende Navne, saaledes i Navnet Dvergsten i Brandbu (udt. Vælsen, med «tykt» l), og jfr. Vergø under Stokke GN. 8; undertiden bliver D- til T- som i Tverdal i Rennebu (af D u e r d a l o m AB. 51).

50. 51. Unneberg vestre og lille. Udt. *u'nnebær.* — Vnneberg (vesteste) DN. III 326, 1380 (paat. Vnnoberg). Vnnaberg DN. I 361, 1385. 419, 1402. 432, 1405. 446, 1408. RB. 45 (østeste) 57 s. 183. Vnnoberg RB. 56 s. DN. I 423, 1403. Vndiberg DN. I 421, 1402. Vndeberg, Vnneberg DN. IV 137, 1555. Wneberg NRJ.

IV 128. Vndebereg 1593. Vnndebierg 1600. Vndeberg 1604.¹/₄. Wndeberrig St. 60 b. Unneberg og U. lille 1664 (U. lille 2 Gaarde). 1723.

*Unnarberg, af det gamle Kvindenavn Unnr, der endnu bruges i flere Egne i Norge, mest i Formen Unna, som ogsaa er alm. i den senere MA. og, som det vil sees, forekommer i dette Gaardnavn i et Par af de ovfr. anførte Kilder. Gaardnavnet Unneberg synes ellers i Regelen at have en anden Oprindelse: Undir bergi, under Bjerget, jfr. Sem GN. 87. Se PnSt. S. 272.

52. Herre-Unneberg. Udt. *hæ̀rr-unnebæ̀r*. — Unneberg med Melløst, Hougen og Sivevolden 1723 (under Laurvigs Grevskabs Residents).

Om Tillægget Herre- jfr. Andebu GN. 78. Ogsaa denne Gaard har været en adelig Sædegaard Den var i 17de Aarh. Sæde for Lensherrerne i Brunla Len (Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 847).

52, 3. Sjuevolden. Opg. kaldet *vằllane*. — Sioghaualla (Akk.) DN. III 371, 1391. Sivevolden 1723 (da Underbrug).

Vel Sjóvavellir, hvis 1ste Led er Gen. af Navnet paa det nærliggende GN 83, hvortil Gaarden altsaa opr. maa have hørt. 2det Led Flt. af vǫllr m, Vold, Slette (Indl. S. 87). Maaske kan dog Formen fra 1391 forstaaes som *Sjóvarvellir, hvori 1ste Led bliver Gen. af Fællesordet sjór (sær), Sø (Indl. S. 81).

53. Mjølløst. Udt. *mjø̀løst* (ogsaa opg. *-lë̀st*). — Mielausth NRJ. IV 128. Melloβ St. 64. Melost 1593. JN. 93. Miellost 1600. Melust 1604.¹/₁. Melløst 1723 (da under GN. 52).

*Mjǫllaust, n. af et Adj. mjǫllauss; betegner Stedet som den mellose Gaard, vel fordi der engang i Tiden ikke har været dyrket Korn paa Gaarden, eller at den har været et daarligt Kornland. Et Navn med samme Betydning er Mjølløs, hvorom se Lardal GN. 25.

54. Haraldsrød. Udt. *hằrrälsrë̀*. — Haralssrudt NRJ. IV 128. Harildtzrodt 1593. 1600. 1604.¹/₁. Harrildzroed 1664. Haralsroed 1723.

*Haraldsruð, af Mandsnavnet Haraldr. Se PnSt. S. 116.

55. 56. From søndre og nordre. Udt. *frómm*. — i Fraun DN. III 261, 1363. 310, 1376 (midtre). 346, 1385. II 422. 423. 1399. Fraunagardar, Fraunar DN. II 383, 1386. Fraunagardar DN. III 371, 1391. i Fraun, i Fraunum badum DN. I 394, 1393. i Fraunum gharddum badum DN. VII 335, 1393. a Frœnom DN. I 406, 1398. i Fraun RB. 196. a Fraun (nordre), i Fraunagardom DN. III 441, 1412. Frogn DN. III 562, 1443. Frawgn DN. III 715, 1492. Fronn St. 62 b. Froenn St. 70. From 1593. 1600. [DN. XIV 20, 1402 (efter Oversættelse fra 18. Aarh.)]. Fromb 1604.¹/₁, ¹/₁. 1625 Fromb med Flotagger (2 Gaarde) 1664. From søndre, F. nordre med Flatager 1723.

Fraun f., et meget gammelt Ord, der er brugt usammensat i adskillige Gaardnavne, i Regelen i Flertalsform; Entalsform foruden her kun i Frogn. Gaard- og Sognenavn i Akershus Amt Navnet findes næsten udelukkende paa Østlandet (fra andre Landsdele er kun at anføre det sms. Fraundalr, nu Frondal, i Aurland, hvis dette hører hid). Ordet har endnu ikke fundet nogen sikker Forklaring S. B. har fremsat den Formodning, at det kunde være afledet af det vistnok gamle Ord Fraud n, som i den nordlige Del af Landet bruges i Betydningen: Gjødsel. Fra Meningens Side kunde dette nok

passe i Gaardnavne («gjødslet, frugtbar Jord»). Oftest er i disse Navne -aun nu gaaet over til -ogn, en ogsaa ellers hyppigt forekommende Overgang (f. Ex. Trænavnet Rogn af raun). Paa Overgang af -n til -m i et Enstavelsesord ved jeg intet andet Exempel. — Om Underbruget Flatager se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

57. Stange nordre. Udt. *sta'nge.* — a Stangom DN. III 342, 1384. 441, 1412. 562, 1443. DN. II 416, 1396. 496, 1422. Stanger (Akk.) DN. III 377, 1392. i Stanghu DN. I 394, 1393. VII 335, 1393. Stange NRJ. IV 127. Stannge St. 60 b. Stange 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. [DN. XIV 20, 1402 (efter Oversættelse fra 18. Aarh.)]. Stange nordre 1664. 1723.

Stangir, se Ramnes GN. 79. Jfr. GN. 140 ndfr.

58. 59. Raastad vestre og nordre. Udt. *rå'sta.* — i Roalstadum DN. II 125. 127, 1322. III 524, 1435. Roalstad (søndre) DN. II 702, 1489. Roalstadt, Raalsladt NRJ. IV 127. 128. Rolstadt St. 59 b. Raastad 1593. Rostad 1600. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Raastad 1625. Raastad med Aaßebreche 1664 (3 Gaarde). Raastad vestre, nordre 1723.

Róaldsstaðir, af det gamle Mandsnavn Róaldr, som nu i dermed sms. Gaardnavne oftest har Formen Rol(s)-, men ogsaa Former med aa ifølge den hyppige Overgang af óa (úa) til aa (jfr. Braarød i Borre Herred, S. 128 foran), hvorfor disse Sammensætninger i Nutidsform kunne falde sammen med Sammensætninger med Mandsnavnene Raði og Rauðr. Ligesom her er l ogsaa bortfaldet i Gaardnavnet Raasaak i Fet (a Roalzakrom RB. 448). Hvor ikke gamle Former med l forekomme af Navnet Raastad, er der Mulighed for, at dette kan komme af Mandsnavnet Rói. Af ganske anden Oprindelse er Raastad i Stokke (GN. 4. 5). Se PnSt. S 205. — «Aaßebreche» synes at være ganske forsvundet; 1ste Led kan forklares paa flere Maader, naar man ingen gammel Form har.

60. Bøle. Udt. *bø'le.* — Bolle 1593. 1660. Boell 1604.$^1/_4$. Boele 1625. Bolle 1664. 1723.

*Bœli n., Bosted (Indl. S. 46).

61. Tue østre. Udt. *tú'e.* — Tuffue 1664. Tufve 1723.

Se GN. 25.

62. Bergan nordre. Udt. *bæ'rjænn.* — Bergann NRJ. IV 127. Bergenn i Rostadbygd 1593. 1600. Berge 1604.$^1/_1$. Bergen 1664. 1723.

Jfr. GN. 31.

63. Raastad østre. — Rostad 1604.$^1/_1$. Raastad med Aaßebræche 1723.

Se GN. 58.

64. Rove nordre. Udt. *rô've.* — Roue St. 60 b. Roffue 1593. 1600. 1604.$^1/_4$. 1625. 1664. Rowe 1723.

*Rófa f., se Botne GN. 81.

65. Rove søndre.

65, 7. Bakken. Udt. *ba'kken.*

66. Smerød. Kaldes *samn'.* — Smeero 1593. Smeroe 1600. Smerød 1604.$^1/_4$. Smeroen 1625. Smerød 1664. Smærød 1723.

Formodentlig *Smiðaruð, hvori 1ste Led bliver Gen. Flt. af smiðr, Smed. Jfr. Smerud i Faaberg (Bd. IV, 1 S. 234). Daglignavnet er Subst. Sand i best. Form.

67. Skravestad. Udt. *skrā'vesta.* — i Skræflastadhom RB. 57 s. Skreflasta (henført til Stokke S.) DN. XI 124, 1421. Skraflestadha (ligesaa) DN. XI 137, 1432. Schrafflestadt NRJ. IV 129. Skrofflestad NRJ. IV 248. Skrafflestadt St. 60. Skrabbelsta, Skrabelsta 1593. Skrabelstad 1600. Schrabestad 1604.¹/₁. Schrabbelstad 1625. Schrabelstad 1664. Schraflestad 1723.

Skraflastaðir? 1ste Led er maaske et Persontilnavn, som kunde staa i Forbindelse med skraf n., Prat, Snak, skrafa, prate, snakke, og Folkesprogets skravla, vaase, vrøvle. Skrafla- kunde være Gen af den best. Form af et Adj. *skrafall, snaksom eller lign., som rigtignok ikke er kjendt ellers; derimod findes skraf n. et Par Gange som Mandstilnavn (K. Rygh S. 57). Det vækker nogen Betænkelighed, at to af de ældste Former have æ, e i 1ste Stavelse; men den nuværende Udtale Skrave- forudsætter vistnok bestemt en gammel Form Skrafla-, ikke Skrefla-. Da der er en liden Bæk i Nærheden og der ellers forekommer et Elvenavn Skravla, kunde man ogsaa tænke paa Sammensætning med dette; men dette synes mig mindre troligt, da Bækken er ubetydelig, og dette Gaardnavn er hellerk ike medtaget blandt de i NE. S. 226 under Skravla anførte Navne.

67, 11. Værket. Udt. *væ'rke.*

Der skal ikke nu kjendes noget til, af hvad Art den industrielle Virksomhed har været, hvorefter Stedet har faaet Navn.

68—70. Skalberg nordre, mellem og søndre. Udt. *skæ'lbær.* — Skardabøle RB. 189. 201. DN. V 402, 1427 (sønste)? Skardaberg DN. IX 201, 1407. Schardeberg NRJ. IV 129. Skardberrig NRJ. IV 248. Skardeberg DN. XI 769, 1547. Skardeberrig St. 62 b. Skalleberigh St. 70. Skalberig 1600. Skolberg 1604.¹/₄, ¹/₄. Schalleberg 1664. Schalleberg, S. mellem med Søndre Rowe, S. søndre 1723.

Skarðaberg, hvorom se under Ramnes GN. 69. Samme Navn i Tjølling (GN. 72—74). Hvis Skardabøle betegner denne Gaard, hvad der ikke er sikkert, maa det vel forstaaes som en «elliptisk» Sammensætning af bœli n., Bolig (Indl. S. 46) med Gaardnavnet Skarðaberg; jfr. dog under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

71. Rønn. Udt. *rønn.* — Rønn St. 70. Røyenn 1593. Røenn 1600. 1604.¹/₁. Riøen 1625. Ryoen 1664. Røjen 1723.

Er maaske intet andet end runnr m., Busk; jfr. Ronn i S. Fron (Bd. IV, 1 S. 132). Er dog mulig det under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning anførte Rodan allan.

72. Skaaren. Udt. *skø'ren.* — Skorenn NRJ. IV 128. Skoredt 1593. Skaaritt 1600. Schaaridt 1604.¹/₁. Schurden 1604 (ogsaa ¹/₁). Schaaren 1625. Schorren 1664. Schaaren 1723.

Skor f., her vistnok i Betydningen: Skar (Indl. S. 75). Formen er best. Dativ.

73. Steinsholt. Udt. *stei'nshålt.* — Stæinholt RB. 76. Steinsholt RB. 57 s. 189. Stiensholth NRJ. IV 128. Steinsholt 1593. Stensholt 1600. 1604.¹/₁. Stendtzholdt 1664. Steensholt 1723.

Steinsholt, se Stokke GN. 68. Formen Stæinholt RB. 76 maa være feilagtig.

74. Bergan østre. Udt. *bæ'rjænn.* — i Bærghom i Slædanes bygd RB. 201. Bergenn i Slenesbogd 1593. Bergen 1604.$^1/_1$. 1664. Bergen med Waterød 1723.

Bergar, se GN. 31. — Waterød er vel Feil for Materød.

74, 1. Matterød. Udt. *ma'ttrè.*

Jeg ved intet sikkert at sige om dette Navn. Lydlig minder herom det gamle Navn paa en Part af Gaarden Lium i Ø. Gausdal, som er skr. Mategarden i 1457 (DN. X 170) og Mathegardin i 1462 (DN. X 176), senere Mattegaard, Matødegaarden (Bd. IV, 1 S. 184); men heller ikke dette Navn kan forklares sikkert. Man kunde mulig tænke paa Sammensætning med et fra Danmark kjendt Mandsnavn Mati (Mathe), hvorom se O. Nielsen S. 65; men dette vides dog ikke brugt i Norge. At Matterød skulde have nogen Forbindelse med det under «Forsvundne Navne» ndfr. anførte Matbergh, er vist ikke rimeligt.

75. Slenes. Udt. *slè'nes.* — Slædanes DN. III 399, 1398. I 475, 1418. RB. 189. 201. Slenes 1600. 1604.$^1/_4$. Sledenes 1664. Slenes 1723.

Sleðanes, vel sms. med det samme sleði, som er antaget for 1ste Led i Sleðavágr, nu Falkensten, Borre GN. 30.

76. Hønnerød. Udt. *hø'nnerè.* — Hynerudt NRJ. IV 129. Honderø 1593. Hinnderø 1600. Hønnerud 1604.$^1/_1$. Hønnerød 1625. 1664. 1723.

Vel *Hyrnuruð, af hyrna f., Hjørne, Vinkel; Stedet ligger ved en Vik, og Navnet kan være givet efter dennes Kystlinie.

77. Engø. Udt. *ø'nge, ø'ngi.* — Ænghøy RB. 55. 569. [Ænghøyna (Akk.) DN. XIV 28, 1419]. Enngøenn St. 60. Engøoenn NRJ. IV 129. Engøenn 1593. 1600. Engonn 1604.$^1/_4$. Engøen 1664. 1723.

Engøy, jfr. Tjømø GN. 21. Gaarden ligger paa en Halvø.

77, 5. York. Udt. *jørk.*

Nyt Opkaldelsesnavn, jfr. Indl. S. 8.

77, 6. Kløppeløkken. Udt. *klå'ppeløkka.*

78. Aarø. Udt. *å're, å'ri.* — Aṛoy RB. 55. Ooroy RB. 57 s. vid Oorøyna DN. V 402, 1427. Aarrøenn St. 60. Aarøen 1593. 1600. Orøenn 1604.$^1/_1$. Aarøen 1664. 1723.

Det maa være denne Ø med omliggende Holmer, som omtales i Fornm. s. IX 310. 393 under Navnet Áreyjar; se O. R. i Histor. Tidsskr. 3 R. IV S. 299. — Navnet Árøy synes at maatte indeholde Gen. af á f., Aa, Elv, som 1ste Led; men efter Kartet ser det ikke ud til, at der, ialfald nu, er noget Vandløb paa Øen. Det synes ikke at kunne være opr. Alrøy, som Aarø ved Nøtterø (se Nøtterø GN. 52. 61), da en Sammensætning med Trænavnet ǫlr, Or, Older, neppe kunde forekomme uden l saa tidlig som c. 1400.

79. Natholmen. Udt. *na'tthålmen.* — i Hnatholmanom RB. 67. Natholmen 1625. 1664. 1723.

Knattholminn. 1ste Led er knǫttr m, Fjeldknat (Indl. S. 61); Kn- er som ofte i RB. blevet til Hn-, hvorefter H- senere er aldeles forsvundet. 2det Led er holmi m, svagt bøiet Sideform til holmr, hvorom se Indl. S. 56.

80. Nes østre. Udt. *nes.* — a Næse DN. II 496, 1422. Ness NRJ. IV 128. Næs 1593. 1600. Neß 1604.¹/₁. Næß 1664. Næs 1723.

Nes n., se Indl. S. 68. Kaldet «østre» i Modsætning til en anden Gaard Nes (GN. 158).

81. Helgerød. Udt. *hö'ljerĕ.* — Helgarud, Helgurud DN. II 383, 1386. [Helgorud DN. XIV 28, 1419]. Hælgarud RB. 56. Helerudt NRJ. IV 128. Helgerrudt St. 60. Helgerød 1593. 1600. Helgerudt 1604.¹/₁. Helgerøed 1664. 1723.

Helgaruð eller maaske Helguruð, af Mandsnavnet Helgi eller Kvindenavnet Helga. Se PnSt. S. 124.

82. Mønnerød. Udt. *mø'nnerĕ.* — Miulgnurudh, Mylnurudh DN. III 371, 1391. Mylnwrudh RB. 189. Mønnerød 1593. 1600. Mørødt 1604.¹/₄. Mønnerød 1625. 1664. 1723.

Mylnuruð, se Andebu GN. 121, 5.

83. Sjue. Udt. *sjü'e.* — Siøge NRJ. IV 129. Søuy 1593. Sowij 1600. Siøffue 1604.¹/₁. Siuffue 1625. 1664. Siwe 1723

*Sjóvar m. Flt., se Hof GN. 88. Ligger nær Lahellebugten.

83, 1. Engen. Udt. *æ'nga.*

84. Vestad. Udt. *væ'ssta.* — Wedsta 1593. Widstad 1600. Westad 1604.¹/₄. Væstad 1625. 1664. Westad 1723.

Der gives en hel Del Gaarde i Landet, hvis Navn nu skrives Vestad eller Væstad, foruden her i Stange Hdm., i Tryssil, i Ringebu, i Ø. Toten, i Tjølling (GN. 69), i Veø og i Bud. Kun faa af dem nævnes i MA. I Ringebu skrives Navnet 1390 (DN. II 399) Vettestadir, der kan forklares af et Mandsnavn Vetti, hvoraf Aasens Navnebog S. 45 har et Spor fra Numedal, og hvoraf ogsaa Vettestad i Sandsvær og Vetteland i Vanse og i Ogne kan forklares; det kunde være en Kjæleform af Vetrliði (jfr. Indl. S 37). Gaarden i Tjølling skrives RB. 31 i Vestadhum, den i Veø a Vestadom AB. 77, men i Westæstade AB. 76 s. O. R. tror, at 1ste Led i alle disse Navne er et afkortet Personnavn; foruden paa Vetrliði kan ogsaa tænkes paa Véseti og paa Víðarr. Se Bd. III S. 160. Om dette er Tilfælde med Navnet Vestad i Tjølling (GN. 69), kan dog vel være tvivlsomt. Efter Formen i Vestadhum i RB. har O. R. selv tidligere henført det til vé n., Helligdom, helligt Sted (Munch NGHS. S. 211), og S. B. antager fremdeles (PnSt. S. 278), at det har denne Oprindelse. Hvis dette er rigtigt, vilde den samme Forklaring ikke være usandsynlig for Navnet her i Sandeherred, da Gaarden er Nabogaard til GN. 85. 86, hvis Navn vel indeholder Gudindenavnet Frøyja.

85. 86. Freberg østre og vestre. Udt. *fræ'bbĕr.* — a Frøyberghom DN. IV 210, 1341. Frøybergh RB. 44. 55. 56 (nedre). Freberg NRJ. IV 128. Frøberrig St. 60. Freberig 1593. Freberie 1600. Frøberg 1604.¹/₁, ¹/₁. Frøberig 1664. Freberg østre, vestre 1723.

Se Borre GN. 97. 98 og jfr. GN. 23 i dette Herred.

87. 88. Gjekstad østre og vestre. Udt. *jé'kksta.* — i Geikstadom DN. II 254, 1351. RB. 56 (vestre). i Giæxstadom DN. III 257, c. 1361. i Gæighstadom (vestre) DN. V 211, 1375. i Gæikstadum (vestre) DN. IX 201, 1407. i Gækstadum DN. IX 321, 1465. Gegstadt St. 60. 1593. Giegstad 1600. Gegestadt 1604.¹/₁, ¹/₁. Giegstad 1664. Giegstad østre, vestre 1723.

Samme Navn i Vestby, efter O. R. udentvivl den Gaard, der DN. I 86, 1302 er skr. i Geirsstoðvm, Gerstoðvm og DN. III 362, 1389 i Geistadum. Endvidere kan sammenlignes Gjeksrud i Vestby (Geiksrud RB. 127) og Giæiksgardr (DN. V 259, 1393), en Part af Lium i Follebu i Ø. Gausdal. O. R. antager efter det første af disse Navne, at Geiks-, tildels allerede i MA., er opstaaet af Geirs-, Gen. af Mandsnavnet Geirr. Foran s kan r være udtrængt, hvorefter k som saa ofte kunde være indskudt foran s med efterfølgende Konsonant; jfr. en mulig Overgang af Gauts- til Gauks- under GN. 48 ovfr. Se Bd. II S. 3. Finnur Jónsson forklarer derimod (Nord. Tidsskr. f. Filol. 3 R. IX S. 163) det her omhandlede Navn Gjekstad af et Mandsnavn Geigr, opr. brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 18). — Om denne Gaard se ogsaa Tjølling GN. 34.

87, 22. Lahelle. Udt. *la'hælle.*

Navnet forekommer ret ofte: i Glemminge, i Vaaler Sml., i Lier, paa Nøtterø, i Solum, i Oddernes og formodentlig paa fl. St. Den gamle Form er *Laðhella (Hlað-, se RB. 95), af laða (hlaða), indlade (i Fartøi), og hella i Betydning af fladt Berg. Navnets Betydning bliver altsaa: Udskibningssted. Samme Betydning har Navnet Laberg, Laberget, der findes oftere fra Sogn af og nordover. Jfr. Fritzner under hlaðberg og hlaðhella. Se Bd. I S. 305.

89. Rød østre. Udt. *rø.* — Rwdh DN. I 301, 1367. RB. 52. Rudy NRJ. IV 129. Rødt 1593. 1604.$^1/_1$. Roed østre 1664. 1723.

Ruð n., Rydningen.

90. Hafallen. Udt. *ha'fallen.* — Haufeldt 1593. Hanndfeldt 1600. Haffaldt 1604.$^1/_1$. Hauffald 1625. Haufalden 1664. Haffalden 1723.

*Hagfalli. Oldn. hagfella f., hvorom se Fritzner (og Aasen), betyder Risgjerde og bruges i mange Stedsnavne, især nordenfjelds, udentvivl opr. betegnende Jordstykker, indhegnede med saadant Gjerde. Formen Hafallen her og i Hedrum er en Sideform af dette Ord; den gaar tilbage til en gammel Form Hagfalli, se Hedrum GN. 17. Se Bd. I S. 337. Indl. S. 52.

91. 92. Sunde nordre og søndre. Udt. *su'nne.* — i Sunde DN. IV 137, 1320 (efter Afskrift fra 1555). Swnd i Yxnoyn RB. 207. i Sundi RB. 56 (søndre). 189. DN. II 519, 1427. i Svndunum RB. 31. i Sundini (sønste) DN. III 430, 1409. [Swime? NRJ. IV 129]. Sunde 1593. 1600. Sundenn 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Sundene 1664. Sundene, S. søndre 1723.

Sund n., se Indl. S. 80; her i Betydningen: Overfartssted. Formen Sunde svarer til den gamle Dat. Sundini i DN. III 430 er Feil for -inu. — Om Yxnøy se under «Gamle Bygdenavne» ved Herredets Slutning.

93. 94. Strand nordre og søndre. Udt. *strann.* — Strond (søndre) DN. V 292, 1401. III 420. 421, 1405. Strond, Strandh DN. I 433. 435, 1405. Strandt NRJ. IV 129. [Strand NRJ. IV 248]. Strandt St. 60. 1593. 1600. Strand 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. 1664. Strand nordre, S. søndre med Strandholmen 1723.

Strǫnd f., se Indl. S. 79; ligger ved Midfjorden.

95. Lindøen. Udt. *li'nnøia.* — Lindøenn St. 55 b. Lindøen 1664. 1723.

Af Trænavnet Lind. Gaarden har vel Navn efter en udenforliggende Ø.

96. Haugene. Udt. *hau'ane.* — i Haughum i Yxnøy RB. 201. i Haughanna i Yxnøynæ DN. III 632, 1465. Houger St. 60.

Hougenn St. 62 b. Houffuenn 1593. Houffuene 1664. Howene 1723.

H a u g a r, Flt. af h a u g r m., hvorom se Indl. S. 53.

97. Hjelmby. Udt. *jæ'lmbý*. — i Hialmaby RB. 55. i Hialbo(!) RB. 195. Hielmeby NRJ. IV 129. DN. IV 130, 1554. 1593. 1600. Hielmby 1604.¹/₁. 1664. Hielmbye 1723.

H j a l m a b ý r. Kan være sms. med Gen. Flt. af h j a l m r, Hjelm, Stak (Kornstak, Halmstak, Høstak osv.), se Indl. S. 55. Lundgren antager dog (S. 104) efter Stedsnavne som H i e l m e r y t h et gammelt svensk Mandsnavn H i æ l m e, og O. Nielsen (S. 45) ligeledes efter et Gaardnavn H i a l m a r y t h et tilsvarende dansk Mandsnavn H i a l m i; det synes da rimeligt, at der ogsaa kan have været et oldn. Navn H j a l m i, i alle 3 Sprog vel egentlig Kjæleformer af et med H j a l m- begyndende Mandsnavn.

97, 3. Barbrua. Udt. *bä'rbrúa*.

Vel om en Kavlebro, lavet af Bartræers Grene.

98. Namløs. Udt. *na'mmløss* (ogsaa opg. *-lës*). — i Nafnløysu RB. 31. Nanløoss (ɔ: Nam-) NRJ. IV 129. Nambløes 1593. 1600. Namløß 1604.¹/₁. Nambløes 1664. Namløs 1723.

N a f n l ø y s a f., Navnløshed. I Formen Namlaus i Hollen; der gammel Form N a f n l a u s a•(i N a m f l a u s w m RB. 13, i N a m p n l a u s u m RB. 15, i N a f n l a u s u m RB. 27). Navnet forekommer endvidere i Jølster, ligesom der har været en Plads Navnløs under GN. 68 i Borge Sml., og maaske er Navlus i Snaasen (i N a f l a u s o AB. 10) samme Navn. Namløs under Præstegaarden i Stokke er vel et nyere Navn.

99. Bergan øde. Udt. *bæ'rjænn*. — i Berghum i Yxnøy RB. 196. Bergenn i Oxøen 1593. Bergen 1604.¹/₁. 1664. 1723.

B e r g a r, se GN. 31.

100. Eidene. Udt. *ei'ane*. — Eyda NRJ. IV 129. [Eida NRJ. IV 248]. Eydenn 1593. Eidem 1600. Eidenn 1604.¹/₁. 1625. Ejene 1664. Eiene 1723.

*E i ð a r, se Tjømø GN. 49. Ligger paa et Eid over Halvøen mellem Tønsbergfjorden og Midfjorden.

101. Skagen. Udt. *skä'gænn*. — i Skaghanom i Yxnøy RB. 55. Skagann NRJ. IV 129. Skagenn St. 60. Skougenn 1593. Skougen 1600. Skaffuen 1625. Schouffuen 1664. Schougen med Tallachshafn 1723.

S k a g i n n, best. Form af s k a g i m., fremstikkende Odde (Indl. S. 74). Det er denne Gaard, der er ment ved a t T u n n u s k ó g u m Fornm. s. VIII 424; dette er en Misforstaaelse for a t T u n n u s k ǫ g u m, hvilken Betegnelse sigter til Gaardens Beliggenhed yderst ude paa Halvøen Y x n ø y, som ender med «Tønsberg Tønde» (T u n n a). Se O. R. i Histor. Tidsskr. 3 R. IV S. 272.

101, 4. Tallakshavn. — Underbrug 1723.

Er vel et nyere Navn, af Mandsnavnet Tallak (ogsaa Tollak), svarende til det gamle Þ o r l a k r. Se PnSt. S. 261.

102. Auve. Udt. *au'e*. — i Aulwm (Feil for Aulwin?) RB. 195. i Aufuini i Velløy BB. 68 s. DN. V 402, 1427. [i Auuini DN. XIV 29, 1419]. [paa Vwene DN. XIV 778. 779, 1539]. Awenn NRJ. IV 128. Offuen 1593. 1600. Offuenn 1604.¹/₁. 1625. Ouffue 1664. Owe 1723.

Vistnok A u l v i n og egentlig samme Navn som det under Jarlsberg Hovedgaard indgaaede A u l i n (se under «Forsvundne Navne» i Sem Herred), men her med bevaret v i 2det Sammensætningsled. Isaafald er l i Tidens Løb udfaldet foran v; jfr. den telemarkske Form Saave af Mandsnavnet S ǫ l v i, S a l v i.

103. Bentsrød. Udt. *bæ'nnsrë.* — Bændikzsrudh RB. 189. Bendictzrud i Vælløy RB. 195. 201. 206. Benedictvsrvd DN. IV 130, 1320 (efter Afskrift fra 1554). Bendixrudt St. 62 b. Benndeſrod 1593. Benndesrød 1600. Benditsrud 1604.¹/₁, ¹/₁. Bentsrød 1625. Bendtzrød 1664. Bentsrød 1723.

B e n e d i k t z r u ð, se Botne GN. 11.

104. Tveitan. Udt. *tvei'tænn.* — Twetann NRJ. IV 128. Tueden 1600. Thueder 1604.¹/₁. Thuetten 1664. Tvetten 1723.

Þ v e i t a r, Flt. af þ v e i t f. (Indl. S. 83).

105. Langeby. Udt. *la'ngebẏ.* — i Langabø RB. 31. [Langeby DN. XIV 778. 779, 1539]. Langeby 1593. Langby 1600. 1604.¹/₁. Langebye 1664. 1723.

L a n g i b ý r, den lange Gaard.

106. 107. Buer østre og vestre. Udt. *bú'er.* — i Bwdhom i Vælløy DN. I 326, 1375 (nordre). RB. 56. 232 (nordre). [Buder (østre) DN. XIV 847, 1554]. Buder St. 60. Buer 1593. 1600. Bure, Buer 1604.¹/₁, ¹/₁. Buere 1625. Buer øvre, vestre 1664. Buer østre, vestre 1723.

B ú ð i r, Flt. af b ú ð f., Bod (Indl. S. 46).

108. Holtan nedre. Udt. *hå'ltænn.* — i Holtom i Vælløy RB. 56. 195. 232. DN. IV 130, 1320 (efter Afskrift fra 1555). Holttenn St. 60. Holthenn NRJ. IV 128. Holten 1593. 1600. Holtten 1664. Holter 1723.

H o l t a r, se Sande GN. 135.

109. Holtan øde. — Ødeholttenn 1604.¹/₄. Øde Holten 1664. 1723.

109, 3. Tangen. Udt. *ta'ngen.*

110. Huseby. Udt. *hú'sebẏ.* — i Husabo i Vælløy RB. 206. Husaby DN. IX 274, 1445. Husſeby 1600. Huseby 1604.¹/₄. Husebye 1664. Huussebye 1723.

H ú s a b ý r, se Vaale GN. 106.

111. Vindal. Udt. *vi'nndæl.* — i Vindalæ i Valløy RB. 55. Windall NRJ. IV 127. 128. Vindall St. 60. Windall 1593. Winndal 1600. 1604.¹/₁. Windahl 1664. Windal 1723.

Anført NE. S. 298 under Elvenavnstammen V i n d -, altsaa opr. *V i n d a r- eller *V i n d u d a l r. Det bemærkes dog, at intet Vandløb er synligt paa Kartet, og man kan vel derfor snarere tænke paa v i n d r m., Vind, som 1ste Led. Andre Gaardnavne Vindal, Vindalen, Vinddalen, Vindedalen synes derimod at kunne indeholde nævnte Elvenavn.

112. Rød vestre. Udt. *rø.* — Rudh i Veløyne DN. XI 124, 1421. 137, 1432. Roed vestre 1664. 1723.

R u ð n., Rydningen. Jfr. GN. 89.

113. Huviken. Udt. *hú'vika.* — Huudauik DN. IX 274, 1445. Hueuig 1593. 1604.¹/₁. Houig 1625. Hørvig 1664. Huewig 1723.

*Húða(r)vík, jfr. Tjømø GN. 57. Hvordan húð er at opfatte i dette Navn, ved jeg ikke; det sigter maaske til Landskylden.

114. Ormestad. Udt. *ø'rmesta.* — Ormastader i Vælløy DN. IV 471, 1394. Ormestadt NRJ. IV 128. 1593. 1600. Ormstad 1604 ¹/₁. Ormestad 1664. 1723.

*Ormarsstaðir, se Vaale GN. 43.

115. 116. Kamfjord østre og vestre. Udt. *ka'mmfjôl.* — i Kambafioll RB. 56. Kambæfiol i Vælløynni (vestre, østre) RB. 195. Kamffiol, Kammeffioll DN. IV 130, 1320 (efter Afskrift fra 1555). Kamefiordt, Kammefiordt NRJ. IV 128. 129. Komfiordt 1593. Kamfiord 1600. Kamfior 1604.¹/₁. Cambsfiord 1625. Kamfior østre, vestre 1664. Kamfiord østre, vestre 1723.

Kambafjǫll, se Ramnes GN. 71. Ligger foran en Høide med to Toppe.

117. Gokstad øvre. — Goegstad øvre 1664. Gogstad øvre 1723.

Se GN. 48.

117, 19. Ragnildbru. Udt. *ra'ngnillbrú.*

118. Hjertnes. Udt. *jæ'ltnes.* — Hiertness DN. IX 274, 1445. Hiertnesz NRJ. IV 127. Hiertnes 1593. 1600. 1604.¹/₁. Hiertenis 1625. Hierttnes 1664. Hiertnes 1723.

*Hjartnes, hvor 1ste Led vistnok er hjarta n., Hjerte, dette Ord brugt efter Nesets Form (Indl. S. 55).

119. Pukkestad. Udt. *pú'kkesta.* — Pukastada (Gen.) DN. I 401, 1396. a Pukastadom DN. I 581, 1446. VIII 358, 1446. Puggestad 1593. Pugestadt 1600. 1604.¹/₁. 1625. Puggestad 1664. 1723.

Púkastaðir, hvorom se Skoger GN. 2.

120. Haugan. Udt. *hau'ænn.* — Hoffuen 1604.¹/₁. Hovene 1723.

Se Botne GN. 62.

120, 2. Stubbeværftet. Udt. *stu'bbeværven.*

120, 8. Randviken. Udt. *ra'nnvika.*

1ste Led kan vel ikke være andet end rǫnd f., Rand, Kant. Randvik findes som Gaardnavn i Søndeled og i Høvaag.

120, 9. Stub. Udt. *stubb.*

Vel stubbr m., der ligesom stubbi og stúfr i Stedsnavne vistnok oftest har havt Betydningen: Stubbe af et Træ. Andensteds forekommer Stubbe, Stubben og Stubban som Stedsnavne.

121—123. Virrik vestre, østre og søndre. Udt. *vi'rrikk.* — a, i Væruikum DN. II 417, 1396. IX 274, 1445. RB. 55. 57. af Veruikom DN. I 405, 1397. Værwiker, Gen. -ka DN. III 398, 1398. Væruika, Veruika (Gen.) DN. I 430, 1404. i Vervíkum Fornm. s. IX 347? Werick NRJ. IV 127. Wirrick St. 60 b. Wirick 1593. 1600.

1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Wirich 1664 (3 Gaarde). Wirich vestre og nordre (da 2 Gaarde), østre, søndre 1723.

Vervíkar eller ældre Form Vervíkr. 1ste Led maa vel være ver n., Vær, Sted, hvor man opholder sig til visse Tider om Aaret for at drive Fiskefangst og anden ved Søen faldende Fangst (Indl. S. 85). Overgang af rv til Nutidsform rr har maaske et Sidestykke i Gurrik i Hof, hvis nemlig O. R.'s Formodning om det sidste Navns Oprindelse er rigtig (se Hof GN. 43). Navnet Vervik haves ogsaa i Strand i Ryfylke (udt. Væ'rrvigjaa), skr. som her i MA., Veruikar, Væruikar (DN. XII 67, 1338).

124. Fitje. Udt. *fæ'kkja*; kaldes nu *nǒ'lbý*. — a, i Fytium DN. VII 199, 1345 eller 1346 (efter Afskrift fra 1440). DN. III 302, 1374 (paat.: um Fithiar), a, i Fitium DN. III 381, 1393. II 416, 1396. RB. 232. Fitiom (Dat.) DN. III 398, 1398. a Fitiom, Fitier DN. I 663, 1478. Fittie NRJ. IV 127. Fitthenn St. 61. Fettien 1593. Fittie 1600. Fitthenn, Fitthie 1604.¹/₁, ¹/₁. Fittie 1664. Fichie 1723.

Fitjar, Flt. af fit f., hvorom se Indl. S. 49. Om Endelsens nuværende Udtale jfr. Stokke GN. 40.

125. Brønnum. Udt. *brø'nnómm*. — i Bruneimum RB. 232. DN. IX 274, 1445. Brwnnim NRJ. IV 127. Bronum 1593. 1600. 1604.¹/₁. Brønnem 1625. Brønnumb med Øde B. 1664. Bronum 1723.

Brúneimar, sms. med brún f., skarp Kant, Skrænt (Indl. S. 46). Navnet synes efter Kartet at passe til Beliggenheden øverst oppe paa en Elvebred. Se StK. S. 106. Hvis denne Forklaring er rigtig, maa Brúneimar vel være forkortet til Bruneimar, fordi Hovedtonen engang har ligget paa 2den Stavelse.

126. Stuen. Udt. *stú'en*.

127. Sørby. Udt. *sö'rbý*. — i Saurbœ DN. I 353, 1383. i Saurby DN. III 398, 1398. RB. 55. 278 s. Sorby NRJ. IV 127. 248. St. 64 b. 1593. Sordby 1600. Siorbiou 1604.¹/₁. Sorby 1625. Sorbye 1664. Sørbye 1723.

Saurbýr, se Vaale GN. 49.

128. Lystad. Udt. *lý'ssta*. — Lißestadt NRJ. IV 127. Lyußestad 1593. Liusestadt 1600. 1604.¹/₁. Lyßestad 1625. Lysestad 1664. Lyssestad 1723.

Lýsustaðir? 1ste Led kan antagelig her som ved andre Gaarde af dette Navn (t. Ex. Lystad i Brandval) være Elvenavnet Lýsa, den lyse eller den lysende. Gaarden ligger ved en længere Bæk, der falder ud i Syrristkilen; den er dog ikke anført NE. S. 151 under dette Elvenavn.

128, 27. Rydningen. Udt. *rø'nningen*.

129. 130. Hystad vestre og østre. Udt. *hý'ssta*. — i Hæssisstadum DN. V 184, 1360. i Hæissistadum DN. III 257, c. 1361. i Hysistadum, Hæsistadum DN. I 410, 1398. i Hesistadum RB. 55 s. (østre). i Hæsistadhom RB. 56. Hoysistada (Gen.) DN. II 447, 1406. Hysestadt NRJ. IV 127. Hyßestadt med Smørbreckenn St. 60 b. Hyßestad 1593. Hyßestad, Hißestad 1600. Hysestad 1604.¹/₁, ¹/₁. Hysestad vestre, østre 1664. Hysestad vestre, Hyssestad østre 1723.

Efter O. R. maaske af det gamle Mandsnavn Hísingr, tildels skr. Hýsingr, hvortil han ogsaa henfører Hystad i Borge Sml. og i Sparbuen, for hvilke Gaarde ingen Form fra MA. er bevaret. «Det turde kanske være muligt heraf at forklare ogsaa Hystad, 129 Sandeherred, med hvilket Navns rette Form man allerede i MA. maa have været i Vilderede efter de stærkt afvigende Maader, hvorpaa det skrives» (PnSt. S. 132). Hysingstad i Stord udtales nu ligesom dette Navn; det findes ved 1520 skr. Hysyngstad. Men de mange Former fra MA. med anden Vokal end y synes mig ved det her omhandlede Gaardnavn at gjøre denne Formodning yderst tvivlsom, uden at det dog er muligt at sætte nogen anden fuldt sikker Forklaring i Stedet. Man skulde nærmest tro, at Vokalen i 1ste Stavelse opr. har været e; y kan være indkommet under Paavirkning af Nabogaardens Navn, Lystad. S. B. har meddelt mig en Formodning, som vel har meget for sig, at det er opr. *Hersisstaðir, af hersir m., en Herse, som har Sideformen hessir (Flatøb. I 570), eller maaske af Hersir som Mandsnavn. Da et dette nærstaaende svensk Mandsnavn i Runeindskrifter findes skr. Haursi (Liljegren, Run-Urkunder. No. 303. 1550), synes Ordet tildels at kunne have havt en ø-Lyd i 1ste Stavelse, som vel foreligger i Formen Høysistada fra 1406. Formen med y bliver da en senere Ændring af Formen med ø. — Om Smørbreckenn se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

130, 7. Stranden. Udt. *stra'nna.*

131. Lofterød. Udt. *lå'ffterĕ.* — Loftrudh DN. I 402, 1396. III 397, 1398. II 447, 1406. Lofftrudt NRJ. IV 126. [Lofftrut NRJ. IV 248]. Loffterud 1593. Loffterød 1600. Loffterud 1604.¹/₁. Loffteroed 1664. Lofterød 1723.

*Loptsruð, se Nøtterø GN. 106. I dette Navn er altsaa Genitivens -s bortfaldt allerede før 1400. Se PnSt. S. 177.

132. Bergan store. Udt. *bæ'rjænn.* — a Berghonom i Hystadgrænden DN. II 447, 1406. Bergenn 1600. Bergen 1604.¹/₁, ¹/₁. 1664. Bergen store 1723.

Bergar, se GN. 31.

133. Belgu. Udt. *bæ'lju.* — i Bergaughom DN. X 30, 1332 (efter Afskrift fra 1416). Belgaw NRJ. IV 127. 133. [Belgau NRJ. IV 250]. Belgw 1593. Belgue 1600. 1625. Belgu 1604.¹/₁. Belgouff med Kisteroed 1664. Belgow med Kiseroed 1723.

Navnet skulde efter den ældste Form være opr. Berghaugar; men den nuværende Udtale kan neppe være fremkommet deraf. Man maa vel derfor antage Berg- for en Feil i Afskriften istedetfor Belg, saa at Navnet bliver en Sammensætning af haugr med belgr m., Dyreskind, som er affiaaet helt uden at opskjæres i Bugen, ogsaa om en af et saadant Skind dannet Pose. Ordet findes brugt usammensat som Gaardnavn og som Navn paa Skjær, Indsøer og Sund; det antages ogsaa at have været Fossenavn (Bd. I S. 126). Maaske kan det sidste have været Tilfælde her.

133, 7. Kiserød. Udt. *kí'serĕ.*

*Kísaruð. Vel sms. med et Ord kísi m., som har været sat i Forbindelse med tydsk Kies, Grus, og som isaafald i Stedsnavne maatte sigte til gruset Jordsmon. Kísi findes usammensat som Gaardnavn i Nes Hdm., paa Eidskogen, i Ø. Toten, i Gjerpen og i Saude, og som gammelt Bygdenavn i Ullensaker; som 1ste Led i sms. Navne mulig i dette Navn og i Kiserud i Spydeberg. Se Bd. I S. 71. III S. 63.

134. Holmen. Udt. *hø'lmen.* — i Holmenom RB. 54. pa Holme DN. II 766, 1511. Holmen NRJ. 127. Holme St. 64. Holmen 1593. 1600. Holmenn 1604.¹/₁. Holmen 1664. 1723.

Efter de ældste Former Holmr og i best. Form Holmrinn. Nutidens Udtale svarer derimod til den svage Sideform af dette Ord, Holmi (Indl. S. 56). Gaarden ligger paa Fastlandet. — GN. 157 ndfr. har samme Navn, og ved flere af Citaterne er det uvist, til hvilken af disse to Gaarde de skulle henføres. (NG. Mscr.).

135. Haneholmen. *hà'nahø'lmen.* — a, i Hanaholme DN. V 184, 1360. I 304, 1367. III 490, 1425. RB. 54. 56. i Hanaholmenom DN. I 353, 1383. i Hanaholm DN. V 402, 1427. Haneholmen NRJ. IV 127. Hanholm 1593. 1600. 1604.¹/₁. Handholm 1625. Hanneholmen 1664. 1723.

Hanaholmr, sms. med Fuglenavnet hani m., Hane, eller maaske med dette Ord brugt som Tilnavn eller som Mandsnavn; jfr. Strømmen GN. 33. Gaarden ligger i Vinkelen mellem den under GN. 128 nævnte Bæk og et Tilløb til denne; den har intet med frg. GN. at gjøre.

136—138. Marum søndre, mellem, nordre. Udt. *ma'rómm.* — Maræimar, a Maræimum DN. IV 210, 1341 (her ogsaa i Maræims skoghe). VII 341, 1402. RB. 49. 54. 207. Mareimar RB. 266. Mareim NRJ. IV 126. 127. [Marem NRJ. IV 248]. Marim 1593. 1600. Narim(!) 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Marriem St. 55 b. Mahrumb 1664. Marum søndre, mellem, nordre 1723.

Mareimr, Mareimar. Dette Navn antages NE. S. 154 her som et Par Gange ellers at kunne indeholde Elvenavnet Mara, vel at aflede af marr m., Hest; det kan dog ogsaa antages at være ligefrem sms. med det sidstnævnte Ord (Indl. S. 67). Gaarden ligger mellem to Tilløb til den under GN. 128 nævnte Bæk. Naar R. Norrby antager, at Gaardnavnet Mareimr snarere er at aflede af marr, Hav, end af marr, Hest (Ydre härads gårdnamn. II S. 32), kan dette ikke gjelde ved det her foreliggende Navn, da Gaarden ligger et Stykke inde i Landet, i Vest for Sandefjorden.

139. Jaaberg. Udt. *jå'bbèr.* — i Jabærghi RB. 31. 56. Jabergh DN. II 657, 1471. Iaberg NRJ. IV 127. Jabere DN. III 836, 1539. Joberrig, Jaaberrig St. 60 b. Jobere 1593. Jaaberrig 1600. Joberg 1604.¹/₁. Joberrig 1664. Joeberg 1723.

Første Led i endel Navne, som nu begynde med Jaa-, antages at være Adj. mjár, smal. Dette kan dog ikke være Tilfælde her, da M- ikke kan antages bortfaldet allerede før 1400. Navnets Oprindelse bliver ganske uvis. Da oldn. úa, óa hyppig gaar over til aa, og da denne Overgang kan sees at have fundet Sted før 1400 (jfr. Brarudh i RB. ved Siden af Bruarudh, Broarudh under Braarød i Borre, S. 128 foran), kan man gjette paa, at de ældste Kilders Jåberg er opstaaet af Jóaberg, sms. med Gen. Flt. af jór m., Hest (jfr. Navne som Hestaasen, Hesthaugen osv.). Naar vi ved dette Navn i RB. kun har Formen med á og ikke som ved Braarød ogsaa Form med óa, kan dette have sin Grund i, at Bevidstheden om Navnets Oprindelse kunde holde sig meget længere ved det sidstnævnte Navn end ved det her omhandlede, da Betegnelsen jór om en Hest gik tidlig af Brug udenfor Digtersproget. Denne Forklaring er dog yderst usikker.

140. Stange vestre. — Stange vestre 1664. 1723.

*Stangir; kaldet «vestre» i Forhold til GN. 57.

141. Himberg. Udt. *hi'mmbèr.* — Hembergh NRJ. IV 126. Himberig 1593. Himberg 1600. 1604.¹/₁. 1664. 1723.

*Heimberg, se Ramnes GN. 67. Man kunde tænke sig, at Navnet er givet denne Gaard af Folk i Sandeherred, fordi den hørte til dette Sogn (Sanda sókn), uagtet en lang Kile af Tjølling Sogn adskiller Himberg fra Hoveddelen af Sandeherred.

142. Langaaker. Udt. *la'ngåker.* — Langagger 1625. Langager 1664. 1723.

*Langakr, den lange Ager.

143. Kjær. Udt. *kær.* — i Kierre DN. III 377, 1392. Kierre og Kierreteigen St. 60 b. Kier 1593. 1600. 1604.1/4. 1625. 1664. 1723.

Kjarr n., se Vaale GN. 91.

144. Haugen. Udt. *hau'en.* — i Haugenom RB. 189. 196. Hoffuen 1600. Hoffuinn 1604.1/1. Houffuen 1664. Hougen 1723.

Haugrinn, best. Form af haugr (Indl. S. 53).

145—147. 149. Førstad lille, nordre, store og østre. Udt. *fø'rrsta.* — a Firighsstadum DN. IV 210, 1341. a Firigstadum DN. III 342, 1384. a Firiksstadhum DN. II 416, 1396. i Firikstodom DN. I 410, 1398 (søndre). Firikstada (Gen.) DN. VII 341, 1402. i Fyrikxstadhum RB. 54. Firiksstada (Akk.) RB. 55 s. Firistadt NRJ. IV 127. 128. Fursta, Furesta 1593. Furestad 1600. Furestadt 1604. 1/1, 1/1. Furrestad lille, nordre, store, østre 1664. 1723.

*Friðreksstaðir, sms. med Mandsnavnet Friðrekr, der tidligst kan paavises i Norge ved 1060 (Harald Haardraades Saga, Hkr. Kap. 91). Efter de dermed sms. Gaardnavne tør det dog formodes at have været endel tidligere i Brug her, da der findes adskillige Stedsnavne, hvori det tør antages at findes sms. med staðir (jfr. Indl. S. 77 nederst). De med dette Mandsnavn sms. Gaardnavne lyde nu oftest Fris- (jfr. Tjølling GN. 113). I Førstad er det første r forsvundet ved Dissimilation (Indl. S. 21), og mulig kan paa samme Maade forklares det nu forsvundne i Firistadum, som RB. 210 anføres som liggende i Tune Sogn. Har tidligere feilagtig været skr. Furrustad. Se PnSt. S. 75.

145, 2. Ramyren. Udt. *ra'myra.*

1ste Led sigter vel til det store Ra, som fra Fevang strækker sig ned mod Grændsen mellem Sandeherred, Tjølling og Hedrum.

145, 3. Tælebakken. Udt. *tæ'labakken.*

Vel af Tele, paa Østlandet Tæla, Islag i Jorden.

146, 14. Grubbestad. Udt. *gru'bbesta.*

Et nydannet Navn paa -stad. Mon af Familienavnet Grubbe?

148. Bærløkken. Udt. *bø'lløkka, by'llykka.* — Berløcken 1593. 1600. 1604.1/4. 1625. Berlychen 1664. Berløchen 1723.

Maaske sms. med ber, Bær. I Udtaleformerne er der indtraadt forskjellig Assimilation af 1ste Stavelses Vokal efter den forskjellige Udtale af 2det Led. Om dette se Indl. S. 66 under lykkja.

150. Kroken. Udt. *krō'ken.* — i Krokenom DN. I 310, 1370. RB. 54. Krocken NRJ. IV 127. Kroggen 1593. Krogen 1600. Kragenn(!) 1604.1/1. Krogen 1664. 1723.

Krókrinn, best. Form af krókr m., her maaske med Hensyn til afsides Beliggenhed (Indl. S. 62).

150, 29. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

150, 30. Rarydningen. Udt. *rā'rønningen.*

Jfr. GN. 145, 2.

151. Skolmerød. Udt. *skö'lmerë.*

1ste Led er maaske det alm. Ord Skolm, oldn. skalm f., der bruges i forskjellige Betydninger om noget tvedelt, tvekløftet, saaledes om Bælgplanters Frøhus, om Muslingskaller, om Benene i et Par Buxer osv.; men hvorledes det isaafald er at forstaa her, ved jeg ikke.

152. Pinsle. Udt. *pi'nsle.* — i Pislum Fornm. s. IX 55. Pintlar (søndre) RB. 55 s. Pinsla (Akk.) DN. VIII 278, 1404 (søndre). Peingßle St. 61. Pindsle 1625. Pindtzle 1664. Pintsle 1723.

Pínslar (Píslar), Flt. af pínsl f., Skriftsprogets Pinsel, det at pines. I hvilken Mening dette kan være blevet Navn paa en Gaard, er ikke let at tænke sig. Kanske at opfatte som «nedsættende Navn» (daarligt, pinsomt Sted, jfr. Indl. S. 39). Findes som Navn paa et beboet Sted i Sørkedalen (i Pinslum RB. 301) og som Gaardnavn foruden her i Nore og paa Eker (Fiskum S.). Se Bd. II S. 124.

153. Elgesem. Udt. *ö'ljesåmm* (ogsaa opg. *hø'lje-*). — Øylghisin DN. VIII 278, 1404. Elyßoe NRJ. IV 126. Elleßem 1593. Ellißenn 1600. Ellesienn 1604.¹/₁. Ellesemb 1625. 1664. Elgesem 1723.

*Ølgisin? Det sidste Led er vin; men Navnet er nu i Udtalen forandret, som om det var sms. med heimr, hvad der er adskillige Exempler paa. 1ste Led maa vel være et Intetkjønsord paa -i; men dets Form og Betydning er ikke sikker. S. B. har (Norges Indskrifter med de ældre Runer. I S. 166) forklaret det som *ølgi, en Afledning paa -i af et med gotisk alhs f., Tempel, beslægtet Substantiv, som har sigtet til Fredhellighed paa Stedet. Da der paa Gaarden har været en anseelig Gravplads fra den ældre Jernalder, mener han, at 1ste Led kan have betegnet «en Samling af fredhellige Mindesmærker», og Gaardnavnet altsaa «en Gaard, ved hvilken der findes en Samling af fredhellige Mindesmærker». En Afledning af Hunkjøn (elgr) finder han i det Ord, der i Gen. Elgjar- forekommer som 1ste Led i endel sms. Gaardnavne, hvis opr. Form er Elgjartún, Elgjarnes, jfr. Bd. IV, 2 S. 91.

154. Haga. Udt. *hå'ga.* — Haghe RB. 266. i Hagha RB. 31. i Haghanum RB. 57 s. Haffue 1625. Hauge 1664. 1723.

Hagi m., indhegnet Jordstykke, se Indl. S. 52.

155. 156. Solberg nedre og øvre. Udt. *så'lber.* — a Solbergom RB. 569. DN. III 449, 1414? Solbere 1593. Solberg NRJ. IV 126. 127. 1600. 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Soelberg nedre, øvre 1664. 1723.

Sólbergar, se Strømmen GN. 8; her ganske vist at opfatte paa samme Maade som der antaget.

157. Holmen. Udt. *hø'lmen.* — Holmen 1593. Holmenn 1604.¹/₁. Holmen 1664. Holmen med Lille H. 1723.

Se under GN. 134. Gaarden ligger paa et Nes i Goksjøen.

158. Nes vestre. Udt. *nes.* — Neß 1604.¹/₄. Næß 1664. Næs 1723.

Kaldet «vestre» i Forhold til GN. 80. Se under «Forsvundne Navne» i Tjølling Herred.

159. Bø. Udt. *bø.* — a Bœ DN. I 402, 1396. i Bø RB. 56 s. 57 s. 232. DN. II 597, 1452. a Bœœ DN. XI 144, 1438. [Boo NRJ. IV 126]. Bø 1593. 1600. Boe 1604.¹/₁. 1664. 1723.

Bœr m., se Indl. S. 47.

160. Skjelbrei. Udt. *sji'llbrei.* — Skielbreedt NRJ. IV 126. Skelbrede DN. XI 767, 1547. Skielbre 1593. Skieldbre 1600. Skelbred 1604.$^{1}/_{1}$. Schilbrett 1664. Schielbred 1723.

Se Andebu GN. 78. Navnet kan her sigte til den Haug, paa hvilken GN. 161 ligger.

161. Hem. Udt. *hæmm.* — a Hæm DN. III 301, 1374. a Hæme (søndre) DN. III 381, 1393. Hææm RB. 207 s. Heem NRJ. IV 126. Hem 1593. 1600. Hemb 1604.$^{1}/_{1}$. 1723.

Hæmr, se Hof GN. 30.

162. Lasken. Udt. *la'ssken.* — Laschen 1723.

Se Sem GN. 143.

FORSVUNDNE NAVNE.

Kiætiulsberg DN. II 416. 417, 1396. I 405, 1397. Ketilsberg DN. III 398, 1398. Kæitiulsbærg RB. 55. Ketilberg DN. I 663, 1478. Kelβberrig (under Præstegaarden) St. 60 b. (Nu Kjelberg ved Nordby, fremdeles hørende til Præstegaarden).

Ketjulsberg, sms. med Mandsnavnet Ketjull, Sideform til Ketill; jfr. Vigjull, i Stedsnavne Sideform til Vifill, Skoger GN. 68. Se PnSt. S. 159.

a Hundstyrdi, Hundstyrdz (Gen.) DN. VII 341, 1402. Hundstaal 1625. Sees at have ligget ved Marum.

O. R. synes at have opfattet sidste Led som -styrdi, Gen. -styrdz. Dette maa isaafald vistnok sættes i Forbindelse med oldn. storð f., Græs, grøn Stilk (se Fritzner under Ordet); man maa vel nærmest tænke sig, at der har existeret et Plantenavn *hundstorð (jfr. i det nuværende Folkesprog: Hundhegg, Hundkjeks, Hundsløkja og andre med Hund sms. Plantenavne), og at et deraf dannet *hundstyrðin, Sted bevoxet med *hundstorð, er blevet brugt som Gaardnavn. Man kan dog ogsaa dele Navnet Hundstyrði og i tyrði se et ellers ukjendt Intetkjønsord, afledet af torð n., Skarn, og antagelig med samme Betydning som torðrúga, se under «Forsvundne Navne» i Borre Herred. En Betegnelse: «Sted, hvor der findes Hundeskarn», synes dog ikke med synderlig Rimelighed at kunne være anvendt som Gaardnavn. I ethvert Tilfælde maa Genitivformens Slutning -rdz være samendraget for -rðis.

Smœrbrækka DN. I 400, 1396. 402, 1396. III 397, 1398. II 447, 1406. RB. 56. (Nu under GN. 129. 130).

Smjǫrbrekka, Smørbakken. Jfr. under Botne GN. 74 og Indl. S. 39.

i Flatakkrom DN. III 562, 1443. (Gaaet ind under GN. 56).

Flatakrar, de flade Agre.

Matbergh (søndre) DN. II 640, 1465. Madtberrigh St. 60 b.

Navnet Matberg findes nu i Akerø og i Levanger. Der gives temmelig mange med Mat- begyndende Stedsnavne, Mataasen, Matberg, Matklep, Matland, Matvik, Matøen o. fl., som Bd. III S. 224 forklares af matr m., Mad, saaledes at der dels kan tænkes paa Mad for Kreaturer, dels paa Menneske-

føde, og Stedet altsaa er betegnet som et nærsomt Sted (jfr. matland, Land, hvor der er Forraad af Mad), eller et saadant Navn kan bero paa, at man har pleiet at hvile og spise der paa Reise. Det er dog vel rimeligere med J. Jakobsen (Aarbøger f. nord. Oldkyndighed og Hist. 1901 S. 131) at antage, at der har været et Ord mat n. med Betydning: Maal, Mærke, Grændse, Grændseskjel, og at ialfald Navne som Matberg, Mataasen, Mathammer indeholde dette Ord. Saaledes synes ogsaa nogle shetlandske Stedsnavne, der begynde med Mat-, Mad- at være at forstaa.

Skafto DN. IX 274, 1445. Schafton 1664. Schaftoen 1723. (Nu under GN. 102).

Skaftó, vel sms. af skaf n., Skav, Kviste og Smaatræer, hvis Bark benyttes til Kreaturfoder, og tó f., Græsplet, liden Grønning mellem Klipper og Krat (Indl. S. 81). Jfr. Vaale GN. 69.

Fitt, um Fitena DN. I 137, 1318. i Fitinne i Slenesbygden DN. III 399, 1398. i Fytenne RB. 58 s. i Fitenne DN. I 475, 1418. i Fytænne, Fitenne DN. V 402, 1427. [Fitthen NRJ. IV 129]. Fitten 1723. (Nu under GN. 72).

Fit f., tildels i best. Form; jfr. GN. 124.

Vbolarud RB. 56. Aabellerrudt St. 60 b.

Begge Former kunde maaske være Forvanskninger af Ábólaruð, d. e. Rydning udgaaet fra Gaarden Ábólir (se GN. 38). Det kan dog ikke af RB. sees, om dette Sted har ligget nær ved GN. 38.

i Haughastæini RB. 31. 50. Hougestenn ved Jaaberg St. 60 b.

Haugasteinn. Haugesten findes nu som Gaardnavn i Borge Sml., Haugsten i Raade og Haugstein i Enebak. 1ste Led kan forstaaes baade om Gravhauger og om naturlige Høider, steinn baade om Baustastene og om Fjeldknatter (Indl. S. 53. 79). Se Bd. I S. 269.

Ballazosengh (Part af GN. 92) DN. III 430, 1409 (samtidig Paategning). Ossengen smst. (senere Paategning). Oßenngenn St. 60 b.

Den samtidige Paategning paa Brevet fra 1409 er i den trykte Udgave (DN.) gjengivet saaledes: Bref vm witnisburdh vm ertuga bol j Sunde er Ballazos engh. Dette giver imidlertid ingen Mening, og der staar heller ikke saa i selve Brevet. Det første Bogstav i Ball- er sikkert ikke b, men k, og der staar: er kallaz os engh, d. e. som kaldes Oseng. Stedets Navn er altsaa Óseng, saaledes som det ogsaa er angivet i den senere Paategning paa Brevet. 1ste Led er óss m., her vel i Betydningen: Elvemunding; ved GN. 92 løber en liden Bæk ud i en Vik af Midfjorden.

i Arnarudi RB. 55. 57 s. DN. V 402, 1427. i Arnærudi RB. 206.

Arnaruð, af Mandsnavnet Arni, eller maaske *Arnarruð, af Mandsnavnet Ǫrn; jfr. Sande GN. 47. Se PnSt. S 12.

i Haughabærghj RB. 31.

Haugaberg; jfr. Andebu GN. 40.

Rodan allan RB. 201. (= GN. 71??).

Om Navnet paa GN. 71, Rønn, er opstaaet af det her foreliggende Rodan, er vist yderst usikkert. Isaafald maa Rodan være Akk. i best. Form af et svagt bøiet Hankjønsord roði, og dette stemmer ogsaa med det tilføiede allan. Lønset i Opdal synes at være opstaaet af Loðinssetr (Bd. XIV S. 186). Maaske er Rønn da samme Navn som Raaen i Krødsherred (GN. 190), udt. Rå'en, som skrives Rudenn i St. og kan være best. Form af et *roði m., der kunde staa i Forbindelse med ryðja, rydde. Mulig kan dog Rodan være best. Form af det under Vaale GN. 139 omtalte roða f.,

af ukjendt Betydning, eller af róða f., Stang, der ogsaa findes brugt som Stedsnavn (Bd. I S. 324). Isaafald maa Skriveren have misforstaaet Formen Rodan, som om det var Akk. af et Hankjønsord, og saaledes have tilføiet allan istedetfor ǫll (Nom.); Akkusativform af Navnet passer heller ikke synderlig godt i Sammenhængen. Men Navnet Rønn kan neppe være opstaaet af svagt bøiet Hunkjønsord.

i Skardabole RB. 189. 201. DN. V 402, 1427 (sønste). (Mon = GN. 68?).

Se under GN. 68. Hvis Skarðabœli ikke er denne Gaard, er 1ste Led vel Gen. af det gamle Mandsnavn Skarði, der findes en enkelt Gang i Norge (DN. XIII 2. 3), men forøvrigt er kjendt fra Skarði víkingr i Jomsvikingeslaget og fra Danmark (O. Nielsen S. 84), eller Gen. af skarði, brugt som Tilnavn om en Mand med Hareskaar (K. Rygh S. 55).

Tumpt RB. 266.

Se Indl. S. 82 under tupt.

Emundarud RB. 51. Æmundarud RB. 201.

Emundarruð, sms. med Mandsnavnet Emundr; jfr. Sem GN. 54. Se PnSt. S. 66.

Væmundarud RB. 203.

Vémundarruð, af Mandsnavnet Vémundr, som er meget gammelt og var alm. brugt endnu i 16de Aarh., — nu, som det synes, kun kjendt i Nordhordland (der skr. Vimund). Det findes i adskillige Gaardnavne. Se PnSt. S. 278.

Sueinsrud RB. 266.

Sveinsruð, af Mandsnavnet Sveinn; jfr. Andebu GN. 71. Se PnSt. S. 243.

i Rudzstade RB. 196. Hrudstath DN. III 741, 1501.

Ruðstaðr m., Rydningssted (Indl. S. 72).

Merdhstøde, Damskidher DN. I 401, 1396.

Merdhstøde er egentlig Fællesordet merðstœði n. (se Fritzner), Sted, hvor man kan bruge merð, d. e. Ruse (jfr. Skoger GN. 56). — Damskidher var et Jorde i Merdhstøde; Navnets 1ste Led er vel dammr m., Dæmning, 2det Led formodentlig skíð n., kløvet Stok, og Navnet er isaafald ligesom saa mange andre Navne af Intetkjøn gaaet over til Hunkjøn i Flertalsformen. — Merðstœði siges i Brevet at ligge mellem Præstegaarden (GN. 43) og Pukkestad (GN. 119), i en samtidig Paategning: millum Sanda ok Pukastada a.

Alvem DN. IV 130, 1320 (efter Afskrift fra 1555).

*Alfeimr. Dette Navn findes nu i Formen Alvum i Spydeberg, i Tune, i Kraakstad og i Formen Alveim i Herlø. Af heimr og det i Indl. S. 41 nærmere omtalte alfr m., Grus, Aur. Se Bd. I S. 69.

i Hastæinum RB. 55.

Hásteinar, de høie Stene. Hvor denne Gaard har ligget, vides ikke. Se Hist. Tidsskr. 3 R. IV S. 271.

Marøy RB. 55.

Navnet er vistnok sms. med marr m., Hest, ikke med marr, Hav (jfr. GN. 136—138). Det nævnes mellem Árøy (GN. 78) og Engøy (GN. 77). Lige ved Natholmen (GN. 79) ligger et Skjær, der kaldes Mareskjær. Dette kan ikke selv være det her nævnte Marøy, men har maaske sit Navn deraf, og Marøy maa isaafald være den Halvø, som stikker ud mod Syd søndenfor Engø.

Giufsrud RB. 55.

1ste Led er gljúfr n., Kløft, nu Juv, og allerede i MA. skr. Giuf (Indl. S. 51).

i Fosse RB. 56.

Fors m., se Indl. S. 50.

i Haukoyna vider Ooroyna (Aaro GN. 78) RB. 57 s. DN. V 402, 1427. [Haukoyna (Akk.) vider Ænghoyna DN. XIV 28, 1419].

Haukøy, Høgeøen. Maaske den lille Ø, som ligger ved Nordspidsen af Aarø.

i Sighiuælle DN. IX 274, 1445.

1ste Led er maaske et Personnavn, som begynder med Sig-, uden at det er let at afgjøre hvilket; de, som vilde ligge nærmest i Form, ere vel Kvindenavnet Sigveig (nu Sigvei) og Mandsnavnet Sigviðr (nu Sigved). Sighiuælle kan neppe være det samme som Sjuevolden, GN. 52, 3, da Sighi- ikke synes at kunne være fremkommet af Siogha-. I 1556 findes Formen Segeuoll.

i Klungstadom RB. 55.

Tør ikke forklares af klungr m., Nypetjørn, da man ikke uden tvingende Grund bør antage Sammensætning af staðir med Fællesord (jfr. Indl. S. 78). Navnet kan derimod indeholde et Elvenavn af samme Stamme, om et saadant har existeret, hvad der er tvivlsomt (se NE. S. 129).

Kringluas RB. 55.

Kringluáss, se Sande GN. 85, 24.

Hougnesrudt St. 60 b.

Mon ikke dette skulde være = Hauknefsruð, nu Haukerød, GN. 40? Nogen Gaard Haugnes eller Hauganes, fra hvilken Hougnesrudt kunde være udgaaet som Rydning, er ialfald ikke kjendt i dette Herred.

Hondagger St. 70.

Maaske *Hundakr, hvilket Navn kunde have sin Grund i, at Jorden engang var afstaaet i Bod for et Hundebid; mulig er isaafald at jevnføre Hunsaakeren i Hof i Solør (Bd. III S. 270).

Hetten 1664.

Kunde tænkes at være samme Navn som Ramnes GN. 3.

Jorenøoenn NRJ. IV 129.

Vistnok enten *Jǫrundarøy, af Mandsnavnet Jǫrundr, eller *Jórunnarøy, af Kvindenavnet Jórunn.

[Hellisvík Fornm. s. VIII 424].

At søge ved Hellesøen i Sandefjorden, ved dennes Østside. Har dog neppe været et beboet Sted. 1ste Led er Gen. af hellir m., Klippehule, Skjul under en udoverhængende Klippe. Se O. R. i Hist. Tidsskr. 3 R. IV S. 270. 272.

[Frøyþwæit RB. 55. Se under GN. 23].

GAMLE BYGDENAVNE.

Skaun RB. 232 [J Sanda sokn er Skaun kallaz]. DN. I 430, 1404 [j Skaun a Væstfold].

Skaun f. findes i MA. brugt som Navn paa 7 forskjellige Bygder, nemlig søndenfjelds: Rakkestad i Smaalenene, Sørum Sogn paa Romerike, Stange paa Hedemarken og Sandeherred, og nordenfjelds: Børseskogn, Skogn Herred og Kvams Sogn i Stod. Søndenfjelds er Navnet overalt, som det synes, for længe siden gaaet af Brug, medens det i de tre nordenfjeldske Bygder er bevaret til Nutiden i Formen Skå'ngna med samme Lydovergang som f. Ex. i Ordet Rogn for raun. Navnet forklares af et gammelt Adj., svarende til det gotiske skauns, skjøn; da dette vistnok er beslægtet med tydsk schauen, har S. B. antaget det rimeligt, at Stedsnavnet Skaun har en noget anden, oprindeligere Betydning: en overskuelig, vakker og aaben Egn. De Bygder, som have baaret dette Navn, ere ogsaa alle aabne og fra gammel Tid tæt bebyggede. Se Bd. I S. 130. XV S. 86.

Gammelt Bygdenavn for Halvøen mellem Tønsbergfjorden og Midfjorden: Yxnøy. [i Yxnoy, i Yxnoyn; se under GN. 91. 96. 99. 101. Yxney Fornm. s. VIII 424].

Yxnøy. Maa have sit Navn af, at der paa denne Halvø engang har været Havnegang for Oxer. Navnet Oksenøen, Yksnøen, Øksnøen findes nu paa fl. St. i Landet.

Gammelt Bygdenavn for Halvøen mellem Midfjorden og Sandefjorden: Velløy. [i Velløy, i Vælløy, i Valløy, i Veløyne, i Vælløynni; se under GN. 102. 103. 106. 108. 110. 111. 112. 114. 115].

Da Navnet kun een Gang findes skr. Valløy (ved GN. 111), er det neppe sms. med vǫllr, Vold, Græsslette. At det skulde indeholde vella f., Boblen, Kogen, Sprudlen, og at dette skulde sigte til Søens Fraaden ved Halvøens Sydspids, er vel ikke sandsynligt, trods den jevnlige Søgang udenfor «Tønsberg Tønde». Mulig er -ll- Assimilation af en Konsonantforbindelse som nu ikke med nogensomhelst Sikkerhed kan gjettes.

15.

TJØLLING HERRED.

Herredets og Sognets Navn: Tjølling. Udt. *kjýlling*.

Ældre Navneformer: Þiodalyngs s. RB. 52. DN. I 424, 1403. II 400, 1390. XI 61, 1378.

a Þiodalyngi DN. I 301, 1367. 431, 1404. a Þiodalynge DN. I 490, 1422.

Þiodalynghs s. og k. RB. 38. 50. 51. 189. DN. I 301, 1367. 303, 1367.

Þiodhalyngs k. DN. I 424, 1403.

Þiodhalynghs s. RB. 31.

Þiodalings s. RB. 52. DN. I 481, 1420. IX 192, 1397. XI 62, 1378. 78. 79, 1397.

a Þiodalinge DN. III 381, 1393.

Þiodalengs s. DN. XI 61, 1378.

Þiodalinghs k. og s. DN. II 473, 1414. III 290, 1372. 301, 1374. 313, 1377. XI 59, 1376. 77. 78, 1397.

Þioðalinghs s. DN. IV 571, 1412.

a Þiodalinghi DN. III 313, 1377. a Þiodalingh DN. III 444, 1413.

Þiodhalings s. DN. III 381, 1395. 444, 1413. 468, 1419. IV 445, 1391. XI 87, 1400.

Þiodhalinghs s. DN. III 444, 1413 (paat.).

Þiodelinghs, Þiodelingh s. DN. I 310, 1370. 557, 1439. Þiodelighns(!) s. DN. XI 72, 1391.

Þiodhelinghs s. DN. XI 72, 1391.

Thiodælingsokn DN. VIII 308, 1440.

a Thiodelingi DN. II 555, 1440.

[Thiodolingæ (Gen.) DN. V 596, 1459 (lat.)].

Tyodelingx s. DN. VIII 308, 1440 (paat.).

Tiodelingh s. DN. IV 749, 1495. 776, 1512. XI 233, 1499. Tiodelinghe s. DN. IV 792, 1520.

Tiodelings s. og k. DN. I 439, 1406. VIII 837, 1547.

Thyødelingsz s. DN. II 650, 1469.

a Tiodelinge DN. II 740, 1499. III 733, 1499.

Tiødelingh DN. VIII 837, 1547.

Þiodlings s. og k., Þiodling s. RB. 59. 196. 201. 206. 207. 247. 262. 488. DN. I 572, 1444. III 399, 1398. V 403, 1427. VIII 378, 1451. IX 193, 1398. 276, 1446. XI 66, 1385. Þiodlingxs k. DN. VIII 378, 145.

a Þiodlingi DN. I 368, 1386. 419, 1402. III 420, 1405. V 290, 1401. 292, 1401. VII 341, 1402. X 100, 1416.

a Þiodlinge DN. I 581, 1446. II 597, 1452. VIII 378, 1451.

a Þiodling DN. I 428, 1404.

Þiodlinghs k. RB. 569.

Þodlingæ s. RB. 289 s.

a Þiodlinghe DN. I 418, 1401. II 578, 1446.

Þiodhlingh, Þiodhlinghs s. RB. 569. DN. I 418, 1401.

a Þiodhlinghe DN. VI 472, 1433.

Thiodlings s. DN. XII 183, 1448.

Tiodlingh DN. IV 775, 1512. X 226, 1496.

Tiodlingx (Gen.) DN. VIII 501, 1522.

Tiodlingsokn DN. X 66, 1385 (paat.).

Tiødling JN. 7.

Tiødlingh DN. IV 777, 1512. VIII 832, 1545. 836, 1547.

Tiødligs s. DN. IX 458, 1517. Tiødligx (Gen.) DN. VIII 501, 1522.

Tydlingh DN. VIII 395, 1458.

Tiolingsokn DN. XI 72, 1391 (paat.).

[Tywling DN. XIII 147, 1510].

[Thioling DN. XIII 148, 1510 (paat.)].

Tiølyng DN. III 816, 1533.

Tiøling DN. I 820, 1557. III 813, 1531. 834, 1538. JN. 26. 1625. Tyøling DN. III 812, 1531.

Tiølingh DN. III 813, 1531. VIII 783, 1538. 838, 1547. IX 782, 153*. Tyølingh DN. VIII 783, 1538.

Tiølling JN. 38. Thiøllinge 1600.

[Tølinges k. DN. XVI 6, 1320 (efter Afskrift fra 1555)].

Kylling OC. 130.

Þ j ó ð a l y n g, Þ j ó ð l y n g. Navnet har opr. været Kirkestedets Navn. Dets 1ste Led er þ j ó ð f., Folk, 2det Led l y n g n., Plantenavnet Lyng. Det sidste Ord forekommer ogsaa usammensat som Stedsnavn og maa da betyde: lyngbevoxet Strækning, Lynghede (jfr. Bd. XV S. 131), og denne Betydning maa det ogsaa have i dette Navn. Meningen af 1ste Led er mere usikker. Fritzner har (Arkiv f. nord. Filol. I S. 31) forstaaet Þ i o d a- ikke som Gen. Flt., men som en i Sammensætningen afslidt Form for Gen. Ent. Þ j ó ð a r-, hvad der vist er rigtigt nok (jfr. b y g d h a s t e m f n o for b y g ð a r s t e f n u DN. I 429, 1404), og han antager, at dette Ords Betydning her er den samme, som han tillægger det i Ordene þ j ó ð g a t a, þ j ó ð l e i ð, þ j ó ð v e g r, Alfarvei, en Vei, som er almindelig, hvilken Betydning han ogsaa tillægger det i Sammensætningerne þ j ó ð a r m á l og þ j ó ð s t e f n a, almindeligt Ting, Bygde- eller Herredsting. 2det Led opfatter han som et kort Udtryk for: «Lynghede, brugt som Tingsted», ligesom b r e k k a alene kan findes for det sms. þ i n g b r e k k a. Betydningen af Navnet Þ j ó ð a r l y n g bliver altsaa efter Fritzner: Lynghede, brugt som Tingsted for det almindelige Bygdeting (Herredsting). I Östergötland holdtes Landstinget (L i u n g h a t i n g 1441) ved Ljunga i Veta Sogn (Styffe, Skandinavien under unionstiden. 2. uppl. S. 202). G. Storm har i det hele sluttet sig til Fritzners Opfatning (Hist. Tidsskr. 4. R. I S. 227); kun tror han ikke, at det er Herredstinget, som har

været holdt paa dette Sted, da dette Ting ialfald fra 14de Aarb. af sees at være holdt ikke paa Þjóðalyng, men paa andre Gaarde i Nærheden. Han tager derfor her þjóð i samme Betydning, som Ordet har t. Ex. i þjóðá, Hovedelv, og antager, at det har været Hovedtinget, som har været holdt her; endnu saa sent som i 1557 holdtes et Ting paa Tjølling for Almuen i hele Brunla Len (DN. I 820). Hvis Navnet virkelig opr. har betydet et Tingsted, maa det være meget gammelt; men dets Brug som Sognenavn kan naturligvis først skrive sig fra en forholdsvis senere Tid.

Kirken var ifølge RB. 51 i den katolske Tid viet til Maria og Michael; efter DN. V 596, 1459 (et Afladsbrev fra 3 Kardinaler) var den derimod viet til St. Sunniva.

Gaardenes Navne: **1. Gon.** Udt. *gǫ́n.* — Goenn St. 55 b. Godenn 1593. Godden 1600. Guoden 1604.¹/₄. Goenn 1625. 1664. Goen 1723.

*Gǫrn, se Tjømø GN. 55. Heller ikke her kan jeg sige, hvad Navnet sigter til.

2. Rækkeviken. Udt. *ræ̀kkevíka.* — Rækauikin RB. 51. Ragewick NRJ. IV 133. [Ragewig NRJ. IV 134. 250]. Regwigenn St. 55 b. Regeuig 1593. 1600. 1625. Reguig 1604.¹/₁. Regwig 1664. Reggevig 1723.

Rekavík, hvis 1ste Led enten er Gen. Ent. af reki m., Sted, hvor Ting, som flyde paa Søens Overflade, pleie at drive i Land, eller Gen. Flt. af rek n., Ting, som flyde saaledes om. Jfr. ogsaa rekastrǫnd hos Fritzner (II S. 74). Foruden dette Navn findes Rækeviken og Rægevig(en) paa adskillige Steder i Landet samt paa et Par Steder Reknes, at forklare enten som her eller tildels af Elvenavnet Reka.

2, 23. Roligheden. Udt. *rṓlihéta.*

3. 4. Østre Halsen. Udt. *ha'lsen.*

*Hals m., hvorom se Indl. S. 53. Er en smal Hals paa Østsiden af Laagens Udløb, mellem denne og Hølen, en Vik af Larviksfjorden. Vestre Halsen ligger paa den anden Side af Laagens Munding.

5. Steinsnes. *stei'nsnes.* — Stensnes 1664. Steensnes 1723.

*Steinsnes, sandsynligvis sms. med Mandsnavnet Stein (Steinn). Neset ligger udenfor den under frg. GN. omtalte Hals. Se PnSt. S. 235.

6. Gloppe. Udt. *glå̀ppe.* — Gloppe NRJ. IV 132. 134. 1593. 1600. 1604.¹/₁, ¹/₁. 1664 (2 Gaarde). Gloppe østre og vestre med Laugerøe 1723 (under Laurvigs Grevskabs Residents).

*Gloppa f., Hule, Kløft i Berg, brat Fordybning i Jorden, se Indl. S. 51. En Gaard med samme Navn i Søndeled; Sideformen Gluppa findes i Skiptvet og i Glemminge (Bd. I S. 87. 306). Beslægtet er Fjordnavnet Gloppi. — Laugerøe er GN. 17.

7. Brekke. Udt. *bræ̀kke.* — i Brækko DN. IX 274, 1445, Brecke NRJ. IV 134. 1593. 1604.¹/₁. Breche med Nummesall 1664. Bræche med Nommesal 1723.

Brekka f., se Indl. S. 45. — Om Underbruget se under GN. 25.

8. Berge. Udt. *bæ̀rje.* — i Berghi RB. 52. Berge St. 55 b. Berie 1604.¹/₁. Berrie 1625. Berie 1664. 1723.

Berg n.; Formen er Dat.

9. 10. Dreng øvre og nedre. Udt. *dræng*. — i Drængh (øvre) RB. 49. 51. Drengen RB. 247. i Drængh (nedre) DN. VIII 336, 1440. Dreng NRJ. IV 134. Drenng St. 55. Dreng 1593. 1600. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Dreng øvre, D. nordre med Buchenes 1664. Dreng øvre og nedre 1723.

Formen Drengen i RB. 247 er Akk. og viser, at Navnets Form er Drengr m. Dette Ord betyder i Oldn. foruden «ugift Mand» ogsaa «tyk Stok», og det er antagelig i denne sidste Betydning, det her findes brugt som Gaardnavn. Ligesom saa ofte ved de i Betydning nærstaaende Ord stafr, stokkr og stǫng kan der intet sikkert siges om Anledningen til denne Anvendelse af Ordet.

9, 4. Goneløkken. Udt. *gō'neløkka*.

Se GN. 1.

11. Malmø. Udt. *mă'lmøi*. — Malmøy RB. 232. Malmoønn NRJ. IV 134. Malmøen 1593. 1600. Malmoe 1604.$^1/_1$. Malmøen 1664. 1723.

Malmøy, sms. af øy med malmr m., hvorom se Vaale GN. 23. Er en Ø i Viksfjordens Munding.

12. Kaupang søndre. Udt. *kau'pann*. — i Kaupangre DN. V 290, 1401. I 419, 1402. Koupang NRJ. IV 132. 133. [Koupong NRJ. IV 250]. Kopang 1600. 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Koppang 1625. Kopang 1664. Kopang søndre 1723.

Kaupangr m.; se Botne GN. 26. Den nordre Gaard er GN. 29. Det er alm. antaget, at den gamle, af Kong Ælfred den store omtalte Handelsplads har ligget her; se O. R. i «Norske Fjordnavne» (i Sproglig-hist. Studier tilegnede Prof. Unger. S. 70) og under «Gamle Bygdenavne» ved dette Herreds Slutning.

12, 14. Trætteteig. Udt. *træ'ttetei*.

Om Navne, der begynde med Trætte-, se Skoger GN. 78.

13. Grøtting. Udt. *grø'tting*. — Gritting NRJ. IV 132. Grytting 1593. Gryting 1600. Grytting 1604.$^1/_1$. 1625. Gryttingen 1664. Grottingen 1723.

*Grýtingr m., se Stokke GN. 79. Af dette Navn forekomme nu Formerne Gryting, Grytting, Grøting og Grøtting.

14. Skreppestad. Udt. *skræ'ppesta*. — i Skræippistadhom RB. 53. Skreppestadt NRJ. IV 133. Skrepstadt St. 55 b. Skreppestad 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. 1625. Schreppestad med Ombstad 1664. Schrepestad med Omstoch 1723.

Gaardnavnet Skreppestad findes ogsaa i Høland og i Holme, det første skr. a Skræppustadum DN. VI 176, 1311, i Skræppostadom RB. 221, antagelig af et Elvenavn Skreppa, hvorom se Borre GN. 69 og Bd. II S. 48. 193. Ogsaa her er maaske Navnet at forklare af dette Elvenavn, da der findes en liden Bæk ved Stedet. Formen i RB. synes dog snarere at være at forstaa som Skreppisstaðir. Isaafald maaske af et Mandstilnavn? Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

15. Sjyllist. Udt. *sjý'llýst* (ogsaa opg. *-lŷst*). — Skierløße NRJ. IV 132. Schiorløs 1593. Skiorløß 1600. Schiørløß 1604.$^1/_1$. Schiorløs 1625. 1664. 1723.

Efter alle de ældre Former synes dette Navn at høre til de med -løysa (-lausa, -løysi) sammensatte, som betegne en Mangel paa noget; jfr. Sande

GN. 38. Udtalen med -t i Navnets Slutning kan isaafald maaske skrive sig fra Paavirkning af Gaardnavnene Skallist og Syrrist (GN. 81—83), i hvilke -st har en ganske anden Oprindelse. Jfr. dog Sandeherred GN. 53, hvorefter sidste Led mulig kunde være -laust. 1ste Led er ialfald ikke sker n. i Betydningen: Skjær i Søen, da Gaarden ligger inde i Landet; men det kan være sker i Betydningen: bar Klippe, som stikker op af Jordmark (Indl. S. 75), og Navnet maa da fremhæve Gaarden som en Modsætning til omliggende Gaarde med grundere Jord. Efter de senere Kilders Skrivemaade kan man maaske tænke paa skyr n., Surmelk. Navnet vilde isaafald henhøre til den under Lardal GN. 25 omtalte Klasse Gaardnavne. Ifølge en urigtig Forstaaelse har det alm. været skr. Sølyst.

16. Kil. Udt. *kīl.* — i Kilenum RB. 207? (henført til Hedrum S.). Kiill 1664 (da Underbrug til GN. 18). Kiel 1723.

Kíll, se Ramnes GN. 33. Her maa Navnet vistnok sigte til Beliggenheden ved en liden Vik i Laagen.

17. Laagerøen. Udt. *lå'greia, lå'grøia.* — Lauerøen 1625. Lougerøed 1664 (da Underbrug til GN. 18). Laugerøe 1723 (da Underbrug til GN. 6).

*Lagarøy; er en Ø i Laagen, og Navnet er sms. med den gamle Gen. af lǫgr, brugt som Betegnelse for Elven. Med Hensyn til Udtalen jfr. Stokke GN. 18. Har tidligere været skr. Laugerø.

18. Bisjord. *bī'ssjōl.* — Bisgrede(!) NRJ. IV 132. [Bisgarde NRJ. IV 249]. Bißgiord 1600. 1604.¹/₁. 1625. Bisgiord med Kiill og Lougerøed 1664 (da Sorenskrivergaard). Bisiord 1723.

Maaske *Bitsgerði, af bit n., Beite, Græsgang. Mindre rimeligt er det vel at gjette paa *Bersagerði, af Mandsnavnet Besse (Bersi), hvortil Besjord i Fyresdal er henført PnSt. S. 36, og hvorpaa O. R. har tænkt ved Bisserød i Skjeberg (udt. Bi'se-, Bi'sse-). Muligt er maaske *Biskupsgerði, hvis Gaarden kunde antages at have været Biskopsgods; naar Biskups- i Stedsnavne forkortes, bliver det dog ellers til Bus- eller Busk- (se Bd. IV, 1 S. 6. XVI S. 328). Navnet vilde isaafald have Sidestykker i Busjord i Dovre og Biskopsjorden i Borge i Nordland. Det findes imidlertid ikke anført i RB. under Oslo Bispestols Gods, saa at der af den Grund er liden Sandsynlighed for denne Forklaring.

19. Hegdal. Udt. *hæ'ggdæl.* — Hegdall 1664. Hegdal med Asmundrød 1723.

*Heggdalr, sms. med Trænavnet heggr. — Underbruget er GN. 23.

20. 21. Rauan øvre og nedre. Udt. *rau'ann.* — i Raudunum RB. 49. 50. 262. Rødene DN. VIII 503, 1522. [Rodhen DN. VIII 783, 1538]. 786, 1539. Roudenn, Rouden NRJ. IV 132. Raadenn St. 62 b. Roenn 1600. 1604.¹/₁, ¹/₁. Raaen 1625. 1664. Raaen øvre, nedre 1723.

Vel *Rauðarnir, Flt. i best. Form af et Hankjønsord af Stammen rauð-. Oldn. rauði m. betyder Myrmalm (Indl. S. 69) og kan maaske være brugt ikke alene i sms. Stedsnavne, men ogsaa usammensat som saadant. Navnet kan dog vel sigte til Jordbundens Farve paa Stedet; Tjølling Kirke ligger saaledes paa en mindre Moræne, der bestaar af rød Sand og Aur (Helland, Jordbunden i Jarlsberg og Larviks Amt S. 182). I Skaatø findes et Sted ved Navn Rauane (GN. 24, 4), som vel er det samme Navn. Gaarden ligger lige ved Grændsen mod Hedrum S., og Hedrum GN. 34 har opr. hørt sammen med denne.

22. Kjøndal. Udt. *kø'nndæl.* — i Tiarmadale (!) RB. 189. Kiøndal 1723 (da Underbrug til Hedrum GN. 34).

*Tjarnardalr; af tjǫrn f., Tjern (Indl. S. 81). Gaarden ligger i Nærheden af et saadant.

23. Aasmundrød. Udt. *å'ssmunnrø.* — Asmundrød 1723 (da Underbrug til GN. 19).

*Ásmundarruð, af Mandsnavnet Ásmundr; se Sem GN. 145.

24. Sande. Udt. *sa'nne.* — ßande c. 1520. Sandenne St. 55 b. Sannde 1593. 1600. Sande 1604.1/1. 1664. Sandene 1723.

*Sandar, se under Sandeherred, Forklaringen til Herredsnavnet.

25. Haugen. Udt. *hau'en.* — i Namfnesale DN. IX 274, 1445. Nummesall 1664 (da Underbrug til GN. 7). Nommesal 1723 (ligesaa).

Nafnasalr? Som sandsynlig beslægtede Navne anfører O. R.: i Myklæ Namfne i Smaalenene (Bd. I S. 358. 393), Namnøffle i Eidsvold (DN. I 675), samt Elvenavnene Navnaaen, Tverelv til Glommen i Grue, og Neffnaaen, der hos JN. 357 er Navn paa Bingselven paa Eker. Ved Navnet i Eidsvold er der Grund til at søge Oprindelse fra et Elvenavn. Det synes lidet rimeligt, at disse Stedsnavne kunne komme af Subst. nafn n., Navn. Se Bd. III S. 250. Her kan Navnet ikke indeholde noget Elvenavn, og det har vist intet at gjøre med Mandsnavnet Nafni, hvortil Nantveit i Manger kan henføres (Namfnaþuæit BK. 55 a); men jeg ved intet at anføre til dets Forklaring. Da Udtalen efter Formerne fra 1664 og 1723 maa have været No'mme (med lukt o) i den sidste Tid, da Navnet endnu var i Brug, og da dette maa siges at være en uforklarlig Udvikling af et ældre Nafna-, kunde man fristes til at tro, at den ældste bevarede Form Namfne- ikke er helt rigtig. Sidste Led er antagelig det i en hel Del Gaardnavne og enkelte Bygdenavne forekommende salr, Sal, hvorom se Indl. S. 73.

26. Grønneberg. Udt. *grø'nnebær.* — Ghrønabærgh DN. IV 571, 1412. X 91, 1412. Grønbere 1593. Grønndberg 1600. Grønberg 1604.1/1. 1625. Grønneberg 1664. Grøneberg 1723.

Grœnaberg, det grønne. græsklædte Berg, modsat nøgent Fjeld.

27. Valby. Udt. *væ'llbý.* — i Valbø RB. 262. a Valdby DN. I 418, 1401. Walby NRJ. IV 134. Valdby 1593. Walby 1600. Valdby 1604.1/1. 1625. Walleby OC. 130. Walbye 1664. 1723.

*Valdabýr? Er PnSt. S. 274 anført som sms. med Mandsnavnet Valdi, der oftere forekommer paa Island i MA. og nu der bruges som Kjæleform af Þorvaldr; det er formodentlig ogsaa opr. en saadan Form enten af dette eller af andre med -valdr endende Navne. Til dette Valdi synes ogsaa Valdskraa i Grong (af Valdaskrofue AB. 86) at kunne henføres, derimod neppe de PnSt. S. 274 anførte Navne Valstad og Vallestad (se nærmere om disse Bd. II S. 273); efter de ældste bevarede Former synes Forklaringen mig lidet sikker ogsaa for dette Navns Vedkommende.

28. Guri. Udt. *gû'rí.* — Gudrina (Akk.) DN. I 476, 1419. Gudrine (Nom.) DN. I 572, 1444. Gwrenn NRJ. IV 132. [Gurem NRJ. IV 249]. Gurum 1593. 1600. Gurun 1604.1/1. Guren 1625. Gurj 1664. Gurren 1723.

Guðrin. En Sammensætning med vin. Det er vel rimeligt, at 1ste Led hører sammen med Ordet guð, Gud, og at Navnet ligesom det ofte forekommende Guðin betegner Stedet som paa en eller anden Maade staaende i Forbindelse med den hedenske Gudsdyrkelse. S. B. opfatter Guðr- som en ellers ukjendt Genitivform af guð (for den alm. guðs), som kun har været brugt i Sammensætning foran en «stemt» Lyd, og i hvilken -r er at sammenstille med den gotiske Genitivendelse -z i þizuh, hwarjizuh; den samme Genitivform antager han ligger til Grund for Gaardnavnet Gurrik i Hof (se

GN. 43 der). Magnus Olsen har meddelt mig en Formodning om, at Guðr- er en udvidet Stamme, der svarer til guð som oldn. sigr, Seir, til det i nogle Sammensætninger forekommende sig-.

29. Kaupang nordre. — Kopang 1664. Kopang nordre 1723. Se GN. 12, der har hørt sammen med denne Gaard.

30. Lammøen. Udt. *la'mmøia.* — Lamboen 1625. Lamoen 1664 (da Underbrug til GN. 34).

*Lambøy, af lamb n., Lam. Hører til den talrige Klasse af Ønavne, som ere givne efter den Art af Husdyr, man pleiede at sætte paa Græs der (Bd. I S. 218). Forresten betegner øy her som saa ofte ikke en Ø, men en Halvø.

31. Bjønnes. Udt. *bjø'nnes.* — Byanes DN. XII 183, 1448. Bianes DN. III 760, 1510. Bianeß NRJ. IV 134. Bionnes 1593. Bionnes 1600. 1604.1/1. Bionnes 1625. 1664. 1723.

*Bjárnes, se Nøtterø GN. 25. Gaarden ligger inde i Landet, og det er vanskeligt at skjønne, hvad nes her skal sigte til. Se mere om dette Navn under GN. 36.

32. Huseby. Udt. *hy'sseby.* — a Husaby RB. 52. DN. III 444, 1413. [Hysaby DN. XII 173, 1439 (efter Afskrift fra 1703)]. Hußeby NRJ. IV 132. 134. [Husseby NRJ. IV 249). Hußeby 1600. Huseby 1604.1/1. Husebye med Lervald 1664. Huussebye med Leervold og Langoe 1723.

Húsabýr, se Vaale GN. 106. — Langoe er GN. 119. Det andet Underbrug ogsaa nævnt under GN. 38.

33. Lunde. Udt. *ly'nne.* — a Lunde DN. VIII 378, 1451. Lunne NRJ. IV 132. Lunde 1593. 1600. 1604.1/1. 1664. 1723.

Lundr m., Lund; Nutidsformen er den gamle Dativ.

34. 35. Gjerstad søndre og nordre. Udt. *jæ'rrsta.* — a Gæirstodum Flatob. II 6 og fl. St. i Kongesagaerne, [deriblandt á Geirstǫðum i Digtet Ynglingatal i Hkr., Finnur Jónssons Udg. I S. 84]. Gerestadt NRJ. IV 129. 132. Gerestad 1593. Gierestad 1600. 1604. 1/1, 1/1. 1625. Gierrestad 1664. Gierestad søndre med Lamøen, Gierrestad nordre 1723.

Antages alm. at være det gamle, i Ynglingasaga omtalte Kongesæde Geirstaðir, hvor Kong Ólafr Geirstaðaalfr blev begravet. Er anført under de med Mandsnavnet Geirr sms. Stedsnavne PnSt. S. 85, hvor der dog er gjort opmærksom paa, at Geirr i Sammensætninger lettelig kan forvexles med Geiri, Geirulfr og andre Navne. Da dette Gaardnavn overalt i de ovfr. anførte ældre Kilder, hvor det med fuld Sikkerhed er at henføre til denne Gaard, viser et 1ste Led paa 2 Stavelser (Gere-, Giere-, Gierre-), skulde det ligge nærmest at antage det for at være sms. med Geiri (jfr. Andebu GN. 127); det samme gjelder om Gjerstad i Tysnes, som ogsaa er skr. paa lignende Maade fra 16de Aarh. af, men i PnSt. anføres under Geirr, medens Gjerstad i Andebu (GN. 127) er anført under Geiri. Trods den ældre Skrivemaade Gere- er der dog Mulighed for, at disse Navne komme af Geirr.

36. 37. Østby søndre og nordre. Udt. *ø'ssby.* — Austby DN. I 301, 1367. [Ousby DN. XII 173. 174, 1439 (efter Afskrift fra 1703)]. Ausby NRJ. IV 132. 134. Oußbye 1593. 1600. Ousby 1604.1/1, 1/1. Bye 1664. Ousbye 1723.

Austbýr, Østgaarden. Det er ikke klart, hvorfor Gaarden har dette Navn. Da der ikke er nogen «Vestgaard», kan Navnet ikke være opstaaet ved Deling af nogen gammel Gaard med et nu tabt Navn. Rimeligvis har i tidlig Tid den gamle Gaard Kaupangr (GN. 12. 29) i daglig Tale alm. været benævnt som býr, Gaarden, som den eneste eller vigtigste Gaard i Trakten, og en senere opkommen Gaard efter Beliggenheden i Forhold til Kaupang faaet Navnet Austbýr. Saaledes kan ogsaa Navnet Bjárnes (GN. 31) være opstaaet, det til «Gaarden» hørende eller ved «Gaarden» (ɔ: Kaupang) liggende Nes.

36, 11. Strandhagen. Udt. *strànnhågænn.*

36, 12. Fæhagen. Udt. *fè'hågænn.*

36, 13. Kirkerydningen. Udt. *kæ̀rkerønningen.*

36, 16. Hagen. Udt. *hå'gænn.*

37, 17. Kjønnerydningen. Kaldes *kø'nna.*

38. Præstegaarden. — Til den for meget lille Præstegaard lagdes ved Biskop Halvards Brev af 18/8 1367 (DN. I 304) Saxavik (ogsaa nævnt DN. I 301, 1367) og Litla Vik. Litlavik opføres som Præstebol RB. 51, og smst. nævnes blandt Præstegodset Saxavik (2 Stuer). Til Præstegaarden hørte 1723 Wiig, en Del af Leervolden og Gaaseroe.

Saxavík og Litla Vík ere Navne paa Parter af en gammel Gaard Vík (se GN. 40. 41), det første efter en Eier af Navnet Saxi (se PnSt. S. 211).

38, 2. Gaaserød. — Gaszerwdh (fra gammel Tid under Præstegaarden) DN. VIII 837, 1547. Underbrug i 1723.

*Gásaruð, se Sande GN. 65.

39. Vikerøen. Udt. *vi'kkerøia.* — Hialmsenger i Wikarøynne DN. I 509, 1425 (jfr. flg. GN.). Wigerøon DN. VIII 836, 1547. Wigerøen 1593. 1600. Wigerøenn 1604. 1/1. 1625. Wicherøen 1664. Wigerøe 1723.

Víkarøy eller maaske ældre Víkrøy, en Ø i Viksfjorden. 1ste Led vistnok det flg. Gaardnavn; Øen har vel opr. hørt under Gaarden Vik.

40. Vik østre. Udt. *vik.* — Vik RB. 52 (sønste). 53 (østeste, sønste). 54 (østeste). til Vikagardha (hørende dertil Hialmsængiar, jfr. frg. GN.) DN. I 424, 1403. Wick NRJ. IV 132. [Vich DN. XII 174, 1439 (efter Afskrift fra 1703)]. [Wigh DN. XVI 6, 1320 (efter Oversættelse fra 1555)]. Wiigh St. 55. Wigh 1593. 1600. Wig 1604. 1/1, 1/1. Vig østre 1664. Wiig østre 1723.

Vík f., Vik, Bugt (Indl. S. 85). Ligger ved den indre Del af Viksfjorden. Da Fjorden i gammel Tid synes at have havt Navnet Elptangr (se GN. 114—117), sigter Gaardens Navn vel ikke til denne, men til Beliggenhed ved en mindre Vik af Fjorden. — I Hjalmsengjar er 1ste Led hjalmr m., Stak (Indl. S. 55).

41. Vik store. — Vig 1664. Wiig 1723.

42. 43. Varil vestre og østre. Udt. *va'rjll.* — a Vararelli, Varareldi DN. XI 59, 1376 (efter Afskrift fra 1391). Vararelli (Akk.) DN. XI 62, 1378 (efter Afskrift fra 1391). i Varello DN. XI 66, 1385. i Warelli (søndre) DN. XI 72, 1391. a Varrelli, Varelli (søndre) DN. XI 78, 1397. i Vareldro DN. XI 87, 1400. i Varældra DN. XI 88,

1400. Varar hællir RB. 262. [Werille NRJ. IV 132. Virille smst. 249]. Warild 1593. 1600. 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. 1625. Warrild 1664. Warild vestre, østre 1723.

Vararhellir, enestaaende Navn, sms. af hellir m., Klippehule, Skjul under en overhængende Klippe (Indl. S. 55), og Gen. af vǫr f., Brygge eller Rad af Stene paa hver Side af en Baadstø (Flt. varir: Baadstø, Landingsplads). Det sidste Ord maa dog engang have havt en videre Betydning (jfr. Aasen under Vor m.), og jeg formoder, at Vararhellir har betegnet et Tilholdssted, hvor en udoverhængende Klippe var Tag, medens opstablede Stene dannede Væg.

44—46. Løve nedre, mellem og øvre. Udt. *løi're.* — a Laufuini (nedre) DN. I 310, 1370. a Laufuine DN. XI 72, 1391. a Lauuine DN. XI 78, 1397. i Laufvine (nedre) DN. XI 78, 1397. til Laufuonne (nedre) DN. III 468, 1419. [Lyfinæ DN. XII 174, 1439 (efter Afskrift fra 1703)]. Lowenn, Lauenn NRJ. IV 132. 134. Louffuenn, Loffuenn 1593. Loffuinn, Loffuen 1600. Løffuinn 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Løffuen 1625. Løffue 1664 (2 Gaarde). Lofve nedre (herunder Tvetten, jfr. GN. 47), mellem, øvre 1723.

Laufvin, sms. af lauf n., Løv, her om Løvtræer, og vin. Lauve i Hedrum er maaske samme Navn, derimod neppe Lauve i Vegaarsheien; se Hedrum GN. 23. Den nuværende Udtale med øi hænger mulig sammen med østlandske Kystegnes Udtale øi for au i Fortidsform af stærke Verber, t. Ex. fløit, frøis for flaut, fraus. Der kan dog vel ogsaa have været en gammel Sideform af Gaardnavnet, som har havt i-Omlyd (Løyfvin).

47. Tveiten nordre. Udt. *tvei'ten.* — Tweter NRJ. IV 134. Tueden 1593. 1600. Thueden 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Tueden 1668 (2 Gaarde). Tvetten 1723. — Jfr. den under GN. 44 indgaaede Del, som vel er Tveiten søndre.

*Þveit f., se Indl. S. 83. Den nuværende Form er Dat. i best. Form.

48. Slottet. Udt. *slå'tte.* — Slotthet NRJ. IV 134. Slott St. 56. Slottet 1593. Slottitt 1600. Slottet 1604.$^{1}/_{1}$. 1664. Slotted 1723.

Er her formodentlig at forstaa som best. Form af det i Indl. S. 76 under slåttr formodede Intetkjønsord Slaatt, med Betydning Slaatteland.

49. 50. Vittersen østre og vestre. Udt. *vø'ttersen* (ogsaa opg. *-sø*). — i Vittrixsyni RB. 52 (vesteste). 54 (midtre Gaard og den, som er næst den vesteste). Vittrixsyni (Akk.) RB. 53. i Asgauts Vittrissinne DN. VIII 336, 1440. Vitterson DN. IV 776, 1512. [Wittersyn DN. XII 173, 1439 (efter Afskrift fra 1703)]. [Wettersio DN. XV 6, 1320 (efter Oversættelse fra 1555)]. Wittherßonn NRJ. IV 132. [Vittherssen NRJ. IV 249]. Wittherßoenn, Wethersoenn St. 55 b. 56. Witterßø 1593. 1600. Wettersøe 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Wittersøe 1664. Wittersøe østre, vestre 1723.

Navnet er en Sammensætning med vin. 1ste Led maa være Gen. af et Han- eller Intetkjønsord. Gaarden ligger i Nærheden af et Tjern, og et gammelt Navn paa dette stikker mulig i det 1ste Led. Om dets Form og Betydning kan man vel neppe danne sig en nogenlunde sikker Mening.

51. 52. Skaara østre og vestre. Udt. *skø'rra, skå'rra.* — Schaare, Skorge 1593. Skare 1600. Schare, Scharre 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Schaare 1625. Schorre, Schorren 1664 (2 Gaarde). Schaare 1723.

*Skorar, Flt. af skor f., her vistnok i den af Aasen fra Telemarken anførte Betydning: Hulning, omtrent som et Bækkeløb med Bakker paa begge Sider (Indl. S. 75). Om Endelsens nuværende Udtale jfr. Stokke GN. 40.

53. Kjær. Udt. *kær.* — i Kærre RB. 49. i Kiærre RB. 51. Kier NRJ. IV 132. DN. VIII 837, 1547. St. 56 b. 1593. 1600. 1604.$^{1}/_{1}$. Kiehr 1664. Kier 1723.

Kjarr n., se Vaale GN. 91.

54. Staalaaker. Udt. *stålåker* (med Hovedtone paa 2den Stavelse; [dog ogsaa opg. *stå'låker*]). — Stardaach DN. VIII 837, 1547. Starkager St. 56. Stolagger 1593. 1600. Stolager 1604.$^{1}/_{4}$. Staalagger 1625. Staalager 1664. 1723.

Maaske *Stálaakr, sms. med det gamle Mandsnavn Stáli (se Andebu GN. 47), «uagtet det 1547, DN. VIII 837, skr. Stardaach og i St. Starkager; disse ældre Skriftformer kunde lede Tanken hen paa Sammensætning med Starkaðr; men den nuværende Udtale Stål- (med «tykt» l) synes vanskelig at forklare under denne Forudsætning» (PnSt. S. 231). Mulig kan dog den gamle Form have været *Stálakr og 1ste Led stál n., nu i Folkesproget Staal, paa fl. St brugt i Betydningen: tæt pakket Stabel, især af utærsket Korn eller af Hø; ogsaa om det Rum, hvori Korn eller Hø bevares (jfr. Hjalmsengjar under GN. 40 ovfr. og Staalengen i Asker, Bd. II S. 160). I Formen Stardaach vil i begge Tilfælde Skrivemaaden med rd bero paa en i de senere Aarhundreder ikke sjelden Forvexling af «tykt» l, som er opstaaet af et opr. l, med det, der er en Forandring af rð; jfr. t. Ex. Hjol i Vestby, skr. i Hiolæ RB. 131, men Hiordt St. 4 b, Iord JN. 474.

55. 56. Haakestad vestre og østre. Udt. *hå'kasta.* — i Hakastadhom DN. III 290, 1372. RB. 51 (østre). 52. 53. DN. II 496, 1422. Hakastad DN. VIII 837, 1547. Hagestadt NRJ. IV 132. St. 56. [Hagestad NRJ. IV 250]. Hoggestad 1593. Hagestadt 1600. 1604.$^{1}/_{1}$, $^{1}/_{1}$. Hogestad 1625. Haagestad vestre, nordre 1664. Haggestad vestre, østre 1723.

Hakastaðir, se Vaale GN. 61.

57. Rydningen. Kaldes *skri'verløkka.*

Daglignavnet synes efter Betoningen at indeholde Familienavnet Schriver; der skal have været en Familie af dette Navn i Larvik.

58. Kolsrød. Udt. *kō'lsrø.* — Koolsrud DN. III 399, 1398.

Kolsruð, sms. med Mandsnavnet Kolr; jfr. Coolsrud under «Forsvundne Navne» i Sem. Har alm. været skr. Korsrød.

59. Breivei. Udt. *brei'vei.* — Brevig 1664. Brevey 1723.

*Breiðivegr, den brede Vei.

60. Brekken. Udt. *bræ'kka.*

61. Ommundrød. Udt. *ō'mmerø.* — [Amunderød DN. XV 6, 1320 (efter Oversættelse fra 1555)]. Amundrøed 1723 (da Underbrug til GN. 64).

*Ǫgmundarruð; se under «Forsvundne Navne» i Nøtterø Herred. Samme Udtale af dette Navn ogsaa i Brunlanes (GN. 92).

62. Svenerød[1]. Udt. *svē'nerø.*

*Sveinaruð, vel af Sveini, Mandsnavn, Sideform af Sveinn. Dette Navn kan nu ikke paavises brugt uden i et enkelt dansk Exempel (Suini

[1] Overført til Hedrum Herred som GN. 137 der.

paa en Runesten, O. Nielsen S. 89), men det kunde let være opstaaet, ligesom Steini ved Siden af Steinn, og det maa antages at ligge til Grund for adskillige Gaardnavne (Svenneby, Svenby, Svengaard, Svennerud); ved de fleste af disse findes Formen Sveina- bevidnet fra MA. Se Bd. III S. 25. PnSt. S. 242.

63. Bjerke. Udt. *bjæ̀rke* (ogsaa opg. *bjø̀rke*). — Har faaet dette Navn i 19de Aarh. og hed før Mushaug (i 1664 og 1723 Underbrug til GN. 65).

Det ældre Navn kommer vel af Dyrenavnet Mus.

64. Lingum. Udt. *lìngómm.* — Jfr. Limaemsbygdh (!) DN. IV 749, 1495. Lingemsbygd DN. X 225, 1496. Limgemsbygd DN. IV 776, 1512. Lingem NRJ. IV 132. Linngim St. 57. Lindem 1593. Lindum 1600. 1604.¹/₁, ¹/₁. Lindem 1625. Lingemb med Samelrød (jfr. GN. 71) og Theyen 1664 (2 Gaarde). Lingiem østre med Amundroed og Lingiem vestre 1723.

Er vel samme Navn som Brunlanes GN. 23; se nærmere der. Har alm. været skr. Lindhjem. — Om Underbruget Samelrød se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

64, 3. Myren. Udt. *mý'ra.*

64, 5. Mosserød. Udt. *mô'ssерø* (ogsaa opg. *mô'se-*).

Maaske *Mosaruð, af mosi m., Myr. Det er neppe Opkaldelsesnavn efter Mosserød i Sandeherred (GN. 39), da Udtalen er en anden.

65. Bergan øvre. Udt. *bæ̀'rjænn.* — i Berghum RB. 51. 52. Bærghanæ (Akk.) DN. III 444, 1413. Bergerne St. 55 b. Bergenn 1593. 1600. 1604.¹/₁. Bergen med Musehouff 1664. Bergen med Mushoug 1723.

Bergar, f. Flt.; se Hof GN. 15. Kaldet «øvre» i Forhold til GN. 99.

66. Lund. Udt. *lunn.* — Lunden DN. X 225, 1496. Lvnden DN. IV 749, 1495. Lunden DN. IV 776, 1512. 1593. 1600. [Lunne NRJ. IV 132]. Lundenn 1604.¹/₁. Lund 1664. 1723.

«Mon ikke udt. lunn'?» (NG. Mscr.). Isaafald opr. *Lundrinn, i best. Form.

67. 68. Auby øvre og nedre. Udt. *øi'bý.* — Audeby (vestre) DN. VIII 395, 1458. 396, 1460. Audeby NRJ. IV 134. Oudebye, Ødeby St. 55 b. Oudby 1593. 1600. Oubiu 1604.¹/₁, ¹/₁. Ouby 1625. Ouby østre med Laumandsteien, Ouby vestre med Valderød 1664. Oubye østre, vestre 1723.

*Auðabýr, af det i Norge alm. Mandsnavn Auði. Se PnSt. S. 23. Om Udtalen jfr. GN. 44 ovfr. — Laumandsteien maa have hørt til det Gods, som har ligget under Lagmanden i Tønsberg. Om Valderød se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

68, 2. Tomten. Udt. *tô'mmta.*

69. Vestad. Udt. *vé'sta.* — i Vestadhum RB. 31. Weistadt NRJ. IV 132. [Veistadt NRJ. IV 250]. Vidsta 1593. Widstad 1600. Wedstad 1604.¹/₁. Vestad 1625. Wæstad 1664. Weestad 1723.

Véstaðir; se under Sandeherred GN. 84.

70. 71. Istre nordre og søndre. Udt. *ì'sstre.* — a Istru DN. II 400, 1390. Istre Fjerding DN. I 557, 1439. Ysstree DN. II 657,

1471. — Paa en af Istre-Gaardene stod Istra kirkja RB. 54. 569 (Istro k. DN. II 120, 1320 [Afskrift fra 1409], Ystre Kapel DN. VIII 396, 1460). — Istre NRJ. IV 134. [JN. 7]. 1593. 1600. 1604.¹/₁, ¹/₁. 1625. 1664. Istre nordre, Istre søndre med Skolme og Sømelrød (jfr. GN. 64) 1723.

Istra f. Ligger ved en Bæk, den samme, ved hvilken Skallist (GN. 81. 82) og Syrrist (GN. 83) ligge. Da disse Navne i gammel Form ende paa -istra, er altsaa Istra opr. Navn paa Bækken. Istra heder endnu en Elv i Romsdalen, Tverelv til Rauma, og Navnet findes desuden i Istersjøen i Rendalen og maaske i Isterdalen i N. Aurdal. Dette Elvenavns Betydning er ubekjendt. Det er mulig et ældgammelt Elvenavn, efter S. B. isaafald beslægtet med det gamle, fra Grækerne kjendte Navn paa Donau, Istros, eller med Elvenavnet Inster i Øst-Preussen. Se Indl. S. 35. NE. S. 119. Om den Kirke, som har staaet her, se under «Nedlagte Kirker» ndfr. — Navnet Skolme staar vel i Forbindelse med skalm f., nu Skolm og Skalm, hvorom se under Sandeherred GN. 151. Her har det maaske opr. været Elvenavn; som saadant maa det kunne sigte til, at et Vandløb dannes ved Forening af to andre. Jfr. NE. S. 213 f. Om Sømelrød se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

72—74. Skalberg nordre, mellem og søndre. Udt. *skæ̀'lbær.* — Skardaberg BB. 52. 53. 54. 569. DN. II 117, 1319 (efter Afskrift fra 1330; østre Gaard). DN. III 142, 1328. 313, 1377. 469, 1419. I 481, 1420 (lille). XI 59. 61, 1378 (efter Afskrift fra 1391). Skiardeberg, Skardæberg (østre) DN. I 439, 1406. Skardeberg (søndre) i Istre Fjerding DN. I 557, 1439. Scharberg, Schardeberg, [Schardberg] NRJ. IV 133. 134. [Skarebergh DN. XVI 4. 5. 6, 1320 (efter Oversættelse fra 1555)]. Skalleberig 1593. Skalberig 1600. Schalberg 1604. ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Schalleberg 1664 (3 Gaarde). Schalleberg nordre, Schalleberg og S. søndre 1723.

Skarðaberg: se Ramnes GN. 69 og jfr. Sandeherred GN. 68—70.

75. Tufte. Udt. *tu'ffte.* — Toffthe NRJ. IV 133. [Toffte NRJ. IV 250]. Thoffte 1593. 1600. 1604.¹/₁. Tuffte 1664. Tufte 1723.

*Tuptir, Flt. af tupt f., hvorom se Indl. S. 82.

76. 77. Hybbestad nordre og søndre. Udt. *hy̆'bbesta.* — i Hippistadom DN. IX 192, 1398. RB. 53 s. (nordre). i Hyppistadhom RB. 53. 54 (nordre). a Høyppestadom DN. II 496, 1422. Hupestad, Hipestad, Hypestad DN. X 135, 1441. a Hyppestadom DN. II 637, 1472. Hipostadt, Hipestadt NRJ. IV 133. 134. [Hipostad NRJ. IV 250]. Hypestadt St. 55 b. Hyppestad 1593. Heppestad 1600. Hyppestad 1604.¹/₁, ¹/₁. 1664. Hyppestad og Hybbestad søndre 1723.

Dette enestaaende Navn kan neppe sikkert forklares. Dets gamle Form har maaske været Hyppisstaðir. 1ste Led kunde tænkes at være et Mandstilnavn hyppir, skjønt der ikke ellers kjendes noget saadant. Dette kunde maaske komme af hopp n., Hop, Sprang; det deraf afledede Verbum heder rigtignok hoppa, men i svensk Folkesprog findes dog ogsaa hyppja. At mærke er da Overgangen af pp til bb, der maaske ogsaa findes i Gaardnavnet Kobbeltveit i Fjeld og i Aarstad, hvis dette, som det nærmest synes, er opr. Kopphildarþveit, af et ellers ukjendt Kvindenavn Kopphildr (se PnSt. S. 167); dog har mulig Navnet Kobbeltveit anden Oprindelse (se Bd. I S. 272). S. B. tænker sig Muligheden af, at Hybbestad er opr *Høybœstaðir, sms. med et Ord høybœr, «Høgaarden», af høy n., Hø. Med Hensyn til pp i de ældre Former sammenligner han i Hopelstadhum RB. 90 s., samme Gaard, som RB. 87. 92 er skr. i Hobolstadhum.

-stadum, nu Hobbelstad i Ø. Eker; i Hobølsstadom RB. 38 heder nu Hoppestad (i Gjerpen).

78. **Oksholmen.** Udt. *ȯ'kkshålmen* — a Oxolme DN. VIII 378, 1451. Wxeholm NRJ. IV 134. Oxholm St. 55 b. 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. Oxeholmenn 1664. Oxholmen 1723.

*Uxaholmr, af uxi, Oxe; da Stedet ikke er omflydt af Vand, har vel holmr her en af de i Indl. S. 56 efter Aasens Ordbog anførte Betydninger.

79. **Bru.** Udt. *brú.* — Broo NRJ. IV 133. [Bro NRJ. IV 250]. Brw 1593. Brou 1604.$^1/_1$. 1625. Bru 1664. Brue 1723.

*Brú f., Bro. Ligger ved den under GN. 70. 71 omtalte Bæk.

80. **Haugan.** Udt. *hau'ann.* — i Haughunum RB. 52. Houghenn St. 55 b. Hoffuinn 1604.$^1/_1$. Houffuene 1664. Hovene 1723.

Haugarnir, se Botne GN. 62.

81. 82. **Skallist nordre og søndre.** Udt. *skæ'llist.* — i Skalistrw RB. 38. 50. 54. [Skalistre NRJ. IV 133. Skalstrii(!) NRJ. IV 250]. Skalistre DN. IV 137, 1555. Skaliste, Skalliste St. 56. 58. Skallest, Skallist 1593. Skalest 1600. Schalist 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Schallist 1625. 1664. Schallist nordre, søndre 1723.

Formen i RB. er vel at forstaa som Skallistra, d. e. Elvenavnet Istra (se GN. 70. 71) sms. med skalli m. i dette Ords Betydning i Stedsnavne: tør eller stenet Forhøining (Indl. S. 75). Se Indl. S. 35. NE. S. 119.

83. **Syrrist.** Udt. *sy̆'rrist.* — i Siaugharystrw RB. 51. i Siagharystrv RB. 52. Siurrist St. 55 b. Syrist 1593. Syrest 1600. Siorist 1604.$^1/_1$. Siurist 1625. Syrrist med Indlaget 1664. Syrrist 1723.

Sjóvaristra, d. e. Elvenavnet Istra sms. med Gen. af sjór (sjár), efter Gaardens Beliggenhed ved Bækkens Udløb i Syrristkilen. — Om Indlaget se Sande GN. 105, 1.

84. **Hosle.** Udt. *hå'ssle.* — a Hoslu DN. I 418, 1401. [Gasle(!) NRJ. IV 133]. Hasle NRJ. IV 250. Haſle St. 56 b. Hasle 1593. 1600. Hoſle 1604.$^1/_1$. Hasle 1664. 1723.

Hasla f. Navnet synes ikke her som ved Ramnes GN. 133, Sem GN. 52, Sandeherred GN. 46 opr. at have været Elvenavn, da her ingen anden Bæk findes i Nærheden end den under GN. 70. 71 omtalte. Det maa vel betegne et Sted, hvor der voxer Hasselbuske.

85. **Eide.** Udt. *ei'e.* — Eide St. 55 b. Eyde 1593. 1600. Eide 1604.$^1/_4$. 1625. Eje 1664. Eie 1723.

Dat. af *Eið n., hvorom se Indl. S. 48; her om Strækningen mellem den inderste Del af Viksfjorden og Sandefjorden. Munch har gjettet paa (Norge i MA. S. 178), at denne Gaard skulde være det i Ynglingasaga nævnte Skæreið, hvor Kong Halfdan Kvitbein blev hauglagt; da Gaarden imidlertid kun har hedet Eið, er denne Gjetning særdeles usikker.

86. 87. **Klaastad øvre og nedre.** Udt. *klå'sta.* — i Klastadom DN. III 290, 1372. RB. 52 (sonste). Klastadæ DN. I 510, 1426. Clastade NRJ. IV 133. 250. Klosta 1593. Klostad 1600. Klastadt 1604.$^1/_1$, $^1/_1$. Klaastad 1625. Klaastad øvre, nedre 1664. 1723.

Klástaðir; se Stokke GN. 41.

88. 89. **Kleppaaker nedre og øvre.** Udt. *klæ'ppåker.* — i Klæpakre RB. 189 (i Þossoy). DN. IX 274, 1445. Klepager NRJ.

IV 133. 250. Klepagger 1593. 1600. Klepager 1604.1/1, 1/1. 1664. 1723.

Kleppakr, sms. med kleppr m., egentlig: Klump, brugt t. Ex. om Fjeldknatter (Indl. S. 60). — Om Þossøy se under «Gamle Bygdenavne» ved Herredets Slutning.

90. Spetalen. Udt. *spé'tålen.* — i Spytalenom DN. III 397, 1398. [Spetalaleenn (!) NRJ. IV 133]. Spittallenn 1593. Spetalenn 1600. 1604.1/1. Spitalen 1664. Spittalen 1723.

Spitali m.; betyder: Hospital (Sygehus). Findes som Gaardnavn ogsaa i Glemminge, i Raade, i Stange, i S. Odalen og i Fjære; desuden har der været en Gaard af dette Navn paa Toten, og en Plads Spetalen findes endnu i Eidsvold, paa Sydsiden af Mistberget. Lange (De norske Klostres Historie 2den Udg. S. 75) antager, at dette Navn som Gaardnavn har sin Oprindelse af, at der paa Stedet i den katolske Tid har været et «Klosterhospitium», et Herberge for Veifarende, oprettet og underholdt af et Kloster. Denne Formodning er yderst usandsynlig. Den passer ikke til den virkelige Betydning af det oldnorske spitali, og noget Bevis for disse Hospitiers Tilværelse, udenfor det formentlige, som skulde ligge i Gaardnavnet, er ikke ført. Det samme gjælder forøvrigt om de mange andre Klosterhospitier, som Lange antager paa forskjellige, lige saa svage Grunde. — Om Navnets virkelige Oprindelse lader maaske intet sig sige med Sikkerhed. At der skulde have været Hospitaler i MA. paa de Steder, hvor Navnet findes, er ikke tænkeligt. men det var vel muligt, at det kunde skrive sig fra, at et Hospital i en af Byerne har eiet Gaarden eller en Part deraf. Her kan man vel antage, at Stedet har tilhørt et Hospital i Tønsberg. Se Bd. I S. 307. III S. 170.

91. 96—98. Sandnes store, østre, mellem og søndre. Udt. *sa'nnes* (ogsaa opg. *-nis*). — Sannes (nørste) RB. 50. Sannæs i Þossoynæ RB. 53. Flatasannes RB 53. Flotasandnes DN. IX 276, 1445. ßannes NRJ. IV 133. 134. [Sannes NRJ. IV 250]. Sanndnes St. 55 b. Sandness 1593. Sandnes 1604.1/1, 1/1, 1/1. Sannes 1664 (de to af Gaardene kaldes øvre og mellem). Sandnes store, østre, mellem, Sandenes søndre 1723.

Sandnes, hyppig forekommende Navn. Flatasandnes er et Partnavn, sms. med Adj. flatr, flad. Paa Rektangelkartet er feilagtig skr. Sandene.

92. 93. Hem østre og vestre. Udt. *hæmm.* — i Hæme i Þossøynne RB. 52. a Hæme DN. III 381, 1393. a Hæm DN. III 301, 1374. II 496, 1422. i Hææm DN. V 403, 1427. [Hems (Gen.) DN. XVI 6, 1320 (efter Oversættelse fra 1555)]. Heem NRJ. IV 133. Hem [NRJ. IV 250]. St. 55 b. 1600. Hæmb 1604.1/1, 1/1. Hemb østre, vestre 1664. 1723.

Hæmr; se Hof GN. 30. Den Høide, som her kan have givet Anledning til Navnet, er liden.

94. Vannøen. Udt. *va'nnøia, gva'nnøia.* — Wanoen 1664. Wandøen 1723.

Efter den ene Udtaleform med Gv- (jfr. Ramnes GN. 144) maa Navnet være opr. *Hvannøy, sms. med Plantenavnet hvǫnn f., Kvanne (angelica).

95. Rød. Udt. *rø.* — Sannæsrud RB. 50. (i Þorsøy) 56. Sannesrud RB. 51. 189. (i Þossøy) 201. Sandnesrudt St. 62 b. Rudt St. 55 b. Rødt 1600. 1604.1/4. Røed 1664. 1723.

Det gamle Navn Sandnesruð viser, at Rydningen er udgaaet fra Gaarden Sandnes (GN. 91).

99. Bergan. Udt. *bæ'rjænn.* — Bergenn 1604.¹/₁. Bergen 1664. 1723.

*Bergar; jfr. GN. 65.

100. Nøklejordet. Udt. *nŷ'kklejôle.* — Nøglegiord 1625. Nochlegaar 1664. Nøglejord 1723.

*Myklagerði, det store Jorde. Om Forandringen af M- til N- jfr. Andebu GN. 56.

101. 102. Holtan søndre og nordre. Udt. *hå'lltænn.* — i Holtom i Þossøy RB. 189. i Holtenom RB. 289 s. Holthen NRJ. IV 133. Holtenn [NRJ. IV 250]. 1593. 1600. Holtann 1604.¹/₁, ¹/₄. Holtten 1664. Holten 1723.

Holtar; se Sande GN. 135.

103. Kjerringviken. Udt. *kjæ'rĕnvīka.*

Navne, som begynde med Kjerring-, antages i Regelen at være komne i Brug i en Tid, da Stedet eiedes af en Enke. Her er dog sikkert Oprindelsen en anden. Baade Kjerringviken og de strax søndenfor liggende Kjærringholmene have vistnok Navn efter Kjerringberget (egentlig 2 Høider), et bekjendt Sømærke; de førstnævnte Navne ere altsaa «elliptiske» Sammensætninger. Kjerringberget er vistnok et «Sammenligningsnavn» (Indl. S. 38).

104—106. Hovland nordre, mellem og søndre. Udt. *hô'vvlann.* — Hofland i Þosoynne DN. IV 445, 1391. Hofland RB. 52. 210. Hoffland DN. II 650, 1469. Hofflandt NRJ. IV 133. St. 55 b. [Hoffland NRJ. IV 250]. Houlannd, Houfflannd 1593. Hougland 1600. Houfflanndt 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Houffland 1625. 1664. Houland (GN. 104), Hougland nordre (GN 105), Hougland søndre (GN. 106) 1723.

Hofland; se Nøtterø GN. 113.

107. Sundby. Udt. *sø'mmbŷ.* — Suderby NRJ. IV 133. Sundby 1600. 1604.¹/₁. Sundbye 1664. 1723.

Vistnok *Sunnbýr, Sørgaarden; se forresten under Strømmen GN. 26 og Hof GN. 63. 64. Navnet formodentlig givet i Forhold til Klaastad.

108. 109. Skisaaker nordre og søndre. Udt. *sjísåker* (med Hovedtone paa 2den Stavelse). — Skesager NRJ. IV 133. Skedtzagger 1593. Skietzagger 1600. Schiedzager, Schindzager 1604.¹/₁, ¹/₁. Schidsagger 1625. Schidtzager 1664. Schietsager nordre og søndre 1723.

*Skeiðsakr eller *Skeiðisakr, sms. med skeið eller skeiði n., hvorom se Indl. S. 75 og Sande GN. 105—107. Hvad 1ste Led nærmest kan sigte til her, ved jeg ikke.

110. Tinvik. Udt. *tæ'nnvik.* — Tynwick NRJ. IV 133. [Thunwig(!) NRJ. IV 250]. Tinduig 1593. Thinduig 1600. 1604.¹/₁. Tinduig 1625. Thingwig 1664. Tindvig 1723.

*Þyrnivík? Ifølge Formen Tynwick formodentlig samme Navn som Tinvik i Nøtterø (GN. 89), ikke som Brunlanes GN. 55.

110, 2. Ula. Udt. *ú'la.*

Bekjendt Lodshavn. Navnet er best. Form af Subst. Ur (urð).

110, 4. Ularydningen. Udt. *ú'larønningen.*

111. Refsholt. Udt. *ræ'ffsålt.* — Roeffholth NRJ. IV 133. Reffsholt 1593. Reffshaalt 1600. Reffsholt 1604.$^1/_1$. 1625. Reffsholdt 1664. Refsholt 1723.

*Refsholt, vel af det gamle, tidlig forsvundne Mandsnavn Refr, og holt n., Lund, liden Skov (Indl. S. 57). Se PnSt. S. 200.

112. Skjeggestad. Udt. *sjæ'ggesta.* — i Skæggiastadum RB. 59. Sleggestadt (!) NRJ. IV 133. Skeggesta 1593. Skieggestad 1600. Schegestad 1604.$^1/_1$. Scheggestad 1664. Schiegestad 1723.

Skeggjastaðir; se Botne GN. 17.

113. Fristad. Udt. *fri'sta.* — i Fristadum RB. 207. Fridstad 1625. Fristad 1664. 1723.

Navnet er vistnok (se PnSt. S. 75), ligesom en hel Del andre Navne, der nu begynde med Fris-, sms. med Mandsnavnet Friðrekr, altsaa opr. *Fridreksstaðir; Fristad i V. Slidre er saaledes i 1334 skr. a Fridighsstaðum, DN. IV 181. Jfr. Sandefjord GN. 145, hvor samme Navn har en ganske anden Nutidsform.

114—117. Eftang øvre, mellem, lille og søndre. Udt. *æ'fftang.* — Ælftangr RB. 211. Efftang NRJ. IV 133. 1593. 1600. Euang (!) 1604.$^1/_1$, $^1/_1$, $^1/_1$ og Efftung $^1/_4$. Efftang øvre, mellem, Efftang (GN. 116 E. lille) og E. søndre 1664. Eftang ovre, Eftang (GN. 115 E. mellem og GN. 116) og Eftang søndre 1723.

Elptangr, Svaneviken; sms. af elptr f., Svane, der i høist forskjellige Nutidsformer forekommer i en stor Mængde Stedsnavne (Indl. S. 48), og angr m., hvorom se Indl. S. 42. I dette Navn har man formodentlig det gamle Navn paa Viksfjorden. Se O. R., «Norske Fjordnavne» (i «Sproglighist. Studier tilegnede Prof. Unger» S. 70).

117, 5. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

118. Hoppøen. Udt. *hå'ppøia* (ogsaa opg. *hô'pp-*).

Jeg kan ikke sige noget sikkert til Forklaring af dette Navn. Maaske af Hoppe, jfr. Navne, som begynde med Mærra- (Mærradalen o. fl.).

119. Langøen. Udt. *la'ngøia.*

120. Sandholmen. Udt. *sa'nnhålmen.*

FORSVUNDNE NAVNE.

i Sandakre i Þossoynne RB. 189. [Sszanneker NRJ. IV 133. Sannekier smst. 250].

Sandakr, sandet Ager; hyppig forekommende Navn.

Klofsrud RB. 51. Jfr. Kloßtorp St. 56.

Klofsruð, af klof n., Kløft. Kløfsrud i Rakkestad skrives i RB. Klaufsrud (Bd. I S. 98).

Valrud RB. 52 (gaaet ind under GN. 67. 68).

Er vel Vallruð eller Vallarruð, Voldrydningen, sms. med Stammen eller med Gen. af vǫllr (Indl. S. 87). Jfr. Valleiud i Skedsmo, skr. Vallarudh RB. 297 (Bd. II S. 278).

i Almstokkæ RB. 51. (Laa 1664 og 1723 under GN. 14, men er senere kommet under GN. 19).

Almstokkar; synes at være Trænavnet almr sms. med Flt. af stokkr, her vel: Stamme eller Tømmerstok (Indl. S. 79). Af de under GN. 14 anførte Former sees Alm- i dette Navn senere at have faaet samme Udtale som i Omdal, Stokke GN. 108.

Stalarud RB. 51 (maaske Staalerød i Andebu).

Se Andebu GN. 47.

[i Namfnesale DN. IX 274, 1445. Er nu GN. 25].

i Monom DN. IX 274, 1445.

Móriun, Moen, i Dat. Ent. eller Flt.

i Næsium vestra DN. IX 174, 1445.

Nesjar f., Flt. til nes n. Om dette og det frg. Navn se under Skíringssalr under «Forsvundne Navne» ndfr.

Kalzholmen, [Kalzholme, Kalssholmen, Kalsholme] DN. VIII 836, 1547.

*Karlsholmi, sms. med Mandsnavnet Karl. Sees at have været en Udmark paa Vikerøen; holmi maa altsaa vel have en af de Indl. S. 56 efter Aasen anførte Betydninger.

Sammunderudt St. 56 b (laa 1664 under GN. 64, men var 1723 kommet under GN. 71).

*Salmundarruð, af det gamle Mandsnavn Salmundr (ogsaa Sǫlmundr, men sjeldnere), nu tildels udt. Saamund (Aasen, Navnebog S. 36). Ogsaa i det med det samme Navn sms. Sambøl i Aremark er i St. lm gaaet over til mm. Jfr. PnSt. S. 210.

Sogenn St. 56 b.

Vel samme Navn som Lardal GN. 32.

NEDLAGT KIRKE.

Paa Istre har staaet en Kirke, som nævnes RB. 54. 569. DN. VIII 396. II 120. Paa sidste Sted siges, at den blev betjent af Præsten i Tjølling. Nævnt JN. 7 som et lidet Kapel, der blev brændt af Svenskerne i Syvaarskrigen.

GAMLE BYGDENAVNE.

Bygdenavn i gammel Tid for Bygdens sydøstlige Del (Halvøen mellem Viksfjorden og Havet): Þórsøy. [Skrives i Þossøy (-øyne, -øynæ, -øynne) RB. 52. 53. 189. 201. i Þosøynne DN. IV 445, 1391. Tossøøn DN. XVI 6, 1320 (efter Oversættelse fra 1555). Hertil er henført GN. 88. 89. 91. 96—98. 92. 93. 95. 101. 102. 104—106 og den nu forsvundne Gaard Sandakr.

*Þórsøy, sms. med Gudenavnet Þórr; øy her som ofte om en Halvø, jfr. «Forsvundne Navne» under Sandeherred.

[Et gammelt Bygdenavn, som har været knyttet til denne Egn. er Skíringssalr. Det findes i følgende gamle Former: i Skíringssal Hkr., Finnur Jónssons Udg. I S. 77 (et Haandskrift har Scíris-); i Skirns sal Fagrsk., Finnur Jónssons Udg. S. 384; í Skíringssal Sǫgubrot Kap. 10 (Fornaldar s. I S. 388); i Skirikx saal DN. I 476, 1419; Skirisall DN. IX 274, 1445. Desuden gjengives dette Navn efter Haalogalændingen Ottars Beretning til den engelske Konge Ælfred den store i et Skrift af denne Konge i Formen of Sciringes heale (King Alfred's Orosius. Ed. by H. Sweet. S. 19). Stedet kaldes af Kong Ælfred for en Havn (port); men hvor man i de norske Kilder kan se, hvad Navnet betegner, er det altid et større Omraade, en Bygd].

Skíringssalr sees af Hkr. og Fagrsk. at have ligget paa Vestfold. I det gamle Digt Ynglingatal siges Skæreið (eller efter Finnur Jónsson maaske hellere Skereið) at have ligget i Skiringssal[1] (Hkr., anf. Sted). Da vi imidlertid ikke med nogensomhelst Sikkerhed kan sige noget om den nærmere Beliggenhed af dette Sted, have vi heller ikke i Digtet nogen Veiledning til at bestemme den nærmere Beliggenhed og Omfanget af Distriktet Skiringssalr; naar Munch siger (Norge i MA. S. 178), at Skæreið rimeligvis er Gaarden Eide i Tjølling (GN. 85), er dette kun en usikker Gjetning. Nærmere Oplysninger finder man derimod i to norske Diplomer fra MA., hvad allerede Kraft har gjort opmærksom paa (Beskr. 1ste Udg. II S. 879). DN. I 476 (1419) henføres nemlig Gaarden Gudrina (Akk.) til Skiringssal; at dette er Gaarden Guri i Tjølling (GN. 28) fremgaar af DN. I 572, hvor det siges, at Gudrine ligger i Tjølling Sogn. I et andet Brev, DN. IX 274 (1445), anføres endvidere under Skiringssal følgende 5 Gaardnavne: i Monom, Namfnesale, i Brækko, Klæpakre, Næsium vestra. Da nu 3 af disse Navne tilhøre Tjølling Sogn, nemlig Namfnesale (se under GN. 25), i Brækko (GN. 7) og Klæpakre (GN. 88. 89), og da i samme Brev Skirisall forekommer i en Opregning af Sognenavne fra Vestfold paa en Plads, hvor det kan svare til Tjølling Sogn, som ellers vilde savnes, har man sluttet, at Skíringssalr svarer eller i det væsentlige svarer til Tjølling Sogn, maaske lidt større eller mindre i Omfang end dette, og at 2 af de nævnte 5 Gaardnavne, i Monom og Næsium vestra, maa have tilhørt to nu forsvundne Gaarde i dette Sogn (Munch i en Afhandling fra 1850 i Saml. Afhandl. II S. 352 ff.; O. Rygh i Indl. S. 73 under salr og i «Forsvundne Navne» ovfr.; G. Storm i Arkiv f. nord. fil. XV S. 113 ff. og i Hist. Tidsskr. 4 R. I B. 220 ff). Den Havn eller Søhandelsplads, som omtales af Kong Ælfred, har man da troet at maatte søge ved den nuværende Gaard Kaupang i Tjølling (se GN. 12), og den fra Ynglinge-

[1] S. B. anser det ikke for afgjort, at Skæreið virkelig er et Stedsnavn; hvis det ikke er det, kan man heller ikke med Vished slutte af Ynglingatal, at Skíringssalr i Digtet betegner et Distrikt og ikke et enkelt Sted.

kongernes Historie kjendte Kongsgaard Geirstaðir, som siges at have ligget paa Vestfold, har man alm. antaget for at være Gaarden Gjerstad i dette Sogn (se GN. 34. 35).

Derimod formoder S. A. Sørensen (Det gamle Skiringssal. I. Kra. 1900), at de to Navne i Monom og Næsinm vestra ikke have tilhørt forsvundne Gaarde i Tjølling, men at dermed menes to Gaarde i Sandeherred, Mo GN. 41 og Nes vestre GN. 158. Hvis dette er rigtigt, vilde Skiringssalr have havt en adskillig større Udstrækning end hidtil alm. antaget, og man kunde søge det gamle Handelssted udenfor Tjølling. Sørensen henlægger ogsaa dette til Stedet for den nuværende By Sandefjord, ligesom han holder Gjekstad i Sandeherred for at være Kongsgaarden Geirstaðir. Da der ikke findes noget andet direkte Spor til, at der i Tjølling har været nu forsvundne Gaarde med de ovfr. nævnte Navne, er der ogsaa ganske vist Mulighed for, at de 2 Gaarde ere at søge udenfor dette Sogn, og da nærmest i Sandeherred. Men det er for det første betænkeligt at tillægge et Distrikt, hvis Navn indeholder salr, et altfor stort Omfang, da de øvrige med dette Ord sms. Bygdenavne kun findes brugte om mindre Omraader; saaledes har Tésalir i Smaalenene kun udgjort den vestlige Del af Raade Sogn, Óðinssalr i Melhus kan høist have været et Grændenavn (Bd. XIV S. 290), og Óðinssalr i Smaalenene har neppe heller havt stor Udstrækning. Desuden har Sandeherred havt et ældre, meget gammelt Navn Skaun (se S. 285), og det er lidet troligt, at en Del af Herredet har været indbefattet baade under, hvad der kaldtes Skaun, og under, hvad der kaldtes Skíringssalr. Dernæst maa det bemærkes, at der intet Spor ellers synes at være til, at der for Gaarden Mo i Sandeherred nogensinde har existeret en Navneform i best. Form, og Nutidsnavne i ubestemt Form svare ellers paa disse Kanter alm. til middelalderlige Navne i ubestemt Form. Ligeledes er det vist meget usikkert, om en Gaard, der i MA. er skr. [i] Næsinm, nu vilde hede Nes. Næsium er Dat. af Flt. Nesjar, og middelalderlige Navne i Flertalsform synes her gjennemgaaende fremdeles at have Flertalsform, hvorfor man nærmest skulde vente en Nutidsform Nesje (jfr. Fresje, Sem GN. 58) eller Nesja (jfr. Udtalen Fekkja ved Sandeherred GN. 124). Af Tillægget vestra til Næsium i Brevet fra 1445 at slutte, at dette Navn sigter til det nuværende Nes vestre i Sandeherred, vilde ikke være rigtigt, da Betegnelsen «vestre» er et Tillæg, Matriklerne have givet GN. 158 til Adskillelse fra en anden Gaard Nes, som ligger paa en anden Kant af Herredet (Nes østre GN. 80), medens i middelalderlige Kilder Tillæg som «vestre», «nordre» osv. kun bruges til Betegnelse af forskjellige Parter af en og samme Gaard. Mo og Nes ere ogsaa saa ofte forekommende Navne, at de due lidet som Bevismidler. Der synes mig efter dette ikke at være skaffet nogen stor Sandsynlighed for, at de omhandlede to Gaarde ere at søge i Sandeherred eller i det hele udenfor Tjølling.

Da det gamle Geirstaðir ingensteds siges at have ligget i Skiringssal, staar Bestemmelsen af dette Steds Beliggenhed ikke i nogen nødvendig Forbindelse med Bestemmelsen af det gamle Skiringssals Omfang, og denne Kongsgaard kan mulig være at søge udenfor dette Distrikts Grændser. Om den kan være det nuværende Gjekstad i Sandeherred (GN. 87. 88), beror paa, om O. R.'s Gjetning om det sidste Navns Oprindelse af Geirsstaðir er rigtig. At Gjeks- er opstaaet af Geirs-, synes dog kun at være temmelig sikkert for eet Gaardnavns Vedkommende, Gjekstad i Vestby, og ved dette finde vi ikke k i Navnets Form før c. 1530, medens i Navnet i Sandeherred k skulde have fuldstændig fortrængt r allerede c. 1350; man kan derfor ikke sætte Finnur Jónssons Forklaring af det sidste Navn ud af Betragtning (se S. 273 foran). Hvis «Gokstadskibet» skriver sig fra den paa Geirstaðir begravede Kong Olafs Haug, maa den Del af Gokstad, hvor Skibet er fundet, engang have tilhørt Nabogaarden Gjekstad, hvad der kan være muligt, men ikke er bevist (jfr. Sørensen, anf. Sted S. 57 f., G. Storm i Hist. Tidsskr. 4 R. I S. 232 og Sørensens Svar hertil: Er «Kongshaugen» &c. Olaf Geirstad-Alfs Haug? Kra. 1902 samt en Artikel af ham i «Morgenbladet» for 1906, No. 497). Paa den anden Side kunne de anførte ældre Former af Navnet

Gjerstad i Tjølling nok fremkalde Tvivl, om ikke 1ste Led i dette Navn opr. har havt 2 Stavelser (se under GN. 34. 35).

Af Ynglingatal fremgaar det med Sikkerhed, at Formen Skíringssalr blandt de ovfr. anførte Former er den rette. Men dette Navns Forklaring er ikke fuldt sikker. Munch har oversat det «Renselsens eller Opklarelsens Sal» (Saml. Afhandl. II S. 359); men Navnet maatte da have havt en anden Form: Skíringarsalr eller Skírnarsalr. 1ste Led maa være Gen. af et nu tabt Hankjønsord skíringr, som er afledet af Adj. skírr, klar, lys, ren. 2det Led er salr, hvorom se Indl. S. 73. Da salr ellers findes sms. med Gudenavnet Óðinn (Óðinssalr) og rimeligvis med Týr (Tésalir), ligger det nær ogsaa her at tænke paa et Gudenavn som 1ste Led. G. Storm har ogsaa antaget Skíringr for at være et andet Navn paa Guden Frøy; til denne Guds Navn føies jo i Eddadigtet Grímnismál Tillægsordet skírr, og hans Tjener bærer Navnet Skírnir. Skíringssalr har ialfald vistnok opr. været brugt som Navn paa en Guds Tempel; Brugen er senere udvidet til at gjelde den Egn, hvori dette Tempel laa, og kun den sidste Brug kan med Sikkerhed tillægges Navnet i de norsk-islandske Kilder fra MA. Naar derimod Kong Ælfred siger, at Sciringesheal(e) var en Havn eller Søhandelsplads (port), har han vistnok overført Egnens Navn paa Handelsstedet, ligesom i Sverige Ønavnet Birca er blevet overført fra Øen til den paa samme liggende Handelsplads.

S. B. har om dette Navn meddelt mig følgende Bemærkninger:

«Skíringssalr indeholder vistnok, som G. Storm har antaget, et Gudenavn som 1ste Led (jfr. Óðinssalr og Tésalir). Ved hans Formodning, at Skíringr har været et af skírr, klar, afledet Navn paa Frøy, er der dog den Betænkelighed, at et ved Suffixet -ingr afledet Navn ikke vel kan have været en Guds Hovednavn, medens man venter, at en Helligdoms Navn indeholder det Hovednavn, hvorunder Guden blev dyrket paa Stedet. Mulig er derfor 1ste Led i Skíringssalr at forstaa som «den straalende Ings», saa at vi her skulde have Navnet paa den Gud eller Heros, som af Angelsakserne kaldtes Ing, men som i Oldn. ellers kaldes Yngvi. Mindre sandsynligt forekommer det mig, at Skírings- skulde betyde «den skiriske Ings», af Folkenavnet Skirer; Munch har gjettet paa Forbindelse mellem dette og Skíringssalr (Munch, Norske Folks Hist. I, 1 S. 36)».

«Kong Ælfreds Form Sciringes heale indeholder som 2det Led Dativ af angelsaks. healh, hēal m., som forklares ved «sinus» og af Sweet oversættes ved «corner, hiding place-; bay, gulf». Naar salr i Skíringssalr er gjengivet ved healh i Sciringes heale, saa er dette vel ikke alene foranlediget ved, at healh, som brugtes i engelske Stedsnavne, efter s i Lyd lignede oldn. salr. Men der foreligger her kanske en Forvexling af angels. healh med angels. ealh, «Helligdom», som i Betydning laa oldn. salr nær. Jeg vover ikke af Ælfreds Gjengivelse of Sciringes heale at slutte, at den opr. oldn. Form har været *Skírings-alr, sms. med et *alr, der vilde svare til angels. ealh, gotisk alhs.»

16.

FREDRIKSVÆRN HERRED.

Navnet Fredriksværn tilhører opr. det af Kong Fredrik V i 1750 anlagte Orlogsværft med tilhørende Fæstningsværker. Dette udgjorde et eget Sogn og en egen Jurisdiktion, indtil Fredriksværn i 1799 blev slaaet sammen med det gamle, tidligere til Tanum Sogn i Brunlanes hørende Strandsted Staværn til et Sogn, senere til et Herred. Navnet Fredriksværn er utvivlsomt dannet efter Mønster af Staværn, idet man har misforstaaet det sidste Navns Oprindelse (se GN. 4), som om det var sms. med Subst. Værn.

[1. **Fredriksværns Grunde**].

[1, 14. **Risøen.** Udt. *rí'søia*].

Af ris (hrís) n., Ris, Kratskov (Indl. S. 70).

[2. **Auserød.** — Se Brunlanes GN. 41].

3. **Svenner.** Udt. *svæ'nnĕr.*

Bekjendte Smaaøer udenfor Larviksfjorden. I et Haandskrift af Sverres Saga (Fornm. s. VIII 329) omtales nogle Holmer ved Navn Sveinar (andre Haandskrifter have den vistnok urigtige Form Sveimar), hvori man har seet det her omhandlede Navn Svenner. Sveinar kan neppe være andet end Flt. af sveinn m., Gut, Karl. Hvilken Betragtning, der har givet Anledning til Anvendelse af et saadant Ord som Ønavn, kan jeg intet sige om.

4. **Staværn.** Udt. *sta'værn* (med Hovedtone paa sidste Stavelse). — i Stafuerni DN. XI 61, 1391. Staferni Fornm. s. IX 39. 45. — Er vel det Sted, som menes med: Staureim DN. VIII 336, 1440.

Staferni n., dannet af stafr m. (Indl. S. 78) med den under Nøtterø GN. 132—134 omtalte Afledningsendelse -erni. Om Betydningen af stafr kan ikke her, lige saa lidt som i mange andre Tilfælde, siges noget bestemt. Et ganske forskjelligt Navn er maaske Stavern i Skogn, udt. Staa'vaarn, hvilket K. Rygh forklarer som best. Form af Subst. Staavaar, lavt, enligt, vantriveligt Træ (Bd. XIV S. 93), medens O. R. dog har antaget det for at være dannet med Endelsen -erni (StK. S. 256).

[5. **Torsrød.** — Se Brunlanes GN. 42].

17.

BRUNLANES HERRED.

Gammelt Navn:

I Kongesagaerne: Nesjar (Fornm. s. III 36. 46. IV 122. 147. V 169. VI 339. VII 343. IX 45. 55. 310. 350. 374. X 396. 426 osv.).

Senere i MA.: Nesit, á Nesinu RB. 29. 30. 182. 189. 196. 207. 217. 232. 569. DN. I 515, 1429. 656, 1474. 660, 1476. II 587, 1448. 765, 1511. 838, 1539. 847, 1543. III 653, 1472. VI 472, 1433. 826, 1563. VIII 336, 1440. X 66, 1383. 87, 1408. 105, 1419. 189, 1473. 616, 1529. XI 61, 1378. [XII 724, 1537].

Kaldes endnu i daglig Tale *næ'se* (Folk derfra Næsninger).

Nesjar, Flt. f., Nesene, vistnok efter de mellem Larviksfjorden og Langesundsfjorden udstikkende Halvøer og Nes, eller Nes, Ent. n., vel fordi den sydlige Del af Herredet, Størsteparten af Tanum og Berg Sogne, kan siges at danne et stort Nes (jfr. Peder Claussøn, Saml. Skrifter. Udg. af G. Storm. S. 295). Om Navnets Forandring af Kjøn i dets Flertalsform se Indl. S. 11. Om det nuværende Herredsnavn se under GN. 44.

TANUM SOGN.

Sognets Navn efter GN. 1. 2. — Tanum Kirke var i den katolske Tid viet til St. Olaf (RB. 42).

Gaardenes Navne: **1. 2. Tanum.** Udt. *ta'nómm.* — a Tuneime DN. I 328, 1376. III 467, 1419. Tunæims k. RB. 42. i Tuneimi (øvre) RB. 30. Toneim DN. I 476, 1419. III 556, 1442. II 740, 1499. a Taneime DN. VI 472, 1433. Tuneim s. DN. IX 274, 1445. Tonnim DN. I 659, 1476. Tonnem DN. IV 105, 1555. Tonnem, Tonnum St. 57 b. Tumim (!) NRJ. IV 138. Thonim 1593. Thonum 1604.$^{1}/_{1}$ (ɔ: GN. 2). Tanemb 1625. Thanumb med Eggedahl 1664. Tanum med Egedal 1723.

Túneimr, sms. af tún n. og heimr; tún er maaske i denne Sammensætning at forstaa i sin opr. Betydning af Gjerde eller indgjerdet Jord, se Indl. S. 82. Túneimr findes oftere som Gaardnavn, i Vestby Sogn og i Garder Sogn i Vestby Herred, i V. Bærum, i Lardal, i Time, i Kinn, i Vannelven, i Klæbu og i Sparbuen. Kun paa faa Steder har Navnet i 1ste Stavelse bevaret sin opr. Udtale; i Regelen er det stærkt forandret, hyppigst saaledes, at ú er gaaet over til langt a (Tanum, Tanem), men det er ogsaa blevet til Tannum. Samme Overgang af u til a foran n er omtalt under Sem GN. 45. Se Bd. II S. 4. Ldsbl. 344. — Underbruget er nu GN. 7.

[1, 7. **Brastein**].

Se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

3. 4. **Steinsholt øvre og nedre.** Udt. *stei'nsålt.* — Stensholth NRJ. IV 137. Steinsholt 1593. Stennsholt 1600. 1604.¹/₁,¹/₄. Stensholdt øvre og nedre 1664. Steensholt øvre og nedre 1723.

*Steinsholt. Er PnSt. S. 235 henført til Mandsnavnet Steinn; da 3 med Fællesordet steinn sms. Gaardnavne findes lige i Nærheden (GN. 1, 7. 5 og 8), er det vel muligt, at ogsaa Steinsholt er sms. dermed.

3, 1. **Steinsvik.** Udt. *stei'nsvik.*

Er vel et senere Navn, dannet efter Mønster af Gaardnavnet Steinsholt.

5. **Austein.** Udt. *au'stein.* Ogsaa udt. *øistein*? — Hoedsteenn NRJ. IV 137. Ewdsten DN. XII 724, 1537. Oudsteen 1593.Ouesteenn 1600. Ouestienn 1604.¹/₁. Ousteen 1625. 1664. 1723.

*Auðasteinn; af Mandsnavnet Auði, jfr. Tjølling GN. 67. 68. Se PnSt. S. 23.

6. **Melau.** Udt. *mæ'lau.* — i Mællaughum RB. 43. Mello 1593. Meloer 1600. Melloe 1604.¹/₄. 1625. Mellø 1664. Melloe 1723.

*Melhaugar; sms. af melr m., Mæl (Indl. S. 67), og Flt. af haugr m. (Indl. S. 53). Har alm. været skr. feilagtig Melø. Anden Oprindelse har Gaardnavnet Melau i Hedrum (GN. 74), hvis Udtale ogsaa er forskjellig.

7. **Eikedalen.** Udt. *ei'kedælen.* — i Eikidale RB. 30. Eggedahl 1664 (da Underbrug under GN. 2). Egedal 1723 (ligesaa).

Eikidalr, af eiki n., Sted, bevoxet med Egetræer (Indl. S. 48).

8. **Torstein.** Udt. *tå'rstein* (ogsaa opg. *tå'r-*). — Tøresteen 1593. Thoerstenn 1600. Thoresten 1604.¹/₄. Torresteen 1625. Thorresteen 1664. Torresteen 1723.

Vistnok *Þuríðarsteinn, af Kvindenavnet Þuríðr, hvortil en Del Stedsnavne kunne henføres; Tørud i Vang Hdm., som 1578 skreves Tørrerudt, har bevislig denne Oprindelse (Þuridarud DN. II 233, 1347). Se PnSt. S. 268.

9. **Lepperød.** Udt. *læ'pperĕ.* — Læpparudh RB. 43. Lepperudt NRJ. IV 138. 251. Lepperod 1593. 1604.¹/₁. 1625. Leperod 1600. Lepperød 1664. 1723.

Lepparuð, af Mandsnavnet Leppi, hvorom se Sande GN. 14, 2. Se Bd. I S. 383. PnSt. S. 174.

10. **Solberg.** Udt. *sô'lbær.* — [Solbero (!) NRJ. IV 137. Solberg NRJ. IV 251]. Solberigh 1600. Solberg 1604.¹/₁. Soelberg 1664. Soelberg med Aasnes 1723.

*Sólberg eller *Solbergar, se Strømmen GN. 8. — «Aasnes» er vist opr. Ormsnes, hvorom se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

11. Brekke vestre. Udt. *bræ'kke.* — i Brækko RB. 30. Brecke NRJ. IV 138. 1600. 1604.$^1/_1$. Breche med Faffuerholt 1664. Bræche med Faugerholt 1723.

Brekka f., Bakke. Jfr. GN. 33.

11, 6. Fagerholt. Udt. *fa'gerhålt.* — i Fagraholte RB. 30. Underbrug 1664. 1723.

Fagraholt, det fagre Skovholt.

12. 13. Halle vestre og østre. Udt. *ha'lle.* — Halla fos DN. I 328, 1376. a Haullum RB. 29. 30 (østre, vestre). Holle NRJ. IV 137. Hollenn St. 57 b. Halde, Houlenn 1593. Halldde 1600. Halde 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Halle vestre med Grinj, H. østre med Suche 1664. Halle vestre med Grinie, H. østre med Suche 1723.

Hallir, Flt. af hǫll f., formentlig i Betydningen: Helding, Li; se nærmere herom Indl. S. 58. — Om Underbrugene se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning (under i Sukkadalæ og i Gronini).

14. 15. Gui øvre og nedre. Udt. *gu'i.* — Gudine DN. IX 274, 1445. Gudom NRJ. IV 138. [Godum NRJ. IV 250?]. Godenn St. 55 b. Gudim 1593. Gudin 1600. Gudim 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Gudemb 1625. Gudem 1664 (2 Gaarde). Gudum og G. øde 1723.

Guðin, antagelig sms. af guð, Gud, og vin; Navnet maa vel betegne Stedet som paa en eller anden Maade staaende i Forbindelse med den hedenske Gudsdyrkelse. Findes ogsaa i Askim, i Asker, i N. Aurdal, i Værdalen (Gudding) og i Kvam Sogn i Stod (Gudin), — paa de to sidste Steder opr. i Flertalsform. Se Bd. II S. 161. Maaske er Guri i Tjølling væsentlig samme Navn; se under GN. 28 der.

16. 17. Hvatum vestre og østre. Udt. *va'tómm.* — i Hvatæimi RB. 30. Huadyn NRJ. IV 137. Hwadym DN. II 848, 1543. Huattum St. 57. Huattemb 1593. Huattin, Huatinn 1600. Huattenn 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Huattemb 1625. 1664. Hvattum vestre, H. østre 1723.

Hvateimr, Sammensætning af heimr med Adj. hvatr, hurtig, der i Stedsnavne som dette maa sigte til god Jordbund, som gav Græs og Korn hurtig Væxt.

18. 19. Aske vestre og østre. Udt. *a'sske.* — a Asskum DN. X 91, 1412. Asska gardha DN. II 587, 1448. Aske NRJ. IV 139. 1593. 1600. Aschee DN. XII 724, 1537. Aske 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Adsche 1664. Asche vestre, østre 1723.

Askar, Flt. af Trænavnet askr, brugt som Gaardnavn.

18, 12. Lien. Udt. *li'a.*

20. Bjørkholt. Udt. *bjø'rkhålt.* — Birkholt RB. 42. Birckholtt St. 57. Birckholt 1593. 1604.$^1/_4$. 1625. Berickholt 1600. Bierchholdt 1664. Bierchholt 1723.

Formen i RB. maa forstaaes som *Birkiholt, af birki n., Sted, bevoxet med Birk. Dette Ord er her, som paa fl. St., ved uregelmæssig Udvikling, under Indflydelse af Trænavnet bjǫrk, gaaet over til Bjørk(e)- (se Indl. S. 44); regelmæssig skulde det nu have havt Udtalen Børk(e). Jfr. Vaale GN. 81.

21. Haga. Udt. *hā'ga.* — firir Hagha RB. 43. i Haghæ RB. 44 s. Haga (Akk.) DN. II 740, 1499. Haghan DN. IX 274, 1445. Haga St. 57 b. Haige 1593. Hage 1600. Hoffue 1604.¹/₁. Haage 1664. Hauge 1723.

Hagi m., Havnegang, se Indl. S. 52.

22. Annisrød. Udt. *annissrė̈* (med Hovedtone paa 2den Stavelse). — Andersrød 1593. 1600. Andisrod 1604.¹/₄. 1625. Annisrød 1664. Andisrød 1723.

Mulig opr. Andrésruð?, af Mandsnavnet Andrés. Der kan dog vel ogsaa tænkes paa Kvindenavnet Arndís, der ofte findes brugt paa Island, i Norge derimod kun en Gang (Andissa DN. VIII 153, 1341); O. R. har dog anseet det sandsynligt, at det sidste Navn vilde have bevaret d-Lyden (se PnSt. S. 7), medens S. B. er tilbøielig til deraf at forklare ikke alene dette Navn, men ogsaa Anekstad i Ø. Toten, Aannesland i Vegusdal og Anisdal i Haa (se PnSt. S. 291).

23. Linnum. Udt. *li'nnómm.* — a Lynghæime RB. 44. 50. Lingheym DN. III 653, 1472. Linngim St. 57. Lindum 1593. 1600. 1604.¹/₁. Lingemb 1664. Lingiemb 1723.

Lyngeimr. Vistnok samme Navn som Lingum i Tjølling (GN. 64), Sammensætning af heimr med lyng n., Plantenavnet Lyng, hvorom se under Forklaringen af Herredsnavnet Tjølling. Paa Overgang af ng til nn kjender jeg ikke noget andet Exempel; om Overgang af nd til ng se derimod Indl. S. 65 under lind.

23, 3. Røsjordet. Udt *rø'ssjöle.* — Rosjord 1723 (egen Gaard).

*Ruðsgerði?; maaske af ruð n., Rydning.

23, 11. Lintvet. Udt. *li'nntveit* (ogsaa opg. *-tvett*).

24. Haugene østre. Udt. *hau'anne.* — a [Haughunum] DN. X 91, 1412. [Hoffwene DN. XII 724, 1537]. Houen NRJ. IV 139. Houffuen 1593. Hoffuinn 1604.¹/₁. Houffuene 1664. Hovene 1723.

Haugarnir, Flt. i best. Form af haugr m. (Indl. S. 53).

24, 9. Høimyr. Udt. *høi'mýr.*

Vel af høy n., Hø. Hoimyr i Flesberg er i 1328 skr. a Hœymyrum (DN. VI 148); der er Udtalen nu Hymmyr.

25—28. Foldvik nordre, østre, vestre og mellem. Udt. *fă'llvĭk.* — Folduik (østeste) RB. 43. 46 s. i Folduikum (østeste) RB. 44. i Foluichom (øvste) DN. X 87, 1408. Foluig NRJ. IV 138. Ffolwig DN. XII 724, 1537. Folleuig St. 57. Folduig 1593. 1600. 1604.¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Folduig (GN. 25), Foldvig østre, vestre med Stretterød, og Foldvig (GN. 28) 1664. Foldwig nordre, østre, vestre og Foldvig mellem 1723.

Foldvík. Navnet maa opr. have tilhørt den Vik, i Nærheden af hvilken Gaarden ligger, nu Naverfjorden, den bredeste af de her indgaaende Viker. Det antages NE. S. 55 at være sms. med Elvenavnet Fold, der endnu findes paa fl. St. i Formen Folda (med En- og med Tostavelsestone); der gaar ogsaa en Bæk ud i Naverfjorden, Men da Elvenavnet Fold maa betyde «den brede» (NE. S. 56), passer denne Forklaring ikke, hvor det gjælder en liden Bæk. Derimod kan Fold her opfattes som Betegnelse for Naverfjorden (se Indl. S. 50), eller det kan maaske, da Ordets egentlige Betydning er «Slette», sigte til den større Slette, hvor Gaarden ligger. — Underbruget Stretterød kan jeg ikke oplyse noget om.

29. Kolbensrød. Udt. *kå'lbænnsrë* (med Hovedtone paa 2den Stavelse). — Kolbiornsrudt NRJ. IV 138. Kolben(3)rød 1593. Kolbentzrød 1600. Kolbiønsrød 1625. Kolbentzrød 1664. Kolbentsrøed 1723.

Efter PnSt. S. 164 antagelig opr. *Kolbeinsruð, af det gamle Mandsnavn Kolbeinn. Efter Formen i NRJ. IV skulde det være opr. *Kolbjǫrnsruð, af Mandsnavnet Kolbjǫrn, hvoraf Gen. Kolbjǫrns for Kolbjarnar forekommer allerede 1317, og Kolbjørnrød i Raade (Kolbiornarud RB. 487) udtales nu Kålbeurø. Den nævnte Form skriver sig dog ikke fra nogen god Kilde, og den nuværende Betoning taler vel for Oprindelse af Kolbeinn.

30. 31. Nalum nordre og søndre. Udt *nä'lömm.* — Næiardheim a Neseno RB. 182. Nardim NRJ. IV 138. Narem DN. XII 724, 1537. Nafflum St. 58. Naulim 1593 Naufflinn 1600. Naufflim 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Naufflemb 1625. Nalum nordre med Grotterød og Ingrj, Nalum søndre 1664. Neflem nordre med Groterød og Ingerie, Naflem søndre 1723.

Njarðeimr, Sammensætning af heimr med Stammen i Gudenavnet Njord (Njǫrðr), se Munch NGHS. S. 211. Samme Navn er Njæreim i Haa, Nereim i Ølen i Fjelberg, Nærem i Vestnes, medens Nerdrum i Fet er opr. Njarðarin. Njarð- har foruden her faaet Udtalen Nal- (med «tykt» l) ogsaa i Navnet Nardo i Strinden (i Niærdolo AB. 32). Intet af de gamle Gudenavne forekommer i saa mange forskjellige Forbindelser i Stedsnavne som dette; foruden med heimr findes det sms. med vin, med land, med vík, med øy, med höll, med hof og endelig med lǫg (Flt.) i Njarðarlǫg, det gamle Navn paa Tysnesøen i Søndhordland. I disse Sammensætninger forekommer det dels, som her, i Stammeformen, dels i Genitivformen Njarðar. — Underbruget Grøtterød er GN. 63, Ingrj GN. 65.

32. Holone. Udt. *hô'lönne.* — i Holonne RB. 44. Hulund 1604.$^1/_4$. Hulundt 1625. Holund 1664. Hoelund 1723.

Holunni, Dat. i best. Form af hola f., Hulning, Fordybning (Indl. S. 56).

33. Brekke østre. Udt. *bræ'kke.* — [Brecke NRJ. IV 138]. Bræche 1664, 1723.

Jfr. GN. 11.

34. 35. Rugland vestre og østre. Udt. *ru'vvlann,* [ogsaa opg. *røu'lann*]. — Rughland ovre RB. 44 s. a Rugh[lande] DN. X 91, 1412. Roglandt NRJ. IV 138. Roglanndt St. 57 b. Rouland 1593. Roland 1600. Roffland 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Rouland, Rouffland 1625. Roland vestre, østre 1664. Roeland vestre, østre 1723.

Rugland, Land, brugt til Dyrkning af Rug (rugr); jfr. Byggland som Gaardnavn (Ramnes GN. 101).

34, 5. Røviken. Udt. *rö'vika.*

Røvik(en) forekommer ofte som Gaardnavn, men har ikke altid samme Oprindelse; hvor, som her, ingen gammel Form forekommer, kan man ikke sige noget bestemt.

36. Gumserød. Udt. *gô'mmserë.* — Kumsarud RB. 43. Gumserrudt St. 57. Gumserø 1593. Gunnserød 1600. Gumserud 1604.$^1/_4$. Gumserø 1625. Gombserød 1664. Gumserud 1723.

Hvis Formen i RB. er rigtig, maa man vel i 1ste Led have et ellers ukjendt Mandstilnavn kumsi, af uvis Betydning. I Oldn. findes kumpr m, Klump, Kugle, og kumbi m., formodentlig med samme Betydning som kumbr, Klods, Kubbe, brugt saaledes, og kumbi kunde være en Afledning af et af disse Ord (for kumpsi eller kumbsi). Efter Aasen bruges i Nordland Kumse, Kums m. om en stor Førselsbaad, efter Ross Kumsa i Betydning: rund Øse; disse Ord kunne dog ikke have noget med det her omhandlede Navn at gjøre. Skulde Kumsarud i RB. være en Feil for Gumsarud, hvad den nuværende Udtale kunde tale for, kan Navnet vistnok sidestilles med Gomserud i Norderhov, og man kan til Forklaring tænke paa det hos Ross fra Nordhordland anførte Gumsa, Hunfaar, og det svenske gumse, Væder. Det kan være uvist, om dette Dyrenavn i Stedsnavne er at forstaa ligefrem eller som Persontilnavn; et Ord gums findes en Gang brugt som Tilnavn (K. Rygh S. 22). Navnets Forklaring bliver altsaa fuldstændig usikker.

37. Fugleviken. Udt. *fau'l(e)vika.* — Fulaviik RB. 45. i Fuluuik RB. 30. 233. Fulleuig St. 57. 1593. Folevig 1600. Fuleuig 1604.¹/₁. Fueluig 1625. Fullevig 1664. Fuulevigen 1723.

Fúlavík. Navnet forekommer paa fl. St., ialfald i Glemminge, i Raade og i Moss Sogn. Ogsaa paa disse Steder skrives det nu, ligesom her, Fuglevik, men i MA. Fúlavík. Det kommer af fúll, stinkende, og betegner grunde Viker, af hvis Strand der staar ubehagelig Lugt ved Lavvande. I Skrift er Navnet paa Grund af den mindre tiltalende Betydning i Regelen ændret til Fuglevik; Navnet i Raade skrives saaledes Fuglawiik allerede i 1472 (DN. V 633). Se Bd. I S. 309. 327.

38. Jaren. Udt. *jä'ren.* — Jadar RB. 43 (2 Gaarde). [Ierindt NRJ. IV 138]. Jaderrenn St. 57. Jaren 1593. Jerem 1600. Jarenn 1604.¹/₁. Jaren 1625. Jarren 1625. Jaren 1723.

Jaðarr m., se Sande GN. 64. Ligger paa Randen af en Slette.

39. 40. Grevle søndre og nordre. Udt. *græ'vle.* — i Griflum DN. I 186, 1335. RB. 43. Grible NRJ. IV 137. 138. Groffle St. 57. Greffle 1593. 1600. 1604.¹/₁.¹/₁. Greffle med Suendsrød 1664. Grelle 1723.

Griflum er maaske at forstaa som Gryflum (jfr. innyfli og innifli), Dat. Flt. af et Hunkjønsord Gryfla. Dette synes i flere Stedsnavne at være Elvenavn (Grøvla heder endnu en Elv i Vistdal S., Romsdals Fogderi); det kommer vistnok af grufla, rode, grave (Aasen). Da der er en liden Bæk ved GN. 40, kan det maaske være at forstaa saaledes her; men dette Navn er dog ikke anført i NE. Andre Forklaringer synes dog ogsaa mulige; Aasen har saaledes Gryvla f. om en dyb Hulning i en Bæk eller en Elv og Ross det samme Ord om en dyb Bjergkløft. Med Hensyn til den nuværende Udtale kan bemærkes, at et Underbrug under Trøgstad Præstegaard, som i RB. 144. 146 er skr. Gryfflogiorde, nu kaldes Grevla (Bd. I S. 10). S. B. anser det muligt, at Griflum kan være Diminutiv af et til angelsaksisk gráf, engelsk grove, Lund, svarende Ord, som ellers er ukjendt i Oldn. Grevle i Vangen S. paa Voss er et med vin sms. Navn (i Greflini BK. 76 a). — Suendsrød er *Sveinsruð, se Andebu GN. 71.

39, 4. Rakkeløkken. Kaldes *ra'kke.*

Rakke er maaske egentlig Navn paa det sydøstligste Nes i Brunlanes; udenfor ligge de bekjendte Grunde, Rakkeboerne. Rakke er maaske Dyrenavnet rakkim, nu Rakke, en Hund.

39, 5. Baltserstuen. Udt. *ba'llserstúa.*

Af det sent indkomne fremmede Mandsnavn Baltser (Balthasar).

41. Auserød. Udt. *au'serĕ.* — Odzsrud RB. 43. Otzrudh DN. IX 274, 1445. Oudzerød 1593. Ouβrod 1600. Odzrødt 1604.¹/₄. Ouβrod 1664. Ouserød 1723.

Oddsruð, af Mandsnavnet Odd (Oddr), der var alm. i gamle Dage og endnu bruges længere vestpaa i Landet. Se PnSt. S. 188 Udtalen med Au- har et Sidestykke i Odden i Lødingen, udt. Audden. I Eidsberg og i Rødenes findes en Brydning af langt o til au i Navnene Tokerud og Toketorp, udt. Tauke-.

42. Torsrød. Udt. *tố'rsrĕ.* — Þoresrud (-rudh) RB. 44. 217. Thorriβrudt St. 57. Tuorβrød 1593. Torsrød 1600. Thorsrud 1604.¹/₁. Thoersrød 1664. Torsrød 1723.

Þórisruð, af Mandsnavnet Tore (Þórir). Se PnSt. S. 260.

43. Katrineborg. Udt. *katrínebårr* (med Hovedtone paa 2den Stavelse).

Naturligvis et nydannet Navn.

44. Brunla. Udt. *brå'nla.* — a Brynla DN. I 328, 1376. 476, 1419. 494, 1423. 509, 1425. II 530, 1431. 603, 1454. III 539, 1439. X 91, 1412 og fl. St. RB. 43. Brølla DN. I 571, 1444. VIII 346, 1444. Brønla, Brønlaa DN. III 577, 1448. Brunlach DN. III 653, 1472. Brwnlagh DN. I 656, 1475. Brunlagh DN I 664, 1479. Brynlagh DN. I 713, 1497. Brunla DN. II 740, 1499. I 723, 1500. [Brunglag DN. XVI 672, 1531]. Brønlag DN. III 816, 1533. Brunlaug DN. III 834, 1538. [Brwnlagh DN. XV 666, 1538]. [Bronlagt DN. XIII 787, 1549]. Brunlagh DN. I 820, 1557. Brunlaug med Jordfalden og Damsbachen 1723.

Samme Navn er vistnok Brunlaag i Faaberg (GN. 177), udt. Bro'nnlåg, med lukt o, skr. Bronlo DN. IX 261, c. 1440; Brundloo HC. 2det Led maa være det i Indl. S. 63 omtalte lá f.; af 1ste Led har O. R. ikke søgt at give nogen Forklaring. Se Bd. IV, 1 S. 233 og O. R i Arkiv f. nord. filol. VII S. 248. Maaske kunde 1ste Led være brunnr m. Kilde, hvis Nutidsudtale tildels er Brynn, i hvilken Form det ogsaa forekommer i Stedsnavne (Indl. S. 46); der er en Bæk ved Stedet. Det kunde vel ogsaa være brún f., Kant, Skrænt, efter Beliggenheden ved Randen af en Flade (jfr. Sandeherred GN. 125 og GN. 118 ndfr.). Paa Grund af Sideformen med y er det neppe rimeligt at tænke paa Sammenhæng med Adj. brúnn, brun. Gaarden er en gammel Herregaard, efter hvilken Fogderiet fik Navnet Brunla Len og Herredet sit nuværende Navn (Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 870 ff.). — Jordfalden er GN. 56; om Navnet Damsbachen jfr. GN. 67, 3.

45. Stokkeskog. Udt. *stå'kkeskau.*

Stok vel i Betydningen Tømmerstok.

46. Agnes. Udt. *a'ngnes.* — Angnes 1593. Agnes 1600. 1604.¹/₁. Angenis 1625. Angenes 1664. Angenes med Tronsrød 1723.

Samme Navn i Trøgstad. Efter O. R. mulig samme Navn som det bekjendte Agðanes ved Trondhjemsfjordens Udløb, der nu har samme Udtale, men hvis Betydning ikke er sikkert forklaret. Stedet ligger ved samme Bæk som GN. 44; men den i NE S. 3 antagne Forklaring af Elvenavnet Agna synes O. R. altsaa at have opgivet. Mulig kan dog Navnet være det i Oldn. forekommende andnes n., fremstikkende Nes, jfr. Gangvik i Hitterdal af opr. Gandvik, eller en Sammensætning med agn, Fiskeagn.

46, 2. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

46, 14. Børestad. Udt. *bø'resta.*

Har alm. været skr. Børrestad. Er mulig et nydannet Navn, maaske af Mandsnavnet Børre. Hvis det er gammelt, kan det indeholde samme Mandsnavns gamle Form, Byrgir, Birgir, — altsaa *Byrgisstaðir (Birgis-).

47. Tronsrød. Udt. *trò'nnsrĕ.* — Throndtzrød 1664 (Engstykke). Tronsrød 1723 (da Underbrug til GN. 46).

*Þróndsruð, sms. med Mandsnavnet Þróndr; af dette forekommer Genitivformen Þrondz istedetfor Þróndar allerede i sidste Halvdel af 14de Aarh. (DN. I 332, 1376). Se PnSt. S. 265.

48. Jordet. Udt. *jò'li.* — Giorde NRJ. IV 138. 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. 1625. Giore med Hauge 1664. Giorde 1723.

*Gerði n., hvorom se Indl. S. 51.

49. 50. Hjelten søndre og nordre. Udt. *jæ'llti.* — a Hioltini RB. 30 (nedre, søndre). vid Hialtenæ RB. 44 s. Hielthen, [Hielten] NRJ. IV 137. 138. Hielten 1593. 1600. Hieltenn 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. 1625. Hieltten søndre, nordre 1664 Hielten søndre, nordre 1723.

Hjǫltin, Hjaltin. Sammensætning af vin med hjalt n., der bruges om Tverstykkerne paa et Sverds Haandtag, — i Stedsnavne vel efter en Sammenligning af en lokal Situation med disses Form. I Ulvik haves Hjeltnes (Hialtnes BK. 77 b), og mulig indeholder Hjeltar i Skiaaker (i Hialttarfwæ DN. IX 124, 1333) det samme Ord. Se Bd. IV, 1 S. 38.

49, 3. Lasken. Udt. *la'ssken.*

Se Sem GN. 143.

51. Pytten. Udt. *pø'tten.* — i Pyttenom (søndre) RB. 46 s. Pitten NRJ. IV 138. Pyttenn DN. VI 826, 1563. Pythenn St. 57. Potten 1593. Potten 1600. Pottenn 1604.$^1/_1$. Potten 1625. Pøtten med Aaserød og Øde Pøtten 1664. Pøtten med Asildrød og Øde Pøtten 1723.

Pyttrinn, best. Form af pyttr m; se Tjømø GN. 52. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

52. Bergene. Udt. *bæ'rjanne.* — Berghar RB. 194. Bergen NRJ. IV 137. Berge DN. XII 724, 1537. Berger DN. IV 105, 1555. Bergenn 1600. 1604.$^1/_1$. 1664. Bergen 1723.

Bergar, nu i best. Form; se Hof GN. 15.

53. Ulleberg. Udt. *u'llebær.* — [Gullebero (!) NRJ. IV 137?]. Wlleberg 1593. Vllebierg 1600. Vlleberg 1604.$^1/_1$. Ulleberg 1664. 1723.

*Ullarberg; maaske sms. med Gudenavnet Ull (Ullr). Se Munch NGHS. S. 211. Jfr. forresten under Sem GN. 141.

54. Bentsrød. Udt. *bæ'nnserĕ.* — Benedictzrud RB. 196. Bendeʒrød 1593. Benzrødt 1604.$^1/_4$. Bentzrød 1625. Bendtzrød 1664. Bentsrøed 1723.

Benedikzruð, se Botne GN. 11.

55. Tinvik. Udt. *te'nnvik.* — i Timberuikum RB. 189. 196. Tinduig 1593. 1600. Thinduig 1604 $^1/_4$. Tinduig 1625. 1664. Tindvig 1723.

Timbrvík, sms. med timbr n., Tømmer; der har maaske i sin Tid været Tømmeroplag ved Viken. Overgangen af -mbr- til -nn- maa vel bero paa Dissimilation, bevirket ved det efterfølgende v gjennem et Mellemled *Timmvik. Navnet forekommer paa fl. St. i Formen Tømmervik(en) og er vel da af nyere Oprindelse end her. Om et Navn Tinvik af anden Oprindelse se Nøtterø GN. 89 og Tjølling GN. 110.

56. Jordfalden. Udt. *jȫ'lfallen*, [ogsaa opg. *jȫ'rrfallen*]. — i Jardfalleno DN. XI 86, 1400. i Jurdfalle RB. 54 s. Jordfaldt NRJ. IV 138. Jordfald 1593 (brugt af velb. Peder Iversen). 1600. Jorfald 1604.¹/₁. Jordfalden 1723 (da Underbrug til GN. 44).

Jarðfall n., Jordfald, hvorom se Strømmen GN. 33, 4; -fallen er Dat. i best. Form. Der er et betydeligt Jordfald.

56, 1. Rosendal. Udt. *rȯ'sendæl.*

57. Stigsrød. Udt. *sti'kksrĕ.* — Stichsrød 1664. Stixsrød 1723.

*Stigsruð, af Mandsnavnet Stígr, der ikke sjelden forekommer i Norge fra c. 1300; da det ikke kan paavises i ældre Tid, er det mulig indkommet fra Danmark, hvor det var alm. i MA. (O. Nielsen S. 87). Stigsrud findes som Gaardnavn i Hole og i Norderhov. Se PnSt. S. 237.

58. Muskerød. Udt. *mu'sskerĕ.* — Muskarud DN. X 178, 1464. Moskerwdh DN. I 659, 1476. Muscherød 1625. 1664. 1723.

Samme Stamme i Muskedalen i Vaaler Sml., hvor ingen gammel Form findes. Betydningen siges Bd. I S. 375 at være usikker. Forklaring af et Elvenavn af Stammen Musk- er antaget for begge disse Navne NE. S. 167, men altsaa senere opgivet.

59. Haavalsrød. Udt. *hå'vălsrĕ.* — Hawardzsrud RB. 42. 51. Houffuelßrød 1593. Hoffuelzrød 1600. Hoffuiltzrød 1604.¹/₄. Hoffuilzrød 1664. Hovelsrød 1723.

Hávarðsruð, af Mandsnavnet Hávarðr. Gen. Hávarðs for det regelrette Hávarðar er tidligst fundet 1311. Jfr. under «Forsvundne Navne» i Nøtterø (S. 249).

60. Tveitene. Udt. *tvei'tanne.* — a Þwæitum RB. 43. Twethen NRJ. IV 138. Tuedenn 1600. 1604.¹/₁. Tueden 1664. Tvetten 1723.

Þveitar, i best. Form i Flt.; jfr. Sem GN. 37.

61. Bakkene. Udt. *ba'kkanne.* — Backenn NRJ. IV 138. Backen DN. VI 826, 1563. Backe, Backenn 1604.¹/₁,¹/₁. Bachene 1664. 1723.

Bakkar, nu i best. Form, Flt. af bakki m.

62. Gutterød. Udt. *gu'tterĕ.* — Gauturud RB. 43. 51. Gutteroe 1593. 1600. Gutterød 1604.¹/₄. 1664. Gutteroe 1625. 1723.

Er paa Grund af Skrivemaaden i RB. med -aut- sandsynligvis *Gautaruð, af Mandsnavnet Gaute (Gauti), jfr. Guthus i Vaaler Sml. (Bd. I S. 365) og Gutvik i Leka (af Gautwikom AB. 84). For dette Navn og for Gutterød i Sigdal har dog O. R. været mere tilbøielig til at antage Forklaring af et gammelt Mandsnavn Gutti, antagelig Kjæleform af Guthormr eller af et med Gaut- begyndende Navn. Gutti forekommer af og til i MA. i Norge (DN. I 123. II 155. IV 251. 350. V 93. RB. 252); det kjendes ogsaa fra Sverige (Lundgren S. 83). Jfr. Gutteberg i Vang Hdm. Se Bd. III S. 86. PnSt. S. 107.

63. Groterød. Udt. *grö'terĕ.* — Griotrud RB. 43. Grøtterød 1664. Grotteroe 1723.

Grjótruð, Stenrydningen; se Ramnes GN. 88.

63, 4. Ulsbak. Udt. *ū'lsbakk.*

*Ulfsbakki, af Mandsnavnet Ulv (Ulfr). Se PnSt. S. 270.

64. 66. Kleiver store og lille. Udt. *klei'ver.* — i Kleifwm RB. 30. Kleffuen 1625. Kleffuer 1664. Klever 1723.

Kleifar, Flt. af kleif f. (Indl. S. 60).

65. Ingeri. Udt. *i'ngerí.* — Ingerød 1625. Ingrj 1664. Ingerie 1723 (paa de to sidste Steder Underbrug til GN. 30).

Jeg kan ikke forklare Navnet sikkert. -ri kan mulig være opstaaet af -ruð, hvad Formen fra 1625 kunde tyde paa, idet den alm. Nutidsudtale -re (se f. Ex. GN. 63) kunde tænkes at være blevet til -ri under Paavirkning af 1ste Stavelse. Navnet vilde vel isaafald nærmest være opr. *Ingaruð eller *Inguruð, af Mandsnavnet Ingi eller Kvindenavnet Inga. Mulig var vel ogsaa Sammensætning med Kvindenavnet Ingiríðr. Disse Forklaringer ere dog yderst usikre.

67. Anvik østre. Udt. *ø'nnvík.* — i Arnwikum RB. 43. 233. Anduig 1625. Wndvig 1664. Andvig østre 1723.

Ligger ved en liden Vik af Farrisvandet. Er PnSt. S. 12 opført blandt de med et af Mandsnavnene Arni eller Qrn sms. Stedsnavne. Rimeligere synes dog efter Formen i RB. den smst. udtalte Formodning at være, at dette Stedsnavn, ialfald naar ældre Former fremvise Arn-, indeholder Fuglenavnet ǫrn, Ørn (opr. Form altsaa Arnvíkr eller -víkar). I andre Tilfælde kan man ogsaa tænke paa Fuglenavnet ǫnd, And (O. R. i en Notits). Jfr. GN. 122. 123.

67, 2. Eideløkken. Udt. *ei'eløkka,* ogsaa kaldet *ei'e.*

Ligger ved Farrisvandet; Navnet sigter til Eidet mellem dette Vand og Larviksfjorden.

67, 3. Damsbakken. Udt. *da'mmsbakken.*

Af Damm, Dæmning.

67, 6. Myren. Ugt. *mý'ra.*

68. Vasvik. Udt. *va'ssvík.* — Wadtzwig St. 56. Wassuig 1664. Waswig 1723.

*Vatzvík; vatn sigter til Farrisvandet.

69. Skogtvet. Udt. *skau'tvėtt.* — Skougtued 1593. Skofftuedt 1600. Schoufftued 1604.$^1/_4$. Schoufftuedt 1664. Schougtvet 1723.

*Skógþveit, se Ramnes GN. 146.

70. Sky. Udt. *sjý.* — i Skidhunni RB. 49 (vestre). i Skidhw RB. 51. Skye 1593. 1600. Schy 1604.$^1/_4$. Schye 1664. 1723.

Skíða f. Samme Navn som Bynavnet Skien og det forsvundne Gaardnavn i Skidunni (RB. 470) i S. Odalen. Opr. vistnok et Elvenavn; efter NE. S. 216 skal Gaarden ligge ved en Bæk, som gaar til Farrisvandet. Det er vistnok det samme Elvenavn, som nu haves i Formen Skya i Aasnes (Bd. III S. 282). Det synes at høre sammen med oldn. skíð n. og skíða f., Stykke af en kløvet Stok, Fjæl. Se Bd. III S. 192. I Formen Sky er y vistnok først fremkommet i de oblikve Kasus under Paavirkning af Endelsens -u.

71. Pauler. Udt. *pau'ler.* — Pouler 1723.

*Paular, se Borre GN. 81. Her er et Par Tjern.

72. Vasbotn. Udt. *va'sspåttn.* — Vadtzbottenn St. 57. Waßbotten 1593. 1600. Vasbotten 1604.¹/₁. Wasbotten 1664. 1723.

*Vatzbotn. Saaledes kaldes ogsaa den Bugt af Hallevandet, ved hvilken Gaarden ligger, og som ved en smal Rende staar i Forbindelse med det egentlige Hallevand. Jfr. GN. 77.

73. Langklov. Kaldes *klô'va.* — Langklev 1723 (da Underbrug til GN. 118).

*Klofa f., nu Klova: Kloft, Aabning; ogsaa: trangt Pas for en Flod (fra Telemarken). Dette Ord har opr. aabent o, men udtales efter Ross nu tildels med lukt, hvilken Udtale vel kan forklares som t. Ex. ved Ramnes GN. 95, 10 antaget. Jfr. GN. 103, 10 ndfr. Se Bd. I S. 268.

74. 75. Hobæk nedre og øvre. Udt. *hô'bækk.* — Holbæk (nedre) RB. 30. Hobeck 1593. 1600. Hougberg (!) 1604.¹/₄. Hobeck 1625. Hobeck nedre, øvre 1664. Hoebech nedre, øvre 1723.

Her synes Navnet at være at forklare af Hoven (med lukt o), Navn paa et Fjeld ved Gaarden. Se Bd. I S. 265. Ifølge L. Berg skal dette Fjeld have Lighed med en Hestehov. Isaafald maa Formen i RB. være feilagtig. Som Gaardnavn findes Hobæk paa to Steder til: i Hvaler og i Gjerpen, som Elvenavn Hobækken i Horg. Disse Navne have ganske vist anden Oprindelse.

75, 3. Moland. Kaldes *da'mmýra.*

76. Solum. Udt. *sô'lómm.* — i Solæimom RB. 30. Solim 1593. 1660. Sollim 1604.¹/₁. Solum 1664. Soelum 1723.

Sóleimar, se Skoger GN. 27.

76, 9. Solli. Udt. *sô'li.*

76, 10. Garsvei. Udt. *gā'lsvei.*

Gardsveg betyder efter Aasen: Vei, som fører til en enkelt Gaard (modsat Bygdarveg); dette synes efter Stedets Beliggenhed ikke at kunne passe her. Gard kan her maaske betyde Fiskegjerde. I Nærheden findes et umatrikuleret Sted, kaldet Fiskeveien.

77. Vestmunn. Udt. *væ'ssmunn.* — i Væstrmænio RB. 30 (søndre, nordre). Westmøn 1593. Wesmøenn 1604.¹/₄. Westmoen 1600. Westmøen 1664. 1723.

Enten Vestrmen eller Vestrmenja f. Navnet hører utvivlsomt sammen med det under «Forsvundne Navne» i dette Herred anførte i Mæiniadalæ (RB. 45). O. R. har antaget, at begge Navne indeholde et Elvenavn, hvis Form har været Men f., Gen. Menjar, eller Menja f., Gen. Menju, — efter Formen Mæiniadalæ snarest det første. Det afledes af S. B. af mǫn f. i dette Ords Betydning «Høideryg» (NE. S. 157). Navnet kan neppe have tilhørt den ubetydelige Bæk, ved hvilken Vestmunn ligger, og som gaar ud i den nordvestlige Ende af Hallevandet. Hallevandet deler sig i sin øvre Del i to meget smale Render, der igjen udvide sig til to mindre Vande, det ene ved Vestmunn, det andet ved Vasbotn (GN. 72). Da Hallevandet ogsaa i sin midtre Del er meget smalt i Forhold til Længden, gjetter jeg paa, at man har betragtet det mere som et Vandløb end som en Sø, og at det saaledes har faaet et Navn af Hunkjøn, Men eller Menja. Den Gren, der gaar op til GN. 77, er da betegnet som den vestlige i Forhold til den, der gaar til GN. 72; men mulig har den sidste aldrig ført et Navn

*Austrmen(ja). Jeg anser det ikke for umuligt, at Hallevandets Afløb, Bergselven, ogsaa har været indbefattet under Navnet Men(ja); se nærmere herom under GN. 126 ndfr. — Nutidsformen Vestmunn er vel gjennem en Mellemform *Vestmønn (jfr. Formerne fra 1593 og 1604) opstaaet af Dativformen Vestrmenju.

77, 5. **Fjeldbu.** Udt. *fjæ'llbú* (ogsaa opg. *-bô*). Mon ikke egentlig *fjø'lbú*?

Fjølbu vilde være det samme som Fjælebuen, se Ramnes GN. 90.

78. **Mørjerød.** Udt. *mø'rjerë.* — Myrghiurud RB. 45. Myrrierød 1625. Møejerød 1664. Morierød 1723.

Myrgjuruð, se GN. 79.

79. **Mørje.** Udt. *mø'rje.* — i Myrghini RB. 233. Mørie 1593. 1604.1/1. Myrrie 1625. Mørje 1664. Morie 1723.

Myrgin, en Sammensætning med vin. GN. 78 og 79 ligge begge ved en kort Bæk, som danner Afløb for Laugevandet, og de indeholde efter al Sandsynlighed et gammelt Navn paa Bækken, Myrgja, i Genitivform ved GN. 78, her i Stammeformen. Et lignende Elvenavn maa indeholdes i Gaardnavnene Mørfjær i Ø. Moland, skr. a Myrgifyrdi DN. VIII 226. 1365, og Mørland, som begge ligge ved en kort Elv, ved hvilken antagelig ogsaa et nu ukjendt Sted Mørnes har ligget. Efter Formen Myrgifyrdi har Magnus Olsen antaget, at Elven i Ø. Moland har hedet Myrgr, Gen. Myrgjar, og han forklarer Myrgr og Myrgja af et i Oldnorsk tabt Adj. *myrgr (Dat. Ent. Hankj. *myrgjum); Ord, som ere beslægtede med dette, haves i andre germanske Sprog, t. Ex. i Gotisk gamaurgjan, forkorte. Se Arkiv f. nord. filol. XXII S. 106 ff.

80. **Tveitdalen.** Udt. *trei'dælen.* — i Þwæitadale RB. 30 (søndre, nordre). Twetedall NRJ. IV 137. Tuedall 1593. 1600. Thuedall 1604.1/1. Tuedall 1625. Thuedallen 1664. Tvedalen 1723.

Þveitadalr, sms. med Gen. Flt., eller maaske hellere *Þveitardalr, sms. med Gen. Ent. af þveit f., hvorom se Indl. S. 83. Þveita(r)dalr er først afkortet til Tveitdal og derefter ved Konsonant-Assimilation blevet til Tveiddal, hvoraf igjen den nuværende Udtale; jfr. Navnet Nittedalen (Nitjudalr), udt. Nedalen, og Nit(ju)berg, udt. Nebbær (Bd. II S. 268. 284). Har alm. været skr. Tvedalen.

BERG SOGN.

Sognet har Navn efter GN. 101. — Kirken var i den katolske Tid viet til St. Laurentius (RB. 45). Egen Præst nævnt DN. I 186. V 415.

Gaardenes Navne: 81. **Baalsrød.** Udt. *bå'lsrë.*

*Bárðsruð, af Mandsnavnet Bárðr, hvoraf Gen. Bárðs for det regelrette Bárðar findes i RB. 538, i DN. IV 619, 1431. Se PnSt. S. 30.

82. **Vrangesund.** Udt. *vra'ngesunn.* — Wrangesund 1664. 1723.

Ved et lidet Sund mellem Haaøen og Fastlandet. 1ste Led er Adj. vrangr (rangr), i Stedsnavne i Betydningen: bugtet, kroget. Af dette Adj. er Navnet Vrengen (Sundet mellem Nøttero og Tjømø) dannet; Sundet gaar som bekjendt tildels meget kroget.

83. **Stokkesund.** Udt. *stå'kksunn.* — Stockesund 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. 1625. Stochesund 1664. 1723.

*Stokkssund. Maa egentlig have betegnet Sundet mellem Stokkøen og Arøen. Dette har dog vel opr. havt Navnet Stokkr, som paa fl. St. maa have været Navn paa Sund, vistnok altid med ret Løb. Stokken kaldes saaledes endnu Sundet mellem Stokkøen og Fastlandet i Fosen, og det er sikkert ogsaa det opr. Navn paa Sundet mellem Stord og Bømmelen i Søndhordland, der nu kaldes Stoksund; der findes endnu en Gaard af Navn Stokken ved sidstnævnte Sund. Det samme tør ogsaa antages her og ved Stoksund i Oddernes. Se Indl. S. 79.

83, 8. **Arøen.** Udt. *a'røia.*

Arøy, Ørneøen, af ari m., Ørn.

83, 10. **Gjeitøen.** Udt. *jei'tøia, jei'terøia.*

Den anden Udtaleform indeholder Gen. Ent. af geit, Gjed.

84. **Lerungen.** Udt. *lê'róngen, lê'rången.* — i Læirunghum RB. 29. i Leirwnghæ DN. II 591, 1449. [Liering NRJ. IV 137]. Leering NRJ. IV 251. Leerang 1593. Lerung 1600. Leruig (!) 1604.$^1/_1$. Lerung 1625. Lerangen 1664 1723.

Leirungar, Flt.; Kjønnet kan ikke sees, antagelig Hankjøn. Stamordet er leirr m., Ler, leret Jordsmon, eller leira f., leret Strækning (Indl. S. 65). Se forresten under Ramnes GN. 142. 143 og jfr. under GN. 90. 91 ndfr.

85. **Helgeroen.** Udt. *hæ'ljeróa.*

*Helgaró, i PnSt. S. 124 henført til Mandsnavnet Helgi; sidste Led er ró (rá) f., Vraa, om afsides beliggende Steder (Indl. S. 69). Helgeroa og Helgeroen findes ogsaa i Røken og i Hollen. Ere disse Navne gamle, vilde det være besynderligt, om ró 3 Gange skulde være sms. med Mandsnavnet Helgi; det vilde isaafald ligge nærmere at tænke paa Sammensætning med Adj. heilagr og paa en eller anden Forbindelse med hedensk Gudsdyrkelse.

86. **Aamli.** Udt. *ô'mmlí.* — Almliidh RB. 29 (søndre, nordre). Amlidt NRJ. IV 137. Ombli 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. 1664. Omlie 1723.

Almlíð; 1ste Led er Trænavnet almr m, Alm, 2det Led er líð f., Li. Bortfald af l i 1ste Led sees at være indtraadt mellem 1400 og c. 1500, ved Dissimilation paa Grund af l i 2det Led. Om Udtalen forresten jfr. Stokke GN. 108.

86, 2. **Tangen.** Udt. *ta'ngen.*

87. **Skitnerød.** Udt. *sjí'ttnerë.* — Skittnerod 1593. Skitterod 1600. Schidnerod 1604.$^1/_1$. 1625. Schinderod 1664. Schidnerod 1723.

Maaske *Skitnaruð, hvori 1ste Led, Adj. skitinn, skidden, kunde sigte til dyndet, sølet Jordbund. Jfr. Skjetnli i Rissen (Bd. XIV S. 109).

88. **Værvaagen.** Udt. *væ'rvågen.* — i Vædravaghe RB. 45. Weerwo NRJ. IV 137. Werreuogh St. 57. Wereuog 1593. Weruog 1600. 1604.$^1/_1$. Weruogen 1664. Werwagen 1723.

Veðravágr. Snarest at forklare af veðr n., Veir, altsaa: den for haardt Veir udsatte Vaag, hvad der passer til Beliggenheden. Samme Oprindelse have vistnok endel andre Navne, som nu begynde med Ver-, Vær-, som Veraas i Ytteroen (af Wederasom AB. 24), Værø, en af de yderste Øer i Lofoten (i Wederøyiom AB. 95), Væraas og Værhaug paa forskjellige Steder i Landet. I enkelte andre saadanne Navne er dog 1ste Led veðr m., Væder, i andre ver n., Vær (Fiskevær, Ægvær) eller et Elvenavn af Stammen Ver-. Se Thj. VSS. 1882 S. 34. Om 2det Led vágr m. se Indl. S. 84.

88, 18. Bua. Udt. *bú'a.*

D. e. Boden.

89. Oddene. Udt. *å'ddanne.* — Oddenn 1593. 1600. Oudenn 1604.¹/₄. Oddene 1664. Odene 1723.

Flt. i best. Form af oddi m.

90. 91. Nevlungen nedre og øvre. Udt. *næ'vvlóngen.* — i Niflunghum RB. 29. 45. Neblonge NRJ. IV 137. Nøfflinngenn St. 57. Nefflung 1593. Neffling 1600. Neffuling 1604.¹/₁,¹/₁. Neufflung 1625. Nefflungen 1664. Neflung (GN. 90), Niflungen (GN. 91) 1723.

Niflungar, Flt.; Kjønnet kan ikke sees, antagelig Hankjøn. Fritzner har antaget det muligt, at Navnet er det samme som det fra Sagnene om Sigurd Fafnesbane bekjendte Slægtsnavn Niflungar, og at det isaafald først har tilhørt de udenfor Nevlunghavn liggende Skjær (Hist. Tidsskr. I S. 185 f.). O. R. har i Munch NGHS. S. 220 kun peget paa Ligheden mellem de to Navne uden at udtale sig om Gaardnavnets Oprindelse fra Slægtsnavnet. I Thj. VSS. 1891 S. 188 har han derimod anført Gaardnavnet Niflungar i en Række med -ungar afledede Stedsnavne (Flertalsform), hvortil i dette Amt ogsaa Holtungar i Ramnes (GN. 142. 143) og Leirungar, Brunlanes GN. 84, høre. Om Stammeordets Betydning har han imidlertid ikke udtalt sig for dette Gaardnavns Vedkommende. Det synes at maatte komme af det Subst. nifl, som i Oldn. findes som 1ste Led i nogle mythologiske Navne (Niflheimr, Niflhel osv.), i hvilke det maa antages at betyde «Mørke». Tilsvarende Ord i andre germanske Sprog have Betydningen «Taage»; men denne tør man ikke tillægge nifl i dette Stedsnavn, da det efter lokalkjendte Folks Udsagn aldeles ikke vilde passe til Forholdene i Egnen. Jeg formoder, at Gaarden har faaet sit Navn efter den Høide, ved hvilken den ligger, og at Høiden har havt Navnet Niflungr; den er vistnok kun 47 Meter høi, men danner alligevel det høieste Punkt i denne flade Egn og er meget ioinefaldende, saa det forekommer mig høist sandsynligt, at den nærmestliggende Gaard har faaet Navn efter den. Ogsaa i dette Navn maa nifl vistnok have havt Betydningen «Mørke». Ordet maa kunne antages at sigte til Bjergets mørke Farve; om Begreberne Dysterhed eller Uhygge gjennem en Tilknytning til Navnene Niflheimr, Niflhel tillige kunne have gjort sig gjældende ved Navnegivningen, tør jeg ikke sige noget om. Et Navn, som i Lyd ligner dette, Nevlingen, Navn paa en Sø mellem Hallingdal og N. Aurdal, har vistnok en ganske anden Oprindelse (af knefill, en Stok), se Bd. IV, 2 S. 236.

90, 10. Langholt. Udt. *la'nghålt.* — i Langholtæ RB. 45.

Langholt, det lange Holt.

91, 32. Gubba. Udt. *gu'bba.*

Navnet skal være givet i en temmelig sen Tid, uden at dog nogen paa Stedet kan sige noget om dets Mening. Det kan ganske vist ikke have noget at gjøre med det Ord Gubba f., som Aasen anfører fra Nedenes og fl. St. i Betydningen, Damp, Taage, da dette Ord ikke er kjendt i Egnen og et saadant Navn ikke vilde stemme med Stedforholdene.

92. Ommundrød. Udt. *ó'mmerĕ.* — Oghmundarrud RB. 29. Amwrodth NRJ. IV 137. Amundrød 1600. Omundrødt 1604.$^1/_1$. Amundrød 1625. 1664. 1723.

Ǫ g m u n d a r r u ð, se Tjølling GN. 61.

92, 12. Bakken. Udt. *ba'kken.*

92, 17. Erlandshavn. Udt. *æ'rlannshamn.*

En Sideform E r l a n d r af det gamle Mandsnavn E r l e n d r findes allerede i 14de Aarh. (PnSt. S. 66).

93. Søndersrød. Udt. *sø'nnersĕ.* — Sandwlfsrudh RB. 30. [Szanderud NRJ. IV 137]. Sanderud NRJ. IV 251. Sønderβrø 1593. Sønndsterød 1600. Søndesrødt 1604.$^1/_1$. Syndisrød 1625. Sønnesrød 1664. Søndersrøed 1723.

S a n d u l f s r u ð eller S ǫ n d u l f s r u ð, af det gamle Mandsnavn S a n d u l f r (S ǫ n d u l f r), som ikke sjelden findes brugt i Norge i MA., mest i Telemarken, hvor det endnu kjendes i Formen Saandov. Af dette Navn kommer ogsaa Sandstad i Fillan og Sandstad i Ytterøen og sandsynligvis ogsaa Sandstad i Grue. I Udtalen er r som saa ofte i Sammensætninger med r u ð indskudt foran Genitivens -s. Se PnSt. S. 211.

94. Torp. Udt. *tårp.* — Þorpp RB. 30 (øvre, nedre). Torpe NRJ. IV 137. 251. Thorp 1600. 1604.$^1/_1$. 1664. 1723.

Þ o r p n., se Indl. S. 82.

94, 3. Nystad. Udt. *ný'sta.*

Nydannet Navn paa -stad.

94, 5. Gunnersdal. Skal nu kaldes Ingstadmyren.

95. Hellesrød. Udt. *hæ'llærsĕ.* — Hællæiksrud RB. 30. Hellieβrød 1593. Hellitzrød 1600. Hellisrød 1604.$^1/_4$. 1664. Hellesrøed 1723.

H e r l e i k s r u ð, af Mandsnavnet H e r l e i k r (nu Helleik og Hellik). Om Udtalen jfr. under GN. 93. Samme Oprindelse har Hellingsrud i Lardal (GN. 24). Se PnSt. S. 129.

96. Jønnø. Udt. *jø'nni.* — i Jarnøydhw RB. 29. Jernoo NRJ. IV 138. Jernøe 1593. 1600. 1604.$^1/_1$. 1625. 1664. Jønnøe med $^1/_2$ Wefvie 1723.

J a r n ø y ð a. Sidste Led maa være et i det bevarede Oldn. ikke forekommende ø y ð a f., svarende til Folkesprogets Øyda. Det har vel her Betydningen: Forødelse, Ødelæggelse, sigtende til den Ting, som bevirker Forødelsen, som i de Exempler, der anføres af Aasen under Øyda: Suvløyda, Smørøyda, om haardt Brød, hvortil man trænger meget Sul eller Smør. J a r n ø y ð a kan da sigte til, at Rydningen af Stedet har været ødelæggende for gravende eller skjærende Redskaber af Jern, eller til at Ljaaen ødelægges ved Sten i Bunden. Navnet maa da nærmest henregnes til de «nedsættende» Navne (Indl. S. 39).

96, 2. Vevja. — Underbrug 1723, jfr. GN. 105 (formentlig Skov).

Skal være Navn paa et Skovstykke. Maa vel høre sammen med v e f j a, omvikle. S. B. antager, at der af dette Verbum har været afledet et *v e f j a f. (dannet som f e r j a, v e r j a o. fl.), vel med omtrent samme Betydning som v a f n., hvad der er svøbt, viklet om noget, Strimmel, som man vikler om noget, og overført i Betydningen: Skovstrimmel. Isaafald best. Form.

97. 98. Kløtre østre og vestre. Udt. *kløttre.* — i Klyttrvm RB. 29. Klytthere DN. III 653, 1472. Klittre NRJ. IV 137. Klytre NRJ. IV 251. Kløttre, Kluttre 1593. Kløttre 1600. Kløtter 1604.$^{1}/_{1}$,$^{1}/_{4}$. Kløtterød 1625. 1664. Kløtterøe og Kl. vestre 1723.

Hører maaske sammen med Kløtran i Hammerø, hvis dette er et gammelt Navn (Bd. XVI S. 271). Hvilken Nominativform der har svaret til den fra RB. anførte Dativform Klyttrvm, er ikke fuldt sikkert for Endelsens Vedkommende. Jeg formoder, at Navnets gamle Form har været Klyttrur, Flt. af et Ord *klyttra f., som dog ikke er kjendt fra Oldn. Dette kunde være afledet af et til ældre dansk klunt, Klods, Klump, svarende Ord *kluttr m., hvori tt vilde være opstaaet af nt, som i oldn. klettr, svarende til dansk Klint. I engelske Dialekter haves en lignende Afledning med -r: clunter, Jordklump. I Norsk haves lignende Afledninger af andre Ord, t. Ex. oldn. slitri n., hvad der er sønderrevet (af slit n., Riven, Sliden), og Folkesprogets Nytra f., liden Knort i Huden (ogsaa Knotra, Notra), beslægtet med knútr. Ligesom kleppr, egentlig Klump, i Stedsnavne hyppig bruges om Fjeldknatter, kan *kluttr have været brugt i samme Betydning, hvad der vilde passe godt til Forholdene paa Stedet. Mulig kunde dog *klyttra være afledet paa lignende Maade af et til angelsachsisk clott, engelsk clot, Klump, svarende tabt Ord, ligeledes brugt om Fjeldknatter. S. B. vil hellere tænke paa Sammenhæng med norsk Folkesprogs klutra, sysle med smaat Arbeide, saa at Navnet skulde sigte til smaat Stel. De ved Gaarden forekommende Knatter synes mig dog at være et saa stærkt iøinefaldende Led af Situationen, at jeg ikke kan andet end tro, at Navnet er at sætte i Forbindelse dermed.

99. Eikevall. Udt. *ei'kevall.* — i Æikiuælli RB. 29. Eggevold 1723 (da Underbrug under GN. 101).

Eikivǫllr, af eiki n., Samling af Egetræer, og vǫllr, Slette.

99, 2. Bergeli. Udt. *bæ'rjelí.*

99, 3. Huset. Udt. *hú'se.*

99, 4. Steinsrydningen. Udt. *stei'nsrønningen.*

100. Berven. Udt. *bæ'rrvi.* — Berffuen 1593. 1600. 1604.$^{1}/_{1}$. 1625. 1664. Berwen 1723.

*Bergvin, se under «Forsvundne Navne» i Vaale Herred, S. 106, og Sande GN. 62.

101. Berg. Udt. *bærj.* — Bergs sokn DN. II 591, 1449 og fl. St. Berg NRJ. IV 136. 1604.$^{1}/_{1}$. Berrig 1664. Berig med Eggevold 1723.

Berg n., se Indl. S. 43.

102. Gusland lille. Udt. *gu'sslann.* — i Gudthlandum DN. I 186, 1335. Gutland, [Guttland] NRJ. IV 137. 138. Gudtzland 1593. Gutzland 1600. Gudtzlanndt 1604.$^{1}/_{1}$,$^{1}/_{1}$,$^{1}/_{1}$. Gusland 1625. 1664. Gusland lille 1723.

Navnet Gusland findes i Borre (GN. 63. 64) og i Andebu (GN. 52), hvor det formodentlig har samme Oprindelse som her. Men hvorledes Formen Gudthlandum skal forklares, kan der neppe siges noget bestemt om. Da þ undertiden findes skrevet for z (t. Ex. Clemetþ for Klemetz), kunde man tænke sig, at Gudth- var Gen. af guð, Gud, og at Navnet betegnede Land, som stod i noget Forhold til den hedenske Gudsdyrkelse (jfr. det hyppige Navn Hofland og med Gudenavne sms. Navne som Óðinsland og Frøysland). Dette er dog betænkeligt af den Grund,

at guð altid skrives i Gen. guðs, aldrig guðz. At forstaa Gudthlandum som Gutlandum, med den i senere Tid sædvanlige Overgang af tl til sl, synes heller ikke muligt, da Gutland efter sin Form vist ikke kan være et oldnorsk Ord. At det skulde være Opkaldelsesnavn efter den svenske Ø Gotlands gamle Navn Gutland, er usandsynligt af den Grund, at Navnet har Flertalsform i Brevet fra 1335, og det vilde ogsaa være urimeligt at antage, at den svenske Ø skulde være opkaldt paa 3 Steder i dette Amt. Den ældste Form taler ogsaa imod, at man her skulde have en Sammensætning med Mandsnavnet Gutti. Jeg kan saaledes intet sige om Navnets Betydning. Gusland findes ogsaa som Gaardnavn i Hobøl; men dette er efter sin Oprindelse et andet Navn, da det skrives i Gudislundum RB. 126, og altsaa er samme Navn som Guslund i Skjeberg (i Gudislundum RB. 510) og i Enebak (i Gudislundi RB. 402); hvorledes disse Navne ere at forklare, er heller ikke afgjort, men 1ste Led synes ialfald ikke at kunne være det samme som i det her omhandlede Navn (Bd. I S. 247). Jfr. GN. 111. 112.

103. Eidsten. Udt. *é'ssti.* — Østungsgorde DN. II 765, 1511. Østensgorde DN. II 838, 1539. Ødsten DN. II 848, 1543. Edstenn NRJ. IV 137. Eedstenn 1625 (brugt af Lensherren). Eidsteen 1723 (under Laurvig Grevskabs Residents).

De to ældste Former kunne ikke være Gaardnavnet selv, men maa være en Sammensætning af gerði n., indgjerdet Jordstykke (Indl. S. 51) med et Gaardnavn. Dette maa være en Sammensætning med steinn m., der som sidste Led ofte svækkes til -ste, -sti. Formerne synes dog at være for afslidte til, at man med Sikkerhed kan sige, hvad 1ste Led er. At dette skulde være eið, Eid, passer ikke til de ældste Former og heller ikke til Beliggenheden. Maaske har det gamle Navn været *Øyðisteinn, hvori øyði- kan være at forstaa som i øyðisker, øde Klippe, som stikker op af Vandets Overflade, eller som i Stedsnavnet Øyðiberg, hvor det vel sigter til, at Gaarden engang har været Underbrug (Bd. I S. 200).

103, 9. Ødegaarden. Udt. *ø'gålen.*

103, 10. Klova. Udt. *klô'va.*

Se GN. 73. Her har Navnet alm. været skr. Glova.

104—107. Holjum øvre, mellem, nordre og søndre. Udt. *hø'ljómm.* — i Holgæimi RB. 43 (øvste). 29. Holgheim (øvste) RB. 54. Holgeime (øvste nørste) DN. I 494, 1423. Holgim DN. II 765, 1511. 838, 1539. Holym DN. II 847, 1543. Hollum, Holliim NRJ. IV 137. Holgim St. 56. Hollim St. 57. Holliem 1593. Hølliem, Holliem 1600. Hollim 1604. ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁, ¹/₁. Holgem øvre, mellem, nordre, søndre 1664. Holgiem øvre, H. med ¹/₂ Wefie (GN. 105), H. nordre, H. søndre med Øde H. 1723.

O. R. har i en Notits nævnt Muligheden af Sammenhæng med Navnet Haljem i Os, skr. Halgheimir i 1427 (DN. XII 156), med et Adj. paa -ugr som 1ste Led; men han har ikke angivet nogen nærmere Forklaring. Skulde man tænke paa Sammenhæng mellem disse to Navne, forekommer det mig, at man hellere maa tænke paa Adj. heilagr, hellig, som 1ste Led. I Haljem kan a være forkortet af á, og Hálg- kan i Sammensætning med heimr (Hálgeimr) være fremkommet af heilagr (jfr. Noreen, Altisl. u. altnorw. gramm. S. 42 f.), hvis Hovedtonen en Tid har ligget paa -heimr. Ved Holjum maatte man antage en opr. Form Hǫlgeimr eller Hølgeimr, Sideform til Helgeimr, ligesom man har Sideformerne Hølgi og Hǫlgi af Mandsnavnet Helgi (Hœlghi DN. II 260, 1353; nu Hølje og Holje i Telemarken); jfr. Aasen, Navnebog S. 22 og S. Bugge, Helge-Digtene S. 326. Helgeimr findes som Gaardnavn i Gran og i Jølster.

Holjum ligger i Nærheden af Bergs Kirke, og der kan mulig have staaet et Hov her i sin Tid, hvad der kan have givet Anledning til Navnet; men Forklaringen er dog yderst usikker. Der findes et Elvenavn Holga; men paa dette kan man ikke tænke her, da der ingen Elv er ved Stedet. Navnet har alm. været skr. Holhjem.

108. Svenkerød. Udt. *svi'nnkerë.* — Swenchirudt NRJ. IV 137. Suinckerod 1593. Suinckerøe 1600. Suenckerud 1604.¹/₁. Suinckerød 1625. 1664. Swincheroed 1723.

*Sveinkaruð, af Mandsnavnet Sveinke (Sveinki). Se PnSt. S. 242.

109. Eineren. Udt. *ei'neren.* — i Æininom RB. 29. Enerenn NRJ. IV 137. Enneren 1593. Enere 1600. Enneren 1604.¹/₁. Enerenn 1625. Ehnneren 1664. Enneren med Øde E. 1723.

Einirinn, Trænavnet einir i best. Form (Indl. S. 48).

110. Løvall. Udt. *lö'vall.* — i Lauduvælli RB. 45 s. Løuoldt NRJ. IV 137. Lødeualdt St. 57. Leuold 1593. 1600. 1604.¹/₁. 1625. Leffvold 1664. Løfvald 1723.

Lǫðuvǫllr, af laða f., Lade; se Indl. S. 63.

111. 112. Gusland store og østre. — Gusland 1664. 1723. Se GN. 102.

113. Snørsvall. Udt. *snø'rrsvall.* — i Snoreswollum DN. IX 274, 1445. Smøreſuoldt 1593. Smøriswald 1600. Suorisuold 1604.¹/₄. Snørisuald 1625. Snorrisuald 1664. Snørisvald 1723.

*Snørisvellir, af Snørir, der efter dette Stedsnavn maa have været en Sideform til Mandsnavnet Snerir (Snærir). Dette forekommer oftere i den senere MA. i Telemarken og Sætersdalen (DN. I 724. IX 377 og fl. St.) og brugtes ogsaa paa Island (Sturlungasaga Vigf. I 5. II 306). Endnu kjendt i Sætersdalen i Formen Snære (Aasens Navnebog S. 35). Fra dette Mandsnavn stammer ogsaa Snesrud i Aremark, Sneisrud i Eidsvold, Snærsrud i Sigdal og Snesbøl paa Eidskogen; desuden har der efter RB. 447 været et Snæresrud i Fet. Se Bd. I S. 188. PnSt. S. 228.

114—116. Hvaale nordre, søndre og store. Udt. *vå'la.* — i Hvaulum RB. 45. i Hwalom RB 45 s. 54 s. (nordre). i Hwolum DN. IX 274, 1445. Hualle NRJ. IV 136. 138. [Huale NRJ. IV 136. 251]. Hwalle DN. II 847, 1543. Hualle St. 56. 1593. 1600. 1604.¹/₁,¹/₁. 1664. Huaale 1625. Waale nordre, søndre og Waale 1723.

Hválar, Flt. af hváll (hóll) m., en isoleret, helst rundagtig Høide (Indl. S. 56).

117. Hvaalekalven. Udt. *vå'lakallen.* — i Hwalakallf RB. 45. Halle kalle (!) NRJ. IV 136. Huallekalff St. 57. Huallekalf 1593. Hualekalf 1600. Hualkalff 1604.¹/₁. Hualkalf 1625. Hualffkalffen 1664. Hvalkalf 1723.

Hválakalfr; kalfr er Dyrenavnet Kalv, som i denne Forbindelse maa være brugt om en mindre Høide ved Siden af større (de, hvorefter GN. 114—116 har Navn), ligesom Ordet i dermed sms. Ønavne betegner en mindre Ø ved Siden af en større. I Udtalen synes Kall (d. e. Karl) at være traadt i Stedet for Kalv.

118. Brunvall. Udt. *brö'nnvall.* — i Brunavallom RB. 29. Bruneuoldt NRJ. IV 136. Brønnevold 1593. Brøneuold 1600. Brønne-

uoldt 1604.¹/₁. Bronnevald 1625. Brønnevold 1664. Brønnewald med Langklew 1723.

Maaske *Brúnarvellir, sms. med Gen. af brún f., skarp Kant, Skrænt (Indl. S. 46), jfr. Sandefjord GN. 125 og GN. 44 i dette Herred; isaafald maa brún her være brugt om Kystranden. Navnet kan dog ogsaa være *Brunavellir, af bruni m., Brand, om et ved Brænding ryddet Sted (se StK. S. 106). Muligt er vel ogsaa Brúnavellir, af Mandsnavnet Brúni, hvorom se under Stokke GN. 9, og Navnet kan isaafald sammenlignes med GN. 113 ovfr.

119. Nordmandbu. Udt. *nô'lmannbú* (ogsaa opg. *-bó*). — Nordmandbo 1600. 1604.¹/₄. 1625. Nordmandboe 1664. Normandboe 1723.

Navnet er vel en forholdsvis sen Sammensætning med bú, Gaard, og 1ste Led maa sigte til en Indflytter i Bygden. «Nordmand» betegner vistnok en Mand fra en nordligere Del af Landet; jfr. Nordmandsløkken i Lesje (Bd. IV, 1 S. 18). Norðmaðr kan i Oldn. betegne en Mand fra Landet mellem Lindesnes og Agdenes, og efter Aasen kan Nordmann nu i Telemarken bruges omtrent i Betydning af en Bergenhusing.

120. Tanger. Udt. *tå'ngær*. — Þanghorn RB. 45. Tangorff St. 57 b. Tannger 1593. Thunger 1600. Thandgaard 1604.¹/₄. Tonggaard 1625. Thangaard 1664. Tanggaard 1723.

Þanghorn, af þang n., Tang (Plantenavn), og horn n., her om et stærkt fremspringende Nes (Indl. S. 57). Som sidste Led i Stedsnavne kan horn afkortes stærkt paa forskjellige Maader, saaledes i Tasken i Raade (Taskhorn) og i Kambo i Moss S. (Kambhorn). Se Bd. I S. 326. S. B. mener, at i dette Navn kan Bortfald af n først have forekommet i Gen., da n i -horns kunde falde bort som i Barsel, Barsøl af Barnsøl. Tangen spiller i det sydlige Brunlanes en vigtig Rolle som Gjødningsmiddel (se Helland, Jordbunden i Jarlsberg og Larviks Amt. S. 205).

121. Bakke. Udt. *ba'kke*. — Backenn NRJ. IV 136. Backe 1593. 1600. Backenn 1604.¹/₁. Bache 1664. 1723.

*Bakki m., se Indl. S. 43.

122. 123. Anvik nedre og øvre. Udt. *ø'nnvik*. — i Arnvikum RB. 45. i Aruikom (!) DN. III 556, 1442 (nordre Gaard). Arnuige DN. II 765, 1511. Anduig NRJ. IV 136. 138. Arnwiig DN. II 838, 1539. Annduig 1593. 1600. Anduigh 1604.¹/₁,¹/₁. Andvig 1664. Andwig, Andvig 1723.

Arnvikr eller Arnvikar, hvorom se GN. 67.

123,4. Lønnebakken. Udt. *lø'nnebakken*.

Vel af Trænavnet Løn.

124. Kjær. Udt. *kǣr*. — Kier NRJ. IV 136. 1593. 1600. 1604.¹/₁. 1664. 1723.

Se Vaale GN. 91.

125. Lyhus. Udt. *li'uss*. — i Lødhusvm RB. 45. Lødehus St. 57. Lohuus 1593. 1600. 1625. 1664. Løffthus (!) 1604.¹/₄. Lyehuus 1723.

*Ljóðhúsar, samme Navn som Løs i Borre; se under GN. 62 der.

126. Manvik. Udt. *ma'nnvik.* — af Manvikum Fornm. s. VIII 228. Mannvikk DN. I 175, 1332. Manuikar (Flt.), a Manuik DN. I 186, 1335. Manuik RB. 45. DN. X 86, 1408. Manwiik DN. III 467, 1419. 479, 1422. a Manvikom DN. VIII 336, 1440. Manuik DN. I 483, 1420. 660, 1476 osv. Manduig NRJ. IV 138. Manwig DN. XII 724, 1537. III 834, 1538. Mandwygh DN. II 848, 1543. Manduig 1593. 1600. 1604.¹/₁. 1664. Mandvig 1723.

Manvík, Ent., Manvíkar, Flt. Navnet maa opr. have tilhørt den noget søndenfor liggende Hummerbakfjord. Der gives nogle flere Stedsnavne, som have Man- som 1ste Sammensætningsled: Maneim i Seljord og Manem i Inderøen (af Maneime AB. 5) og maaske, i Genitiv, det gamle Bygdenavn Manseimr (Redalen i Vardal). I disse Navne er imidlertid Betydningen af 1ste Led aldeles uvis. Man kunde tænke paa mann., Træl, hvad der dog ialfald ved Bygdenavnet Manseimr ikke synes at være rimeligt, eller paa den Stamme man-, som forekommer i Sammensætningen manvit, Sideform af mann- (i maðr, Menneske). I sidste Tilfælde maatte Navnet sigte til stærk Bebyggelse ved Viken. Dette har dog vel neppe nogensinde passet til Forholdene paa Stedet, og man kan ingen Slutning derom drage af Navnet Ljóðhúsar, da GN. 125 ligger nærmere Naverfjorden end Hummerbakfjorden. Manvik ligger ved Bergselven ovenfor dennes Udløb, og da jeg tror at kunne paavise, at denne Elv engang har havt Navnet Men (se ved i Mæiniadalæ under «Forsvundne Navne» ndfr.), antager jeg, at vi have denne Elvs gamle Navn som 1ste Led i Manvík, jfr. det nærliggende Larvik af *Lagarvík, om den Bugt, hvori Laagen har sit Udløb. Mæiniadalæ maa være at forstaa som Menjardali, sms. med Gen. af Elvenavnet Men. Manvík antager jeg derimod at være sammendraget af Manivík, hvori Mani- er at opfatte som en forkortet Stammeform for Manjō-. Som Exempler paa lignende Forhold som mellem Manvík og Men kan anføres Landskabsnavnet Alfheimar ved Siden af Elfr (Gøtaelven) og Mandsnavnet Haraldr (af ældre Hari-, opstaaet af Harja-) ved Siden af herr, Hær. Om en ganske anden Oprindelse af en Nutidsform Man- se Sem GN. 45. — Se under «Rettelser og Tillæg».

127. Lund. Udt. *lunn.* — i Lundenne DN. VIII 336, 1440. Lundhen NRJ. IV 136. Lund 1593. 1600. 1604.¹/₁. 1664. 1723.

Lundr m., Lund, liden Skov (Indl. S. 66).

128. Øde-Lund. Udt. *ø̄lunn.* — Ødelund 1593. 1600. 1604.¹/₄. 1625. 1664. 1723.

129. 130. Sanden østre og vestre. Udt. *sa'nni.* — i Sondini RB. 232. i Sandenne DN. III 653, 1472. Sandhen, Ssander NRJ. IV 136. 138. Sanden DN. II 847, 1543. Sanden 1593. 1600. Sandenn 1604.¹/₁,¹/₁. Sande østre, vestre 1664. Sandene ostre, vestre 1723.

Sǫndin, Sandin; se under Forklaringen af Herredsnavnet Sande (S. 26 foran).

131. Eikelund. Udt *ei'kelunn.* — Egelund 1593. Eggelund 1600. 1604.¹/₁. Egelund 1625. 1664. Eggelund 1723.

*Eikilundr; eikin, Samling af Egetræer.

131,5. Rennebakken. Udt. *ræ'nnebakken.*

Rennebakke findes i samme Betydning som Rennarbakke: Glidebane, Bakke, hvor man kan glide paa Kjelke eller Ski (Aasen). Her betyder det maaske: Bakke, hvor man lader Tømmer glide ned; jfr. hos Aasen Rensla med samme Betydning.

132. Haugene vestre. Udt. *hau'anne.* — i Haugonom DN. VIII 336, 1440. Howenn NRJ. IV 137. [Houim, Howem NRJ. IV 251?]. Hoffuinn 1604.¹/₁. Hougenn 1625. 1664. Howene 1723.

Haugarnir, Flt. i best. Form af haugr. Haugene østre er GN. 24.

133. Krosgaarden. Udt. *krø'ssgalen.* — i Krosgardenom DN. VIII 336, 1440. Krosgaardhen NRJ. IV 137. [Krosgarden NRJ. IV 251]. Kroßgaard 1593. 1600. Krogsgaard 1604.¹/₁. Krøsgaarden 1664. Krysgaarden 1723.

Krossgarðrinn. Hvad kross, Kors, i Stedsnavne sigter til, kan man ikke altid vide. I endel Gaardnavne, især nyere, kan det være til en Korsvei eller et Veiskille. Ved andre kan det være et ved eller paa Stedet anbragt Kors, som har givet Anledning til Navnet; saadanne Kors reistes tildels for at indbyde Forbigaaende til at forrette sin Andagt paa Stedet. Og endel have vistnok sin Forklaring deri, at Eiendommen har tilhørt eller betalt Afgift til et i en Kirke anbragt Kors; det sees nemlig af Kirkejordebøger fra den katolske Tid, at saadanne Kors undertiden havde særskilt Jordegods til sin Vedligeholdelse og Belysning. Se Indl. S. 62. Her er vistnok et Veiskille i Nærheden; men da dette ligger paa Søndre Dolvens Grund, har vel Krosgaarden neppe sit Navn derefter. At dette skulde sigte til et paa Stedet opreist Kors, der skulde indbyde til Andagt, er usandsynligt, da Gaarden ikke ligger ved nogen Hovedvei. Sandsynligvis skriver Navnet sig fra, at Gaarden har betalt Afgift til Bergs Kirke. Isaafald maa dens nuværende Navn naturligvis have fortrængt et ældre Navn, og dette synes ogsaa at kunne paavises; se nærmere herom ved i Mæiniadalæ under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning.

134—136. Dolven søndre, vestre og nordre. Udt. *då'lvi.* — i Dolfuini RB. 43 (midtre, nordre). 44. Doluine DN. II 765, 1511. Dolvinne DN. II 838, 1539. Doluenn NRJ. IV 137. [Douem NRJ. IV 251?]. Dolffuen 1593. 1600. Dolffuenn 1604.¹/₁,¹/₁,¹/₁. Dolffuen søndre, Dolffuen (GN. 135) og Dolffuen nordre 1664. Dolven søndre, vestre, nordre 1723.

Dǫlvin; se under Stokke GN. 58.

134, 5. Skremma. Udt. *skræ'mma.*

Af og til brugt i Navne af nyere Oprindelse. Man finder Sammensætningerne Bjørneskremma og Ulveskremma, og med Støtte i disse kan man formode, at Navnet kommer af skræma, skræmme, og er givet de vedkommende Steder, fordi der har været opsat et eller andet Slags Skræmsel for at holde skadelige Dyr borte. Se Bd. II S. 40.

137. Aaros. Udt. *ő'røss, ő'russ.* — i Arose RB. 189. i Arosom RB. 29. Aaraas 1593. 1600. Aaraaß 1604.¹/₁. Aaraas 1625. 1664. 1723.

Áróss, Aamundingen. Dette Navn lyder nu oftest i Udtalen Aarus; Udtalen her med O- beror vel paa Vokalassimilation (Indl. S. 22). Gaarden ligger ved Bergselvens Udløb af Hallevandet.

KJOSE SOGN.

Sognets Navn: Kjose. Udt. *kjô'se.*

Ældre Navneformer: Kiosa k. RB. 46. Kioser k. RB. 570. i Kiosom RB. 44. 48. 196. Kioße Capel St. 57 b. i Koszom DN. X 66, 1596. Kioser Annex JN. 7. Kioße 1625.

Kjósa og Kjósar kirkja, med Navnet i Gen. Flt. og Gen. Ent. Sognet maa være kaldet efter Kirkestedet, og da her ingen Gaard af dette Navn nu findes, har dette vistnok været den RB. 46 anførte, nu forsvundne Gaard Kjóss (se under «Forsvundne Navne» ndfr.). Om Betydningerne af Ordet kjóss m. se Indl. S. 60; her kan det have betegnet «en liden Dal», men Betydningen «smal Vik» kan ogsaa passe. Indl. S. 60 anføres, at Genitivformen er kjósar; man finder dog en Genitivform kjóss, og Fritzner anfører begge Former. Da ifølge Ross Kjos nu paa fl. St. i det sydlige Norge kan være Hunkjønsord, er det muligt, at Kioser i RB. 570 er Gen. f. Det gamle Kjos Sogn i Brandbu Herred skrives baade Kiosær s. (DN. I 273, 1355) og Kioss s. (DN. XI 260, 1518).

Kirken var i den katolske Tid viet til St. Bartholomæus (RB. 46). Den nævnes som Kapel i St. Om Præstegaarden se under GN. 143.

Gaardenes Navne: **138. Bakke.** Udt. *ba'kke.* — Backenn 1604.¹/₄. Bache 1664. 1723.

*Bakki m., se Indl. S. 43.

138, 3. Bærum. Udt. *bæ'rômm.*

Maa vel være et Opkaldelsesnavn enten efter Bygden Bærum i Akershus Amt eller efter det der liggende Jernværk.

139. Malerød. Udt. *mā'lerĕ.* — Mallerød 1593. 1600. Malrødt 1604.¹/₄. Mallerød 1625. 1664. 1723.

*Marðarruð? Er PnSt. S. 183 under stærk Tvivl henført til det gamle Mandsnavn Mǫrðr, der var alm. paa Island, allerede i 10de Aarh., men i Norge kun kan paavises i et eneste Exempel i MA. (Bjarni Marðarson fra Slutningen af 12te Aarh., Fornm. s. VIII 371 og fl. St.). Det forekommer dog endnu i Søndfjord i Formen Maar. Til samme er ogsaa under stærk Tvivl henført Marstad i Selbu. Malerød kan dog mulig være *Marðaruð, sms. med Gen. Flt. af Dyrenavnet mǫrðr, Maar; jfr. Kalverød i Vaaler Sml. (Kalfuarud RB. 483).

140. Sletholt. Udt. *sle'ttålt.* — i Slætholtæ RB. 46. Slettholtt St. 58. Sletholt 1593. 1600. 1604.¹/₄. 1625. 1664. 1723.

Slétthólt, se Andebu GN. 112.

141. Strandgaarden. Udt *stra'nngålen.* — Strandgaard 1593. 1600. Stranggaard 1604.¹/₄. Strandegaarden med Øde Str. og Fladøen 1664. Strandgaard 1723.

*Strandargarðr, af strǫnd f. (Indl. S. 79); ligger ved Farrisvandet.

142. Bjørnøen. Udt. *bjø'nnøia.* — i Biarnøyne RB. 44. Biorne NRJ. IV 139. Biørnnøenn St. 57. Biørnø 1593. Biørnnø 1600. Biønøe 1604.¹/₁. Biørnø 1625. 1664. Biønnøe 1723.

Bjarnøy, vistnok sms. med Dyrenavnet bjǫrn, ikke med Mandsnavnet Bjarni. Er den største Ø i Farrisvandet. Jfr. S. 335.

143. Nes. Udt. *nés.* — Næss (Præstebol) RB. 46. Neß NRJ. IV 139. St. 57. Næs 1593. 1600. Neß 1604.¹/₁. Næs 1664. 1723.

Nes n., ved et Nes i Farrisvandet; har efter RB. været Præstegaard i den katolske Tid.

144. Kroken. Udt. *krô'ken.* — Krag NRJ. IV 139. Krogen 1593. 1600. 1604.¹/₁. 1664. 1723.

Krókr m., hvorom se Indl. S. 62. Ligger ved en liden Vik.

144, 8. Hagen. Udt. *hå'gann.*

145. Kleppene. Udt. *klæ'ppanne.* — Klepping 1593. Kleppenn 1600. 1604.¹/₄. Kleppen 1664. Kleppene 1723.

Se Hof GN. 71.

145, 3. Dammen. Udt. *da'mmen.*

145, 4. Flatøen. Udt. *fla'tøia.* — Fladøen 1664 (da Underbrug til GN. 141).

Er en Ø i Farrisvandet.

146. Strand. Udt. *strann.* — Strondh (ydste) RB. 46. Strand 1593. 1600. 1604.¹/₁. Strand med Lundsrød 1664. Strand 1723.

Strǫnd f.; ligger ved Farrisvandet. — Om Lundsrød se under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning (Lodænsrudh).

147. Bærogg. Udt. *bæ'røgg.* — i Bærogghom RB. 46. Berrog St. 58. Berug 1593. 1600. 1604.¹/₁. Berrugh 1625. Berrug 1664. Berug 1723.

Sidste Led er utvivlsomt hǫgg n., Hug, som i Stedsnavne ialfald oftest synes at betyde: Hugst, Adgang til at hugge Trævirke, men i enkelte Tilfælde vistnok kan have Betydningen Fjeldkløft (Indhug i Fjeld; jfr. Jutulhogget i Østerdalen). Hugget heder en Plads i Vest for Kjose Kirke og ligeledes en Plads i Eidanger lige ved Grændsen mod Kjose S. Berhǫgg med Betydningen: Sted, som er blevet træbart ved Udhugst, vilde være et meget passende Navn; men da Ordet Hogg ikke skal forekomme i Egnens Dialekt i Betydningen Hogst (Hugst), og da Ordet fielhogh (Indhug i Fjeld) findes i et Dokument, som skriver sig fra Nabosognet Hedrum (DN. XIV 10, 1369, efter Afskrift fra 17de Aarh.), er hǫgg og Hugget her vistnok at forstaa i Betydningen Fjeldkløft. 1ste Led kunde efter Formen, som antaget ved Bæregg i Sørum (Bd. II S. 253), være enten Elvenavnet Bera eller ber n., Bær. Der gaar vistnok en Bæk gjennem et «Indhug» ned til Farrisvandet, men denne synes dog at være for ubetydelig til, at man tør tillægge den et gammelt Navn af denne Art, og en Sammensætning af ber med hǫgg har neppe stor Sandsynlighed for sig. Jeg formoder, at 1ste Led er Adj. berr, bar, nøgen, her med Betydningen: træbar. Navnet sigter da til det ovfr. omtalte Indhug. Subst. berhǫgg passer ikke som Stedsnavn i den Betydning, dette Ord har i Oldn.: aabenbar Fremfærd (se Fritzner I 131); om det derimod efter sin Oprindelse kan være samme Ord som det her forekommende Stedsnavn, er maaske muligt, om det end bliver uvist. Der er dog ogsaa en Mulighed for, at det rigtige er *Berghǫgg, Indhug i et Berg (jfr. det ovfr. anførte fielhogh); men denne Forklaring forekommer

mig efter Stedforholdene mindre sandsynlig. Er den rigtig, have vi her et tidligt Exempel paa Dissimilation (Indl. S. 21), idet det 1ste g vilde være faldet bort allerede før c. 1400; ved Berby i Enningdalen (skr. Bærbear DN. IV 228, 1344. i Bærby, Bærbø DN. II 387. 388, 1387. i Bærbø RB. 396. i Berghbø RB. 227. Bærghby RB. 226) har dog O. R. anseet det for muligt, at Navnet er at forklare af berg, skjønt Kilder, som ere ældre end RB., have Bær- (Bd. I S. 211). Den samme Forklaring kan da være en Mulighed ved Bæregg i Sørum (i Bærægh RB. 442); jfr. ogsaa under i Bergaughom i Hedrum, S. 364.

148. 149. Omsland søndre og nordre. Udt. *ô`mmslann.* — Omsland NRJ. IV 132. 138. Omβland 1593. 1600. Omsland 1604.¹/₁,¹/₁. Ombsland søndre, nordre 1664. Omsland søndre, nordre 1723.

*Almsland, af Trænavnet almr, Alm. Med Hensyn til Udtalen jfr. GN. 86 foran og Stokke GN. 108. I Finsland haves Aamsland.

148, 5. Sæteren. Udt. *sé`tra.*

148, 6. Rydningen. Udt. *rø`nningen.*

148, 7. Sagen. Udt. *sa'ga.*

149, 3. Sandviksrydningen. Udt. *sa`nnvíksrønningen.*

149, 5. Enigheden. Udt. *é`níhéta.*

149, 6. Storemyr. Udt. *stô`remýr.*

149, 7. Høiberg. Udt. *høi'bær* (ogsaa opg. *-bjerg*).

150. Eikenes. Udt. *ei`kenes.* — Echnes NRJ. IV 138. [Ecknes NRJ. IV 251]. Egennes St. 58. Eggenes 1593. Egenes 1600. Egnes 1604.¹/₁. Egenes 1664. Eggenes 1723.

*Eikines, se Hof GN. 49. Ved Farrisvandet.

150, 7. Øen. Udt. *øi'a.*

FORSVUNDNE NAVNE.

i Skyrbrækko RB. 29 (i Berg Sogn).

Skyrbrekka. Samme Navn i Heggen S. paa Modum, skr. i Skørbrækkæ DN. III 610, 1456. i Skyrbrekko DN. II 687. 1485, nu Skibrek, samt Navn paa en nu forsvunden Gaard i Orkedalen (af Skyrbrekko AB. 53. 54). Skyrbrekka er høist sandsynlig ogsaa den ældre Form af Skibrek i Haug S., Ø. Eker (Skier- 1578) og af Skibrek i Nykirke S. paa Modum (Sker- c. 1520); Gaardnavnet Skibrek kan dog ogsaa være opr. Skeiðbrekka (se Sem GN. 74). Andre Navne, som begynde med Skyr-, ere Skyrbergar, Gaard paa Eidskogen, nu Skjørberg (RB. 461); Skyrbagar, Gaard ved Konghelle i Bohuslen (aff Skyrbaghom DN. III 266, 1354; i Skyrfbaghum RB. 328); Skyrbúðir, Navn paa 2 Gaarde i Bohuslen (RB. 378. 386) og paa 1 i Vaale i dette Amt (se S. 104 foran); Skyrholmi i Bohuslen (RB. 380), nu Skärholmen; Skyrudalr i Værdalen (AB. 19), nu Skjordalen. I sidste Tilfælde maa et Elvenavn

Skyra være 1ste Led. I Navnet Skyrbúðir er dette vistnok skyr n., Surmelk; men ved Navne som Skyrberg(ar), Skyrbrekka, Skyrholmi synes et Ord af denne Betydning uanvendeligt. Se Bd. III S. 227. «Det synes mig ikke umuligt, at ialfald Skyrbrekka og Skyrberg(ar) allerede i gammel Tid kunde være opstaaet af Skeiðbrekka (som forekommer andensteds) og Skeiðberg. Man maatte da forudsætte, at ei, fordi Hovedtonen hvilede paa 2det Led, var blevet forkortet til i og dette senere ved Indflydelse af b blevet til y. Konsonanten r maatte ved Assimilation være opstaaet af ð.» (S. B.). Om skeið i Stedsnavne se Sande GN. 105—107, Indl. S. 75.

Alfuirslykkia RB. 29 (i Berg Sogn).

Alvislykkja, af Alvir, som er en anden Form af Mandsnavnet Ǫlvir (se DN. IV 159, 1328. VII 368, 1422. IX 355, 1481. RB. 218 s.) og ofte findes i sms. Stedsnavne. Se PnSt. S. 285. Om 2det Led, lykkja f., se Indl. S. 66.

Ormsnæs RB. 29 (i Berg Sogn); (maaske det Aasnes, som efter Matrikelen af 1723 var gaaet ind under GN. 10 i Tanum Sogn).

Ormsnes, sms. med Mandsnavnet Orm (Ormr). Se PnSt. S. 192. Om Overgang af Orms- til Aas- jfr. Sande GN. 7.

Horsvik RB. 29 (i Berg Sogn).

Navne, som nu begynde med Hors-, synes tildels at kunne komme af Mandsnavnet Hárekr; men en saa stærk Afslidning kan vel ikke antages saa tidlig som c. 1400. Mulig kan 1ste Led være hors n., Sideform af ross (hross) n., Hest, der forekommer t. Ex. DN. IX 194, c. 1400 i et Brev fra Lier. S. B. antager, at Horsvik kan være *Hornsvík, jfr. Tanger, GN. 120.

i Sukkadalæ RB. 30 (i Tanum Sogn); jfr. Suche 1664. 1723 Underbrug under GN. 13.

Sukkudalr. Om Sukka se Botne GN. 34; efter Sammensætningen med dalr er der Mulighed for, at dette Ord her kan have været Elvenavn.

Puutturudh RB. 30 (i Tanum Sogn).

Púturuð. Det nu kjendte Ord Puta f., Pude, findes ikke i Oldn. og er vel temmelig sent optaget i Sproget. I Oldn. haves púta kun i Betydning af Skjøge; det findes i et enkelt Tilfælde (K. Rygh S. 49) brugt som Tilnavn til en Mand, og det er vel gjennem Brug som Tilnavn, at det er kommet ind i Stedsnavne. Puterud i Aasnes er vistnok samme Navn. Se Bd. III S. 284.

Vndhana skor RB. 30 (i Tanum Sogn).

Jeg forstaar ikke dette Navn; skor kan være skor f. eller skǫr f., hvorom se under Ramnes GN. 42.

i Grønidalæ RB. 30 (i Tanum Sogn).

Grœnidalr, den grønne Dal.

Hauksvik RB. 30 (i Tanum Sogn).

Hauksvik, vistnok af Mandsnavnet Haukr. Se PnSt. S. 118.

i Stæini (søndre) RB. 30 (i Tanum Sogn).

Steinn m., hvorom se Indl. S. 79. Kan mulig have ligget nær Gaardene 1, 7. 3. 4. 5. 8.

i Biarndalæ RB. 30 (i Tanum Sogn).

Bjarndalr, se Sande GN. 123.

Kanarrud RB. 30 (i Tanum Sogn).

Synes at have ligget i den nordligste Del af Tanum Sogn. 1ste Led er vel Gen. af et Hankjønsord k a n r eller et Hunkjønsord k ǫ n, af uvis Betydning. Andre Navne, som maaske, ialfald tildels, høre sammen med dette, ere: Kana under Tronstad i Hurum; Kane Laksevorpe (udt. Ka'nna) i Valsøfjorden, Romsd.; Kanafetmyren i Aal i Hallingdal; Kanaløining eller Kanateigen (udt. Kā'na-) i Stord; Kaneheien i Vanse; Kanestrøm i Strømsneset; Kandalen (udt. Ka'nn-) i Fane; derimod har vel Kandalen i Breim anden Oprindelse. Kan(e)- staar mulig i Forbindelse med det af Aasen fra Hallingdal anførte Kane m., Skaal med Hank paa begge Sider (d. s. s. Kjenga), islandsk k a n i, Suppefad. svenske Dialekters kana f., Slæde, i ældre Dansk Kane, Baad; det kan maaske have været brugt om en Hulning eller Fordybning.

i Gronini RB. 30 (i Tanum Sogn; gaaet ind under GN. 12).

Samme Navn er Grini i Lardal; se under GN. 81 der. Efter de under GN. 12 anførte Former fra senere Tid sees Navnet at have antaget samme Form som i Lardal.

i Baghom RB. 30 (i Tanum Sogn).

Samme Navn har den Gaard ved Konghelle havt, hvorefter bl. andet Fæstningen B a g a h ú s (Baahus) fik Navn. Andre Navne, som kunne sammenstilles med dette, ere Gaardnavnet Baagaavold i Meldalen (i AB. af B a g a w e l l i), Bygdenavnet B a g a b ú i Sparbuen (AB. 13; nu Bå'būa), Fjeldnavnet Baagaafjeldet, øst for Møsvandet i Telemarken, og vistnok Gaardnavnet Baagaarud i S. Land og maaske Bagetun i Vang i Valdres. Da Udtalen Baagaa- og sandsynlig ogsaa Bå- i Båbūa har sin Grund i «Tiljevning» (Indl. S. 23) og altsaa er opstaaet af B a g a-, med kort Vokal i 1ste Stavelse, bliver det vel meget tvivlsomt, om Munch har Ret i, at den Gaard, hvorefter B a g a h ú s fik Navn, paa Grund af Udtalen Baahus rettest skulde skrives B á g a r og ikke B a g a r (se Munch, Saml. Afhandl. II S. 609 f.). Navnet B a g a r kan ikke sikkert forklares. Det kan maaske være beslægtet med Adj. b á g r, hinderlig, vanskelig, slem, og Navnet kan isaafald sigte til Jordsmon eller Terrainforhold. Mulig kunne Navnene Bagn i S. Aurdal (a B a g n e DN. X 51. 1354) og Baglan i Værdalen (a B o g l u m DN. III 136, 1325) høre hid. Se Bd. IV,2 S. 189. 314. PnSt. S. 27.

i Dottor i Kiosom RB. 196.

Ser ud til at være Dat. af d ó t t i r, en Datter, hvad der imidlertid vel er umuligt. Maaske stikker der en Feil i Navnet. Dottetorp i Rakkestad er RB. 159 paa et Sted skr. D o t t o r þ o r p e (af et Kvindenavn D ó t t i r). Mulig har Skriveren ogsaa her skullet skrive et med samme Kvindenavn sms. Navn, men er kommet til at udeglemme dettes sidste Led; lige foran staar Þ o r a l d æ r u d i, B e n e d i c t z r u d i.

Þoraldærud RB. 196. 201.

Þ ó r a l d a r r u ð eller Þ ó r a l d a r u ð, af Mandsnavnet Þ ó r a l d r eller Þ ó r a l d i (endnu brugt, men mest i Formen Tarald). Den første af de to Former var i Norge i den senere MA. almindeligere end den sidste. Se PnSt. S. 255.

Gunildarud RB. 207 (i Tanum Sogn).

G u n n h i l d a r r u ð, af Kvindenavnet Gunnild (G u n n h i l d r). Ligeledes blandt «Forsvundne Navne» i Hedrum. Jfr. ogsaa Andebu GN. 70. Se PnSt. S. 104.

i Kleifwinnæ RB. 42 (i Eidanger?).

Best. Form af k l e i f f., se Indl. S. 60.

i Tryllu RB. 42 (vel = Trulle, der endnu findes, formentlig nær Tveitene GN. 60).

Trylla; kan være Elvenavn, afledet af troll n., Trold. Jfr. Elvenavnene Trolla, Trølla, Troldbækken. Se NE. S. 277.

i Vlfsbudum RB. 42.

Ulfsbúðir; af Mandsnavnet Ulv* (Ulfr) og Flt. af búð f., Bod. Se PnSt. S. 270.

i Brokænne RB. 42.

Brókin; brók, Buxe, Buxeben, er anvendt i adskillige Stedsnavne, mest maaske usammensat; det findes brugt om Tjern, i hvis Form man har fundet Lighed med dette Klædningsstykke, men ogsaa i andre Forbindelser, f. Ex. Brokefjeld i Kviteseid, Brokenes i Valestrand. Se Bd. I S. 373. Da man ikke ved, hvor Stedet har ligget, kan det være, at Navnet her opr. har været Elvenavn. Brokebækken findes som Elvenavn i Lier, vistnok opr. usammensat, Brók, hvilket Navn S. B. antager for at være væsentlig samme Ord som angelsachs. bróc m., Bæk, nyeng. brook, der er beslægtet med oldn. brak, Brag. Se NE. S. 315.

Draugarud RB. 42.

Draugaruð. Samme Navn er mulig Draurud i Høland, skr. Drogurud RB. 449, men Draugharud RB. 444. Navnet maa henføres til draugr, Dødning, Gjenganger, hvortil vel videre er at henføre Draughavn i Lødingen, Draugheller, Sæter i Lærdal, Draugsvold i Vossestranden og Trausdalen i Hyllestad. Som Anledning til Navnet kunde man tænke paa formentligt Spøgeri paa Stedet eller ogsaa forudsætte et Tilnavn draugi (paa Grund af dødninglignende Udseende?). Se Bd. II S. 184.

i Brattastæini RB. 43. Brattestenn St. 57 (vistnok = det Præstegaarden frasolgte Brastein, GN. 1, 7).

Brattisteinn, den bratte Sten; steinn her om en Høide.

i Sudrebit RB. 44 s.

Syðra Bit?; af bit n., Græsgang?

Røyruik RB. 45.

Røyrvík, af røyrr m., Rør, Siv.

Olafsrud RB. 45.

Ólafsruð, af Mandsnavnet Ólafr. Se PnSt. S. 189.

Aamuik RB. 45.

Formodentlig at forstaa som *Almvík, af Trænavnet almr, Alm. Omdal i Mælum S. i Solum skrives saaledes i Almdalum RB. 26, men i Amdalum RB. 17. 27. Jfr. ogsaa Æmesrud under Sem GN. 54.

i Mæiniadalæ RB. 45.

Det er under GN. 77 antaget, at dette Navn indeholder et Elvenavn, der sandsynligvis i gammel Tid har havt Formen Men, Gen. Menjar. Det anføres i RB. under Berg Kirke og har da sandsynligvis hørt til Berg Sogn. Isaafald maa Men have været det gamle Navn paa Bergselven. RB. 45 anføres 3 Gaarde, der betale Afgift til Korset i Berg Kirke: i Aamuik, i Þanghorn og i Mæiniadalæ. Under Krosgaarden, GN. 133, er det antaget, at denne Gaard (skr. i Krosgardenom DN. VIII 336, 1440) har faaet sit Navn af, at den har havt at betale Afgift til et Kors i en Kirke. Isaafald maa imidlertid Navnet Krossgarðrinn have fortrængt et ældre Navn paa Gaarden, og da nu Aamuik utvivlsomt har ligget ved Kysten og Þanghorn er Tanger, GN. 120, er der overveiende Sandsyn-

lighed for, at Krosgaarden netop er den tredie af de ovfr. anførte 3 Gaarde, Menjardalr. Krosgaarden ligger ved Bergselven, og der er intet i Veien for, at dens ældre Navn kan have været en Sammensætning med dalr, da Navnet paa dens Nabogaard Dolven (Dǫlvin) indeholder dette Ord. Men hvis Elvenavnet Men forekommer i Navnet paa en Gaard (GN. 77), der ligger ved en af de nordligste Kilder til Bergselvens Vasdrag, og i Navnet paa en Gaard, der ligger ved dens Hovedløb, bliver der stor Sandsynlighed for, at det gamle Navn paa den Vik, hvori Elven har sit Udløb, Manvík, ogsaa indeholder dens Navn; jfr. under GN. 126. At en og samme Gaard c. 1400 skulde være skr. Menjardalr, naar den ikke længe efter (1440) kaldes Krossgarðrinn, kan ikke vække nogen Betænkelighed, da dens gamle Navn sikkert maa have holdt sig en god Stund ved Siden af det nye, før det blev ganske fortrængt af dette, og at Gaardens egentlige Navn og ikke den senere Betegnelse anføres i et Skrift som RB, er selvfølgeligt.

i Kiooss RB. 46.

Kjóss; se nærmere under Sognenavnet Kjose.

Lodænsrudh RB. 46 (vel = det under GN. 146 anførte Lundsrød).

Loðinsruð, af det gamle Mandsnavn Loðinn, som endnu er i Brug nordenfjelds i Formen Løen. Med Hensyn til Formen Lundsrød kan mærkes, at Lønset i Opdal synes at være opr. *Loðinssetr. Se PnSt. S. 176.

i Tvftum, Tuftum i Kiosom RB. 48. 49.

Tuptir, Flt. af tupt f., hvorom se Indl. S. 82.

i Barmenom RB. 45 (anført under Berg Kirke).

Barmrinn; barmr m, Kant, Brem (Indl. S. 43), forekommer i mange Stedsnavne, baade usammensat og sms. Navnet er vistnok at opfatte som betegnende en Landstrimmel ved Kysten, tildels ogsaa om Øer tæt ved Landet, der danne som en Kant om dette. Paa Vestlandet findes Ordet ogsaa som Navn paa Viker. Se Bd. XIV S. 65 og S. B. i Arkiv f. nord. filol. XX S. 337 f.

i Bianrim i Koszom DN. X 66, 1383 (efter Afskrift fra 1596). Vel Feil og skal være Bjørnoen (GN. 142).

Emundarud i Berg S. RB. 29.

Se under «Forsvundne Navne» i Sandeherred, S. 284 foran.

Barkaviik RB. 29. (Barkevik findes endnu nordenfor Helgeroen).

Er PnSt. S. 56 forklaret som *Barkarvík, af Mandsnavnet Bǫrkr (se under Botne GN. 57). Det kan dog ogsaa være Barkavík, af barki m., Luftrøret, der enkelte Gange findes i Stedsnavne, sandsynlig sigtende til en trang Aabning, en Kløft eller lign., ligesom strjúpi m., Strube, findes med saadan Mening i Stedsnavne. Denne Forklaring passer godt til Stedets Beliggenhed ved en meget smal, i Forhold til den ringe Bredde lang Vik, og den støttes yderligere ved, at der ogsaa paa Tjømø findes et Barkevik; 2 Sammensætninger af vík med Mandsnavnet Bǫrkr i ikke større Afstand fra hinanden synes ikke rimeligt.

Pyringarud ved Torsrød (GN. 42) RB. 217.

Jeg kan ikke sige noget sikkert om dette Navn. Det kan maaske være at forstaa som *Píringaruð og staa i Forbindelse med Folkesprogets pira, pible frem, rinde ud i meget tynde Strømme, ogsaa: gnie, være karrig; Pira f., tynd og svag Plante; pira upp (om Skov), voxe op i tynde og svage Træer (Ross). Da der ikke kjendes noget Elvenavn Piring, som kunde afledes af det første Verbum, ligger det vel nærmest at tænke paa en Afledning af det sidste.

[i Budum RB. 45 (anført under Berg Kirke)].

Búðir, Flt. af búð f., Bod (Indl. S. 46).

Asorud RB. 30. Oserud, Aserud DN. VI 826, 1563 (vistnok det Aaserød, som er gaaet ind under GN. 51).

Ásuruð, af Kvindenavnet Ása. Om Formen Ose- jfr. Ramnes GN. 68. Se PnSt. S. 15.

Rødtzerød 1593. Rodzrød 1604.¹/₄. Røsrød 1625. Røsserød 1664. 1723 (delt mellem flere Brug af GN. 134; stod endnu i Matrikelen af 1838 derunder som eget Brug, Røserød. Udt. *rø'ssere*.

Vistnok *Rauðsruð, af Mandsnavnet Rauðr, egentlig: den røde, der allerede i MA. var temmelig sjeldent i Norge og tidlig gik af Brug. Rødsrud i Rakkestad er skr. Raudzrud RB. 163 og fl. St., Røsrud i Hurdalen Raudzrudh RB. 432. Se PnSt. S. 199.

18.

HEDRUM HERRED.

Herredets og Hovedsognets Navn: Hedrum. Udt. *hé'rómm.*

Ældre Navneformer: a Hæidar hæimi, Hæiddaræimi, Hæidaræimi Borgartings Kristenret 8. [NgL. I 343. 358. 367]. [a Hæidarhæimi Nyere Borgartings Kristenret 4. NgL. II 294].

Heidareims s. DN. I 339, 1379. 476, 1419. 509, 1425.

Heidarheims s. RB. 207.

Hæidaræims s. RB. 57 s. DN. III 524, 1435. Hæydaræims s. DN. III 313, 1377. Hæiðaræims s. DN. IV 571, 1412. a Hæidareim DN. X 151, 1448.

Heidæreims s. DN. IV 465, 1393. Hæidæræims s. DN. I 304, 1367.

Hæideræims s. DN. II 378, 1384. IV 465, 1393. VII 364, 1416.

Hæidarims s. RB. 31. 34. 43. 44. 48. 183. 188. 190. [DN. XV 27, 1372]. Hæidariims s. RB. 49.

Heidarims s. RB. 40 s.

a Heidhreim DN. IV 472, 1433. a Heidreime DN. I 581, 1446. Heidreims s. DN. II 578, 1446.

Hæidræims s. DN. III 399, 1398. 524, 1435. IX 170, 1368. X 30, 1332 (efter Afskrift fra 1416). a Hæidræimi DN. IX 169, 1368.

Heidrems s. DN. II 556, 1440. Heidrem DN. II 640, 1465. JN. 91 og oftere der.

Heidrims s. DN. IX 274, 1445.

a Hederæim DN. VII 363, 1416. Hederæimss s. DN. VII 363, 1416.

Hederim DN. II 542, 1436. X 816, 1558. Hederem NRJ. IV 130. 249.

Hedreime DN. II 579, 1446. Hedreim s., i Hedreim DN. IX 781. 782, c. 1531.

[Hæiddrombs s. DN. XIV 9, 1369 (efter Afskrift fra 1690)].

Hidreim DN. II 599, 1453. IV 777, 1512.

Hidrem DN. IV 775, 1512. Hidreme DN. VIII 480, 1512. 501. 502, 1522. Hiidreme DN. VIII 502, 1522.

Hedrem DN. III 764, 1513. 812. 813, 1531. 816, 1533. 834, 1538. IV 796, 1523. 749, 1495. VIII 783, 1538 (i samme Brev Hederym og Hedrym). 786, 1539.
Hedrim St. 58. 1593.
Hyderim DN. VIII 501, 1522.
Hærym DN. II 842, 1540.
Herum DN. III 834, 1538.

Heiðareimr, Sammensætning af heimr med Gen. af heiðr f., Hei (Indl. S. 53). Samme Navn er Herum i Bamle (i Heidareimi DN. I 183, 1334. i Hæidærimæ RB. 28) og Herrem i Rennebu (af Heidreime AB. 50), mulig ogsaa Hereim i Saude i Ryfylke og Herum i Aas Rom. Ogsaa Sammensætning af heimr med Ordets Stamme (heið-) findes, se GN. 100 ndfr. (i Kvelle S.) og Vaale GN. 154. 155. Her kjendes Navnet nu kun som Bygdenavn; men det har vistnok opr. været Gaardnavn, det gamle Navn paa Hedrum Præstegaard (GN. 50).

HEDRUM SOGN.

Kirken var i den katolske Tid viet til Michael (RB. 49). Nævnes som en af de 6 Fylkeskirker i Ældre Borgartings Kristenret I 8 (NgL. I 343).

Gaardenes Navne: **1. Unnersbu.** Udt. *u'nnersbý* (ogsaa opg. *-bú*). — Vnnulfsbudha DN. IX 274, 1445. Annulssboo NRJ. IV 131. [Annulsbo NRJ. IV 249]. Vnderßboe 1593. Vnndirsbo 1600. Vndesboe 1604.$^1/_1$. Vnderbo 1664. Undersboe 1723.

Qrnulfsbúðir, af Mandsnavnet Qrnulfr (Arnulfr), i den nogle Gange af dette forekommende Form Unnulfr, og Flt. af búð f., Bod (Indl. S. 46). Se PnSt. S 14.

2. Ytterso. Udt. *y'ttersø.* — Øtelsrud a Mydi RB. 50. Øthillßrudt, Ythelßrudt St. 58 b. 59. Ytterso 1593. 1600. Yttersrud 1604.$^1/_1$. Ytterso 1625. 1664. Yttersoe 1723.

*Eitilsruð? Et Mandsnavn Eitill (med Sideform Eitjull), som rigtignok ikke er fundet brugt hverken i Norge eller paa Island, synes at ligge til Grund for dette og for et Par andre Gaardnavne; med størst Sikkerhed kan det antages om Etterstad i Aker (skr. a Eitilstaðum DN. VI 183, 1341; i Æitiulstadum RB. 213). Nogle andre med Ytters- begyndende Stedsnavne kunne henføres til Mandsnavnet Úþyrmir (Úþormr). Se Bd. II S. 112 PnSt. S. 64. — Om Mydi se under «Gamle Bygdenavne» ved Herredets Slutning.

3. Tagtvet. Udt. *ta'kktvétt.* — Tælgþuæit (øvre, nedre) RB. 51. Tachtweitt i Mydy DN. VIII 832, 1545. Thagthuedt St. 56. Tagtuedt 1593. Dagtued 1600. Thagtued 1604.$^1/_4$. Tagtuedt. 1625. 1664. Togtvet 1723.

Telgþveit. Rimeligvis sms. med det Plantenavn, der nu lyder Telg m., tildels Talg, Bregne, som maa være et gammelt Ord. Samme Ord, ogsaa med Overgang af e til a, haves vistnok i Talset i Nesset, Romsd., skr. af Telgsætre AB. 69. Jfr. i Tælghdalæ under «Forsvundne Navne» ndfr.

4. Frostvet. Udt. *frö'sstvétt.* — Frøysþueit RB. 40 s. Fræstþuæit a Mydi RB. 50. Frestueitth NRJ. IV 131. [Frostwet NRJ. IV 249]. Freßthuedt St. 59. Frostued 1593. Freßthuedt 1600. Frastued 1604.¹/₁. Frosthued 1625. Frostued 1664. Frostved 1723.

Sandsynligvis Frøysþveit, af Gudenavnet Frøyr; anden Nutidsudtale har samme 1ste Led faaet i Gaardnavnet Freste i Ramnes og i Sem (Ramnes GN. 18; Sem GN. 20).

5. Hovland. Udt. *hö'vvlann.* — Hoflandz ida DN. I 476, 1419. 509, 1425. Hoffland NRJ. IV 130. 249. Houland 1593. Hoffland 1600. 1604.¹/₁,¹/₁. Houffland 1664. Hougland med Maanegiord 1723.

Hofland, se Nøtterø GN. 113. Ordet iða f. betyder: Evje, Bagstrøm i Elv; der sigtes til det Gaarden Hovland tilhørende Laxefiske i Laagen. — Om Underbruget se GN. 10.

5, 5. Kraakelund. Udt. *krå'kelunn.*

5, 6. Faret. Udt. *fā're.* — Faredt 1593. Farrit JN. 89. 1625. Farritt 1604.¹/₁. Farret 1664. 1723.

*Far n., Befordring tilvands; her om Overfartssted (jfr. sundfar). Stedet ligger ved Laagen og har tidligere været Sundsted.

5, 10. Haga. Udt. *ha'ga.*

6. 7. Stubberød øvre og nedre. Udt. *stu'bberĕ.* (Gjennemgaaende opgives her af nogle *-rĕ*, af andre *-rø*).

Se Skoger GN. 85.

8. Nordby. Udt. *nö'lbý.* — Nordbiar ydona RB. 50 s. Norby NRJ. IV 130. Nordby 1593. 1600. Norbiu 1604.¹/₁. Norbye 1664. Nordbye 1723.

Norðbýr, Nordgaarden.

8, 4. Grinden. Udt. *grí'na.*

8, 5. Broen. Udt. *brú'a.*

9. Torstvet. Udt. *tô'sstvétt.* — Torßtweitt NRJ. IV 130. [Torstuet NRJ. IV 249]. Tostueid JN. 89. Thosthued 1593. 1600. Thostued 1604.¹/₁. 1664. Tostwet 1723.

Er PnSt. S. 260 forklaret som *Þórisþveit af Mandsnavnet Tore (Þórir), men antoges i Munch NGHS. S. 211 at være sms. med Gudenavnet Þórr. Paa Grund af Navnene paa de nærliggende Gaarde GN. 4 og 5 er vel den sidste Forklaring den sandsynligste.

9, 1. Trættenes lille. — Trettenes 1664. Tretnes 1723.

Om Navne, som begynde med Trætte-, se Skoger GN. 78.

10. Maanejordet. Udt. *må'njóle.* — i Managæirdæ RB. 51. Managhærði i Myði DN. IV 571, 1412. Monnegierde St. 56. Maanegiord 1723 (da Underbrug til GN. 5).

Mánagerði. Af Mandsnavnet Máni, der kun kjendes fra Island, men maa have været gammelt i Norge, da to Landnaamsmænd hed saa; det findes i et Par Stedsnavne. Om gerði n. se Indl. S. 61. Se PnSt. S. 180.

11. Nanset. Udt. *na'nnset.* — Nannæsatr (!) RB. 207. Nannesetthe NRJ. IV 130. Nannesether DN. II 842, 1540. Nævnes ikke i senere Jordebøger, fordi Gaarden laa under Fritsø Hovedgaard. — Jfr. Nannar aanæ RB. 207.

*Nannarsetr. Kommer sikkerlig af det Elvenavn Nannar aanæ (Akk.), som RB. 207 anføres under Hedrum Sogn. Dette (Nom. Nǫnn) er forklaret som «den rask strømmende»; det findes ogsaa blandt Elvenavne i Snorres Edda. O. R. har antaget, at det har været det gamle Navn paa Farriselven; efter Gaardens Beliggenhed synes det dog snarere at have været Navn paa et mindre Vandløb, Nansetaaen. Se Bd. II S. 396. NE. S. 170. 309. 327.

11, 1. Lasken. Udt. *la'ssken.*

Se Sem GN. 143.

12. Fritsø. Udt. *fræ'sse.* — i Flæsiom RB. 207. Friße NRJ. IV 131. Fresie DN. I 813, 1548. Ffresse DN. II 842, 1540. Fritsøe med Nanset, Tufte, Rolfsrød og Jomfruøen 1723.

Flesjar, hvorom se Sem GN. 58. 59. En Sideform Fresjar synes dog at have existeret. RB. S. 780 formodes, at Flæsiom mulig er Feil for Fræsiom, hvad man dog ikke behøver at antage. — Om Tufte og Rolfsrød se under «Forsvundne Navne,» om Jomfruøen under GN. 26.

12, 3. Eidet. Udt. *ei'e.*

Navnet sigter til Eidet mellem Farrisvandet og Larviksfjorden.

13. Gopledal. Udt. *gå'ppledæl.*

Af Plantenavnet Gopla, Gaupla (campanula).

14. Fossene. Udt. *få'ssænne.* — i Fossom RB. 31. Foßen 1664. Fossene 1723.

Forsar; se Indl. S. 50. Ligger ved en Bæk, som gaar til Farrisvandet.

14, 2. Dammen. Udt. *da'mmen.*

15. Eidspjeld. Udt. *i'sspjæll.* — [i Espeholtte DN. IV 137, 1320 (efter en dansk Oversættelse fra 1555); der henført til Mo S. i Eidanger]. i Æidspiolte RB. 190. Eidspield 1625. Edspiel 1664. Eidspild 1723.

Espiholt, sms. af espi n., Sted bevoxet med Aspetræer, Aspelund, og holt n. (Indl. S. 57). At det er denne Gaard, som menes i Brevet fra 1320, fremgaar af, at Æidspiolt i RB. opføres blandt det Lafrantskirken i Tønsberg tilhørende Gods, til hvilken Kirke den i Brevet fra 1320 nævnte Gaard Espiholt netop blev skjænket i dette Brev. Skrivemaaden i RB. er altsaa aabenbart en Feil. Se Thj. VSS. 1891. S. 162. Om den nuværende Udtale jfr. Skoger GN. 74. 75. I Orkedalen er Espiholt blevet til Aspjeld, udt. Aspjell(en).

16. Steinsholt. Udt. *stei'nsålt.* — Stensholdt 1664. Steensholt 1723

*Steinsholt, PnSt. S. 235 henført til Mandsnavnet Steinn; jfr. dog Brunlanes GN. 3.

17. Hafallen. Udt. *hå'fallen.* — i Haghfallæ RB. 49. Hafællen med Klokkerhaugen RB. 50 s. Jfr. under GN. 51. Hauffald 1625. 1664. Haffalden med Røningen 1723.

Hagfalli m., se Sandeherred GN. 90; se ogsaa under GN. 51 ndfr. — «Roningen», d. e. Rydningen, nu flere Brugs-No. under GN. 17.

18. Ono. Udt. *ó'nó*. — Wno 1664. Unnoe 1723.

O. R. holder StK. S. 120 Navnet for at være et sms. Navn, uden at han dog udtaler sig om, hvad sidste Led skulde være; det kan neppe være á, Aa, da dette ikke synes at passe til Stedforholdene. Jeg formoder, at Navnet staar i Forbindelse med una, trives, finde sig tilfreds med, og at det enten ligefrem er dannet af dette Verbum (* Una), eller at det er Folkesprogets Una f., Tilfredshed, Trivsel, som vel er opstaaet af oldn. unað n., Tilfredshed, med Overgang til Hunkjøn, fordi Ordet efter Bortfald af ð i Form faldt sammen med Hunkjønsord paa -a (se Ross under Una). Verbet una udtales nu tildels med o. Stammen Un- synes at findes i Sammensætning med heimr paa fl. St., Uneimr, nu tildels udt. On-, Aan-. Nogle andre Navne, som begynde med On-, Ona (med enstavelses Betoning) i Sandø, Romsd., Onareim i Tysnes (Ónarheimr) og Ones i Lindaas (Onanæss DN. XII 159, 1427), maa have en ganske anden Oprindelse.

19. Gjonnes. Udt. *jö'nnes*. — Giolnes RB. 80. 47 s. (sønste Gaard). Giones NRJ. IV 131. Gionnes St. 58 b. Giones 1593. 1600. 1604.¹/₁. Gionnes 1664. 1723.

Ligger ved Laagen paa et Nes, der dannes af denne og et Vasdrag, ved hvilket længere oppe de til Kvelde S. hørende Gjone-Gaarde (GN. 96—99) ligge; se nærmere der om Navnet.

20. Brathagen. Udt. *bra'tthagan*.

21. 22. Bjørke nordre og søndre. Udt. *bjø'rke*. — Birki RB. 49. 183. Berckj, Birchy NRJ. IV 130. Bircke DN. VIII 783, 1538. Bircke 1593. Bierke 1600 Biercke 1604.¹/₁,¹/₁ (den ene brugt af velb. Jomfru Ulfhild Iversdatter). Bierche med Helleβdal 1664 (2 Gaarde). Bierche og B. søndre 1723.

Birki n., Sted bevoxet med Birk. Om Nutidsformen jfr. Vaale GN. 81, Brunlanes GN. 20.

22, 9. Evjebakken. Udt. *i'vebakken*.

22, 11. Hallingsdalen. Udt. *hæ'llingsdælen*. — Underbrug 1664.

Skreves maaske rettere Hellingsdalen. (NG. Mscr.). Formen Helleβdal fra 1664 kan maaske forstaaes som *Herleifsdalr, af Mandsnavnet Herleifr; Tollevsrud i V. Toten er i St. skr. Tolliβrudt. Jfr. ogsaa Lardal GN. 24.

23. Lauve. Udt. *lau've*. — Louenn NRJ. IV 130. Loffue 1593. 1600. 1604.¹/₁. 1664. Løwe 1723.

Kan efter den ældste Form være opr. *Laufvin, uden i-Omlyd, om hvilket Navn se Tjølling GN. 44—46, men er maaske hellere *Laufar, Flt. af lauf n., i Betydning af: Sted bevoxet med Løvtræer. Det samme gjælder for Lauve i Vegaarsheien (Bd. VIII S. 8).

23, 4. Vierydningen. Udt. *vi'rønningen*.

Vel af Trænavnet Vidja; jfr. GN. 123 ndfr.

23, 13. Lauvesæteren. Udt. *lau'vesétra*.

24. 25. Lunde nordre og søndre. Udt. *ly'nne, lø'nne*. — i Lundi (søndre) DN. IX 170, 1368. RB. 49 (søndre). i Lunde (søndre) DN. VII 364, 1416. Lwnne NRJ. IV 130. a Lundi St. 58 b. Lunde

1593. 1600. 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Lunde med Graffrod, L. søndre med Lundeoen 1664. Lunde nordre, søndre 1723.

Lundr m., Lund, liden Skov (Indl. S. 66). Formen er den gamle Dativ. — Ved Underbruget er Formen Graffrød maaske ikke at stole paa.

25, 5. Askemyren. Udt. *à'sskemýra.*

26. Jomfruoen. Kaldes *øi'a.* Underbrug til GN. 12 1723.

Efter Tradition i Bygden skal Gaarden have Navn efter en gammel Jomfru, som brugte den til Hestehavn (udentvivl Jfr. Ulfhild Iversdatter [Baden] paa Mellø, som døde 1614; jfr. GN. 21. 22). (NG. Mscr.).

27. Skogen. Udt. *skau'en.* — i Skoghenom RB. 50. Skouffuenn 1593 Skoffuen 1600. Skouffuen 1664. Skouven 1723.

*Skógrinn, se Indl. S. 75.

28. Langjem. Udt. *là'nnjæmm.* — i Langhæimum RB. 49. Landgim St. 58 b. Langemb 1625. 1664. Langiem 1723.

Langheimar, den lange Gaard. Jfr. Skoger GN. 1. Har alm. været skr. Landhjem.

29. Reinemo. Udt. *rei'nemó.* — Rennemo 1593. 1600. 1625. Rennmo 1604.$^1/_4$. Rennemou 1664. Reignemoe 1723.

*Reinamór, sms. med rein f., hvorom se Indl. S. 70.

30. Bommestad. Udt. *bô'mmesta.* — i Bundingsstadum RB. 55. Bomstad 1625. Bommestad 1664. 1723.

Bundingsstaðir. Om dette enestaaende Navn har S. B. meddelt mig følgende Formodning. «Jeg antager, at Bundingsstaðir er opstaaet af *Bóndþingsstaðir, «Sted, hvor der holdes Ting af Bønderne». Det indeholder da som 1ste Led Gen. af bóndaþing, som forekommer i Ældre Borgartings Kristenret III 21 (NgL. I 371); ogsaa i Gammelsvensk forekommer Sammensætningen bondething. I Stedsnavnet er da det lange ó blevet forkortet til u foran 3 Konsonanter, jfr. Kvindenavnet Þuriðr af *Þórfriðr; for Overgangen af þ til d efter n jfr. Mandsnavnet Steindórr af Steinþórr. At Endelsen a i bóndaþing er faldt bort i *Bóndþingsstaðir, Bundingsstaðir, har den samme Grund, som f. Ex. det, at Endelsen -a- i Sparabú er faldt bort i Sparbyggir, ligesom -ar- i Borgarfjǫrðr i Afledningen Borgfirðingr. Et Sted, hvor et Ting holdtes, kaldtes i Oldn. þingstaðr, i Ental, og Bundingsstaðir er vel ogsaa først ved Overgangen til Gaardnavn blevet Flertalsord (jfr. Indl. S. 76 under staðr). For Overgangen af Fællesordet *bóndþingsstaðr til Stedsnavn kan sammenlignes Thingstadha sokn i Östergötland, 1430 (Styffe, Skandinavien under unionstiden. 2. uppl. S. 208). Beliggenheden af Bommestad synes at kunne have gjort dette Sted særlig egnet til Tingsted, hvilket synes at fremgaa af Sammenligning af Beliggenheden af Bommestad med andre gamle Tingsteder som Eidsvold og Sarpsborg. Bommestad ligger ved Laagen, tæt ved det gamle Overfartssted over denne og tæt ved de to Hovedlandeveie, som fra umindelige Tider her have ført fra Kysten ind i Landet. Det Ting, som holdtes paa Bommestad, maa have været for en engere Kreds, hvad enten det har faldt sammen med Herredstinget eller ikke. Navneformen synes at vise, at det blev holdt allerede i den hedenske Tid. Er den her givne Forklaring rigtig, kan den tale for, at Navnet paa det nærliggende GN. 31, Tinghaugen, virkelig henviser til en gammel Tinghaug, og omvendt kan Navnet Tinghaugen maaske støtte Forklaringen af Navnet Bundingsstaðir.»

31. Tinghaugen. Udt. *ti'nghauen.* — Thinghouffuen 1664. Tinghougen 1723.

Om dette Navn jfr. Ramnes GN. 84, 3. Efter den under flg. GN. givne Forklaring skulde dog Navnet her maaske virkelig kunne skrive sig fra et gammelt Tingsted. Det bør dog bemærkes, at GN. 34 ligger mellem disse to Gaarde.

32. Gjelstad. Udt. *jæ'llsta.* — [i Giælstadom DN. XV 27, 1372]. i Gælstadhum RB. 46. i Gelstadhom DN. II 544, 1437? Gelstadt NRJ. IV 130. [Gielstad NRJ. IV 249]. Gylstad DN. III 834, 1538. Gelstadt St. 57 b. Gielstad 1593. Giellestad 1600. Jelstadt 1604.¹/₄. Gielstad 1664. Gieldstad 1723.

Om dette Navn jfr. Stokke GN. 119. Jeg kan ikke sige noget yderligere til dets Forklaring. Gaarden ligger ved Laagen.

33. Skuggedal. Udt. *sku'ggedæl.* — Skougdall St. 62 b (der anført som liggende i Tjølling; det ligger lige ved Grændsen). Schugedal 1723 (da Underbrug til GN. 34).

*Skuggadalr, en i Skyggen liggende Dal; jfr. Skuggarud under «Forsvundne Navne» i Sande, S. 45 foran.

34. Roligheden. Udt. *rô'lihéten.* — i Gullaraudunum DN. III 313, 1377. RB. 51. i Rawdunum RB. 31. pa Rawdene DN. IV 775, 1512. Gwllerowdhene, Gwllerawdene DN. 781. 782, 1532. Roenn 1604.¹/₁,¹/₁. Gulleraaen og Raaen med Aasellrod 1664. Raaen med Aasildrød og Gulleraan med Kiondal og Schugedal 1723.

Gulla-Rauðarnir; ligger lige ved Tjølling GN. 20. 21 og har altsaa opr. været en Part af Gaarden Rauðarnir, med nærmere Betegnelse efter en Eier af Navnet Gulli. Se PnSt. S. 103. — Kiøndal er Tjølling GN. 22. Aasellrød er det under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning anførte Asaldarudh.

34, 12. Teigen. Udt. *tei'en.* — i Teighenum RB. 207.

Teigrinn, se Indl. S. 81.

35–37. Seierstad søndre, nordre og østre. Udt. *sei'sta.* — Sigarstada DN. I 509, 1425. Sigastad DN. IV 749, 1495. Segestadt NRJ. IV 129 130. [Segestad NRJ. IV 249]. Seirstad, Seygerstad 1593. Seigerstad 1600. Segerstad 1604.¹/₁,¹/₁,¹/₁. Seyerstad med Greff 1664 (3 Gaarde). Seirstad søndre, nordre, østre 1723.

Sigarsstaðir, af Mandsnavnet Sigarr, der var alm. i Danmark i MA., men sjelden findes brugt i Norge. Se PnSt. S. 212.

37, 7. Grevet. Udt. *gré've.* — Greffwidt St. 59. Greff 1664 (Underbrug).

Maa være samme Navn som Grev i Vaage. Sandsynligvis samme Ord som sidste Led i Gaardnavnet Greftegrev i Jevnaker, ligesom det ogsaa mulig gjenfindes i Greve i Haus, i Grøva i Vefsen og i Grevegg i Trøgstad. Gref n., et Græv, passer efter sin Betydning ikke godt til Forklaring af disse Stedsnavne. Skulde man her have et ellers ukjendt Ord gref n., med Betydning af gravet Fordybning (jfr. Indl. S. 52 under grǫf)? Se Bd. IV, 1 S. 77.

38. Skyhage. Udt. *sjý'haga.* — i Skymmagha RB. 51 s. (mulig at henføre til GN. 45; i ethvert Tilfælde vel af tvivlsom Rigtighed). Skindmagenn St. 58. Skiehaage St. 59. Skyhaffue 1593. 1600. Skyhauff 1604.¹/₄. Schyhaage 1664. Schyehauge 1723.

Da Navnet Skinmo, GN. 45. har større Lighed med i Skymmagha end Skyhage, er Navnet i RB. vistnok at forstaa om den førstnævnte Gaard og ligeledes den ene af de ovfr. anførte Former fra St., Skindmagenn. Naar Skiehaage St. 59 saaledes maa antages for at være den ældste bevarede Form af det foreliggende Navn, kan man maaske forklare dette som *Skíðhagi, af skíð n., kløvet Træstok, altsaa: en Havnegang, hvor der voxede Træer, som kunde anvendes til skíð. Skidgaard udtales ifølge Ross Sjyggal paa Toten.

39. Hem. Udt. *hémm.* — Hemb 1664. 1723.

*Hæmr, se Hof GN. 51.

39, 3. Vælningen. Udt. *væ̀lningen.*

Maa vistnok være en ellers ukjendt Afledning af váll m., hvorom se Indl. S. 84, med omtrent samme Betydning som dette Ord.

40. Rødbøl. Udt. *rø̀bbøl.* — i Rodbærdhi RB. 49. [Rudbirdt NRJ. IV 130]. Rødbøell 1593. 1600. Røbøell 1604.¹/₁. Raabøll JN. 89. Røbølle 1664. Raabølle, Røbølle 1723.

Rǫðberði; af et af barð n., Kant, Rand, afledet berði n., vel med omtrent samme Betydning. Se Thj. VSS. 1891 S. 161. 1ste Led er vistnok rǫð f., hvorom se Indl. S. 73. Gaarden ligger ved Randen af det store Ra. Med Hensyn til Vokalen ǫ i 1ste Led jfr. lǫgberg.

41. 42. Ringdal vestre og østre. Udt. *rì'ngdæl.* — Ringhdal (øvre, nedre) RB. 31. Riindal, Rindal DN. II 599, 1453. [Ringdall NRJ. IV 127]. Rindal St. 58 b. Ringdal 1593. 1600. 1604.¹/₁,¹/₁. Ringdahl med Kønnerød 1664 (2 Gaarde). Ringdal vestre, R. østre med Kiønerød 1723.

Ring(u)dalr; ligger ved en Bæk, hvis Navn vel har været Ringa (af ringr m., Ring), fordi den løber i en Bue. Se NE. S. 193.

41, 4. Langrydningen. Kaldes *rø̀nninganne.*

42, 6. Hagen. Udt. *ha'gan.*

42, 10. Kjønnerød. Udt. *kø̀nnerĕ.* — Tiarnarrud RB. 31. Underbrug 1664. 1723.

Tjarnarruð; se Ramnes GN. 98. Ligger ved Litjernet.

43. Haugen. Udt. *hau'en.* — Hougenn St. 58. Houffuenn 1593. Hoffuen 1600. Hoffuinn 1604.¹/₁. Houffuen med Guldsrød 1664. Hougen 1723.

*Haugrinn, se Indl. S. 53.

44. Gulsrød. Udt. *gú'lsrĕ.* — Guthulsrudt St. 59. Guldsrød 1664 (da Underbrug til GN. 43).

*Guðulfsruð; se Ramnes GN. 70.

45. Skinmo. Udt. *sjì'nnmó.* — Jfr. GN. 38. [i Skymmagha RB. 51 s. Skindmagenn St. 58]. Skindmo 1593. Skindemo 1600. Schindemon 1604.¹/₁. 1664. Schindmoe 1723.

Det synes rimeligst, at Formerne fra RB. og St. ere at forstaa om denne Gaard; men Navnets Forklaring bliver høist usikker. Det ser nærmest ud, som om sidste Led er magi m., Mave. Dette Ord synes at have forekommet som Betegnelse for en Bugt med smalere Indløb end Bund, om Tjern af lignende Form (Bd. I S. 289) og om en trang Elvekløft (Bd. IV, 1 S. 176); men der synes ikke ved Stedets Beliggenhed at være noget, som kunde give

Anledning til et med magi sms. Navn. Hvis Formen Skymmagha i RB. er nogenlunde rigtig, kunde man maaske forklare Navnet som Skimhagi, sms. af skim n. eller skimi m., Lysning, Glimt, Skin, og hagi, indhegnet Jordstykke, og forstaa det om en Havnegang, der ligger i en Lysning i Skoven. Et med skim, skimi beslægtet Ord, Skimten, findes som Stedsnavn (Bd. II S. 420). Overgangen fra Skim(h)agi til Skindmagenn maatte da bero paa en feilagtig Opfattelse af Navnet. I Overgangen fra fra -(m)aga til -(m)o kan der have været et Mellemled -(m)āga, jfr. GN. 47, 2. Den hele Formodning er dog yderst usikker. En anden lige uvis Gjetning tør maaske fremsættes, nemlig at i Skymmagha i RB. og Skindmagenn i St. ikke er samme Navn som det senere optrædende Skindmo, men en Sammensætning af det sidste med hagi m., indhegnet Jordstykke (jfr. GN. 38). Man maatte da antage, at de først anførte Former ere fremkomne af en ældre Form *Skinmóhagi; hvis her h faldt bort i Udtalen, vilde óa kunne sammentrækkes til á (jfr. Braarød S. 128) og dernæst forkortes til a. *Skinmóhagi maa isaafald opr. have været en til Gaarden *Skinmór hørende Havnegang. Det betænkeligste ved denne Forklaring er vel den Omstændighed, at ikke Gaarden selv, men kun en fra den udskilt Part da vilde findes nævnt før 1593, uagtet Gaarden maa have existeret langt tidligere. Formen *Skinmór kunde maaske være opstaaet af ældre *Skiðmór, sms. med skíð n. (jfr. GN. 38), og betyde: Mo, hvor der voxede Træer, som anvendtes til skíð. Saaledes har man forklaret det svenske Gaardnavn Skinnmo (skr. Skidmo 1540, Skimmo 1550, Skinmo 1567) i Väne härad, Elfsborgs län (se Ortnamnen i Älvsborgs län XII. Stockh. 1906. S. 27) under Sammenligning med Overgangen af ðm til nm i det gammelsvenske Mandsnavn Gunmunder for Guþmunder, vanmal for vaþmal (Noreen, Altschwedische gramm. S. 197). I Oldnorsk findes vanmál for vaðmál (se Fritzner III 859), og Ordet har nu i Gudbrandsdalen og i Nordland Udtalen Vannmaal, i det Trondhjemske Vennmaal og Vinnmaal (se Aasen).

46. Li. Udt. *lí.* — Ly 1593. Lij 1600. 1604.¹/₁. Lj 1664. Lie 1723.

*Líð f., se Indl. S. 65.

47. Ulverød. Udt. *u'lverē.* — Vlffuerød 1593. 1600. Vlffuerud 1604.¹/₄. Ulffuerød 1664. Ulveroed 1723.

Nogle med Ulve- begyndende Stedsnavne kunne antages at have sin Oprindelse fra et Personnavn, uden at der med Sikkerhed kan peges paa noget bestemt Navn. Her kunde man nærmest tænke paa et af Kvindenavnene Ólof eller Ulfheiðr. Ulverud i Sørum kan saaledes antages at være en i RB. nævnt Gaard Olofuorud, Ulverud i Skoger (GN. 79, 8) det i St. anførte Oluffuerudt osv. Se PnSt. S. 271.

47, 2. Hagen. Udt. *hå'gan.*

47, 3. Jerpedalen. Udt. *jæ'rpedælen.*

Vel af Fuglenavnet Jerpe.

48. Eskedal. Udt. *æ'sskedæl.* — Eskedal 1593. 1600. Eskedall 1604.¹/₁. Edschedahl med Bachemyer 1664. Eschedal 1723.

*Eskidalr; af eski n., Samling af Asketræer. — Om Underbruget jfr. GN. 51.

49. Steinsvold. Udt. *stei'nsvæll.* — [i Stæinsvallum (vestre Gaard) RB. 50[1]]. i Steinuallom RB. 207. Steenßwall NRJ. IV 131.

---

[1] Er henført til denne Gaard i PnSt. S. 235.

Stennsualdt St. 58 b. Steinswald 1593. Stensuald 1600. Stenualdt 1604.¹/₁. Stensvald med Hougen 1664. Stensvold 1723.

*Steinsvellir: af Mandsnavnet Steinn og Flt. af vǫllr, Vold, Slette. Formen i RB. 207 er lidt feilagtig. Se PnSt. S. 235.

49, 2. Skogshagen. Udt. *skå'kkshågan.*

[**50. Hedrum Præstegaard.** — Jfr. Præstbolæt RB. 49].

Om det gamle Navn se under Herredsnavnet.

51. Bergan nedre. Udt. *bæ'rjænn.* — i Bærghunum DN. IX 170, 1368. a Berghonom, um Berghana DN. II 378, 1384. a Bærgom, til Bærganna DN. II 556, 1440. Bergann NRJ. IV 130. Bergenn 1600. 1604.¹/₁. Bergen med Høwig 1664. Bergen nedre med Høevig og Bochemyren 1723.

NB. Hagfællet, omtvistet mellem Præstegaarden og Bergan DN. II 556, 1440 (maaske = GN. 17).

Bergarnar, se Hof GN. 15. — Om Bochemyren jfr. under GN. 48; Bachemyren er vel det rette. — Om Formen Hagfellit se Indl. S. 52; se ogsaa under GN. 17. — Jfr. GN. 76 ndfr.

51, 4. Moen. Udt. *mó'a.*

Ordet er her Hunkjønsord; jfr. S. 45 nederst.

51, 6. Høivik. Udt. *hø̨i'vik.* — Underbrug 1664. 1723.

*Høyvík, af høy n., Hø; alm. Navn.

52. Hagtvet. Udt. *ha'kktvétt.* — Hafthweit DN. II 599, 1453. Haffthueith NRJ. IV 130. Hafftuedt 1593. Haufftuedt 1600. Houfftuedt 1604.¹/₁. Hagtved 1664. Hagtwed 1723.

Hafþveit? En noget lignende Forandring af Udtalen haves ved Navnet Saktmoen i Trøgstad, hvor Sappamór gjennem en sammendraget Form *Sapmór er blevet til *Sakmo og derefter t indskudt mellem k og m (Bd. I S. 3), og i Øktedalen, udt. Økkdalen, i Nore, skr. Øptedal 1425, vel af opr. *Elptardalr (StK. S. 136). Om 1ste Led Haf- kan jeg intet sikkert sige. Ved Havik i Ringsaker, skr. Hafwika (Akk.) i 1395, har O. R. gjettet paa, at det kunde indeholde Folkesprogets Hav n., Hank, Haandtag, efter Sammenligning af Vikens Strandlinie med et Haandtags Bøining (Bd. III S. 36); men en saadan Forklaring lader sig neppe anvende her.

53. Eftedal. Udt. *æ'fftedæl.* — Effthedall NRJ. IV 130 [Efftedall NRJ. IV 249]. Efftedal 1593. 1600. 1604.¹/₁. Effterdal 1664. Eftedal 1723.

Utvivlsomt *Elptardalr, sms. med Elvenavnet Elptr, der endnu er bevaret i Elta, en Elv i Tryssil, Epteaa og Ertebækken, samt som 1ste Led i en hel Del Gaardnavne, i hvilke det har antaget høist forskjellige Nutidsformer, hvorom se Indl. S. 48. Gaarden ligger ved en Bæk, som falder i Laagen. Se NE. S. 40. Jfr. Tjølling GN. 114—117.

54. Skaret. Udt. *skă'le (skæ'le).* — Schardhen NRJ. IV 131. [Skardenn NRJ. IV 249]. Schallen 1593. Skallem 1600. Schallenn 1604.¹/₁. 1625. Schallit 1664. Schallet 1723.

*Skarð n., i best. Form; se Indl. S. 75.

54, 6. Høiskall. Udt. *hø̨i'skall* (ogsaa opg. *-skæl*).

1ste Led er vel høy, Hø, 2det Led skalli m., stenet Forhøining (Indl. S. 75). Den sidst anførte Udtale er vel opstaaet under Paavirkning af Gaardens Navn.

54, 7. Langaas. Udt. *la'ngås.*

55. Dal. Udt. *dæl.* — Dall 1593. 1600. 1604.$^1/_4$. Dahl 1664. 1723.

55, 3. Grinden. Udt. *gri'na.*

56. Raanerød. Udt. *rå'nnarĕ.* — Ranarud RB. 52. 57. Ronnerødt St. 60 b. Ronnero 1593. Rømmerud 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Rannerød 1625. Ronnerod. 1664. Ronnerød 1723.

Ranaruð; se Vaale GN. 75.

57. Aarkvisla. Udt. *å'rkvissla.* — Aarkuißlenn St. 61. Arquißell 1593. Aarquisell 1600. Aarquisßell 1604.$^1/_4$. Aarquißell 1664. Aarquitsle 1723.

Árkvísl; Gen. af á f., Aa, sms. med kvísl f., Gren, Forgrening (Indl. S. 62). Nu i best. Form. Navnet sigter til to Bækkes Sammenløb. Samme Navn i Lier.

58. Herbjørnrød. Udt. *hæ'rrbjønnrĕ.* — Herbjørnrød 1593. 1600. Herbionrød 1604.$^1/_4$. Herbiornrød med Nyloeff 1664. Herbiørnrøed med Nilow 1723.

*Herbjarnarruð, af Mandsnavnet Herbjǫrn, som var alm. i Norge i MA. og endnu findes brugt i Telemarken og i Numedal (Aasens Navnebog S. 22); kun faa Stedsnavne skrive sig fra det. Se PnSt. S. 127. — Om Underbruget ved jeg intet at sige.

59. Bakke. Udt. *ba'kke* — i Bakkanom RB. 50. DN. I 304, 1367. II 556, 1440. 578, 1446. Backenn 1593. 1600. 1604.$^1/_4$. Bache 1664. 1723.

Bakki m., se Indl. S. 43. I MA. i best. Form.

60. Holt. Udt. *hållt.* — Holt RB. 188. Holtt St. 59 b. 1593. 1600. Holdt 1604.$^1/_4$. Holtt 1664. Holt 1723.

Holt n., se Indl. S. 57.

61. Mørk. Udt. *mørk.* — Mork RB. 49. Morck St. 58 b. 1593. 1600. 1604.$^1/_4$. Morch 1664. 1723.

Mǫrk f., se Indl. S. 68.

61, 4. Stubberydningen. Udt. *stu'bbrønningen.*

61, 8. Kurød. Udt. *ku'rru, ku'rre, kú'lerĕ.* — Kuerrerodt St. 59.

Eftersom ingen rigtig gammel Form forekommer og ikke engang den rette Udtale staar fast, kan man intet sikkert sige om dette Navns Oprindelse. Kurød, Kurud er et temmelig alm. Navn paa Østlandet. Det er neppe nogensteds at forklare af kýr, Ko. Paa to Steder, i Borge Sml. og i Oppegaard S. i Nesodden, kan som opr. Form paavises, paa det ene Sted Kúbaldaruð, paa det andet Kúðaruð (Bd I S. 272. II S. 93); paa et tredie Sted, i Vaaler Sml. (Bd. I S. 361), er den antagelig Kúluruð. Hvis Udtaleformen Kulere er den ægte, have vi her samme Navn som i Vaaler; se nærmere om dette Navn under «Forsvundne Navne» i Stokke Herred, S. 206 foran. Jfr. Bd. III S. 99.

62. Nau. Udt. *nau.* — i Hnaudh RB. 43. 49. Nawdt NRJ. IV 130. [Noud NRJ. IV 249]. Noudt St. 57. Noe 1593. Nøe 1600. Nouff 1625. Nouff 1664. Nouf 1723

Hnauð?, hvorom se Hof GN. 75.

63. Butterød. Udt. *bu'tterĕ.* — Buttarud RB. 50. Butterrudt St. 58 b. Butterød 1664. Butteroe 1723.

Buttaruð, hvori 1ste Led maa være et Mandsnavn Butti, der kjendes fra Sverige (Lundgren S. 41, jfr. ogsaa O. Nielsen S. 17), men i Norge alene kan paavises gjennem Gaardnavne. Det er maaske en Kjæleform af Bótolfr, ligesom Botti, der ogsaa findes i norske Gaardnavne og som Mandsnavn i Sverige i MA. (Lundgren S. 33). Se Bd. II S. 138. PnSt. S. 49.

64. 65. Aasildrød søndre og nordre. Udt. *å'sĕlrĕ.* — Asildarud RB. 43 (nordre). 49. 58. Aaßillerudt St. 58 b. Odßelrud 1593. Oßelrød 1600. Aaßellrud 1604.¹/₁,¹/₄. Aselrød 1664. Aassilroed, Assildrøed, Assildrøed 1723.

Áshildarruð, af Kvindenavnet Áshildr. Se PnSt. S. 16.

64, 3. Bratli. Udt. *bra'tllí.*

66. 67. Reppeskaal vestre og østre. Udt. *ræ'ppeskål.* — Reippeskale DN. I 339, 1379. Reppisskaal RB. 57 s. Reppeskall (vestre) DN. VIII 480, 1512. Reppeschardt NRJ. IV 129. Reppeskor St. 60 b. Repißkaar, Reppiskor 1593. Reppisgaard, Reppischor 1600. Reppesgaard 1604.¹/₁,¹/₄. Reppesgaard 1664. 1723.

*Reppisskáli, af Mandsnavnet Reppir, der brugtes alm. paa Østlandet i den senere Del af MA. (tidligst bemærket 1293 i DN. XII 15; fundet endnu 1604 i Lardal). Andre deraf dannede Gaardnavne ere Repshus paa Eidskogen (Reppeshus 1578) og sandsynligvis Repstad i Aker (Reipstad) RB. 297). Se Bd. II S. 106 PnSt. S. 203. 2det Led, skáli m., vel i den i Indl. S. 74 omtalte Betydning af Hus, opført langt fra Gaarden til midlertidig Brug. Ligger ved Goksjøen og har maaske opr. hørt til Aasildrød. Den i senere Tid brugte Skrivemaade Reppesgaard beror paa den ogsaa andensteds paavislige Forvexling af -skaale (i afkortet Udtale -skaal) med -gaard efter s. Se Bd. II S. 106. PnSt. S. 203. Jfr. ogsaa Bd. II S. 53.

68. Asbjørnrød. Udt. *a'ssbjønnrĕ.* — Asbionerudt NRJ. IV 131. [Asbionerud NRJ. IV 249]. Esbernerudh DN. II 842, 1540. Aßbiornrød 1593. 1600. Anbiornrud (!) 1604.¹/₁. Asbiornrød med Spandal og Kleffuer 1664. Asbiørnroed 1723.

*Asbjarnarruð, af Mandsnavnet Asbjørn (Asbjǫrn). Se PnSt. S. 15 — Om Underbruget Spandal ved jeg intet at sige.

69. Hagenes. Udt. *ha'ngnes.* — Hafuanes DN. V 106. 107, 1339. Hageneß NRJ. IV 130. 1593. 1600. 1604.¹/₁. Haagenes med Gunderød 1664. Hagenes 1723.

*Haganes, af hagi m., Indhegning, indhegnet Havnegang (Indl. S. 52). Neset dannes af to Bække. «Burde være skrevet Hagnes» (NG. Mscr.). Ved Hagnes i Skjerstad er opg. to Udtaleformer, Hagnes og Hangnes, (Bd. XVI S. 221). Skrivemaaden Hafua- for Haga- kan sammenlignes med Skrivemaaden Haufwa- for Haug(a)- i RB. ved Sandeherred GN. 3.

69, 1. Gunnersrød. — Underbrug 1664.

Hvis Matrikelens Form er rigtig, er Navnet opr. *Gunnarsruð, af Mandsnavnet Gunnar (Gunnarr); saaledes forklaret i PnSt. S. 103. Udtaleformen skal imidlertid ifølge L. Berg være Gunnere, hvad der ogsaa stemmer med den fra 1664 anførte Form, og Navnet er da formodentlig det under «Forsvundne Navne» ved Herredets Slutning anførte Gunildarud (RB. 207), altsaa opr. Gunnhildarruð, af Kvindenavnet Gunnhildr. Gunnerud i Hollen er skr. Gunildorud i RB. 16.

69, 6. Knarviken. Udt. *knæ'rrvika.*

Om Navne, der begynde med Knar-, se Nøtterø GN. 29, 31. Stedet ligger under en Høide ved Goksjøen. Da der ikke kan være Tale om Brug af større Skibe paa denne, maa k n ǫ r r her have betegnet Høiden; Aasknausen skal ligne en Skudekjøl.

70. Fjære. Udt. *fjæ'le.* — a Fyrdi DN. V 107, 1339. a Fyrdha RB. 69 s.? Fiorde NRJ. IV 129. 130. [Ffiorde NRJ. IV 249]. Fierde 1593. 1600. 1604.¹/₁. Fieroe 1625. Fierre 1664. Fieroe 1723.

F i r ð i, Dat. af f j ǫ r ð r m., Fjord. Ligger lidt nord for Aaserumvandet, men Gaardens Jorder skal strække sig ned til dette. Vandet staar ved et kort Sund i Forbindelse med Laagen og har altsaa været betragtet som en fra denne indgaaende Fjord. Om den nuværende Form Fjære se Indl. S. 50.

70, 4. Sandfossen. Udt. *sa'nnfåssen.*

Ved en Bæks Udløb i Svartaaen.

70, 29. Holmen. Udt. *hŏ'lmen.*

Maa her betegne: en Plet, som adskiller sig fra den omliggende Grund (se Indl. S. 56).

70, 30. Huset. Udt. *hú'se.*

70, 34. Stampen. Udt. *sta'mpa.*

Kaldet efter en Stampe (Valkemølle); ligger ved den under GN. 70, 4 omtalte Bæk.

70, 35. Ludal. Udt. *lú'ddæl.*

Ligger ved en liden Bæk, der falder i Aaserumvandet, og kunde tænkes at indeholde dennes gamle Navn; jfr. Elvenavnet Lua (med Tostavelsestone) i Aamot (Bd. III S. 347). S. B. anser som muligt, at 1ste Led er Lu m., Sideform til Lur (Blæseinstrumentet); det tilsvarende oldn. l ú ð r bruges ogsaa, som det synes, om en Stok, særlig om en udhulet Stok, i forskjellige Anvendelser, og forekommer som Stedsnavn (jfr. t. Ex. Bd. I S. 386).

71. Tutvet. Udt. *tú'ttvétt.* — Twnethueitth NRJ. IV 131. [Thunetuet NRJ. IV 249]. Thuettuedt 1593. Thutuedt 1600. 1604.¹/₁. 1664. Tutvet 1723.

Synes efter de ældste bevarede Former at være *T ú n a þ v e i t, af t ú n n., hvorom se Indl. S. 82.

71, 3. Uroa. Udt. *ú'róa.*

Ligger ved en Fos i Hageneselven.

72. Aaserum. Udt. *å'serómm.* — Asßerem NRJ. IV 130. Oßerim 1593. Orserumb 1600. Aaserim 1604.¹/₁. Aaserimb 1625. Aaserumb 1664. Aasserum 1723.

*Á s a r e i m r? Maaske Gen. af á s s m., en Gud, en af Æserne, sms. med h e i m r. Jfr. isaafald G u ð e i m r, t. Ex. i Botne (GN. 5). Forklaringen er dog neppe sikker. Maaske kan med dette Navn sammenstilles Sognenavnet Aaseral i Mandals Fogderi (A s a r a l s s. DN. IV 573, 1413; i A s a r a l e DN. VIII 473, 1506; d e A z e r o l PN. 24) og Gaardnavnet Aaserøen (udt. Aasarøina) i Jelse i Ryfylke (skr. Asserim 1576; Aaßerønn 1602).

72, 16. Dammen. Udt. *da'mmen.*

72, 17. Dillingsdalen. Udt. *di'llingsdælen.*

Har alm. været skr. Delingsdalen; men en saadan Oprindelse er vistnok temmelig tvivlsom. Ligger nær en liden Vik af Aaserumvandet, som har et smalt Indløb. Skulde Viken engang have havt Navnet Dillingr? Men om Betydningen af et saadant Navn kan jeg intet sige; det kan ialfald neppe sammenstilles med Ønavnet Dilling i Moss Landsogn, hvis dette er at forklare af Plantenavnet Dilla eller Dylla f. (jfr. Bd. I S. 347).

73. Allum. Udt. *æ'llómm.* — [Allenma (!) Bygda, Alleina Bygd, Allæina Bygda DN. XIV 10, 1369 (efter Afskrift fra 1690)]. [Aldrina (Gen.), á Aldennom DN. XIV 34, 1425 (efter Afskrift fra 1690)]. Allenn NRJ. IV 130. [Albrum NRJ. IV 249?]. Allim 1593. Allem 1600. Allim 1604.¹/₁. Allum 1664. 1723.

Navnet er i en Del af de ældre Former øiensynlig stærkt forvansket. Den gamle Form har maaske været *Aldeimar, med samme Oprindelse som Botne GN. 13. Gaarden ligger i Nærheden af Laagen; men 1ste Led, alda, behøver dog ikke at sigte til nogen Del af denne Elvs Løb. Der har været et lidet Vand i Nærheden (nu en Myr), som maaske kan have været betegnet som alda. Hvis den af S. B. givne Forklaring af alda som «Høide» er den rette, maa Navnet være givet efter en liden Høide ved Gaarden.

74. Melau. Udt. *mé'lau.* — [Mædalaugha DN. XIV 10, 1369 (efter Afskrift fra 1690)]. Medelou NRJ. IV 131. Melløe med Roed og Lumme 1723 (liggende under Grevskabets Residents).

Meðalhaugr, Midthaugen. Har været en adelig Sædegaard, hvorom se Kraft, Norges Beskr. 1ste Udg. II S. 857. — Om en anden Oprindelse af Navnet Melau se Brunlanes GN. 6.

74, 1. Moen. Udt. *mó'a.*

Her Hunkjønsord.

74, 5. Lomme. Udt. *lò'mme, lò'me.* — [Lauma DN. XIV 34. 35, 1425 (efter Afskrift fra 1690). Jfr. i Laumagiærdi DN. XIV 9, 1369 (efter Afskrift fra 1690)].

*Laumi m.? Ligger ved en ganske liden Bæk, som gaar til Aaserumvandet paa dettes Østside, og Navnet antages i NE. S. 147 at have været Bækkens gamle Navn. Det er der anført under Elvenavnet Lóma; men efter Formerne i DN. XIV er det vel sikkert, at Vokalen har været au, ikke ó. Efter Sammenhængen i DN. XIV synes det mig rimeligst, at Laumagiærdi ikke har ligget paa Østsiden af Sundet mellem Aaserumvandet og Laagen ligesom Lomme, men paa Vestsiden. Da kan imidlertid Lauma- neppe sigte til den ovfr. nævnte lille Bæk, og jeg formoder, at den rette Form har været Laumi m., og at dette har været det gamle Navn paa Aaserumvandet. Laumi kunde blive til Lomme, ligesom Nomme i Andebu (GN. 128) antagelig kommer af Nauma. Hvis Formen Laumi er rigtig, antager S. B., at Navnet kommer af den samme Rod lau-, vaske, hvoraf oldn. laug f., Vaskevand, og lauðr n., Sæbeskum, Skum.

74, 6. Sundet. Udt. *su'nne.*

Ligger ved Sundet mellem Aaserumvandet og Laagen.

75. Vestrum. Udt. *væ'sstrómm.* — i Væstræims stofuo DN. X 30, 1332 (efter Afskrift fra 1416). [Westroim, Westriem, Westræim DN. XIV 34. 35, 1425 (efter Afskrift fra 1690)]. Vestrem NRJ. IV 130. Westrym DN. II 842, 1540. Westrim 1593. 1600. 1604.¹/₁. Wæstrum 1664. Westrum 1723.

Vestreimr, Vestgaarden; Beliggenheden vistnok i Forhold til GN. 73.

76. Bergan øvre. Udt. *bæ'rjænn.* — Bergenn NRJ. IV 130. 1593. 1604.¹/₁. Bergen 1664. Bergen øvre 1723.

*Bergar, se Hof GN. 15. Jfr. GN. 51 ovfr.

76, 15. Sagrydningen. Udt. *sa'rønningen.*

76, 16. Tangen. Udt. *ta'ngen.*

77. Holm. Udt. *hølm.* — i Holme (sønste) RB. 44. Holme NRJ. IV 130. St. Hollim 1600. 1604.¹/₁. Holmb 1664. Holm 1723.

Holmr m., hvorom se Indl. S. 56. Stedet er ikke omflydt af Vand.

77, 14. Turrum. Udt. *tu'rrómm.*

Navnet er vel et Navn fra senere Tid; det kommer neppe af Adj. turr, tør, da Stedet ligger ved et lidet Vand.

78. Nordrum. Udt. *nó'ldrómm.* — Nordrom NRJ. IV 130. Nordrem NRJ. IV 249. 1593. Nordrum 1600. 1604.¹/₁. 1664. 1723.

*Norðreimr, Nordgaarden; Beliggenheden vistnok i Forhold til GN. 77.

79. Gaasholt. Udt. *gå'ssølt.* — Gaasholt 1600. Gaaßholdt 1604.¹/₄. Gaasholt 1664. 1723.

Formodentlig *Gásaholt, af Mandsnavnet Gási, hvorom se Sande GN. 65. Se PnSt. S. 80.

80. Solberg. Udt. *só'lbær.* — Soelberg 1664. 1723.

Se Strømmen GN. 8; her maaske ogsaa med samme Betydning som der antaget, hvis Navnet er gammelt.

[**137. Svenerød.** — Se under Tjølling GN. 62].

KVELDE SOGN.

Sognets Navn: Kvelde. Udt. *kvæ'lle.*

Ældre Navneformer: Kuællz k. DN. XI 31, 1340. Kuelds s. DN. XI 50, 1361. [XIV 16, 1399]. Kuældz s. DN. V 197, 1370. RB. 80 s. 196. 207. 233. 263. Kweldz s. DN. I 339, 1379. Kuældzs k. RB. 46. 47. 53. Quels s. DN. III 804, 1528. — Jfr. de under GN. 89 anførte Former.

Sognenavnet har opr. været Gaardnavn; se GN. 89, hvor der er anført, hvad der kan siges til Navnets Forklaring.

Kirken var i den katolske Tid viet til Maria og Apostelen Andreas (RB. 46). Egen Præst nævnes DN. V 197. 400. VIII 283.

Gaardenes Navne: **81. Nes.** Udt. *nés.* — i Nese (Loftzgarden) DN. IV 465, 1393. Nes RB. 47. i Nesy, Næss RB. 207. i Næsinom sæm Loftzgarden kalladz RB. 190. Neß NRJ. IV 130. Næs 1593. 1600. Nesß 1604.¹/₁. Aasumsnæß 1664. Næs 1723.

Nes n., se Indl. S. 68. Ligger ved et i Laagen stærkt fremspringende Nes. Formen Næsinom (RB. 190) er enten en Feil for Næsinu eller mulig en yngre Form for dette (jfr. Sem GN. 9 ved Forklaringens Slutning). Om Partnavnet Loptsgarðr se Sem GN. 82. Betegnelsen Aasumsnæß kan jeg intet sige om; det kan vel ikke være Aaserums-Nes (jfr. GN. 72).

81, 17. Vasbotn. Udt. *va'sspåttn.*

Ligger ved et lidet Vand, som skrives Vasbotnvandet.

81, 18. Holoa. Udt. *hô'lóa.*

Se Indl. S. 56 under hola.

81, 19. Evjebakken. Udt. *i'vjubakken.*

82. Farmen. Udt. *fæ'rmen.* — i Farmeimum DN. XI 50, 1361. i Parmeimom (!) RB. 196. a Farmeim DN. II 685, 1484. Farminn NRJ. IV. 131. Farmenn 1593. Farmen 1600. 1604.1/1. Farmenn 1664. Farmen 1723.

Farmeimar (-eimr), Sammensætning med heimr; -n i Nutidsformen Farmen er fremkommet ved Dissimilation (Indl. S. 21). Det eneste beslægtede Navn er Farmen i Vang Hdm., hvilket Navn imidlertid er en Sammensætning med vin (a Farmini DN. IV 119, 1318). Til 1ste Led passer af kjendte oldn. Ord alene det endnu brugte farmr m., Transportbyrde, Ladning. O. R. har Bd. III S. 100 udtalt Tvivl om Sandsynligheden af, at Ordet har denne Betydning i Stedsnavne og henpegt paa den af Ross fra Telemarken anførte Betydning af Farm: Mængde, Flok, især af Dyr. Det er dog vel ikke umuligt, at Farmeimr kan være brugt som Navn paa en Gaard, hvor Baade pleiede at indtage Ladning af en eller anden Art. Gaarden ligger ved Laagen, som er farbar paa en længere Strækning (22 Km.), fra Husebakkefossen til Holmsfos, et Stykke nedenfor Farmen. Farmen i Vang ligger ved en af Hedemarkens Hovedveie, og Navnet kunde der sigte til Transport tillands. Denne Forklaring er dog yderst usikker.

82, 6. Myrjordet. Udt. *mý'rjôle.*

82, 19. Flatsrød. Udt. *fla'ssrĕ.* — Flaatzrud DN. VIII 259, 1381.

Flatsruð. I Biri findes Flatsrud, men der er ingen Form fra MA. bevaret, og under Vestby Kirke, Sml. er RB. 129 anført et nu forsvundet Flazrud. Navnet antages Bd. II S. 25 at kunne komme af et Tilnavn flatr; men S. B. holder det for sandsynligere, at Navnet betyder: den flade Rydningsplads, og at s er overført fra Gen. i en Forbindelse som til flatsruðs, ligesom han er tilbøielig til paa samme Maade at forklare s i adskillige andre sms. Stedsnavne, som Sléttsruð, Brattsberg, Svartseimr; se Bd. IV, 2 S. 16. Dette Navn har ved en Misforstaaelse af Udtalen ogsaa været skr. Flakserød.

83. Rød. Udt. *rø.* — Rød 1600. Rodt 1604.1/4. Rød 1664. Roed 1723.

*Ruð n., Rydning.

83, 7. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

83, 9. Hellenesmoen. Udt. *hæ'llnesmôn.*

Efter GN. 134. 135.

84. Rimstad. Udt. *rø'mmsta.* — Rimstadt NRJ. IV 131. Rimbstad 1625. 1664. Rimstad 1723.

Samme Navn i Daviken, udt. Ri'mmsta (med aaben i-Lyd), og i Tingvold, udt. ligedan. Rimstad i Daviken findes skr. Rymstad c. 1520, Navnet i Tingvold af Rimstadom og af Ringstadom AB. 69. Efter den sidste af disse Former formodes PnSt. S. 204 alle disse Navne at indeholde Mandsnavnet Ringr. Overgang af ng til m foran s forekommer ogsaa ellers, som i Klomset, af Klungsetr, i Seljord. Efter Udtaleformerne og de bevarede ældre Former kan man tænke sig, at Navnet Rimstad indeholder Gen. af rimi m., Jordryg eller Bjergryg; men det er altid betænkeligt at antage et Ord af denne Art i Sammensætning med staðir, naar ikke Former fra MA. gjør det overveiende sandsynligt.

84, 8. Moen. Udt. *mó'a, mōn.*

84, 12. Stranden. Udt. *strá'nna.*

85. Furulund. Udt. *fu'rŭlunn.* — Furrelund 1625. Lund 1664. Fuurelund 1723.

*Furulundr, af Trænavnet fura (Indl. S. 51).

86—88. Nordkveld nordre, mellem og søndre. Udt. *nó'l-kvæll.* — Nordqwelldh DN. VIII 783, 1538. Norqueldt NRJ. IV 131. Nordquell St. 55 b. Nordqueld 1593. 1600. Nordquell 1604.$^1/_1$,$^1/_1$,$^1/_1$. Norquell 1664. Nordqveld nordre, mellem, Nordquel søndre 1723.

Jfr. GN. 89. 90. 91.

86, 2. Langrydningen. Udt. *la'ngrønningen.*

89. Kvelde. Udt. *kvæ'lle.* — a Kweldi DN. I 339, 1379 (Præstegaard; RB. 46 kaldes Præstegaarden Bergh). a Kuælde DN. VIII 283, 1410. a Qwælde DN. V 400, 1426. a Qwæld DN. VI 472, 1433. Quelde St. 58 b. 1593. 1604.$^1/_1$. Quelle 1664. Quælle 1723. — Jfr. Oplysningerne om Sognets Navn foran.

Kveld n. eller Kveldr m. Forklaringen er uvis; Ordet kveld n., Aften, synes efter sin Betydning ikke at kunne komme i Betragtning. Gaardene ligge ved den store Slyngning af Laagen om det under GN. 81 omtalte Nes, og S. B. har tidligere udtalt en Formodning om, at Navnet paa en eller anden Maade staar i Forbindelse dermed. Isaafald er Navnet maaske at sætte i Forbindelse med svenske Dialekters kvall m., Forhøining paa en Overflade, egentlig: noget opsvulmet, og Adj. kvallig, buget, om drægtige Dyr, — begge Ord afledede af Verbet kvilla, vælde frem, tydsk quellen. Man kunde vel ogsaa gjette paa, at Navnet kunde have samme Betydning som det ældre danske Kvæl(d), Kildevæld, og tydsk Quelle, som høre sammen med de ovfr. anførte Ord; her synes ikke at være andet Vandløb end det, hvis Navn maa findes i Gaardnavnet Gjone (GN. 96—99), hvorfor isaafald ved Navnet Kvelde kun kan tænkes paa et lidet Opkomme. I et Dokument fra disse Kanter (DN. XIV 9 f.) forekommer der et Intetkjønsord kueldt, kueldr (det sidste vel Feilskrift), som det kunde ligge nær at ville sætte i Forbindelse med det her omhandlede Gaardnavn; men da Dokumentets Text tildels maa være forvansket, kan der stikke en Feil i det anførte Ord, og selv om det er rigtigt, kan man ikke gjøre sig nogen sikrere Mening om dets Betydning. Navne, som mulig ere beslægtede med dette, ere Kviller i Eidsberg, hvis opr. Form kan antages at være *Kvildar (eller Kvildrar?), hvorom se Bd. I S. 158, Qville i det nordlige Bohuslen, skr. Kuilda s. RB. 228 og fl. St., Quildæ s. RB. 210, a Qvilldrom, Morkinskinna S. 215. 220, og mulig Kvillese i Kraakstad. — Jfr. GN. 86—88. 90. 91.

89, 6. Lille-Odegaarden. Kaldes *ø'ggålen.*

90. Vestby. Udt. *vø'ssbý.* — Wesby NRJ. IV 131. St. 59 b. 1593. 1600. 1604.¹/₁. Wesby med Quelßvigen 1664. Wesbye 1723.

*Vestbýr, Vestgaarden; jfr. GN. 86—88.

90, 12. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

90, 13. Kveldsviken. Udt. *kvæ'llsvika.* — Underbrug 1664.

Ligger ved en Vik af Farrisvandet.

90, 14. Løvhaugen. Udt. *lau'hauen.*

90, 15. Myren. Udt. *mý'ra.*

90, 16. Grinden. Udt. *grí'na.*

91. 92. Sundby vestre og østre. Udt. *sø'mmbý.* — Synby, Svnby, Sundby (østre) RB. 47. Sudby, [Suderby] NRJ. IV 131. [Sundby NRJ. IV 249]. Sundby 1593. 1600. 1604.¹/₁,¹/₁. Sundbye vestre, østre 1664. 1723.

Sunnbýr, Sørgaarden; jfr. GN. 86—88.

93. Mangelrød. Udt. *ma'ngrĕ.* — Mangarild 1600. Mangelrødt 1604.¹/₄. Mangilrød 1625. 1664. Mangelrød 1723.

*Magnhildarruð, af Kvindenavnet Magnhildr, se PnSt. S. 179. Samme Oprindelse synes Mangerud (udt. Mangru) i Romedal at have (Bd. III S. 142), derimod neppe Manglerød i Aker (Bd. II S. 114).

94. Fosserød. Udt. *få'sserĕ.* — Foßerød 1593. Faaßerod 1600. Foßerød 1604.¹/₄. 1664. Fosserøed 1723.

*Forsaruð. At Navnet er sms. af fors, Fos, og ruð, er en given Sag; Gaarden ligger ved en Fos i Laagen. -a i *Forsaruð er sandsynligvis indskudt for at lette Udtalen. Navnet findes ogsaa i Sørum og 2 Gange i Nes Rom. (Bd. II S. 339).

95. Mo. Udt. *mó.* — [Honnangamon (Akk.) DN. XIV 16, 1399?]. i Honnonghamo (nørste) RB. 53? Moo NRJ. IV 131. 249. Moe 1593. 1600. Mou 1604.¹/₁. Mouff 1664. Mouf 1723.

De to ældste Former ere vel at henføre til denne Gaard. Honnanga-, Honnongha- er vel at forstaa som Hornunga- og maa da være Gen. Flt., vistnok af et Ord, der har været brugt om Stedets Beboere. I Oldn. betyder hornungr: en Person, som maa nøies med at faa Plads i Husets Hjørne (se Fritzner under Ordet), det vil sige: en Person, man viser Ringeagt. Mulig have Folkene paa Stedet engang i Tiden ikke nydt nogen særdeles stor Agtelse af sine Naboer. Hornungar kunde ogsaa tænkes at være afledet af horn n. i den Betydning, dette Ord bl. a. kan have: Hjørne, Vinkel, og at betegne Beboerne af et Sted, der laa i et Hjørne af Bygden; men dette passer ikke rigtig til Stedets Beliggenhed. Gaarden ligger under den bratte Høide Jordstøp, og da horn findes brugt som Betegnelse for spidse Høider, kan det være tænkeligt, at Folk, der boede ved en saadan, have været kaldte Hornungar. Men Tillægget Hornunga- maatte vel da være givet Gaarden for at adskille den fra nogen anden Gaard i Nærheden af Navnet Mór, og nogen saadan gives ikke. Andre Navne, der minde om de ældste Former af dette, ere: Honningdal i Skodje i Romsdalen, Honningsøen i Bremsnes og Honningsvaag i Selje; ved intet af disse er dog Form fra MA. bevaret.

95, 3. Moen. Kaldes *mó'moen* (ogsaa *ræ'va*).

Det første Daglignavn er sms. med Gaardens Navn, det andet betyder Bagdel (jfr. Botne GN. 81).

95, 13. Briskemoen. Udt. *bré'sskemón.*

96—99. Gjone nordre, mellem, store og søndre. Udt. *jō'ne.* — i Gylnom RB. 44. a Giulnom DN. II 448, 1407. Gione [Nordgiene (!), Storegione, Litelegione], Swngione NRJ. IV 131. [Storegione, Sundgione NRJ. IV 249]. Gionne 1593. Gienne, Giøne 1600. Giøne 1604.¹/₁,¹/₁,¹/₁,¹/₁. Gione, Gionne 1625. Gionne nordre, Midgionne, Gione store, søndre 1664. Gione nordre, Mitgione, Gione store, søndre 1723.

Gylnar, Gjulnar eller Gylnur, Gjulnur. Ligger ved en Elv, som falder i Laagen, og Navnet maa være Elvens gamle Navn i Flt., som ofte, hvor Elvenavne bruges som Gaardnavne. Dette indeholdes ogsaa i Navnet Gjønnes (se GN. 19), skr. Giolnes RB. 80. 47 s., hvor Stammen optræder i Formen Gjoln-. Bd. II S. 283 antages det for sandsynligt, at der er Slægtskab med det gamle Bygdenavn Gioleid i Skedsmo (DN. II 346, 1377 og fl. St.), forsaavidt dette er at læse Gjóleiđ, samt med Giolustadir (RB. 458), nu Gjølstad i Brandval (ogsaa skr. i Gøylistadom RB. 462); men noget Forsøg paa Forklaring er ikke givet (jfr. Bd. III S. 16). Efter de bevarede ældre Former af Gaardnavnene Gjone og Gjønnes kan Elvens Navn have været Gyln eller Gylna, med en senere Forandring af 1ste Stavelses Vokal til Diftongen ju, jo og derefter Bortfald af l. Til Overgang af Gylnar til Gjone haves et Sidestykke i Overgangen af kylna f. til Kjona, Tørrehus; Overgangen af *Gylnunes til Gjønnes kan sammenlignes med Overgangen af Mylnudalr til Mjøndalen. «Gyln(a) kan efter Ordformen komme af et til svensk göl, dybt Sted i Elv, svarende *gylr m., som dog imidlertid ikke er kjendt i Oldn.». (S B.).

96, 7. Ødegaarden. Udt. *ø'ggålen.*

100. Heum. Udt. *hé'ömm.* — Hedeim NRJ. IV 131. Hedem DN. III 804, 1528. Hedum 1593. Hedin 1600. Hedum 1604.¹/₁. Heumb 1664. 1723.

*Heiđeimr; Sammensætning af heimr med Stammen i heiđr f., Hei (Indl. S. 53). Med noget anden Udtale haves samme Navn i Vaale GN. 154. 155. Jfr. Forklaringen under Herredsnavnet Hedrum.

100, 6. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

101. Lysebo. Udt. *lý'ssbý* (ogsaa opg. *-bø*). — Liesbog NRJ. IV 131. Liuſbo 1593. 1600. Lysbo 1604.¹/₁. Liuſeboe 1625. Lyseboe 1664. Lysseboe 1723.

*Lýsubugr? Hvis sidste Led er bugr m., Bøining, Bugt, hvorom se Indl. S. 46, har Navnet opr. tilhørt Lysebofjorden, en dybt indgaaende Vik af Farrisvandet, ved hvis Bund Gaarden ligger. Paa det store Nes, der dannes af Lysebofjorden og Farrisvandet, ligger Gaarden Lysnes (GN. 103). Der falder en Elv ud i Fjorden ved Lysebo, og de to Gaardnavne indeholde sikkert det gamle Navn paa denne, Lýsa; Elven gjennemstrømmer et lidet Vand, paa Kartet skr. Liusvand (*Ljósvatn, af ljóss, blank, skinnende), og dens Navn maa skrive sig fra dette. — De ovfr. anførte Former af Gaardnavnet tale efter sin Udlyd imod, at bú eller bœr skulde være sidste Led; at dette er bugr, støttes ved, at Aarbu i Aremark, som maa være opr. *Árbugr, altid i 16de og 17de Aarh. er skr. Aarbo, Aarbou. Sidste Stavelses -y er fremkommet ved Vokalassimilation (Indl. S. 22).

101, 5. Jonsmyr. Udt. *jō'nnsmýr.*

101, 6. Lysaker. Udt. *lý'saker.*

Er vel et senere Navn, som ikke har noget med Elvenavnet Lýsa at gjøre.

101, 7. Sæteren. Udt. *sæ'tra.*

101, 8. Dalen. Udt. *dæ'len.*

102. Breidal. Udt. *brei'dæl.* — Bredal 1625. Brædahl 1664. Bredal 1723.

*Breiðidalr, den brede Dal.

102, 8. Dølesand. Udt. *dø'lesann.*

Ligger ved Udløbet af en liden Elv, saa man nok kunde tænke paa Elvenavnet Døla. Maaske kan dog Stedet have Navn efter en indvandret Døl, jfr. Skoger GN. 79, 24.

103. Lysnes. Udt. *lý'ssnes.* — Liuβnes 1625. Lyβnæs 1664. Lysnes 1723.

*Lýsunes; se under GN. 101.

103, 2. Tangene. Udt. *ta'nganne.*

103, 3. Albretskjær. Udt. *a'llebréttsjær.*

Ligger yderst paa det Nes, paa hvilket Lysnes ligger. Navnet indeholder ifølge Beliggenheden neppe Ordet kjarr. Krat, Kratmyr, og efter Kartet synes der ikke at være noget Skjær ved Stedet. Det skrives paa Kartet Albrektsgjerde; hvis dette er rigtigt, maa Gjerde have Betydningen: lidet, indhegnet Jordstykke, som Aasen anfører fra Vang i Valdres; men det er vel tvivlsomt, om denne Form og Betydning af Ordet forekommer paa disse Kanter.

104. Løvaas. Udt. *lau'rås* (ogsaa opg. *lau'ås*). — Laufassrud DN. XI 31, 1340. Løffaas 1593. 1600. 1604.$^1/_4$. 1664. Løfaas 1723.

Laufássruð, nu forkortet, med Bortfald af sidste Led; jfr. Baankall i Aker, af opr. Barnakarlsruð (flere andre lign. Navne anførte Bd. II S. 19). Om Laufáss se Sande GN. 16.

104, 3. Sagbakken. Udt. *sa'bakken.*

104, 4. Øen. Udt. *øi'a.*

105. Roppestad. Udt. *rò'ppasta.* — i Rapastadum DN. XI 31, 1340. RB. 207. Roppestad 1604.$^1/_4$ Rappestad 1625. 1664. 1723.

Rapastaðir. Som anført under Nøtterø GN. 42 findes Navnet Roppestad ogsaa i Borge Sml. (udt. Ro'pp-) og i Nøtterø (udt. Ra'pp-). Kun her er Form fra MA. bevaret; Navnet i Borge forekommer i yngre Jordebøger i Formerne Rape-, Robe-, Raabe-, i Nøtterø Rappe-. Naar 1ste Led her i Nutidsudtalen ender paa -a, synes dette at vise, at Vokalen i 1ste Stavelse har været kort, og at den nuværende Vokal maa være fremkommen ved «Ligedannelse» (Indl. S. 22); jfr. Andebu GN. 29. 30. Naar O. R. Bd. I S. 277 har antaget, at Vokalen i 1ste Stavelse er opstaaet af opr. á. er dette neppe muligt, da man saa skulde vente, at 1ste Led nu havde endt paa -e. Nogen sikker Forklaring er ikke funden. O. R. har anseet Sammenhæng med rapa (hrapa) for usandsynlig (jfr. under GN. 84 ovfr.). Det kunde dog vel være tænkeligt, at et til Folkesprogets Rape m., Skredbakke, Grusbanke i en Bjergside, svarende oldn. *rapi (hrapi) engang har været brugt som et Egennavn paa en Lokalitet paa Stedet, hvorefter Gaardene kunne have faaet Navn. Naar dette Gaardnavn forekommer paa 3 Steder, kan man vist ikke tænke paa, at det indeholder Ordet rapi (hrapi) m., lavt Træ, brugt som Persontilnavn.

105, 2. Tangene. Udt. *ta'nganne* (ogsaa opg. *ta'ngen*).

105, 3. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

106. Bonnegolt. Udt. *bå'nnagolt.* — Bolungaholt RB. 47. 50. Balungaholt RB. 263. Bonnegalt 1593. 1600. Bonngold 1604.$^1/_4$. Bondegalt 1625. Bonnegolt 1664. Bonnegalt 1723.

Bolungaholt. 1ste Led i dette Navn antages af Fritzner (I 166) at være bolungr m., ung Stud (afledet af boli m., Oxe), og har antagelig været forstaaet paa samme Maade af O. R. (se Bd. IV, 1 S. 89). Da der imidlertid findes et andet Ord bolungr (bulungr) m., Stabel af sammenlagte Stokke, og da dette ellers synes at forekomme som Gaardnavn (t. Ex. Bolongen i Vaage) og i sms. Gaardnavne, kan Bolungaholt mulig indeholde dette Ord og Navnet være brugt om et Skovstykke, hvor man hugger Tømmer (se Bd. IV, 2 S. 128). Forklaringen af Dyrenavnet støttes dog mulig af Navnet Oksenholt (GN. 111), hvis dette indeholder Gen. Flt. af uxi, Oxe. Begge Gaarde ligge ved Farrisvandet, c. $^1/_2$ Mil fra hinanden. Den nuværende Form Bonnegolt maa bero paa Bortfald af det første l ved Dissimilation (Indl. S. 21).

106, 7. Lovviken. Udt. *lau'vika.*

106, 8. Ramsdal. Udt. *ra'mmsdæl, ra'mms-.* — i Ramsdalæ RB. 47. Ramßdall St. 58 b.

Ramsdalr, af Plantenavnet Rams, vild Løg, Bjørneløg, hvorom se Stokke GN. 77.

106, 9. Rugrydningen. Udt. *rú'rønningen.*

106, 10. Berget. Udt. *bæ'rje.*

107. Bakke. Udt. *ba'kke.* — Backenn 1604.$^1/_4$. Bache 1664. 1723.

*Bakki m., se Indl. S. 43.

107, 5. Solli. Udt. *sô'lí.*

107, 6. Holmen. Udt. *hö'lmen.*

Det svagt bøiede Ord Holme i en af de i Indl. S. 56 efter Aasen anførte Betydninger.

108. Ragnildrød. Udt. *ra'ngnillrø.* — Ragnildarudh RB. 47. Ragnillerrudt St. 58 b. Ragnilrod 1625. Ragnildrod med Aachlungen 1664. Ragnilrod 1723.

Ragnhildarruð, af Kvindenavnet Ragnhildr; se Stokke GN. 72. — Underbruget er Aaklungen i Eidanger.

108, 4. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

108, 5. Plankelien. Udt. *pla'nkelía.*

109. Hustuft. Udt. *hú'sstufft.* — Hwstvft RB. 49. Hußetofftth NRJ. IV 131. [Husetofft NRJ. IV 249]. Hustofft 1593. 1604.$^1/_4$. 1625. 1664. Hnetuft (!) 1723.

Hústupt, hvori sidste Led er tupt (topt) f., som ogsaa i sig selv bruges om en Hustomt (Indl. S. 82). Navnet findes paa Østlandet, oftere paa Vestlandet, 3 Gange nordenfjelds.

109, 2. Stranden. Udt. *stra'nna.*

109, 3. Todal. Udt. *tô'ddæl.*

Ligger ved en liden Bæk, og Navnet indeholder vel det gamle Navn paa denne. Navnet Todal(en) forekommer paa fl. St. og er at sammenstille med de nu forekommende Elvenavne Todøla og Toelven. Toelven i Stangvik gaar gjennem Todalen, som er skr. i Tofvadale DN. IX 228, 1422, og af Navnet Tobru i Berg Sml. findes Formen Tofuobru RB. 501. Af disse to gamle Former kan man slutte sig til et Elvenavn Tófa, som vel ogsaa danner 1ste Led i dette Navn. Tófa kan høre sammen med Folkesprogets Tav n., Møie, Besvær (Aasen), oldn. tefja, forsinke, hindre, og tava, gaa møisomt, smaat (Ross). Se NE. S. 272.

110. Bjønnes. Udt. *bjø'nnes.* — a Biarnese DN. II 448, 1407. Bianeþ NRJ. IV 131. [Bianes NRJ. IV 249]. Biønes 1593. 1600. Biones 1604.$^1/_1$. Biønnes 1664. 1723.

Bjárnes, med samme Betydning som ved Nøtterø GN. 25; jfr. Tjølling GN. 31, hvor Betydningen maaske er en anden.

110, 3. Rognelien. Udt. *rå'ngnelía.*

111. Oksenholt. Udt. *ô'kksenhølt.* — Yxneholt RB. 47 s. Oxennholt St. 54 b. Oxenholt 1600. 1604.$^1/_4$. Øxenholt 1664. 1723.

Forklaringen er neppe sikker. Navnet henføres i NE. S. 304 til Elvenavnet Yxn eller Yxna, som vel er afledet af uxi, Oxe, i hvilket Ord Stammen opr. har endt paa -n, og hvortil en hel Del Stedsnavne ere at henføre. Isaafald er Gaardnavnets opr. Form Yxnarholt eller Yxnuholt. 1ste Led kan dog ogsaa være yxna, Gen. Flt. af uxi, altsaa Yxnaholt, og Navnet er vist sikkert at forklare saaledes, hvis Bolungaholt kommer af Dyrenavnet bolungr (se under GN. 106).

112. Auen. Udt. *au'en.* — i Audninw RB. 46. i Audnini RB. 50. Oudenn 1593. Oudene 1600. Odenn 1604.$^1/_4$. 1625. Oudenn 1664. Ouden 1723.

Auðn f., se Hof GN. 89. Formerne i RB. ere Dat. i best. Form. Udtalen maa være opstaaet af *Aunen ved Dissimilation.

112, 3. Tangen. Udt. *ta'ngen* (ogsaa opg. *-anne*).

113. Svartangen. Udt. *svă'ltangen.* — Suartangen 1664. Svartangen 1723.

*Svartangr. Er benævnt efter et Vand af samme Navn. Flere andre Sønavne ende ligeledes paa -angen, som i disse Navne vel blot er Afledningsendelse og ikke det Indl. S. 42 anførte Subst. angr. Ogsaa i Lardal findes et Vand Svartangen. Se Thj. VSS. 1882 S. 56.

HVARNES SOGN.

[Sognets Navn: Hvarnes. Udt. *vă'rnes*].

Ældre Navneformer: Huaraness s. DN. V 197, 1370. Hwaranes s. DN. V 400, 1426. Huaranes s. DN. X 151, 1448. Hwarnæss s. RB. 30. Hwaranes k. RB. 48.

Hwarenes s. DN. VIII 259, 1382. Hwarænæs s. DN. V 400, 1426. Hvarvanæsi s. DN. XII 246, 1508? Huarneß St. 59 b. Huernes JN. 6.

Sognet har faaet Navn efter GN. 132. 133; jfr. Oplysningerne om denne Gaards Navn. — Kirken var i den katolske Tid viet til St. Olaf (RB. 48).

Gaardenes Navne: **114. 115. Odberg søndre og nordre.** Udt. *ø'llbǽr.* — i Audberghe RB. 47 s. (her nævnes 5 Gaarde). 49 (Parten Dygrastofwa). Audberg NRJ. IV 131. Vdberrig St. 58 b. Odtberrig St. 59 b. Odberrig St. 70. Vdberig 1593. 1600. Vdberg 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Odberg 1664. Odberg søndre, nordre 1723.

Auðberg; 1ste Led Adj. auðr med samme Betydning som antaget ved Brunlanes GN. 103. Med Hensyn til Overgangen fra ð til l kan sammenlignes Elgutu i Rakkestad, udt. Ællegutu, opr. Eiðgata (i Æidhgotu RB. 157), og Mandsnavnet Gullbraud af Guðbrandr. Gaarden har maaske faaet Navn efter den Aas ved Gaarden, som nu kaldes Odbergaasen. Se Bd. I S. 114. — Partnavnet synes at være givet efter en Eier af Navnet Dýri.

114, 1. Løkken. Udt. *ly'kka.*

114, 6. Moen. Udt. *mọ́n.*

115, 11. Rien. Udt. *rí'en.*

Maaske Folkesprogets Ride m., Grund tvertover et Vandløb, grundt Vadested (af Ross anført fra Valdres og Hallingdal). Udtalen med lukt i kan dog vække nogen Betænkelighed ved denne Forklaring. Stedet ligger ved Laagen.

116. Vergenes. Udt. *væ̏'rnes.* — Vyrghunes RB. 48. Virgenes 1593. 1600. Wirginis 1604.$^1/_4$. Wirgenes 1664. 1723.

Er i NE. S. 294 anført under Elvenavnet Vergja, ligesom Vergedal i Lardal (GN. 21), skr. Virgedal 1593. Begge disse Gaardnavnes ældre Former henvise dog snarest til et Ord med i i 1ste Stavelse som 1ste Led. Dette kan maaske være et Elvenavn Virgja, der kunde høre sammen med verga, tilsmudse, og Superl. vergastr, smudsigst. Ligesom Vyrghunes da vilde staa for *Virgjunes, haves t. Ex. ved en nu forsvunden Gaard i Aas Rom. Formen Ælgartuna RB. 134, ved Siden af Ælgiartuni RB. 117. Hvis Vyrghunes i RB. er at forstaa som Virgunes, af et Elvenavn Virga, holder S. B. det for muligt, at Virga kan være en senere Form for Viðga, afledet af viðr, Skov; jfr. den færøiske Form Virgar af Heltesagnets Navn Viðga og Folkesprogets Mark af oldn. maðkr. Det kan dog bemærkes, at den ældste bevarede Form af Navnet Styrmo i Lardal, Stydiamo DN. I 505, 1425, mulig kan tale imod at antage en saa tidlig Overgang af ð til r som før 1400, hvis ð er opr. i Stydia-; se nærmere om dette Navn under Lardal GN. 2. Vergenes ligger paa et i Laagen stærkt udskydende Nes, strax nordenfor Udløbet af Berganelven, som kommer fra en Myr, og ved hvis nedre Løb der findes en Myr. Vergedal ligger ved en Bæk, som gaar ud i Hærlandselven. Begge disse Vandløb gaa gjennem Skovtrakter.

117. Rambo. Kaldes *å'sen.* — Ramboe 1664. Ramboe 1723.

Naar man hverken har gamle Former eller Nutidsudtale at holde sig til, er det umuligt at sige noget sikkert om dette Navns Oprindelse. Maaske kan sammenlignes med Ramby i Ullensaker, RB. 249 skr. Ramfnaby, Bd. II S. 311 forklaret som Rafnabýr, Ravnegaarden. Sidste Led -bo kan være bú n. (Indl. S. 46).

118. Haugen. Udt. *hau'en.* — i Haughenom RB. 47. Hogenn NRJ. IV 131. Hoffuenn 1604.1/1. Hougen 1664. 1723.

Haugrinn, best. Form af haugr m. (Indl. S. 53).

119. Skoklemoen. Udt. *skå'kklemōn.* — i Skupplamoo RB. 48. Skaplemo St. 59 b. Skagelmo 1593. 1600. Schegelmø 1604.1/1. Schaggelmo 1625. Schagelmou 1664. Schaglemoe 1723.

Skupla- kan efter Formen være Gen. Flt. af skypill m., et Slags Hovedbedækning (ogsaa skupla f.). Vistnok findes Navne paa Klædningsstykker brugte som Gaardnavne (jfr. Ramnes GN. 3. 5); men det er dog usandsynligt, at et saadant Ord skulde kunne være brugt i en Sammensætning med mór. Navnet kunde maaske være at forstaa som Skoplumór, med et af skopa, tage Tilsprang, dannet Elvenavn Skopla som 1ste Led (jfr. Borre GN. 45); men et saadant er ikke ellers kjendt, og Formen i RB. stemmer heller ikke rigtig med denne Oprindelse. Mulig opr. Skuplimór, af et til Folkesprogets skopall, i høi Grad ujævn og stødende, om Føre og Vei (ikke om Landevei), svarende oldn. Ord; skopall anføres af Ross fra Sætersdalen og Mandal Fogderi. Overgang af pl til kl haves ogsaa i Sønavnet Hoklingen i Aasen, hvis gamle Form maa have været Huplingr eller Huplungr, afledet af et Elvenavn Hupla (Bd. XV S. 78. Thj. VSS. 1891. S. 195). I Navnet Skoklefald i Nesodden (skr. Skocklefald 1557) er kl vel opr. (Bd. II S. 87). — Har alm. feilagtig været skr. Skaglemo.

119, 6. Bækken. Udt. *bæ'kken.*

120. 121. Baarnes søndre og nordre. Udt. *bå'rnes.* — Borgenes 1604.1/4,1/4. Borgenis 1625. Borrenes søndre, nordre 1664. Baarnes søndre, nordre 1723.

*Borgarnes. Ligger ved Laagen paa et bredt Nes. 1ste Led, borg f., maa antages at have Betydningen «Bygdeborg» (Indl. S. 44). Der er flere Høider i Nærheden; men der kjendes intet til Levninger af nogen saadan «Borg» paa nogen af disse. Et Baarnes, maaske af anden Oprindelse, haves i Ramnes (GN. 106).

120, 2. Hesterydningen. Skal kaldes *bå'rnesrønningen.*

122. Auklev. Udt. *au'klĕ.* — Vdkleff 1593. 1600. 1604.1/4. Udklev 1723.

*Auðakleif eller *Auðarkleif, af Mandsnavnet Auði eller Kvindenavnet Auðr; *Auðakleif kan dog ogsaa indeholde Adj. auðr, øde. Se PnSt. S. 23. Jfr. Brunlanes GN. 5. Om kleif f. se Indl. S. 60. Har alm. været skr. Udklev.

123. Vierud. Udt. *vi'erŭ.* — i Vidiurudinum DN. V 197, 1370. Virød 1625. Wierød 1664. Wierøed 1723.

Viðjuruð, sms. med Trænavnet viðja f., Vidje; jfr. GN. 24, 4. Om -rudinum jfr. under GN. 81.

123, 7. Pladsen. Udt. *pla'ssen.*

124. Osestad. Udt. *ō'sta.* — Aasestad 1625. 1664. Assestad 1723.

Kan være *Ásustaðir, af Kvindenavnet Ása; jfr. Ramnes GN. 68; muligt er ogsaa Ásulfsstaðir (se Stokke GN. 87). Se PnSt. S. 15. Har alm. været skr. Aasestad.

125. Kruke. Udt. *krú'ka.* — [i Krwkunne DN. XIII 41, 1398]. i Kruku RB. 49. Krucke St. 59 b. Kruge 1625. 1664. 1723.

Se Sem GN. 57.

126. 128. Holt nordre og søndre. Udt. *holt.* — i Holte RB. 48 (nordre). 49 (søndre). Holtle (!) St. 59 b. Holdt 1604.¹/₄,¹/₄. Holt nordre, søndre 1664. 1723.

Holt n.; se Indl. S. 57.

126, 7. Rydningen. Udt. *rø'nningen.*

127. Støvland. Udt. *stø'lann.* — Steffland 1625. Stoffland 1664. Stofland 1723.

Støvland maa nærmest være opstaaet af Stufland, der igjen kan komme enten af *Stúf(a)land, sms. med stúfr m., Stump, i Stedsnavne vistnok: Træstubbe (Indl. S. 79), eller af *Stufrland, sms. med en med stúfr nær beslægtet Stamme stufr-. Navnet betegner saaledes vel et Jordstykke, hvor Skoven er hugget ned og Stubberne staa igjen. Stuvland (udt. Støvlann) findes i Vefsen og i Lurø (Bd. XVI S. 83).

127, 4. Ødegaarden. Udt. *ø'ggalen.*

127, 5. Bugten. Udt. *bô'kkta.*

Navnet maa betegne en Indbugtning paa Land.

127, 6. Rennesik. Udt. *ræ'nnsík.*

Af Sik n., liden Sump, Myr med sivende Vand. Her opr. enten om et Tilløb til Svartaaen, som gaar gjennem Myrer, eller om et Myrtjern, som Svartaaen danner.

129. Kirkerud. Udt. *kø'rkrú.* — Kirkiurud RB. 47. 48. Kirkerrudt St. 59 b. Kirckrød 1600. Kirckerud 1604.¹/₄. Kiercherød 1664. 1723.

Kirkjuruð, Kirkerydningen; en betydelig Del af denne Gaard tilhørte Kveld og Hvarnes Kirker, som det sees af RB.

130. Skaaten. Udt. *skå'tann.* — i Skatanom RB. 30. 48. Skattennom St. 59 b. Skadden 1593. Skaden 1600. Skodenn 1604.¹/₄. Schaaden 1625. Schaatten 1664. Schotten 1723.

Skatinn, best. Form af skati m., som maa have betegnet noget fremstikkende, udskydende; heraf sandsynlig ogsaa det paa nogle Steder i det sydvestlige Norge brugte Gaardnavn Skadberg. Her maa Navnet sigte til den udløbende nordlige Spids af den Høide, under hvilken GN. 131 ligger. Udtalen med å beror paa «Ligedannelse» (Indl. S. 22); jfr. Skoger GN. 60. 61.

131. Hvaara. Udt. *vå'ra.* — i Hwarom RB. 48. Hvaare 1625. Huarre 1664. Hware 1723.

Flertalsform af en Stamme Hvar-. Udlyden -a viser, at Rodvokalen har været kort a, ikke á (jfr. under GN. 105 og 130), hvad der ogsaa fremgaar af det flg. Gaardnavn; Nutidsudtalen med å beror paa «Ligedannelse» (jfr. frg. GN.). Nærmere om Navnets Form og Kjøn kan ikke med Sikkerhed siges, ligesaa lidet som om dets Betydning. Stammen Hvar- findes mulig ogsaa i de i AB. 32 og 117 anførte Navne af Huargerde (vistnok Kvegjerdet i Malvik) og i Hwarhiellom (formodentlig Kverkillen i Inderøen); derimod er Hvar- i Kvarberg i Vaage (a Huærbergge DN. XIV 4, 1325. a Huarbærghum DN. VI 350. 1381) og i Kvarberg i Ringsaker (Huar- 1578) vistnok afslidt af Hvarf-. Stammen Hvar- synes ikke at kunne sættes i Forbindelse med noget andet i Norsk kjendt Ord. Gaarden ligger ved Foden af den under frg. GN. omtalte Høide, ved dennes nordvestlige Side.

132. 133. Hvarnes vestre og østre. Udt. *vå'rnes.* — i Hwaranese (i Loptzgardenom) RB. 48. Huarrenes St. 58 b. Huernes 1593.

1600. 1604.$^1/_4$. Huarnes og H. østre 1664. Hvarnes og Hvarnæs østre 1723. — Jfr. Oplysningerne foran under Sognets Navn.

Hvaranes; se under frg. GN. Ligger ved Sydspidsen af den under GN. 130 og 131 omtalte Høide. 1ste Led er Gen. Flt. Det kan neppe være Gen. af selve Gaardnavnet Hvaara i dettes gamle Form, men vel af Navnet paa den Lokalitet, hvorefter Hvaara har faaet sit Navn, eller paa en anden nærliggende Lokalitet af samme Beskaffenhed.

134. 135. Hellenes nordre og søndre. Udt. *hæ̀llnes.* — Heillenes (nordre) DN. VIII 259, 1382. Hæillines, Hællines (nordre) RB. 48. Hællonæs (nordre) DN. V 400, 1426. Hellanes (søndre) DN. X 151, 1448. a Hellenæsi DN. XII 246, 1508 (søndre). Helenene3 (!) NRJ. IV 131. Heldennes St. 58 b. Hellenes 1593. 1600. 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Hellenes søndre 1664. Hellenes nordre med Aasen, H. søndre 1723.

Efter de fleste af de ældste Former vistnok Hellines, af hellir m., Klippehule, Skjul under en udoverhængende Klippe (Indl. S. 55), og ikke Hellunes, af hella f., Helle, flad Klippegrund. Ligger ved Roden af et langt, i Laagen udskydende Nes.

134, 7. Moen. Udt. *mṓn.*

[**136. Ommundrød.** — Brugs-No. 2. 3 af Tjølling GN. 61, som nu er overført til Hedrum Sogn].

[**137. Svenerød.** — Hører til Hedrum Sogn; se efter GN. 80].

FORSVUNDNE NAVNE.

i Haghanum RB. 207 (i Hedrum Sogn).

Hagi m. (Indl. S. 52) i best. Form.

Roaldzrud RB. 207. Rolsrud DN. II 842, 1540. (Gaaet ind under Fritsø, GN. 12).

Róaldsruð, af Mandsnavnet Róaldr; jfr. Sandeherred GN. 58.

[Petersrud RB. 207 (i Hedrum Sogn)].

Pétrsruð; se Nøtterø GN. 48.

Gunildarud RB. 207 (i Hedrum Sogn).

Er maaske det nuværende GN. 69, 1.

i Driganese ok Teighenum RB. 207. Jfr. [Dragenesz NRJ. IV 131. Dragenes smst. 249]. Dragenes 1604. 1664. (I Hedrum Sogn).

Det sidst anførte Navn, Teigrinn, er foran henført til GN. 34, 12. — Formen Driganes synes ikke at kunne forklares. De fra senere Tid anførte Former kunne tyde paa, at der stikker en Feil i Formen i RB. Isaafald kan Navnet være *Dragarnes, af drǫg f., der antages at have havt samme Betydninger som drag n, af hvilke det i en Sammensætning med nes vilde ligge nærmest at tænke paa: Sted, hvor man trækker Baade over

et Eid for at spare sig Veien omkring et Nes (Indl. S. 47); mulig kan det dog være *Drǫgunes (Dragu-), indeholdende Elvenavnet Draga. Efter Forbindelsen i Driganese ok Teighenum maa vel det første Sted have ligget i Nærheden af det sidste; men hvis «Teigen» er GN. 34, 12, kan *Dragarnes, hvis dette er den rette Form, neppe være at forstaa i den ovfr. anførte Betydning, da der ikke synes at findes et Nes af saadan Art i denne Del af Laagen, og man maa da vistnok hellere tænke paa en af de andre Indl. S. 47 nævnte Betydninger af drag: Vei, ad hvilken Tømmer og Ved slæbes.

i Budum RB. 233 (i Kvelde Sogn).

Búðir, Flt. af búð f., Bod (Indl. S. 46).

Lidwordzrud aa Mydhi RB. 43. Liduordzrud RB. 44. 46.

Liðvǫrðsruð; se under «Forsvundne Navne» i Borre, S. 124 foran. — Om Mydhi se under «Gamle Bygdenavne» ndfr.

Bergh (Præstebol for Kvelde Sogn) RB. 46; jfr. a Alfuaberghi i Kvelde Sogn DN. V 197, 1370.

Jfr. under GN. 89. — Alfaberg indeholder maaske Gen. af alfar, Alver (underjordiske); Navnet kan isaafald sidestilles med Baaberg i Ringsaker og i Biri, i gammel Form Búaberg, ved hvilket Navn O. R. har tænkt paa Sammenhæng med det gamle Ord bergbúi, der brugtes om Væsener, som troedes at have Tilhold i Bjerge (Bd. IV, 2 S. 7). Svartalverne antoges at bo under Jorden; jfr. danske Sagns Bjergfolk og Ellefolk, som bor i Bjerge og Høie. Om Alfaberg er det samme som Berg, RB. 46, er vel ikke sikkert; men det har neppe været nogen Part af det sidste.

Halladzsrud RB. 46. Hallædzrud RB. 47 s. (paa begge Steder anført under Kvelde Kirke). Halladarud RB. 51(anført under Tjølling Kirke).

Hallaðarruð; af det i MA. i Norge alm. Mandsnavn Hallaðr. Kun dette Gaardnavn er med Sikkerhed at henføre dertil. Hallaðs er en senere Genitivform for Hallaðar; den forekommer fra 1345 af. Se PnSt. S. 112.

Grundurud RB. 47 (anført under Kvelde Kirke). Grunderrudt St. 58 b.

Vel *Grundaruð, af det i Norge i MA. alm. Mandsnavn Grundi; -u i 2den Stavelse (Grundu-) er maaske opstaaet i Udtalen ved Indflydelse af u i de andre Stavelser. Se PnSt. S. 98.

i Bæithagha, i Bithagha RB. 47 (anført under Kvelde Kirke). Betthage St. 58 b.

Beithagi eller Bithagi, af beit f. eller bit n., Græsgang, Beite; maaske have begge Former af Navnet været i Brug.

i Asenom RB. 48. 49 (i Hedrum Sogn).

Áss m., Aas, i best. Form.

Þrondarud RB. 48 (anført under Hvarnes Kirke).

Þróndarruð, af Mandsnavnet Þróndr. Se PnSt. S. 265.

i Tælghdalæ RB. 49 (anført under Hedrum Kirke).

Telgdalr; se Hedrum GN. 3.

Græipsrud RB. 49 (anført under Hedrum Kirke). Greffsrudt St. 59.

Greipsruð, af Mandsnavnet Greipr; jfr. Hof GN. 39.

i Grøfuænne RB. 49 (anført under Hedrum Kirke).

Grǫf f., hvorom se Indl S. 52. Best. Form.

Bærgliotarud RB. 50 (anført under Hedrum Kirke).

Bergljótarruð, af Kvindenavnet Bergljót. Se PnSt. S. 34.

Kærlingadall (Akk.) RB. 50 (anført under Hedrum Kirke). Kierlingdall St. 59.

Kerlingardalr. Navne, som begynde med Kjerring-, antages i Regelen at være komne i Brug i en Tid, da Stedet eiedes af en Enke.

Kærlingarud RB. 50 (anført under Hedrum Kirke).

Se under frg. Navn.

Saltholmen DN. IX 274, 1445 (i Hedrum Sogn).

Om Navne, som begynde med Salt-, se Indl. S. 73. Da man ikke ved, hvor Stedet har ligget, kan man ikke sige noget sikkert om Navnets Mening. Det kan maaske have været Holme ved Larvik, hvor Saltkogere have havt Tilhold; jfr. Sem GN. 123, 1. Ifølge Postadressebogen findes der et Saltholmen i Ø. Moland.

i Bergaughom (i Hedrum Sogn) DN. X 30, 1332 (efter Afskrift fra 1416). Beraugha DN. III 524, 1435.

Berghaugar; af berg og Flt. af haugr. I Formen fra 1435 er det 1ste g vel bortfaldet ved Dissimilation (Indl. S. 21).

i Fitium RB. 49 (anført under Hedrum Kirke).

Fitjar, hvorom se Stokke GN. 40.

i Tuftum RB. 207 (gaaet ind under Fritsø, GN. 12).

Tuptir, Flt. af tupt f., hvorom se Indl. S. 82.

Fiallarsnes RB. 51. Fieldtznes i Hedrum Sogn 1664.

Fjallarsnes, af det sjeldne Mandsnavn Fjallarr. Se PnSt. S. 71.

Asaldarudh DN. III 399, 1398 (kan ikke være Skrivfeil for Asildarud, GN. 64. 65, da det siges at ligge i Rauan-Grænden). I 1664 og 1723 Underbrug under GN. 34.

1ste Led synes at maatte være Trænavnet Asald (sorbus aria), der ikke findes i Oldn., da et Mandsnavn *Ásaldi (jfr. Ásvaldr), dannet som Þóraldi, ikke er paavist.

Haletene fiske, Halefiske DN. IV 775, 1512. Halateeno fiske DN. IV 777, 1512. Hala fiskit, Halæ fiskit wiid Sneckie stenen DN. IX 781, c. 1532. Haale fiskett DN. III 834, 1538. Haale fyskeetth DN. VIII 783, 1538 (sees at ligge ved Roligheden, GN. 34).

Har været et Teinefiske, som dreves ved et Sted, som har havt Navnet Hali og har ligget ved Laagen. Om hali brugt som Stedsnavn se Indl. S. 52.

i Odaleno (i Hedrum S.) RB. 31.

Ganske vist Skrivfeil for Ódalenom. Ogsaa under Enningdalen Kirke anføres et nu forsvundet Ódalr (i Odale RB. 396). Navnet er især bekjendt som Bygdenavn i Glommedalen; forekommer iøvrigt nu kun som Navn paa mindre Gaarde, ved hvilke der tildels kan være Grund til at tænke paa Opkaldelse efter Bygdenavnet. Ódalr har til 1ste Led ó, Sideform til

á f., Aa, Elv (Indl. S. 41), og er ligebetydende med Aadalen, Aardal (at sige, hvor dette sidste indeholder Gen. af á, hvilket ikke altid er Tilfældet). Se Bd. II S. 52.

i Læmini RB. 34 (i Hedrum Sogn).

Læmin. En Sammensætning med vin; men jeg kan ellers ikke sige noget sikkert om Navnet. Mulig kan man sammenligne med Lemme paa Voss (i Lemmenom, a Lemenum BK. 74 b. 76 b).

Busperød (Engstykke) 1664 (i Hedrum Sogn).

Navnet er neppe *Biskupsruð; dette er, som bekjendt, paa Modum blevet til Buskerud.

Hellenessetter 1664 (i Hvarnes Sogn).

Findes paa Rektangelkartet østenfor GN. 134. 135.

Bicke St. 58 b.

Et mig uforstaaeligt Navn.

Aaskelandt St. 59 (anført under Kvelde Kirke).

Er efter Skrivemaaden i St. maaske ikke Askland eller Askaland, af Trænavnet askr, Ask, et oftere forekommende Gaardnavn, men Qskuland. Dette kan komme af aska, Aske, og Stedet kan have faaet dette Navn efter Rydning ved Brænding, eller fordi man har spredt Aske udover Jorderne til Gjødning (jfr. Gaardnavnet Askehaug, Bd. II S. 68). Det er dog ogsaa tænkeligt, at Qsku- er Gen. af et Elvenavn Aska, og O. R. har i PnSt. S. 7 gjettet paa denne Oprindelse for Gaardnavnet Aaskeland i Tysvær (skr. Askeland c. 1530, men samtidig Vsckeland og Øskeland i 1606).

Graffuingen St. 60 b (i Hedrum Sogn).

Maaske et Hankjønsord, som svarer til det fra Solør kjendte Hunkjønsord Gravning, hvorom se under Sande GN. 10.

GAMLE BYGDENAVNE.

Et gammelt Bygdenavn for den nærmest omkring Larvik liggende Del af Hovedsognet findes skrevet: i Mydhi RB. 40 s. 43. a Mydi RB. 50. i Myði DN. IV 571, 1412 (senere paat.: i Mydiu). af Mydy DN. II 579, 1446. [i Midio HK.]. i Mydy bygden DN. VIII 832, 1545. [Hertil henføres GN. 3. 4. 8. 10 og det forsvundne Liðvorðsruð].

Efter de hertil henførte Gaarde maa dette Navn have været brugt om Bygden mellem Laagen og den nedre Del af Farrisvandet samt Farriselven. Fritzner sammenstiller det (II 689) med Gaardnavnene Midjo i Ogndalen (a Miðio DN. II 77, 1307. af Midio AB. 12) og Medjaa i Grong (Mydio DN. X 273, 1523), Navne paa Gaarde, som ligge paa en Tange mellem to sammenløbende Elve; han ser i disse Navne et Subst. miðja f. (betegnende noget, som er i Midten), og hertil har O. R. sluttet sig i Thj. VSS. 1891 S. 211. Ogsaa det her omhandlede Bygdenavn findes, som ovfr. sees, skr. i Midio, i Mydiu; men da de øvrige Former Mydi, Mydy ikke synes at kunne være opstaaede af Miðju, som Fritzner vistnok har ment, kan dette, ialfald her, neppe være Dat. af Miðja f. Alle disse Former maa være om hverandre brugte Sideformer, opr. to forskjellige Dativformer af

Intetkjønsordet m i ð n., Midte, mellemste Rum eller Punkt, Fiskemed. Fiskegrund osv., egentlig en gammel Intetkjønsform af Adj. m i ð r (i Midten værende). M i ð j u i HK. er da den regelmæssige Dativform efter Adjektivernes Bøining, og heraf har M y ð j u i Paategningen paa Brevet fra 1412 udviklet sig, da i efter m og b kan blive til y under Paavirkning fra -u (-o) i Endelsen. Men da m i ð brugtes substantivisk, har det ogsaa havt en Dativform paa -i efter Substantivernes Bøining, som i á K v í a r m i ð i, en Fiskegrund i Isefjorden paa Island (Sturlunga saga, Vigfussons Udg. I 342). *M i ð i findes rigtignok ikke blandt de ovfr. anførte Former, men forudsættes vistnok af Formen M y d i i RB., hvor y kan være opstaaet af i, vel nærmest ved Paavirkning fra Sideformen M y ð j u. Af M y ð i kan igjen M y d y (DN. II 579) være fremkommet ved Indflydelse af y paa det flg. i, ligesom man finder þ y k k y r for þ y k k i r osv. Navnet maa sigte til Bygdens ovfr. angivne Beliggenhed. — Ogsaa de ovfr. anførte Gaardnavne Midjo og Medjaa samt Midje i Aurland i Sogn, af hvilket sidste ingen Form fra MA. er bevaret, men hvis Udtale viser tilbage til et ældre *M i ð j u, kunne være Intetkjønsform i Dat. af m i ð r; men dette kan ikke siges sikkert, da man her ingen Sideform paa -i har og Mien, Navn paa en Ø i Romsdalsfjorden, maa henvise til et gammelt Hunkjønsord M i ð j a (se Thj. VSS. 1891 S. 211).

[B i n g r i n n synes at være en Grænd i Hedrum S., i eller nær hvilken GN. 59 har ligget; skr. oor Byngenom DN. II 579, 1446].

B i n g r m. forekommer oftere som gammelt Grændenavn (i Trøgstad, i Eidsvold, paa 2 Steder i Nes Rom. og paa Eker, hvor det endnu bruges). Det er en enkelt Gang ogsaa Navn paa en gammel Gaard (i Sørum) og findes oftere som Navn paa Smaagaarde og Pladse fra nyere Tid, især i Smaalenene. Ordet, der endnu kjendes som Fællesord i Folkesproget, betyder et ved Vægge afdelt Rum paa et Gulv eller en anden Flade. Se Bd. I S. 14. Indl. S. 43.

19.

LARDAL HERRED.

Herredets Navn: Lardal. Udt. *lā'dæl.*

Gamle Navneformer: i Lagardale, [i Lagardal] DN. I 451, 1409. 493, 1423. 505, 1425. III 233, 1354. 399, 1398. IV 294, 1354. 639, 1439. V 273, 1397. 360, 1415. VI 391, 1398. VIII 261, 1385. 267, 1393. 288, 1413. 290, 1414. 323, 1434. IX 182, 1385. X 93, 1413. 121, 1431. [XIII 41, 1398]. RB. 53. 190. 201.

i Laghardale, [i Laghardal] DN. I 390, 1391. 429, 1404. 545, 1436. VIII 264, 1388. X 164, 1455. XI 86, 1399. RB. 196. 233.

i Laghardalen DN. VIII 365, 1449.

Lagherdal, [Lagherdall] DN. IV 829, 1551. VI 807, 1552. VIII 291, 1415. 491, 1517. IX 783, 1534. 794, 1544. 801, 1553. XI 626, 1530. [XV 653, 1537]. JN. 6.

Laugardal, [Laugardall] DN. I 587, 1449. VIII 343, 1443.

Logardall DN. VIII 332, 1439.

Laerdalen DN. II 772, 1515.

Laffuerdall DN. I 806, 1542.

Laffuirdal, [Laffuirdall] DN. IX 791, 1543. 796, 1547. X 782. 783, 1546. 787, 1548.

Lauuerdall DN. II 842, 1540.

Lauerdal, [Lauerdall] DN. IX 790, 1541. XI 670, 1533. [Utrykt Diplom fra 1587 i Rigsarkivet]. Lauerdal søndre JN. 23.

Laverdall DN. IX 376, 1490.

i Lofwerdala DN. III 555, 1441.

Laurdal DN. IV 770, 1508.

Laugerdal 1668.

Kaldet «Svarstad Præstegjeld» 1723.

Lagardalr. Sms. med Gen. af Subst. **lǫgr**, i det gamle Sprog brugt om Vædske, Vand, stillestaaende og rindende Vandsamlinger, nu Navn paa flere Elve og Indsøer, her paa Numedalslaagen. Der tør være Grund til at antage, at Ordet, hvor det nu findes som Egennavn, fra først af har været brugt som Fællesord, og har afløst et ældre, tidlig glemt Egennavn paa Elven eller Søen. For Numedalslaagens Vedkommende har dette været **Naum** eller **Nauma**, som Elven bevislig har baaret lige til sit Udløb; Kvelle S.

regnedes saaledes til Naumdøla skipræida (DN. VIII 259) og siges at ligge i Numadale (DN. XIV 16, 1399). Navnet har altid været Bygdenavn; alle 3 Sogne henføres dertil i middelalderlige Kilder. Lagar- bliver ogsaa ellers i Udtalen afkortet til La-, saaledes i Labu i Vestby (Lagharbud DN. III 207, 1347). Samme Navn er Sognenavnet Laardal i Telemarken (i Lagardali DN. III 391, 1396). Begge disse Navne have alm. været skr. Laurdal, en uheldig Skrivemaade, der grunder sig paa den Orthografi, som var gjængs i 16de og 17de Aarh. Se Bd. II S. 21. Indl. S. 67. Ldsbl. 57.

SVARSTAD SOGN.

Sognets Navn: Svarstad. Udt. *svā'rsta.*

Ældre Navneformer: Swarfuastada (-stadha, -staða, -stadhæ, -stade, -stad) s. DN. I 545, 1436. XI 74, 1392. 86, 1399. RB. 190. 200 s. 233 s.

Swarfuæstada s. RB. 196.

a Suarfuastadom, Suarfuastada s. [DN. XIII 67, 1423]. RB. 62. 65. 201.

Swarwastadha s. DN. X 164, 1455. XI 89, 1400.

Svaruastada s. DN. VIII 290, 1414. X 93, 1413.

Swaruarstada s. DN. III 399, 1398.

a Swaruastadom, Swaruastada (-stadha, -stadhæ) s. DN. II 555, 1440. V 194, 1366. 273, 1397. VIII 288, 1413. 332, 1439. IX 182, 1385. XI 68, 1388. [XIV 16, 1399].

a Suaruastadom, Suaruastada (-stadha, -staða, -stade) s. DN. I 451, 1409. 493, 1423. II 414, 1395. III 399, 1398. VI 391, 1398. IX 165, 1361. RB. 200 s. 288 s.

Swarfstade s. DN. XI 75, 1393.

a Swarduastadom, Swarduastada (-stadæ, -sta) s. DN. I 333, 1377. 339, 1379. 356, 1384. V 212, 1375.

Suarduastada s. DN. I 310, 1370.

[Suiarsta s. DN. XIII 15, 1343 [1]].

[Svarstad DN. XV 653, 1537].

Suaruestadt St. 79. Suarffuestad JN. 6.

Er opr. Gaardnavn, Præstegaardens og Kirkestedets Navn. Om dets Forklaring se under GN. 31. — Svarstad Kirke var i den katolske Tid viet til St. Olaf (DN. II 414, 1395). Efter Sognepræst N. Bjerregaards Efterretninger om Lardal fra 1743 (Kallske Saml. 205 Fol.) brændte Kirken i 1392, da Biskop Øystein visiterede der.

Gaardenes Navne: 1. **Otterstad.** Udt. *å'ttersta* (ogsaa opg. *å'ttesta*). — Ottestad 1593. Otterstad 1604.¹/₁. 1605. 1668. Otterstad med Jarsahl 1723.

[1] Brevet er falskt.

Vistnok *Óttarsstaðir, af det i MA. alm. Mandsnavn Ottar (Óttarr). Udtale af dette Navn med á forekommer ogsaa ellers. Se PnSt. S. 193. — Af Underbrugets Navn kan jeg ingen Forklaring give. Det er vel neppe Opkaldelse af Jórsalir (Jerusalem).

2. Styrmo. Udt. *stý'rrmó.* — a Stydiamo DN. I 505, 1425. Styermoe 1593. Styremo 1604.$^1/_1$. Styremoe med Fiche 1668. 1723.

Styðjamór. Hvis ð er opr. i dette Navn, ved jeg ingen anden Forklaring at foreslaa, end at 1ste Led er Gen. Flt. af styðja f., Støtte, Stolpe, og at Navnet betegner en Mo, hvor man pleiede at hugge Træer til Stolper. Man kan mulig sammenligne med de nyere Navne Mastermoen, Masteraas, Mastaasen, som vel betegne Steder, hvor der fandtes Træer, som kunde bruges til Skibsmaster. Med Hensyn til Overgangen af ð til r kan sammenlignes de under Hedrum GN. 116 nævnte Ord Virgar og maðkr (Mark), samt Udtalen Skørbu af Gaardnavnet Skotbu i Kraakstad (Skotbud DN. V 71, 1329), hvor t vistnok først ved Assimilation er gaaet over til d (Bd. II S. 25). Nogen stor Sandsynlighed har dog denne Gjetning om Navnets Oprindelse neppe for sig. Magnus Olsen har meddelt mig den Formodning, at Stydia- kan være at forstaa som *Styðjar- og dette opstaaet af *Styrjar- ved Dissimilation (jfr. hrøðask af hrørask). Nutidsformen Styrmo gaar derimod efter hans Mening tilbage til det opr. *Styrjarmór, da den opr. og den ændrede Form her som ikke sjelden ellers i MA. kunne have været brugte ved Siden af hinanden og den opr. Form tilslut have fortrængt den ændrede. Efter denne Formodning maa 1ste Led være Gen. af styrr m., Støi, Tumult; men om den mulige Anledning til et saadant Navn kan intet siges. Det er dog vel sandsynligere, at *Styrjar- ved Dissimilation vilde blive til *Styrja-, ikke til *Styðjar-; jfr. t. Ex. Veradalr for *Verardalr. — Om Underbruget Fiche se under «Forsvundne Navne».

3. Hontvet. Udt. *hø'nntvétt.* — Horntued 1593. Hondtuedt 1604.$^1/_1$. Hoentved med .$^1/_2$ Bache 1668. Hoentved med Bache 1723.

*Hornþveit. Om horn n. se Indl. S. 57; Ordet betyder vel her: Hjørne, Vinkel, uden at jeg kan sige, hvad denne Betegnelse sigter til. Om þveit f. se Indl. S. 83.

4. 5. Asmyr nordre og søndre. Udt. *a'ssmýr.* — a Asmyrum DN. VIII 249, 1376. Aßmyr St 78 b. 1593. Asßmyr 1604.$^1/_1$. Asmyr nordre og Asmyr 1668. Asmyer nordre, søndre 1723.

Asmýrar; samme Navn ogsaa i Gjerdrum. «Synes ikke at kunne være en afkortet Udtale af Ásmýrr, Aasmyren, da vi have mange gamle Sammensætninger af áss med Efterled begyndende med en Konsonant, hvori á aldrig saaledes afkortes (Aasbø, Aasgaard, Aasland, Aasli, Aasnes osv.). Desuden viser sig i flere Stedsnavne en Stamme as- (ass-) af ukjendt Betydning, saaledes i det paa Vestlandet, især i Stavanger Amt, oftere forekommende Gaardnavn Asseim og i Asdal, Asdøl, der er Gaardnavn paa fl. St.». Se Bd. II S. 298. Asmyr, Asdal, Asdøl og Asseim ere i NE. S. 5 anførte som sms. med en Elvenavnstamme as-. En saadan Stamme hører maaske sammen med Folkesprogets asa (Præter. os), bruse op, komme i Gjæring, svulme, og Subst. As n., Gjæring, ogsaa: Storm, Uveir. Gaarden ligger ved en Bæk, der har brat Fald.

6. 7. Tanum øvre og nedre. Udt. *ta'nómm.* — a Tuneæimum DN. VIII 249, 1376. a Tuneime (øvste østeste) DN. V 273, 1397. a Tuneime DN. III 399, 1398. i Thwnemom (østeste) DN. X 164, 1455. Thoneim (øvste) DN. II 685, 1484. Tonem DN. IX 783, 1534. Thoneym DN. X 783, 1546. Tonem DN. XI 788, 1553. Thunum

1593. Thannum 1604.¹/₁,¹/₁. Thanum 1605. Thannumb øvre med ¹/₃ Th. vestre, Thannumb nedre med ²/₃ Vestre Th. 1668. Tannum øvre med ¹/₃ T. vestre, Tannum nedre med ²/₃ Vestre T. 1723.

Túneimr; se Brunlanes GN. 1. 2.

8. **Toen nedre.** Kaldes *næ̀rtón.* — i Nidaltonne DN. I 493, 1423. Jfr. i Fintom RB. 200 s. Neder Thoënn 1604.¹/₁. Nederthuen 1605. Thoen med Sæteren Quiberrig 1668. Nedre Toen med Qvieberg 1723.

Tónni, Dat. i best. Form af to f., hvorom se Indl. S. 81. Udtaleformen maa være et gammelt Partnavn: (í) niðri Tónni. Da «Fintom» i Haandskriftet er skr. med Forkortningstegn, kan det ligesaa godt læses Finton, som vel er det rette og Navn paa en anden Part af Gaarden. Det kan være sms. med Plantenavnet Finn (nardus stricta); men da dette Ord ikke synes at forekomme i Stedsnavne i dette Amt, er 1ste Led mulig Mandsnavnet Finni eller Kvindenavnet Finna.

9. **Kraakemo.** Udt. *krā̀kemó.* — Krakemon DN. IV 829, 1551. Krogmo 1593. Krogemo 1604.¹/₁. Krogemow 1605. Kragemoe 1668. 1723.

*Krákumór, formodentlig sms. med Fuglenavnet kráka f. Hvis Navnet Asmyr (GN. 4. 5) ikke indeholder et Elvenavn, kan dog 1ste Led være Elvenavnet Kráka; Gaarden ligger ved samme Vandløb som GN. 4. 5.

10. **Skui.** Udt. *skū̀'i* — i Skadini (paat.: um Skodinæ) DN. V 86, 1333. a Skodini DN. I 310, 1370. 333, 1377 (østre Gaard). i Skodini RB. 190. 233 (nedre Gaard). i Skodhina RB. 196. i Skodinom RB. 201. til Skadyna DN. I 451, 1409. a Skodinæ DN. I 505, 1425. a Skadine (vestre) DN. VIII 332, 1439. i Skodinæ (østre) DN. I 675, 1485. Skudhin (vestre) DN. IX 376, 1490. Skaadine, Ødeskaadin DN. IX 740, 1541 (paat: Skudin). Skodim St. 63. Skuidem St. 78 b. Skoden 1593. Skodum 1604.¹/₁. Schudim 1605. Schudem 1668. Schudum 1723.

Skǫðin, sms. med vin f. (Indl. S. 85) og en Stamme skað-, hvis Betydning endnu ikke er sikkert oplyst. Navnet er vidt udbredt i Norge og har i Nutidens Brug mange forskjellige Former. Skr. og udt. som her har man det i Bærum. Oftest skrives det Skøien og udtales Skøe eller Skøi (Spydeberg, Vestby, V. og Ø. Aker, Enebak, 2 Steder i Nes Rom., Løiten, Romedal, S. Odalen, Biri — der udt. Skøe og Skøø —, S. Land og Norderhov). Skeien i Jevnaker udtales Skoin (2 Stavelser); i Bø Tlm. og i Lunde skrives ogsaa Skøien, men udtales Skoe. Skrevet Skaaden har man det i Øier, udt. Skåe, i N. Fron, udt. Skoe, og i Ringsaker, udt. Skøi (2 Stavelser). Paa Vestlandet findes Skoden, udt. Skødi, i Indviken, Skodven, udt. Skøddven, i Lindaas og Skodje, Gaard- og Sognenavn paa Søndmør. Skoðinarvik, nu Skaanevik, i Søndhordland, forudsætter ogsaa et Gaardnavn Skǫðin. Nordenfjelds er Skau i Rissen maaske samme Navn (Thj. VSS. 1882 S. 47) og ligesaa Skain, udt. Skænna, med Enstavelsestone, i Soknedalen. Tabt er Navnet nu i Hemsedal, hvor det er det gamle Navn paa Gaarden Kirkebøen (deraf dennes nu ukjendte Navn «Skadengaard» i Matrikelen); det i AB. 74 anførte af Skodhinom i Eikesdalen hører vel ogsaa hid. Se Bd. IV, 1 S. 108. Jfr. ogsaa Stokke GN. 158, S. 203 foran.

11. **Brandsrud.** Udt. *bra'nnsru.* — Branzrod DN. VIII 291, 1415. Brandzrud DN. VIII 332, 1439. Bransrud DN. VIII 452, 1499. Branssrud DN. VIII 491, 1517. [Brandsrød DN. XV 4, 1320 (efter

Afskrift fra 1555)]. Brannʒrud St. 77 b. Brandtzrød 1593. 1668. Brandzrødt 1604.¹/₁. Brandsrud 1723.

Brandsruð, af Mandsnavnet Brand (Brandr). Se PnSt. S. 50.

12. 13. Hærland nordre og søndre. Udt. *hæ̀rlann* (ogsaa opg. *hæ̀lann*). — Hæraland DN. I 451, 1409 (midtre). RB. 3 s. Hæralans (Gen.) DN. I 505, 1425. Herland DN. X 783, 1546. 1593. 1604.¹/₁,¹/₁. Hærland nordre, søndre 1668. Herland nordre, søndre 1723.

*Hæruland, af Elvenavnet Hæra, hvorom se Hof GN. 58. Ligger ved en Tverelv til Laagen, Hærlandselven; men Navnet Hæra har maaske ikke, som antaget i NE. S. 113, tilhørt denne, men en Bæk, som fra Nord falder ud i den lige ved Hærland (se under GN. 28).

14—16. Li østre, mellem og vestre. Udt. *lí.* — Liidt St. 78 b. Lye 1593. Lij 1604.¹/₁,¹/₄,¹/₄. Li østre, mellom og Li 1668. Lie østre, mellum og vestre 1723.

*Líð f., Li (Indl. S. 65).

17. Kviberg. Udt. *kvíˈbær.* — Quiberrig 1668. Qvieberg 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 8).

Samme Navn i Borge Sml., skr. Kwighabergh RB. 491, enten at forstaa som *Kvígaberg eller maaske snarere som *Kvíguberg, af kvíga, Kvie (den Høide, hvortil Navnet sigter, kan maaske opr. have hedet saa). Her kan Navnet mulig have samme Oprindelse, eller det kan komme af kví f., Fold til Kvæg; det sidste er vel det sandsynligste; Navnet i Borge har en anden Udtale: med langt i og Tostavelsestone. Se Bd. I S. 271.

18. Løvaas. Udt. *lau̇ås.* — Løffaas 1668. Løfaas 1723.

*Laufáss; se Hof GN. 33. Ligger paa Toppen af en Høide.

19. Nakkjum. Udt. *næ̀kkjómm.* — i Nockeime, Nokeimum DN. I 493, 1423. Nockem DN. X 782, 1546. Nachemb 1668. Nachim 1723.

Nokkeimr? Navnets Forklaring er høist usikker. Oprindelse af nǫkkvi, Baad, er vistnok udelukket. Som en Gjetning kan anføres, at der i 1ste Led mulig stikker et gammelt Navn paa Tveitaasen, under hvilken Gaarden ligger. Dette er vel isaafald det samme Navn som det, der synes at indeholdes i Nokkenibba, Navn paa et Fjeld i Geiranger, og Nokkenes sammesteds. Nokk- kan sammenstilles med Folkesprogets Nokk(j)e m., islandsk hnokki, liden Jernkrog, opr. vel om noget fremspringende, hvad der synes at fremgaa af det hollandske nok, Spids, Fremspring, og nedertydsk nock(e), udstikkende Ende, samt norsk Folkesprogs nykkja, krøge, krumme, som ogsaa kan betyde: stikke frem, spire. I Falk og Torp, Etymologisk Ordbog. II S. 14 antages alle disse Ord at være beslægtede med Folkesprogets Nuk, Njuk, Bjergtop, høi Bjergknold, oldn. knjúkr. Naar Navnet nu har Formen Nakkjum, kan anføres, at Folkesprogets Nokk(j)e har Sideformen Nakke. Navnet Nakkjum findes ogsaa i Rakkestad, men der skr. i Nákkæimom RB. 157. Det sidste Navn og Navnet paa en nærliggende Gaard, Nokkerud, synes at komme af et Elvenavn af Stammen Nakk- (Bd. I S. 111), hvortil ogsaa Nakkjum i Lardal er henført, om end under Tvivl, i NE. S. 170. Dette sidste kan dog neppe være rigtigt, da de Elve, hvorom her kan være Tale, synes at have havt andre Navne (se under GN. 12. 13. 21 og 28). Hvis det ogsaa her kunde være at forstaa som opr. *Nakkeimr, maatte 1ste Led vel hellere være nakki (hnakki) m., Nakke, som er indkommet i en hel Del Gaardnavne gjennem Ordets hyppige Anvendelse som

Fjeldnavn. Paa Grund af de ældste bevarede Former med o er denne Forklaring dog lidet sandsynlig; af Nakk(j)e (n a k k i) findes der ingen Sideform Nokke.

20. Tveiten. Udt. *tvei'ten.* — Thueten DN. X 782, 1546. Thuetten St. 79. Thueden 1593. Thuedenn 1604.¹/₁. Tuetten 1668. Tvetten 1723.

*Þ v e i t f., hvorom se Indl. S. 83. Formen er best. Dat.

21. Vergedal. Udt. *vær'rdæl.* — Virgedal 1593. Wirchedal 1604.¹/₁. 1605. Wærgedall 1668. Wærgedal 1723.

*V i r g j u d a l r eller *V i r g u d a l r; se under Hedrum GN. 116.

22. Tosaas. Udt. *tô'sås.* — Toosaas DN. IX 796, 1547 (søndre). Toſsaais St. 78 b. Toffſsaas 1593. Thoffaas (!) 1604.¹/₄. Thoeſsaas 1668. Tosaas 1723.

Formodentlig *Þ ó r i s á s s, af Mandsnavnet Tore (Þ ó r i r). Se PnSt. S. 260. Tosaas i Herred og i Vanse og Taasaas i V. Toten have vistnok samme Oprindelse som dette Navn Ved intet af dem er dog nogen gammel Form bevaret, og derfor kan ogsaa Oprindelse af Gudenavnet Þ ó r r (*Þ ó r s á s s) være mulig, om end lidet sandsynlig.

23. Borgen. Udt. *bŏ'rja.* — Borghen DN. X 796, 1547. Borgen 1668. 1723.

*B o r g f., hvorom se Indl. S. 44, i best. Form. Gaarden ligger mellem Høider; men her kjendes intet til Levninger af nogen gammel «Bygdeborg».

24. Hellingsrud. Udt. *hæ'llingsrú.* — Helleiksrud DN. I 356, 1384. IX 182, 1385. Hellingsrud DN. IX 791, 1543. 794, 1544. 796, 1547. Helligxrudt, Hellegxrudt, Hellogxrudt DN. IX 801. 802, 1553. Hellingſsrudt St. 78 b. Hellingſsrød 1668. Hellingsrøed 1723.

*H e r l e i k s r u ð, af det gamle Mandsnavn H e r l e i k r, hvorom se Brunlanes GN. 95. En lignende Ændring af Personnavnets 2den Stavelse haves i Gillingsrud i Raade (af G e i r l e i f s r u ð), i Gillingsrud i Trøgstad (af G e i r l e i f s-, G e i r l e i k s- eller G e i r l a u g s-), i Bjønningstad i Ullensaker (af B j ǫ r n u l f s s t a ð i r), i Isingvaag i Kvernes (af Í s u l f s v á g r) o. fl. Se Bd. I S. 28.

25. Mjølløs. Udt. *mjø'lås.* — Mioleſse St. 78 b. Melløes 1668. Meløes 1723.

*M j ǫ l l a u s a, sms. med l a u s a f., som udtrykker en Mangel paa det, som 1ste Led betegner (se Sande GN. 92). Jfr. det ligebetydende Mjølløst i Sandeherred (GN. 53) og Navne som Brødløs, M a t l a u s a g r e n d, Mørløs, Smørløs (Indl. S. 40). Samme Navn i Skjeberg; i Rygge haves Mjelløs, opr. M j ǫ l l ø y s i, M j ǫ l l ø y s a (Bd. I S. 250. 349).

26. Aakerholt. Udt. *å'kerhølt.* — Ockellholt 1593. Ockelholdt 1604.¹/₄. Ocherholdt 1668. Aacherholt 1723.

*Ǫ k l(a)h o l t; se Hof GN. 82. 83. Gaarden ligger nedenfor Solbergaasen, som synes at have været opfattet som det høiere Opsalfjelds Ankel.

27. Skog. Udt. *skau.* — Schouffuenn 1604.¹/₄. Skoffuen 1605. Schouff 1668. Schoug 1723.

*S k ó g r m., se Indl. S. 75.

28. Gjerpeland nordre. Udt. *jæ'rpelann.* — Gielpaland (nedste) RB. 233 s. a Geplandhom DN. X 93, 1413. Geppoland, Geppeland (sønste) DN. VI 807, 1552. Geppeland (søndre) DN. IX 796, 1547. Gerpland (søndre) DN. IX 801. 802, 1553. Gierpelannd St. 79. Jerpeland 1593. 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. 1605. Jerpeland nordre 1668. 1723.

G j a l p a r l a n d? Gaarden ligger ved Hærlandselven, i Syd for denne og lige over for Gaarden Hærland (GN. 12. 13), og Navnet indeholder vel, ligesom det sidstnævnte, et Elvenavn. Dette maa da have været det gamle Navn paa Hærlandselven, og Hærland maa da have Navn efter en fra Nord i Elven faldende Bæk. Jeg formoder, at vi her have et ellers ukjendt Elvenavn G j ǫ l p, Gen. G j a l p a r; man kunde ogsaa forstaa G j e l p a- som G e l p u- af et yderligere afledet Elvenavn G e l p a, men dette er ikke nødvendigt; jfr. H i e l m u n g a r (Gen.) ved Siden af H i a l m u n g (Akk.) RB. 254 og t. Ex. M o r s a d a l e, M o s s a d a l e for M o r s a r d a l i DN. IV 156. 1327. RB. 120 og fl. St. G j ǫ l p er vistnok beslægtet med danske Dialekters galpe, svensk galpa, skrige (om visse Fugle), middelhøitydsk g e l p f e n (g e l f e n), skrige, brøle, angelsachsisk g i e l p e n, prale, skravle, oldn. g j a l p n., Praleri, og G j á l p (G j ǫ l p), Navn paa en Jotunkvinde. Grundbetydningen maa antages at have været: give fra sig en skurrende Lyd, skrige (Falk og Torp, Etymolog. Ordbog I S. 260). Elvenavne med saadan Betydning findes der flere af, t. Ex. Skrika, Skrikjo, Gaalaaen (af g a l a), Belja. Gjerp- maa være opstaaet af G j a l p- (G i e l p-) ved Dissimilation paa Grund af l i sidste Sammensætningsled, jfr. Aaker- af Ǫ k l- i Aakerholt (GN. 26). Et andet Gaardnavn, som maaske indeholder samme Elvenavn, er Hjelpdal i Stjørdalen (udt. Jølpdølinn). Dette findes fra 1559 stadig skr. Hielp(e)-, hvorfor det Bd. XV S. 35 og NE. S. 103 henføres til et Elvenavn af Stammen H j a'l p-; men et saadant synes ellers at være ukjendt, og da ældre Former mangle, er Rigtigheden af Skrivemaaden Hj- maaske tvivlsom. — Gjerpeland søndre er GN. 33.

29. Haugen. Udt. *hau'en.* — a Hoge DN. IV 829, 1551. Hougen 1668. 1723.

*H a u g r m., se Indl. S. 53.

30. Hole. Udt. *hô'le.* — a Holom DN. III 680, 1481. I 675, 1485. a Holæ DN. IX 472, 1523. Hulle 1604.$^1/_1$. Hoelle med Houg og Aaβeroed 1668. Hoelle med Houg og Aasserud 1723.

H ó l a r, Flt. af h ó l l (h v á l l) m., isoleret, helst rundagtig Høide (Indl. S. 56). — Om Aaβeroed se under «Forsvundne Navne» tilslut.

31. Præstegaarden. — Svarstad Præstegaard med Pinnestad, Præste Opsall og Hembs Ødegaard 1723.

Om Navnets gamle Form se under Sognenavnet. Den rigtige Form kan antages at have været *S v a r f a ð a r s t a ð i r, som maaske er sms. med det Mandstilnavn, hvoraf det islandske Stedsnavn S v a r f a ð a r d a l r ifølge Landn. III 13 er dannet (Þ o r s t e i n n s v a r f a ð r hed en Landnaamsmand der). Se Thj. VSS. 1882 S. 23 f. Paa samme Maade forklarer K. Rygh Navnet Svarvestad i Bremanger (Bd. XV S. 190). Paa et andet Sted (PnSt. S. 241) har O. R. afledet *S v a r f a ð a r s t a ð i r af et i Stedsnavne oftere forekommende s v a r f a ð r, af uvis Betydning, men formodentlig hørende sammen med Folkesprogets svarva: svinge rundt, gaa i Ring, gaa i en Bue; men dette synes her mindre rimeligt, da Laagen ikke i Lardal gjør de store Bugtninger, som udmærke dens Løb længere oppe og længere nede. At der i 1ste Led skulde ligge Betydningen «Strøm», som O. R. har villet tillægge en vistnok beslægtet Stamme S v e r ð -, som forekommer i endel Stedsnavne (se Strømmen GN. 22), er heller ikke rimeligt, da Laagen ved Svarstad Præstegaard netop har et roligt Løb. — Opsall er GN. 35. 37. Om Pinnestad se under «Forsvundne Navne» tilslut; om Hemb se GN. 91. 92.

32. Sogn. Udt. *sångn.* — Shong DN. II 772, 1515. Sogenn 1593. 1604.¹/₁,¹/₁. Soen vestre med Kurstad og Soen østre (forskjellige Gaarde) 1668. Vestre Sogn med østre Sogn 1723.

*Sogn. Ordet findes som Gaardnavn ogsaa i Raade, i Aker, i Jevnaker og i Tingvold, og formodentlig har der været en Gaard af dette Navn i Tjølling (se under «Forsvundne Navne» der, S. 303 foran). Som Elvenavn er det endnu bevaret paa enkelte Steder, og endelig have vi det som Fjordnavn i Bergens Stift (jfr. «Sproglig-historiske Studier, tilegnede Prof. C. R. Unger» S. 31 f.). Det er som Elvenavn Hunkjønsord, som Fjordnavn af Hankjøn. Som Gaardnavn er Navnet ialfald i Aker Hankjønsord, hvorfor det er rimeligt, at det der opr. er Navn paa det nærliggende Sognsvand; hvor det kan antages at være opr. Elvenavn, maa det som Gaardnavn være Hunkjønsord. Se Bd. II S. 101. NE. S. 238. Her er det vel Elvenavn; Gaarden ligger ved en liden Elv, som gaar fra Vest ud i Laagen. Maa vel være afledet af súga, at suge; afledet af Sogn er igjen et oftere forekommende Elve- og Gaardnavn Sygna (hvoraf Sognenavnet Søgne ved Kristiansand). Se Bd. I S. 325. NE. S. 238.

33. Gjerpeland søndre. — Jerpeland søndre 1668. 1723.

Se GN. 28.

34. Solberg. Udt. *sô'lbǣr.* — i Soolberghum RB. 65. Solbierg 1593. Solberg 1604.¹/₁. Solberrig St. 77 b. Soelberg med Thvettene 1668. Soelberg med Tvetten 1723.

Sólbergar, se Strømmen GN. 8; vistnok med den der antagne Betydning.

35. 37. Opsal vestre og østre. Udt. *ô'kksæl.* — Wpsall St. 79. 1593. Opβall 1604.¹/₁,¹/₁. Opsall vestre med Ramberg, O. østre 1668. Opsahl vestre med Ramberg, Ø. østre 1723.

*Uppsalir; se Hof GN. 4. — Om Navnet Ramberg se Botne GN. 78. Er nu Brugs-No. 35, 7.

36. Aakerud. Udt. *å'keru.* — Agger 1593. 1605. Aacher 1668. 1723.

«Mon ikke den virkelige Udtale er å'kre?» (NG. Mscr.). Paa Rektangelkartet skrives Navnet ogsaa Aakre, og da de ældre Former stemme dermed, er dette vistnok den rigtige Form, opr. enten Dat. Ent. eller Nom. Flt. af akr m., Ager.

38. Askjum. Udt. *a'ssjômm.* — Askom 1593. Aschim 1604.¹/₁. Aschimb med Killingsteen 1668. Adschim med Killingsteen 1723.

*Askeimr, se Hof GN. 25. — Om Underbruget se under «Forsvundne Navne» tilslut.

39. Kallerud. Udt. *kæ'lleru.* — Kallarud DN. III 399, 1398. [Kallerwdh DN. XV 653, 1537]. Kallerød 1593. Kollerødt 1604.¹/₁. Kallerød 1605. 1668. Kalleroed 1723.

*Karlaruð, af Mandsnavnet Karle (Karli). Se PnSt. S. 156.

40. Kurstad. Udt. *kú'rrsta.* — Krustad 1593. Kurstad 1604.¹/₁. 1605. 1668 (da Underbrug til GN. 32). Kuurstad 1723.

Se Vaale GN. 55.

41. Gjetrang. Udt. *je'ttrang.* — Gietterann 1593. Getterann 1604.¹/₁ (desuden en Fjerdingsgaard Gietterann, henført til Raabygge Skibrede). Gietterand 1605. Giettrang 1668. Gietrang 1723.

Opr. Form og Betydning uvis. Efter de ældre Former ser det ud til, at 2det Led er r a n n n., stort Hus (jfr. Botne GN. 36, Ramnes GN. 44). S. B. formoder, at 1ste Led er g æ t t i n., Dørkarm. Husets Dørkarm eller Dørstolper har maaske været prydet paa en iøinefaldende Maade ved Udskjæringer; om en gammel Loftsbygning paa Gaarden Gavlstad (GN. 53) med udskaarne Dørstolper se Nicolaysen, Norske Fornlevn. S. 195; jfr. maaske ogsaa Sandeherred GN. 12. 1ste Led kunde ogsaa være G e i t a-, Gen. Flt. af Dyrenavnet g e i t, Gjed, men dette passer neppe i Sammensætning med r a n n, som betyder: et større Hus; derimod findes Gjeithus som Gaardnavn.

42. Sjulstad. Udt. *sjú'lsta.* — Siffuestad 1593. 1604.¹/₁. 1605. 1668. Siufvestad 1723.

*S i g u r ð a r s t a ð i r, af Mandsnavnet S i g u r ð r; jfr. Sande GN. 128, Hof GN. 22. Har alm. været skr. Sjuvestad.

43—45. Smokstad nordre, vestre og søndre. Udt. *smô'kksta.* — i Smokstadhom RB. 53 (nordre). [Smockstaa (vestre) DN. XIII 15, 1343 [1]]. Smuckstad, Smockstad 1593. Smuchstad 1604. ¹/₁,¹/₁,¹/₄. Smugstad 1605. Smuchstad nordre, vestre, søndre 1668. 1723.

Efter Formen i RB. kunde man formode, at Navnet er opr. *S m o k k s s t a ð i r, sms. med s m o k k r m., Brystdug, nu i Folkesproget Smokk om en Fingerhætte, et Skindhylster til en saaret Finger (tildels i Formen Smukk); Ordet maa isaafald vel være at forstaa som Persontilnavn. Mulig kan dog S m o k s t a d h o m være at forstaa som *S m o g s t a ð i r, og da der ved Kolby i Ullensaker haves Formen K o l b y (RB. 219. 298) ved Siden af ældre K o l o b y (DN. IV 227, 1343), vel af et Elvenavn K o l a (Bd. II S. 323), kan det være et Spørgsmaal, om ikke *S m o g s t a ð i r kan være afkortet af *S m o g u s t a ð i r. Den sidste Form maatte da indeholde Gen. af et Elvenavn S m o g a, afledet af s m j ú g a, smyge, trænge sig igjennem en trang Aabning. I NE. S. 235 anføres hidhørende Elvenavne Smogaaen (med aabent o) og Smaagebæk samt Sønavnet Smogevatn. Det lukte o i Smokstad kan være opstaaet ved Paavirkning af -u i *S m o g u-, jfr. t. Ex. Udtalen ved Brunlanes GN. 32. S m o g a vilde være en Sideform til s m u g a f., trang Aabning; i Folkesproget findes nu Smoga f. (med aabent o) i Betydningen: trang Gang. Gaarden ligger ved en Bæk, der kommer fra Opsaltjeldét og efter Kartet synes paa et Stykke af sit Løb at gaa gjennem en liden trang Dal. Det er neppe rimeligt, at Navnet er at forstaa som *S m o g s s t a ð i r, og at det indeholder et til Folkesprogets Smog n, Gjennemløb, smal Gang, svarende Ord som Betegnelse for nævnte lille Dal; Smog udtales med aabent o, og sikre Sammensætninger af s t a ð i r med Fællesord ere sjeldne (jfr. Indl. S. 78).

46. 47. Engelstad nordre og søndre. Udt. *æ'ngelsta.* — i Ingeldstadum DN. VIII 219, 1359 (søndre). i Ingielstadom DN. V 212, 1375 (nordre). RB. 62 (nedre). i Ingelstodum DN. I 339, 1379 (nordre). a Ingialstadom DN. III 399, 1398. i Ingialsstadom DN. VIII 288, 1413 (sønste). 290, 1414 (søndre). X 93, 1413 (sønste). Engellstad 1593. Ingelstadt, Engelstad 1604.¹/₁,¹/₁. Engelstad nordre, E. søndre med Hougene 1668. Engelstad nordre, E. søndre med Hougen 1723.

I n g j a l d s s t a ð i r, af Mandsnavnet I n g j a l d r, endnu brugt i Ryfylke og i S. Bergenhus Amt i Formen Ingjell (skr. Engel). Se PnSt. S. 144.

---

[1] Brevet er falskt.

48. Glenne. Udt. *glæ'nne.* — Glenne St. 79. Glende 1668. 1723 (paa begge Steder Underbrug til GN. 49).

*G l e n n a f., se Vaale GN. 147.

49. Hvisle. Udt. *vi'ssle.* — Huißlo, Huißle St. 79. Huißle 1593. Huisßle 1604.$^1/_1$. Huidtzle med øvre og nedre Glende 1668. Hvidsle med samme 1723.

Oldn. h v í s l a f., betyder: Hvisken. Hvis det er dette Ord, vi have her, maa det opr. have været Bækkenavn; jfr. Elvenavnet Kvesa og Kviskeraavand. Da sl kan være opstaaet af tl, kunde Elvenavnets opr. Form mulig have været H v í t l a, dannet af Adj. h v í t r; men da et saadant Elvenavn ikke synes at være kjendt, er denne Oprindelse af Navnet mindre sandsynlig. Formen Huißlo i St. synes at være Bøiningsform af Navnet.

50. Bjertnes. Udt. *bjæ'ltnes.* — Bierttennes St. 78 b. Berttnis 1593. Biertnes 1604.$^1/_1$. 1668.

Navnet er vistnok her som andensteds opr. *B j a r k n e s, Birkeneset, sms. med Trænavnet b j ǫ r k, med vanlig Overgang af k n til tn. Bjertnes i Nittedalen er skr. B i æ r k n e s DN. II 42, 1299. Se Bd. II S. 286.

51. 52. Hvaal søndre og nordre. Udt. *vål.* — Huall 1593. 1604.$^1/_1$. Huall og H. nordre 1668. Hvaell søndre og nordre 1723.

*H v á l l m., hvorom se Indl. S. 56 under h ó l l.

53. Gavlstad. Udt. *gå'vvlsta.* — Gafflestad 1593. Gafflestadt 1604.$^1/_1$. Gaufflestad med Effvie 1668. Gauflestad med Evie 1723.

*G a f l s s t a ð i r; vistnok sms. med g a f l m., Gavl, Endevæg af et Hus, efter Ross nu i Folkesproget ogsaa i Betydningen: kort Bjergvæg, som forbinder to jævnløbende længere Bjergrygge, og: Forsiden af en naturlig Jordbænk (Terrasse), ogsaa Terrassen selv. Her kan maaske Aasen, under hvilken Gaarden ligger, have været kaldet «Gavlen». — Evje ligger nedenfor Gaarden ved Laagen.

54. 55. Berg nedre og øvre. Udt. *bærj* (*bæ'rri*). — a Bæirghi (øvre vestre) DN. IX 165, 1361. a Bærghe (nedre) DN. XI 68, 1388. Berg 1593. Bergh 1604.$^1/_1$,$^1/_1$. Berg nedre, B. øvre med Roeßbech 1668. Berg nedre, B. øvre med Rosbech 1723.

*B e r g n., se Indl. S. 43. — Underbruget er GN. 57.

56. Linsværk. Udt. *li'nnsværk.* — i Lyngisvarpe DN. IX 275, 1445. Lindeßwerck 1593. Lindzuerch 1604.$^1/_1$. Lindeßwerck 1605. Lindißwerch med Pundtzroed 1668. Lindesverch med Hospitall-Lochen eller Jorde og Punsroed 1723.

L y n g i s v a r p. 1ste Led, l y n g i, maa betyde: et Sted, bevoxet med Lyng (jfr. Ord som b i r k i, e i k i osv. Indl. S. 31); om nn af opr. n g se Brunlanes GN. 23. 2det Led er v a r p n., som her vistnok betyder: Sted, hvor man kaster, udsætter Fiskeredskaber (Indl. S. 84). Gaarden ligger ved Laagen. — Punsroed vil vel sige Pundsrod. Andre Navne med samme Forled ere Pundnes i Hjelmeland, Pundsteigen i Vikør, Pundslien i Buviken og Pundsvik i Ofoten. De indeholde vel p u n d n., som kan have Hensyn til Gaardens Landskyld eller til Størrelsen af Udsæden (jfr. Fritzner under p u n d).

57. Røsbæk. Udt. *rø'ssbækk.* — a Ræfsbæk DN. IV 294, 1354. Roßbeck St. 78 b. Roeßbech 1668 (da Underbrug til GN. 55); jfr. GN. 59. Rosbech 1723 (ligesaa).

*R e f s b e k k r, af Mandsnavnet R e f r eller maaske af Dyrenavnet r e f r, Ræv. Refset i Grue skrives i R ø f s æ t r e DN. XI 94, 1403.

58. 59. Kalleberg nedre og øvre. Udt. *kæ'llbær.* — i Kalladæbærghi DN. V 194, 1366 (nedre). i Kalladhabærghe DN. XI 68, 1388 (nedre). Kalladabergh DN. XI 74, 1392 (nedre). 86, 1400 (nedre). Kalladhabergh DN. XI 75, 1393 (nedre). I 545, 1436. i Kallade berghi RB. 200 s. [Kalledæbærgh DN. XV 68, 1451 (nedre)]. Kalladberg, [Kalladbergh] DN. IX 472, 1523 (øvre, nedre). Kolberrig St. 65. Kolleberrigh St. 79. Kallebierg 1593. Kallebergh 1604.¹/₁,¹/₁. Kalleberg nedre, øvre 1668 (øvre med Roeßbech). 1723.

Kallaðarberg Om 1ste Led se under Nøtterø GN. 130. Ligger ved Laagen, og der har altsaa været Færgested her.

STYRVOLD SOGN.

Sognets Navn: Styrvold. Udt. *sty'rrvæll.*

Gamle Navneformer: Styriualla s. DN. I 390, 1391. RB. 50. Styrisuald (!) s. RB. 524.

Styraualla k. og s. DN. IV 639, 1439. V 360, 1415. VIII 261, 1385. 343, 1443. [XIV 16, 1399]. Styravallæ k. DN. III 680, 1481. Styrawalda s. DN. VIII 323, 1434.

Styræwallæ s. DN. I 558, 1440. Styræwalla s. DN. VIII 365, 1449. in Styræwalle DN. II 681, 1482 (lat.).

Styreualla s. DN. VI 391, 1398. Styrewallæ s. DN. III 555, 1441. Styreuallæ s. RB. 233. Styrewalle s. DN. VIII 411, 1469. Styrealde s. DN. IX 794, 1544.

Styreuall s. DN. VIII 491, 1517. IX 783, 1534. 791, 1543. XI 626, 1530. Styreuald s. DN. X 782, 1546.

Styrewold DN. I 806, 1542. Styreuold JN. 6. Styrrewaldt St. 79.

Jfr. Oplysningerne om Gaardens Navn ndfr. ved GN. 62—64. — Kirken var i den katolske Tid viet til St. Laurentius (DN. II 681).

Gaardenes Navne: **60. Gaaserud.** Udt. *gø'sseru.* — Gaaßerød 1593. Gaaßerødt 1604.¹/₁. Gaaserud med Myre 1668. Gaasserud med Myhre 1723.

***Gásaruð, se Sande GN. 65.**

61. Eide nordre. Udt. *ei'e.* — i Eidhe (nørste) DN. VI 391, 1398. Eidt St. 79 b. Eyde 1593. Eidt 1604.¹/₁. Eye 1668. Eie 1723.

Eið n., i Dat.; her i Betydningen: Strækning, hvor man maatte tage Veien over Land istedetfor Vandveien, t. Ex. for at undgaa Fosser eller Stryk (Indl. S. 48). Ligger ved Kjærafossen i Laagen. — Jfr. GN. 65.

62. Styrvold nordre. Udt. *sty'rrvæll.* — i Styrauallum DN. VIII 261, 1385 (søndre Gaard). i Styriuallum RB. 50. i Styrevallom

DN. VIII 343, 1443 (nordre Gaard). Styerwold 1593. Styreuold 1604.$^{1}/_{1}$,$^{1}/_{4}$. Styrevold nordre med Grøtterød 1668. 1723. — Jfr. Oplysningerne ovfr. under Sognets Navn.

Styrauallum, Styriuallum har efter Formerne neppe Sammenhæng med styrr m., Støi, Tumult; jfr. under GN. 2 ovfr. og Bd. XV S. 190, hvor Oprindelse af dette Ord formodes for Gaardnavnet Størvaal i Opdal (udt. Størr-). Derimod kunne disse Former være at forstaa som *Stýravellir, *Stýrivellir, og 1ste Led er da maaske en Afledning af det Ord Stjórr, der findes som Gaardnavn i Eidsberg (i Stiore RB. 170; nu Skjør), men hvis Betydning er ukjendt, da det vel neppe kan være stjórr, Tyr (Bd. II S. 145). En Stamme stjór- synes ogsaa at findes i Navnene Skjør i Bjørnør, Stjóradalr (opr. *Stjórardalr), nu Stjørdalen i det Trondhjemske, og Stjórudalr i Søndfjord (BK. 24 a i Stiorndale, vistnok Feil for Stioru-). Maaske kunne ogsaa nogle svenske Stedsnavne være at sammenstille med disse: Styra, Sognenavn i Aska härad, Linköpings län, skr. in Styra (lat.) Svenskt Diplomatarium V 415, 1345; i Styro Svenskt Dipl. från och med år 1401 I 424, 1405; Styra sokn smst. II 614, 1413, — Styrnäs, Sognenavn i Ångermanland, skr. Styranes Svenskt Dipl. III 150, 1314; Styranæs smst. III 238, 1316, — Styrisholm, gammelt Slot i Ångermanland (Svenskt Dipl. från och med år 1401 I 475, 1405), — Styrdal i Hallands län og Styrdalen i Göteborgs och Bohus län. — Grøtterød er opr. *Grjótruð, Stenrydningen; jfr. Vaale GN. 27.

63. Styrvold mellem. — Mid-Styrevold 1668 (da Underbrug til GN. 47). Midt-Styrevold 1723.

64. Styrvold søndre. — Styrevold søndre 1668. 1723.

65. Eide søndre. — Eye 1668. Eie søndre 1723.

Se GN. 61.

66. Sverkholt. Udt. *svæ'rkhølt.* — Suarckholtt St. 78 b. Suarholtt St. 78. Suerckerolt 1593. Suerckhold 1604.$^{1}/_{1}$. Suerchholdt med Vestre S. 1668. Sverholt med Øde S. 1723.

*Sverkholt. Ligger ved Daleelven, og 1ste Led indeholder sandsynlig et gammelt Navn paa denne, Sverka. Sverka findes nu som Navn paa en af Hovedelvene paa Namdalseidet. Nær beslægtede Navne ere Surka (Sorka, Sørka), Svarka og Svorka samt Sørkja. Munch har afledet disse Navne (Saml. Afhandl. IV S. 178) af et Verbum *svirka, svarende til angelsachs. sweorcan, at mørkne, hvorefter Betydningen bliver omtrent den samme som i de med svartr i Forbindelse staaende Elvenavne. Samme Navn Sverka synes ogsaa at indeholdes i Gaardnavnet Svorkland i Børseskognen. Se Bd. XIV S. 297. NE. S. 252. 257.

67. 68. Haneval nordre og søndre. Udt. *ha'nnvāl.* — a Hanaualæ RB. 47. Haneuall DN. XI 626, 1530. Haneuoll DN. X 782, 1546. Hannewoldt St. 79. 1593. Hanneuoldt 1604.$^{1}/_{1}$,$^{1}/_{1}$. Hannevold nordre, Hanevold søndre 1668. 1723.

Se Skoger GN. 48. Navnet sigter vistnok til en Høide i Nærheden (paa Kartet: Vildekollen).

69. Flaatten. Udt. *flø'tten.* — a Flottena DN. IV 639, 1439. Flotten 1593. 1604.$^{1}/_{1}$. Flaatten 1668. Flaatten med Flatten 1723.

Dat. i best. Form af flǫt f., hvorom se Indl. S. 50.

70. Tveiten. Udt. *tvei'ten.* — Thueden 1593. Thuedenn 1604.$^{1}/_{1}$. Tuetten 1668. Tvetten 1723.

Dat. i best. Form af þveit f., hvorom se Indl. S. 83.

71. 72. Lofstad nordre og søndre. Udt. *lå'ffsta.* — Loffstad 1593. Loffstadt 1604.1/1,1/1. Lofftstad nordre, søndre 1668. Lofstad nordre, søndre 1723.

*Loptsstaðir, se Vaale GN. 161.

73. Torsrud. Udt. *tő'lsru.* — Tholßrudt St. 79. Toffuesrød 1593. Thofsrødt 1604.1/4. Thoersrød 1668. Toerød 1723.

*Þólfsruð, af Mandsnavnet Þólfr; jfr. Botne GN. 10. Er PnSt. S. 260 antaget ogsaa at kunne være opr. *Þórisruð, af Mandsnavnet Þórir; men dette er efter de ældste Former mindre sandsynligt.

74—76. Steinsholt nordre, mellem og søndre. Udt. *stei'ns-hølt.* — Stennsßholt St. 79. 1593. Stensholtt 1604.1/1,1/1. Steensholdt nordre, Steensholt mellom, Steensholdt søndre med halve Ouboe og Siglestad 1668. Steensholt nordre med Del i Siglestad, S. mellem med Del i Siglestad, S. søndre med Del i Siglestad og halve Oubye 1723.

*Steinsholt; maaske af Mandsnavnet Stein (Steinn); jfr. dog Brunlanes GN. 3. Se PnSt. S. 235. — Ouboe er mulig *Auði-Bœr og at forstaa som en Part af GN. 78, som en Tid har ligget øde; jfr. under flg. GN. Siglestad er maaske *Sigvaldsstaðir eller *Sigvaldastaðir, af Mandsnavnet Sigvaldr eller Sigvaldi; heraf kommer Seggelstad i S. Fron og Segalstad i Ringebu og i Ø. Gausdal.

77. Røsholt med Jessetrud. Udt. *rø'ssølt. jø'stru.* — [1]) a Rosholthe DN. VI 391, 1398. Roßholt 1593. Roßholdt 1604.1/1. Røesholdt med Ouboe 1668. Røesholt med halve Oubye 1723. [2]) Hielßetterud St. 79. Ißettrød 1593. Jesßerødt 1604.1/4. Jesserød 1605. Jeßetrud 1668. Jessetrud 1723.

[1]) Synes efter den ældste Form at være *Rossholt, med ross (hross) n., Hest, som 1ste Led; kan neppe være *Rauðsholt, af Mandsnavnet Rauðr (jfr. ved Slutningen af «Forsvundne Navne» i Brunlanes Herred). — [2]) «Ikke mere end een Hjemmelsmand kjendte Navnet; han opgav, at Gaarden var gaaet ind dels under Røsholt, dels under Haneval. Anført paa et Kart under Navnet Lysterud». (NG. Mscr.). Efter Formen Hielßetterud synes det, som om Navnet maa være en Sammensætning af ruð n., *Hjalmssetraruð, med et ældre Gaardnavn *Hjalmssetr(ar) og betyde en herfra udgaaet Rydning; jfr. Andebu GN. 75. *Hjalmssetrar vilde som 1ste Led indeholde Gen. af Mandsnavnet Hjalmr eller af Fællesordet hjalmr m., Stak (af Korn, Hø osv.), der findes brugt som Betegnelse for Høider. Om 2det Led se under Hedrum GN. 11. Dette Gaardnavn haves nu paa fl. St. i Formen Hjelset, som stemmer med Hielßetterud i St. Imod denne Forklaring kunde tale, at der ikke ellers findes noget Spor til en saadan Gaard her, og at der i denne Egn ikke forekommer andre med setr dannede Gaardnavne; men jeg ved intet andet at foreslaa.

78. Bø. Udt. *bø.* — [i Bonom (sønste Gaard) DN. XIII 67, 1423]. Boo DN. VIII 491, 1517. Østerboo St. 79. Boo 1593. Boie 1604.1/1. Bøe 1668 1723.

Bœr m., Gaarden (Indl. S. 47).

79. Bergan. Udt. *bæ̋'rjann.* — Bergen 1593. Bergenn 1604.1/1. Bergen med Sildtved 1668. Bergen med Øde Siltved 1723.

*Bergar, se Hof GN. 15. — Om Underbruget se Vaale GN. 93.

80. Nau. Udt. *nau.* — Nodt 1604.1/4. 1605. Nouff 1668. Nouf 1723.

Se Hof GN. 75.

81. Grini. Udt. *grí'ni.* — [i Granyna (norste Gaard) DN. XIV 16, 1399]. a Grenine DN. VIII 411, 1469. i Gronini RB. 233. Grinne 1593. Grinj 1604.¹/₁. Grinnj 1605. Grinni med halve Ascherød 1668. Grinnie 1723.

Granin, Grønin, Grenin, sms. af vin med Trænavnet grọn f., Gran. Hyppigt Navn paa Østlandet, sædvanlig som her i Nutidsformen Grini. Se Bd. II S. 54. — Om Ascherød se under GN. 84.

82. Helgeland. Udt. *hæ̀'ljelann.* — Helgaland DN. V 360, 1415. I 558, 1440. Helgheland DN. X 164, 1455. Hæghaland, Heghaland DN. III 455, 1461. Helgeland 1593. Helgerødt (!) 1604.¹/₁. Helgeland 1668. 1723.

Helgaland, se Vaale GN. 9.

83. Kjæra. Udt. *kǣ'ra* (ogsaa opg. *kæ'rra*). — i Kierafiski DN. VIII 264, 1388. i Kerafiskinum DN. I 390, 1391. i Kærafiskenom DN. III 399, 1398. i Kærafiskini RB. 190. af Kærafiskinne RB 233. i Kærenæ DN. I 505, 1425. i Kjæræfyskeno DN. I 558, 1440. i Kæriafiskenæ DN. VIII 365, 1449. Kieræfiskiedh DN. IX 783, 1534. Kiergefiske DN. I 806, 1542. [paat.: Kergefiske]. Kierreholmmen 1723.

Er en Fos, Kjærafossen, med tilhørende Laxefiskeri, hvorom se Kraft, Beskr. 1ste Udg. II 698. Betegnelsen Kerafiski betyder: Fiskeri, hvorved den i Elv opgaaende Fisk fanges i ker (Fritzner); ker n., Kar, her om Kar til Fiskefangst i Elv, Fiskegjerde, Opdæmning i Elv, især for Laxefangst (Fritzner og Aasen), — ogsaa i Sammensætningen Laksekjer. Formen Kjæra maa gaa tilbage til *Kerin, Flt. af ker i best. Form, og saaledes maa vel ogsaa Kærenæ i DN. I 505 opfattes, skjønt Navnet her har Udseende af at være et Hunkjønsord i best. Dativ eller Dat. af et med vin sms. Navn. Navnet har alm. været skr. Kjærø.

83, 2. Kongsgiperne med Mælekastet. Udt. *kå'ngsjípanne. mè'lkaste.*

¹) «Gip er formodentlig et Slags Fiskeindretning eller Fiskeredskab.» (NG. Mscr.). I en saadan Betydning har ogsaa S. B. hørt Ordet brugt i Larvik. Ifølge Forledet Kongs- har der af dette Fiskeri været betalt Afgift til Kongen. — Om 1ste Led i Mælekastet, oldn. merð f., Teine, se under Skoger GN. 56; andet Led, kast n., har samme Betydning som varp ved GN. 56.

83, 3. Flekan. Udt. *flè'kann.*

Flt. af Fleke m., blandt hvis Betydninger Ross fra Mandalskanten anfører: tæt Lægte- eller Pæleværk, omflettet med Gjorder eller Ris, til Laxefiske; Ordet lyder der «Flege».

84. Kongell. Udt. *kå'ngæll.* — Kongelff med ¹/₄ Ascherød 1668. Kongelv med ¹/₄ Ascheroed 1723.

Se Borre GN. 61, 1. — «Ascherød» kan være *Asgerðarruð, af Kvindenavnet Asgerðr, eller *Askaruð, af Mandsnavnet Aski (vistnok opr. Kjæleform af Asgautr); sch kan i den Tids Orthografi svare til sgj og til sk. Se PnSt. S. 16.

85. Holtan. Udt. *hø̀ltan.* — i Haltanom (paat.: Holtonom) DN. VIII 323, 1434. Holtenn 1593. 1604.¹/₁. Holten med ¹/₂ Ascherød 1668. Holtan med Adscheroed 1723.

Holtar, se Sande GN. 135.

86. Langerud. Udt. *la'ngeru, la'ngru.* — Langerød 1593. 1668. Laugerødt 1604.$^1/_1$. Langeroed 1723.

*Langaruð, den lange Rydning.

HEM SOGN.

Sognets Navn: Hem. Udt. *hæmm.*

Ældre Navneformer: Hæms s. DN. I 429, 1404. 587, 1449. VIII 291, 1415. X 121, 1431. XI 148, 1440.

Hem s. DN. I 429, 1404. VIII 267, 1393. X 787, 1548. [Hemss s. DN. XV 647, 1536].

Heims s. DN. VIII 264, 1383.

Jfr. ndfr. ved Gaardnavnet under GN. 91. 92. — Om Kirken se RB. 86.

Gaardenes Navne: **87. 88. Linnesholm nedre og øvre.** Udt. *li'nnshølm.* — Ninningβholm St. 78 b. Niniβholm 1593. 1604.$^1/_1$.$^1/_1$. Niningsholm 1605. Lindisholm nedre, Lindisholmb øvre med $^1/_2$ Bache 1668. Lindesholm nedre, L. øvre med $^1/_2$ Bache 1723.

Ifølge de ældste bevarede Former er L- her opstaaet af N- ved Dissimilation (Indl. S. 21), ligesom i Landsrød i Nøtterø (GN. 84). 2det Led holmr maa være at forstaa i en af de Indl. S. 56 efter Aasen anførte Betydninger. Men hvorledes Navnet forøvrigt er at forklare, tør være uvist. Mulig er det at sammenstille med Nenningsland i Aa S. i Lyngdal, skr. Neningland, Nenningland i 16de og 17de Aarh., nu udt. Næ'nneklann; men heller ikke om dette Navn ved jeg noget sikkert at sige. Udtalen med -k synes at vise, at der opr. har været et -s foran -land. Mulig kan 1ste Led være Gen. af et ellers i Norge ukjendt Mandsnavn Nennir, beslægtet med de under Nøtterø GN. 84 omtalte Navne Nannr og Nanni og svarende til det i Sverige brugte Nænnir. *Nennisland kan være blevet til *Nenningsland, ligesom Neringsrud i Eidsberg er opstaaet af Neriðsruð (Bd. I S. 11). Da imidlertid Funningsland, Fonningsrud, Funningrud synes at være opr. *Fundinsland, *Fundinsruð, af et gammelt Mandsnavn Fundinn (Bd. II S. 90), er der ogsaa Mulighed for, at Nenning(s)-land kan være opr. *Nenninsland, af oldn. Adj. nenninn, virksom, driftig, enten brugt som Tilnavn eller maaske som Mandsnavn. Paa samme Maade kan Ninningβholm (St. 78 b) være opstaaet enten af *Nennisholmr eller af *Nenninsholmr; i dette Navn maa isaafald e være gaaet over til i, hvad der især finder Sted foran ll, men ogsaa ellers, t. Ex. i Kinnerud i Hobøl, skr. Kinderødt St. 11 b, men Kennerud DN. I 785, 1528 (Kiærnaruð RB. 121 s., vistnok af *Tjarnarruð). Ninningβholm kan være blevet svækket til Niniβholm (1593. 1604), ligesom Skiringssalr senere findes skr. Skirisall (se S. 304), hvorefter N- ved Dissimilation er blevet til L-. En Mulighed er ogsaa, at Niniβholm er opstaaet direkte enten af *Nennisholmr eller af *Nenninsholmr (jfr. det forsvundne Fundisrud i Aker, RB. 273, af *Fundinsruð), og at Formen Ninningβholm aldrig har været hørt i Udtalen, men kun er en unøiagtig Skrivemaade; saaledes er Snesbøl i Eidskogen skr. Snædingsbøle i RB. ved Siden af det rigtige Snæresbøle (Bd. III S. 220) og Lønset i Opdal Lødingsetter 1590.

1626, for ældre *Loðinssetr (Bd. XIV S. 186). — En anden Formodning om det her omhandlede Gaardnavns Oprindelse har S. B. meddelt mig: «Nin(n)ingsholm synes som 1ste Led at indeholde Gen. af et Mandsnavn *Niningr (Ninningr), som mulig kunde være af keltisk Oprindelse, en norsk Forandring af Ninian, Navnet paa Syd-Pikternes Apostel; jfr. om de forskjellige Former af dette Navn mine Bemærkninger i Aarbøger f. nordisk Oldkynd. 1900 S. 10 Hvis Navneligheden ikke er tilfældig, kan den opfattes paa to forskjellige Maader. Enten saaledes, at Ninian ved Forbindelse med Vesterlandene i en forandret norsk Form er blevet til et af Nordmænd baaret Mandsnavn (ligesom det opr. irske Njáll), og at en Mand af dette Navn har givet Gaarden i Lardal Navnet * Nin(n)ingsholmr, i hvilket det 2det Led, holmr, sigtede til geografiske Forhold paa Stedet. Eller ogsaa mulig saaledes, at *Nin(n)ingsholmr er et Opkaldelsesnavn (jfr. t. Ex. Galiz i Andebu, GN. 100. 101) efter et Sted i Vesterlandene, hvis Navn som 1ste Led indeholdt St. Ninians Navn.» — Om en Forklaring af et i Lyd nærstaaende svensk Stedsnavn, Nenninge i Rådmansö s., Stockholms län, som dog ikke kan finde Anvendelse paa de to anførte norske Navne, se E. Hellquist, Om de svenska ortnamnen på -inge, -unge ock -unga S. 106 (Göteborgs Högskolas Årsskrift. XI. 1905).

89. Roso. Udt. *rô'sô.* — a Rosso DN. VIII 291, 1415. Rossou St. 78 b. Rose 1668. Roesse 1723.

Vel egentlig et Elvenavn og Navn paa den Bæk, som danner Grændsen mod Svarstad S. Efter Dialektformen nærmest svarende til et oldn. *Rosa, som S. B. forstaar som ældre Hrosa, dannet af et til angelsachs. hrēosan, falde, svarende stærkt Verbum, hvormed bl. a. Folkesprogets rysja, drysse, strømme ned (Aasen), er beslægtet. Mulig samme Navn som eller ialfald beslægtet med Elvenavnet Russu i Kvikne, der i NE. S. 201 antages rettere at skulle skrives Rusu og at være en Ligedannelsesform, maaske af Rosa. Roso er i NE. S. 198 antaget for at være en Sammensætning af á f., Aa, med ross (hross) n., Hest, hvad der efter Udtalen synes mindre rimeligt.

90. Tingelstad. Udt. *ti'ngelsta.* — Tingilstadt St. 79 b. Thingelstad 1668. Tingelstad 1723.

*Þengilsstaðir; se Sande GN. 79.

91. 92. Hem nedre og øvre. Udt. *hæmm.* — Hæm (Nom.) DN. III 233, 1354. Hem DN. XI 819, 1559. Hemb 1593. 1604. $^1/_1$,$^1/_1$,$^1/_1$. Hæmb med Moe, Hemb øvre 1668. Hemb nedre med Møe, H. øvre 1723. — Under GN. 92 er indgaaet Hemb mellom 1668. 1723 (i Midhem DN. X 787, 1548). — Jfr. Oplysningerne om Sognenavnet.

Hæmr; se Hof GN. 30.

93. Bækkevar. Udt. *bæ'kkval.* — Beckehuar St. 79 b. Beckeuaer 1593. Beckeuar 1604.$^1/_1$. Bechevahr med Ruud 1668. 1723.

*Bekkjarhvarf; se Stokke GN. 152. Det synes mig uvist, til hvilken Bækkekrumning Navnet sigter.

94. Ødegaarden. Udt. *ø'galen.*

95. Blaaland. Udt. *blå'lann.* — Blaland 1593. Blaaland 1604.$^1/_1$. 1605. 1668. Blaaeland 1723.

Navnet er vistnok opr. *Brúarland, sms. med Gen. af brú f., Bro. I Nord for Gaarden er der en Bro over en Bæk, som falder i Laagen. Den nuværende Form er opstaaet gjennem den hyppige Sammentrækning af úa til å (jfr. Braarød S. 128 foran) og videre ved Overgang af r til l ved Assimilation, et af de sjeldnere Tilfælde af Assimilation mellem Konsonanter, som

ikke berøre hinanden umiddelbart (Indl. S. 22); samme Overgang i Blaaflat (i Matrikelen Bruflat) i Etnedalen, af opr. Brúarflǫt. For den under Vaale GN. 47 og Andebu GN. 100 anførte Gjetning, at Navnet kunde være et gammelt Opkaldelsesnavn, nemlig efter Bláland, »Blaamændenes« Land, hvorved man i Norge i MA. forstod dels Æthiopien, dels Saracenernes Lande, er der neppe nogen Sandsynlighed.

96. Undesvaal. Udt. *u'nnersvål.* — i Andhusuale DN. VIII 264, 1388. Anndirwall DN. XI 148, 1440 (paat.: Vndesuall). Wndiß-uold 1593. St. 73 b. Vndisuoldt 1604.¹/₁. Wndesuold 1605. Vndis-vold 1668. Undesvold 1723.

Efter den nuværende Udtale kunde man antage, at dette Navn ligesom Unnersbu i Hedrum (GN. 1) indeholdt som 1ste Led Mandsnavnet Arnulfr (Unnulfr); men efter de ældste Skriftformer er dog dette ikke sandsynligt. Se PnSt. S. 14. Hvad det ellers kan være, bliver imidlertid aldeles usikkert. Hvis det er et Mandsnavn, gjetter S. B. paa Andóttr, Ǫndóttr, der brugtes i Norge i MA., men ikke er kjendt fra Stedsnavne. Naar man sammenholder de ældste Former med Udtalen, synes det ogsaa at være sikkert, at 1ste Leds Begyndelsesvokal har kunnet være baade omlydt og uomlydt. Gaarden Öndólfsstaðir i Sønder-Tingø Syssel paa Island er i Vémundar saga (Íslendinga sögur. II. Kaupm. 1830. S. 244. 264) skr. Öndórsstaðir (se Kålund, Hist.-topogr. Beskr. II S. 158), og Andhusuale kunde svare baade til Öndórs- og Öndólfs-; men noget saadant Mandsnavn kan ikke paavises. Efter Formen kunde Andhus- være en Sammensætning af ǫnd f. (Gen. andar), Forstue, og hús, og Andhús- kunde vel gaa over til Ǫnd(h)us-; men en saadan Sammensætning er ikke kjendt.

97. Hostvet. Udt. *hó'sstvètt.* — Hawardzþuæit (søndre) DN. I 429, 1404. Hofftued 1593. Hostued 1604.¹/₁. Hoßtued 1605. Hoes-tved 1668. Hogstvet 1723.

Hávarðsþveit, af Mandsnavnet Hávarðr (se Brunlanes GN. 59). Om et andet Navn af samme Nutidsform, men anden Oprindelse, i dette Amt se Hof GN. 72. 73.

98. 99. Skjærum nedre og øvre. Udt. *sjæ'römm.* — a Skerueime (sønste) DN. VIII 267, 1393. a Skærfwæim, Skerfeim, Skærfæima aa DN. I 429, 1404. Skerffuen DN. XI 681, 1534. [Skærffuemss (Gen.) DN. XV 647, 1536]. Skeruem DN. V 847, 1556. Skierffuen 1593. 1604.¹/₁,¹/₁. Schierffuen nedre med Kalßrod, S. øvre med Flaatten 1668. Schierven nedre med Kalsrud, S. øvre med Flaatten 1723.

Skerfeimr, se Nøtterø GN. 108. 109. Ogsaa her er der Mulighed for, at Navnets 1ste Led er Elvenavnet Skerfa. Flere af Skriftformerne se ud, som om Navnet var sms. med vin, ikke med heimr. — Om Underbrugene se under »Forsvundne Navne« ndfr.

100—102. Nordby søndre, mellem og nordre. Udt. *nó'lbý.* — Nordby DN. I 429, 1404 (sønste). 587, 1449 (nørste). Norby 1604.¹/₁,¹/₁,¹/₁. Nordbye søndre, mellem, nordre 1668. 1723.

Norðbýr, Nordgaarden; den nordligste Gaard i Sognet.

FORSVUNDNE NAVNE.

Ormsrud (i Svarstad Sogn) DN. I 333, 1377 (vel det Aaserud, der sees at være gaaet ind under GN. 32).

Ormsruð, af Mandsnavnet Ormr. Se PnSt. S. 192.

i Fitia (i Svarstad Sogn) RB. 288 (gaaet ind under GN. 2).

Fitjar, se Sandeherred GN. 124.

Bondastadha (Akk.) (i Svarstad Sogn) DN. I 545, 1436. (2 Pladse Bondstad paa Kartet, nordenfor Kalleberg).

Bóndastaðir. Af et Mandsnavn Bóndi, som neppe kan paavises brugt som saadant i Norge i MA., medens det da var alm. i Sverige og i Danmark (Lundgren S. 38. O. Nielsen S. 15). Bonde kan af Matrikelen sees at være brugt i vor Tid i Dovre, hvor ogsaa Navnet Bondegaarden findes; det anføres i Aasens Navnebog fra Nedenes og Nordland. Stedet var Ødegaard i 1436. Se PnSt. S. 47. 292.

i Moon (i Svarstad Sogn) DN. I 545, 1436. Moren DN. IX 275, 1445. (Mo findes som Gaard paa Kartet, ligeledes ved Kalleberg).

Mórinn; best. Form af mór m., Mo (Indl. S. 67).

i Rofvo DN. I 429, 1404 (formodentlig i Hem Sogn).

Rófa f., se Botne GN. 81.

Houghana DN. I 429, 1404 (antagelig gaaet ind under Skjærum, GN. 98. 99).

Haugarnir, Flt. af haugr m. (Indl. S. 53).

i Flattinne, Gen. Flattar, Flatar DN. I 429, 1404 (gaaet ind under Øvre Skjærum, GN. 99).

Fløt f., hvorom se Indl. S. 69.

Kalsrudh DN. I 429, 1404. [Kalsrudz (Gen.) DN. XV 647, 1536]. (Gaaet ind under Nedre Skjærum, GN. 98).

***Karlsruð, af Mandsnavnet Karl. Se PnSt. S. 156.**

Haugeseter, Sæter til Tanum (GN. 6. 7) DN. XI 788, 1553.

***Haugasætr; indeholder vistnok Ordet sætr n., Sæter, nu Hunkjønsord, og ikke setr n. (Indl. S. 74 under setr).**

a Fwaredh i Laurdal DN. IV 770, 1508.

Er i den trykte Udgave af Brevet under Tvivl forstaaet som «Faret», om hvilket Navn se Hedrum GN. 5, 6, hvad der maaske er rigtigt.

Skindem St. 78 b.

Usikker Oprindelse.

Lagin St. 78 b.

Maaske lag n., i Betydningen: Fiskested (Indl. S. 63); isaafald Flt. i best. Form. Naar kun denne ene Form findes, kan man dog intet sikkert sige.

Røgeberrigh St. 78 b.

Formodentlig samme Navn som Røkkeberg i Haug S., Ø. Eker, hvilket Navn er skr. Røgeberrig St. 83, men i RB. har Formen i Raukæberghum, i Raukabergh i (RB. 87. 89) og altsaa er sms. med Gen. Flt. af raukr hraukr) m., kegleformet Stabel eller Dynge, hvilket Ord ligesom hjalmr

(Indl. S. 55) har været brugt som Betegnelse for Høider (t. Ex. Storrauken, Fjeld i Aasnes). Paa samme Maade findes Løkkeberg i Hvaler (opr. *L a u k a b e r g) skr. Løgeberrig St. 31 b.

Hierrelßrudt. St. 78 b.

Vistnok *H j ǫ r u l f s r u ð, af det gamle Mandsnavn H j ǫ r u l f r; Aasen anfører et enkelt Exempel af dette Navn (skr. Jøruld) fra Follo, 1743. Det synes neppe at kunne være H j ǫ r l e i f s r u ð, af Mandsnavnet H j ǫ r l e i f r, som findes et Par Gange paa Island, men i Norge foruden i et Stedsnavn kun forekommer i Halfs Saga. Se PnSt. S. 133.

Kellingstenn St. 79 b. Killingsteen 1668. 1723 (gaaet ind under Askjum, GN. 38).

Formodentlig *K e r l i n g a r s t e i n n; jfr. under «Forsvundne Navne» i Hedrum S. 364 foran.

Natthioltenn St. 79 b.

1ste Led er vel k n ǫ t t r m., i Betydningen Fjeldknat. 2det Led synes at maatte høre sammen med h j a l t n. (hvorom se under Brunlanes GN. 49. 50), maaske Flt. i best. Form af dette Ord, — altsaa *K n a t t h j ǫ l t i n.

Pinstad 1593. Pindestad 1604.¹/₁ (gaaet ind under Præstegaarden).

Pinnestad er nu Brugs-No. 31, 6. Maaske af et Tilnavn p i n n i (K. Rygh S. 49), der vel er det samme som p i n n i, Pind, Stift, Brod; heraf er Pinnerød i Borge Sml. og Pinnerud i Furnes forklarede (Bd. 1 S. 270). I Styrvold Sogn findes paa Rektangelkartet Pindaas som Navn paa en Høide lige i Vest for Kirken, og Pinaas, der maaske er det samme, som Pladsnavn lige ved Nau (GN. 80). Disse Navne kunne imidlertid ikke komme af Tilnavnet p i n n i, men indeholde mulig dette Ord som Betegnelse for en spids Top eller Høide, og det samme kan være Tilfælde i Navnet Pinnestad (*P i n n a s t a ð i r). Pinn- i Pinnaas(en) kan dog mulig sigte til Trævæxten paa Stedet, at Stammerne ere «tynde Pinder»; isaafald bliver Pinnestad at adskille derfra.

SUPPLEMENT.

Her anføres de Navne i dette Amt, som findes i Cod. Arn. 880 4to (en Fortegnelse over Hartvig Krummediges Jordegods i Norge), hvorom se Forord S. VII. De i den trykte Udgave forekommende Feil ere her rettede efter Originalmanuskriptet; de tilføiede Tal og Bogstaver henvise til Blad og Side i dette. Et ? foran et GN. betegner det som uvist, om det er den anførte Gaard, som er ment.

Skoger Herred. — Skoghbygd sokn 13 a.

27. S o l u m. — Soleem 13 a.
31. G u n n e r u d. — Gunnerudh 13 a.
53. S t e n. — Sten 13 a.
60. F l a a t e n. — Flathen 13 a.
62. S k j e l d r u m. — Skølreme 13 a.
64. J o r d b r e k k e. — Jordbrecko 13 a.
65. S k a l l e s t a d. — Skallestadha 13 a.

Sande Herred. — Sandene sokn 13 a.

? 2. S k j e r v i k. — Skerikæ? (Skerckæ?) 14 a.

Formodentlig menes denne Gaard. Navnet maa i ethvert Tilfælde være feilskrevet; den trykte Udgave har S k e n k æ, hvad der vist ikke er rigtigt.

4. V e. — We 14 a.
29. S k o g. — Skogh (øvre; Ødegaard) 14 a.
56. G a l l e b e r g. — Galleberg 13 b.
59. B ø l u m. — Boleme 13 b.

Den gamle Form viser sig altsaa at være B o l e i m r, jfr. S. 33 foran.

64. J a r e n. — Jedhar (søndre Gaard; Ødegaard) 14 b.
71. F l a a t e n. — Flathen 13 b.
74. T r o l s r u d. — Trolzawgharudh 13 a.

Ifølge denne Form har Navnet Trolsrud en anden Oprindelse, end S. 35 antaget; Navnets gamle Form viser sig at være *T r o l l s h a u g a r u ð. Troldhaug, Troldhaugen, Trollehaugen forekommer paa fl. St., Trolsberget i Tryssil; jfr. ogsaa Trolsaas i Andebu (GN. 119. 120). Hvilken Lokalitet T r o l l s h a u g a- kan sigte til, ved jeg ikke; da det er Gen. Flt., kan det neppe være den Aas, under hvilken Gaarden ligger, om hvilken se GN. 73.

? 80. R ø d. — Rudhet (Ødegaard) 13 a.

Om den anførte ældre Form sigter til denne Gaard, er vel ikke aldeles sikkert, da der i Sande findes flere Gaarde af Navnet Rud, GN. 33. 51. 52.

112. Umiddelbart efter denne nævnes (13 b) en anden Ødegaard Rudhet, forskjellig fra den ovfr. anførte.

83. Berg. — Bergh 13 b.
89. Gutu. — i Gatw (nordre) 14 a.
90. Klauvstad. — Clouestadhe, Clouestade, Clouestada (den sidste en Ødegaard) 13 b.

Ødegaarden er vel det Øde Kløffstad, som findes anført i 1668 og 1723.

? 91, 6. Kornbøle. — Byrdhan (Ødegaard) 13 b.

Byrdhan siges at ligge ved Klauvstad og maa da efter al Sandsynlighed være d. s. s. det nuv. Kornbøle. Isaafald er den første af de nuv. Udtaleformer, Konnbøla, som svarer til Kornbyrda, den rigtige (se S. 38 foran). Hvorledes det ældre Navn forholder sig til det nyere, er ikke sikkert. Byrðan kan maaske være en forkortet Form af *Kornbyrða(n), eller det kan senere være blevet sms. med korn i «rosende» Mening; byrða betyder: stor Kasse, Binge. Ogsaa i Roan forekommer Byrða som Stedsnavn, nu Børøen (Bd. XIV S. 6); Fritzner antager, at det ogsaa der har samme Betydning.

92. Rødløs. — Rødheløsæ 13 b.

Heller ikke denne Form giver Anvisning paa nogen sikrere Forklaring af Navnet, end de S. 38 anførte Former.

117. Bø. — Boo 14 a.
145. Dyrdal. — Dyredal 14 a. 14 b.

Forsvundne Navne.

Sandviken 14 a.

I den trykte Udgave antages dette Navn at betegne Sandesognfjorden; det nævnes 3 Gange og maa efter Sammenhængen betegne det DN. VI 761 nævnte Sted (se S. 45 foran).

Brennerudh 14 a.

***Brennuruð, af brenna f., hvorom se Indl. S. 45. Hvor det har ligget, ved jeg ikke; det anføres mellem Bø (GN. 117) og Dyrdal (GN. 145).**

Gammelt Bygdenavn.

innen Kleffuer 13 a; sigter til Angerskleven, hvorom se S. 46.

Hof Herred. — Hoff sokn, Hoffs sokn 14 b.

2. Kolstad. — Kolstadhe (nordre Gaard nævnt særskilt) 14 b.
6. Nes. — Næset 14 b.
8. Herstad. — Herestade 14 b.

Heller ikke efter denne Form kommer man til nogen sikker Forklaring af Navnet. S. B. tænker paa Sammensætning med Mandsnavnet Heri, der forekommer i Sigmund Brestessøns Saga og i Halfs Saga.

? 15. Bergan. — Berghar 14 b.

Formodentlig menes denne Gaard. Umiddelbart efter nævnes en Ødegaard Berghanne (14 b), som angives at ligge lige ved Herstad og derfor vel maa være en nu forsvunden Gaard.

70. Vold. — Wol 15 a.

Forsvundne Navne.

Hagha (sødhre) i Hof Sogn 14 b.

Er maaske det Haga, som findes anført paa Rektangelkartet lige ved Ruelsrud (GN. 10), neppe det Haga, som i Matrikelen af 1898 er opført som GN. 51, 5.

Botne Herred.

Botne Sogn. — [Bo]tnæ sokn 5 b.

? 20. Kvaan. — Kaandnæ (søndre Gaard nævnes særskilt) 5 b.

Det synes at maatte være denne Gaard, som er ment, skjønt Formen ikke stemmer synderlig med de øvrige fra MA. bevarede Former; mulig er at læse Kaandæ.

Hillestad Sogn.

104. Hillestad. — Hillestadhe 14 b.

Er anført som liggende i Hof S., hvad der maa være feilagtigt.

111. Eplerød. — Æplerudh 15 a.

Vaale Herred.

Vaale Sogn. — Walæ sokn 5 b. Wale s. 6 b.

41. Berg. — Bergh 6 b.
66. Torgerud. — Thorgærdarudh 5 b.

Er henført til Botne S.; Gaarden ligger lige ved Grændsen mod dette.

77. Brekke. — Brecko 5 b.

Undrumsdal Sogn. — i Vndræmsdaal 6 a.

142. Rød. — Rudh 6 a.
161. Lofstad. — Lafftzstadæ (Ødegaard) 6 a.

Lafftz- er vel feilskrevet for Lofftz-.

Borre Herred. — Baarra sokn, Borra s. 5 b.

? 3. Kjær ytre. — Kæær 5 b.

Uvist, om denne Gaard eller GN. 41, Kjær nordre.

22. Sem. — Sææm 5 b.
29. Apenes. — Apeldenes 5 b.

Forsvundne Navne.

Watzker 25 b.

Der siges intet om Beliggenheden af dette Sted; men det er formodentlig det S. 126 foran anførte Vatzkjarr i Borre, der menes. Jfr. Samlinger til det norske Folks Sprog og Hist. VI S. 143, Note 3.

Ramnes Herred.

Ramnes Sogn. — Ramffnæs sokn, Raffnes s., Ramnæsokn, Ramnæ sokn 6 a.

I de 2 sidst anførte Former er -s bortfaldet i selve Navnet ved en Misforstaaelse, fordi man har udt. som et Ord: Ramnæ(s)-sokn; altsaa det omvendte af, hvad der har fundet Sted ved den gamle Form Fones under GN. 138 (se S. 148 foran).

16. Bjune. — i Biwgna 6 a.
24. Skjeggestad. — i Skeggestade 6 a.
50. Ramnes. — Ramness 6 a.
52. Heian. — Heidhene 6 a.
55. Hole. — Holæ 6 a.
57. Klop. — Kloppanæ 6 a.

Ved dette Gaardnavn findes ikke ellers den best. Form brugt; jfr. S. 135 f

74. Jare. — Jedræ (nordre Gaard nævnt særskilt) 6 a.

Fon Sogn.

169. Fossan. — Fossør 6 a.

Andebu Herred.

Høijord Sogn. — Hoghgærdz sokn 6 a.

69. Myre. — Myræ 6 a.
74. Sjue. — Sioghar 6 a.

Stokke Herred.

Stokke Sogn. — Stocka sokn, Stocke s. 6 b.

31. Var. — War 6 b.

Arendal Sogn. — Arnedal sokn 6 a.

135. Aarholt. — Aarholt 6 a.
155. Brekke. — Brecka 6 a.

Forsvundne Navne.

Hualberg 6 b.

Gaaet ind under GN. 13; se S. 205 foran.

Sem Herred.

Sem Sokn. — Seem sokn 5 b.

1. Undrum. — Vndræmsgarda (2 Gaarde) 6 a.
10. Fadum. — Fadhems gardhe 5 b.
24. Grette. — Gretto 5 b.
38. Hesby. — Hææsby 5 b.
46. Aker. — Aker 5 b.
47. Eldre. — Ældhrænæ 6 a.
71. Kjær vestre. — Kær 5 b.

At her menes denne Gaard og ikke GN. 21, sees af DN. IX 276.

Slagen Sogn. — Slangn sokn, Slagn s. 5 b.

105. Oseberg. — Asaberg 5 b.

Den her anførte Form svarer fuldstændig til Åsaberg, sms. med Gen. af Flt. æsir (se S. 223 foran). Den er dog ikke saa gammel, at man af den bestemt tør antage denne Oprindelse; den kan ogsaa være at forstaa som *Åsuberg (jfr. i Asarudj og i Osorudi under Ramnes GN. 68).

108. Rom. — Room 5 b.

Nøtterø Herred. — Nytteroøn, Nytteroøn sokn 6 b.

26. Bugaarden. — Boogarden 6 b.
59. Torød. — Thordarud 6 b.
116. Sem. — Sæmegarda (2 Gaarde) 6 b.

Sandeherred. — Sandehærat sokn 6 b.

42. Bugaarden. — Bugarden, vid Bugard 6 b.
48. Gokstad. — Gawkstadæ 7 a.
100. Eidene. — Edhen 7 a.
104. Tveitan. — Tueten 7 a.
120. Haugan. — Hughanæ 6 b.
125. Brønnum. — Brænnem 7 a.
140. Stange vestre. — Stanga 7 a.
144. Haugen. — Hughanæ 7 a.

Den anførte Form kunde synes at passe bedre til GN. 96, Haugene (skr. i Haughanna DN. III 632, 1465, se S. 273 foran); men da Gaarden angives at ligge vid Stanga, maa GN. 144 være ment (skr. i Haugenom RB. 189. 196).

Tjølling Herred. — Tiwdhelingæ sokn 7 a.

13. Grøtting. — Gryting 7 a.
18. Bisjord. — Biilsgærdæ 7 a.

Efter denne Form vise de S. 291 fremsatte Gjetninger om dette Navns Oprindelse sig at være feilagtige, uden at jeg dog kan give nogen sikrere Forklaring. Man kan maaske sammenligne med Bildstad i Sparbuen (skr. i Bildistadom AB. 14); men heller ikke dette Navns Oprindelse er sikker. 1ste Led kunde være Gen. af bíldr m., som findes brugt om forskjellige skjærende Redskaber og Vaaben, og Navnet være givet enten efter Jordveiens Lighed med et saadant eller indeholde bíldr som Persontilnavn (brugt saa flere Gange, K. Rygh S. 5), eller mulig som virkeligt Mandsnavn, skjønt det i Norge kun kjendes brugt saaledes i Sagnhistorien. I Danmark findes Bild som Mandsnavn i MA. (O. Nielsen S. 12), og Lundgren formoder, at samme Navn findes som 1ste Led i det svenske Stedsnavn Bilzbro, nu Bilsbro, i Södermanland (Lundgren S. 23). Om Bilstad i Mo i Telemarken (skr. i Bylstadum DN. XV 126, 1520) og Bilstad i Heskestad høre hid, er uvist; disse Navne kunne ogsaa skrive sig fra et Mandsnavn Billi (Bd. I S. 354).

22. Kjondal. — Tiærndaal 7 b.
28. Guri. — Gudrønæ 7 a.
32. Huseby. — Hosæby 7 a.
49. Vittersen. — Væthersoøn 7 a
69. Vestad. — Vestadhæ 7 b.
72. Skalberg. — Skaardaberg 7 b.

I den trykte Udgave anført i Formen Skaardaby; der bør dog vistnok hellere læses Skaardaberg, og dette maa være det rigtige, siden der i Herredet haves en Gaard Skarðaberg (se de S. 298 foran anførte Former).

75. Tufte. — i Twfftom 7 a.
79. Bru. — Broo 7 b.
91. Sandnes. — Sandness 7 b.

Af DN. IX 276 sees, at dette har været Parten Flotasandnes (jfr. S. 300 foran).

92. Hem. — Hæm 7 b.
99. Bergan. — Berghenæ 7 b.

Brunlanes Herred. — Næset 8 a.

Tanum Sogn. — Thonem sokn 8 b.

9. Lepperød. — Lepperudh 9 a.
10. Solberg. — Solberga 8 b.
24. Haugene østre. — Haughæ 8 b.
25. Foldvik. — Folduigha gardha (2 Gaarde, vestre Gaard og Vppegard) 9 a.
30. Nalum. — Næærdhem 8 b. Nerdems garden (nordre Gaard) 9 a.
32. Holone. — Holæ 8 b.
?33. Brekke østre. — Breckæ 9 a.

Da det anføres lige efter Rugland, er det vel Brekke østre, der menes, og ikke GN. 11, Brekke vestre.

34. Rugland. — Rwghland 9 a.
39. Grevle. — Grifflæ (søndre Gaard) 8 b.
42. Torsrød. — Thoresrudh 9 a.
46. Agnes. — Agnes 8 b.

Ikke Agernes, som den trykte Udgave har.

53. Ulleberg. — Vllæberg 8 b.
63. Grøterod. — Grytharudh 9 a.

Den fra RB. anførte Form Griotrud er det rigtige.

97. Kløtre. — Klyttræ 8 b.

Kjose Sogn. — Kiwsæ sokn 8 a.

Dette Sogn henføres her ligesom RB. 196 til Nesit.

144. Kroken. — Kroken 8 a.
?146. Strand. — Standen 8 b.

Vistnok Feilskrift for Stranden.

148. Omsland. — Vmpslandz garda (2 Gaarde, søndre og nordre) 8 a.

Denne Form gjør den S. 391 givne Forklaring yderst betænkelig, da det er lidet troligt, at Alms- skulde være blevet til *Oms- saa tidlig som c. 1450; men den giver dog ingen Veiledning til en sikrere Forklaring. Den

kunde nok tyde paa et opr. *Ofnsland, af ofn m., Ovn; Omberg, Navn paa 2 Gaarde i Enebak, er i RB. skr. Omnberg, Omberg og indeholder dette Ord (Bd. II S. 212. 222), og Stedsnavnet Ommen (d. e. Ovnen) i Aas Rom. udtales ligesom Omsland med lukt o. Men denne Forklaring er dog høist usikker, da det synes vanskeligt at angive, hvorledes ofn kunde komme til at bruges i Sammensætning med land.

Hedrum Herred.

8. Nordby. — Nordby i Midio 8 a.
19. Gjønnes. — Gølness 7 b.
32. Gjelstad. — Gældzstadæ 7 b.

Anført under Tjølling S., men maa være dette Sted, som ligger lige ved Grændsen mod Tjølling.

35. Seierstad. — Sigherstadæ 8 a.
52. Hagtvet. — Haghtwethæ gardæ (2 Gaarde) 8 a.

Hagþveit. Denne Form er maaske at foretrække for Hafthweit i Brevet fra 1453 (se S. 346 foran), da dens Forklaring ingen Vanskelighed volder. 1ste Led er da forkortet for Haga-, af hagi m., indhegnet Jordstykke (Indl. S. 52); jfr. boghals for bogahals. Skrivemaaden Haf- for Hag- synes at kunne sammenlignes med Formerne Skipþveit (DN. I 358, 1384) og Skifþveit (DN. X 89, 1410) for ældre Skygþveit (DN. I 87, 1302).

54. Skaret. — Skardh 7 b.
96. Gjølne nordre. — Nordgølnæ 7 b.
99. Gjølne søndre. — Sundgølnæ 7 b.
100. Heum. — Hedhem 7 b.
101. Lysebo. — Lywsbogha 8 a.

Denne Form bekræfter den S. 355 anførte Formodning om sidste Led. Lyws- kan forstaaes som Lýs-, forkortet af Lýsu-; se under GN. 96 S. 355.

130. Skaaten. — Skathenæ 7 b.

Gamle Bygdenavne.

i Midio 8 a.

Se om dette Navn S. 365.

Dalen 7 b.

Under denne Overskrift anføres GN. 19. 35. 52. 54. 96. 99. 100. 101. 130 og to Navne, som ere udraderede. Efter dette kan Dalr(inn) have været Navn paa Hedrum Præstegjeld, maaske undtaget, hvad der regnedes til í Miðju. En saadan Benævnelse paa dette er dog ikke kjendt andenstedsfra, og Dalen er maaske brugt om Laagens Dalføre i Almindelighed; jfr. de enkelte Dele af dette: Lagardalr og Naumadalr.

RETTELSER OG TILLÆG.

S. 4 L. 23 f. n. Mod O. Ryghs Forklaring, at Stedsnavnet Gjuv (Gjuve, Gjuver osv.) og Folkesprogets Fællesord Juv (hos Aasen skr. Djuv) er det oldn. gljúfr n., Kløft, Fure i Fjeld, indvender E. Lidén (Indogerman. Forschungen. XIX. 1906. S. 357 f.), at Overgang af Glj- til Gj- (J-) i disse Ord er usandsynlig, da andre Ord med opr. glj- i Fremlyden nu begynde med gl- i Egne, hvor Stedsnavnet Gjuv og Fællesordet Juv forekommer. Da det ikke er paavist, at Navnet Gjuv i MA. forekommer nogensteds i en Form, som begynder med Glj-, tør man ialfald ikke regne Ryghs Forklaring for sikker. Lidén antager, at Gjuv og Juv er et fra gljúfr forskjelligt Ord *gjúf f. eller n., der ikke findes bevaret i Oldn. som Fællesord, men vel som Stedsnavn, skr. Giuf (se Indl. S. 51). Han holder dette Ord for beslægtet med det hos Ross anførte guv, ludende, rundrygget, og Gobb, Skulderparti, Rygning eller Banke i Ager eller Eng, og antager, at dets Betydning har været: (konkav) Krumning, Hulning.

S. 5 L. 21 f. o. Foruden med Hanevik i Vik kan sammenlignes med Anholt i Stokke, GN. 110. 111 (S. 196).

S. 9. Under GN. 4 er nu helt indgaaet Flygen (det gamle Matr.-No. 5, skr. Flugen i Matr. af 1838), udt. *flý'gen*, skr. Flogghen DN. III 723, 1495. Flogen 1593. 1604 ¹/₄. 1605. Flugen 1668. 1723. Den ældste bevarede Form er formodentlig at forstaa som *Fluginni, Dat. i best. Form af flug f. Dette forekommer en enkelt Gang i Oldn. i Betydningen: Flyven, hurtig Fart (se Fritzner I 446) for det alm. flug n.; men det maa her have en anden af de Betydninger, som flug n. kan have: brat Fjeldside, nu Flog, Flug n. Den nuværende Udtale synes dog fremkommen af en Sideform *fljúg, og Intetkjønsordet Flog, Flug anføres ogsaa af Aasen i Formen Fljug fra Telemarken (se Aasen under Flog); i nordsvenske Dialekter forekommer Formerne flygg, flyggj n. for det alm. flög n., brat Bergvæg. Stedet ligger i Aasskraaningen i Syd for GN. 4; der er brattere nedenfor end ovenfor.

S. 13 L. 5 f. o. O. Skulerud har i «Om vin-Navnenes Behandling» (Chra. Vid.-Selsk. Forhandl. 1906 No. 2) S. 32 sammenstillet Navnet Gerpin med en Stamme Jerp-, der forekommer i Navne paa Høider (jfr. Jerpskaftet i Tryssil, Bd. III S. 338). Betydningen «Høide» kunde passe godt ved Gjerpen i Skoger, der ligger ved en Aas, og ved Gjerpen Præstegaard i Bamle, som ligger høit; men den synes uanvendelig ved Gjerpen i Vaale, og noget til den oldn. Stamme garp- svarende Ord med Betydning af «Høide» eller lign. kan ialfald ikke med Sikkerhed paavises i beslægtede Sprog.

S. 25. Mellem L. 13 og 12 f. n. er at tilføie: [Sanndina skipræid NgL. IV 381].

S. 26 L. 7 f. o. Foran St. 87 er at tilføie: [NRJ. IV 575].

S. 26 L. 17 f. o. katolske l. katholske. Saaledes ogsaa i det flg.

S. 27 L. 12 f. o. er at tilføie: [Orrennsnes NRJ. IV 575].
S. 30 L. 21 f. o. Vestra Ruð l. Vestr-Ruð.
S. 37 L. 8 f. n. er at tilføie: [Cløffuesta NRJ. IV 575].
S. 38 L. 8 f. o. er at tilføie: [Egeberg NRJ. IV 575].
S. 38 L. 5 f. n. Foss l. Fors.
S. 54 L. 6 f. o. Navnet Marek (Marik 1336) i Asby s., Ydre härad antages af R. Norrby (Ydre härads gårdnamn. Stockh. 1905. S. II,31 f.) at indeholde Trænavnet ek, men maaske i Betydningen «Egelund».
S. 56 L. 21 f. o. Sund l. Sund-.
S. 60 L. 12 f. o. RB. S. 779 antages det, at Naseno er Feil for Neseno.
S. 64 L. 6 f. o. I G. Graarud, Holmestrand og omegn S. 18 (Kra. 1906) er oplyst, at Botne Præstegaard i Mandtallet af 1664 kaldes Wnderberg. Dette er vistnok dens gamle Navn, opr. *Undir Bergi, under Bjerget (jfr. Sem GN. 87), og Botnar synes da at maatte have været et opr. Bygdenavn.
S. 65 L. 16 f. n. Marienborg fik efter Oplysning af G. Graarud dette Navn i 1827; tidligere skreves det Skougsrød og er altsaa det under GN. 4 anførte Schougrød, som i Mandtallet fra 1664 er skr. Schougsrød. Se ogsaa under Skaghsrud S. 80 foran.
S. 67 L. 7 f. n. 35 l. 55.
S. 70 L. 21 f. o. Samme Navn forekommer i NgL. II 488 i Formen i Gvdranne; dette Sted har sandsynligvis ligget i Bohuslen (NgL. V 801).
S. 70 L. 21 f. n. er at tilføie: [i Kringakræ (!) RB. 187]. Kring- er sikkert Skrivfeil for Bring-, se RB. 780.
S. 72 L. 23 f. n. Om Præstegaardens gamle Navn se ovfr. under Tillæg til S. 64.
S. 74 L. 14 f. o. 15 l. 14.
S. 76 L. 15 f. n. K. Rygh gjør mig opmærksom paa, at Gjøra i Sundalen vistnok er samme Navn som Gjøgri. Det er skr. af Giogrin AB. 73, og Sammensætning med det fra Island kjendte gjǫgr passer godt til Gaardens Beliggenhed.
S. 80 L. 21 f. n. Se ovfr. under Tillæg til S. 65.
S. 81 er at tilføie tilslut: [Wnderberg 1664, hvorom se ovfr. under Tillæg til S. 64].
S. 89 L. 12. 13 f. o. Henvisningen til Lardal GN. 95 bør udgaa; se under Lardal GN. 95.
S. 97 L. 23 f. o. er at tilføie: [Bastuol DN. XVI 826, 1559].
S. 101 L. 20 f. n. Navnet Raaen i Fiskum S., skr. i Rodonne RB. 1. 91, om hvis Oprindelse intet er sagt Bd. I S. 324, er i NE. S. 195 anført under Elvenavnstammen Roð- og under Tvivl henført til oldn. rjóða (hrjóða), udsprede, kaste, og Folkesprogets rjoda, drysse, styrte ud. Magnus Olsen antager for sandsynligt (Arkiv f. nord. filol. XXII S. 111), at i Rodonne er at forstaa som í Rǫðunni (Hrǫðunni), best. Form i Dat. af et Elvenavn Raða (Hraða), som egentlig er best. Form i Hunkjøn Ent. af Adj. raðr (hraðr), hurtig. Gaarden Raaen i Vaale (og i Borre) ligger ogsaa ved et Vandløb; men dettes Fald er neppe stærkt nok til, at man tør antage, at det har baaret et Navn med denne Betydning. Mulig kan det under Forklaringen af dette Gaardnavn formodede Ord *roða f. være beslægtet med ryðja, rydde, og med ruð n., Rydning, og have væsentlig samme Betydning som det sidste Ord.
S. 102 L. 2 f. n. kan tilføies: Jfr. Hedrum GN. 100.
S. 103 L. 14 f. o. af l. af.
S. 125 L. 24 f. n. Et 1ste Led Skrafla- synes derimod at forekomme i et andet Gaardnavn i dette Amt; se Sandeherred GN. 67.
S. 131 L. 18 f. n. Gustav Storm og med ham Finnur Jónsson (Hkr. III 598) antage, at det i Hkr. (i Sagaen om Inge og hans Brødre) nævnte Linustaðir er Linnestad i Ramnes; man har tidligere ment, at det var Linstad i Stange paa Hedemarken (Hkr., Ungers Udg. S. 846).
S. 132 L. 6 f. o. S. B. gjetter paa, at Dinnduxstaðir kunde være forvansket af *Lindhaugsstaðir, som da skulde være den gamle

Form af Linnestad, sms. med et Ord *lindhaugr, Haug, paa hvilken der voxer et Lindetræ. (Se S. 398 nederst).

S. 140 L. 4 og 3 f. n. Da Navnet altid i ældre Tid har Flertalsform, maa Udtalens Bleika være Flt. Slutningsvokalen -a henpeger da paa en gammel Flertalsform paa -ar (jfr. Stokke GN. 40), og Navnets gamle Form maa da have været Blikar, og Blikum RB. 78 altsaa være rigtigt. Den nuværende Udtale med ei kan være opstaaet under Paavirkning af Adj. bleik.

S. 171 L. 18 f. o. er at tilføie: [Quadall, i et utrykt Diplom i Rigsarkivet fra 1587].

S. 172 L. 18 f. o. Henvisningen til Lardal GN. 95 bør udgaa; se under Lardal GN. 95.

S. 174 L. 2 f. o. er at tilføie: [Skorge, i et utrykt Diplom i Rigsarkivet fra 1587].

S. 175 L. 5 f. n. Hvis flere af de i PnSt. S. 85 f. under Geirr anførte Stedsnavne (som Gjerstad i Tjølling og Gjerstad i Tysnes) virkelig indeholde dette Mandsnavn, kan ogsaa Gjerstad i Andebu være at henføre dertil. Jfr. Tjølling GN. 34. 35.

S. 189 L. 1 f. n. iggende l. liggende.

S. 196 L. 5 f. n. Hoðnuholt l. Hǫðnuholt.

S. 198 L. 9 f. n. under GN. 75 l. Indl. S. 63. — Mulig er ogsaa Gjeilo i Skiaaker samme Navn; se Bd. IV, 1 S. 31.

S. 206 L. 22 f. o. Schreepengen l. Schrepengen.

S. 215 L. 5 f. o. Løkeberg er dog mulig et gammelt Navn, opr. *Laukaberg, af laukr m, hvorom se Indl. S. 64. Som gammelt Navn findes det i Hvaler, i Borge Sml. og i Bærum, der overalt med Tostavelsestonelag, medens det her har enstavelses, hvormed kan jevnføres Sem GN. 5. 6.

S. 215 L. 20 f. n. Foran Fornm. s. VIII tilføies: Smjörberg. L. 19 f. n. er at tilføie foran IX 299: Smjörbjörg, og foran Smørberg: [Smœrberghs (Gen.) NgL. II 265 n.].

S. 215 L. 15 f. n. er at tilføie: [ad Semsvel (lat.) NgL. IV 427].

S. 217 L. 23 f. o. Svensk l. Svenskt. — I en Notits har O. R. sammenstillet Navnet Barkaaker med Birkaaker i Rennebu, udt. Bærkaak, opr. Birkiakr, af birki n., et med Birk bevoxet Sted (Bd. XIV S. 170). Hvis Barkaaker virkelig skulde have samme Oprindelse, maatte den stadige Skrivemaade Bark- skyldes en Misforstaaelse af Udtalens Bærk-. Vistnok kan æ i Udtalen svare lige godt til opr. i som til opr. a; men naar man altid finder Barkaaker skr. Bark-, medens Birkaaker aldrig skrives saaledes, og der gives et svensk Stedsnavn Barkakræ, kan der neppe være Tvivl om, at Bark- er det opr. i Barkaaker.

S. 218 L. 18 f. o. 1444 l. 1434.

S. 218 L. 18 f. n. er at tilføie: [Slagnss (Gen.) NgL. IV 385].

S. 232 L. 5 f. o. er at tilføie: [Gunnarsbœar (Gen.) NgL. II 264 n. Gunnarsbœ (Akk.) NgL. II 265 n.].

S. 234 L. 2 f. o. er at tilføie: [Teikar (!) NgL. IV 265 n].

S. 242 L. 18 f. n. Med Hensyn til Overgang af N- til L- kan ogsaa anføres Lardal GN. 87. 88.

S. 247 L. 13 f. n. er at tilføie: [Jerssøen DN. XII 321, 1524. vnder Jarllœye NgL. III 169].

S. 250 L. 11 f. o. er at tilføie: [Ramfnaberghs (Gen.) NgL. II 265 n.]. Denne norske Form er at foretrække for de fra islandske Kilder anførte, og Navnets Form er altsaa Rafnaberg, sms. med berg n.

S. 251 L. 12 f. o. Denne Linie skal staa i [ ].

S. 262 L. 20 f. n. Hvis Navnet sigter til udskaaret Arbeide, kan maaske jevnføres Lardal GN. 41.

S. 267 L. 17 f. n. S. B. tilføier: «At *Gauksstaðir er opstaaet af *Gautsstaðir, støttes maaske ved Navnet Goksjø, Navn paa en Indsø i Sandeherred, hvilket ikke kan paavises geografisk eller historisk at staa i Forbindelse med Gokstad, men hvis 1ste Led i Syd stemmer overens med dette Navn. Det synes ikke rimeligt, at Navnet Goksjø

skulde være opr. *G a u k s s j ó r, af Mandsnavnet G a u k r; men det er mulig opr. *G a u t s j ó r, hvis 1ste Led kan være g a u t f., af g j ó t a, at gyde, saa at Navnet har Hensyn til, at Vandet til sine Tider flyder over Bredderne. Jfr. min Forklaring af i G a u t k i l u m, nu Gukil i Høland, Bd. II S. 197. Jeg finder det ikke sandsynligt, at der er nogen Sammenhæng mellem Gokstad eller Goksjø og g a u z k u m i Ynglingatal (i Strofe 46 i Wiséns Udgave).»

S. 275 L. 10 f. n. er at tilføie: [Wiindal NgL. IV 758].

S. 279 L. 27 f. o. II S. 32 l. S. II, 32.

S. 285 L. 2 f. o. Med Hensyn til den her givne Forklaring jfr. Tillægget ovfr. til S. 4 L. 23 f. n.

S. 290. Som Brugs-No. under Dreng nedre anføres i Matrikelen af 1904 som 10, 7: F r e n v i k. Udtalen er *frḗnnvik*; men naar ingen gamle Former foreligge, kan intet sikkert siges om dette Navns Oprindelse. Som Navn paa en ubetydelig Bugt tør det vist ikke sammenstilles med F r e n i m. (Gen. F r e n j a), det gamle Navn paa Frænfjorden, en Arm af Romsdalsfjorden (se O. R. i «Sproglig-hist. Studier tilegnede Prof. Unger» S. 55), hvilket Navn forresten ikke er forklaret. I Fosnes findes Navnet Frendal, som ifølge O. R. maaske indeholder et Elvenavn, mulig F r i ð n a (se NE. S. 58); men ved Frenvik findes kun et ganske ubetydeligt Vandsig. Mulig er 1ste Led Gen. af Mandsnavnet F r æ n d i, hvorfra et Par Gaardnavne synes at skrive sig.

S. 295 L. 4 f. n. Navnet Vittersen tør mulig sammenlignes med Vidringstad i Lyngdal, udt. Vi'ddringsta og skr. Widrichstadt 1594. 1600. 1612. 1619, Widringstad 1668. 1723. Dette Navn er i PnSt. S. 280 forklaret af et Mandsnavn V i ð r e k r; men Udtalen med ddr viser sikkert, at den opr. Form har begyndt med V i t r-, og Skrivemaaden Widrichstadt kan mulig svare til ældre *V i t r i n g s s t a ð i r, som ganske stemmer med den nuværende Udtale (jfr. ved Spenningsby i Nittedalen Skrivemaaden Spenniβbye 1617). Formerne Vittrixsyni i RB. og Vittrissinne DN. VIII 336 kunne svare til et ældre *V i t r i n g s y n, ligesom Skirikx saal DN. I 476 og Skirisall DN. IX 274 svare til ældre S k í r i n g s s a l r (se S. 304 foran). Da baade Vittersen og Vidringstad ligge ved et Vand, kan *V i t r i n g s- være Gen. af et gammelt Sønavn *V i t r i n g r, afledet af en Stamme v e t r- med Betydningen «Vand», jfr. det svenske Sønavn Vetteren (i gammelsvensk Form V æ t u r); i Gaardnavnet Vettre i Asker haves rimeligvis enten denne eller maaske heller en nær beslægtet Stamme v a t r-. Denne Forklaring af Vittersen og Vidringstad er dog blot en meget usikker Gjetning.

S. 302 L. 14 f. o. I Ldsbl. 409 antages det, at Fristad i Tjølling kan have anden Oprindelse end af F r i ð r e k r, om det end er tænkeligt, at en saa stærk Afslidning som af *F r i ð r e k s s t a ð i r til F r i s t a d i r var indtraadt saa tidlig som mod Slutningen af MA. Maaske indeholder det Kvindenavnet F r í ð a (jfr. PnSt. S. 75). S. B. antager Muligheden af, at F r i s t a d i r er opstaaet af *F r í s s s t a ð i r og som 1ste Led indeholder Gen. Ent. af det som Mandsnavn eller Mandstilnavn brugte Folkenavn «Friser» (oldn. Flt. F r í s i r).

S. 303 L. 16 f. o. 174 l. 274.

S. 306 L. 21 f. o. Det svenske Gaardnavn Skiringe i L. Mellösa s., Villåttinge härad i Södermanland (skr. S k i r i n g e i 1367) er ogsaa afledet af Stammen s k í r-, men maa for øvrigt forstaaes anderledes end 1ste Led i S k í r i n g s s a l r, hvis den anførte Formodning om dette Navns Oprindelse er rigtig. E. Hellquist anser det sandsynligst, at S k i r i n g e egentlig er et Slægtsnavn, dannet af et Mandsnavn, som har begyndt med S k i r-, jfr. det oldhøitydske Navn S c i r i (E. Hellquist, Svenska ortnamn paa -inge &c. S. 125, i Göteborgs Högskolas Årsskrift. XI. 1905).

S. 307 L. 11 f. o. er at tilføie: [Riisøynæ (Akk.) DN. VIII 336, 1440].

S. 307 L. 9 f. n. Den anførte Formodning af O. R., at Staværn er det Sted, som menes ved Staureim DN. VIII 336, 1440, holder ikke Stik. Denne Form er rigtig. Navnet kjendes endnu, udt. *stau'rómm*, paa Rektangelkartet skr. Storem; Stedet har været en Plads under Brunla, men er nu helt

indgaaet under dette. Staureimr er sms. med staurr m., hvorom se Indl. S. 79; i hvilken Mening dette Ord er at tage i Stedsnavne, kan ikke altid siges, saaledes heller ikke her. Det kan mærkes, at Stedet ligger i Nærheden af Staværn, hvilket Navn (Staferni) er dannet af stafr. Ogsaa i Bø i Telemarken forekommer samme Navn, nu i Formen Staurem (i Stauræimi RB. 11).

S. 309 L. 1 f. o. I «Ortnamnen i Älvsborgs län» XII S. 70 antages, at Formerne Tanum, Tanem, Tannum paa Grund af Vokalen a ikke kunne indeholde tún n. (med langt ú) som 1ste Led, men forudsætte et Ord med kort u som saadant. Det er dog ikke nødvendigt at antage dette, skjønt Nutidsformerne med a ganske vist maa være fremkomne af en ældre Form med kort u; Tún- kan være blevet forkortet til Tun-, fordi Betoningen en Tid tildels kan have ligget paa Navnets 2den Stavelse; jfr. under Brunlanes GN. 104—107.

S. 309 L. 23 f. o. Den gamle Form kan maaske have været *Auðisteinn, sms. med Adj. auðr, ligesom Odberg (Auðberg) i Hedrum (GN. 114. 115), med samme Betydning af «øde», som er omtalt under Eidsten i Brunlanes, hvis opr. Form synes at have været *Øyðisteinn. Hvis det forholder sig rigtigt med den 2den af de opgivne Udtaleformer, Øistein, har Navnet, om det virkelig indeholder Adj. «øde» maaske opr. havt 2 Sideformer, *Auðisteinn og *Øyðisteinn; at antage dette er dog ikke nødvendigt, da der ellers i dette Amt haves Exempler paa Overgang af au til øi (jfr. Hof GN. 5, Tjølling GN. 67).

S. 312 L. 1 f. o. *kå'lbænnsrĕ* l. *kålbænnsrĕ.*

S. 321 L. 1 f. n. kan tilføies: Efter sin Form kan Gubba være beslægtet med det af Ross anførte Gobb f., langstrakt, skarpkantet Banke eller Rygning i Ager eller Eng; men dette er neppe sandsynligt, da dette Ord kun anføres fra Hallingdalen og dets Betydning ikke synes at passe til Stedforholdene.

S. 327 til Forklaringen under GN. 126: Ogsaa Malvik i Malvik Herred har i gammel Tid havt Formen Manvík (Manuik AB. 31), efter K. Rygh maaske af man, Træl, efter S. B. snarere af mǫn f., i Betydningen af Aasryg (Bd. XIV S. 356). Hvis Manvik i Brunlanes ligeledes skulde være sms. med mǫn, maatte Viken have Navn efter omgivende Høider. Fra disse kan dog neppe Bergselvens gamle Navn Men skrive sig; dette synes at maatte sigte til Aasrygge i Nord for Hallevandet, eftersom man deroppe har det gamle Navn Vestrmen (se Brunlanes GN. 77), og det synes mindre troligt, at baade Elven Men og Viken Manvík uafhængig af hinanden skulde have faaet Navne, som ere dannede af mǫn.

S. 341 L. 6 f. o. Hvis Ono er et sms. Navn, kunde 2det Led efter Formen nok være haugr (jfr. Sande GN. 18—20); men Betydningen af 1ste Led bliver isaafald aldeles usikker.

S. 343 L. 4 f. n. og S. 344 L. 9 f. n. Den fra RB. 51 s. anførte Form er i det gamle Haandskrift skr. Skȳmagha, hvilken Form i den trykte Udgave er gjengivet Sky*m*magha. O. R. har i NG. Mscr. under GN. 38 skrevet Skynmagha; men dette er sandsynligvis en Feilskrift, da der i hans haandskrevne Samlinger til Brug ved Matrikelens Revision, hvoraf NG. Mscr. er en Renskrift, staar Skymmagha som i Udgaven af RB. Det er dog et Spørgsmaal, om ikke Skynmagha alligevel er den rette Læsning, da Stregen over y lige saa godt kan læses n som m og Skynmagha har større Lighed med den næste Form Skindmagenn, der maa være at opføre under Skinmo, end det har med Skyhage. Isaafald maa den S. 345 øverst forsøgte Forklaring af skim eller skimi bortfalde.

S. 350 L. 7 f. o. O. R. antager, at Navnet Dillevik i Trøgstad (skr. Delluig 1593. Deleuig OC. 2) mulig er sms. med Plantenavnet Dilla eller Dylla (Bd. I S. 14); men det bliver dog trods dette usandsynligt, at der af Navnet paa denne Plante, som ikke er nogen Vandplante, skulde være dannet en Afledning (*Dillingr) som Navn paa en Vik. S. B. anser som muligt, at den tidligere alm. Skriftform Delingsdalen (t. Ex. i Matrikelen af 1838) virkelig er en ældre Form af Dillingsdalen, saa at 1ste

Stavelses Vokal er blevet til kort i (ved Paavirkning af 2den Stavelses Vokal) og den efterfølgende Konsonant forlænget (fordoblet) i Udtalen. Som Exempler paa en saadan Forandring anfører han Gjellestad i Askim (udt. Jæ'llesta), af ældre Geilastaðir (RB. 43), og Giltvet i Spydeberg (udt. Ji'll-), af ældre Geiluþveit (DN. IV 221, 1342), samt Missingen, af ældre Meisingar (DN. V 171, 1354); se Bd. I S. 46. 57. 332. Navnet Dillingsdalen vilde da høre sammen med de østenfor Kristianiafjorden oftere forekommende Navne Delingsby, Delingsrud osv., samtlige af sen Oprindelse, hvis Betydning efter O. R. vistnok som oftest er: afdelt, udskilt Stykke af en Eiendom (Bd. I S. 16). Hvis denne Formodning om Navnets Oprindelse er rigtig, er dog vel Betydningen snarere: Dal, som er bleven delt mellem flere Gaarde; i Matrikelen af 1838 er nemlig Delingsdalen anført som Partnavn ikke alene under Aaserum, men ogsaa under Melau (GN. 74). Imod Formodningens Rigtighed taler maaske den Omstændighed, at Navne, som begynde med Delings-, ellers altid synes at udtales, som de skrives, hvad der jo nærmest er at vente ved Navne af saa sen Oprindelse, at Bevidstheden om Betydningen neppe kan have tabt sig.

S. 359 L. 15 f. n. Ogsaa i senere (islandske) Haandskrifter af Thidreks saga findes skr. Virga for Viðga.

S. 364 L. 12 f. n. Det under «Haletene fiske» nævnte Sneckie stenen er mulig intet egentligt Stedsnavn, men kun Betegnelse for en Sten, hvor man pleiede at binde Baade fast; snekkja f., i Oldn. brugt om et Slags Fartøier, kan vel c. 1530 have havt samme Betydning, som Ordet nu har: Baad. Det kan dog her bemærkes, at der i et lidet hollandsk Flyveskrift fra 1622 fortælles, at et Sted ved Navn «Snick-Steen i Norge beliggende i Soenwater, landfast med Fastlandet, omtrent en Mil stor, paa hvilken stod to Sage», pludselig var sunket med Klipper og Træer ned i Vandet paa et stort Dyb (se H. Reusch i Forhandl. i Vid.-Selsk. f. 1902, Oversigt S. 19 ff.). «Soenwater» var, som bekjendt, i den Tid Hollændernes Navn paa Kristianiafjorden, saa Fortællingen neppe kan sigte til den ovfr. nævnte Lokalitet, Sneckie stenen, hvad ogsaa andre Omstændigheder tale imod; men man tør dog mulig af den slutte, at der har existeret et virkeligt Stedsnavn *Snekkjusteinn eller *Snekkjasteinn. Hvorledes det danske Stedsnavn Snekkersten er at forklare, ved jeg ikke.

S. 132 L. 6 f. o. Hvis Dinnduxstaðir i Fagrskinna betegner Gaarden Linnestad i Ramnes, hvad der vel er sandsynligt, gjetter Professor A. Torp paa, at det er en Forvanskning af *Líndúksstaðir, og at det indeholder Subst. líndúkr m., et Stykke Linned, Lærred, brugt som Persontilnavn. Persontilnavne af lignende Art ere lína f. (af K. Rygh forklaret som «Line, Reb», men kan vistnok lige godt være det Ord, som betyder «Linklæde, Linned»), línsøyma og línstakkr (K. Rygh S. 43). Hvorledes man skal opfatte Forholdet mellem *Líndúksstaðir og Línustaðir i Hkr. (se Tillæg til S. 131 ovfr.), hvis herved menes denne Gaard, er uvist; maaske kan den Person, som har været kaldet líndúkr, ogsaa være benævnt med det kortere Ord lína, da begge disse Ord kunne have samme Betydning.

REGISTRE

I. GAARD- OG BYGDENAVNE.

Oldnorske Navneformer ere betegnede med spærret Tryk. Tegnene * og ? ere anvendte paa samme Maade som i Texten. I Anførselstegn ere satte [1]) oldnorske Navneformer, der ikke ere anførte i den normale Orthografi, [2]) senere Navneformer, der ere anførte i de ældre Kilders Orthografi, og [3]) senere Navneformer, der ere anførte efter Nutidens Udtale, hvor denne afviger fra den i Matrikelen brugte Form.

II. NAVNE PAA ELVE, FOSSER, INDSOER, FJORDE, SUND, OER.

I dette Register er uden særskilt Mærke optaget ellers ukjendte Navne paa Elve o. s. v., som kunne udledes af Stedsnavne, samt Gaardnavne, hvis 1ste Sammensætningsled kan formodes at være et saadant Navn, uden at dettes Form sikkert kan bestemmes. Disse Gaardnavne ere mærkede med en foransat Stjerne.

Jfr. ogsaa de i Register IV anførte Sammensætninger med á, bekkr, fors, vatn, fjǫrðr, sund, holmr, øy o. lgn.

III. REGISTER OVER PERSON- OG GUDE-NAVNE I SAMMENSÆTNINGER.

Gudenavnene ere mærkede med en foransat Stjerne.

IV. FORTEGNELSE OVER SAMMENSÆTNINGER, ORDNET EFTER 2DET SAMMENSÆTNINGSLED.

I Ordningsordene (2det Sammensætningsled) ere de oldnorske Former betegnede ved fed Skrift, nyere Former og Endelser ved spærret Tryk; forøvrigt gjælder det ved Register I bemærkede.

berg n.; -berg.

Alfa- 363. — Alra- 27 (?). — «Asa-» 390. — Ása- 223 (?). — Ásu- 45. 223 (?). — Auð- 359. — Baldrs- 220 (?). — Búða- 240*. — Deigu- 194 (?). — Dyllu- 28. — Eika- 209. — Eiki- 38. — Fri- 110. — Frøy- 122 (?). 272 (?). — Frøyju- 122 (?). 272 (?). — Galda- 32*. — Grettu- 58*. — Grœna- 292. — Haug(a)- 162. 283. — Heim- 137*. 279*. — Hera- 125. — Hvál- 73*. 201*. 205. — Hoi- 331. — Já- 279. — Jarls- 215. — Jóa- 279 (?). — Jóla- 106. — Kallaðar- 377. — Ketils- (Ketjuls) 282. — Knar- 237. — Kvi- 371. — Lauka- 215*. — Léns- 212 (?). — Lopts- 55*. — Lænis- 212 (?). — Læns- 212 (?). — Løv- 220. — Mat- 282. — Neðra- 162*. — Orra- 27 (?). — Rafna- 250*. — Rauka- 384*. — Ruga- (Rugar-?) 222. — «Skala-» 168. — Skarða- 270. 298. — Skjala- 262. — Skúla- 6. — Smjǫr- 215. — «Sol-» 20. — Tors- 20. — Þorn- 30*. — Ullar- 315*. — Unnar- 267*. — Vagt- 187. — «War-» 187. — Vegar- 40*. — Vǫrðu- 43*. — Skyr- 331. — Smjǫr- 282. — Sól- 125. — Svið 158*. 162*.

broti m.; -braaten.

Berg- 20. — «Hale-» 19. — Halv- 19. — Myr- 71. — Spillemands- 19. — Vestmands- 19.

brú f.; -bru, -brua.

Bar- 274. — Dons- 185. — Ore- 188. — Ragnild- 276.

bú n.; -bu.

Anda- 155. — Fjeld- 319 (?). — Gor- 13*. — Markar- 225*. — Nordmand- 326. — Rafna- 359 (?). — «Sawu-» 45. — Skor- 76*. — Sváfu- 45 (?).

búð f., **búðir** f. pl.; -bu, -buen.

Bjarna(r)- 236. — Fjala- 141. 319 (?). — Fjeld- 319 (?). — Jarn- 6*. — Skyr- 104. — Ulfs- 334. — Qrnulfs- 338.

bugr m.; -bogen, -by, -bø.

Kleifar- 73*. — Lýsu- 392*.

Bugten.

Brevik- 239.

bygð f.

Skóga- 8.

byrða f.; bola.

Korn- 387*.

bœli n.

Skarða- 270.

bœr, býr m.; -by, -bø.

Á- 29. — Aðal- 186*. — Auða- 297*. — Auði- 379 (?). — Aust- 52. 293. — Gunnars- 232. — Hest- 213. — Hjalma- 274. — Húsa- 96*. 275. 293. — Kára- 55*. — Kirkju- 106. — Langi- 275. — Litli- 148*. — Lopts- 169*. — Lundar- 262*. — Nezti- 6*. — Norð- 5*. 12. 52. 85. 101*. 339. 383. — Prest- 173. — Saur- 89. 191*. 277. — Stanga(r)- 245. — Sund- 56 (?). — Sunn- 4. 56 (?). 191*. 301*. 354. — Synzti- 4*. — Søyða(r)- 92. — Valda- 292 (?). — Vest- 15. 354*.

bergar f. pl.; -berg, -bergene.

Rafna- 74. 250*. 374*. — Rauða- 180. — Røyni- 56. — Sól- 2*. 58. 70. 74*. 114. 139. 147. 184*. 281. 309. 351*. 374. — Solli- 19.

bit n.?

Sy ðra- 334 (?).

ból n.; -bol.

Á- 266*.

borg f.; -borg, -borgen.

Ála- 210. — Blanken- 20. — Blente- 20. — Grams- 20. — Justits- 20. — Katrine- 314. — Kráku- (Króku-) 87 (?). 100 (?). — Marien- 65. — Middel- 239. — Valters- 83.

botn m.; -baann, -botn.

Vatz- 50. 150*. 318*. 352*.

brekka f.; -brekk, -brekke.

«Aaβe-» 269. — Íla- 221. — Jarð- 17. — «Korsse-» 201. — Langa- 157*. 225*. — Skeið(i)- 219 (?).

lá f.; -la, -lo (?).

Brún- 314 (?). — Brunn- 314 (?). — Geir- 198. 237 (?).

lag n.; -laget.

Inn- 40. 84*. 116*. 122*. 136*. 222*. 223*. 266*. 299*.

-laga f.; -loa.

Inn- 65*.

land n., **landir** f. pl.; -land.

Aska- 365 (?). — Bakke- 82. — Bjár- 215*. — Brúar- 382*. — «Byg-» 22. — Bygg- 143. — Enge- 4. — Gjalpar- 373 (?). — «Gron» 79. — Grøn- 79 (?). — «Gudth-» 323. — Gus- 118. 164. 323. — Haða- 33. — Helga- 84. 380. — Hó- 173*. — Hof- 245. 301. 339. — Hæru- 55*. 371*. — Is- 79. — Langa- 21*. — Mo- 318. — Møyjar- 158 (?). — Ofns- 391 (?). — Oms- 331. — Rauða- 152. — Rug- 312. — Røysu- 217. — «Se-» 160. — Sel- 160 (?). — Selju- 160 (?). — Sér- 160 (?). — Serk- 89. — Stúf- 361 (?). — Stufr- 361 (?). — Sund- 10*. — «Suæitz» 105. — «Svæidz-» 105. — Sveins- 66. 105 (?). — Þrif- 172. — «Vmps» 391. — Qsku- 365 (?).

laugr Adj.; -land.

Rygg- 114.

-lausa f., **-løysa** f., **-løysi** n.; -les, -løs.

Dreng- 121*. — Hvarf- 68*. — Mjǫl- 372*. — Nafn- 274. — Ross- 87. — Røyðu- 38. — Sker- 290 (?). — Skyr- 290 (?). — Tyrðils- 164.

lauss Adj.; -løs, -løst.

Mjǫl- 268*. — Við(ar)- 113*.

líð f.; -le, -li, -lien.

Alm- 241*. 320. — Bak- 21. — Bar- 65. — Berge- 323. — Bukka- 253. — Grøn- 111. — Gulla- 159 (?). 209 (?). — Hauka- 114 (?). 224*. — Kron- 77. — Krœki- 144 (?). — Langa- 59*. 76*. — Planke- 357. — Rams- 125. — Rogne- 358. — Skaf- 113. — Sól- 19*. 21*. 71*. 126. 200*. 264*. 318*. 357*. — Sóla- 127 (?). — Sólar- 127 (?). — Strand- 185. — Vermu- 211.

ló f.; -lo.

Langa- 191.

lundr m.; -lund.

Eiki- 65*. 184*. 327. — Furu- 353*. — Kongs- 130. — Kraake- 339.

lutr m.

Bak- 231.

lykkja f.; -løkken.

Alvis- 332. — Baahus- 112. — Brandte- 9. — Bru- 56. — Bær- 280. — Dale- 56. — Eide- 317. — Gone- 290. — Haug- 56. — «Hospitall-» 376. — Kjone- 220. — Kloppe- 271. — «Munche-» 215. — Rakke- 313. — Sand- 240. — «Skriver-» 296.

lyng n.; -ling.

Þjóð(a)- 287.

***lætri** n. (?); -let.

Orma- 258*.

mór m.; -mo, -moen.

Briske- 355. — Hellenes- 352. — Herleifs- 257*. — Hornunga- 354 (?). — Kaldi- 30*. — Kleppan- 162. — Kráku- 370*. — «Mo-» 354. — Reina- 342*. — Ruðs- 231 (?). — Skíð- 344 (?). — Skupli- 360 (?). — Styðja- 369. — Suðr- 81.

mót n.; -mot.

Á- 94. 163*. 194. — Vei- 19.

mýrr f.; -myr, -myren.

As- 369. — Aske- 342. — «Bache-» 345 (?). — «Boche-» 346 (?). — «Bonde-» 112. — Bru- 20. — Bækkekjon- 227. — «Dam-» 318. — Hauka- 241. — Høi- 311. — «Ingstad-» 322. — Jons- 355. — Krúnu- 76*. — Langa- 130*. — Ólafs- 118*. — «Peders-» 185. — Ra- 280. — Ris- 172*. — «Roga-» 125. — Slette- 112. — Store- 331.

mǫrk f.; -marken, -mørk.

Auðnar- 59. — Grýtu- 72. 98. — Tjarnar- 253*. — Vas- 111. 115. 127.

10. — «Kongs-» 94. — Langvand- 163. — «Rød-» 9. — Saate- 123. — Sjø- 73. — Stokke- 314.

skor f. (?), **skǫr** f. (?).

«V n d h a n a-» 332.

slétta f.

H e g g- 203 (?).

staðir m. pl.; -s t a d.

Á s u- 360 (?). — Á s u l f s- 360 (?). — A t l a- 54*. 90*. 183*. — «A u d i g-» 119. — «A u d i g h-» 11. — A u ð a- 11 (?). 119 (?). — B a r k a r- 72*. — B ó n d a- 384. — B ó n d þ i n g s- 342 (?). — B r a t t s- 38*. — B r ú n a- 181 (?). — B r ú n s- 181 (?). — Buer- 241. — B u n d i n g s- 342. — B y r g i s- 315 (?). — Børe- 315. — D i n n d u x- 131. — D r a f l a- 81. — E b b a- 3 (?). — Ebbe- 3. — E l g j a r- 205*. 246*. — E p p a- 3 (?). — «F i w k-» 110. — F j ó s- 110 (?). — F r i ð l e i f s- 95. — F r i ð r e k s- 280*. 302 (?). — F r í ð u- 302 (?). — F r i s s- 302 (?). — F u g l a- 56 (?). — «F u l g-» 56. — G a f l s- 376*. — G a n d a (r)- 111 (?). — G a u k s- 267 (?). — G a u t s 267 (?). — G e i k s- 272 (?). — G e i r a- 175*. 293 (?). — G e i r s- 272 (?). 293 (?). — «G e l-» 343. — G i n a r- 191*. — Gjel- 55. 95. 175. 198. 343. — Gran- 35. — G r í m s 183 (?). — G r í m u- 183 (?). 254. — «G r o d æ-» 104. — Grubbe- 280. — «G r ø d æ-» 104. — G u ð l e i f s- 105. — G u n n a- 29. 83*. — G u n n h i l d a r- 129*. — G u n n u l f s- 216. — «Gæl-» 343. — «G æ l d z-» 392. — H a k a- 90. 296. — H a r a l d s- 90. — H a u g a- 47. 86*. — H e g r a- 50 (?). 147. 249. — H e g r u- 50 (?). — H e l g a- 67 (?). — H e l g u- 67 (?). 249. — Her- 48. — H e r a- 387 (?). — H e r d í s a r- 48 (?). — H e r j u l f s- 48 (?). — H e r s i s- 277 (?). — H i l d i s- 77*. — H y p p i s- 298 (?). — H ý s i n g s- 277 (?). — H œ y b œ- 298 (?). — I l a- 249. — I l l u g a- 167 (?). — I n g j a l d s- 375. — J a r l s- 55 (?). — J ó k e l s- 121. — «K e t o-» 106. — K e t t u 106 (?). — Kime- 116. — «Kjøl-» 22. — K l á 186. 299. — K l a u f a- 37*. — Kline- 263. — «K l u n g-» 285. — K n a p p s- 99*. — K o l l s- 47*. 82 (?). — K o l s 82 (?). — «Kong-» 112. — K o r n a- 82 (?). — «K r a n-» 151. — Kur- 89. 374. — «Kymel-» 116. — L e i s t a- 219. — L e p p a- 28*. — L í n a- (L í n u-) 131 (?). — L i n d h a u g s- 394 (?). — L i n d ú k s- 398 (?). — L o p t s- 103. 379*. — L ý s u- 277 (?). — «M a k k a-» 105. — Ny- 322. — Ó f e i g s- 84. — Ó l e i f s- 90. — O r m a r s- 88*. 276*. — O r m s- 205. — Ó t t a r s- 368*. — P i n n a- 385*. — P ú k a- 276. — R a g n- g e i r s- 82 (?). — R a p a- 239*. 356. — R a u ð s- 52 (?). — R e g g i s- 82 (?). — R e g i n g e i r s- 82 (?). — R i m a- 352 (?). — R i n g s- 352 (?). — R j á- 180. — R ó a- 85. — R ó a l d s- 269. — Saltbu- 237. — «S a m a-» 160. — S i g a r s- 343. — S i g m u n d a r- 41. — S i g u r ð a r- 375*. — S i g- v a l d a- (S i g v a l d s-) 379 (?). — S k a f l a- 125. — S k a l l a- 17. 238. — S k j e g g j a- 67. 132. 302. — S k r a f l a- 125 (?). 270 (?). — S k r e p p i s- 290 (?). — S k r e p p u- 290 (?). — S k r í k a r- (S k r í k u-) 151 (?). — «Skræl-» 176. — Smogu- 375 (?). — «Smok-» 375. — Snekkju- 83. — S v e r ð- 4. 217. 267. — S ý r a r- 83 (?). — S ý r u- 83 (?). — «T o n-» 235. — T o r f a- (T o r f u-?) 260. — T o t a- 230. — «T r o g h-» 35. — Þ e n g i l s- (Þ e n g j u l s-) 35*. 382*. — Þ o r n ý j a r- 235 (?). — Ú f e i g s- 84. — V a l g a r ð s- 261*. — V a r ð e i m s- 142. — V é- 272 (?). 297 (?). — V i ð s e t a- 90 (?). — V i f i l s- 144. — «V i s i-» 90.

staðr m.; -s t a d, -s t a d e n.

B ó l- 30. — K a u p- 32 (?). 48*. 122 (?). — «K o p-» 32. — R u ð- 52 (?). 88*. 284.

steinn m., **steinar** m. pl.; -s t e i n.

A u ð a- 309 (?). — A u ð i- 397 (?). — B r a t t i- 334. — Falken- 113. — G j a l l i- 230. — G l a u m (s)- 243 (?). — G l u m- 243 (?). — H á- 284. — H a u g a- 283. — H v í t i- 64. 151*. 175. — K e r l i n g a r- 385*. — K l o f n i- 41*. — «Quer-» 67. — «Querne-» 67. — S k e l j a- 232 — Smør- 73. — S n e k k j a- (S n e k k j u-?) 398. — Tør- 309. — Þ u r i ð a r- 309 (?). — Ø y ð i- 324 (?).

stigr m.; -s t i, -s t i g e n.

B i r k i- 103*. — Daare- 175. — O t r a- 258. — U l f a- 126*.

TILFØIELSER TIL RETTELSER OG TILLÆG.

S. 11 L. 11 f. o. I Sverige haves et Sidestykke til Navnet Danholmen. Et Skjær i Danafjorden. ved Indløbet til Göteborg, som nu kaldes Dannemark, hed nemlig i MA. Danaholmber; i en Grændseregulering mellem Sverige og Danmark (c. 1050) erklæredes det at være delt mellem de tre nordiske Lande, med en Trediedel paa hvert. Da ogsaa Danabækker smst. nævnes som Del af Grændsen mod Danmark, kan man vel antage, at Danaholmber her indeholder Folkenavnet.

S. 17 L. 24 f. o. og S. 97 L. 13 f. o. bør som gammel Form anføres Borgir (jfr. S. 193 L. 2 f. n.) og ikke, som O. R. har Bd. II S. 88 og paa fl. St., Borgar.

S. 137 L. 15 f. n. Professor Aschehoug meddeler, at han fra Smaalenene kjender Ordet «Hakkespetthol» som Navn paa smale Huller i Husvægge, hvorigjennem en Hakkespet kunde komme ind, men ikke let komme ud. Gaardene Spishol og Spisholt kunne maaske enten have faaet Navn efter et saadant Hul, i hvilket Fald dette Navn vel har fortrængt et ældre, eller Navnene kunne være «Sammenligningsnavne» med «nedsættende» Mening (Indl. S. 38 ff.).

S. 227 L. 2 f. o. Efter Meddelelse af Professor Brøgger ligger Gaarden Ringshaug paa Ringsaasen, en liden Høide, paa hvilken der er flere Broncealdersrøser. Det er uvist, hvorledes Forholdet mellem disse to Navne er at forklare. Maaske kan Ringshaugr have været Aasens Navn før Gaardens Anlæg og senere være gaaet over paa denne; isaafald har mulig Aasen faaet dette Navn, fordi man troede, at en Person af Navnet Ringr laa begravet der, og dette kan have givet Anledning til, at det anførte Sagn om Kong Ring har udviklet sig eller ialfald er bleven stedfæstet her.

S. 308 L. 8 f. o. 515 l. 519.

S. 308 L. 12 f. n. er at tilføie:

Af Kongesagaerne fremgaar det ikke sikkert, at Islændingerne ved Nesjar forstod ganske det samme Landskab, som i norske Kilder fra Slutningen af MA. kaldes Nesit. Paa et Sted (Fornm. s. IX 167) synes Nesjar at have et mindre Omfang, idet nemlig Staferni (Staværn) ikke regnes til Nesjar. Men naar det i en af de ældste Kilder (Ágrip, Dahlerups Udg. S. 44) siges, at det bekjendte Søslag i 1016 mellem Olaf den Hellige og Svein Jarl stod fyr Nesium, tør man dog ikke heraf slutte, at dette Navn kun brugtes om et enkelt Punkt, den Havn, hvor Svein Jarl laa, da han blev angrebet af Kongen. Ifølge en anden, rigtignok noget senere Kilde, Fagrskinna (Finnur Jónssons Udg. S. 150), lagde nemlig ogsaa Kongen før Slaget med sine Skibe ind við Nesjar, indenfor (d. e. østenfor) Grenmar (d. e. Langesundsfjorden); der maa altsaa have været mindst to Havne paa Nesjar, og hvis Staværn ikke laa paa Nesjar, maa efter Sammenhængen vistnok begge disse være at søge paa Sydkysten af Brunlanes. Hvor langt op i Landet, Kongesagaerne lade Nesjar strække sig, kan heller ikke

sikkert siges. Men naar det i Inge Baardssons Saga angives (Fornm. s. IX 56. 175), at Gaarden Pinsle i Sandeherred (GN. 152, i Vest for Sandefjord) laa á Nesjum, hvorefter Nesjar skulde have omfattet meget mere end det nuværende Brunlanes, er dette i og for sig usandsynligt (se Yngvar Nielsen i Norsk historisk Tidsskr. 4 R. V S. 80) og. hvis Staværn ikke laa á Nesjum, aldeles umuligt. Men denne Angivelse viser dog vel ialfald, at Islændingerne ved Nesjar ikke blot forstode den sydlige Kystrand af Brunlanes.

Formen Nesjar forekommer foruden i islandske kun i een sikker norsk Kilde. Theodricus Monachus fortæller, at det ovfr. nævnte Slag stod «in loco, qui dicitur Nesiar» (Monumenta historica Norvegiae. Ved G. Storm. S. 28). Det kan dog være muligt, at han har denne Oplysning fra Islændinger, da han i sin Fortale nævner saadanne som Hjemmelsmænd. Men Navneformen Nesjar maa alligevel have været brugt ikke blot af Islændinger, men ogsaa i Norge, hvad man tør slutte t. Ex. af Haakon Haakonssøns Saga, som i Anledning af en Begivenhed i 1225 nævner Nesjar. Vel er Forfatteren Islænding, men da han levede samtidig med de Begivenheder, hvorom han fortæller, og skrev Sagaen c. 1260 under et Ophold i Norge, har han antagelig brugt den paa hans Tid i Norge almindelige Navneform.

Yngvar Nielsen er i en Afhandling i Norsk histor. Tidsskr. 4 R. V S. 75 flg., 1906—07) kommen til det Resultat, at Nesjar som Landskabsnavn vistnok kun har været brugt af Islændingerne, ikke i Norge, og at det hos os kun har været Navn paa en mindre Lokalitet ved Kysten, det fremstikkende Nes Mølen paa det sydvestlige Hjørne af Berg Sogn, eller maaske hellere paa hele dette Hjørne, som kan siges at være delt i to Nes, hvoraf Mølen er det vestligste. Mulig kan denne Lokalitet have været det opr. Udgangspunkt for Anvendelsen af Navnet Nesjar; men har denne Form paa Kongesagaernes Tid ikke været brugt af Islændinger alene, men ogsaa af Nordmænd, har vel ogsaa Navnet hos begge, ialfald da, været brugt om det samme Omraade. Man er neppe nødt til af Udtrykket «in loco, qui dicitur Nesiar» (d. e. «paa et Sted, som kaldes Nesjar») hos Theodricus at slutte, at Nesjar hos ham kun er en Lokalitet af ringe Udstrækning. Da Bredden af Herredets sydlige Del kun er c. 12 Km., kan «locus» vist godt gjælde hele denne Del og ikke blot Mølen; ogsaa Lyrskovs-Heden kaldes af Forfatteren for «locus» (S. 49).

Naar Nesjar er blevet afløst af Nesit, vides ikke nøiagtigt. Den sidste Form kan ikke være meget gammel, da den har den efterhængte Artikel; den forekommer, som anført S. 308, tidligst i 1378 (DN. XI 61). Foruden Berg og Tanum Sogne henføres til Nesit i RB. det forsvundne i Dottor i Kjose S. (se S. 333 foran), og i HK. Kroken i Kjose, samt RB. 190 ogsaa Lerstang i Eidanger, altsaa ialfald den sydligste Del af det sidste Sogn. Kjose og Eidanger Sogne have dog neppe været regnede til Nesjar, da dette vistnok opr. har sigtet til Nes i den sydlige Del af Brunlanes; først efterat Formen Nesit var kommen i Brug og vel opfattedes som sigtende til, at Berg og Tanum Sogne udgjøre et stort Nes, kunde ogsaa nærliggende Lokaliteter udenfor disse blive henførte til Nesit. Nu bruges «Neset» kun om Berg og Tanum Sogne.

Af dette Værk er nu udkommet:

Forord og Indledning. 1898. Udleveres gratis til Kjøbere af et eller flere af de følgende Bind, koster særskilt Kr. 1,00.

Bd. I. Smaalenenes Amt. 1897. Kr. 2,80.

Bd. II. Akershus Amt. 1898. Kr. 3,00.

Bd. III. Hedemarkens Amt. 1900. Kr. 3,20.

Bd. IV. Kristians Amt. 1ste Halvdel. 1900. Kr. 1,80.

Bd. IV. Kristians Amt. 2den Halvdel. Bearbeidet af A. Kjær. 1902. Kr. 2,40.

Bd. VI. Jarlsberg og Larviks Amt. Bearbeidet af A. Kjær. 1907. Kr. 2,80.

Bd. VIII. Nedenes Amt. Bearbeidet af Amund B. Larsen. 1905. Kr. 1,70.

Bd. XIV. Søndre Trondhjems Amt. Bearbeidet af K. Rygh. 1901. Kr. 2,80.

Bd. XV. Nordre Trondhjems Amt. Bearbeidet af K. Rygh. 1903. Kr. 2,80.

Bd. XVI. Nordlands Amt. Bearbeidet af K. Rygh. 1905. Kr. 3,00.

Under Forberedelse er:

Bd. V. Buskeruds Amt. Bearbeidet af Hj. Falk.

Bd. XI. Søndre Bergenhus Amt. Bearbeidet af Magnus Olsen.

Bd. XIII. Romsdals Amt. Bearbeidet af K. Rygh.

Efter offentlig Foranstaltning er udgivet:

Norske Elvenavne, samlede af O. Rygh, efter offentlig Foranstaltning udgivne med tilføiede Forklaringer af K. Rygh. Kristiania 1904. I Kommission hos Cammermeyers Boghandel. Kr. 2,50.

Som Universitetsprogram er udkommet:

Gamle Personnavne i norske Stedsnavne. Efterladt Arbeide af O. Rygh. Universitetsprogram for 2det Semester 1899. Kristiania 1901. I Kommission hos H. Aschehoug & Co. Kr. 4,00.

